
NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
19 E
33



LEXICON
POLEMICUM.

LEXICON POLEMICUM

IN QUO

Potiorum Hæreticorum vita perstringitur, omnes contrà fidem errores colliguntur, Dei verbo scripto, vel tradito, Conciliorum auctoritate, & rationibus breviter reprobantur;

INSERTA

Conciliabulorum omnium, Schismatum, & Controversiarum, quæ ad Ecclesiasticam historiam pertinent, notitia;

ADDITA DEMUM

Pro Operis complemento Bibliotheca Polemica.

AUCTORE

D. JOANNE SIANDA
A MONTEREGALI.

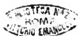
Abbate ex Ordine Cisterciensi, Congregationis Sancti Bernardi.

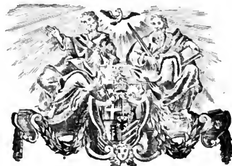
EDITIO SECUNDA.

Ab Auctore recognita, & adaucta.

TOMUS SECUNDUS.









ROMÆ MDCCLX.
Apud NICOLAUM ROISECHIUM Bibliopolam,
Et Typographum in Platea Agonali.

SUPERIORUM FACULTATE, ET PRIVILEGIO PONTIFICIO.



D I A T R I B E S

DE ORIGINE, PLVRALITATE, ET PRÆJUDICIO OPINIONUM ERRONEARUM IN GENERE MORIS, EXHIBETUR PRACTICA METODUS IN CONCURSU PLURIUM ELIGENDI SANIOREM.



Rroneas explodere opiniones in materia fidei, præsentis Lexicon est institutum; nihilominus de erronearum opinionum insubsistentia in genere moris aliquid, vel incidenter videbatur agendum, quandoquidem istarum plures, ita cum primis conglutinantur, ut per quàm difficile sit primas convellere, nisi & supplantentur novissimæ; qua propter præsentem Diatribem in hujus operis meditulio censui inserendam, quasi ancipitem gladium hinc inde propositiones in genere moris erroneas, ereticalibus consentaneas confligentem; simul, & semel exhibentem practicam metodum discernendi opiniones, quæ in materia morum errori sunt obnoxiæ, ab illis, quæ catholicæ disciplinæ coherent, & in concursu plurium praxim seligendi saniorem.

Quamvis ea, quæ à nobis agenda sunt, & fugienda in genere moris, ut tuti viam possimus incedere æternæ salutis, per præcepta positiva, & negativa, injuncta sint in Decalogo, prolixius expressa in Evangelio à Christo, qui unus, unicus, & verus est Christianorum Magister, fusiusque explicata a Sanctis Patribus in eorum operibus: nihilominus ratione pene innumerabilium, variarumque circonstantiarum, quæ actus umanos concomitari possunt, sæpe quasi in bivio fluctuans umanus intellectus, cum statim non valeat discernere quid juxta evangelica præcepta agendum supersit, quidve fugiendum: hac de re opinandi facultatem umanæ menti concessit Altissimus, non tamen ut suis in opinionibus obduretur, & torpeat, sed ut inter opinionum varietates, veritatem auriat; vocatisque sub scrutinio opinionibus variis, quæ offeruntur circa agibilia quoad æternam salutem, illi adhe-

adhereat, illamque feligat, quam Præceptis Decalogi, Evangelio, e SS. Patribus magis cohærere judicaverit, propulsata quacumque passione, quæ ad secus agendum posset impellere.

Opinionum erronearum semen, ab inimico homine effusum in agro Domini inconsolabilis lacrimatur pia Mater Ecclesia, quæ rugam nescit, neque maculam; siquidem à Magistro suo edocta, de quo ait S. Bernardus serm. 2. in Epiph. *Hic ergo rector est morum*, non nisi opiniones præceptis Decalogi cohærentes proponere valet, & approbare. Quidquid igitur Decalogo, & SS. Patribus non cohærens scribere, & docere valeant, qui perperam se jactant sapientes, de suo loquuntur, consequenter probantur esse mendaces, inter quos potissimum computandi quidam Casuistæ, a Divo Augustino tract. 45. in Jo: prævisi, & perstricti sequentibus verbis. *Se jactant inter videntes, hoc est inter sapientes, de virtutibus, & vitiis subtilia multa tractantes, dividentes, definientes, ratiocinationes acutissimas concludentes, libros implentes, suam sapientiam buccis crepantibus ventilantes, qui etiam dicere audent hominibus, nos sequmini, doctrinam nostram tenete si vultis beate vivere: quid de istis dicendum, non nisi quod sint seductores, quærentes quos cum se ipsi seducant mactandos, & occidendos.*

A rebus novis abhorrere in quocunque regimine semper docuit inconcusso canone prudentia, tunc maxime cum novitates excitare possunt dissidia: quot quantarunque disputationum saraginem (utinam illæsa charitate) excitaverint erroneę opiniones a pseudocasuistis in genere moris excitatæ, lippis notum est atque tonsoribus. Apage quantum potes ab illis, quisquis sanam, & Catholicam appræhendere niteris disciplinam, nequando irascatur Dominus. Credere ne par est hujusmodi erronearum doctrinarum satores, in iisdem promulgandis, solius sibi constituisse charitatis augmentum, quandoquidem ne refrigesceret charitas, statim summorum vigilantia Pontificum severà prohibitione confixit.

Verbo, & scriptis promulgatæ circunferuntur quædam opiniones erroneæ, quas licet deteriores Hæretici suis obcæcati passionibus, ut eisdem indulgerent, jam dudum reduxissent ad praxim, nemo tamen eorum auserat proponere, & multo minus deffendere tanquam præceptis evangelicis cohærentes, satis conscii quod protervioris temeritatis notam non evasissent, quandocumque doctrinam, non modo piarum, sed etiam profanarum aurium offensivam, proponere non erubuissent: forte etiam non ignari, quod ubi agitur de corruptela morum, sæpe minus nocent opera scandalosa, quam eorundem per scripta defensio, illa enim humanæ fragilitatis, hæc solius superbæ proterviæ sunt fœtus. His utique stimulis, quibus fuerunt & ipsi Hæretici sensibiles, insensibiles facti sunt, qui affectant, in suis erroneis opinionibus sustinendis, supra cæteros apparere sapientes. Certum est, in disciplina morum, profectuque virtutum, semper Catholicam efulsisse rempublicam, innumerosque ex suo cœtu coluisse, aut probitate morum claros, aut excellentia Christianæ virtutis fastis Sanctorum adscriptos, usque dum ad irrigandos Catolicos mores aquas ausit ex limpido fonte sanæ Doctrinæ Sanctorum Patrum; ex quo autem novitas erronearum opinionum irrepsit, neminem novimus illas adoptantem evasisse in Virum morum probitate præclarum: quid igitur concludendum superest, non nisi ab introducta novitate erronearum opinionum, corruptos flere in Orbe Catholico probos mores; argumentum utique efficacissimum ad reprobandas, erroneas opiniones, & earumdem inventores, vel promulgatores; quandoquidem ex earum propagatione tot damna, totque scandala irrepsisse in Orbe Cattolico cogimur lacrimari.

Opiniones erroneas in genere moris, certa comprobatum semper est experientia, aliud non esse quam paliatas, seditiones, paci siquidem opponuntur non modo Sacerdotii, sed & imperii, solamque intemperantiam vulgo *libertinagio* ambitioni, & spei alicujus temporalis emolumenti confederatam, erroneas excitas-

citasse opiniones actenus compertum est.

In duplici genere esse perversores Divinæ Legis novit D. Paulus, eosdem dessignans sub luporum nomine Act. Ap. 20. v. 30. Primum genus est Ereticorum, qui aperte ab Ecclesia, & absque ulla verecundia segreges facti, novam contendunt erigere Sinagogam, ut plurimum ab ambitione excitati; facilius utique est detegere perversores Divinæ Legis in hoc primo genere, quam in secundo, cui adscribuntur quot quot in genere moris malè opinantes, etiam cognita suæ falsæ opinionis malitia, eamdem verbo, & scriptis propagare non verentur: inter utrosque perversores hoc est discrimen, quod Heretici falsa proponunt, & credunt; male opinantes in genere moris vera cognoscunt, & credunt, sed nihilominus falsa tamquam vera proponunt, a stimulo ambitionis, & spe temporalis lucri seducti: profecto illi sunt hostes manifesti, isti insidiatores occulti, & plus ab his quam ab illis cavendum esse monet S. Augustinus: porrò isti prævaricatores sofisticis doctrinis, pro eorum beneplacito adinventis, prætendunt erudire & convincere auditores, ambiuntque apparere Legis Doctores, & zelatores cultus Altissimi, cum de facto ejusdem sint subversores, loquuntur pacem conscientiæ cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum: attamen secundum nequitiam adinventionum ipsorum, reddet Deus retributionem eorum ipsis. Sperare juvat tandem adimplendum esse canticorum Sponsæ desiderium cap. 2. vers. 15.. excitandos scilicet, qui capiant vulpes, quæ demoliuntur vineam.

Error in materia fidei ut plurimum nascitur ex Superbia hominis renuentis, ut par est, subesse Deo, & captivare in intellectum suum in obsequium fidei: Superbia enim in umana mente tenebras effundit, avertentes intellectum a cognitione Dei, quapropter in hæreticales propsitiones impingit, quibus cum pertinacia adhæret, *alicujus temporalis commodi, & maxime gloriæ principatusque sui gratia*, ut ait S. Augustinus: error autem in materia morum, quod idem est ac opinio erronea, non modo a Superbia, sed etiam ab intemperanti genio libertatis conscientiæ, renuentis subesse præceptis Altissimi, & a spe supervacanei lucri, semper promotus apparuit ab his, qui corrupti, & abominabiles facti sunt in studiis suis; in quibus tamquam in faretra parant saggitas, ut sagitent in obscuro rectos corde; quod ut facilius obtineant suis in assertionibus *demonstrationem, quæ deducitur ex veris principiis, confundere satagunt cum dialectica, quæ procedit ex probabilibus, & cum sophistica, quæ est quasi apparens scientia, procedens ex his quæ videntur esse vera, sive probalilia, & non sunt, tendens ad gloriam, ut sapiens esse videatur*. Vide S. Thomam opusc. 19. hinc orrigiantur errores in Theologia Morali, tractata a novatoribus, sive erronearum opinionum inventoribus, & promulgatoribus nimia cum indulgentia arbitraria, soli innixa fundamento propriæ voluntatis, & allucinatæ eorum fantasiæ. Fantasia umana eo quod sit cum organo corporeo connexa, suas conclusiones deducit ex prudentia carnali, quæ inimica est Deo; nec potest sanam ab hac prudentia aurire doctrinam: qua propter cum inclinet ad relaxationem directionis practicæ, ab exercitio virtutum elongat intellectum, & deducit ad vitia, suis innixa falsis opinionibus tot errorum productivis in Teologia morali, quandocunque in hac intellectus humanus se immergit, duce Astutia, sive prudentia carnali in qua Luc. cap. 16 8. *Filii sæculi prudentiores sunt, quam filii lucis*. Monet proinde Salomon Prov. cap. 4. *ne innitaris prudentiæ tuæ*.

Nascitur igitur error ex eo quod umanitas nostra seipsam, non Deum, ut par est quærit in studiis suis, atque in sui penam peccati, obumbratam ab abominationibus falsarum imaginationum mentem sustinere cogitur, quibus falsis imaginationibus ut plurimum cum pertinacia adhæret, eo quod natura nostra, ab amore proprio fascinata, semper quærit se ipsam, plusquam Deum, hujusque ratione adhæsionis elongat se a veritate: nam passiones umanæ ratio-

nem perturbant æquæ in speculabilibus, ac in operabilibus, eam avertendo ne se submittat in Christi obsequium Evangelicis præceptis, quæ semper debent prævalere, cuicunque dialecticæ, aut sophisticæ ratiocinationi quorundam casuistarum, suis in resolutionibus quærentium se, non Deum.

Quotiescumque Doctores Cattolici secum discordant circa res, quæ ad bonos mores non spectant, V. C., in materia nautica, Geometrica, & similibus, eorum opiniones, licet inter se contrariæ, tollerari possunt, semper enim producuntur ab ignorantia veritatis, sed in materia agibilium in genere moris, varietas opinionum, & præcipuè novitas semper esse debet suspecta, nam ibi agitur de his quæ ad ultimum finem consequendum in operabilibus necessaria sunt: finis autem ultimus in agibilibus, unus tantum est, & esse debet omnibus, nempe Deus, qui directionem operum, per quæ consequi debemus ultimum finem, abunde nobis expressit in Decalogo, Evangelio, & SS. Patribus, quibus semper examinandum est, si cohæreat opinio, quæ nobis sequenda proponitur, vel a Casuistis, vel a dictamine nostræ rationis.

Hinc colligendum quòd, qui occurrente aliqua nova opinione sibi proposita in genere moris, ab his quorum sensui ob eorum externam probitatem, auctoritatem, & suppositam capacitatem, videtur esse deferendum, ratione tamen suæ sibi notæ insufficientiæ, capax non est discernendi an opinio nova sibi proposita, cohæreat cum præceptis Evangelicis, debet saltem, hac adhibita cautela, novam opinionem sibi propositam amplecti, ut præmissa umili præparatione coram Deo, semper se protestetur paratum adoptatam opinionem respuere, quandocunque de ejusdem insubsistentia fuerit illuminatus: & hæc est tutior activa metodus opinandi in genere moris, aut adhærendi opinionibus a quocunque Doctore propositis. Videatur S. Thom. 2. 2. quæst. 11, art. 2. ad 3.

Ad rem valde erit hic præcavere, quod ratio speculativa, mediante qua, supposita fide, suisque principiis, argumentatur Theologia Scholastica in rebus ab Ecclesia non decisis, amplior est ratione practica, mediante qua Theologia moralis subsidio prudentiæ dirigit umanas actiones, quæ conducunt ad ultimum finem, quatenus conformes præceptis Evangelicis; quapropter ubi disputatio est circa directionem umanarum actionum in genere moris, opus est ad prædictam disparitatem attendere, qua neglecta, facile est allucinari; siquidem applicando modum disputativum, qui medio ratiocinio metaphysico tangit res in abstracto, scolasticis quidem opportunum, non autem Casuistis, ubi opinio vertitur circa agibilia, facile est errori succumbere; attenta disparitate, quæ intercedit inter ratiocinium speculativum, & modum procedendi in operabilibus in genere moris. Metodus speculativa, & practica, ubi de religione agitur, debet semper inniti principio a D. Paulo proposito. *Ep. 2. ad Cor. c. 3. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Ab hoc principio longe declinant, qui novas proponentes opiniones in genere moris, ut eas sustineant, de sufficientia propria nimis confidentes, adhuc temerario ausu ultra progrediuntur, usurpantes vocabula, quæ nec expresse nec æquivalenter, sunt in Sacra Scriptura, & SS. Patribus: eisque utuntur: quale est quidam terminus adinventus, & applicatus pro scriptoris arbitrio ad circunstantiandas quasdam actiones, a quibus pudicitia abhorret, ut in praxi non esse peccaminosas sustineat.

Evitanda sunt itaque omnia peregrina vocabula, & illa præcipuè, quæ a pia fide nunquam fuerunt intellecta, oves enim, quæ verè spectant ad Christum Pastorem *vocem alienorum non noverunt*. Quapropter ubi opinandum occurrit in genere morum, simplex, & sincera Doctrina est adhibenda ab his, qui umanarum actionum se exhibent directores; neque licet terminos abstractos novos, & incognitos, quibus aliquando in speculativis uti permittitur adhibere, ubi opinio occurrit proponenda actuum in genere

nere moris directiva; defectu præfatæ discretionis necessariò adhibendæ in disputationibus doctrinalibus moralibus, sæpe confunditur demonstratio cum probabilitate, & probabilitas cum sophismate. *Vide S. Thom. opusc.* 59. ex quo sequitur ut decipiantur minus cauti, minusque capaces.

Quisquis meditatur divulgare opinionem erroneam in genere moris, ut facile reddat de sua erronea opinione persuasos auditores, certum est suam opinionem simpliciter non proponere, quia a quocunque, vel leviter timore Domini concusso, esset primo aspectu, ut malè sonans rejecta; sed studet ostendere ex veris principiis esse deductam, quod præstat media arte sofistica; est enim sophisma, ut jam notavimus ex S. Thoma, *quasi apparens sapientia, quæ procedit ex his quæ videntur esse vera & non sunt, tendens ad gloriam ut sapiens esse videatur*; unde fit ut sophistici phantasiam habeant a propria superbia alucinatam, quæ cum sit connexa cum organo corporeo, ideo proponit suas conclusiones erroneas a prudentia carnali deductas, quæ prudentia carnalis nunquam bonis moribus conformem potest exhibere doctrinam, sed producit relaxationes circa practicam directionem morum, & præcipitat in vitia per falsas opiniones, quæ præbent ansam errandi in Theologia morali, tractata cum prudentia carnali, in qua filii sæculi prudentiores sunt, quam filii lucis. (Sunt autem filii sæculi quicunque sine equilibratione ad præcepta Evangelica, a propriis passionibus recti, suæ sunt opinionis tenaces) monet proinde Salomon Proverb. cap. 3. *ne innitaris prudentiæ tuæ*, qui autem habitum non induit veræ prudentiæ, qua sola fulcitur, qui constanter innititur præceptis Evangelicis, suisque novit dominari passionibus, ubi agitur de agibilibus in genere moris, capax non est exhibendi sanam providentiam, quæ sola à vera prudentia in concursu rot diversorum emergentium, sive casuum moralium, qui occurrunt, potest exhiberi. Per quam difficile, imò impossibile est sermonem posse instituere de omnibus virtutibus, vitiisque oppositis, ut indicari possint convenientia media ad exercitium virtutum, & viam tutam exhibere ad evitanda vitia, ab eo qui non assuevit sola directrice ratione, omnibus spoliata passionibus, in emergentibus consilium impendere, ubi determinata, & explicita non habentur media individualia ad habendum finem. Hoc enim totum, & unicè dependet a vera prudentia, ubi agitur de casibus emergentibus ad Theologiam moralem spectantibus.

Filii sæculi solent suam astutiam denominare prudentiam, cujus artificio deducunt falsa argumenta, quibus stabilire nituntur suas erroneas opiniones, sed si benè attendatur ad argumenta a filiis sæculi producta, statim cavillationes esse perhibentur. *Natura cavillationis, hæc est ut ab evidenter veris per brevissimas mutationes ad ea quæ falsa sunt perducantur*. Apud Pomponium de verborum signific. L. 177. hac argumentandi metodo utuntur erronearum opinionum propagatores, qui jam temporibus D. Pauli infesti erant Ecclesiæ, de quibus idem Apostolus ad Titum. *Vaniloqui & seductores, qui universas domos subvertunt docentes quæ non opportet turpis lucri gratia*.

Omnes Theologi moralistæ, si custodirent in praxi doctrinam, quam exhibet S. Augustinus, *cap. 15. lib. 4. de doctrina christiana*, exprimens qualitates Oratoris Cattolici: *munus suum ut præstet magis pietate orationum opus est, quam Oratoris facultate, ut orando porse, & pro illis quos est allocuturus, sit Orator antequam dictor*: utique semper prudentem exhiberent doctrinam in resolutione occurrentium casuum, qui cum pœne sint innumerabiles ratione diversarum circumstantiarum, non sustinent in libris Doctorum moralium opportunam in omnibus emergentibus resolutionem, quam solam exhibere potest Casuistarum prudentia, qui ut boni Casuistæ sint, debent plus abundare prudentia, quam doctrina, & speciatim ab illo *veb* precavere de quo Isajas cap. 5. *Veb qui sapientes estis in oculis vestris, & quoram vobis metipsis prudentes*: non ne tales esse novimus quotquot comperti

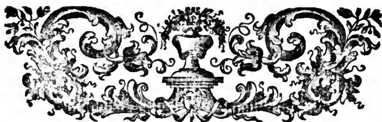
ti sunt erronearum opinionum promulgatores.

Omnis scientia practica Theologiæ moralis consistit in cognitione voluntatis Dei. *Ad Rom.* 12. *Ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta*. Omnis moralista incedens sine hac cautione incidit in opiniones erroneas, argumentatur siquidem occurrentibus in casibus, umane laudis, vel turpis lucri gratia, ut placeat hominibus non Deo, quia qui hujusmodi sunt. *Ep. ad Tim. cap.*6. *existimant quæstum esse pietatem*, non sic se gerebat Apostolus laborans in vinea Domini, quapropter ad Evangelicos operarios scripsit. 1, *ad Tessal. cap.* 2. *Non quasi hominibus placentes sed Deo, qui probat corda nostra: neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiæ, Deus testis est, nec quærentes ab hominibus gloriam, neque a nobis, neque ab aliis*.

Semel itaque pro semper sancitum habeatur, quod in applicandis remediis, vincendis obstaculis pro directione morum in praxi, opùs est prudentia supra doctrinam, quæ est unica ratio practica Theologiæ moralis. Prudentiam autem debet præcedere integra fiducia in auxiliis Divinis; Omnis enim vera scientia & prudentia a Deo est. Prudentiam vero, premisso Dei auxilio, docente, *D. Thom. in* 2. 2. *qu.*47. *& seq. exhibet memoria præteritorum, intelligentia præsentium, & prævidentia futurorum*, ad quæ si adverterent pro suo arbitrio opinantes, ab opinionibus erronæis promulgandis utique se abstinerent.

Prudentia ex octo virtutibus tamquam partibus integralibus ipsius prudentiæ coalescit: sunt autem *memoria. Intelligentia, Ratio, Docilitas, diligentia, Providentia, Circonspectio. & Cautela*: quibus octo virtutibus tres aliæ aggregantur nempe, *Ebulia, Sinesis, & Gnome*: *Vide S. Thom. in* 2. 2. *quæst.* 47. Virtus *Gnome* dicta, includit quandam judicii perspicaciam ad distinguendum quid agendum sit juxta evangelica præcepta in emergentibus casibus, in quibus agitur de directione umanarum actionum in genere moris; quasi Orrologii sfera indicans, inter multas, saniorem sententiam, cui debemus in emergentibus adhærere.

Cum autem prudentia non nisi per specialem Dei Gratiam, media assidua oratione obtineatur, scribente mellifluo Doctore. In lib. de consid. quod *prudentia paucorum est*, ideo multi sunt, qui in emergentibus casibus hac virtute destituti male opinantur, suasque erroneas opiniones obstinate defendere aggrediuntur; nihilominus si adhibeatur præscripta metodus in agibilibus moralibus, tam ab his qui ratione assumpti Ministerii sunt tamquam judices, & directores actionum moralium, quam ab illis qui in emergentibus aliquam debent opinionem seligere, censeo de tutiorismo, & probabilis°mo quæstiones non amplius habere locum, semper enim erit opinio non modo probabilior, sed tutior coram Deo, quam quis seliget, & cui quis adhærebit cum cautionibus, ab Apostol. in epistol. supra citata prima ad Thessalon. cap. 2. præscriptis. Excludantur a Casuistis in resolutionibus exhibendis *respectus umani, adulatio, avaritia, & quæstus umanæ gloriæ*, hisce spoliata præjudiciis omnis opinio in genere morum semper erit uniformis præceptis Decalogi, quæ perstrictam includunt universam Theologiam moralem: omnis enim actus in genere moris debet ad observantiam reduci alicujus ex præceptis Decalogi, quæ cum opinionibus erroneis nunquam potest convenire. Sepeliantur opiniones erroneæ & statim reviviscet sanior moralismus: unicum objectum, quod sibi debent præfigere, qui constituti sunt a Deo vigiles super Domum Dei. ne errores concepti ab his qui abominabiles facti sunt in studiis suis, aut sermone, aut scriptis Dei ovile corrumpant.



LEXICON POLEMICUM.

III. ACARII. Nuncupari volverunt Manichæi, etiam Macarii, quod idem significat ac Beati. Ex Baronio, anno 277.

VII. MACARIUS hæreticus obstinatæ cervicis, Episcopus Antiochenus, vixit post medium seculi septimi circa annum 677 Monothelitarum errores cum acerrime propugnaret, à Romanis Pontificibus impugnatus, contra eosdem linguam acuit. In Concilio sexto generali Constantinopoli celebrato, coram Imperatore Constantino Pogonato, anno 687. audacter Monothelismum professus, declaravit potius se mori paratum, quam sensum mutare juxa Romanam fidem, quæ duas in Christo voluntates, & operationes agnoscit: quapropter tanquam anathema à sua sede depositus est, & Theophanes Siculus in ejus locum suffectus; Macarius Autem in Monasterio inclusus, ibidem decessit.. R. verbo *Monothelitæ*. Agit de Macario Concil. 6. Gen. supracit.

VII. MACEDONIUS ANTIOCHENUS, successit Anastasio Tertio, hæretico Monothelitæ in sede Antiochena, pariter Monothelitarum hæresis defensor acerrimus. ob quam sub Martino Primo Romano Pontifice, fuit excomunicatus anno 649. Ex Genebrardo.

IV. MACEDONIUS CONSTANTINOPOLITANUS, de quo disserit Sozemenus, ille est, à quo Macedoniani hæretici nomen sortiti sunt, vixit circa medium seculi quarti. Cum esset Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus, ab Arianis Episcopus eligitur contra Paulum legitimum Antistitem, Catholicorum votis Alexandro sanctitate conspicuo suffectum. Ex bifaria electione orta est inter Arianos, & Catholicos contentio, in qua plures interempti; nihilhominus, favore Constantii Imperatoris, Macedonius contra Paulum prævalvit, qui potius tyrannum, quam Episcopum agere visus est: propterhanc aliisque de causis, cum à Constantii gratia Macedonius decidisset, ne Cathedram amitteret, Semi-Arianis se adjunxit, novæ hæresis contra Spiritum Sanctum corypheum se exhibuit, cujus sectatores dicti sunt *Pneumatomachi*, quod ibidem sonat, ac *Impugnatores Spiritus Sancti*, contra quos S. Athanasius, tunc in deserto degens, a Serapione Episcopo admonitus, statim calamum acuit. Dicti sunt etiam *Maratonienses*, a quodam *Maratone*, qui suis divitiis Macedonianam hæresim, plusquam prædicatione dilatavit, Damnationem retulerunt Macedoniani in Synodo Alexandrina anno 362. Item in Synodo Illirici anno 367. In Synodo Romana sub Damaso Papa. Asserebat Spiritum Sanctum esse creaturam, & Dei Ministrum, Angelis quidem excellentiorem. R. verbo *Ayras*, *Aetiani*, ubi Divinitas Spiritus Sancti propugnatur. Insuper Joan: 4. vers. 24. legitur; *Spiritus est Deus*, item Act.

Act. Cap. 5. verf. 3. *Cur tentavit Satanas cor tuum. mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus sed Deo.* Demum omnes operationes Divinæ competunt Spiritui Sancto, quales sunt sanctificare, creare, esse ubique, ut in sacris literis frequenter habetur, quod statim probabimus. Nec valet dicere cum Macedonianis, Spiritum sanctum, hæc omnia agere tanquam ministrum Dei; legimus enim prima ad Corinth. cap. 12. *Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult*; sed minister non facit prout vult, sed juxta voluntatem ejus, cui ministrat ergo &c. Scripserunt contra Macedonium S. Basilius, S. Gregorius Nissenus & S. Ambrosius. Plura contra Macedonianos novissime scripsit Natalis Alexand. seculo 4. dissertat. 43. ubi etiam Macedonianas objectiones refellit. Cum vero confiteri Spiritum sanctum esse Deum, unum sit ex præcipuis fidei Orthodoxæ articulis, ideo fortius reprobantur Macedoniani Primo ex scripturis sic. Spiritui sancto Divina conveniunt attributa: V. G. æternitas, immensitas, sapientia, & ubique præsentia: juxta illud Sap. 1. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*. Psal. 138. *Quo ibo a Spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam?* Convenit omniscientia, Joann. 16 *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*; convenit omnipotentia, Psal. 32. *Verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Ergo Spiritus sanctus vere est Deus, Secundo ex Scripturis. Dei opera sive naturæ, sive gratiæ Spiritui sancto tamquam earundem auctori tribuuntur. Primo quidem opera naturæ. Genes. 1. verf. 2. Psal. 32. verf. 6. Conservatio, & gubernatio rerum Psal. 103. *Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ*. Operatio miraculorum, Matth. 12. Tribuuntur deinde opera gratiæ, nempe Christi conceptio, Lucæ 1. Unctio, & missio, Isaiæ 61. Peccatorum remissio, regeneratio, 1. ad Corint. 6. Regimen Ecclesiæ, Actor. 13. & 15. Collatio donorum, 1. ad Corinth. 12. Illuminatio, ad Ephes. 1. Sanctificatio, ad Thessal. 2. Diffusio charitatis, ad Rom. 5. Resurrectio mortuorum, ad Roman. 8 Superfluum est hic congerere de Divinitate Spiritus sancti, ex SS. Patrum traditione testimonia, post duo Concilia generalia, Nicænum primum, & Constantinopolitanum primum, a quibus hoc Ecclesiæ dogma clare, & expresse declaratum fuit. Concilium Nicænum primum in Symbolo fidei profitetur: *Se credere in Spiritum sanctum*; eadem igitur in Spiritum sanctum fides exigitur, quæ in Patrem, & Filium; sed expressio *Credo in*, solum modo potest enuntiari de Deo; importat enim rationem ultimi finis; ergo Spiritus sanctus, in quem credere tenemur, est Deus verus, & summus. Concilium Constantinopol. primum, quod est secundum œcumenicum, adversus Macedonianos congregatum, expressius, in Symbolo fidei Spiritus sancti Divinitatem astruit his verbis. *Credimus in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem, ex Patre procedentem, & cum Patre, & Filio adorandum, & glorificandum, qui locutus est per Prophetas.*

XVI. Macedoniani novi. Joannes Campanus, & Michael Servetus, cum pluribus recentioribus sectariis, renovarunt Macedonii errorem, negantes Spiritum sanctum esse Deum, proinde Macedoniani novi sunt dicti. Ex Hosio.

XVI. Macchiavellistæ. Nicolaus Macchiavelli, Florentinus, initio sæculi decimi sexti, vulgaris diversis operibus, nominis sui famam per diversas Europæ partes celebrem reddidit. Accusatus, quod contra Medicæos cum Soderinis conjurationis factæ conscius, & culpabilis esset, constanter se innocuum asservit, & probavit: interim Reipublicæ Secretarius constitutus, Patriæ suæ historica monumenta in octo libros distributa, ab anno 1215. usque ad annum 1494. promulgavit, aliosque tractatus composuit, anno 1510. in urbe Genevensi prælo commissos, in quibus varia reperire est paradoxa, Christianæ legi omnino contraria, quæque Atheum magis hominem probant, quam hæreticum. Contra ejus scripta vulgatum fuit opus inscri-

inscriptum *Anti-Macchiavelli*; aliique innominati auctores contra plura, quæ perperam Nicolaus Macchiavelli scripsit, calamum acuerunt. Cum inopportuno tempore per contrariam medicinam sanitati suæ providere voluisset, [ut ajunt] paravit ex medicina venenum: decessitque anno 1529. Potiora erronea paradoxa, quæ quantum discernere potui, in ejus operibus continentur, sunt sequentia:

1. Suadendum Principibus, ut Religioni Christianæ præferant Ethnicam.
2. Doctores Religionis Christianæ parui pendant.
3. De Romana Ecclesia ad libitum sentiant.
4. Suo judicio, & dictamini innitantur.
5. Pietatem & Religionem, si non habent, simulent.
6. Legem Mosaicam armis, non Dei potentiæ fuisse innixam.
7. Moribus pravis civitatem fore imbuendam, si absque bello volunt de ea ulcisci.
8. In Provinciis subactis sic collocandas colonias, ut veteres incolæ ablegen-& resistentes funditus deleantur.
9. Expedire Principem plus timeri, quam amari.
10. Contemnendam crudelitatis famam, dummodo subditus in officio contineatur.
11. Stultum est putare, novis benefactis veterum injuriarum oblivionem induci.
12. Nullius amicitiæ fidendum.
13. Si quem plectere vult Princeps, speciosam causam prætexendam.
14. Religionem tantum esse colendam, quantum commodis, & utilitatibus potest inservire.
15. Tempori, & occasioni, & Principum auribus regulam fidei attemperandam.
16. Si amplior sit spes dilatandi principatum, tunc fidem cum homine exuendam.
17. Regem esse super omne jus Divinum, & humanum.
18. Regem omnia in subditos posse, si libet. Collimant omnes præfatæ propositiones ad anteponendum Regnum Religioni, cum cæterùm, nunquam posse Regnum sine Religione proficere, perspectum habuerint, ipsimet Gentiles; quæ de re videri possunt, qui de optimo regimine instituendo scripserunt, nempe *Aristoteles*, *Demosthenes*, *Thucydides*, *Laertius*, *Lactantius*, *Cicero*, *Isocrates*, *Plutarchus*, *&* *Tacitus*, cum pluribus aliis, quorum sensus omninò Macchiavello opponuntur, ita ut superfluum sit, quòd immorer ad reprobandum præfata paradoxa, à Macchiavello somniata, quippè quibus ipsa ratio, cum torrente saniorum Scriptorum etiam Gentilium, opponuntur; convincente etiam ipsa experientia, quæ semper comprobavit omne regimen, quod in tyrannidem declinavit, fuisse ephimerum. sed & Macchiavelli somnia, per contrarias rationes auctoritatibus fulcitas, si non omnia expressè, saltem implicitè confutata exhibui in opere duobus libris absoluto, cui titulus: *L'uomo di commando*. Taurini anno 1727. publici juris facto.

VI. Mahometes. De immani hoc monstro differuerunt multi, nempè Cedrenus. Theophil. Damasc. & alii, inter quos vitam illius bifariam scripsit S. Petrus Paschasius Episcopus, & Martyr ex ordine B. M. V. de Mercede, qui sub Mahometanis Granatæ passus est, anno 1300. ubi & consignavit vitam Mahometi, prout in libris Mahometi sectariorum invenerat. Monstrum hoc peperit Oriens in Arabia felice anno 570. die 5. Maii, ex Patre Pagano, nomine Abdala, & ex Matre Iudæa, Hemina nuncupata, quam gentilismo addictam fuisse asserit prælaudatus S. Paschasius; ambo viles, & pauperes, quapropter Mahometes, ut victitaret, coactus fuit operam suam mercede locare, adhæsitque servitio cujusdam potentis viduæ, cui nomen Jadicha, sive Jadiga, cujus pascendos suscepit camelos, & ita se dominæ suæ paulatim gratiæ insinuavit, ut eam sibi conjunxerit in uxorem. Palæstinam profectus, honoris sibi captandi avidissimus, cum Batira hæretico Jacobita, sive ut aliis placet, Batirsa & Sergio Nestoria-no,

no, aliisque Judæis amicitiam contraxit, Bahirsam istum venerantur Mauri, ut primum Mahometis magistrum: dubium est. an confundant cum Sergio, cujus opera usus est Mahometes in conficiendo Alcorano, & a quo, artibus etiam dœmoniacis abundè fuit instructus. Comitiali morbo laborans, sive ut memoratus S. Paschasius asserit, oppressus à dœmone, à quo frequenter arripiebatur, hinc occasionem nactus, uxorem seduxit, ut spargeret virum suum prophetiæ dono excellere, & Angelum Gabrielem alloqui, cum morbo exagitaretur, enutrita ad hunc finem columba, quæ tempore comitialis, seu dœmoniacæ exagitationis, auribus Mahometis, quasi eundem allocutura, se se approximabat. Plebs ignara facilè ad hunc, aliorumque figmentorum aspectum, Mahometem Prophetam credidit, licèt non finè multis contradictionibus & rixis; non enim omnes æquali erant amentia decepti. Statim plures habuit sequaces, quibus plenum vanis figmentis volumem conscripsit, quod è cœlo delatum mentiens, suis tradidit sectatoribus observandum; quibus armis stipatis, per vim, & metum, sed maximè concessis carnis illecebris, & data amplissima omnium scelerum patrandi facultate, sectatorum numerum auxit ita ut paulatim sibi conciliaverit Arabum regnum, cui præfuit penè annis novem, in Mecha decessit, pluralitate mulierum, & omni impudicitiæ inquinamento turpissimus, à Judæa quadam apud quam diversabatur, veneno extinctus, cui successit *Abunquerquer*. & post duos annos *Homar*, sive *Homure*, utroque impietatis, & tyrannidis successore. Ad Mecham falsi prophetæ honoris causa, quot annis, & plures Turcæ, summo licet cum labore, peregrinantur. Quoniam Mahometes se hominum salvatorem esse in suo Alcorano asseruit, Mahometis cadaveri quantunvis jam à canibus semieso, mirificum à successore in Mecha erectum est sepulcrum, pretiosis ornatum lapidibus. Excogitavit autem ad sectam propagandam versutus nebulo illecebras ex voluptatibus carnalibus comparatas. fœminarum multitudinem suis concedens in hac vita, & in futura promittens paradisum, in quo ipsis omnia ad cibum, & potum lautè, abundèque suppeterent, ubi præsto esset pulcherrimarum multitudo fœminarum; his verò potissimùm potituros forè, qui fortiùs pro sua secta sustinenda pugnarent: hæc satis astutè proponens, quò suos in bello fortes efficeret. Ut verò populos omnes alliceret, ex cunctis sectis, & religionibus aliqua miscuit, & de traditis à se institutis vetuit disputari, cum satis intelligeret, cuncta quæ proposuit, faciliter destruenda fore, si vel leviter illa permisisset examinari. Potiores ejus errores, quos tanquam dogmata in Alcorano exhibuit, sunt sequentes:

1. Admittit Circumcisionem servandam. R, verbo *Aerarius*.

2. Negat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, R. verbo *Bogomilli*, & *Gribaldus*.

3. Christum creaturam esse contendit. R. verbo *Arius*, *Ebionitæ*, *Elchesaitæ*, *Cerinthus*.

4. Christum non esse Deum, sed Prophetam. R. verbo *Budneitæ*, *Ebionitæ novi*, *Ebion*, *Cerinthus*, & *Artemon*.

5. Christum esse Dei Verbum, sed creatum. R. *ubi suprà*.

6. Negat Christum crucifixum fuisse, sed alium sibi similem, idest tantùm apparenter. R. verbo *Agareni*.

7. Negat cuncta Ecclesiæ Sacramenta. R. pluribi in hoc opere, ubi de omnibus Sacramentis sigillatim, de eorum institutore, & efficacia contrà diversos hæreticos actum.

8. Dœmones sub fine mundi esse salvandos. R. verbo *Ægidius*.

9. Prohibuit vini usum. R. verbo *Tatiani*.

10. Fatum asseruit, dicens, sive ad bonum, sivè ad malum homines destinari. R. verbo *Cæcus*, & *Bardezanes*.

11. Uxorum pluralitatem permittit. R. verbo *Bernardinus Ochinus*.

12. Cultum astri, [quod Lubar vocant Turcæ] sivè lunæ, proposuit, ut etiam aliquid Gentilitatis saperet sua secta, quam veram esse blaterabat, sibique, tanquam veræ religionis cultori, dan-

dandas in extrema die cæli claves, cum pluribus fabellis confixit; de quibus omnibus agit inter alios scriptores Ricoldus in libro inscripto : *Confutatio legis Mahometicæ*, quæ in Azoaras, seu capita 124. est compartita, & confutata à pluribus scriptoribus, quos recenset Natalis Alexander, seculo 7. cap. 2. In Alcorano plures est invenire contradictiones, quæ satis insubsistentiam eorum, quæ in eodem continentur, demonstrat, eas omnes data opera laudatus Martyr Paschasius clarissimè detegit, & egregie refellit in suo opere, ad quem lector remittitur, nam inter Mahometanos degens vir doctissimus, facilè omnia perscrutatus est, ut solide refutaret.

XVI. Magdeburgenses. De his actum sub nomine *Centuriatores*. Præcipuè sustinent Imperatoris esse, & non Pontificis convocare Concilia generalia; undè aliqui ex ipsis asserebant Concilium Tridentinum non esse recipiendum, quia à Papa, & non ab Imperatore fuit convocatum. R. Ex Marcelli Papæ testimonio epist. 2. ad Episcopos Antiochenos, ubi ait: *Apostolos, eorumque successores inspirante Domino constituisse, ut nulla Synodus fieret præter Sedis Apostolicæ auctoritatem*. Tum quia Concilia Provincialia indicuntur à Metropolitano, Nationalia a Primate, Diœcesana ab Episcopo, ergo Concilia Generalia indicari debent à Summo Pontifice, non verò ab Imperatore. Accedit perpetua praxis Ecclesiæ, in qua omnia Concilia Generalia a Summis Pontificibus pro tempore existentibus congregata fuerunt, qua de re, quia prolixam petit dissertationem, videantur auctores, quos in Bibliotheca Pontificia collegit Rocabertus. Vide verbo *Pseudo-Synodici*.

XV. Magister Petrus de Cugneris, Procurator generalis in Senatu Parisiensi, publicè egit coram Rege, & Regni proceribus de tollenda jurisdictione, & libertate Ecclesiastica, productis sexagintasex articulis adversus Prælatos: quos articulos doctissimè confutavit Cardinalis Bertrandus Augustodunensis Episcopus, oratione habita hac de re coram Rege Philippo Valesio, currente seculo decimoquinto. Itaque, ob jurisdictionem Ecclesiæ supra modum impugnatam Petrus de Cugneris tulit perpetuam infamiam; ipsi enim erectum fuit Parisiis simulacrum informe, ut omnium posterorum salibus, ac ludibrio perpetuò exposita esset ipsius arrogantia, ita ut nomen Petri de Cugneris transierit apud Gallos in adagium, quandocunque hominem stolidum volunt exprimere. Ex Genebrardo.

XIV. Magorum Secta. Abdellas Rex Sarracenorum extinxit anno 1319. Magorum sectam, quæ in Perside vigebat. Suadebant isti Persis volatum ad cælum, & cum nudi ex eminentibus locis se se ad volatum provocarent, præcipites facti, peribant. Ex Spondan. an. 1319.

XVI. Majestatici [ex Rescio] illi sunt, qui anno 1544. Majestatem Corporis Christi ita prædicabant, ut dicerent: Corpus Christi trifariam considerari, naturaliter, gloriosè, & majestaticè; ex qua consideratione sequentes concludebant errores:

1. Corpus Christi esse in Eucharistia majestaticè, non physicè. R. verbo *Anabaptistæ*, contra quos probatum est, Christi corpus esse realiter in Eucharistia. Tum quia inintelligibile est, corpus Christi esse in hostia secundùm majestatem, non verò secundum realem præsentiam.

2. Corpus Christi esse in omnibus rebus, & locis, etiam in arborum foliis, ita ut ubique comedi possit. R. Nam idem est negare realem Corporis Christi existentiam in Eucharistia, ac asserere, eo modo esse in qualibet re, sicut est in Eucharistia. Corpus autem Christi esse realiter in Eucharistia probatum est contra *Anabaptistas*. Tum quia si Corpus Christi æquè esset in Eucharistia ac in qualibet alia re, superflua fuisset institutio hujus Sacramenti, sicut consideranti patet. Tum quia in qualibet re esset adorandum, si in qualibet re corpus Christi existeret; ex quo dicendi modo, quot sequantur absurda, nemo non videt. Tum quia Corpus Christi non est immensum, non est ubique; ergo esse nequit in qualibet re. Vide verbo *Almaricus* & *Albanenses*.

3. Carnem Christi esse omnificam, & omnipotentem. R. Nam Corpus Christi generatum fuit determinato tempore in utero Virginis; ergo non est omnificum, neque omnipotens, quod enim est omnificum, & omnipotens, est ab æterno. Tum quia Corpus Christi est materiale, fuit passibile; ergo nequit esse omnificum, & omnipotens:

IV. MAJORINUS circa ann. Domini 378. adversus Cæcilianum à Traditoribus, [id est ab iis, qui libros sacros, ut persecutionem fugerent, tradebant Ethnicis] quorum coryphæus erat Donatus è Numidia, creatus fuit Pseudo-Episcopus Carthaginensis, & Donati Hæresiarchæ factionem secutus, in Synodo Romana sub Melchiade Papa damnatus fuit. Ex D. Augnst. lib. ad Quod vult.

XVI. MAJORISTÆ. A Georgio Majore, seculo decimosexto originem habuerint. Hic à Luthero è stercore erectus [ut loquitur Prateolus] docuit novam hæresim, cujus sectatores dicti sunt Majoristæ, secta Lutherani, seu *Molles Confessionistæ*, & docent ex diametro contra Amsdorfianos.

Bona opera ita omnibus esse necessaria ad salutem, ut neque infantes, absque bonis operibus possint salvari. R. Nam posita subsistentia talis assertionis, superfluum foret baptizare infantes, quos, dummodò decedant renati lavacro Baptismi, salutem consequi, alibi probavimus; infantes autem nequeunt bona opera meritoria salutis perficere, cum non habeant usum rationis; ergo infantes absque bonis operibus propriis salvantur, quibus applicantur opera meritoria Christi: infantes enim per Baptismum constituuntur Filii Dei adoptivi; ergo si decedunt, debent recipere salutem tanquam hæreditatem; & sicut infantes per Baptismum veniunt ad Christum, non fide actuali propria, sed Ecclesiæ, ita etiam non per bona opera propria, sed per merita Christi consequuntur salutem.

XIV. MALLESIUS, , Canonicus Pragensis, quem Illiricus in suo Catalogo vocat Millititium, sub specie sanctitatis multos evulgavit errores, & sectam jam fecerat, quam deindè Hussius latiùs promulgavit; undè Hussio præcursorem fuisse meritò asserendum, quandoquidem, & suos sectatores puniri curavit Gregorius Romanus Pontifex, datis literis ad Archiepiscopum Pragensem, ejusque Suffraganeos, necnon ad Carolum Quartum Imperatorem. Ex Spondan. an. 1374.

1. Antichristum jam venisse nuntiabat. R. verbo *Blandristæ*, & verbo *Lutherus*.

2. Nullam veritatem esse in Pontifice, Cardinalibus, & Episcopis, sed se solum, cum sibi adhærentibus esse in via salutis, & veritatem docere.

III. MANES, MANICHÆI. Cum Diabolus in cunctis perversitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen sibi in Manichæorum insania struxisse videtur. Manichæi à Manete, natione Persa, originem ducunt. Hic fuit longo tempore servus, & Curbicus appellabatur, quod nomen posteà in Manetem, quod lingua Persica, *Homiliam* significat, tanquam optimus disputator commutavit: certe insciius, quod præfatum nomen, apud Græcos insaniam significaret, dignum sibi nomen comparavit. Manes itaque, cum vetulæ suæ dominæ, cui inservierat, ex testamento hæreditatem habuisset, Terebinthi Hæresiarchæ libris, quos vidua apud se retinebat, unà cum ceteris viduæ facultatibus potitus, circà annum 277. cæpit promulgare errores, quos in Terebinthi libris compererat, multis insuper additis figmentis. Misit etiam circà hæc tempora tres ex suis discipulis Jerosolymam, emptum sacros libros, ut eorum ope Christianorum mysteria calleret, atque inde, si posset, de duobus principiis dogma formaret. Ægrotante interim filio Regis Persarum, quem per orationem suam sanitati restitutum promiserat, sed nihilominus mortuo, in carcerem conjicitur, unde aufugiens, Mesopotamiam venit, ubi fuit in publicà disputatione convictus; persequentibus autem eum undique Regis Persarum servis, tandem captus ad Regem adducitur, qui Manetem excoriari jussit, corpusque bestiis devorandum tradidit cutemque ejus tanquam utrem ante portas suspendi man-

mandavit. Cum verò Manes arundine fuisset excoriatus, indè Manetis sectatores super arudines cubare consueverunt, & super matas ex arundinibus compositas, ex quo etiam dicti fuerunt Mattarii. Manichæus idem sonat, ac manna fundens; ideò Manetis discipuli non Manetenses, sed Manichæos se se nominarunt. Manes nunquam fuit Christianus, multa tamen hausit à Catholicis & ex omnibus sectis aliquid accipere studuit, ut ex earum sequacibus facilius ad suam alliceret, Apostolum se Jesu Christi jactans, imò & promissum à Christo Paracletum se esse blasphemans. Manichæi sanctitatem apparentem affectantes, etiam Catharistæ, & Macarii dicti fuut. Fuit eorum hæresis sentina ominum impictatum, & scelerum, proindè ab Imperatoribus. nempè Gratiano, & Theodosio Magno, acriter fuerunt exagitati: eorum libri Romæ sub Leone Papa combusti; eosdem tanquam sacrilegos punivit Valentinianus Imperator, & Hunnericus Vandalorum Rex in Africa igni tradidit.

Manichæorum debellatores fuerun Titus Bostrornm Episcopus, Eusebius Emissenus, Theodoretus, sed potissimùm S. Augustinus, qui plures libros adversùs Manichæos conscripsit: quorum secta in duos ordines divisa fuit, *Electorum* unus, *Auditorum* alius. Auditoribus licitum erat agros colere, carnibus vesci, uxores ducere; quod facere nequaquam poterant Electi, quorum duodecim erant præcipui, dicti etiam *Magistri*, quibus præsidebat Princeps hæresis. Plura de nefandis eorum moribus, & disciplina congerit S. Augustinus. Potiores Manichæorum errores sunt sequentes:

1. Duo statuunt rerum principia, unum bonum, Creatorem animarum - aliud malum, Creatorem rerum omnium corporearum. R. verbo *Polithei* idem enim est statuere duo principia coæterna, quorum unum sit bonum, aliud malum, ac plures statuere Deos. Tum quia, implicat ex intrinsecis principiis admittere Deum malum; idem enim est esse Deum, ac essentialiter bonum. Sed præsertim hic error argumentis S. Augustini rejicitur: malum enim nihil est, id est non est aliquod esse, sed potiùs non esse, sivè de rebus physicis, sive de moralibus loquamur. Bonum autem in utroque rerum genere est esse. Quia ergo non esse nullum habet principium, nullum potest esse principium mali. Itaque quoties debita rei perfectio deest, mala dicitur, non aliundè, quàm ex ipso perfectionis defectu. Origo deficientiæ istius in rebus physicis est, quia ex nihilo sunt: in moralibus autem, quia cum ex nihilo sint, in nihilum tendunt deficienter, quæ possent in summum bonum tendere efficienter, quatenus ab illo esse habent, & posse.

2. Terram credebant Deo coæternam. R. verbo *Felix Manich.*

3. Diabolum dicebânt esse sua natura malum. R. Ex Concil. Lateranens. sub Innocent. III. de summa Trinitate, cap. Firmiter. *Diabolus, & alii dæmones a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali.* Tum quia diabolus est creatus à Deo: sed omnia Dei opera bona sunt, sicut legitur Gen. 1. Item prima ad Timot. 4. *Omnis creatura Dei bona est.* Et in Isaia legitur: *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer*; Quod si diabolus fuisset natura sua malus, non fuisset collocatus in cælo, undè cecidit. Item Ezech. cap. 28. de Dæmone scribit: *Perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te.* Tum quia, si dæmones creati fuissent natura sua mali, neque à Deo condemnati fuissent ad pœnam ignis æterni. Demùm, Deus non potest esse auctor malitiæ; ergo neque potuit creare dæmones natura sua malos. Vide S. August. cap. 12. de Civit. Dei. Vide verbo *Gregorius Pauli.*

4. Omnes creaturas, item hominem esse natura sua malum. R. Ex iis, quæ supradicta sunt.

5. Dicebant, hominem in forma bestiæ conditum fuisse, Evam inanimatam, & immobilem fuisse creatam, cum pluribus aliis somniis de sole triangulari, de Iesu Christo, quòd esset sol materialis, quem videmus; de Patre æterno, quòd habitaret in aliquo lumine occulto; de Filio, quòd esset virtus quædam in sole inha-

inhabitans; sapientiam in luna habitare; Spiritum sanctum in aere; Christum esse serpentem arboris Paradisi; unam eandemque esse animam in omnibus hominibus, animalibus, & plantis; mundum hunc esse Paradisum; mox duas animas in homine constituebant, unam bonam, à bono principio creatam, aliam malam, infusam à malo principio; bonas animas ejusdem esse naturæ, cujus est Deus; malam animam esse ipsam carnis concupiscentiam; animalia esse ratione prædita, ita ut plangere possent, & dolere; ex quo inferebant, quòd agros colere, plantas evellere, esset homicidiis se coinquinare. Christum dicebant esse partem substantiæ Dei Patris; negabant Verbum potuisse sumere corpus humanum, eò quòd omnia corpora creata sint à malo principio; ideò Christum solas animas, non corpora liberare; negabant item resurrectionem, ac extremum judicium; censebant malum esse venerari reliquias Sanctorum, eo quod sint, [ut dicebant] ex materia condita à malo principio; animarum transmigrationem sustinebant, imò viros in fœminas, & è converso fœminas in viros transmigrare credebant; execrabantur omnia Sacramenta; item festivitates ab Ecclesia indictas; magiæ erant dediti, & orabant ad solem conversi; dominationem politicam, ac temporalem despiciebant. Hæc, & similia figmenta profitebantur Manichæi, quæ reprobatione non indigent, utpotè ita rationi opposita, ut vel infans balbutiens ea deridere valeat, licèt alibi jam in hoc opere reprobata, sit comperire. Unum solùm restat hic reprobandum Manichæorum figmentum, rati enim aquam esse à malo principio, Baptismum in aqua collatum, ut planè inutilem, rejiciebant. Rep. Asserendo contrà ipsos solam aquam naturalem, seu elementarem esse remotam Baptismi materiam, eamque necessariam, quod probatur primò ex prophetia. Deus per Ezech. cap. 36. promisit, & prædixit se per aquam omnes iniquitates nostras purgaturum: *Effundam*, [inquit] *super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*: 2. Ex præcepto, Christus mandavit Apostolis, ut in aqua baptizarent omnes gentes, Matth, 28. *Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Baptisma autem illud in aqua fieri debere, declaravit Christus apud S. Joan. cap. 3. his verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*. Unde Apostolus ad Ephes. 5. *Christus* [inquit] *dilexit Ecclesiam, & tradidit seipsum pro ea, mundans eam lavacro aquæ*. Nomine autem aquæ, veram naturalem aquam, & elementarem sensu proprio, non figurato, & metaphorico esse intelligendam, manifestè demonstrat exemplum Christi, & Apostolorum. 3. Arguitur ab exemplo. Post quàm Christus in suo cum Nicodemo colloquio. Joann. 3. dixisset, neminem posse introire in regnum Dei, *nisi renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*; ut verba facto comprobaret, vers. 22, ejusdem capitis, ita refertur: *Post hæc venit Jesus, & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem, & Joannes baptizans in Ænnon, juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic*. Ex quibus perspicuum est Christum, cum Discipulis suis baptizasse Baptismo aquæ veræ, & naturalis, sicut ipse Joann. Baptista, a quo ipse Christus in aqua fuit baptizatus. Matth. 3. *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua*. Apostoli, & Discipuli Christi, ejus mandato obsequentes, in aqua similiter baptizarunt. Actor. 8. de Philippo, & Eunucho Candacis Reginæ, ita narratur: *Dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam, & ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* Accedit demum auctoritas Concilii Tridentini, sess. 7. Canon. 2. Concludendum est igitur contra omnes hæreticos negantes aquam esse materiam necessariam Baptismi, cum D. August. tract. 13. in Joann. *Tolle aquam*, inquit. *non est Baptismus*. Hic non omittendum, quòd, jejunandi in diebus Dominicis consuetudinem introduxerunt ante Nestorianos, Manichæi, qui resurrectionem negantes; diem Dominicum tanquam

quam infaustum in jejuniis, & luctibus peragendum esse præceperunt, eò quòd in illa, post circulum novem millium annorum, hoc seculum interitum subiturum fore, putabant, quod habetur in canone Orientalium apud Solensem.Cod. Syr. Vatic. *Ut igitur nos ab ipsis, qui resurrectionem negant, discederemus, præceperunt Patres, ne in die Dominico fieret jejunium, sed ut animam nostram in laudibus, contemplationibusque Divinis lætificemus, corpus verò nostrum cibo, potuque, & vestimento, præter cæteros hebdomadæ dies, oblectemus; idque non instar Ethnicorum cibo nos ingurgitantes, aut potui immoderatè indulgentes, sed figuram eius voluptatis repræsentantes, quâ nos Christiani perfruemur*. Georgius Arbellensis in Declaratione officiorum tract. 2. cap 4. ad hanc quæstionem. Cur Patres præceperunt, ut Sacramentorum liturgia in diebus Dominicis, & festis fieret, sic respondet: *In festivitatibus, & diebus Dominicis, neque jejunium colimus, neque orationes jejunii facimus.quia dies Dominicus resurrectionem mysticè designat, nostramque ex mortuis innovationem: in futuro autem seculo auferetur à nobis mortalitas, & ad vitium proclivitas: ita & in festivitatibus requiem Christi significamus, adeoque jure Sacramenta facimus, memoriam dispensationis Salvatoris nostri agentes, nostramque in regno cælesti beatitudinem præfigurantes*. Ex quibus auctoritatibus constat, quàm incongruè, & jejunium servarent Manichæi die Dominico, & quàm insulsè resurrectionem negarent. De jejunio non servando die Dominico. Vide verbo *Nestoriani Moderni*. Et verbo *Æriani*.

XIII, Manfreda. Combusta fuit Mediolani, de qua Guillelmina prædixerat, super suum tumulum celebraturam, sessuram Romæ super solium Pontificum, quatuor nova promulgaturam Evangelia. Hæc muliercula Guillelminæ, [de qua actum suo loco] addictissima, in ejus persona incarnatum Spiritum sanctum effutiebat. Mirum, quod mulicularum febellæ etiam viros in hujusmodi fabularum credulitate sectatores habuerint.Ex Spondan.an.1309.

XI. Manichei Novi. Vide *Heribertus*, & *Lisoius*. qui Manichæismum in urbe Aurelianensi, currente seculo undecimo, invexerunt.

XVI. Manichæi Novissimi Sic vocatur [ex Lindano] omnes, qui ex scholu Calvini egressi, sequentes errores in Poloniam detulerunt.

1. Legem Dei esse impossibilem ad observandum. R. Ex sacris Pagin. ubi lex Dei vocatur *Onus leve, jugum suave*. Pluribus in locis à Christo legis observantia præcipitur, de qua, tamquam sancta, utpote bona, & necessaria ad salutem, sæpè Apostolus in suis epistolis sermonem instituit; & ad Rom. 2. vers. 13. ait: *Non enim auditores legis sed factores legis justificabuntur*. Nemo autem posset justificari, si legem Dei non posset adimplere, & frustra legem Deus promulgasset, si esset impossibilis, ad impossibile enim nemo tenetur. Deus solùm possibilia præcipit, ergo &c. Demùm, Deus est essentialiter justus ergo neo potest impossibilia præcipere, Veruntamen non facilem dicimus, ut Pelagiani, præceptorum impletionem, sed adjuvante Dei gratiâ, possibilem, & onus diligentibus Deum, leve.

2 Negant liberum arbitrium. R. ver. bo *Bardezanes*.

3. Corpus Christi prædicant phantasticum R.verba *Albanenses*, *Dositheus*.

4. Baptismum aquæ negant esse necessarium ad salutem. R. verbo *Buccerus. manes*.

XVI. Manifestarii, [ex Staphilo] secta sunt Anabaptistæ, sic dicti, quia manifestare palam gloriantur suam Perfidiam; impium esse credentes negare se esse Anabaptistas, imò variis modis palam profiteri student suam impietatem In Prussiâ freques erat hujus sectæ numerus.

XVI. Mannarii. Quidam sectari apparverunt anno 1560. ita discrepantes à cæteris Sacramentariis, ut, nec Christi Corpus, nec speciem corporis, nec signum, nec figuram, nec succum Corporis Christi se accipere in Eucharistia, profiterentur: sed asserebant, se manducare in cœna illud Manna, quod datum est

est antiquitus Judeis. Ex Lindano.

XVI. MANSFELDENSES, nuncupantur sectantes Confessionem juniorum Comitum Mansfeldensium. Constituunt alium Lutheranismi ramum. Damnant plures Lutheranorum sectas, nempe Adiaforistas, assertores bonorum operum, defensores liberi arbitrii. Ex Lindano.

XVI. MANUS - IMPOSITORII Viget hæc secta in Saxonia, & Pomerania. Tales dicuntur, qui laicalem impositionem mannum, volunt esse Sacramentum: spectant ad rigidiorem Confessionistarum sectam. Ex Gault, sec: 16,

XIV. MARATONIUS, primum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus postmodum Nicomediensis Episcopus fuit, cadente seculo quarto: sed antequam sacris initiaretur, cum in militia, quam exercuerat, multas collegisset pecunias, tum iisdem, tum proprio studio Macedonii hæresim augere ita studuit, ut Macedonii, sectatores, etiam Maratoniani vocarentur. Ex Niceph. in hist. Eccles.

XVI. MARBACH Joannes minister Protestantium in Germania, natus Lyndavi anno 1521. primùm Jenæ, mox Strasburgi publicè docuit; deinde ad Concilium Tridentinum a Protestantibus missus, etiam Vvormatiensi Conferentiæ a no 1557. interfuit. Contra Sacramentarios tractatum edidit inscriptum *De cœna Domini*; aliud opus typis mandavit *De officio Episcopi*, Aliud contra Canisium, in materia miraculorum. Strasburgi decessit anno 1681. ætatis 60. Dixit in Ecclesiâ Romana nulla fieri vera miracula. R. passim ex Evangelio, & actibus Apostolorum, ubi plura miracula a Christo, & ab Apostolis facta, leguntur. Item ex processu quem cum tanta cautela, instituit Ecclesia pro Canonizatione cujusque Sancti, fieri vera miracula constat, quæ post adeò exactam discussionem negare, idem esset, ac pertinaciter apertæ veritati contradicere. Tum quia, miraculum est eventus supra naturum, Deus autem omnipotens, naturæ Auctor, potest supra naturam operari; quod passim præstitisse media intercessione Sanctorum, comprobant auctores omni exceptione majores, qui scripserunt acta Sanctorum. Tum quia, hæretici non negant miracula facta à Deo in in lege veteri: ergo à fortiori concedenda sunt in lege gratiæ, cum non sit abbreviata manus Domini. Item, Christus eodem modo contulit veræ Ecclesiæ potestatem prædicandi fidem, ac contulit potestatem operandi miracula. Marci 16. ait: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ*; & statim subjungit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient....super ægros manus imponent, & benè habebunt &c.* Sed in Ecclesia Christi fuit semper, & hisce temporibus perserverat potestas prædicandi fidem ergo, & fuit semper, & hisce temporibus perseverat virtus operandi miracula. Hinc Apostoli frequentia edidere miracula. Hinc SS. PP. præsertim verò S. Augustinus, pluribus in locis ostendit vim maximam inesse miraculis, ad fidei veritatem comprobandom; sic libro contra Epistolam fundamenti, cap. 4. ubi asserit se in Ecclesia Catholica miraculorum auctoritatate retineri. Lib. De utilitate credendi contra Manichæos lib. 10. De Civit. Dei cap. 12. & 17. & lib. 22. cap. 5. & 8. plurima refert miracula, quæ variis in locis suo tempore contingerant, ut Mediolani lumem redditum cæco, Carthagine, virum à gravissimo morbo sanatum, juvenem paralyticum sanitati restitutum, adolescentes à dœmone liberatos, mortuos suscitatos &c.

Frustra autem ex odio Religionis Romanæ, hanc miraculorum gloriam Deo eripere conantur sectarii, asserendo nimirum, & inferendo ex prodigiosa miraculorum multitudine nec non ex illorum stoliditate, ut ajunt illi, & ineptiâ,, vel ficta esse, vel saltèm imaginaria; hoc est, ita non contingisse, sicut narrantur ab Historicis; vel si contigerunt, meras fuisse dœmonum præstigias, aut certe luminum illusiones. Nam utrumque falsissimum esse demonstratur. Falsum est 1. ficta esse illa miracula, quia sicut respondet S. Augustinus Paganis negantibus historias miraculorum nostrorum lib. 10. de Civit. Dei cap. 18. si licet pro li[illegible], & absque ratione negare fa[illegible]

cum

olim miracula, peribit fides omnium librorum, historiarum, atque scriptorum, & nostra non solùm labefactabitur, sed etiam quæcunque alia religio. 2. Nemo sanæ mentis asseret, fidem potiùs adhibendam Calvino, Magdeburgensibus, & aliis hujus surfuris hominibus, circa ea, quæ pertinent ad veteres historias, quam tot viris Sanctis, & Scriptoribus egregiis, Cypriano, Athanasio, Hieronymo, Augustino, Gregorio Magno, Bernardo, qui ut plurimùm referunt miracula vel à se visa, vel suis temporibus patrata.

Falsum est 2. miracula esse dœmonum præstigias, primo, quia idem olim obiiciebant Judæi Christo, nimirum in Beelzebub principe dœmoniorum eiicere dœmonia; idem Gentiles Apostolis & Martyribus, quos, veluti Magicæ artis reos, traducebant; idem Vigilantius, Ariani, Eunomiani, & alii veteres hæretici, de miraculis Sanctorum effutiebant, quorum antiquam calumniam renovant Calvinistæ; quia miracula nos vocamus, & probata addmittimus, quæ omnem superant creatæ naturæ potestatem; ac proindè, quæ à præstigiis dœmonis plenè aliena cognoscimus ex signis non æquivocis: ergo gratis omninò, ac finè ullo fundamento id Ecclesiæ imponunt, ac eos omnem frontem posuisse oportet, ut viros tantæ sanctitatis, mendacii, fraudis, ac doli accusent.

Quod autem addunt de multitudine, ac stoliditate miraculorum, quæ Sanctis tribuuntur, nihil evincit: siquidem, non ea omnia, quæ circumferuntur, tanquam miracula admittimus, sed ea solùm, quæ agnoscit, & approbat Ecclesia post serium, ac diligens examen; unde monet Synodus Tridentina, sess. 25. nova miracula sine gravissimo consilio, ac diligenti examine, ab Episcopis non esse admittenda; sicut autem non omnia sunt leviter admittenda, ita nec omnia temerè rejicienda. Oporteret quidem, ut nonnulli nimis creduli, aut parùm instructi, qui Sanctorum acta, aut etiam Venerabilium, scribere solent, à declamandis miraculis non approbatis temperarent; non solum quia multoties miracula non sunt, quæ ut talia afferuntur, sed, quia pietatem suam irrisioni impiorum exponunt, nullo Ecclesiæ decore; & quamvis protestationes præmittant, judicio se sanctæ Sedis subjicientes, & decretis obtemperantes, nec omninò absolutè miracula esse, quæ narrant, asserentes; tamen rudiores personæ, ea, quæ sic scripta legunt, tanquam vera, & approbata miracula evulgant. Cum certè judicium de miraculis adeo sit difficile, & arduum, ut de sexcentis, quæ in causa qualibet Beatificationis ritè probata actorum veritate, proponuntur, vix unus aut alter à sancta Sede approbetur.

Ne verò ad labefactanda miracula ad dœmonis opem iterum recurrant Calvinistæ, illos breviter sic interrogo: Si ad fallendos homines dœmon operatur miracula in Ecclesia Romana, quæro, an id faciat facta sibi potestate Divina, aut propria virtute? Non potestate Divina, quia si Religio Romana est falsa, [ut contendunt hæretici] non potest Deus illam miraculorum testimonio, tanquam suo sigillo comprobare; hoc enim esset Deum falsæ doctrinæ subscribere, atque ita homines in dœmonis fraudem inducere; nec etiam propria dœmonis virtute, ad homines fallendos, possunt operari miracula, quia hoc posito, dœmon multò magis operaretur miracula pro secta Turcarum, & Judæorum, ut in eam magno suo lucro homines induceret; sed ille nullatenus potest miracula operari, quia, ut jam diximus, miracula superant omnem creatæ virtutis potestatem, nec alia in Romana Ecclesia admittuntur miracula, nisi quæ activitatem creaturarum, etiam spiritualium superare, atque patrata perseveranter subsistere probantur, ne ulla deceptio, aut falsa rei existimatio valeat contingere, ergo miraculorum gloria in sola Romana Ecclesia perseverans, a solo Deo procedere potest, ut hoc signo, & testimonio, uti olim, ita hoc tempore, veram Ecclesiam hominibus demonstraret.

IV. Marcellus, à quo Marcelliani, fuit Ancyræ in Galatia Episcopus. Cum scripsisset adversùs Asterium Cappado-

padocem, secta Arianum, sunt qui asserant, eundem in scriptis suis, se conjecisse in oppositum Sabellianorum errorem, qui realem trium Personarum distinctionem negabant. Non desunt tamen, qui Marcellum ab hæresi vindicant, ut refert Epiphanius hæresi 22. & ab Eusebianis ejusdem Marcelli calumniatoribus, perperam intellecta fuisse Marcelli scripta, contendunt. Quidquid sit: certum est, Marcellianos in Concilio Constantinopolitano, anno 381. fuisse condemnatos. Insuper non modicam Marcello inussit notam, Photini ejus discipuli execranda impietas, nec non vulgata ab Arianis, in deteriorem partem accepta, scripta Marcelli. Item, quòd ejusdem discipuli tres in Deo relativas subsistentias confiteri minimè voluerunt; undè & factum est, ut ipsius Marcelli nomen pessimè apud posteros audierit, ac in eundem, tanquam hæreticum, Basilius, & Hilarius declamaverint. Ex Baron. ann. 347.

II. Marcellina, mulier ex Gnosticorum secta, Romam se contulit circa annum 162. ubi multos seduxit, quod etiam refert S. Epiphanius hæresi 25.

II. Marcion, secundo currente seculo genitus, patria Ponticus, ex civitate Synope, quem S. Polycarpus primogenitum Satanæ vocavit, dictus est etiam mus ponticus, quòd non pauca sacrarum Scripturarum loca arosisset, suisque perversis dogmatibus non consona, depravasset. In doctrina Stoicorum Philosophorum eruditus, postmodùm ad fidem conversus circa medium seculi secundi, fideles tamen mores non induens, à proprio patre, qui erat Episcopus pietate insignis, ob hæresim, & stuprum ab Ecclesiâ pulsus, Romam venit, ubi sæpè palinodiam cecinit: sed cum simulatè hoc fecisset, iterum ad vomitum rediit sub Eleutherio Pontifice; iterum ab Ecclesia ejectus, Cerdonis, cujus discipulus fuerat, impietati se adjunxit, pluribus aliis de novo confictis, & publicatis erroribus; quarè inter primarios hæreticos recensetur. Scripsit Marcion complures libros, nimirum Evangelium, Epistolam, Antitheses, & Apostolicum instrumentum, hunc hereticum validè impugnavit primus omnium S. Justinus Martyr. Constantinus Magnus, contra Marcionitas edictum promulgavit anno 326. Anno verò 423. adhuc grassabatur Marcionitarum hæresis, quorum Theodoretus Cyranus Episcopus ultra decem mille ad saniorem frugem reduxit. Ex Tertull. de præscr.

1. Duos Deos adstruit, unum bonum, malum alterum, quem dicebat esse hujus mundi opificem. R. Eruditè, & diffusè à Tertulliano, apud quem videre est Dei unitatem, contra Marcionem vindicatam. Sed, & ipso naturæ lumine reprobatur; nam si duo admitti possent dii, etiam plures dii possent prædicari. Tum quia, Deus est summum bonum, complectens omne bonum; ergo unus tantùm esse potest. Indè à fortiori rejici debet Deus malus, utpotè intrinsecè repugnans Divinitatis essentiæ, quæ necessario à se excludit omne malum. Vide verbo *Manes*. Item à S. Irenæo lib. 3. adversùs hæreses cap. 63. à S. Epiphanio, hæresi 42. à Theodoreto lib. 5. hæretic. fabul. cap. 17. impugnatus fuit Marcion, duorum Deorum somniator, In sacris autem Paginis solus Deus unus, verus, & bonus hujus mundi opifex prædicatur.

2. Duos Christos Marcion somniavit quorum alter tempore Tiberii apparuerit, alter verò, ad reparationem Judaici status, sit aliquando venturus: apparenter autem Christum passum fuisse, dictitabat. R. quò ad primum, nam de eodem Christo, qui natus, passus, mortuus est, & resurrexit, legitur in Symbolo, quòd sit iterùm venturus judicare vivos, & mortuos: nullibi autem legitur, alium Christum venturum ad reparationem populi Judaici. Quin imò, omnes Scripturæ veteris, & novi Testamenti, apertè docent Dominum nostrum Jesum Christum esse populi Judaici reparatorem, sicut & Gentium. Attamen hic error, quem tenaciter amplectuntur Hebræi, reparationem temporalem respicit regni Judaici secundum literam, quæ occidit, neglecto spiritu qui vivificat. Secunda pars reprobatur ex iis, quæ dicta sunt verbo *Elcesaitæ*, *Dosithæus*,

sithæus, *Basilidiani*, *Albanenses*.

3. Christum veram carnem assumpsisse negabat. R. verbo *Balthasar Pacimontanus*, & locis supra citatis.

4. Resurrectionem corporum impugnabat. R. verbo *Basilidiani*.

5. Animarum transmigrationem in alia corpora sustinebat. R. verbo *Albigenses*.

6. Animas eorum, quibus Judæorum Deus fuit ignotus, item Cain, Dathan, Abiron, Sodomitas; salvatos fuisse: damnatos autem Abraham, Isaac, Jacob, Henoch, aliosque sanctos Patriarchas, & Prophetas, quia Judæorum Deum agnoverunt. Blasphemus iste, Deum Judæorum credidisse videtur eum esse, quem malum dicebat. Ejus delirium reprobare ex sacris Paginis supervacaneum est, quippè apud ipsum nullius erunt auctoritatis, utpotè quæ Judæorum Deum habent auctorem. Fides tamen nostra, ex ipsis sacris Paginis contrà ejusmodi amentiam, roboratur. Habemus enim ex ipsis salutem Abraham, Isaac, & Jacob. Matth. 8. atque etiam illorum omnium, qui Judæorum Deum, qui unicus verus Deus est, in sanctitate, & justitia coluerunt. David sæpius repetit in solo Deo, & a solo Deo sperandam salutem; reprobandos autem quoscumque non confidentes in Domino. Tum quia, certum est, quòd omnibus bene operantibus, quales fuerunt sancti Patriarchæ, & Prophetæ, Deus salutem æternam promisit, secùs malè operantibus, cujusmodi fuerunt, Cain, Dathan, Abiron, aliique perversi, qui Deum contemnentes, dœmoni sunt famulati. Sed satis per se patet Marcionis assertum merum esse perversitatis figmentum, aut insani capitis delirium.

7. In Collatione Baptismi violabat formam à Deo institutam. R. Quia Deus solus esse potest institutor Sacramentorum, & consequenter nequit in materia, & forma à Christo determinata, fieri essentialis mutatio à quovis homine, absque nullitate Sacramenti.

8. Vivos, pro mortuis, qui decedebant absque Baptismo, baptizare consueverat. Error iste antiquior est, quippe qui jam ab ipso Apostolorum tempore vigebat. Unde D. Paulus ex eodem errore argumentum veluti ad hominem deduxit, ut resurrectionem mortuorum, illam negantibus, suaderet. *Alioquin* [inquit] *quid facient qui baptizantur pro mortuis?* Illum ergo errorem Marcion non induxit, sed renovavit. R. Quia sicut nemo potest nasci pro alio, ita etiam nemo potest renasci pro alio. Tum quia, Christus dixit: *Nisi quis renatus fuerit*; ex quo infertur necessitas, ut omnis renascatur, ad obtinendam salutem. Tum quia, si unus potest baptizari pro alio, etiam unus deberet posse confiteri, & absolutionem accipere pro alio, cum non minus sit Sacramentum mortuorum Pœnitentia, quàm Baptismus: sed unus nequit confiteri pro alio, ergo neque unus potest baptizari pro alio.

9. Improbabat conjugium, & conjugatos à Baptismo arcebat, asserens, carnem à malo principio exortam, non debere ulteriùs propagari. R. quò ad Matrimonium, quòd non sit execrandum, verbo *Adamitæ*. Falsum autem est carnem à malo principio exortam, cum solus Deus sit principium, auctor, & creator cujuscumque creaturæ, non modò spiritualis, sed etiam materialis: legimus enim in Evangelio Joann. *Omnia per ipsum facta sunt, & sinè ipso factum est nihil.* Item ex Genesi constat, Deum creasse Adam, & Evam, à quibus propagatum est universum genus humanum, & quibus injunxit, ut crescentes multiplicarentur, quæ multiplicatio solùm inter matrimonialiter conjunctos potest justè fieri, est ergo Matrimonium sanctum, & prolis propagatio juxta Dei summi beneplacitum, qui propterea masculum, & fœminam creavit & conjunxit, atque conjungit legitime in Matrimonium convenientes, sicut docuit Christus Dominus in Evangelio. *Quod* [inquit] *Deus conjunxit, homo non separat*. Ac proindè conjugati baptizandi sunt, quoties ad fidem veniunt, ut in illis, quod natura operatum est, gratia Dei perficiat.

10. Animatorum usum, imò & omnes creaturas, utpotè à malo principio factas, execrabantur Marcionitæ. R.

C 2 Nam

Nam, eum ut suprà ostensum est, impossibile sit dari malum principium, multòque absurdius sit, quòd malum principium habeat potentiam creativam, quæ soli Deo competit, qui bonus summè est essentialiter, ideò corruit omne Marcionitarum fundamentum, per quod animatorum usum, omnesque creaturas execrabantur. Bene quidem seipsos, propter turpissimas istas ignorantias, & errores execrarentur.

11. Negabat Dei providentiam, cum Epicuro, & Democrito, qui ut homines facerent liberos, fecere sacrilegos. Inter hostes Divinæ providentiæ recenseri etiam debent quotquot ex Syderum influxu, fatum iuvexere, ut sunt, qui vulgo Genethliaci vocantur. R. Quia admisso fato, de consequenti negaretur Divinitas. Christianæ Religionis institutio, aut propagatio fato tribui non potest, quæ ab omni fatali necessitate adeò abhorret - *Si Dei providentia*, [inquit S. August. lib. de utilitate credendi cap.16.] *non præsidet rebus humanis, nihil est de Religione satagendum*; & Lactantius De ira Dei cap.8. *Si Deus* [inquit] *nihil unquam boni tribuit, si colentium obsequio nullam gratiam refert, quid tam vanum, tam stultum, quàm templa ædificare, sacrificia facere, dona conferre, rem familiarem minuere, ut nihil assequamur?* Admittenda est ergo suprema in Deo providentia, quæ inficiari non potest, nisi ab illorum hominum corruptela & depravatione, qui superiorem aliquem judicem, criminum ultorem agnoscere reformidant, ne ab hac, peccatoribus formidabili reminiscentia, inter peccandum turbentur. Illos redarguit Scriptura Sapient. 12. *Non est alius Deus, quàm tu, cui cura est de omnibus.*

XVI. Marcionitæ novi. Plures sunt Calvini discipuli, qui Marcionis hæresim renovarunt, negantes carnis resurrectionem; undè ajunt, in Sacramento Eucharistiæ non sumi carnem Christi, eo quod spes æternæ vitæ ad animas, non ad corpora spectet. Hanc hæresim promulgavit in Francia Arthantica Petrus Richerius, de quo agitur sub hoc nomine. Non modò autem animas, sed & corpora resurrectura in extremo judicio, probatum est verbo *Basilidiani*.

XV. Marianus Scotus, primus est, qui invenit, & scripto vulgavit fabulam de Joanna Papissa. Reprob. verbo *Lutherus*.

XI. Marcus, à quo Marcitæ: Vixit circà medium seculi secundi, Valentini Hæresiarchæ discipulus, & Heracleonis successor. Hic, ut initatæ scientiæ famam acquireret, mundo persuasit se virtutem quandam invisibilem accepisse. Primùm venit in Gallias, & eas partes, per quas Rhodanus, & Garumna fluunt, sua erronea doctrina, & magicis artibus seduxit. Poculorum liquorem certis carminibus in cæruleum, purpureumque vertebat, ut mulierculis inlecebus illuderet. Philtris utebatur, ut earundem amorem sibi captaret, quas ejus virtute Prophetissas effici jactitabat, quæ proindè Marci factæ sequaces, insano illius amore captæ, ab eo mente, & corpore depravatæ fuerunt. Marcosii, sivè Marci sectatores, ut initiarent eos, qui ad eorum sectam se conferebant, genialem parabant thalamum, & invocationibus quibusdam nefandis, abdita mysteria in eos exequebantur, quem ritum, spiritales esse nuptias dicebant, ad similitudinem connubiorum, quæ in cælis contraherentur. Alii initiandos deducebant ad aquas, & baptizabant in nomine ignoti rerum universarum parentis, & veritatis omnium procreatricis, & illius, qui è cælo in Jesum delapsus est. Magicæ arti Marcus addictissimus, computationem quandam invenit literarum Hebraicarum, ut scientifici hominis sibi nomen captaret, constituens omnem perfectionem rerum in vigintiquatuor literis, propter quod [dicebat] Christum de se dixisse: *Ego sum Alpha, & Omega*; sed hæc computatio à Marco inventa purum fuit figmentum ad captandam gloriam apud idiotas; cæterum, neque Marcus ipse inventor intelligebat quid per hanc computationem vellet exprimere. Christum, dixit, esse columbam, quæ descendit ad Apostolos, quos nominabat Aeonas, & iterum descensurum in figura columbæ ad Jesum. [ex S. Irenæo

næo adversus hæreses] Reliqui Marcitarum errores iidem sunt, quos verbo *Valentinus* referemus.

III. Marcus, dictus etiam Marcienus Arelatensis Episcopus, tertio currente seculo, in sua Diœcesi Novati sectam introducere nisus est, pœnitentes ab Ecclesia excludens: qua de re Sanctus Cyprianus per epistolam, Stephanum Papam monitum voluit, ut ad hæresim extirpandam se se fortiter accingeret.

XVII. Marcus Antonius de Dominis, [cujus vitam perstringit Spondan. anno 1616.] Episcopus Segniensis, deindè Archiepiscopus Spalatensis, Dalmatiæ, & Croatiæ Primas, innata animi inquietudine, & ob amissam litem de quadam pensione annua, qua prædictus Archiepiscopatus erat oneratus, & etiam quod suis Suffraganeis odio, & contemptui se esse animadverteret, de patria, & fide deserenda infaustum consilium cæpit. Per Helvetiam, ac superiorem Germaniam in Belgium, atque indè in Angliam trajiciens, benignè a Rege exceptus, duo ingentia volumina rapsodiarum contra fidem Catholicam, & œconomiam Ecclesiasticam scripsit, præfixo titulo: *De Republica Christiana*, quæ multi Catholici statim confutarunt, inter quos eruditè scripsit Nicol. Coe. phætau, Ordinis Prædicatorum, qui postmodum ad Episcopatum Massiliæ fuit assumptus; sed brevi ejusmodi vita pertæsus Marcus de Dominis suadente Oratore Hispanico, in Anglia tunc commorante, ejus mediatione securus factus de venia obtinenda à Pontifice, Anglia secedens, Romam venit, & palinodiam cecinit, abjurata hæresi verbo, & scriptis: sed iterum relapsus, novumque cum Anglis per literas detectus habere commercium, in arcem Hadrianam conjectus fuit, ubi gravi morbo correptus, datis resipiscentiæ signis, moritur. Ejus corpus ob iteratum relapsum, unà cum suis scriptis, ad publicum exemplum, in campo Floræ manu carnificis anno 1624. mense Decembris combustum fuit.

Dixit Ecclesiam posse quidem absolvere à peccatis externis, & manifestis; occulta, verò à solo Deo posse absolvi contendebat. R. quia auctoritas concessa à Deo Ecclesiæ non est sic restricta, ut se tantùm extendat ad peccata externa, non verò ad interna; dicit enim Christus: *Quodcumque solveritis, erit solutum*, insuper: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, non distinguendo de peccatis internis, aut externis, ergo &c. Tum quia, peccata externa intantùm cadunt sub judicio Sacerdotis, quia Sacerdos Dei vices gerit, à quo potestatem dimittendi peccata accepit: Confessio enim fit Deo, medio ejus ministro: sed Deus tam judicat peccata externa, quam interna, ergo tam peccata externa, quàm interna debent confiteri ejus ministro; ergo non minùs ab externis, quàm ab internis poterit absolvere, cum absolvat in virtute potestatis sibi à Deo traditæ. Deus autem potest absolvère tam ab externis, quàm ab internis; ergo etiam ejus minister potest &c.

2. Dixit sacros Ecclesiæ ministros nullo jure teneri ad cælibatum. R. Exemplo Sacerdotum veteris legis: Exod. 19. 22. ubi sanctificari jubebantur, priusquàm ad Altare accederent; quo in loco commendatur, castitas, licèt tunc eis esset imperfecta, sicut imperfectum, & umbraticum erat sacrificium. Nunc autem longè decentiùs, & optima lege sancitum est, ut ad summum Sacrificium deputentur ministri perfecta castitate utentes. Item non licebat laicis in lege veteri comedere panem sanctificatum, nisi priùs abstinerent ab uxoribus, sicut legitur 1. Reg. 21. ergo multò magis expedit, ut Sacerdotes legis gratiæ, qui debent conficere corpus Christi, cælibes vivant. Sacerdotes legis veteris, quando ministrabant Domino, residebant in templo, nec domum suam revertebantur, nisi completis diebus officii sui; ergo Sacerdotes legis gratiæ, qui quotidie ministrant, debent quotidie ab uxoribus abstinere. Videatur hac de re S. Hieronym. lib. 1. contra Jovinianum: Beda ad cap. 1. Lucæ. Tum quia Apostoli ex quo vocati sunt ad Apostolatum, cælibes vixerunt. Lex cælibatus servandi à clericis decreta est ab Apostolis, sicut constat

ex

ex Concil. Carthag. 2. Canon.2. pluribusque aliis in Conciliis confirmata. Videatur Concil. Agathense, canon. 9. Aurelianense tertium, canon. 7. Aurelianense quartum, canone 17. Quòd autem Græci, qui uxorem habent, promoveantur ad ordines, hoc dignis de causis permissum fuit tempore sextæ Synodi generalis.

3. Dixit Christum non fuisse caput Ecclesiæ in hac vita, sed cæpisse esse caput ipsius post ascensionem. Rep. quia Christus adhuc vivens, ante passionem suam instituit Sacramenta, instituit novum Sacerdotium, instituit Episcopos, & Presbyteros, Apostolos, scilicet, & Discipulos, sancivit leges Evangelicas, quæ sunt in novo Testamento, ergo adhuc vivens fuit caput Ecclesiæ, quæ post ejus mortem dilatata est, non fundata. Verum quidem est, quòd lex Evangelica non cæpit obligare, nisi postquàm sufficienter promulgatum fuit Evangelium: Christus ergo in hac vita fuit visibile caput Ecclesiæ, cujus nunc est caput invisibile, gubernans eam per suos Vicarios Romanos Pontifices, D. Petri successores, quem Christus ipse elegit suum primum Vicarium.

4. Dixit ex fide Lutherana, Calvinistica, Anabapt. & Romana unam sanam, & Orthodoxam fidem conflari posse. Reprob. Quia veritas, & falsitas, nequeunt societatem inire. Vide verbo *Protestantes*. Scripsit contrà Marcum Antonium P. Zacharia Boverius.

XIV. Margarita Porreta, ex Hanonia oriunda, Parisiis librum quendam edidit, multis refertum erroribus, & intèr cætera asserebat, quòd anima anihilata in amore Conditoris, sine ullo conscientiæ morsu potest, & debet naturæ indulgere, quidquid appetit, & desiderat. Hunc, & alios errores abjurare detrectans, incendio tradita est, multis tamen in exitu datis pœnitentiæ signis. Ex Spondan. ann. 1310.

IV. Marinus, natione Trax [de quo Nicephor. lib. 12. cap. 30.] cadente seculo quarto, Arianæ hæresis Constantinopoli fuit propugnator acerrimus; cum in urbe Constantinopolitana fuisset ab Arianis in quæstionem vocatum, *an priusquàm Filius fuerit in Divinis* [profitebantur enim Filium in Divinis ex non existentibus extitisse] *Pater, potuerit Pater vocari*, & aliqui ex Arianis negativam partem sustinerent, Marinus pro parte affirmativa stetit, & Patrem, priùs quàm Filius fuerit, verè Patrem dicendum profitebatur; qui ergo Marini ex parte steterunt, multis conditis Ecclesiis, in eis seorsim ab aliis Arianis convenerunt. Marini sequaces, etiam Psathyriani, & Gotiani, à Psatyro & Selinas Gothorum Episcopis, Marini præcipuis fautoribus, nuncupati fuerunt. Ex his Arianorum dissidiis, cæpit Ariana hæresis multùm declinare, ita ut plures ejusdem sequaces, videntes non posse Arianos inter se in uno sensu convenire, Arianam hæresim sint detestati, & ad Catholicam Ecclesiam, quæ semper in una sana doctrina ubique convenit, confugerunt. Certè nulla evidentior probatio insubsistentiæ alicujus religionis, quàm dissensio inter ejusdem religionis sequaces, in materia ipsa religionis; quo argumento sufficienter convinci poterunt tam Lutherani, quàm Calvinistæ, qui in tot sectas ita sunt divisi, & subdivisi, ut jam penè, neque maritus cum uxore, neque pater cum filio, sub eodem tecto in materia religionis conveniant, sed jam jam quot capita, tot sint sententiæ, sive diversi modi credendi; si tamen fidem aliquam est invenire, ubi potiùs dicendum, quòd nulla religio ampliùs vigeat, sed libertas vergens in Atheismum.

XVI. Marotus in Gallia una cum Beza psalmos corruptos, modulis suavissimis aptatos introducit, ut unà cum cantu hæresis facilius auriretur.

VI. Marronitæ. Vuillelmi Archiepiscopi Tyri auctoritate suffulti, plures Scriptores moderni, Marronitas inter hæreticos Monothelitas constituunt auctore quodam *Marrone* nomine. Sed præfati Vuillelmi, quantùm in hac causa infirma sit auctoritas, validissimis argumentis demonstrat Faustinus Naironus in sua Evoplia, ubi, Marronitas semper persistitisse in vera fide Orthodoxa, ostendit,

dit, licèt inter eos schismate facto, eorum aliqui ad Monothelismum desciverint; quapropter, nomen hoc *Marronitarum*, nullius hæresis est indicativum; quæ omnia uberiùs tractat præfatus Naironus, ad quem lector remittitur, ut justum de Marronitarum religione judicium valeat elicere.

IV. Maris. Inter Episcopos numero novem, qui in Nicæna Synodo, contra torrentem omnium Episcoporum formulam fidei Nicænam rejecerunt, & Arii exauctorationem improbarunt, unus fuit Maris Episcopus Chalcedonensis, cujus socii numerantur Eusebius Nicomediensis, Theognis Niciensis, Thomas Marmaricensis, Secundus Ptolemaidensis, Menophantus Ephesinus, Patrophilus Scitopolitanus, Narcissus Nerodiadensis in Cilicia. De hoc Maris, quantumvis Ariano, Juliani impietatem exprobrante, mentionem facit Nicephorus suæ hist.lib.10. cap.20. Cæterum, quoad suam hæresim spectat, utpote cum Ario sentiente, dicebat: *Fuisse aliquando, cum non esset Filium, & eum non fuisse, priusquam genitus esset, ex non existentibus factum esse, creatum fuisse, & mutationi obnoxium*; quæ, cum ratione Divinitatis, quæ essentialiter competit Verbo, sint incompatibilia, sub nomine *Arius* reprobantur.

XIV. Marsilius de Menandrino, patria Patavinus, una cum Joanne Janduno, patria Perusino, librum composuit, inscriptum: *Defensor pacis*, pluribus refertum erroribus, à Joanne XXII. damnatum, à Petro de Palude, Alberto Pighio, & aliis egregiè confutatum, Vixerunt currente seculo decimo quarto, tempore Ludovici Bavari Imperatoris, cujus gratiam, ut sibi conciliarent præfati hæretici, potissimùm contrà Pontificiam auctoritatem, calamum suum acuerunt. [Ex Alphonso à Castro lib.6.] Potiores autem errores, qui in præfato libro continentur, sunt sequentes:

1. Christus Dominus, quando solvit tributum Cæsari, id ex necessitate fecit; quarè Imperator de rebus temporalibus Ecclesiæ, pro suo arbitrio potest disponere. R. Nam Christus propriè non solvit tributum, sed dedit; dixit enim Petro: *Da pro me, & te*, non verò dixit: *Solve pro me, & te*. Dedit itaque Christus didrachma, ad cujus solutionem non tenebatur, propterea præmonuit: *Liberi sunt filii*, sed ita dedit, ut potiùs immunitati suæ prospiceret, dicens: *Da*, non verò, *Solve*. Dedit itaque, ne fieret scandalum in populo, qui nondum noverat Christum esse Regem Regum, & consequenter nullatenùs Imperatori subditum, ideoque liberum à solutione didrachmatis, qua libertate, etiam gaudere universam Ecclesiam, significavit, cum una simul Ecclesiæ caput à solutione tributi exemit, dicens: *Da pro me, & te*. Quòd si Ecclesia exempta non esset a solutione tributi, Christus dixisset Petro: *Da pro me, & solve pro te*. Dixit autem: *Da pro me, & te*. Sed qui dat, non solvit; sæpè verò, ad redimendam vexationem consuevit Ecclesia dare Principibus id, quod solvere non tenetur. Imperatorem autem non posse de rebus temporalibus Ecclesiæ pro suo arbitrio disponere: Prob. nam Ecclesia, sicut ostendimus contrà Petrum Martyrem, & alios hæreticos, potest possidere bona temporalia, quæ, vel per donationem, vel per alium legitimum titulum acquisivit: sed Imperator non potest pro arbitrio disponere de bonis, quæ subditus secularis in Imperiali ditione legitime acquisivit, & legitimè possidet, ergo à fortiori non potest disponere de bonis, quæ Ecclesia legitimè acquisivit. Minor est evidens, non enim Imperator potest auferre bona, quæ aliquis subditus legitimè possidet, ut transferat vel in suum, vel in alterius subditi dominium, hæc enim esset tyrannica usurpatio, contrà quam clamant omnes leges Divinæ, & humanæ, ergo à fortiori, non poterit pro libito disponere de bonis Ecclesiæ, cum Ecclesia omninò sit exempta ab omni jurisdictione seculari. Pontificem verò non esse subditum Imperatori, verbo *Anastasius & Guillelmus Ockamus* ostendimus: posse condere novas leges, contrà *Arnulphum*: posse dispensare in votis, contrà *Beguinos*: ipsum solum habere jus ad convocanda Concilia, contrà *Mag-*

Magdeburgenses: esse Primatem totius Ecclesiæ, & superiorem potestate cuicumque Episcopo, contrà *Armenos*, & *Arnaudum*: Pontifici Romano quemcumque Christianum esse subditum, contrà *Dulcinum*: posse ferre excommunicationis sententiam, contrà *Gerbertum*: esse Christi Vicarium, contrà *Joannem Vvestphalum*: esse caput Ecclesiæ jure Divino, contrà *Hussitas*, & *Jacobum Præpositi*: probatum est, & ex ibi dictis reprobatæ remanent sequentes Marsilii, & Janduni propositiones.

2. Christus in Cælum ascendens, nullum in Ecclesia caput visibile constituit, & Vicarium.

3. S. Petrum plus auctoritatis, quàm reliquos Apostolos, non accepisse.

4. Ad Imperatorem spectare Pontificem constituere: Imperatorem succedere Pontifici, & Ecclesiam regere Sede vacante.

5. Omnes Sacerdotes, etiam Episcopos, esse æqualis auctoritatis.

6. Ecclesiam neminem punire posse, vel excommunicare, nisi Imperator concesserit,

7. Ecclesiam bona temporalia possidere non posse.

8. Dispensare in matrimonio, sicut etiam legitimare spurios, ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, spectare ad Principem; quemadmodùm judicare de idoneitate promovendorum ad sacros Ordines, beneficia Ecclesiastica conferre, Religiosos Ordines approbare, jejunia indicere, & dies festos præcipere.

9. Dixit, Pontificem posse ab Imperatore judicari, neque habere auctoritatem condendi leges. R. Quia ex Epistola Honorii Augusti, scripta anno 410. ad Bonifacium Papam: Item ex alia epistola, scripta ann. 450. quæ extat in Concilio Chalcedonensi, ex epistola Valentiniani, & Martiani ad Leonem Papam, & ex alia Anastasii Imperatoris ad Hormisdam Pontificem, data anno 510. Ex epistola Athalarici Regis, scripta anno 520. ad Clerum Ecclesiæ Romanæ; ex his inquàm, & pluribus aliis epistolis, constat quòd Imperatores, & Reges semper Romanum Pontificem, tanquàm suum superiorem agnoverunt, & ipsi se submiserunt; ergo Imperator nequit proferre judicium suprà Pontificem, utpotè Imperatori superiorem. Plura Concilia hanc veritatem declarant, quòd prima Sedes à nemine judicatur, inter quæ Romanum sub Silvestro, item Romanum sub Adriano, innuunt, quòd Papa nequit judicari à Concilio; ergo à fortiori neque ab Imperatore, quia Papa est suprà Imperatorem, & suprà Concilium, quod probatur sic. Congregato Concilio, vel Papa adhuc remanet caput Ecclesiæ, vel non? si primum, adhuc est superior cæteris membris, etiam in unum collectis; sicque non potest ab Episcopis etiam in Concilio congregatis judicari: Sin autem congregato Concilio, Pontifex non remanet caput Ecclesiæ, ergo Ecclesia congregata erit corpus sinè capite: sed utrumque dicere implicat, ergo asserendum Papam semper esse superiorem cæteris Episcopis, sivè seorsim sumptis, sivè in Concilio congregatis, & consequenter nequit ab iisdem judicari.

Hic opportunè notandum, mox superius dicta, etiam efficaciter probare, quod Concilium non sit supra Papam, quod adhuc ulteriùs probatur, nam si Papa non esset suprà Concilium, diversum esset regimen Ecclesiæ congregatæ in Concilio, ab illo quod habet Ecclesia, quando non est congregata? quia, quando non est congregata, est sub regimine unius capitis, sub quo fuit instituta à Christo: si verò quando Ecclesia est congregata in Concilio, Papa non esset suprà Concilium, tunc regimem Ecclesiæ non esset sub uno capite: Sed actenus inauditum, quòd vivente eodem capite, Christus dederit diversum regimen Ecclesiæ extrà Concilium, & tempore Concilii. Adde, quòd spectat ad Papam congregare Concilium, præsidere Concilio per se, vel per suos legatos, & probare acta Concilii, ergo Papa semper est suprà Concilium, quia semper est caput Ecclesiæ.

Quòd Papa habeat auctoritatem condendi leges, probat efficaciter Sanctus Bernardus libro De Præcepto, & dispen-

dispensatione, cap. 9. item lib. 2. De Consid. Tum quia 7. in politia temporali est potestas condendi leges pro bono regimine temporali, ergo idem asserendum in politia Ecclesiastica, pro bono regimine spirituali: sed hæc potestas esse debet in eo, qui constitutus est caput, & Pastor Ecclesiæ, scilicèt in Pontifice, cui dedit Christus munus pastorale: munus autem pastorale, tradidit Christus Petro, non verò Ecclesiæ: Petro dixit, non Ecclesiæ: *Pasce oves meas*, si enim dixisset Ecclesiæ: *Pasce oves*, jam præcepisset ovibus, ut pascerent se ipsas. Demum, summus Sacerdos in veteri lege, habebat potestatem condendi leges pro bono regimine Synagogæ, ut probavimus ex sacra Scriptura contra Lutherum, ergo pro bono regimine Ecclesiæ, Summus Pontifex debet habere potestatem condendi leges. Ex quo sequitur, quòd Pontifex sit supremus judex in causis religionis quod expresse asserit sacra Scriptura in Deuteronomio 17, v. 8. Paralipom. lib. 2. cap. 19. quod etiam, cum cæteris Sanctis Patribus, asserit S. Bernardus Epist. 189. ad Innocentium.

III. MARTIALIS Episcopus Asturicensis, & Basilides Episcopus Legionensis, Novati hæresim, & schisma per Hispaniam propagarunt. Ex Bar. ann. 250. 54. 58.

IV. MARTIANUS Dissidium fecit Martianus cum Sabbathio Episcopo Novatiano, circa celebrationem Paschatis: erat autem Martianus Novatianorum [ut ipsi asserebant] Summus Pontifex. Ex Bar. ann. 391.

Dicebat, unicuique licere Pascha celebrare pro suo arbitrio, idest, vel Judæorum more, ut contendebat Sabbathius, vel more aliarum religionum. R. verbo *Quartodecimani*, contrà quos, Pascha celebrandum die Dominico, ab Ecclesia indicto, ostendemus.

IV. MARTYRIANI. Dicti sunt Martyriani hæretici Euphemitæ, qui, cum plures Deos assererent, non nisi unum tamen adorabant, quem dicebant omnipotentem, & cum à provinciarum præsidibus vexarentur, Martyrianos se se nuncupaverunt, quasi martyrium patientes. Fuit hæc secta ex Gentilibus congregata, circa medium sæculi quarti. Agit de Martyrianis Baronius ad annum 361.

MARTYRIANI NOVI. Sic sunt nuncupati, qui Petri Martyris dogmata sequebantur.

XI. MARTINI. Dicti sunt Martini, à Martino Iuris Consulto, quicunque obstinatè tuentur aliquam opinionem, quamvis erroneam. Tanta tribuit Martinus adulatoriè Imperatori, ut Friderico tunc regnanti asseruerit, Imperatorem esse de jure Dominum terræ. Ita cervicosus erat ad defendendam quamcumque opinionem, quam semel suscepisset, ut in vulgare proverbium ejus durities apud juris consultos in hanc usque diem pertransierit; ità ut Martinum appellent quemcunquem suæ singulari sententiæ pertinaci studio inhærentem. Ex Spond. ann. 1158.

XIV. MARTINUS GONSALVUS, sive Gondisalvus Conchensis, in Hispania, multa fatua asseruit; primò quòd esset germanus Sancti Michaelis, quod pro ipso servaret Deus locum desertum Luciferi, quòd ipse esset prima veritas, & scala cæli, quod singulis diebus scanderet cælum, & oscularetur illud, quòd advenientem Antichristum ad singulare certamen provocaturus esset, & Cruce Christi, diademate spineo ornata, foret eundem prostraturus. Hunc Archiepiscopus Toletanus igne damnavit. Ex Spond. ann. 1359.

I. MASBOTHEUS, à quo Masbotheni, unus fuit ex primariis hæreticis, in schola Simonis Magi enutriti, qui proprias inducere opiniones enixi sunt, & paulò post Christum passum, Ecclesiam dilaniarunt, ut plurimùm solà ambitione inducti, ut scilicet etiam novæ religiouis auctores apparerent. Ex Nicheph. lib. 4. cap. 7.

IV. MASSALIANI. Intèr multiplicia hæresum monstra, quæ sub Constantio Imperatore Eccleesiam acritèr vexarunt, Massaliani numerantur, qui irrepserunt in Mesopotamia, circà annum 361. tempore D. Epiphanii. Plura nomina sortiri sunt postmodùm Massaliani, dicti etiam *Pitaliani*, *Euchitæ*, *Precatores*, *Spiritua-*

tuales, *Euphemitæ*, *Martyriani*, *Satanistæ*, *Adelfiani*, *Saccofori*, & *Entusiastæ*. His diversis nominibus, habito respectu ad eorum errores, mores, & habitum, sunt nuncupati. Massalianorum primarios duces, asserit Epiphanius, fuisse *Dadoem*, *Sabbam*, *Adelfium*, *Simeonem*, & *Hermam*. A pluribus Conciliis, & à Theodosio magno Imperatore exagitati fuerunt isti Nebulones, & ab ingressu Ecclesiæ in Concilio celebrato sub Theodosio juniore, penitùs rejecti, eo quòd sæpè relapsi, Ecclesiam deluississent: iterumque damnati in Concilio Oecumenico Ephesino anno 431. De Massalianis, scribunt Theodoretus, Hieronymus, Damascenus, Augustinus. Massalianorum errores, verbo *Enthusiastæ* referuntur, & refelluntur.

XVI. Massaliani Novi. Illi sunt, qui veterum Massalianorum renovarunt errores; intèr Antichristianos, à Gravina numerantur, ex schola Lutheri, & Calvini progenti.

Asserunt, Baptismum non sanctificare homines, neque sordes expiare, ideoque in baptizato remanere culpam originalem. R. verbo *Arconitici*, *Armeni*, *Fulgentius*.

IV. Mathematici. Mathematicos, intèr hæreticos adscribit Philastrius Brixiensis libro, quem de hæresibus conscripsit. Non esset tolerandum à scientia adeò nobili, hæreticos homines nomenclaturam sortiri: sed tamen eo nomine significantur, à temporibus etiam Ethnicorum [ut sæpiùs affert Titus Livius] illi, qui ex varia siderum observatione, facilius in errorem prorumpere solent, quod etiam observat D. Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana.

XV. Matthæus Palmerius, natione Florentinus, vixit currente seculo decimo quinto. Litterarum scientia celebris, plura opera scripsit. Sed cum de Divinis scientiis etiam librum ediderit, circa naturam Angelorum, à sensu Catholico defecit, quà propter hujusmodi opus igni traditum fuit. Ex Bellarm. de Scriptor.

XV. Matthæus Grabon. Regularis professus Conventus Vuismariensis, Merseburgensis Diœcesis, Provinciæ Saxoniæ, Fratres vitæ communis, seu eorum institutum impugnando, in plurimos errores lapsus est, quos, edito libello, expressit, & ad Concilium Constantiense delatos, Martinus V. Pontifex Maximus, eorum examen, ac censuram commisit Cardinali Aquilejensi, Petrò de Alliaco, Cardinali Cameracensi, aliisque Prælatis, & Doctoribus, quorum unus erat Joannes Gersonius Parisiensis Cancellarius. Judices duputati Fratris Matthæi propositiones damnarunt, quasdam ut hæreticas, alias ut erroneas, nonnullas ut scandalosas, & piarum aurium offensivas; ipsumque Fr. Matthæum Grabon ad illarum abjurationem, lata sententia, compulerunt, quam Summus Pontifex confirmavit. Erant autem hujusmodi, propositiones ex Grabonis libello excerptæ.

1. Proprietas temporalium rerum, statui seculari essentialiter est annexa.

2. Nullus sine peccato potest illud abjicere, quo retento, potest convenienter vivere secundùm statum suum.

3. Omnes peccant, qui bona sua simplicitèr in eleemosynam largiunrur propter Christum.

4. Abdicationem omnium propter Christum, nullus facere potest, extra veras Religiones manendo, sine peccato mortali: & dico veras Religiones, per Sedem Apostolicàm approbatas.

5. Papa non potest dispensare cum secularibus, ut omnibus in singulari careant.

6. Si Papa posset alicui concedere, tunc posset ei concedere propriæ vitæ subtractionem, quod est contrà præceptum Decalogi: *Non occides*.

7. Religiosus non potest sine peccato mortàli abdicare voluntatem habendi communia, quando actualia non habet.

8. Quòd aliquis fit voluntariè pauper propter Christum, in seculo manens, omninò nihil habendo in singulari, nec etiam ipsam voluntatem habendi, propriam includit omni tempore contradictionem.

9. Nullus potest paupertatis consilium meritoriè observare, nisi fuerit in statu spirituali perfectionis, sivè veræ Religionis. Dico autem veram Religionem, secun-

secundo modo dictam Religionem.

10. Reputantes se benè facere, assumendo paupertatem, quæ est Salvatoris consilium, remanendo in statu seculari, peccant mortaliter.

11. Abdicans omnia, etiam propter Christum, nisi veram, & approbatam Religionem ingrediatur, sibi, & suis, quorum cura sibi incumbit, vitam subtrahit, quod est homicidium committere tot hominum, quot ejus curæ subduntur.

12. Effundere omnes opes simul, ab his qui volunt in seculo manere, reducitur quasi immediatè ad illud præceptum: *Non occides*.

13. Credentes se mereri vitam æternam tali abdicatione, credunt se posse mereri vitam æternam mortaliter peccando.

14. Dicens, omnia esse meritoriè abjicienda propter Christum, remanenti in seculo, est hæreticus judicandus.

15. Nullus potest meritoriè, & secundùm Deum, obedientiæ, paupertatis, & castitatis consilia, extra veras, & approbatas Religiones manendo, adimplere.

16. Tria Salvatoris consilia, sic sunt concatenata, ut ubi paupertas meritoria, in quantum est Salvatoris consilium, invenitur, oportet, ut necessariò alia duo, scilicet castitas, & obedientia inveniantur, quæ à paupertate separari non possunt.

17. Matronæ, seu mulieres, communem vitam ducentes, simul commorantes, Beguttæ vulgariter nuncupatæ, quoscumque errores non tenentes, aut prædicantes, seu aliàs de erroribus, vel hæretica pravitate non suspectæ, æternæ damnationis sunt filiæ, & earum status est prohibitus, & damnatus.

18. Peccant, qui propria sua resignant, non intrantes Religionem approbatam.

19. Non licet Presbyteris, & Clericis communem vitam ducere, nisi in Religione approbata, sub pœna peccati mortalis.

20. Peccant omnes, qui fovent consilio, & auxilio communem vitam ducentes extra Religionem approbatam,

21. Similiter excommunicati sunt illi, qui, vitam communem extra Religionem approbatam ducentibus, præbent eleemosynas. Et qui tales fovent consilio, & auxilio, vel defensione, similiter stant, & sunt in statu perpetuæ damnationis: & nisi de ejusmodi excessibus eorum, magna contritione pœnituerint, ad vitam æternam non possunt pervenire, neque salvi permanere,

22. Omnes vitàm communem ducentes extra Religionem approbatam, sunt illi, à quibus Salvator noster præcipit esse abstinendum, & tanquàm à falsis prophætis attendendum.

23. Quilibet faciens contra jura Canonica, peccat mortaliter.

24. Nullus corpore validus, absque communi utilitate, & necessitate, potest extra veras Religiones sinè peccato eleemosynas Christifidelium tollere. Istæ propositiones, cum censuris Petri de Alliaco, & Gersonii, ejusdemque Fr. Matthæi Grabon revocatione, & abjuratione, habentur inter ipsius Gersonii Opera, Tom. 1.

XVI. MATTHÆUS DRESSERUS, vixit circa medium seculi 16. Dixit non creari novas animas, sed per generationem propagari, ex parentibus in sobolem. R. verbo *Origenes*.

II. MATERIARII, dicti sunt Hermogenis sectatores ab hæresi, quam profitebantur de materia ingenita. Vide *Hermogenes*. Ex Tertull. contrà Hermogenem.

XVI. MATTHIAS REIDT, Lindaviensis minister, secta Lutheranus, vixit circa medium seculi 16. Hic, ut suum populum à cultu Mariæ alienaret, Canticum: *Salve Regina*, virulento scripto impugnandum suscepit. Ex Coccio. R, verbo *Guillelmus Bidembachius*.

IV. MAXIMUS, Ephesius dictus, quia Smyrnæ natus, Philosophus Cynicus, & magnus præceptor Impietatis Juliani Apostatæ, ingenti honore, ab eodem ad imperium assumpto, excipitur. Constitutus insuper à Juliano, qui totus a Maximo pendebat, censor scriptorum suorum, falsis vaticiniis Julianum ad bel-

lum Persicum impulit, in quo Imperator miserè decessit, sub valente dirè exagitatus est Maximus ob magicam artem, quam exercebat, & tandem capite plectitur. Ex Bar. ann. 337.

IV. MAXIMINUS. Adversùs Maximinum gravissimè scripsit S. Augustinus. Fuit Maximinus Arianorum Episcopus, circa annum Domini 405. Dixit, Patrem potentiorem esse Filio, eo quòd Filium genuerit Deum Creatorem: Filius autem non. R. à D. Augustino tribus libris contra Maximinum editis. Vide etiam hac de re Magistrum sententiarum, libro primo distinct. 7. Tum quia, si Filius in Divinis non esset dicendus æquè potens, ac Pater, quia non generat, deberet in sensu Maximini generare Filium, qui iterum generaret, & sic in infinitum; nec posset perfici in Divinis generationis series, si semper alter ex altero generaretur, nec eam perficeret ullus, si non sufficeret unus omnipotens. Quia ergo Filius infinitæ perfectionis, adæquat infinitam Patris virtutem generativam, non est possibilis alius Filius, qui generetur in Divinis, aliàs Divinus Filius infinitus non esset, si ipso genito, adhuc alium generandi Filium, in Divina natura maneret possibilitas. Nec propterea Pater potentior est; eandem enim ac Pater, Filius habet potentiam generandi, licèt modus illam habendi, idem non sit in Patre, ac in Filio, quia Pater habet generandi virtutem, sumpto activè verbo *Generandi*; Filius autem sumpto passivè eodem verbo. Modus autem habendi; non variat rei habitæ substantiam. Nec dici potest Filium non habere potentiam *activam* generandi, sed tantùm non habere activè, ita ut differentia sit omninò in modo, nullatenus in re.

IV. MAXIMIANUS, secta Donatista, creatur Episcopus Carthaginensis contrà Primianum, etiam Donatistam, ex quo ortum habuit inter Donatistas ingens schisma. Ex Baron. anno 394. Docuit malos Sacerdotes non conferre vera Sacramenta, & ideò asserebat ab illis baptizatos, esse rebaptizandos. R. verbo *Fraticelli*.

II. MAXIMILLA. Habuit Montanus duas mulieres, quarum una *Prisca*, altera vocabatur *Maximilla*. Has, ex Pacleti inspiratione prophetare asserebat, ut suam doctrinam stabiliret. De his muliereulis, quæ vixerunt circa annum 180. in impietate, & hæresi Montani pedissequæ, scribit etiam Eusebius lib. 5. Eccles. Hist. cap. 5.

IX. MÆCHIANI, vocantur quicumque adhæserunt Conciliabulo Constantinopolitano, convocato ab Imperatore Nicephoro, anno 809. in quo, ex præscripto Imperatoris, unà cum Episcopis, consederunt Magistratus; quarè non mirum, si perniciosi Canones in eo Conciliabulo sanciti fuerunt, quibus adhærere recusantes, exilii pœnam subiere. Hujus Conciliabuli decreta sunt.

1. Anathemati subjiciendos omnes, qui illius Conciliabuli errores non reciperent.

2. Conjugium Constantini Imperatoris, cum Theodote, vivente adhuc Maria legitima priore conjuge, tamquàm legitimum esse approbandum. R. Ex Matth. cap. 19.

3. Leges Divinas adversùs Reges nihil posse. R. Ex sacra Scriptura exemplo Davidis, qui sæpè de Divina lege sermonem instituens, eidem sibi obtemperandum, ejusdemque se subditum esse gloriatur. Undè & ille dixit: *Et nunc Reges intelligite, erudimini &c. ne quando irascatur Dominus*. Tum quia Reges sunt creatura Dei, ergo subditi Deo, & ejus legibus.

4. Episcoporum unumquemque in sacros Canones, præter ea, quæ in illis statuta sunt, dispensandi potestatem habere. R. Nam illius est dispensare in lege, cujus est legem promulgare, sed solus Pontifex leges Canonicas in universa Ecclesia promulgat: ergo solus Pontifex in lege Canonica potest dispensare. Tum quia, lex Canonica illa est, quæ universum Christi gregem in unanimi ubique continet ordine, & disciplina, quæ decus est Christianæ Religionis, & ornamentum, quod adeò magnificant ipsimet Ethnici: sed hac uniformitatis gloria privaretur, quandocunque ex suo beneplacito possent Episcopi in lege Canonica dispensare. XVI.

XVI. Mediatores, sunt quidam Antichristiani politici, qui anno 1578. in duas partes divisi, volebant Lutherana dogmata, cum principiis fidei componere, & sic quodammodò mediam religionem stabilire. Ex Gravina.

1. Solam Scripturam ad fidem sufficere asserunt, & per traditionem solùm juvari ad ea, quæ scripta sunt, intelligenda. R. verbo *Biblistæ*.

2. Hanc traditionum differentiam, debere fieri in Conciliis ab hominibus, inter quos est controversia. R. Quia in Conciliis soli Episcopi sunt judices, neque illi, inter quos est differentia, possunt decidere; nemo enim in propria causa potest esse judex.

3. Interim, dum remanet de traditionibus controversia, licere Christiano suspendere judicium, etiam in illis articulis, sub anathemate ab Ecclesia propositis ad credendum. R. Nam in Ecclesia nulla est de Divinis traditionibus, quas, ut tales illa docet & recipit, controversia; cum Ecclesiæ doctrinis,& sanctionibus omnes Catholici obediant. Sed & omnes, qui Christiano nomine gloriari voluerint, obedirè tenentur, ut probatum est contra *Hussitas*, & *Jacobum Præpositi*; ergo non potest aliquis, nisi infidelis, judicium suspendere in materia fidei, quandò articuli sunt expresse ab Ecclesia propositi ad credendum, cæterùm non esset in Ecclesia una fides; & sicut una tantùm esse potest vera Ecclesia, ita etiam una tantùm potest esse fides apud eos, qui esse volunt de corpore veræ Ecclesiæ; quod secùs esset, si liceret suspendere judicium in articulis propositis ad credendum. Neque esse posset potior ratio de suspensione judicii [quando licèret in casu, de quo agitur, judicium suspendere] circa unum articulum, quàm circa omnes, & sic in hæreticorum sensu, etiam qui haberet judicium suspensum circa omnes articulos, dici posset verus Catholicus, quod patet esse absurdum.

4. Tollendas esse illas cœremonias, quarum observantia apparet noxia, ut jejunia, & delectus Ciborum. R. Ex verbo Dei, in quo sæpe commendatur jejunium. Vide verbo *Æriani*, *Agapetæ*, & *Entusiastæ*.

5. Tenendam esse religionem, absque offensione Catholicorum, & Protestantium. R. Cum enim in pluribus Catholicorum Religio ex diametro opponatur Protestentium instituto, vitæ, & moribus, Impossibile est religionem, absque offensione Catholicorum, & Protestantium, stabilire.

6. Venerandos esse Sanctos, non verò adorandos. R. verbo *Beza*. Quà ratione adorentur Vid. S. Thom. 2.2. quæst. 103. art. 3. & 4.

7. Cultum Virgini exhibendum, sed Rosaria esse Dominicanorum nugas. R. Ex antiqua Christianorum praxi recitandi Rosarium, multis à Deo commendata miraculis, ad comprobandum, quàm accepta sit Deo, & Virgini devotio recitandi Rosarium &c. Deindè, utilissimum est memorari, & quotidie celebrare Redemptionis nostræ mysteria, ut fit in recitatione Rosarii.

8. Sanctorum animas honorandas, sed non eorum Reliquias. R. verbo *Eudoxius*. De quà etiam re vid. S. Thom. 3. p. qu. 25. art. 6.

9. Impensas pro Templorum ornatu non spernendas, sed per hæc sensibilia hominem avocari à devotione. R. Nam Deus promisit Salomoni, se faciliùs exauditurum preces orantium in Templo; expedit autem vel maximè, ut locus orationis, Deo specialiter sacratus digna majestate, & decore ornetur; non solùm propter cultum Dei, sed etiam, quia cum nos sensibiles homines, facilius à sensibilibus moveamur, indè fit; ut animus magis excitetur ad devotionem propter sacras imagines, Reliquias Sanctorum, & sensibilia reverentiæ, & majestatis argumenta. Deindè Deus vocat templum, domum suam; ergo tantum abest, quòd ædificatio templorum, & ornatus avocet à devotione, ut imò excitet ad devotionem, quandoquidem, qui facit expensas pro ædificatione templorum, rem faciat Deo gratam, quæ adeò commendata est in sacris Paginis in Salomone, qui ædificavit templum Altissimo; cujus etiam ornatus magnificentis-

centissimus, & Deo gratus in sacro textu describitur. Quin imo, Moysi præcepit Dominus eximia ornamenta pro loco orationis. Vide D. Thom. 2. 2. qu. 84.

10. Orationem non spernendam, sed repetitionem ejus, & certum numerum non admittendum. R. Ex instituto Christi, qui docuit Apostolos repetitis vicibus orare, usque adeò quidem, ut commendaverit instanter petentis importunitatem. Luc. cap. 11. Ipse Dominus oravit secundò, & tertiò in horto *eundem sermonem dicens*: nosque etiam circa repetitam orationem monitos voluit, cum dixit: *Petite, & accipietis, pulsate, & aperietur*. Per verbum *pulsate*, intelligitur instantia orationis, quod enim ad primam petitionem non obtinemus, per repetitam petitionem, crescente in nobis devotionis, & desiderii ardore, sæpè à Deo accipimus; sicut etiam in humanis contingit, ut quod ad unum supplicem libellum non consequimur, per repetitas supplicationes accipiamus; repetitio enim eorum, quæ humiliter poscimus, inclinat exoratum ad hoc, ut exaudiat, licèt in primis petitionibus repulsam tulerimus, vel ad exercitium patientiæ, & humilitatis, vel ad majorem Divinæ bonitatis cognitionem. Certum autem numerum superstitiosum, neque Ecclesia approbat, imò improbat. Certum verò numerum propter ordinem ad mysteria, seu expressam protestationem fidei, ut ter aliquam orationem dicere in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & alia id genus, quæ ex vera devotione prodeunt, Ecclesia collaudat. Unde etiam Apostolus Paulus commemorat se ter Dominum rogasse, ut discederet ab ipso Angelus satanæ.

XVI. Meisnerus, secta Lutheranus, plura scripsit, multumque defatigavit, ut probaret Lutheri vocationem, & missionem ad prædicandum fuisse legitimam, & consequenter sanam promulgasse doctrinam, quem impugnat Beccanus in Manuali controvers. lib. 1. cap. 12.

XVI. Melancthonici. Melancthon in oppido Palatinatus ortum suum habuit, & cum plurium artium eruditione præditus esset, Vvitembergæ publicè docuit, Lutheri doctrinam professus; ita ut annum agens 24. apologeticon publicaverit contra censuram Doctorum Parisiensium, qui Lutheri doctrinam condemnaverant: sed postmodùm à Magistro suo Luthero deficiens, novas opiniones Luthero contrarias docere cœpit, ejusque sectatores dicti sunt *Melancthonici, molles Lutherani, & Adiaforistæ*, ad secundam Evangelicorum speciem spectantes; Illyricianorum, qui strictiùs Luthero adhærebant, & ideò rigidi Lutherani nuncupabantur, inimicissimi. Dicti sunt etiam Melancthonici Confessionistæ, quia Melancthon Confessionem Augustanam composuerat. Fuit autem hic hæreticus in suis astruendis erroribus adeò inconstans, ut in solo articulo justificationis, quatordecies sententiam variasse feratur, qua propter, ob suam inconstantiam vulgò *Cothurnus*, appellabatur. Dum propè esset moriturus, interrogatus à matre, quæ religio melior esset, respondit: novam plausibiliorem, sed antiquam tutiorem esse ad salutem. Ex uxore, quam duxerat, duos filios, & duas filias suscepit. Francisco Primo Galliarum Regi, propter suam multarum rerum eruditionem acceptus. Tandem Vvitembergæ, religionem ipsam, quam inconstanter professus erat, pertæsus, occubuit; à qua religione, reversurus ad veram Ecclesiam etiam defecisset, si non fuisset morte præventus anno 1560. ætatis suæ 64. Errores, in quos potissimùm impegit, fuit sequentes:

1. Hominem posse solis naturæ viribus se præparare ad Dei gratiam. R. Nam ad supernaturale donum, nulla potest esse naturalis dispositio; non enim est supra naturam id, quod attingitur à nanaturali dispositione. Undè nec propriè esset gratia, cum non daretur ex sola gratuita voluntate donantis, Si verò gratis non datur; quare gratia vocatur? Tum quia, Deus est, qui producit gratiam in anima, illam elevando. Si autem præcederet naturalis dispositio perficeretur anima per gratiam, sed non elevaretur. Nihil elevatur, nisi ascendat supra omne id, quod attingere possunt vires naturæ sua. Præcedunt quidem ple-

plerumque dispositiones, sed quas gratis Deus causat in anima; quin ad has aliæ dispositiones prærequirantur: Cæterum daretur processus in infinitum; dispositio enim, non prærequirit dispositionem. Tum quia, dispositio ad gratiam sæpè datur iis, qui sunt omninò à Deo aversi; ergo dispositio ad gratiam, dátur immediatè à solo Deo; ergo naturæ viribus non potest homo se præparare ad Dei gratiam.

2. Hominem non esse liberi arbitrii. R. verbo *Bardezanes*.

3. In toto negotio prædestinationis [id est, prout non solùm dicit ipsam Dei electionem, & media auxiliorum, sed etiam actus humanos in finem] humanam voluntatem non esse liberam, sed omnia evenire juxta prædestinationem Divinam. R. verbo *Joannes Oecolampadius Lutherus*.

4. Æqualiter proprium esse opus Dei, perditionem Judæ, ac vocationem Pauli. R. Nam ad mala opera, Deus solùm concurrit permissivè, & tanquam prima causa, quæ finit causas secundas agere motus suos; ad bona opera vero, concurrit effectivè, dando gratiam ad bene agendum. Deus nequit effectivè concurrere ad malum, cum potiùs hominem per sua præcepta, & consilia avertat à malo, & ideò mala opera nullatenus dici possunt Dei opus, eo modo, quo dici debent opus Dei opera bona. Nec propterà dico, Deum non concurrere effectivè ad malorum operum esse physicum, seu ad entitativum; quia hoc esse, bonum est, sed dico, non concurrere effectivè ad deordinationem à bono fine, in qua consistit ratio mali moralis. Imò, ideò malum est, quia actio bona physicè, in finem debitum non ordinatur; quamobrem malum nihil aliud est, quàm privatio boni, nec est effectus, sed defectus. Vide, quæ jam dicta sunt contrà Manichæos.

5. Per Baptismum tolli solùm peccatum originale, non verò alia peccata, cum remaneat concupiscentia, quam dicit esse peccatum. R. verbo *Fulgentius*, & *Jacobus Præpositi*.

6. Nostra bona opera mereri bona temporalia, non verò vitam æternam. Rep. verbo *Calvinus*, ubi ostendimus, bona opera meritoria esse de condigno vitæ æternæ.

7. Nullum esse peccatum, præter incredulitatem. R. Ex sacris Paginis, ubi murmurationes, adulteria, furta, & cætera hujusmodi exprobrantur à Deo, tanquam opera, suæ Divinæ legi contraria; semper punita fuerunt pœna æterna, & sæpè etiam præventione pœnæ temporalis; ergo falsum est, solam incredulitatem esse peccatum. Vide verbo *Calvinus*.

8. Nullum esse discrimen inter præceptum, & Evangelium, & consequenter in Evangelio nullum esse consilium, sed omnia esse præcepta. R. In Evangelio enim plura sunt consilia, quorum observantia non est necessaria ad salutem, sed solùm sunt de meliori bono, & conducunt ad obtinendam faciliùs salutem; cæterum, si nullum esset discrimen inter præceptum, & Evangelium, omnes tenerentur vovere paupertatem, servare virginitatem, quod per se patet non posse subsistere; & eò magis, cum pluribus magis expediat nubere, quàm uri: aliis magis expedit bona temporalia possidere quàm illis se abdicare.

9. Negat Evangelium esse legem, juxtà veram, & propriam rationem legis. Potest mitiùs accipi hæc sententia, quatenùs, non sub servitute, timore, ac terrore, ut lex vetus, nova lex coercet, sed filios allicit, & charitate nutrit, instruens nihil dulcius esse, quam placere Deo, conferens etiam facultatem, Patrem appellandi ipsum Deum, unde verè novæ legis mandata: Patris, ad filios sunt. Sed tamen lex est, quia facienda, & omittenda communitati præscribit, multique adhuc sub ea sunt duræ cervicis, quos terrore concutit, & quibus, ex humana miseria, præcepta Patris dura sunt, ac potius tanquam sub servitute constituti, quàm paternæ directione ducti, agunt, si tamen agunt, propterea. R. Ex Script. Isaiæ 2. ubi Messias promittitur ut judex, & legifer noster: & ex illo Evangelii: *Mandata mea servate*; Christus jubet Apostolos, ut doceant omnes gentes

gentes servare omnia, quæcumque mandavit; ergo Evangelium habet propriam rationem legis, ad cujus observantiam omnes obligantur. Continet autem lex Evangelica plura præcepta, tàm positiva, quàm negativa, quæ omnia in duobus præceptis charitatis solidantur. Continet etiam plura vetera mandata, quæ Dominus Iesus renovavit, & præter mandata, continet etiam consilia.

10. Evangelium nihil præcipere, sed solùm manifestare nobis bonum nuntium de Christo, quod ipse solus, merito suæ passionis, sit peccatorum nostrorum expiator, & redemptor noster. R. Ex his, quæ dicta sunt ad nonum, ubi ostendimus, Evangelium habere veram rationem legis, licet ad solius dilectionis præcepta totum reducatur.

11. Eos, qui vitiosis indulgent cupiditatibus, non retinere fidem. R. Nam per actus contrarios virtutibus, illæ solùm virtutes possunt amitti, quibus contrarii sunt. Hinc, per transgressionem legis, amittitur charitas, cui peccata hujusmodi contrariantur; sed non amittitur fides, cui solùm contraria sunt peccata infidelitatis. Ideò vix est invenire Catholicum, qui, quantumvis sit peccatis coinquinatus, si interrogetur an credat, quod docet, & credit Ecclesia, statim non respondeat, se paratum esse pro veritate Catholica mortem subire; ergo peccator non amittit fidem.

12. Hominem justum obligbatum esse ad credendum se esse in gratia, & qui hoc non credit, non esse justum, nec fidelem. R. Nam nemo scit, an odio, vel amore sit dignus, & consequenter, nemo potest obligari ad credendum, se esse in gratia. Verum quidem est, omnem hominem, qui facit quantum in se est, & Divina lex præcipit, debere in Divina misericordia confidere. Sed nec ista fiducia est fides, nec in eâ potest consistere justificatio; sed in dono gratiæ Dei, cum cujus adjutorio exequimur adimplementum Divinæ legis. Adde, neminem posse credere se de facto esse in gratia, nisi Deus illi hoc revelet; Deus autem hujusmodi privatas revelationes de statu animæ, non nisi raro facit; ut in timore, & tremore stemus semper, de nostra salute anxii, & solliciti.

13. In consecratione non esse adhibenda illa verba: *Hoc est corpus meum*, sed ista: *Hæc est participatio corporis mei*. R. Quia cum solus Christus possit Sacramenta instituere, in Sacramentorum confectione standum omninò, tàm circà materiam, quàm circà formam, institutioni factæ à Christo, qui expressè docuit verba adhibenda in consecratione exemplo suo; postquàm enim prolatis verbis, illud esse suum corpus ostendit, addidit, ut id ipsum in sui memoriam faceremus. Undè tota Ecclesia Orientalis, & Occidentalis illa verba in consecratione semper adhibuit: *Hoc est corpus meum*. Miranda Novatorum homunculorum impudentia, qui non sunt veriti universalem tot seculorum auctoritatem infringere, ut non verentur Calvinistæ, formam etiam consecrationis immutantes.

Melchioritæ. Vide *Hofmannus Melchior*.

II. Melchisedechiani. S. Epiphanius hæresi 51. videtur Hieracem quemdam, virum eruditione præditum, constituere propagatorem hujus hæresis, quam à Theodotianis avulsam asserit, hæresi 67. Vixit autem Theodotus, opifex trapezita, seu argentarius, circa an. 180.

1. Dicunt, Melchisedech non fuisse purum hominem, sed quandam Dei virtutem, quia Apostolus ad Hebræos 7. scribit de Melchisedech: *Sinè patre, sinè matre, sinè genealogia*. R. à Dionysio, Jerosolymitano Episcopo, qui huic hæresi occurrit, asserens Melchisedech patrem habuisse, & matrem; nihilominùs Apostolum dixisse, Melchisedech non habuisse patrem, & matrem, quia ipsius genealogia paterna, sicut etiam materna prosapia, non habetur in eo ordine, in quo lex Hebræorum est adscripta. Vide eruditam dissertationem Calmeti, in Epist. ad Hebræos.

2. Dicunt, Christum fuisse purum hominem, & longè inferiorem Melchisedech. R. verbo *Cerinthus*, contrà quem probavimus, Christum non esse purum hominem, sed etiam Deum.

XVIII. Melchitæ, vigent in Syria, ex

ex Catholicis facti schismatici, nunc errores Græcorum, & ritus profitentur, sic dicti à *Melech*, quæ vox, Arabicè Imperatorem significat. Traditur ipsos appellatos fuisse Melchitas à schismaticis per contemptum, quoniàm adhæserunt decretis Concilii Chalcedonensis; Unde ipsi Melchitæ, & meritò, de hoc nomine gloriabantur, & usque modo gloriantur. Sed neque omnes Melchitæ nunc schismatici sunt: quin imò, omnes Catholici sub Patriarcha Antiochæno degentes, communiter Melchitæ appellantur. In sacris peragendis, utuntur partim Arabica lingua, partim Græca, juxta morem regionis, quam inhabitant.

IV. Meletiani, à Meletio Lycopolis in Ægypto Episcopo orti sunt, ineunte sæculo quarto. Hic, cum à sede sua, propter sacrificium Idolis factum, meritò fuisset expulsus, ægrè ferens hanc expulsionem, schisma suscitavit contrà S. Petrum Episcopum Alexandrinum, à quo condemnationis sententiam acceperat, Maximiano tyranno adhærens. Contrà Meletianos actum est Concilium secundum Alexandrinum, cui præfuit Osius Cordubensis Episcopus anno 319. Concilium generale Nicænum clementer egit contra Meletium; nihilominùs Concilii dispositionibus non acquiescens, novas in Ecclesia dissensiones moliebatur. Oppugnatorem habuit S. Athanasium electum Episcopum Alexandrinum; quapropter Meletiani acriter D. Athanasium insectarunt. Scripsit contrà Meletium, qui anno 326. decessit, S. Basilius Episcopus Cappadociæ. Negabat Meletius orandum esse cum pœnitentibus, qui in persecutione timore perterriti, & lapsi, postmodùm pœnitentia ducti, ad Ecclesiam piam matrem revertebantur, R. Christus venit quærere peccatores, & reducere oves dispersas ad ovile: ergo pœnitentes, qui ratione peccati infidelitatis ab ovili recesserunt, statim ac reconciliati ad ovile iterùm redeunt, cum cæteris Christi ovibus iterùm debent communicare, ergo cum cæteris possunt Deo orationes suas offerre: qui mos semper invaluit in Ecclesia, quæ, utpotè pia mater, neminem non modò rejicit revertentem ad gremium per pœnitentiam, post lapsum: imò, de reversione peccarum ad pœnitentiam, exultat: quod expressit Christus per parabolam filii, qui post dispersum patrimonium, cum reversus esset ad patrem, iterùm stolam veterem recepit à patre, & cum patre in eadem mensa accubuit.

XVI. Memorialistæ, ad Anti-Lutheranos spectant: sortiti sunt hoc nomen à dogmate, quod circà annum 1550. prædicabant. Ex Gravina

1. Eucharistiam nihil aliud esse quàm memoriale, aut signum ad excitandam devotionem. R. Ex iis. quæ dicta sunt contrà *Berengarium*, *Benedictum Talmanum*, *Joannem*, *Odecastelium*, *Joannem Vvicleffium*.

2. Eucharistiam nihil aliud esse, quàm credere, non esse necessariam sumptionem signorum. R. Ex supradictis. Tum quia si nihil aliud esset, quàm credere, quisquis credit, conficeret Eucharistiam, & frustra ordinarentur Presbyteri pro confectione hujus Sacramenti; neque Christus in cœna dicere debuisset: *Accipite, hoc est corpus meum*, sed simplicitèr dicere debuisset: *Credite, & manducatis corpus meum*. Sed Christus instituens hoc Sacramentum: *Accepit panem, benedixit, fregit, dixit, comedite*. Ex quo sequitur, necessariam esse sumptionem signorum, quandocumque quis vult realitèr sumere corpus Christi.

3. Animam, & corpus ex carne Christi pasci, non quia corporalitèr manducatur, sed quia per fidem quædàm putativo modo imputatur. R. Ex iis quæ dicta sunt ad primum, & ad secundum.

4. Homines participes fieri in Eucharistia non alicujus tangibilis corporis, sed spiritus. R. Etiam ex iis, quæ dicta sunt ad primum, & secundum. Verum quidem est, quòd corpus Christi, cum sit Sacramentali modo in Eucharistia, non est tangibile, falsum tamen est, sumentes Eucharistiam, sumere spiritum, non corpus, cum realis existentia corporis Christi in Eucharistia. probata sit contra Sacramentarios; imo ex institutione sua est Sacramentum corporis, nam, quòd sumatur simu

simul spiritus Christi, non provenit præcisè ex ratione institutionis, sed ex statu corporis, quòd nunc, & in æternum est vivum. Qua propter in triduo mortis, si facta fuisset consecratio, tunc solum corpus fuisset sub speciebus, sinè anima, quia tunc anima separata erat à corpore; qui autem illas species Eucharisticas in triduo mortis Christi consecratas sumpsisset, non sumpsisset animam, sed corpus Christi, ergo falsa est Memorialistarum assertio scilicet, quòd in Eucharistia sumatur solummodò spiritus; ex quo patet sequi infallibiliter, ut qui modò sumit Eùcharistiam, sumat simul, & semel corpus, Animam, & Divinitatem.

I. Menander, à quo Menandrini, ortum habuit primo currente seculo, & utpotè Simonis Magi discipulus, easdem cum Simone docuit impietates. Magicæ arti pariter deditus, quamvis Magistro suo se majorem jactaret. Fuit genere Samaritanus, & in vico Caparatensi ortus, incredibilia figmenta composuit. De eodem scribit S. Ignatius ad Trallenses: *Fugite Menandrum, & totam collectionem malignitatis ejus*. Menander, se ex olympo in hunc mundum ad salutem hominum venisse effutiebat ita ut omnes sitientes salutem, in suo nomine esse baptizandos assereret, promittens perpetuam in hac vita immunitatem à senio illis, qui suum baptismum suscepissent. Confutavit Menandrinos S. Linus.

1. Hunc mundum fuisse ab Angèlis factum, & solius magicæ artis disciplina Angelos vinci posse ab hominibus, asserebat. R. verbo *Angelitæ*. Dixit etiam suos discipulos nunquam morituros, quem errorem mors ipsa reprobavit.

IV. Mennas, Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconus, ex Catholico se Arianum fecit, circa annum 315. quapropter una cum Ario, & aliis ejusdem sectæ, fuit ab Alexandro Alèxandrinæ Ecclesiæ Episcopo proscriptus. Nomina autem ejusmodi desertorum fidei, qui ab Alexandro proscripti fuerunt, sunt: *Arius*, *Achillas*, *Aithales*, *Carponas*, alter *Arius*, *Sarmanes*, *Luzojus*, *Lucius*, *Julius*, *Mennas*, *Helladius*, *Cajus*, *Secundus*, *& Theonas*, omnes anathemathē jugulati ab Alexandro, qui, unà cum centum Episcopis Ægyptiis, & Libycis, conventu acto, horum prævaricatorum errores damnavit, sunt autem sequentes.

1. Non semper Deus Pater erat, sed erat, cum Pater non erat. R. Nam ab æterno Deus Pater est, cum ab æterno Verbum genuerit, sicuti ex pluribus Scripturæ utriusque testamenti locis constat, ex quibus, & generatio æterna, & Verbi Divinitas asseritur. Ex jam dictis contrà Arianam hæresim, corruunt sequentes Arianorum propositiones, Divinitatem Verbi impugnantes.

2. Non semper Dei Verbum erat, sed ex non existentibus factum est, qui enim erat Deus, eum qui non erat, ex non existente fecit.

3. Aliquando erat, quum non erat; siquidem creatura, & factura est Filius.

4. Neque verè æqualis substantiæ est Patri, neque verum, & naturale Verbum Patris est, neque etiam vera sapientia ejus; sed unus quidem ex creatis, & genitis est, abusivè autem Verbum, & sapientia factum.

5. Mutationi, & alterationi natura obnoxius est Filius, sicut omnia quoque rationalia.

6, Peregrinum quoque, & alienum, segregatumque est Verbum à substantia Dei.

7. Inenarrabilis est Pater, Filio; neque enim perfectè cernere, potest Verbum, Patrem; neque perfectè, & certò eum cognoscere.

8. Suam ipsius quoque substantiam, uti est Filius, non novit; propter nos namque factus est, ut nos per eum, veluti instrumentum, crearet Deus, neque is substitisset, nisi nos Deus creare voluisset.

XV. Mendicantium quorundam Propositiones Erroneæ Ann. 1443. Quidam ex Ordinibùs Mendicantium Religiosi homines, Ecclesiasticæ disciplinæ prorsus ignari, in Taurinensi præsertim, & Astensi Diœcesibus erroneas quasdam, scandalosas, & sacræ Hierarchiæ per-

perturbatrices propositiones docebant & prædicabant, quarum tenorem, Augustinus Patricius in Historia Conciliorum Basileensis, & Elorentini exhibet c. 127. Sunt autem sequentes.

1. Parochiani non tenentur de jure Dominicis diebus, & solemnibus Missas in propriis Ecclesiis Parochialibus audire, sed ubi pro sua devotione maluerint, prætermissis suis Paræciis: neque hæc libertas ipsis adimi potest à Synodalibus Constitutionibus.

2. Parochiani, suis Curatis, illis diebus non tenentur ad oblationem faciendam, sed voluntatis dantis est, cui velit, oblationem facere. Hæc, & præcedens propositio innoxiæ sunt. Vide infra.

3. Obnoxius quavis causa, ut Missas celebrari curet pro vivis, & defunctis non satisfacit debito suo, si per Curatum Sacerdotem id fieri curet, quoniam ratione beneficii ad id est obligatus.

4. Decimarum solutio, & si de præcepto fit, non tamen de præcepto est, cui sit solvenda: liberum igitur est omnibus, cui velint, eas solvere, vel in opera pietatis, pro arbitrio impendere.

5. Morientes in habitu, & professione Ordinis Minorum, ultrà annum pœnas Purgatorii non patiuntur: quoniam B. Franciscus, ex Divino privilegio, quotànnis ad Purgatorium descendit, Professoresque omnes sui Ordinis ad cælum secum deducit.

6. Fratres Mendicantes, etiam non præsentati Ordinariis, omnium Confessiones audire possunt: & qui apud eos sunt confessi, non tenentur, etiam semel in anno, confiteri proprio Sacerdoti, nec petere confitendi veniam.

7. Episcopi Diœcesani, etiam in suis Synodis, non possunt sibi reservare absolutiones alquorum crimlnum, præter casus in jure expressos.

Has propositiones ut falsas, & erroneas dàmnavit Synodus Basileensis, decrèto edito pridiè idus Februarii, anno 1434. ut refert Augustinus Patricius. Sed cum Basileense Concilium, & si legitime cæptum, jure etiam reprobatum sit, præsertim post indictionem Concilii Ferrariensis, promulgatam anno 1438. nescio quid auctoritatis habere valeat damnatio, à Patricio allegata. Certum tamen est, omnes memoratas propositiones. præter primam & secundam reprobari debuisse. Jure etiam antiquo obligatos fuisse Fideles ad audiendum sacrum in Ecclesia Parochiali, non inficior, sicut, & aliquando injunctas fuisse, aut consuetudine inductas oblationes prædictas: attamen utrumque abolitum est, & liberæ manent Fidelibus oblationes, sicut & locus audiendi Missam pro satisfactione præcepti, exceptis privatis Oratoriis, nisi adfuerit privilegium. Vide la Croix lib. 3. part. 1.

XVI. Mennonitæ. Secta sunt Anabaptistæ, & pertinent ad tertiam classem Evangelicorum, à *Mennone Simonis*, Frisio ortum habuerunt. Hic Anabaptistarum coriphæus esse censetur, qui seculo decimo sexto emerserunt. Excitato tumultu in Frisia, cum suis sectatoribus, oppido Oldecloster occupato, & multorum sanguine respersο, ibi novam sectam conatus est stabilire, quæ per suæ perfidiæ socios, Holandiam, Frisiam, finitimasque regiones contaminavit. Habuit impietatis suæ administrum quendam, nomine *Tibba*, à quo Mennonitæ, etiam *Tibbæ* fuerunt nuncupari: sed, & *Malliapi*, quasi stolidi, à stoliditate doctrinæ, quam proponebant Mennonitæ, dicti sunt; Mennon siquidem suam doctrinam, adeò certam esse asserebat ut eandem à Deo se immediatè accepisse profiteretur, & se insuper venturum judicare mundum, & Angelos blateraret, fictis miraculis, quæ effutiebat confirmare attentans, quem irridet Erasmus, eumdem improbans, quòd nunquam se ipsum claudicantem Menno sanare potuerit. Ex Florimondo lib. 2. cap. 16.

1. Ad se venientes, licèt baptizatos, Menno iterùm baptizabat. R. verbo *Anabaptistæ*.

2. Negabat, Christum ex Virgine natum, sed cœlitùs de Patris essentia corpus attulisse dicebat. R. verbo *Albanenses*.

3. De distinctione trium personarum in Divinis, asserunt Mennonitæ nullam fieri mentionem in Scriptura, malè sen-

tientes de Trinitatis Myfterio. R. verbo *Bogomilli*, *Deiftæ*.

IV. Menofantus, Epifcopus Ephefinus,unus eorum fuit, qui Concilii Nicæni decretis refiftentes, Arii dogma probaverunt, vocem *Confubftantialis* improbantes in Symbolo. A' Concilio Nicæno anathemate jugulati, iterumque in Concilio Sardicenfi fuit Menofantus damnatus, & ab Epifcopali dignitate depofitus. Ex Niceph. lib. 8. cap. 17.

XVII. Mercerus, diuturno carceri in Anglia mancipatus fuit initio feculi 17. ob fequentes errores. Sanctum Baptifmum blafphemabat, tanquam fatanæ inventum. Non alium regenerationis modum, quàm in pedibus admittebat; ejus ufum in ætate adulta differendum exemplo Chrifti, qui in cœna difcipulis fuis pedes lavit.

XVII. Metaphoristæ. Metaphoriftarum auctor, aut certè acerrimus defenfor, fuit *Daniel Camerius*, minifter Montilienfis, eloquio utique fatis facundus, fed ambitiofiffimus, ac feditiofiffimus, qui, ubicumque adeffe contigit, diffenfiones feminavit. Præfuit Vapincenfi conciliabulo, celebrato in Delphinatu ab univerfis Calvinianæ fectæ miniftris, anno 1603. & etiam alteri coventui, habito à Calviniftis apud Privatium, ann. 1612. demùm in obfidione Montalbana, anno 1621. cum quadam die, poft injuriofiffimam in Regem Ludovicum invectivam, concione publica, habitam, ad urbis muros, & propugnacula cum militibus, furore potiùs in religionem, quàm virtute bellica ftimulatus fe conferret, ad firmandos Calviniftas militantes in rebelli propugnatione, fubito ictu tormenti ænei è caftris regiis explofo, ftatim miferrimè occubuit. Ex Spondan. ann. 1603.

1. Dicebat Filium Dei non effe propriè Verbum, aut imaginem Dei Patris, fed tantùm metaphoricè. R. Ex Evangelio D. Joann. Item ex omnibus Sripturæ teftimoniis, in quibus Divinitas Verbi afferitur. Item, Verbum effe veram imaginem Dei Patris, expreffè afferunt facræ paginæ ad Rom. 8. 29. *Conformem fieri imaginis Filii fui*. 1. ad Corinth. *Quoniam imago, & gloria Dei eft*. Item 1. ad Cor. 4. *Chrifti, qui eft imago Dei*. Infuper habetur ad Colof. 1. *Qui eft imago Dei invifibilis*. Tum quia, fi Verbum effet tantum metaphoricè imago, Dei non effet Deus, quod idem eft, ac fentire eum Arianis. Vide verbo *Alogi*.

2. Dixit, veram Communionem fieri non folum in ufu Cœnæ, fed etiam extra Cœnam; per quem dicendi modum, colligitur fuiffe etiam Ubiquetarium. R. verbo *Ubiquiftæ*.

3. Rejecit traditiones non fcriptas, & cunctas facræ Sripturæ verfiones exauctoravit. R. verbo *Bibliftæ*.

4. Dixit, effe veram hanc propofitionem: *Corpus eft Deus*, & in Cœna dixit adeffe corpus, quod eft Deus. R. verbo *Metamorphiftæ*.

XVI. Metamorphistæ. Pertinent ad factionem Sacramentariorum: prodierunt feculo 16. Ducem habent *Svvenckfeldium*. Ex Staphilo.

1. Afferunt Corpus Chrifti, poftquàm afcendit in cælum, Deum effe factum, ita ut propriè dici poffit: Corpus Chrifti eft Deus. Quòd fi ab ipfis quæratur, quomodo Corpus Crifti adfit in Euchariftia, refpondent, adeffe quidem verum corpus, fed tale corpus tamen, quod fit Divina effentia, & Deus fimpliciter, non caro humanæ naturæ confubftantialis. R. Nam contradictionem involuit ex omni principio, quòd creatura poffit fieri Deus, tale eft Corpus Chrifti, eft enim creatura Dei: item, etiam in cælo Corpus Chrifti eft materiale, ficut & fub fpeciebus Euchariftiçis ergo non poteft effe Deus. Tum quia, hoc quòd eft incipere effe Deus, omnino repugnat effentiæ Divinæ, quæ femper ab æterno fuit, & numquam habuit initium. Tum quia in Euchariftia eft verè, & realiter Corpus Chrifti; fed fi Corpus Chrifti in Euchariftia effet Deus, falfa effet propofitio à Chrifto prolata in cœna: *Accipite, & manducate, hoc eft corpus meum*. Sed amentiam hanc deferamus; nam cuivis in principiis fidei vel levitèr inftructo, fuppetent efficaciffimæ rationes ad convincendos Metamorphiftas. Vide verbo *Majeftatici*.

III. Metangismonitæ. Prodierunt cirà annum 220. fub Imperio Eliogaboli.

Dicti sunt Metangismonitæ, à voce Metangismon, quæ significat invasationem, sivè mixtionem minoris vasis in majus. Asserebant itaque, Filium esse in Parte, tamquàm vas parvum in vase majori, ac si Filius non esset æqualis Patri: docet autem Ecclesia, quòd in Trinitate totæ tres personæ sunt coæquales. Confutavit hos hæreticos Diodorus Episcopus Nicomediensis. Ex Filastrio.

XVI. Methonymici. Sunt illi, qui verba consecrationis methonymicè, seu figuratè accipiunt. Ex Sandero.

Volunt, quòd panis propositus, carnem Christi ita exhibeat, ut unum pro alio accipiatur: sicut cum dicitur, Petra erat Christus. Hinc illa verba *Corpus meum* dicunt, significare signum corporis. R. Ex iis quæ dicta sunt contrà. *Berengarium*, *Joannem Odecbastelium*, *Joannem Vviclessum*, & alios Sacramentarios, ad probandam realem existentiam Corporis Christi in Eucharistia.

XI. Michael Cerularius, Patriarcha Constantinopolitanus, successit Alexio, anno 1043. genere quidem illustris, sed genio turbulentus, in Romanam Ecclesiam cœpit debacchari ann. 1053. una cum Leone Acridano, tempore Leonis Romani Pontificis, qui Michaelem, & Leonem vanitatis, & insultationis in Romanam Ecclesiam, erudita Epistola redarguit, missisque in Græciam à Leone Pontifice Legatis, ad conciliandam unitatem inter Græcos, & Latinos. Legatorum colloquium Michael devitavit, & eorundem decretis parere recusans, nec resipiscens, multorum convictus errorum, in Templo S. Sophiæ, coram universo populo, & Clero, cum suis sectatoribus fuit excommunicatus. Capita accusationum, quæ in Ecclesiam inferebat Michael Cerularius, sunt sequentia num. 17, partim falsa, partim autem sancta, & protervè rejecta.

1. Quòd Latini azyma consecrantes, cum Judæis communicent, nec aptam assumant Eucharistiæ conficiendæ materiam.
2. Quòd suffocata comedant.
3. Quòd barbas radant.
4. Quòd Sabbatis jejunent.
5. Quòd immundorum animalium carnibus vescantur.
6. Quòd Monachi Latini carnes edant.
7. Quòd Latini primam Quadragesimæ hebdomadam; nec non Quiquagesimæ, carnium esu violent.
8. Quòd sacro Symbolo particulam *Filioque* addiderint, & malè de Spiritu sancto sentiant.
9. Quòd in sacra Liturgia hæc verba alta voce proferant: *Unus sanctus, unus Dominus Jesus Christus, in gloria Dei Patris per Spiritum sanctum.*
10. Quòd apud Latinos duo fratres, duas sorores ducant.
11. Quòd in Missa, tempore communionis, Ministrorum, alter alterum osculetur.
12. Quòd Latini Episcopi annulis ornentur, ceu Ecclesiarum sponsi.
13. Quòd Latini Episcopi ad bellum proficiscantur, & manus suas humano sanguine contaminent.
14. Quòd mersionem unicam in Baptismo usurpent.
15. Quòd salem in os baptizandorum immittant.
16. Quod nec Sanctorum Reliquias, nec sacras Imagines venerentur.

XIV. Michael de Cesena, de quo disserit Vvandingus, Generalis Ordinis Minorum, ob suam pertinaciam in sustinenda propositione hæreticali circa paupertatem, exautoratus, una cum duobus iniquitatis sociis, [nempè Bonagratia Bergomensi, Converso Ordinis, qui Procurator constitutus ad defendendum Decretum Pseudo-Capituli Perusini, procaciter ausus est à sententia Pontificis appellare, & Guillelmo Ochamo Anglo, viro cæteroquin doctissimo, Scoti discipulo, & Nominalium scholæ Coriphæo, utique ob sua studia laudando, nisi hæc in malum usum convertisset, ad defendendam scilicet erroneam propositionem de paupertate] hæresim Gerardi Segarelli renovavit quoad illud, quòd asserebat, Christum, & Apostolos nihil habuisse proprium, neque in communi. Fuit à Joanne XXII. damnatus, & à præsidentia Religionis suæ depositus. Avenio-

nionem vocatus ad causam suæ hæresis dicendam, Ludovici Bavari protectione fretus, Pontificem contempsit, & Ludovico dixisse fertur: *Sustine me ense, & defendam te calamo*. Avenione recedens, Pisas se contulit, & Antipapæ Petro Corbario adhæsit, non desistens consilia, & favores schismaticis continuò præbere; fuit enim auctor Bavaro, sententiam in Joannem XXII. verum Pontificem promulgandi Pisis, cum præmisisset concionèm, in quâ de hæresi Summum Pontificem accusabat ob Constitutiones de paupertate Christi, & Apostolorum, à Joanne Papa promulgatas. Sustinere contendebat Michael de Cæsena, quòd Christus, & Apostoli nihil jure proprietatis, & dominii, seu juris proprii, neque in speciali, neque in communi habuerint; quæ assertio, utpote Scripturæ sacræ contraria, tanquàm erronea, & hæretica damnata fuit iteratis vicibus à Joanne XXII. Ex hac assertione aliam deducebat Michael de Cæsena, in qua scilicet asserebat, quòd Fratres Minores, utpotè Apostolicæ vitæ imitatores, nullum habere possunt dominium quarumcumque rerum, etiam earum, quæ usu consumuntur, sed habere tantummodò simplicem usum facti; dominio, ac proprietate rerum, Ecclesiæ Romanæ, ejusque Pontifici reservata: quæ propositio etiam à Joanne XXII. damnata fuit. Quis enim sanæ mentis non videat, quòd dominium ab usu facti separari non potest, maxime in esculentis, & poculentis? Quis, dicat unius frusti panis, unius ovi, quæ ad sustentandam vitam consumuntur à Fratribus Minoribus, dominium esse apud Pontificem, & usum apud comedentes? Certum est, quòd de rebus, quæ usu consumuntur, dominium ab usu facti separari non potest; hanc enim veritatem evincunt rationes scholasticæ. Meritò itaque, propter præfatas assertiones, damnationem subjit Michael de Cæsena, una cum sectatoribus suis, qui præter prædicta futilia paradoxa, sustinebant etiam sequentia, nimirùm, Imperatorem posse Papam deponere, & depositum declarare. Sed jam verbo *Guillelmus Ocham* reprobatam exhibuimus hanc propositionem.

Huc spectant errores aliorum Minoritarum, qui facti, præcipuè in Sicilia, à Religione Apostatæ, sub specie strictioris observantiæ, observantiam omnem abjecerunt, de quibus agit Spondanus, anno 1318. quorum audaciam Joannes XXII reprimere curaverat, quiP seudominoritæ, cum sibi sapere viderentur, sed suprà modum insipientes, multis in materia fidei disseminatis erroribus, novam Religionem, seu potiùs satanæ conventiculam instituere præsumpserunt, constituto sibi capite, quodam Apostata Ordinis, & refuga, cui nomen erat *Henricus de Ceva*. Horum aliqui pertinaciores, & resipiscere renuentes, Massiliæ fuerunt combusti. Crediderim hos Apostatas fuisse germen Begninorum, quos Clemens V, in Viennensi Concilio jam damnaverat; qui duas fingebant Ecclesias, unam carnalem, & maculatam, scilicet Romanam: aliam spiritualem, quæ solùm apud ipsos esset: asserebant Sacerdotes, & Ecclesiæ Ministros, ita esse auctoritate destitutos, ut non possent Sacramenta conficere; Evangelium Christi in ipsis tantummodò esse completum, quod hactenus fuerat obtectum: se solos esse sinè peccato, & qui eo non sequerentur, non posse salvari. Quibus figmentis etiam addebant sequentes errores.

1. Nullo pacto, aut eventu jurandum esse. R. verbo *Catharistæ*. Tum quia in lege scripta legimus, Deum aliquando exegisse juramentum.

2. Nisi mulier virginitatem in matrimonio deperditam deploret, non posse salvari, quia matrimonium, peccatum reputabant. R. Ex iis, quæ dicta sunt contrà *Adamitas*, & *En ratitas*.

3. Simplicem fornicationem non esse peccatum. R. verbo *Florinus*. Adde, quod tertia assertio repugnat secundæ; non enim minùs deperdi potest virginitas per simplicem fornicationem, posito quòd mulier sui juris sit, quam per matrimonium, cum hoc discrimine, quòd, cum per contractum matrimonialem fiat mutua traditio corporum, uxorati convenien-

nientes non peccant, imò tenentur, si aliud non obstet, reddere debitum: in fornicatione verò, contra jura naturæ in damnum prolis peccatur.

XVI. Michael Servetus. Ortus est anno 1531. novus Hæresiarcha Michael Servetus, Hispanus Tarraconensis. Cum diù Lutetiæ Parisiorum commoratus, operam dedisset medicinæ, indè in Africam se contulit, ad aquirendam Alcorani cognitionem, deindè primùm favere cœpit Anabaptistis, mox Samosateni, Arii, & Macedonii plures renovavit errores, scripsitque libros septem contrà Sanctissimam Trinitatem, hoc titulo: *De Trinitatis erroribus libri septem, per Michaelem Servet, alias Revet, ab Aragonia, Hispanum.* Insuper, scripsit Dialogorum de Trinitate, libros duos. De justitia Regni Christi, capitula quatuor. Post multos per Europam, & Africam circuitus, Genevam appulit, ubi, Calvino instigante comprehensus, post multam cum Calvino disputationem, procurante eodem Calvino, qui Serveti doctrinam tamquàm blasphemam, & impiam improbaverat, vivus Genevæ fuit combustus. Hinc occasionem nactus Calvinus, tractatum scripsit, in quo probare nititur, rectè à Magistratu hæreticos pœna mortis puniri: ex quo factum est, ut Calvinus contrà se ipsum, & omnes sectarios processum damnationis composuerit, cum non minùs Calvinus cum suis sectatoribus, sit Michaele Serveto blasphemus, impius, & infidelis. Serveti doctrina Poloniam, Transylvaniam, & Hungariam infecit. Potiores Serveti errores sunt sequentes.

1. Baptismum parvulorum reprobabat, quem, privata tantum Pontificum auctoritate niti dicebat appellabatque: detestandam in Regno Christi abominationem, trigesimo solùm ætatis anno conferri debere asserebat. R. verbo *Anabaptistæ*, *Arcontici*, *Buccerus*, *Eleuthero-Papistæ*.

2. Magistratum omnem rejiciebat. R. verbo *Anabaptistæ*.

3. De Eucharistia sentiebat cum Sacramentariis, nimirùm, Symbolum tantùm esse, & signum. R. verbo *Energici*, *Calvinus*, *Oecolampadius*.

4. In Sanctissimam Trinitatem blasphemus, dicebat, solùm Patrem esse Deum. R. Pluribus locis in hoc opere, ubi tam Filii, quàm Spiritus sancti Divinitas asseritur. Vide *Deistæ*, *Anti-Trinitarii*, *Arius*.

5. Christum esse personam tunc factam, cum homo factus est. R. verbo *Berillus*.

6. Spiritum sanctum non esse Deum, sed aliquid ex essentia Dei, levem solummodo, & tenuem aliquam auram, quæ in creatione Mundi primùm prodierit. R. verbo *Aeriani*, *&* *Airani*.

7. Deum in substantia sua partes, & partitiones continere, ita confundens Creatorem, cum creatura, ut diceret, Deum in lapide esse propriè lapidem, in Leone esse propriè Leonem. R. Quia Dei essentia est indivisibilis; quod enim est divisibile, est mutationi obnoxium, non est Deus. Deindè, omne quod partes habet, est mutationi obnoxium, Deus autem est immutabilis, ùndè ipse dixit: *Ego Dominus, & non mutor*. Et David: *Tu autem idem ipse es*. Tum quia, si Deus in lapide esset propriè lapis, deberet dici posse ad convertentiam: Deus est propriè lapis: Lapis est propriè Deus; ex quo dicendi modo, patet quot sequerentur absurda.

8. Nunquàm fuisse in lege Deum adoratum, sed Angelos Deum adumbrantes. R. Ex pluribus Scripturæ textibus, ex quibus evincitur Deum semper adoratum, & Angelos, ut Dei ministros, etiam in lege fuisse cognitos, ipsisque solummodò, tanquàm Dei ministris, honorem fuisse à Patriarchis, & Prophetis impensum: & si quando adorati, intentio tamen tendebat in Deum, ut ex ipsismet verbis Scripturæ patet. Præceptum insuper erat: *Dominum Deum adorabis, & illi soli servies*. Item in Psalmis, continuò de adoratione Dei exhibenda, & exhibita fit mentio.

9. Ob peccatum originis neminem damnari, eo quòd peccatum originis corpus tantùm, non animam inficiat. R. Nam decedentes cum peccato originis, damnari pœna damni, constat ex Evangelio, ubi legitur: *Nisi quis renatus fue-*

fuerit ex aqua &c. Item; reprobatur ex iis, quæ dicta sunt contrà *Armenos*, *Arconticos*, *& Buccerum*, ad probandam necessitatem Baptismi. Insuper, homines antè redemptionem appellantur *Massa damnationis*, *Vasa iræ &c.* apud Apostolum, & antiquos.

10. Quòd anima antè vigesimum annum peccare nequeat.

11. Turcas, per orationes suas, promissiones Christi consequi posse.

12. Homines, sine cognitione Christi, sub Evangelio salvari posse. Hæc, & similia figmenta propagavit Servetus, quæ ulteriori reprobatione non indigent, cum satis per se pateat, quantùm sint rationi dissona: quis enim nesciat, antè vigesimum annum homines à Magistratibus puniri? non autem possent esse pœnæ obnoxii, si non essent capaces delicti. Quis unquàm audivit, pueritiam, seu rationis non usum protrahi usque ad vigesimum ætatis annum, cum in pluribus experientia doceat, quòd etiam antè septimum annum malitia suppleat ætatem. Capax peccati est, quisqnis sufficientem habet cognitionem boni, & mali, & declinat à bono cognito, ut faciat malum. Horrendum insuper est, quod dicit Servetus de Turcis; idem dicendum foret de quibusqcumque, quamcumque superstitionem profitentibus. Promissiones Christi non nisi iis, qui sub lege Christi militant, a Christo sunt factæ; quare sæpè inculcat Christus, ut ejus mandata servemus: suos autem amicos, Christus solum esse declarat, quoscunque præcepta ejus servantes: *Vos amici mei eritis, si feceritis, quę præcipio vobis*. Quod si promissiones Christi consequi possent, qui orant extera legem Christi, superfluum fuerat, quòd Christus legem Evangelicam instituisset, & satis erat, quòd orationem per[illegible]. Orationem autem solam non sufficere ad salutem, probatum est contra *Adelfinum*. Ex dictis sequitur, falsum esse, quod homines sinè agnitione Christi possit salvari, dummodò sint agnitionis capaces; secùs est de amentibus, qui post susceptum tamen Baptismum, salvantur in fide Matris Ecclesiæ, quæ supplet eorum cognitionis defectui. Ceterùm expressè Christus dixit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Qui non crediderit, condemnabitur*. Necessaria ergo est fides ad salutem; fides autem haberi nequit sinè agnitione Christi; ergo falsum est, quod sinè agnitione Christi quis possit salvari, quod argumentum urgentissimè promovet S. August. lib. 3. contrà Julian. Pelagian. ostendens, quòd, si potuerunt aliqui salvari sinè fide in Christum evacuatum erit Mysterium Crucis.

XVI. MILONUS COVERDALUS. Fuit contra Eucharistiam blasphemus, cujus facinus perstringit Rinal. ad ann. 1550.

II. MILLENARII, dicti sunt, licèt impropriè, qui asserverunt animas prædestinatas ad gloriam, non admitendas ad visionem, nisi post extermum judicium. Hujus sententiæ auctor fuit S. Papias Hierapolitanus Episcopus in Asia Minori, Joannis Senioris auditor, Paulò post initium seculi secundi: cujus sententiæ adhæserunt & plures Sancti viri, sed citrà hæresim, nam cum tunc temporis, nondum esset ab Ecclesia definita hæc quæstio, scilicet, an animæ beatæ admitterentur ad gloriam ante, vel post diem judicii, liberum erat unicuique stare pro alterutra opinandi parte. Cum tamen nunc temporis definitum sit ab Ecclesia, nempè à Benedicto XII. & in Synodo Florentina sess. ultima, & in Tridentina sess. 25. de invocatione Sanctorum, animas, quæ purgatione non indigent, statim post mortem admitti ad gloriam, non amplius liberum est, citrà hæresim, adversam tenere sententiã quæ tamen adhuc distat ab errore Chiliastarum, qui propriæ Millenariorum est, de quo actum verbo *Chiliastæ, & Cerinthus*, quem aliqui volunt fuisse Millenariorum primipilum, illorum siquidem, qui regnum Christi constituentes in oblectamentis mundi, dicebant regnum Christi cum electis, duraturum post judicium mille annis in Judæa; cui sententiæ cum pertinaciter adhæreret Apollinarius, à Damaso Papa damnatus est. Itaque Millenarii, de quibus hic agimus, quorum auctor fuit Papias,

pias, quem secuti sunt plures viri sanctitate, & doctrina illustres, regnum Christi gloriosum, spirituale, æternumque credebant, asserentes tamen, animas post separationem à corpore, quàdam felicitate fruentes, non nisi post extremum judicium, facta resurrectione corporum, admittendas ad regnum æternum; & quia antè judicium adhuc plures anni intercedent, ideò Millenarii dicti, non nisi longum tempus significare volentes per mille annos: animas autem introducendas ad regnum, à Christo paratum animabus justis post resurrectionem, interim in loco à pœnis immuni à Deo custodiri asserebant: qui dicendi modus, nunc ab Ecclesia damnatus, ut dictum est, ulterius roprobatur auctoritate plurium Sanctorum, asserentium animas purgatas, vel sine labe separatas à corpore, non expectare ultimum judicium, ut admittantur ad gloriam: intèr quos apertè S. Bernardus serm. 2. de S, Malachia, asserit hunc Sanctum introductum ad gloriam: *Non immeritò hodie S. Malachias in consortium Angelorum recipitur, quando pari cum Angelis gloria, & felicitate lætatur*. Sed etiam ex verbis à Christo dictis Latroni in Cruce morienti Luc. cap. 23. *Hodie mecum eris in Paradiso*, apertè constat animas justas statim introduci ad gloriam, sicut animæ reprobæ statim introducuntur ad pœnam: Legitur enim Luc. 16. *Mortus est dives, & sepultus est in Inferno*. Item Psal. 126. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini*. Ergo justi statim post decessum hæreditatem Domini consequuntur. Autoritates autem Scripturæ, quæ à Millenaris adducuntur, ad probandum animas justas statim non introduci ad gloriam, intelligendæ sunt de gloria completa, quæ non habebitur quo ad copora, nisi post judicium, quando etiam corpora per dotes gloriosas, una cum animabus glorificabuntur. Dissimulandum tamen non est, ut jam monui, in primis Ecclesiæ seculis, non paucos ex Catholicis Scriptoribus, Justinum, Irenæum [quibus adstipulatur Tertullianus] Nepotem, Præsulem Ægyptium, Lactantium, Severum Suplitium &c. vi deri in ea mente, ac Sententia fuisse nimirum, Sanctos non nisi post generalem corporum resurrectionem, ad intuitivam Dei visionem, esse admittendos. In quam sententiam, 14. Ecclesiæ secolo, plus æquo adhuc propensus fuisse videtur Joann. XXII. qui tamen nihil ex Cathedrà definiens, & ad credendum Fidelibus proponens, solum ut privatus doctor locutus est in hac materia: nec quidem affirmando sed per modum privatæ interlocutionis insinvando: qua de re vide Joann. Villan. lib. 10 histor cap. ultimo; morti verò proximus, germanum veritatis [non dum definitæ] sensum authenticè expressit, veritus, ne aut sinistra sententia ejus nomini fieret aliquando injuriosa, aut se eam definitivo modo docuisse putaretur. Vide etiam Raynald. anno 1334. num. 37. Inde tamen non est inferendum præfatos scriptores hæreticos fuisse; nam cum hæc quæstio nondum asset eliquata, & ultimo Ecclesiæ judicio definita, hæreseos incusari non debent, quicumque sine pertinacia eam propugnabant; hæresis quippe nascitur ex pertinacia, qua error ab Ecclesia proscriptus defenditur, ut egregiè innuit S, Augustinus Epistola 43. alias 162. cap, 1. num. 1. *Qui sententiam suam quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, quærunt autem cauta solicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi*.

Quia verò S. Doctor noster Mellifluus Bernardus contrarium alicubi docuisse videtur nimirum justorum animas, licèt plenè purgatas, non nisi post generalem corporum resurrectionem æterna felicitate potiri, ideò opere pretium est tam eximium Doctorem ab hoc errore, licèt suo tempore non damnato, vindicare, ne, & ipse in erroris patrocinium assumatur. Igitur S. Doctor. serm. 2. in festo omnium Sanctorum; de statu piorum post mortem verbà faciens: *Jam verò*, [inquit] *consumato, militiæ tempore, gaudium habent sancti etiam in spiritu suo adveniat dies illa qua introire mereantur in gaudium Domini sui Interim quippè*

pè sub altari eos esse : & non suprà , ipse vos doceat , qui , ut scribit in Apocalypsi, sub altari ipso, eorum etiam voces audivit. Adue ergo signatum est super eos lumen vultus Domini: & licet non plenam , habent tamen lætitiam multam in corde suo, donec veniat dies illa , qua implebit eos lætitia cum vultu suo. Interim , inquam , convertuntur animæ illæ in requiem, suam donec veniat dies, qua introire mereantur in requiem Domini. Tria hic dicit S. Bernardus. 1. Animas illas Sanctorum , post mortem esse sub altari , non supra. 2. Adhùc super eas signatum esse vultum Domini, quod certe visionem abstractivam , non verò intuitivam videtur designare. 3. Eas lætitiam quidem habere , donec veniat dies illa, quà Deus implèbit eas lætitia cum vultu suo ; ergo ante diem illam vultu Dei, seu visione intuitiva non fruuntur.

2. Sermone 3. in eodem festo num. 1. tres distinguit sanctarum animarum status ; primum in corpore corruptibili; secundum sine corpore ; tertium in beatitudine consumata. Primum in tabernaculis ; secundum in atriis ; tertium in domo Dei, tum addit: *Jam multi ex nobis in atriis stant, expectantes donec recipiant corpora sua , donec impelatur numerus fratrum. In illam enim beatissimam domum , non sine nobis intrabunt , nec sinè corporibus suis : id est , nec Sancti sinè plebe , nec spiritus sine carne , neque enim præstari decet integram beatitudinem , donec sit homo integer cui detur* ; *nec perfectione donari Ecclesiam imperfectam*. Animæ porrò illæ , quæ sunt in atriis, non in domo, Deum intuitive nondum vident.

3. Sermone 4. in eodem festo, per altare, de quo S. Joannes in Apocalypsi , intelligit humanitaten Christi, sub qua Sancti requiescunt , donec ad claram Dei visionem admittantur ; sic enim loquitur : *Altare ipsum, de quo nobis habendus est sermo, nihil aliud arbitror esse , quam corpus ipsum Domini Salvatoris. Interim ergo sub Christi humanitate feliciter Sancti quiescunt , in quam nimirum desiderant etiam Angeli ipsi prospicere, donec veniat tempus , quando jam non sub altari collocentur , sed exaltentur super altare. Sed quid dixi ? numquid humanitatis Christi gloriam , non dicam hominum , sed vel Angelorum assequi poterit quis , nedum superare ? Quonam igitur modo super altare dixerim exaltandos eos, qui nunc sub altare quiescunt ? visione utique , & contemplatione, non prælatione. Ostendet enim nobis Filius semetipsum , non in forma servi, sed in forma Dei. Ostendet nobis Patrem, & Filium, & Spirtum sanctum, sinè quà nimirum visione, nihil sufficeret nobis. Undè Beatus Joannes in Epistolà sua: nunc inquit , Filii Dei sumus, sed nundum apparuit quid erimus, scimus autem, quoniam cum apparverit , similes ei erimus , quoniam videbimus eum sicuti est*. Docere hic videtur apertè S. Bernardus , Sànctos sub altari , hoc est humanitate Christi quiescentes , posteà super altare exaltandos; atque tunc Deum esse visuros, sicuti est in se, eà nimirum visione, de qua loquitur S. Joannes , quæ certè intuitiva est ; ergo àntequam exaltentur super altare , hoc èst ante generalem corporum resurrectionem , Sancti, Divino conspectu apertè non fruuntur.

Ad hæc S. Bernardi testimonia , dico, mentem S. Doctoris esse, animas Sanctorum perfecta , & consumatà beatitudine donandas non esse, nisi post corporum resurrectionem, ut constat ex Serm. 2. num. 4. *Licèt* [inquit] *non plenam ; habent tamen lætitiam multam* ; Et num. 8. *Est ergo multitudo dulcendinis, quæ abscondita est , magna quidem, & magna valde , nec dum tamen perfecta* ; Et posteà : *Ad requiem , exutæ à corporibus animæ sanctę , protinus admittuntur: ad plenam autem gloriam regni , non ita*: Et Serm. 3. num. 1. *Neque enim præstari decet integram beatitudinem , donec sit homo integer , cui detur ; nec perfectione donari Ecclesiam imperfectam*. Et nnm. 2. *Ipsarum sine corpore compleri lætitia , perfici gloria , consumari beatitudo non potest .... ut nec dum tota earum affectio libere pergat in Deum , sed contrahatur quodammodò , & rugam faciat , cum inclinatur desiderio corporis*.

Vides

Vides igitur in his locis, undè objectio petitur, risulutionem contineri. Ex quibus facilè est ad singula respondere.

Ad 1. Itaque. Animæ sunt quidem sub altari, sed non privantur visione Dei simpliciter intuitiva, sed tantum gloria perfectâ, & integra, quæ dicit corpus, simul cum anima glorificatum.

Ad 2. Super eas signatum quidem est lumen vultus Domini, sed modo longe perfectiori, quam in viatoribus: istis abstractiva, illis clara, & intuitiva Dei visio conceditur.

Ad 3. Post resurrectionem Deus lætitia quidem vultus sui plena, integra, & consumatâ implebit Sanctos, sed anteà fruuntur ea lætitia inenarrabili, quæ ex claro, & intuitivo Dei conspectu nascitur.

Ad testimonium ex serm. 3. patet ex moxdictis responsio: Sancti in atriis, seu sub humanitate Christi collocati, nondum sunt in domo, per visionem scilicet completam, & consumatam, conceditur: per visionem simpliciter intuitivam, negatur. Eadem est responsio ad id, quod ex serm. 4. opponitur; Sancti nempè, qui sunt sub altari, posteà cum exaltati fuerint super altare, Deum visuri sunt modo perfectiori, quam antè, concedo: Deum simpliciter visuri sunt, negatur; visio enim illa Dei clara, & intuitiva plures habet perfectionis gradus: est autem S. Bernardi sententia, etiam intensivè, & quo ad gradus augendam esse Sanctorum fœlicitatem post generalem corpororum resurrectionem.

Cæterum, S. Bernardum admisisse Sanctos plenè purgatos, statim post mortem æterna beatitudine donari, colligitur etiam ex ipsius epistola 374. ad fratres de Hibernia, ubi alloquens S. Malachiam, sic ait: *Absit ut tua nunc, o Anima sancta, minùs efficax estimetur oratio quando præsenti vividiùs supplicare est majestati, nec jam in fide ambulas, sed in specie regnas. Absit ut imminuta, nedum exinanita tua illa, tam operosa Charitas reputetur, cum ad fontem ipsum Charitatis æternæ procumbis, pleno hauriens ore, cujus, & ipsa priùs stillicidia sitiebas.*

I. Minæi. Nova Nazaræorum hæresis, post cladem Jerosolymæ, in Borræorum regione Decapoli, & Bazanitide emersit; isti Christo credebant, & Evangelium Matthæi adhibentes, circumcisionem retinebant. Dicti sunt etiam *Naxaræi*, ut testatur D. Hieronymus, epist. 89, contra quos scripserunt Justinus, Ireneus, Origenes, & plures alii.

XIV. Millectus quem Illiricus inter Luteri antesignanos constituit, fuit Pragensis Canonicus per vicinas provincias cursitans, ubiq. prædicabat natum antichristum; extinctam esse veram Ecclesiam, ipsiq. soli viam spiritus fuisse a Deo revelatam, contra cujus insanias Gregorius XI. excitavit Germaniæ Episcopos ut Milletii insolentiam comprimerent.

XVI. Ministri Calviniani, undè sic dicti. Inter tres primos discipulos, quos ad disseminandam suam hæresim Calvinus adhibuit, unus fuit, cui nomen *Bonus homo*. Hic in Pictaviensi Accademia institutiones juris in Ministraria legebat: Ministraria nuncupabatur juris auditorium, in quo præfatus *Bonus homo* institutiones explanabat. Qua propter non alio, quàm *Ministri* nomine, *Bonus homo* à Calvino appellabatur; ex quo factum, est ut omnes Calvinianæ hæresis disseminatores, *Ministri* nuncupari cœperint, & usque in hodiernum diem, *Ministri* nuncupentur. Ex Spondan. ann. 1534.

III. Misericordes, fuerunt quidam hæretici Origenistæ, qui in alium extremum errorem, Prædestinatianis è diamemetro contrarium lapsi sunt, de quibus S. Augustinus lib. 21. De Civit. Dei cap. 18. hæc ait: *Illi multò majorem misericordiam Deo tribuunt, erga hominum genus. Discunt enim de malis, & infidelibus hominibus divinitùs quidem verum prædictum esse, quòd digni sint pœnà; sed cum ad judicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam: donabit etenim eos, [inquiunt] misericors Deus precibus, & intercessionibus Sanctorum suorum.* Extendebant ergo illi Divinam misericordiam, ac beneficium mortis Christi ad damnatos homines, quos à suppliciis suis aliquando liberandos, & æterna vita donandos esse confidebant, contrà

sententiam Christi in illos latam, Matth. 25. *Ite maledicti in igne æternum*; & contra Ecclesiæ fidem in Symbolo S. Athanasii assertam, *& qui bona egerunt ibunt in vitam æternam, qui verò mala, in ignem æternum*. Plures eorum ordines distinguit ibidem Sanctus Doctor, capitibus 19. 20. 21. 22. Alii ex hac secta, ab æterno supplicio etiam infideles liberandos asserebant. Alii eos tantum, qui Christi Baptismate abluti, participes corporis ejus facti fuissent, in quacumque hæresi, vel impietate permanserint. Alii, omnes, & solos Catholicos, qui in Ecclesia Catholica perseverassent, quamvis in ea male viventes. Alii denique putabant eos tantum modo arsuros illius æternitate supplicii, qui pro peccatis suis facere dignas eleemosynas negligunt, juxta illud Jacobi in sua Epistola canonica, cap. 2. *Judicium enim sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam*, Hos omnes, solidè, more suo refellit ibidem S. Doctor.

Molinaei. Vide *Carolus Molinæus*.

Molinos Vide *Quietistæ*.

II. Monarchici. A' quodam viro hæresiarcha, cui nomen Praxeas, viguit cadente sæculo secundo, prodierunt hæretici, dicti Monarchici, eò quòd dicebant, in SS. Trinitate unam tantum esse personam. R. verbo *Bogomili*. De his agit Tertull. adversùs Praxeam.

XVI. Monasterienses. In Monasterio, Vvesthphaliæ urbe, anno 1534. pullulavi hæc Anti-Lutheranorum secta, Duce Joanne Bockeldi Sartore Leidensi, qui in cœna omittenda esse dicebat illa Domini verba; *Hoc est Corpus meum*, & eorum loco hæc substituit: *Accipe, ede, memento Domini*. Ex Lindano.

Monoselate, Vide *Bonosiani*: Bonosus fuit etiam di Monosus.

VI. Monothelitae, atque Monophysitæ. Græca vox *Monothelita*, Latinè valet *unius voluntatis*, sicut *Monophysita*, a *Mono*. quod est unus, & *Physis*, quod est natura, derivatur. Emerserunt paulo post initim seculi sexti, & ex Philoponi Grammatici Alexandrini doctrina, propagata creditur Monophysitharum hæresis; ipse enim contra Severum hæreticum disputans, asserebat, facta unione hypostatica, non amplius duas, sed unam tantùm compositam esse nauram in Christo: ex hoc errore prodit alius legitimus ejusdem fœtus, nempè Monothelitarum, unam dumtaxat prædicantium in Christo operationem, & voluntatem. Vide Baron. ad ann. 535. num. 81. Detecta autem est hæc impia hæresis sub Heraclio Imperatore, anno 622. fautore Cyro, Phasidis Lazorum Metropulitano, & Sergio Constantinopolitano Episcopo, Heaclii amicissimo, qui prætextu uniendi Ecclesiam Græcam, quæ in plures factiones diversorum hæreticorùm erat divisa [maximè occasione hæresis Nestorianæ, duas in Christo personas fingentis] persuasum fecit Imperatori, bonum esse ad extirpandas omnes, tunc in Oriente vigentes hæreses, unicam tantum in Christo asserere voluntatem, sub quo specioso velamine paeis, error impius obtectus, facilius fuit Imperatori insinuatus, & inde eodem fautore propagatus: insinuaverant quippe Cyrus, & Sergius Imperatori, facilè hæreticos omnes in sua ditione existentes uniri posse, si duarum voluntatum, & operationum doctrina supprimeretur, & in Christo tantùm *Dei virilis* voluntas, & operatio diceretur: ex quo dicendi modo, duarum in Christo naturarum exactâ professio pro mulgaretur, quà fieret, ut Deus, & homo Christus crederetur unaque ejus persona; quatenus ex duabus naturis quædam tertia crederetur consurgens, unaque proptereà ejusdem voluntas annuntiaretur: sed Cyri, & Sergii dolùm statim detexit Sophoronius Monachus, & impugnavit errorem, in quem jam miserrimè prolapsus Imperator, in ejusdem favorem promulgavit edictum, quod nuncupatum est *Ecthesis*, meritò damnatum à Romanis Pontificibus, nempè Severino, Joanne IV. ab universa Ecclesia Orientali, & Occidentali, in Synodo Cypria, & Romana; & demùm in sexta Synodo Oecumenica plenissimè confutati fuerunt Monothelitæ, sicut, & Martinus Papa in Synodo Lateranensi damnavit *Typum*, à Constante Imperatore promulgatum, in quo Imperator prohibebat [quod antea minùs eau-

cautè, desiderio tamen vitandi contentiones, quibus errores crescere solent, mandaverat privatis literis Honorius Papa] utrique parti, scilicet tam Catholicæ, quàm hæreticæ, ne quæstionem de una aut duplici voluntate in Christo facerent, sed sub silentio præterirent, quod erat re ipsa confundere sententiam Catholicam, asserentem duplicem voluntatem, & operationem in Christo Monothelitæ Oecumenicæ Chalcedonensis Synodi reprobantes decreta, collegerunt conciliabulum, in quo ausi sunt illa condemmnare, ut:

1. Unicam tantum voluntatem, & operationem asserere possent. quod, licet voluntas humana sit in Christo, hæc tamen nullas habeat humanas operationes; & non modo negarunt operationem creatæ voluntatis in Christo, sed etiam operationem creati intellectus; unde omnem operationem Christi vocarunt *Theandricam*, id est, *Dei humanam*. seu *Dei virilem*, quod significat, quod voluntas humana in Christo, ita unius omninò virtutis, & actionis sit cum Divina, ut sicut Christus est homo Deus, ita omnes operationes ejus sint indivisim *Humano-Divinæ*. Itaque, sicut credimus unitatem personæ, adstruebant illi unitatem naturæ compositæ, & unitatem veluti composituram potentiarum; non secus ac in nobis actiones sensibiles, a corpore simul & anima sunt. R. Joan. 5. *Non quæro voluntatem meam, sed ejus, qui misit me*. Item ex eo quod legitur: *Non mea voluntas, sed tua fiat*, colligitur duas esse voluntates in Christo; nam voluntàs Divina ejus eadem est cum voluntate Patris. Tum quia si Christus non assumpsisset eum proprio actu humanam voluntatem, inintelligibile esset, qua voluntate factus fuisset obediens Patri, cum non possit esse obediens Patri per voluntatem Divinam, qua æqualis est Patri; obedientia, autem est inferioris voluntatis. Sed ex pluribus etiam Scripturæ testimoniis evincitur, in Christo esse voluntatem humanum; dixit enim *Desiderio desideravi manducare hoc pascha*; sed non desideravi qua Deus, ergo qua homo. ergo tale desiderium fuit desiderium voluntatis humanæ. Plura alia ad rem missa facio, facilè cuivis obvia in sacris Paginis. Quia tamen hujus erroris origo, illa fuit Monophysitarum hæresis, cui & veluti principio Monothelitæ magna ex parte adhærebant; ipsam etiam reprobare juvat ex ipsis verbis Domini, qui dixit: *Pater major me est*. Si enim non duæ in Christo naturæ, sed una tantum consideranda esset, ex Divina, & humana resultans, non posset dici Pater major Filio, quia nulla natura esset, secundùm quam Pater esset major. Quemadmodum, quia natura humana componitur ex corpore, & anima non potest dici quod anima sit major, quam humana natura; nulla enim pars est major, quam compositum. Esset ergo in Christo natura Divina pars totius compositi naturæ Christi, & ita, non major natura Divina, quam tertia illa conficta Monophysitarum natura. Adde, execrabilem errorem esse, trahere Divinam naturam in compositionem, quia est tollere ab ipsa summam rationem actualitatis, & perfectionis. Deinde dato errore Monophysitarum, nec Christus esset homo; imò nec esset absolute dicendus Deus, quia totum compositum ex partibus, non suspicit partium denominationem; sicut homo non est corpus, nec anima ex quibus componitur; sed tertium quid. Credimus ergo secundùm fidem in Christo unitatem personæ, distinctionem naturarum, nulla admissa compositione, aut confusione earum: credimus duas voluntates Divinam, & humanam; operationes proprias utriusq; naturæ, & voluntatis, ac etiam operationes *Theandricas*, seu *Deiviriles*, quæ licèt essent humanæ, se habeat tamen in illis natura humana Christi ad Divinam virtutem, tanquam instrumentum ad motorem. Vide S. Thom. 3. part. q. 19.

II. Monvimus, de quo mentionem facit Theodoretus hæretic. fabul. lib. 1. fuit natione Arabs. Ex scientia Arithmetica occasionem accepit suam formandi hæresim: In quo autem consisteret non exprimit Theodoretus.

II. Montanus, in Mysia Phrygiæ quæ,

quæ nuncupatur Ardaban, ortum habuit, circa annum 180. Hic, cum esset Eunuchus, baptizari voluit, sed insatiabili præeminentiæ in alios cupiditate vexatus, prophetam agere cæpit, nactus ad eam rem duas, quas seduxit mulierculas, Priscillam, & Maximillam, quas à suis maritis abduxit, & prophetare docuit. Dicti sunt Montanistæ etiam *Cataphryges*, eò quod sectæ auctor Montanus, esset ex Phrygia. Statim Montanistis [sed frustrà] conati sunt silentium indicere Episcopi Orthodoxi. Nascentem Montani hæresim Gallica Ecclesia proscripsit; contra quam eruditè scripserunt Apollinaris, teste Eusebio, Apollonius, Miltiades, Scrapion. In pluribus etiam Asiæ Conciliis damnati sunt Montanistæ, qui proinde schisma fecerunt, cujus caput erat Montanus cum suis prophetissis. In Montanistarum Ecclesia, etiam mulieres ad Sacerdotalem dignitatem admittebantur, & Episcopi, non nisi tertium locum obtinebant in eorum conventiculis. Tandem Montanus cum Maximilia, post propagatam hæresim, quæ ad plures annos Ecclesiam vexavit, laqueo se suspendit. Sed, & in ipso sectæ Montani exordio ejus asseclæ inter se scissionem fecerunt, & eorum unusquisque, ex suo nomine sectam confecit, undè alios *Phrygas*, alios *Proclianistas*, à Proclo, alios *Eschinentes* ab Eschine, dictos fuisse comperimus: dicti sunt etiam Montanistæ, *Transcodrugitæ*, *Perticonasatæ Quintillianistæ*, *Priscillianistæ Pepuziani*, de quibus sub proprio nomine agemus, Huic hæresi, magno Ecclesiæ Catholicæ luctu, adhæsit ex parte Tertullianus, vir sapientissimus & de Orthodoxa fide optimè meritus: sed non omnes Montanistarum errores est amplaxatus; quandoquidem Cataphryges, etiam ille hæreticos appellat, lib. de præscript. adversùs hæretic. cap. 52. Montanus se Paracletum esse jactabat. Nova jejunia observanda statuit, tres scilicet quadragesimas. Funesta etiam Sacramenta instituisse fertur, præcipiens, ut pugione sanguis ab infante extorqueretur, & hoc sanguine, cum farina mixto, panem effici, & Eucharistiam offerri; quod si infans vulneratus moreretur, tanquam martyr colebatur: sin verò erat superstes, pro magno Sacerdote, & Propheta venerabatur.

1. Montanistæ pro libito matrimonia solvebant. R. verbo *Abstinentes*, & *Armeni*.

2. Secundas nuptias damnabant. R. Ex Concil. Nicæno primo, in quo, Canone 8. stabilitum est, Bigamos non esse fugiendos; quod non decrevissent PP., si secundæ nuptiæ essent illicitæ. Item ex Concil. Florentino in instructione Armenorum. Insuper Abraham mortua Sara duxit secundam uxorem, cui nomen Cetura, ut constat Genes. 25. Ruth, mortuo primo viro Nemo, nupsit Booz. Sara uxor Tobiæ habuit successivè plures viros. Ex epist. ad Rom. cap. 7. constat secundas nuptias non esse prohibitas, sicut etiam ex Epist. 1. ad Corinth. & ex prima ad Timoth. ubi Apostolus hortatur viduas, ut potiùs nubant, quàm periculo incontinentiæ se exponant. Vide verbo *Græci*.

3. Dicebant, nusquam in persecutione fugiendum esse, sed martyrium expectandum. R. ex verbis Christi: *Si persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in aliam*. Tum quia, Christus jubet quidem, ut fidem profiteamur coram persecutoribus, non autem vetat, quin persecutionem fugiamus, quod à pluribus Sanctis fuisse factum, comprobant Ecclesiasticæ historiæ.

4. Baptismi formam corrumpebant, & mortuos baptizabant. R. Nam formam baptismi esse: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, patet ex pluribus Conciliis, & ex ipso Christi præcepto, qui jussit Apostolis baptizare in nomine Patris, & Fili, & Spiritus sancti, sicut legitur Matth. ultimo. Concilium Nicænum primum jussit Cataphrygios ad Ecclesiam redeuntes iterùm baptizari, quia Cataphrygii essentialiter variabant prædictam formam baptismi: *Ego te baptizo &c.* ergo Ecclesia semper docuit, præfatam formam esse veram formam, & invariabilem. Damnati etiam fuerunt Cataphrygi, qui mortuos baptizabant, in Concilio Carthago-

thaginensi tertio, anno 397. Tum quia baptismus est institutus ad delendam culpam, quæ afficit animam, non verò cadaver; ergo cadavera nequeunt baptizari. Tum quia, anima illius, qui sine baptismo moritur, statim introducitur ad locum sibi paratum, neque amplius est capax remissionis culpæ; ergo frustra mortui baptizantur.

5. Dicebant, semel lapsos, nunquam posse consequi salutem, quare omnem tollebant virtutem Sacramenti Pœnitentiæ. R. Nam frustra Christus instituisset Sacramentum Pœnitentiæ, si semel lapsi, salutem consequi non possent. In sacris Paginis peccatores sæpè hortantur ad pœnitentiam ut misericordiam consequantur quod foret superfluum, si Deus non parceret peccatoribus. Venit Christus quærere peccattores. Negare salutem peccatoribus pœnitentibus, idem est, ac negare misericordiam in Deo, qui tamen super omnia misericordiæ attributum exaltat.

IV. Montenses, dicti sunt Donatistæ. qui in montibus propè Romam habitabant,

XVI. Montzerici. Thomas Montzerus, Stolbergensis, unus ex præcipuis Enthusiastarum coriphæis, concionator Alsterensis in Thuringia, ex Sacerdote Catholico non mediocris doctrinæ, factus hæreticus Lutheranus, vitam agens apparenter austeram, bellum rusticorum commovit, dequo copiosè agit Spondanus anno 1523. & anno 1525. Deindè à Luthero segregatus, acerrimè contra eundem scripsit, sugillans eum, quod non nisi carnalia saperet. Montzerus autem captus est in bello ab ipso excitato Franchenchusii, & Multhusium ductus, unà cum *Pfeifero* apostata ejus collega, ibidem capite plexus est; cum primùm errores suos revocasset, & susceptis reverenter Sacramentis, plura signa dedisse resipiscentiæ; persistente tamen in sua pertinatia Pfeifero, Scriptum publicaverant Enthusiastæ in Svevia, auctore Montezero, in duodecim articulos distinctum, quibus petebant, ut sibi facultas esset eligendi ministros Ecclesiasticos, eosdemque ad libitum destituendi. Decimæ darentur tantùm ex frumento in usum eorundem ministrorum pauperum, & publicæ rei: liberi ita essent, ut solùm obtemperarent mandatis Dei, Magistratus abjicerent; quæ quidem, & similia ab Enthusiastis proposita, congregato valido rusticorum exercitu, per fas, vel ne fas observari contendebant. Hoc scriptum, Lutherus etiam approbavit, sed pauló post improbavit, cum scilicet conspexit rusticorum exercitum profligatum, & de rusticis cæcidisse supra centum millia: tunc videns Lutherus, qui tempori inserviebat, non religioni, rusticorum debellationem, & timens Principum gladium, contra rusticos calamum acuit.

XVII. Morinus Simeon, sine sacrarum scientiarum lumine, articulos fidei scrutari ausus, plures impegit in errores anno 1647. Librum edidit, cui titulus: *Cogitationes Morini*, in quo Quietistarum deliramenta inseruit. *Joannes de Marets*, Morini doctrinæ acquiescere simulans, ejusdem errores detexit, quà de re convictus Morinus, igni fuit adjudicatus anno 1663. Se tertia die à mortuis resurrecturum promiserat, quapropter plures ex vulgo, triduo ad ejus cineres vigilarunt, resurrectionem Morini, sed frustrà expectantes. Dixerat insuper brevi Ecclesiam reformandam, & totum mundum veram suscepturum fidem, sed hanc reformationem faciendam per novum Christi adventum, qui in Morini glorioso corpore apparuisset, multis sociatus electis.

1. Neque per enormia peccata amitti gratiam effutiebat. Resp. ex incompossibilitate, quam habent peccatum lethale, & gratia; gratia enim facit necessariò hominem amicum Dei: peccatum vero, Dei inimicum hominem constituit: si per peccatum non amitteretur gràtia, homo simul, & semel esset Dei amicus, & inimicus, quod infert contradictionem.

2. Dixit, in omnibus sectis esse aliquos electos, & membra veræ Ecclesiæ. Rep. quia Ecclesia est congregatio fidelium: sed qui profitentur aliam religionem, præter Catholicam, non sunt fideles; ergo neque esse possunt membra

veræ

veræ Ecclesiæ; qui enim vult esse membrum de corpore, debet unionem habere cum corpore: sed hæretici nullam habent unionem cum corpore, scilicet cum Ecclesia. Patet etiam ex epist. ad Titum 3. *Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem devita &c.* quibus verbis Apostolus præcipit Tito, ut hæreticum devitet, quod certè non faceret, si hæreticus esset adhuc intra Ecclesiam, & Ecclesiæ membrum. Item ex Concil. Nicæno capit. 18. & 19. permittitur hæreticis redire in Ecclesiam, si velint; ergo hæretici sunt extra Ecclesiam, & consequenter, qui aliam profitetur religionem, præter Catholicam, esse nequit membrum veræ Ecclesiæ. Sed, neque schismatici sunt membra Ecclesiæ, quia unionem non habent cum capite Ecclesiæ, scilicet Romano Pontifice; ratio enim Ecclesiæ postulat, quòd sit una unione membrorum inter se, cum suo capite; ideò legitur Joann. 10. *Unùm ovile*: ad Rom. 12. *unum corpus*, hanc unitatem vero tollit schismaticus. Item neque excommunicati sunt membra Ecclesiæ, quia privati sunt omni commercio cum Ecclesia, quod constat ex jure canonico. *Canonica instituta*.

XVI. MORISONUS, professione Medicus, unà cum Sampsone, cadente seculo decimo sexto, fuit præcipuus instaurator erroris, quem Anglicani profitentur, scilicet, eorum Regem, vel Reginam Regnum administrantem, esse caput totius Ecclesiæ immediatè post Jesum Christum, tam in causis spiritualibus, quàm temporalibus. Vide *Laicocæphali*. De Morisono agit Sanderus.

MOSCOVITÆ. Vide *Rutheni*.

V. MOYSES FALSUS IN CRETA. Apparuit in Insula Creta anno 432. qui se verùm Moysen esse jactabat, & eundem esse, qui Judæos per mare rubrum conduxerat; idem prodigium se renovaturum promittens Judæis, insulæ Cretæ habitatoribus, ut itèrùm ad terram promissionis reduceret Pseudo-Prophetæ facti nimis creduli incolæ Cretæ, omnia abdicarunt, ut novum Moysen sequerentur: cum ad mare pervenissent, eodem jubente, primi, qui aderant, se præcipites in mare dèderunt infeliciter inaquisperuntes; quod, cum qui sequebantur, discerrent, seque à Pseudo-Propheta delusos conspicérent, eundem occidere parabant, quando Peseudo-Propheta ab eorum oculis evanuit; unde aliqui dæmonem sub humana specie, fuisse Pseudo-Prophetam sunt arbitrari. Ex Socrate Eccles. hist. cap. 38.

II. MOYSENITE. Mentionem facit S. Epiphanius hæresi 55. de quibusdam hereticis, qui in Arabia petreà Moysen Deum esse putabant, propter Divina signa, quæ fecerat. Hos hæreticos, probabile est, fuisse Melchisedechianis coævos, & consequenter, viguisse cadente seculo secundo.

I. MUNDANITAE, sunt illi, qui mundum non mutari, sed in eodem statu semper permansurum asserunt, etiam post universalem resurrectionem, quos convincit erroris Scriptura Matth. 24. Isaiæ 65. De his agit Prateolus.

XVIII, Muratores, sivè Franchi Muratores. In Italiam ab Anglia devecta, anno 1737. solummodo detecta fuit acephala hæc secta, in qua adscribi videntur quotquot modicæ, fidei viri, de quacunque religione indifferenter sentiunt. & in tantum alicui religioni adhærere ostentant, quia sic ajunt exigere civile consortium; ceterum quantum connjectari, fas est ex vitæ ratione, quam Franchi Muratores palam instituunt. [Quid enim in abscondito faciant nemini actenus notum] e de lude, bibe, tota summa hujus prætensæ novæ religionis esse videtur.

Quod hic asserimus, ex eo quod Matriti, quinque circiter ab hinc annis contigit roboratur, ubi à Sacræ inquisitionis Superioribus, uno ex Francorum Muratorum secta incarcerem detruso, in solita forma probante S. Officii formato processu, coram Reo publicè lecto, sedente pro tribunali una cum Consultoribus, & copiosa adstantium multitudine Supremo Inquisitore, satis superque constavit, quod sectæ Francorum Muratorum professoribus, stat pro lege sola libertas, quà directrice sentiunt impunes, & innoxios suis posse indulgere passionibus,

bus. Sed hisce sectarij si benè perpendant, dum pro libertate pugnant, in suæ professione sectæ se mancipites faciunt: non modo quia servus cui dominantur passiones, & cum passionibus iniquitas: sed quia suis in conventiculis sibi, [ut ipsi ajunt] Superiores præficiunt, quorum jussa preterire nefas esse arbitrantur.

Prætensam novam francorum Muratorum sectam, si vera sunt quæ de ipsa proferuntur, impii Vviclefi germen esse dicendum est: cujus scopus esse videbatur omne regimen, sivè seculare, sivè ecclesiasticum paulatim abolere, adhuc ut homo à nullius Superioritatis subjectione retentus, sui juris in omnibus creditus, liberius suæ posset indulgere voluntati, ità ut ipsi quodammodò foret pro ratione voluntas; in quò casu satis patet, quòd statim omnis excluderetur aditus ad umanum consortium, adeò pro Mundi conservatione necessarium.

Constat autem quòd religionem ideare, in quâ homo nemini subjiciatur, idem est ac somniare hyrcocervum, vel profiteri Atheismum; nam si institui posset religio, in quâ homo non vereretur hominem, quod tamen est impossibile, scriptum est enim psalm. 65. *imposuisti homines super capita nostra*; saltem in tali religione homo necessariò esset à Dei timore concussus, nisi fortè se profiteretur Atheum. Sed hoc etiam dato, adhuc homo professione Atheus, & in imaginaria religione, in quâ nullum deberet veteri hominem constitutus, propriæ effugere non posset conscientiæ stimulos, quibus vellet nollet se experiretur subjectum, & consequenter à Dei timore concussum: in ea enim semper fui opinione, nempè Atheismum solum in corde insipientium habere locum, propterea scriptum est: *Dixit insipiens in corde suo non est Deus*: propriam adulaturus conscientiam dicere valet homo *non est Deus*, non autem convinci potest quòd non sit Deus: lingua eorum qui sic loquuntur concinnat dolos; aliud enim sentire coguntur in corde ab eo, quod ore profitentur, siquidem existentia unici, & summi Dei *cui omnia vivunt*, adeò signata est in corde uniuscujusque viventis, *ut nemo se abscondere valeat à calore ejus*, & consequenter impossibile sit hominem, ab alicujus Superioritatis timore non vivere concussum, etiam data per impossibile secta, in quâ nulli Superiori actionum suarum rationem reddere se non teneri somniarot.

Nihilominus Francorum Muratorum sectam subaliquibus legibus, quæcunque illæ sint, esse stabilitam negari haud quaquam potest, quarum prima est, cui statim se adstringere compelluntur in illa initiari volentes, scilicet *altum de suæ religionis institutis, aut dogmatibus sub juramento servare silentium*. Hanc legem à Franchis Muratoribus profiteri certò compertum est, siquidem hoc ipsi palam & publicè decantant: hinc est quod actenus nihil certum de his sectariis affirmari potest circa eorum institutiones & leges, quæ quantum sunt cæteris incognitæ, tantum certum est sub nomine Francorum Muratorum delitescere sectam à Clemente XII. & à Benedicto XIV. iterato proscriptam.

Iteratas merito subiere censuras, qui hujus sectæ non verentur esse professores; cum enim certum sit hos sectarios sæpè suos adunare congressus, quamvis quid in ipsis agatur, vel predicetur notum actenus non sit Ecclesiæ; nihilominus ejusdemmet ratione secreti, cui eum juramento se adstringunt, haudquaquam poterat Ecclesia sustinere, ut in faciem ejus, cui utpotè baptizati subjecti sunt presati sectarii, fierent ab ipsis conventiculi, sine legitimorum Ecclesiæ Superiorum consensu: fuerunt enim semper clandestini conventiculi rixarum, dissensionum, & schismatum seminaria.

Sed urget adhuc potior ratio ad præfatos sectarios proscribendos, quam exhibet ipsum quod profitentur Franchi Muratores de suis statutis silentium, summaque ab illis cautela adhibita ne innotescant. Quod enim in suis congressibus agunt, & prædicant, vel est doctrina uniformis evangelicæ, in quo casu non debent erubescere evangelium; de hac enim doctrina scriptum est Matth. x. 27. *quod in aure auditis predicate super tecta*.

cta. Christus ipse evangelicæ legis institutor, profitetur, Joan. 18. 20. *ego palam locutus sum Mundo, & in occulto locutus sum nihil*. Cum igitur palam loqui de suæ sectæ legibus, & moribus vereantur Franchi Muratores, argumentum hoc evidens est erroneæ eorum credulitatis, tanto palliatæ silentio, Quid ergo prestat de hac sectâ dicere, non nisi quod *latet anguis in herba*?

Quod etiam certò compertum habetur de hisce sectariis hoc est, quod singulari distinctivo apparent circum amicti suis in congressibus, nempè pelliceâ, castulâ, in quâ instrumenta cæmentaria exprimuntur, hac se precingunt quando conveniunt: de hoc autem distinctivo nullum imponunt secretum, quin imo quasi gloriabundi, qui de hac se profitentur secta, palam & publice castulam videndam exhibent: quam sepè mihi videre contigit cum Acta Pompeæ anno 1746. tempore belli presfidiabatur à Galicana militia ultra sex mille homines copiosa: ibi me degente, & cum presfidii Ducibus sepe adesse coacto, novi quendam signiferum, cujus hospitium frequentabant plures ex presidiali agmine Officiales, qui cum se profiterentur esse de secta Francorum Muratorum, præfatum adibant signiferum ad suos agendos congressus, quem illius coloniæ sectariorum superiorem esse ajebant, ipsique collatam facultatem aggregandi Tyrones, quâ de causa aliquando congregabantur. Et si ad congressum euntes, amicos obvios habere contingebat, interrogati quò se conferrent, sinè mysterio dicebant, ad nostrum congressum aggregaturi Tirones; suæque assertionis in testem producebant, aliquando ex perâ suam castulam, quam secum deferebant, ut eâ se se [sicut ajebant] in congressu precingerent: quibus autem cæremoniis fieret aggregatio, nunquam de hac re vel transeunter alicui manifestare auditi sunt, & sepè stimulati ab amicis, ut quæ essent suæ sectæ dogmata exprimerent, non aliud audivi ab illis responsum, quàm quod plus juramento prestito de secreto circa suæ sectæ dogmata servando, quàm amicorum curiositati erant debitores, & hæc de Francorum Muratorum secta satis, de quâ nihil actenus certum compertum præter hic super exposita.

XVI. Musculus Andræas, à quo Musculani. secta Lutheranus, in Marchionatu Brandeburgensi præfuit omnibus Lutheranorum Ecclesiis, ortus ineunte seculo decimo sexto, moritur anno 1580. Ubiquistarum dogma totis viribus promovere studuit. Plures edidit libros, & in eo fuit sensu, mundum esse propè finem habiturum, quâ de re nimis emphaticè scripsit, quasi utriusque testamenti arcanorum intelligentiam sibi datam peculiariter jactans.

1. Christi Ascensionem nihil aliud esse dixit, quàm, quòd corpus Christi oculis Apostolorum factum est invisibile; cæterùm, quod Scriptura asserit de Christi Ascensione, nullam dicere mutationem loci, quo ad Christi corpus, quod adhuc sub nubium velamine esse affirmat. R. Ex Scrip. præcipuè in actibus Apostolorum, ubi describitur Ascensionis historia, & adeò expresfsè de corporali Christi Ascensione fit mentio, ut nullatenùs remanere possit de ea dubitationi locus. Item, ex Evangelio Mar: 16. apertè evincitur veritas de Christi Ascensione: *Et Dominus quidem Jesus, postquàm locutus est eis, assumptus est in Cælum, & sedet à dexteris Dei*.

2. Dixit, Christum, secundùm utramque naturam, esse mediatorem nostrum, & ideò voluit, Divinam naturam in Cruce etiam passam fuisse, & mortuam. Jam hæresim istam de passione, & morte Divinitatis hæretici Orientales commenti antiquitus fuerunt; sivè ex Monophysitarum errore processerit, sivè communicationem non idiomatum, sed substantiarum, atque earundem confusionem fuerint imaginati, ut indè Divinitati etiam per summam inscitiam, tribuerint passionem, & mortem. Neque enim adeò amentes hæreticos illos opinamur, ut impassibilem, & simplicissimam Divinitatem, quæ omnis vitæ origo est, & quæ essentialiter vita est, mortem passam somniaverint; imò nec ullam sui mutationem; undè ipse Deus dixit: *Ego Dominus, & non mutor*. Sed, & re-

& reprobata est absurda illorum imaginatio, quocumque modo illa se habuerit, cum suprà Monophysitas rejiecimus, ostendentes Divinam, & humanam naturam in Christo, cum perfecta ipsarum distinctione, & operatione mansisse, nulla facta compositione, aut confusione. Ex quo sequitur passiones humanæ naturæ, nullatenùs de natura Divina posse prædicari. Quòd vero attinet ad officium mediatoris, jam nobis aliàs de hac difficultate actum est; eundem errorem alibi reprobantibus, & difficultatem dilucidantibus. Nam ratione unitatis suppositi, dicitur absolute Christus, Deus simul & homo, mediator absoluta denominatione, quam *Specificativam* appellant scholastici. Atque ita, quatenùs subsistens in utraque natura, Christus mediator est. Si autem loquamur *Reduplicativè*, explicaturi naturam, secundùm quam convenit Divino supposito mediare, in hoc sensu falsum est, quòd ratio mediatoris conveniat Christo secundùm naturam Divinam. Rationem habemus ex D. Thoma 3. par. qu. 26. art. 2. Quia scilicèt de ratione medii est, quòd distet ab utroque extremo, & quòd ea, quæ unius extremi sunt, deferat ad alterum. Christus autem, secundùm quod est Deus, non differt à Patre & Spiritu sancto in natura, potestate, aut dominio; neque Pater, aut Spiritus sanctus aliquid habent, quod non sit Filii, & quod possit ex ipsis deferre ad homines ipse Filius, tanquàm mediator. Hinc, quatenus Deus, mediator esse non potest. Secundùm humanitatem autem, seu quatenùs homo, habet distare natura à Deo dignitate; & distare sanctitate, & gratia ab hominibus; idest, de Christo, ratione humanitatis in Divino supposito subsistentis, verificatur quòd sit mediator, deferens humanis Divina, & humana Divinis, unicus satisfactione, interpellatione, reconciliatione, atque exhibitione donorum, & præceptorum.

Hinc nihil concludit objectio, quam adeò extollit Stancharus, ut probet, Christum secundùm naturam Divinam, nequaquam esse potuisse mediatorem. *Nemo potest esse mediator sui ipsius: Sed si Christus fuisset mediator secundùm naturam Divinam, esset mediator sui ipsius, ergo Christus, secundùm naturam Divinam, non potuit esse mediator*. Rectè quidem dicit, sed perperàm indè deducitur error Musculi; non enim sequitur, mediatorem fuisse Christum secundùm utramque naturam, ex eo, quòd mediator non fuerit secundùm Divinam naturam, ut explicatum est. Nec illa Stanchari ratio quidquam novi affert, quàm quod sapientiùs & explicatiùs propositum habemus ex Doctore Angelico, ut suprà dictum est. Manet ergo veritas Catholica inconcussa, scilicèt, quòd Christus mediator est solùm ratione naturæ humanæ. Si enim afferatur convenire Christo ratione utriusque naturæ, jam confunderentur non modò operationes, sed etiam ambæ naturæ in Christo, quod dicere, Monothelismum sapit, & Euthychismum. Huic hæresi adhæsit Calvinus, sentiens officium mediatoris Christo convenire secundùm utramque naturam, ita ut, aliqua officia mediatoris, totalitèr tribuat naturæ humanæ, ut esse hostiam: alia totaliter naturæ Divinæ, ut Sacrificium offerre: alia utrique naturæ in confuso adscribat. Sed talia argumenta, tàm ab auctoritate Scripturæ, quàm à ratione desumpta, per antecedentem doctrinam sufficientèr enodantur,

XVI. Mosculus Vuolfangus, ex Patre plebejo Lotharingiæ ortus cadente seculo decimo quinto, apostata factus à Religione, quam professus fuerat, uxorem duxit, & Lutheri doctrinæ adhæsit. Ecclesiæ Protestantium Strasburgi Diaconus ordinatus, Græcam, & Hebraicam linguam non ignoravit. Deindè apud Helvetios Constantiæ, Basileæ, aliisque in locis hæreticam doctrinam disseminans, recentium Sacramentariorum Coriphæus, anno 1563. decessit. Vide Sanderum hæresi 212.

I. Muscaronitæ, à Musca, & Accaron Civitatibus, ubi mu ca colebatur, dictione composita, fuit appellati. De his agit Lindanus.

N

XVI.  Aaziani, iidem sunt, ac Gnostici, qui, ut tradit S. Epiph. hæresi 26. pluribus nominibus fuerunt appellati, undè etiam Naaziani dicti fuerunt.

IV. Narcissus, vixit circà medium seculi quarti, in Provincia Ciciliæ, Civitatis Jeronopolis, alias Nerodiadis dictæ, Episcopus, Arianæ perfidiæ patronus acerrimus, valde laboravit apud Imperatorem Constantium, ut S. Athanasii injusta condemnatio ab Arianis facta, ab Imperatore esset confirmata: sed ejusdem Narcissi perfidia in Concilio Sardicensi explorata, à suo Episcopatu depulsus, exauthoratur. Ex Niceph. lib. 9. cap. 12.

XVI. Nathanael Elianus [ex Coccio] secta Lutheranus, libro Germanico, quem inscripsit *Matania*, asserit Deum, unum esse in essentia, & persona. Eodem libro docet, quòd Messias non sit simul Deus, & homo. Eodem libro, quòd Christus exitum suum didicerit à Moyse, & Elia, & etiam nunc in cælis, nec præsentia, nec futura noscat, nisi per revelationem ei factam à Patre: imò, quòd Christus nondum regnat in cælo, sed expectat regnum. Duo prima deliria, jam alibi reprobavimus; posteriora verò ùlteriori reprobatione non indigent.

XVI. Neariani [ex Rescio] Novi Ariani, vocati sunt Neariani, qui anno 1532. Arii dogma instaurarunt, dicentes, Patrem esse supereminentem aliis personis, nec illas esse inter se æquales. R. Ubi Divinitatem Filii, & Spiritus sancti comprobavimus; undè & D. Athanasius in suo Symbolo: *Totæ tres Personæ coæternæ sunt, & coæquales.*

VI. Neophiti. De hæreticis *Neophiti* nuncupatis, mentionem facit Breviarium Romanum in Officio S. Gregorii Magni, qui pallium dare recusavit Syagrio Augustodunensi Episcopo, nisi Neophitos hæreticos expelleret ex Gallia; quare autem sic fuerint nuncupati, & quam hæresim profiterentur, compertum non habemus.

III. Nepos, Episcopus in Ægypto, circà annum 270. Millenariorum errorem promulgare studuit, eorum scilicèt, qui beatitudinem in deliciis carnalibus, per mille annos duraturam constituunt; quà propter Evangelia, & Apostolicos libros, quorum testimonio facilè convincebatur, nullius momenti esse dicebat. Nepotis errores confutavit Dionysius, Episcopus Alexandrinus, tum viva voce, tum scriptis. Ex Euseb. lib. 7. cap. 24.

V. Nestorius, oriundus ex Germanicia Urbe Syriæ, magni nominis in Ecclesia Antiochenà Presbyter, lingua disertus, à Theodosio secundo in Episcopum Constantinopolitanum eligitur, ineunte seculo quinto, qui simul ac ordinatus fuit, visus est dignus Joannis Chrysostomi successor: sed, cum jam plenè potitus esset honore, cui simulata olim vitæ sanctitate, inhiaverat, statim ex Pastore conversus est in lupum, quod ex tumore suæ mentis ei contigit, & ex neglectu SS. Patrum, antiquarumque Ecclesiæ traditionum: ex quo factum, ut suas evomeret hæreses, quas promulgatis scriptis, disseminare ubique studuit, accito ad hunc effectum *Diodoro* Episcopo Marcianopolis, jam exautorato, præcipuo Nestorii fautore. A' Cyrillo Alexandrino confutatus fuit Nestorius, & condemnatus à Cælestino Pontifice in Synodo Romana, celebrata anno 430., & iterũ in Concilio generali Ephesino, anno 431. damnatus, & depositus; ejusque scripta igni tradita; jubente etiam Imperatore in exilium pulsus, sæpe mutatis exilii locis, quia ubique non desistebat Orthodoxos suis cavillationibus subvertere: demùm ad extremas Thebaidis oras relegatus, lingua a vermibus corrosa, miserrimè decessit.

1. Duas

1. Duas in Christo admisit personas, asserens Mariam genuisse Christum purum hominem, cui Verbum, ob singulares Christi dotes, & merita unitum fuit, non unione hypostatica, sed unione quadam morali, ita ut Christus esset quasi Dei templum; & hac ratione solummodò Christum vocari hominem Deum: cæterùm, Mariam non esse dicendam *Theotocon*, sivè Matrem Dei, sed *Christitocon*, idest Matrem Christi. R. Et quidem in Christo unicam tantùm esse personam, definitùm est in Conciliis suprà citatis. Item ex secunda ad Cor. cap. 2. *Propter vos in persona Christi*; ubi Apostolus in Christo unicam confitetur personam. Clariùs ad Ephes. 4. *Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cœlos*; ubi apertè unicam in Christo personam esse perhibetur, quod & profitentur omnes SS. PP. Tum quia Christus sæpè loquitur de se ipso, tanquàm Deo, & sæpè loquitur de se ipso, tanquàm homine: ergo est homo Deus; nec posset loqui de se ipso tanquàm Deo, & homine, si duæ essent personæ in Christo; actiones enim sunt suppositorum: cum autem eadem actio in Christo tribuatur Christo tamquam Deo, & tanquàm homini, sequitur communicari idiomata, seu proprietatum nomina in Christo ratione suppositi; nempè, quia unum est suppositum in utraque natura, & unicam tantùm esse personam in Christo, in quà per unionem hypostaticam uniuntur duæ naturæ, Divina, & humana, Ex quo concluditur, Mariam, quæ Christum peperit, dici debere Matrem Dei, sivè Deiparam, quia genuit Christum, Deum simul, & hominem, sicut constat ex Evangelio Lucæ 1. *Spiritus sanctus superveniet in te. & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabatur Filius Dei.* Quod & agnovit Elisabeth, cum ad Mariæ visitationem dixit: *Undè hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Insuper Christum esse hominem Deum, constat Matth. 16. *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* Respondit Petrus. *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Et S. Thomas, Christo, quem videbat in carne præsentem, dixit. *Dominus meus, & Deus meus.* Et ad Cor. 1. c. 2. legitur: *Si enim cognovissent, nunquàm Dominum gloriæ crucifixissent.* Ex quibus constat, Christum esse Deum, & hominem: ergo Maria, quæ Christum peperit, verè, & realiter est Deipara; terminus enim actionis generativæ Mariæ, fuit homo Deus Christus, in utraque natura, Divina hypostasi subsistens, ac verè Deus; licèt enim à matre solam humanam naturam assumpserit, tamen natura filii non generatur à parentibus, sed persona filii, ut in omni generatione patet; itaque, sicut est Filius æterni Patris, non generatione naturæ, sed personæ in natura Divina; ita etiam est Filius temporalis matris, non gènerationc naturæ, sed ejusdem personæ in natura humana, ex quo sequitur, quòd Christus dicatur Filius Dei, & Filius hominis, & quòd Maria, quæ Christum peperit, verè sit Mater Dei, qui est etiam homo, non in confusione substantiæ, sed in unitate personæ; non conversione Divinitatis in carnem, quia natura Divina in Christo est omninò distincta a natura humana, sed assumptione humanitatis in Deum, quia natura humana personatur, & subsistit per subsistentiam Verbi. Ex hoc etiam sequitur, Christum non esse Deum & hominem ratione inhabitationis Dei in homine, quasi in templo, in quo mirabilia operatur; nam si in hoc consisteret incarnatio Verbi, ut vult Nestorius, etiam Dœmones, qui mirabilia operantur in obsessis, dicendum foret, quòd incarnantur, & obsessi, vocandi essent *Dæmon homo*: nemo autem est, qui dicat, obsessum esse Dœmonem: ratione autem unionis hypostaticæ semper Ecclesia confessa est, Christum esse verum Deum, & hominem Deum.

2. Negat Christum esse vere Sacerdotem. R. Ex pluribus Conciliis, in quibus commendatur Christi Sacerdotium. Ex Ephesino celebrato anno 431. Can. 10. Latera 4. cap. 1. de fide. Ex Triden. sess. 22. cap. 1. Item ex sacris Paginis, ad Hæbr. cap. 5. *Appellatus à Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech.* De Sacerdotio Christi etiam cecinit David: *Tu es Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Mel-*

Melchisedech. Tum quia, ille verè dicitur Sacerdos, qui est spirituali, & publica auctoritate unctus, & destinatus ad sacrificandum, & orandum pro populo: sed Christus ad hoc fuit destinatus à Deo: ergo vere est Sacerdos.

3. Eucharistiam conficiebat ex pane fermentato, asserens confici non posse in pane azymo. R. verbo *Græci*.

4. Volebat in Eucharistia non sumi Divinitatem, sed tantùm Christi corpus. R. verbo *Berengarius*. *Joannes Oecampadius*, *Joannes Vvicleffus*.

Multa tum ex scripturis, tum ex antiquioribus Ecclesiæ Scriptoribus adversùs præfatos Nestorianorum errores testimonia colligit Sanctus Cyrillus, parte prima Concilii Ephesini capit. 4. act. 1. quæ omnia hic referre non vacat, quod operis foret prolixioris. Verùmtamen silentio hic non est prætereundum, S. Cyrillùm Nestorium impugnantem, nequaquam in oppositum Apollinaris errorem prolapsum fuisse; ejusque scripta ab omni erroris labe, quâ ab Orientalibus aspersa fuerant, aliena esse, & omnino pura, ut pluribus congestis veterum testimoniis probant Polemici. Consule A. arium.

XVIII. Nestoriani Moderni. Vigent nunc temporis in Oriente inter alios hæreticos Nestoriani, qui suprà veteres Nestorii errores, etiam alios profitentur, undè, tam quos ex veteribus habent, quàm novorum additiones, sive explicationes perversarum opinionum, in unum redigemus. Et quantùm colligere juvat, ex modernis eorum codicibus palam fit, eos unionem Verbi Dei, [ut loquuntur] cum homine Jesu affectivam asserere, ita tamen, ut non processu temporis, sed in ipsa corporis formatione, quæ Angelo annuntiante facta est, contigerit; negant autem personalem Verbi Dei cum humana natura unionem.

2. Licet aliquando eam unionem personalem appellent, id tunc ab iis non eo sensu intelligitur, quo à Catholicis, sed accipitur pro unione dignitatis, honoris, potestatis, & affectus, qualis est intèr Regem ejusque Legatum qui personam, ut aj.. it, Regis ge..it.

3. Item, quum duas substantias Christi, duasque naturas dicunt, à Catholicorum sensu recedunt: volunt enim utramque substantiam, & utramque naturam, in propria hypostasi, ac persona subsistentem esse, quod Catholici negant.

4. Negant Deum passum & mortuum, non modò secundùm Divinitatem, quod & Catholica nos fide credimus; sed etiam secundùm humanitatem: admittentes tantum passionem, & mortem humanitati accidisse; ita tamen, ut cum duas in Christo personas adstruant, ambasque Christi nomine significari contendant, Christum quidem passum, & mortuum secundùm humanitatem dicere non refugiunt: id verò de Deo, etiam secundum humanitatem nequaquam affirmant.

5. Negant quidem duos Filios, duos Christos, verbis tamen, non rebus; quum unum Filium dignitate, potestate, honore, & affectu agnoscant, non unum re ipsa, & personæ unius veritate, & ultra tres Divinas personas, etiam personam humanam Christi admittunt, eamque participem ejusdem dignitatis, & honoris cum persona Filii faciunt: ex quo sequitur solis verbis Trinitatem personarum Nestorianos admittere in Divinis, revera tamen quaternitatem profiteri, quandoquidem ultra tres Divinas personas etiam personam humanam Christi, dignitate & honore cum persona Filii æqualem profiterentur, ita ut meritò *Antropolatræ* idest hominis adoratores nuncupentur.

6. Negant Beatam Virginem esse Deiparam affirmant Christiparam.

7. Exempla unionis Dei Verbi cum homine Jesu, hæc ab illis afferuntur, Dei cum templo: Regis cum purpura: Ignis cum ferro: Stolæ cum corpore: Coronæ cum capite: Regis cum Legato: Amici cum amico: Viri cum muliere: Potentiæ rationalis cum voce, vel scriptura: Solis cum speculo, vel margarita, vel oculo: Annuli cum cera vel digito: arboris cum alia arbore, cui inferitur, & cætera hujusmodi, quæ unionem affectivam, vel accidentalem, non hypostaticam significant. Hujus hæreseos auctores recipiunt Nestoriani, Dio-

Diodorum, Theodorum, & Neſtorium, quorùm commemorationem in Divinis officiis colunt; item Barſumam Niſibenum, qui fuit Neſtoriani erroris in Oriente præcipuuspropagator.

Item Ibam, Theodoretum, Joannem Antiochenum, cæteroſque, qui pro Neſtorio adverſus S. Cyrillum ſteterunt. Qua in re ſibi repugnant Neſtoriani, eos admittendo, qui poſteà mutata ſententia Neſtorum, ejuſque doctrinam damnarunt.

Item Synodum Epheſinam à Joanne, & Orientalibus habitam, cæteraſque Synodos à Barſuma, Babæo, aliiſque Neſtorianorum Patriarchis celebratas.

Damnant ſacras Synodos Epheſinam, & Chalcedonenſem; item Sanctum Cyrillum.

8. Negant Divinam naturam ab hominibus, ab Angelis, ab ipsa Chriſti humanitate intuitivè videri poſſe; unde Sanctorum beatitudinem non in intuitivâ divinæ naturæ viſione collocant, ſed in revelationibus Divinis, in lumine, & viſione humanitatis Chriſti.

De Proceſſione Spiritus ſancti à ſolo Patre, errorem primi ominum effudere Neſtoriani,

Quoſdam libros apochyphos pro canonicis à Neſtorianis haberi aſſerit Joſephus II. Patriarcha Chaldæorum, Apocalypſim ſcilicèt S. Pauli, nec non Evangelium infantiæ Chriſti.

Liturgiam ſacram in duas partes pro hyemali, ſcilicèt & æſtiva, 40. ferè ab hic annis diviſerunt: ita tamen, ut ea parte, in quâ extant verba conſecrationis hyemalibus temporibus ſolum utantur, alteram verò ſinè verbis conſecrationis, æſtivo tempore adhibeant, quâ de cauſa putant equidem ſe ſacrificium Miſſæ exequi, re tamen vera nec Miſſam, nec Chriſti corpus, & ſanguinèm conſecrant.

Eorum Sacerdotes, non ſolum antequàm ſacris initientur ordinibus, uxores ducunt, quas poſteà, dum ſunt in ſacris, uſque ad obitum tenent, quod omnibus Orientalibus commune eſt: verum etiam dum ſunt in ſacris, & quidem in Presbyteratu conſtituti, fiunt uxorati, quod ſanè apud omnes Orientales impium, & abſurdum eſt.

In cæteris vero omnibus errores Græcorum modernorum ſequuntur. Puta, negant primatum Papæ, conſecrationem in ſolo fermentato fieri contendunt, & ſic de cæteris. Reprobantur[præter ſuperius dicta contra Neſtorianos antiquos] Neſtoriani moderni in eo, quod aſſerunt unionem Verbi cum humana natura eſſe affectivam, non hypoſtaticam, & realem, ſic. Realiter dicitur de Verbo: *Verbum caro factum eſt*, quia verè & realitèr Verbum aſſumpſit naturam humanam: ſed non poſſet dici realiter de Verbo, quod Verbum carum factum eſt quando unio interVerbum, & naturam humanam eſſet ſolum affectiva, ſicut non poteſt dici de amico, quod ſit realiter alter amicus, propter ſolam unionem affectivam, quæ eſt inter duos amicos; ergo ſi realiter dicitur de Verbo, quod caro factum eſt, unio, quæ eſt inter Verbum & naturam humanam non poteſt eſſe ſolummodò affectiva, ſed eſſe debet hypoſtatica; ratione cujus tam realiter dicitur de Chriſto quod ſit Deus homo, ac dicitur quòd ſit homo Deus. Tum quia, ſi eſſet ſola unio affectiva inter Verbum & naturam humanam, Chriſtùs non poſſet eſſe mediator & juſtificatur, ut patet ex his quæ dicta ſun contra *Antioſandrinos*, & *Arium*. Videantur hic quæ dicta ſunt contra *Libertinos*, ubi oſtendimus Chriſtum non eſſe Redemptorem ex ſolo titulo. Item, quæ dicta ſunt contra *Ebionitas*, *Cerinthum*, *Artemonem*, *Budoneitas*, ad oſtendendum Chriſtum non eſſe purum hominem, quod ſequeretur, ſi unio inter Verbum & naturam humanam èſſet ſolum affectiva. Videantur etiam hic, quæ diſcutiunt omnes Scholaſtici differentes de poſſibilitate in carnationis, enodantes difficultates, quæ ab his proponuntur, qui negant poſſibilem unionem hypoſtaticam inter Verbum Divinum, & naturam humanam: ex quo ſequitur, ut ſupra probavimus, B. Virginem eſſe Deiparam non ſolum Chriſtiparam, ſicut oſtendimus contra *Anaſtaſium Presbyterum*. Reliquos verò modernorum Neſtoriano-

norum errores, jam alibi sufficientèr reprobavimus. Hic demum notandum quoad Nestorianorum ritus, quod Nestoriani jejunium non modo inchonant in die Dominico, sed etiam omnibus diebus Dominicis Quadragesimæ jejunant: hinc Abrahamus Abgra Patriarcha, teste Barhebræo Tom. 3 pag. 531. præcepit ut in Dominicis jejunii Quadragesimalis, sub vesperam Liturgia celebraretur: sed facile est convincere Nestorianos, quatenus scilicet in hoc ritu, non modò ab universa Ecclesia, sed etiam ab avitâ traditione recedunt. Quod licet colligere ex Canone Apostolorum 63. exversione quæ extat apud Sobensem in Epitome Canonum, codice 14. Syriaco, existenue in Vatic. pag. 12., ubi sic legitur: *Si quis Clericus in die Dominico jejunare deprehensus fuerit, deponatur, si vero secularis sit, segregetur*. Ex quo constat Ecclesiam nunquam consuevisse præcipere jejunium die Dominico, non modò in Occidente, sed etiam in Oriente, & consequenter Nestorianos jejunantes die Dominico agere contrà ritum universalis Ecclesiæ. Vid. verbo *Manichæi* ubi de jejunio non servando die Domini, co agimus, sicut etiam verbo *Æriani*. Non me latet, Canones, quos Apostolorum dicimus, à multis rejici, tanquàm apocryphos; nec mei officii est hac de re dissertationem adoriri; tamen negari non potest magna eorum antiquitas, quod sufficit, ut eorundem testimonio asserere possimus, ritum non jejunandi die Dominico, antiquissimum in Ecclesia esse, utpotè sic à veterrimo tempore enuntiatum, quin contrà ejusmodi Canonis enuntiationem aliquid unquàm dictum sit in Ecclesia; quod non contigisset, si Ecclesia contrariam observationem haberet.

XVI. Nestoriani Novi, sunt illi sectarii, qui ann. 1550. Nestorii hæresim renovarunt, cujus sectæ auctor creditur Zuinglius, qui docuit in Christo duas esse personas, Virginem non esse Dei Genitricem. Ex Rescio.

XVI. Neutrales. Sic vocati sunt illi, qui seculo decimo sexto Catholicis, & Novatoribus ut placerent, dixerunt, non esse necesse communicare sub una, vel sub utraque speciæ, sed satis esse fidem habere ad percipiendam salutem: ut autem Ecclesiæ ritui, decretis, & definitionibus obsilarent, effutierunt, quòd, si Concilium definiret communicandum esse sub utraque specie, tunc debere laicos sub altera tantum communicare, aut utramque reiicere; undè factum est, ut eorum multi per decennim, alii etiam per totam vitam à Communione abstinuerint. Neutrales Missam non abhorrent, ut alii Lutherani. Quo ad communionem sub utruque specie. R. verbo *Bohemi*. Repr. autem verbo *Antinomi* in eo quod asserunt, solam fidem sufficere ad percipiendam salutem. De his agit Prateolus.

VIII. Nicetas eunuchus, è Sclavis ortus, à Copronymo ad Constantinopolitanum Patriarchium evectus, impius fuit Innconoclasticæ sectæ propagator. Ex Baron. anno 766.

XVI. Nicodemici, dicti ab Hosio macilenti Catholici, ab Ædero aulici Christiani, ab aliis Christiani temporales nuncupantur, quia tempori in fide se accomodant: suntque illi sectarii, qui post Lutheranam, & Calvinianam hæresim, nolunt ore proferre, quod corde credunt, pro veritate loqui non audentes, ne Principum favorem amittant. Hæreticis parcendum asserunt, & hæresim leniter abstergendam. Volunt religionem servare, vel relinquere, pro ut illis expedit. Dicunt insuper, ferendos omnes cujuscumque sectæ, dummodò Apostolorum Symbolum conservent, & rectè de Christo doceant, etiamsi in aliis articulis dissentiant. Insuper bona Ecclesiæ, si feratur occasio, libenter usurpant.

I. Nicolaitæ. Nicolaitas, sic esse dictos à Nicolao patria Antiocheno, uno ex septem primis Diaconis, plures consentiunt: sed, quà occasione id acciderit, diversæ reperintur sententiæ. Alii nempe existimarunt, ab ipso Nicolao prava Nicolaitarum dogmata esse excogitata, inter sic sentientes Irenæus, Tertullianus, Hilarius, Epiphanius, Hieronymus, & alii complures, computantur, asserentes Nicolaum, cum post susceptum Dia-

Diaconatum, ad imitationem eorum [inquit Epiphanius] quos Deo addictos videbat, ab uxore, quam formosam habebat, se continuisset, & à concupiscentia superatus, eam iterùm super induxisset, eaque de re argueretur ab Apostolis, mox sordidissimam hæresim excogitasse, quà asserebat, necessarium esse ad salutem consequendam, quotidie inquinari luxuriis. Alii verò dixerunt, sic Nicolaitas ab eo esse dictos, ita nempè, ut cum formosam uxorem haberet, & ab aliquibus exprobraretur, quòd nimio zelo eam custodiret, uxore in medium adducta, permiserit, cui vellet, nubere; hocque ejus factum, absolutè quidam secuti fuerint, quasi docuisset Nicolaus licere fornicari; cum tamen ipse Nicolaus nulla unquam alia, quàm ea, quæ ei nupserat, uxore usus fuerit, & ex ejus liberis, filiæ consenuerint virgines, filius etiam permanserit incorruptus. Ita Clemens Alexandrinus. Eadem recitat, probatque Eusebius, necnon Theodoretus: iisdemque suffragatur antiquissimus omnium Ignatius, dum semel, atque iterùm scribit, ejusmodi hæreticos falso nomine dictos esse Nicolaitas; idque probabilius est: nam & eundem Nicolaum Diaconum, ut virum Fide Catholica probatissimum, factum ab Apostolis Episcopum Samaritanorum, Hyppolitus, cujus fertur Liber de septuaginta duobus Discipulis, testatur, eique consentit Dorotheus in Synopsi. Itaque viguisse sectam Nicolaitarum, certum est; quod hujus sectæ auctor exstiterit Nicolaus Diaconus, difficilis est probationis. Quantùm ad nostrum spectat institutum, ut quænam essent prava dogmata Nicolaitarum cognoscamus, Ignatius ait, ipsos negasse Christum fuisse Deum, sed in eo Deum habitasse. Meminitque pariter Irenæus de Nicolaitis, Christi Divinitatem negantibus, quos Joannes Evangelista, æquè ac Cerinthianos scribendo Evangelium, confutavit; & in eosdem Judas Apostolus sententias jaculatur, dum eos damnat, qui Iesum Christum negarent. Subdit Ignatius eos insuper affirmasse illicitos concubitus bonos esse, & finem, ac beatitudinem constituisse in voluptatibus: Irenæus quoque asserit Nicolaitas, præter licentiam in mœchando, nulla habita distinctione, Idolothyta, ut Gentes, comedere consuevisse. Portentosa planè istos hæreticos excogitasse commenta, ut aliquo saltem quæsito prætextu, impudicè posse licitè agi, docerent, Epiphanius refert: additque nova, & hactenus inaudita, ad incutiendum cum admiratione terrorem, adinvenisse nomina numinum, nempè *Barbello*, *Prunicum*, *Jaldabaoth*, *Chaulauchave*, *Metram*; divisosque ab invicem, ex singulis dictis nominibus, sectas singulas instituisse, sicque arbitror intelligendum, quod Eusebius ait; Nicolaitas ad modicum spatium temporis perdurasse; nimirùm, quòd pertæsi falsi nominis, non amplius Nicolaitas [quòd facilè imposturæ convinci potuissent] sed alio rursum pulcherrimo quæsito nomine, à sapientia *Gnosticos* se nuncuparunt. Sed cum horum alii, alia super addiderint hæresum nova monstra, novis sunt appellati nominibus, ut non tantùm *Gnostici* dicerentur, sed & *Phibionitæ*, *Strationes*, & *Levitici*, itemque alii *Barboritæ*, qui a cœnosa turpitudine sic dicti reperiuntur.

Prava Nicolaitarum dogmata reprobata habentur verbo *Cerinthus*, *Basilidiani*, & alibi. Hic solùm, reprobandum superest, carnalem coitum, extrà Matrimonialem, esse licitum; quia hæc propositio directè opponitur sexto Decalogi præcepto: *Non Mœchaberis*. *Nomine Mœchiæ* [inquit S. August. lib. 6 quæstionum in Exodum] *illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus probibitus debet intelligi*. Deindè Apost. 1. ad Thessal. 4. sic legitur: *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione, ut sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & Gentes, quæ ignorant Deum*. Constat igitur, omnem concubitum extrà legitimum Matrimonium, illicitum esse, quod satis probat verecundia, quà naturaliter unusquisque suffultus remanet, si ab alio in actibus venereis deprehendatur. Undè nam hæc naturalis verecundia? nisi quia in acti

bus venereis inest turpitudo, quam sola matrimonialis societas in officium naturæ relegat. Omnis autem turpitudo est prohibita, ergo etiam omnis actus venereus, præter ejusmodi officium, est prohibitus.

XIII. Nicolaitæ Novi. Anno 1230. innotuisse in Longobardia, & Alemannia hæreticos, qui diu in occulto latuerant, Trithemius asserit; & Nicolaitarum turpitudines exercuisse, matres, filias, uxores communes habentes; Ecclesiam, & Prælatos contemnentes: carnes in Quadragesima comedisse, multa alia erronea docuisse, & scelera perpetrasse. Primatum verò Mediolani constituerant, eoque ex cæteris Provinciis censum annuum mittere consueverant, habentes signa privata, quibus se se internoscerent: nihilominùs multi ex hac secta detecti, combusti fuerunt, undè & plurimas severas leges, his temporibus à Mediolanensibus, auctoritate Romani Pontificis, in hæreticos promulgatas, in ejus urbis historia, anno 1233. legimus: ipsumque etiam Fridericum, ubi absolutionem à Pontifice obtinuit, ejusdem monitu multa contrà eosdem edixisse, Pontificiæ litteræ testantur, cum hæc pestis jam universam ferè Italiam infecisset.

XIV. Nicolaus Cabasilas. Contrà Nicolaum Cabasilam egregiè scriptis pugnavit Demetrius Cydonius. Porrò Cabasilas factus Archiepiscopus Thessalonicensis, plura scripsit fuligine schismatis Græci persusa, & potissimùm duos tractatus contrà primatum Romani Pontificis, quos hæretici exosculantur. Multi sunt, qui Nicolaum eundem fuisse, ac *Nilum* contendunt: siquidem etiam circà hæc tempora, quidam nomine Nilus, Græcus Schismaticus, Thessalonicensem sedem occupavit: sivè autem Cabasilas, & Nilus iidem sint, sivè diversi fuerint, quoniam hæretici adeò commendant tractatus suprà recensitos, utpotè impugnantes Romanam Sedem, hic non omittendum, quòd in fine posterioris tractatus sic legitur: *Quandiù Papa ordinem servaverit, & veritati adhæserit, à primario, & summo Principatu non esse amovendum, sed ut caput Ecclesiæ, & Summum Pontificem, ac Petri successorem agnoscendum, omnesque ei obedire debere*. Ex quibus verbis satis confundentur hæretici, qui tanto patrocinatore glorianter in impugnatione Romanæ Sedis, quam in priore tractatu eo solùm motivo ductus Nilus impugnavit, quia Pontifex dissidia vertentia inter Græcam, & Romanam Ecclesiam suà auctoritate judicat, cum in generali Synodo judicanda esse Nilus contendat. Sed quàm vana sit hæc Nili ratio, ex eo satis constat, quòd, cum Græcorum instabilitas optimè sit Pontificibus cognita, quotannis Episcopi à toto orbe ad Concilium essent congregandi, si semper in Conciliis Græcorum dissidia deberent componi: quoties enim Romani Pontifices pro componenda Ecclesia Græca cum Latina, Episcopos universos congregaverint, quis vel leviter in sacris versatus historiis ignorat? Sed vix soluto congressu, tanto Episcoporum incommodo, & dispendio coacto, experientia comprobavit, Græcos iterùm schisma fecisse; itaut pro eorum causa superfluum sit congregare Concilium; sed si rectè saperent, Concilio opus non esse probè nossent; quando quidem Pontifex per se solùm potest sufficienter cunctis emergentibus in materia fidei providere; Pontifici enim dixit Christus in persona Petri: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: *Conversus confirma fratres tuos*: *Tibi dabo claves*. Ex quibus satis constat, plenariam in causis fidei Summum Pontificem potestatem habere.

Dicebat Eucharistiam omnibus necessariam esse necessitate medii, sivè parvulis, sivè adultis ad salutem æternam. Idem sentiunt Novatores Calvinistæ. R. Quia semper fuit Ecclesiæ fides, ac doctrina, infantes statim à Baptismo suscepto morientes, æterna frui beatitudine: persuasum quippè semper ei fuit, per Baptismum deleri peccatum originale, conferri gratiam sanctificantem, & jus acquiri ad hæreditatem cælestem. Hæc fides Ecclesiæ fundamentum habet in istis Christi Domini Verbis Joann. 3.

Nisi

Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire in Regnum Dei. Et in doctrina Apostoli ad Rom. 8. *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu*. In quod etiam collimat cap. 2. ad Coloss. Porrò ex eodem Apostolo ad Galat. 3. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis*. Ergo infantes baptizati Christum induerunt & in ipso sunt; nihil ergo damnationis in se habent, per quod possint à regno cælorum, & vita æterna excludi. Hinc generatim pronuntiat idem Apostolus ad Titum 3. Quòd Christus: *Salvos non fecit per lavacrum regenerationis*. Deindè, si Ecclesia semper credidit eos, qui morte præventi, baptizari non possunt, & Baptismum sani non neglexerunt, salutem æternam consequi propter Baptismi desiderium, quod procedit ex fide per dilectionem operante, à fortiori credendum cum ipsa est, infantes post susceptum Baptismum, sinè actuali Eucharistiæ perceptione, vitam æternam adipisci. Quandoquidem isto Sacramento regenerati ad vitam sunt: plurisque valere debet regeneratio, quàm illius desiderium. Cæterum, si existimasset Ecclesia Eucharistiæ Sacramentum medium esse absolutè necessarium ad salutem, procul dubio semper Eucharistiam, simul cum Baptismo infantibus administrasset: dicendum est ergo Ecclesiam nunquàm existimasse Sacramentum Eucharistiæ omnibus necessarium esse necessitate medii, & hanc illius fidem constans & perpetua traditio Ecclesiæ universalis docet. Nam licèt Græcis in usu fuerit, & adhuc sit Infantibus baptizatis Eucharistiam præbere; tamen nunquàm docuerunt, id esse necessarium. Propterea Concilium Tridentinum traditionem doctrinæ Catholicæ confirmans, sess. 21. cap. 4. *Docet, parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiæ communionem*: Et hanc rationem subjungit: *Siquidem per Baptismi lavacrum regenerati, & Christo incorporati, adeptam jam filiorum gratiam illa ætate amittere non possunt*. Et Can. 4. ejusdem sectionis sic definit: *Si quis dixerit, parvulis, antequàm ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem: anathema sit*,

XIV. Nicolaus Calaber, quem Eymericus Aragoniæ inquisitor igne comburendum Magistratui seculari tradidit, asserere ausus est Martinum Gonzalvum de quo actum suo loco, esse Dei filium in cælis ab æterno natum, quanquam in terris videretur Patrem, & matrem habere. Insuper dixit, Gonzalvum nunquàm moriturum, & ad ejus prædicationem universum Mundum novam fidem habiturum: in extremo judicio omnes damnatos Gonzalvi precibus salvandos: Spiritus sanctum futuris temporibus in carne assumenda nasciturum. Hæc, & alia somnia, seu magis deliramenta Nicolai, refert Spond. ann. 1359.

2. Dixit, in homine tria esse, animam, quam formavit Deus Pater: corpus, quod plasmavit Filius: Spiritum, quem insuflavit Spiritus sanctus R. Nam operationes ad extrà sunt à tota Sanctissima Trinitate, & consequenter ab uno & solo Deo, ita ut unus, & idem Deus omnium operator sit, & una & eadem sit virtus creativa in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, ex quo sequitur, non posse tribui creationem animæ plus Patri, quam Filio, quàm Spiritui sancto. Insuper in homine secundùm rei substantiam, vel entitatem, idem est anima, ac spiritus: ergo creatio animæ, sivè spiritus, tam est à Patre, quàm à Spiritu sancto.

3. Dixit, dœmones esse invocandos. R. Ex sacra Scriptura, quæ pluribus in locis, dœmonum invocationem exprobat.

XV. Nicolaus Servarius regularis regnante Martino V. anno 1418. in Diœcesi Tornacensi, & Cameranensi propositiones plures promulgavit eresi infectas, contra quas Pontifex bullam edidit, condemnato carceri per biennium servario: delatæ jam pridem præfatæ propositiones ad Patres in Conc. Constantiensi, à quibus damnatæ numero viginti, quarum plures coincidunt cum recensitis verbo Matthæus Grabon, ab eodem concilio cum servarii doctrina proscriptis.

Nicolaus Gallus, Vide verbo *Infernales*.

XVI. Nicolaus Hemnigius, ex secta Protestantium, in explicatione Evangelii festi Annunciationis, dicit invocationem Sanctorum esse usum Diabolicum. R. verbo *Henriciani*, *Vigilantius*. Ad cap. 6. ultimæ ad Cor. improbat jejunium Ecclesiasticum, tanquam superstitionem. R. verbo *Enthusiastæ*, *Æriani*, *Agapetæ*.

XI. Nicolaus Methonensis (ex Coccio) Græcus Schismaticus, vixit circa medium seculi duodecimi, scripsitque librum contra Latinos, in quo asserit Spiritum sanctum à solo Patre procedere. R. verbo *Græci*.

XV. Nilolaus de Pellissimon, præcipuus Thaboritarum ductor, ac eorundem prætensus Episcopus, conatus est ad se trahere Joannem de Perzibram, qui à secta Thaboritarum ad Fidem Catholicam conversus, acerrimè scriptis suis Thaboritas exagitavit, eorundem impias, & horrendas in Sacrosanctam Eucharistiam, Ecclesiæ Doctores, & alia Catholicorum dogmata blasphemias patefecit, & reprobavit. Ex Spondanus anno 1429.

XVI. Nicolaus Selnecerus, secta Calvinista, vixit cadente sæculo 16. & in confutationibus accusationum, asserit Deum verè esse passum, & mortuum. R. Quia tàm immortalitas, quàm impassibilitas est coessentialis Divinitati, & idem est dicere Deum esse passum, ac mortuum, ac dicere Deum non esse Deum. Vide suprà verbo *Masculus*.

XVI. Nicolaus Storchius, dictus *Pelargus*, Cygneæ in Zuicavia non ignobili Silesiæ oppido natus, à pluribus Anabaptistarum auctor esse creditur: qui videlicet, cum Luthero adhæsisset, ejus postea doctrinæ pertæsus, dum ille apud Vvartpurgum delitesceret, socios sibi Vvittembergæ elegerit Carolostadium, Melancthonem, Didymum, Vvestembergium, aliosque non indoctos viros, insolitis revelationibus, & futurorum præsagiis ementitis. id præcipuè docens, ut omnia scripta tam sacra, quàm profana abolerentur; quippè quæ magis (ut dicebat) ad salutem nocerent, quàm prodessent; satisque esse eo impunè labi, quo spiritus, & interni motus raperent. Hujusmodi Enthusiastas, cum Lutherus è suo recessu Vvitembergam rediens expulisset, Storchius incertis sedibus per Thuringiam vagans, miramque sanctitatem præseferens, duxit, quapropter apud stolidos rusticos fide adinventa, de secretis Divinis, sibi per Michaelem Archangelum revelatis gloriabundus, cæpit etiam persuadere suis sectatoribus, ut repudiatis Pontificum, ipsisque imprimis Lutheri documentis, qui longe deteriorem tyrannidem, quam Pontifex induceret, ea, quæ ipse eis patefacturus esset, amplecterentur. Ipsis insinuans, ut rebus mundanis renunciatis, mentem, oculósque ad Deum elevarent, seque rebaptizandos sinè mora submitterent; tum demum unanimiter in eos irruerent, qui huic doctrinæ contradicerent, Magistratus etiam, ac principes, tyrannorum instar, qui nullam in electos Dei imperiam habeant [cum natura omnes liberos, & fratres generit, nec gravari ab aliquibus patiatur, sed omnia singulis voluerit esse communia] igne, ferroque ad internecionem delerent: Episcopos & Pastores vel trucidarent, vel à finibus suis eiicerent; bona eorum invaderent Monasteria diruerent, & abusus [ut ille jactabat] omnes penitus pessum darent Hanc Patris supremi voluntatem esse, cui martalium nulli refragari liceat. Hæc omnia scellera, quæ tanquam secreta divinitus sibi inspirata mysteria magnificabat, non paucis sacræ Scripturæ testimoniis detortis, ac mutilatis, perperamque acceptis confirmabat. Iterùm cum Storchius à clade Franchenchusiana se se clam in Silesiam eripuisset, miram rerum mutationem brevi temporis spatio induxit, plebem in Clerum, & Magistratum concitando, eosque omnes amovendo, qui vel novis dogmatibus aversabatur, vel obsistebant. Inde in Bavariam profugiens, reliquum vitæ tempus in magnis ærumnis confecit. Monachii demum inter inopes, & calamitosos nulli cognitus, gravissimo morbi genere correptus decessit, quæ

omnia

omnia refert Spond. anno 1525. Storchii errores verbo *Anabaptistæ* reprobantur.

XIV. NICOLAUS de ULTIRICHURIA, renovavit hoc anno publice Parisiis sexaginta articulos de rebus Philosophicis, & Theologicis, quos in aliquibus manuscriptis proposuerat, qui primum tamquam falsi, & hæretici à Sede Apostolica damnati jam fuerant. Libelli, in quibus præfati articuli continebantur, igni traditi fuerunt. Ex Spond. anno 1348.

III. NOETIANI, à Noeto Smyrnenu, ut vult Theodoretus, vel Ephesino, ut scribit Epiphanius, nuncupantur: vixit circa medium seculi tertii, & in tantam superbiam est elatus, ut se Moysen esse diceret, & fratrem suum Aaronem, vel ut scribit Philastrius gloriam esse assereret. Fuit præceptor Sabelli, undè Sabelliani, & Noetiani iidem esse perhibentur. Propter suam hæresim ab Ecclesia, una cum fratre ejectus, paulo post ita misserrimè moritur, ut inventus non fuerit, qui Noetum sepelire voluerit. Ejus errores verbo *Sabelliani* reprobantur.

XIV. NONORANTES. Ex ipso nomine constat, qualis sit hujusmodi hæreticorum caracler, qui nunquam proferunt orationem aliquam vocalem. Abundare in Anglia hujusmodi hæreticòs, scribit Philopater. De utilitate orationis dictum est contra *Cælestianos*. Emerserunt seculo 16. cum Anglia omnium penè hæresum sentina facta est, ex quo ab unitate Catholicæ fidei recedens, Protestatium pseudo doctrinæ publice aditum reseravit.

XVI. NORMANUS quidem Ludimagister cujus nomen ignoratur Anabaptistarum favores imitatus, primum Gallorum cædes meditabatur, & lingua disertus Latinum, Grecam, & Hæbraicam docendo, factum est ut permulti ad illum auditores confluerent & suas promulgans impietates, etiam apertis in campis propter affluentem multitudinem concionabatur, qui tandem captus, furoris sui pœnas subiit ex Superiorum sententia flammis judicatus.

1. Balterabat se Deo inspirante predicare.

2. Antichristum brevi moriturum.

3. Se a Deo electum ut omnes impius everteret nec Princibus aut Magistratibus pareret.

4. Se non ante moriturum, quam mundum ab omni peccato, & culpa purum statueret.

III. NOVATUS, incertæ Ecclesiæ in Africa Episcopus, sive ut placet S. Cypriano, simplex Presbyter Carthaginensis, homo perfidus, superbus, bonorum Ecclesiasticorum raptor, & sordidè avarus, ut neque Patri suo in exterema necessitate constituto subvenire voluerit A Sancto Cypriano compulsus, ut criminis, quo accusabatur, causam diceret, S. Cypriani judicium, & tribunal declinaturus Felicissimo Presbytero Cartaginensi, qui in S. Cypriani Episcopatum injustè contenebat, adhæsit, & Felicissimi schisma promovere studit. Cum Novatus semper novitatum, & præcipue seditionum esset amantissimus, anno 251. Romam se contulit, ut ibidem æquè discordias conflaret, quod & præstitit; siquidem ibi schisma Novatiani contrà S. Cornelium legitimum Pontificem promovit, fuitque primus, qui in Ecclesià Romana schisma conflaret. Movente interim Decio in Catholicos persecutione, cum de Cypriani judicio non amplius timeret Novatus, Africam revertitur, ubi incognitus decessit. Ex S. Cypriano Ep. 46. & 47.

III. NOVATIANUS, de quo verbo *Novatus* mentio facta, ille est, quem Novatus Romæ Pseudo-Pontificem ordinari curavi contrà S. Cornelium. Erat Novatianus Presbyter Romanus, & cum ex dicendi peritia magnum sibi fastum comparasset, supremam Ecclesiæ dignitatem ambiens, in vidia agitatur in Sanctum Cornelium, cum eundem intellexisset à Clero Romanò legitimè electum in Summum Pontificem. Intèr hæc tempora accedente Romam Novato, qui jam in Africa schisma conflaverat, novum schisma Novatus Romæ promovit. Initâ enim cum Novatiano amicitia, eundem a tribus incognitis Episcopis Pseudo-Pontificem ordinari curavit. Novatianus Pseu-

de-

do-Pontifex factus, ad schisma etiam addidit hæresim. Interim non omittendum, quod de Novatiano narratur, ut meliùs de illegitima ejus ordinatione constet legentibus. De Novatiano siquidem fertur, quòd Baptisma non nisi in mortis articulo gravi morbo oppressus susceperit, neque post recuperatam salutem, sibi ceremonias Ecclesiæ ministrari curaverit: Sacramentum confirmationis contemnens, illud nunquàm suscepit. Novatiani sectatores tam in schismate, quàm in hæresi *Cathari*, scilicèt puri, & mundi etiam nuncupari voluerunt, qui suam doctrinam puriorem esse Apostolica gloriabantur, proinde ut puritatem ostentarent, candidis se se vestibus induebant. Ex S. Cypriano.

1. Spem salutis peccatoribus penitùs adimebat Novatianus, asserens semel mortalitèr lapsos, non amplius recipi posse ad pœnitentiam: qui impio errore multos ad desperationem adegit; ex quo asserto factus est hæresis princeps; primus enim fuit, qui Dei misericordiam peccatoribus resipiscentibus negaverit. R. Ex Conc. Romano celebrato in hac causa sub Cornelio Papa. Item ex Nicæno primo, in quo de Novatianis fit mentio: & certè, si lapsi non possent amplius recipi, nimiùm detraheretur Dei misericordiæ, qui tamen dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat*. David de remissione peccatorum dixit: *Tu remisisti impietatem peccati mei*, Ergo si Deus peccatoribus peccata remittit, lapsi iterùm sunt recipiendi. Tum quia Christus antequam ad cælos ascenderet, dedit Apostolis auctoritatem dimittendi peccata, Joann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remituntur eis*. Sed hoc foret supervacaneum, si peccatores non ampliùs essent recipiendi ab Ecclesia. Nec valet dicere cum Novatianis, solùm Baptisma tollere peccata, ideoque lapsos post Baptismum non ampliùs esse recipiendos; nam plura documenta habemus in sacris paginis, ex quibus constat, Apostolos etiam recepisse lapsos post Baptismum: quare S. Petrus hortabatur Simonem Magum ad pœnitentiam, ut patet ex cap. 8. Actor. vers. 22. Tum quia si lapsis post Baptismum non esset locus pœnitentiæ, peccatores adducerentur in desperationem, cum tamen de remissione peccatorum à Deo facta pœnitentibus, plura constent exempla in sacris paginis, ubi pecatores ad pœnitentiam excitantur, & Christus nos docuerit orare: *Dimitte nobis debita nostra*. Usus est auctoritate peccata remittendi S. Paulus, qui secunda ad Cor. 4. Incestuosum, quem satanæ tradiderat in carnis interitnm, post duram pœnitentiam, benignè suscepit, & Ecclesiæ restituit. Undè S. Ambrosius lib. 1. de Pœnitentia, cap. 7. factum hoc Divi Pauli contrà Novatianos sic urget: *Jus sibi vendicavit Paulus acceptum, non usurpavit indebitum*, Eadem auctoritate dimittendi peccata usus est S. Joannes erga Juvenem illum, quem è perditissima vita, quam inter latrones, quorum dux factus erat, ducebat, revocatum, ac pœnitentiæ lacrimis purgatum, Ecclesiæ reddidit. Hanc historiam ex Clemente Alexandrino referunt Eusebius lib. 3. hist. cap. 23. S. Chrysostomus lib. 1. ad Theodorum lapsum, cap. 11. Baronius ad annum 98. Porrò in præfatis testimoniis nulla fit peccatorum levium aut graviorum discretio, sed omnia pariter clavibus Ecclesiæ subjiciuntur.

2. Lapsis post Baptismum pœnitentiam esse infructuosam asserebant, quia credebant irremissibile esse omne peccatum. Hic error à præcedente vix differt. R. In sacris paginis exhibetur consilium mortificationis, & pœnitentiæ; legimus enim: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam*. Ergo pœnitentia non est infructuosa, sed salutifera. Apostolus ad Colossenses cap. 3. vers. 5. hortatur ad mortificationem: *Mortificate membra vestra*, quod non fecisset, si pœnitentia esset infructuosa. Proprio exemplo, pœnitentiæ meritum commendarunt tot sancti viri, & mulieres, qui in pœnitentia voluntaria, & aspera quasi totum vitæ suæ tempus consumserunt, quod non fecissent, si non sperassent copiosam à Deo retributionem propter pœnitentiam assumptam. Deus clamat ad peccatores: *Convertimini ad me in toto corde vestro*, quod esset superfluum, si peccata essent irre-

irremissibilia. Tum quia remittebantur peccata in lege scripta pœnitentibus: ergo à fortiori remitti debent in lege gratiæ; cæterùm gravior esset lex gratiæ, quàm lex Mosaica; propterea S. Joannes Baptista ad Evangelicam legem viam parans, prædicabat: *Facite fructus dignos pœnitentiæ*.

3. Contempserunt Novatiani Confirmationis Sacramentum. R. Nam Confirmationem esse Sacramentum constat ex sacra Scriptura Act. 19. 5. *His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos* 2. ad Corinth. 1. *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*. Item Act. 8. ad Ephes. 4. prima Joan. 2. Videri pariter possunt centum sexaginta quatuor auctoritates Conciliorum, & Patrum, quas lib. 5. de Confirmatione, art. 2. Coccius congregat, inter quas adducit S. Bernardum, qui expressè vocat Confirmationem, Sacramentum, in vita S. Malachiæ, cap. 3. *Malachias Sacramentum Confirmationis &c.* Plures autem ex dictis auctoritatibus, non modò expressè dicunt Confirmationem esse Sacramentum, sed etiam ejus materiam remotam esse oleum cum balsamo, proximam verò, unctionem ab Episcopo factam. De oleo, & unctione mentionem etiam facit Doctor Mellifluus in vita S. Malachiæ cap. 4. *Puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant, inter confirmandum sacra unctione sanavit*. Vide verbo *Græci*.

4. Negabant secundas nuptias esse licitas. R. verbo *Græci*.

5. Baptizatos in Ecclesia Catholica iterum Novatiani rebaptizabant. R. verbo *Heterobaptistæ, & Agrippiani*.

III. Novationenses, de quibus agit S. Ambr. lib. de pœnit. cap. 3. fuerunt quidam non in toto, sed tantùm in parte Novatiani sectatores, qui magistri sui dogma de irremissibilitate peccati temperarunt, asserentes non quidem gravioribus, sed tantùm levioribus criminibus posse veniam impertiri, contra quos recurrunt argumenta contra Novatianos facta. Latè diffusa est hæc hæresis, quæ patrocinio Marciani Episcopi Arelatensis, etiam in Gallias sibi aditum reseravit.

XIV. Novatores. Sic nuncupantur hodierni hæretici tam Claviniani, quàm Lutherani, qui omnes Ecclesiasticos ritus, imò & penè omnia dogmata fidei innovant, abolent, confundunt, pro ut magis ipsis arridet. Notissima autem est latina phrasis, qua hujusmodi inquieti animi homines, turbarum excitatores, statusque rerum eversores *res novare* dicuntur, sive *novandi* res animo regi. Possent etiam rectè *Novatores* nuncupari, vel ex eo quòd ferè omnes antiquas hæreses renovant.

XVI. Nudipedes. Sunt quidam Antilutherani, seu Anabaptistæ, qui cum in Moravia se Apostolorum imitatores ostentare vellent, omnia reliquerunt, & per agros vagantes, nudis pedibus incedebant, pecuniam non contrectantes, à communi usu ciborum abhorrebant, undè etiam spirituales, & separati sunt dicti. Ex Lindano. Vide verbo *Discalceati, Gimnopodæ*.

VII. Nyctages. Quo tempore emerserit hæc hæresis, incertum est, sed cum de his hæreticis mentionem faciat S. Isidorus, qui floruit currente septimo seculo, probabile est eo tempore excitatam hanc hæresim. Nuncupati sunt *Nyctages* à somno, eo quòd vigilias noctis respuebant, superstitionem esse dicentes nocte vigilare, quandoquidem noctem à natura somno, & quieti esse concessam causantes, ei nullatenus reluctandum asserebant. Hos hæreticos redarguit David, dicens: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*. Item, de vigiliis in nocte exercendis ad Dei laudem, ad mortificationem corporis, agunt fermè omnes SS. PP.

O detus

O

XVI.  Detus Castilionæus, Episcopus Bellovacensis Hugonistaum fatuor, unam cum fratribus suis Cœnam celebravit sub utraque specie; ex quo facta est contra eum tumultus. Sed nihilominus potentia sua, suorumque fratrum qui erat in aula Regis Galliæ nobilitatis sanguine, & insignium dignitatum excellentia conspicui fretus, hæresim Calvinianam in Gallia totis viribus stabilire curavit. A Pio IV. damnatus privatione dignitatis, & beneficiorum in contumeliam Pontificis uxorem duxit, in angliam aufugiens, Hugonistarum ibidem, quoad vixit, negotia gessit. Ex Spond. ann. 1533.

Odiani. Vide *Audæus*,

XVI. Ollarii, sunt secta Anti-Lutherani, ab olla cullinaria sic dicti, quia sese invicem non solent invisere nisi mensa lautè instructa. Ex Prateolo.

VI. Ollypius Carthaginensis Episcopus, Arianæ hæresis propugnator, vixit circa initum seculi sexti; cum aliquando in balneis SS. Trinitatem blasphemasset, triplici flumine ab Angelo visibiliter percussus interiit, ejusque cadaver penitus exustum fuit. Ex Baron.

Oliverius. Vide *Albigenses*.

XI. Ophitae. Ophitarum auctor creditur quidam Euphirates currente seculo secundo. Dicti sunt Ophitæ, quia serpentem, qui Græcè *Ophis* nominatur, quemque alebant in caverna, adorabant. Censet D. Augustinus, hanc serpentis adorationem ortum habuisse à Gnosticis, vel Nicolaitis, serpentem, qui Evam decepit Christum esse asserentes, qui in forma serpentis apparuit: per eundem immissam fuisse sapientiam, & cognitionem hominibus somniarunt. Per incantationem cujusdam Sacerdotis magicis artibus dediti, egrediebatur è specula serpens ad libandum oblata, & ea, quæ ex oblatis supererant invicem distrubuentes, Eucharistiam esse balterabant, utpote cibos à Christo sanctificatos. Aliqui ex Ophitis asserere ausi sunt, Christum in speciem serpentis trasmutatum. Fuit quidam nomine Alexander Magus, sub Antonino Imperatore, ex schola Thianæi, qui serpentem palam adorandum exposuit, Æsculapium essefingens; unde ob responsa, quæ ab ipso Alexandro conficta, serpentem dare arbitrantur homines, nimis faciles ad credendum,, ingentem pecuniam fere ab universo Orbe præstigiator cumulavit, quam per modum oblationis ad illam serpentem undequaque curiosi mittebant, ut responsa, & vaticinia reciperent, Ex Origen. contra Celsum.

XI. Opinatores Vide *Docitæ*, qui dicti sunt etiam Opinatores, eo quod asseterent, Christum sumpsisse corpus phantasticum, nec verum, sed sola visione, & apparitione fuisse mysterium Incarnationis. R. verbo *Albaneses*. De his hæreticis agit Clemens Alexand. Strom lib. 3.

XVI. Opinatores alii Quidam Hugonistæ in Gallia circa annum 1562. nihil nisi cædes, & exitia Ecclesiarum meditantes, dicti sunt Opinatores, quia fidem Christianam nihil aliud, quam opinionem esse asserebant. R, verbo *Felicianus*.

XVI. Opinionistae. In Italia, in Poli oppido in Æquicolis posito, fuerunt hæretici, quorum primates, una cum sex fæminis comprehensi, ad Paulum Secundum Pontificem ducti fuerunt, cognitoque eorum errore, condigna pœna mulctati sunt, sic dicti ex erronea opinione, quam habebant: nullum, verum Christi Vicarium esse eorum, qui post S. Petrum extiterunt, nisi qui Christi paupertatem imitarentur. Ex Spond. ann. 1467.

IV. Optatus, vixit cadente seculo quarto: fuit Episcopus Donatistarum in Africa, & adhærens Gildoni Tyranno, per

per decennium Ecclesiam afflictavit, quod deplorat S. August. lib. contra literas Petiliani.

XI. **Orbitenses**, Secta Vvaldensium, qui de articulis fidei interrogati, omnes confitentur, sed mysticè intelligunt. Trinitatem fuisse negant ante Nativitatem Christi, & ajunt, tunc primum Deum habuisse Filium, scilicet Jesum, natum ex semine Joseph, quem B. Virgo in sectam ipsorum traxit; qua ratione filius Dei factus est: ipso vero prædicante, accessisse tertiam personam S. Petrum, quem dicunt esse Spiritum Sanctum. De his agit Reinerus.

2. Mundum dicunt esse ab æterno,

3. Negant Resurrectionem corporum, & immortalitatem animæ,

4. Tunc futurum judicium supremum, cum Papa, & Imperator ad eorum sectam accedet.

5. De Christi mysteriis, Passione, & Resurrectione, nihil credunt.

6. Baptismum tantum valere, quantum valent merita baptizantis.

7. Judæos in sua secta salvari.

8. Corpus Christi purum esse panem.

9. Matrimonium licitum esse, si conjugati continenter vivant, cæterum copulam carnalem malam esse.

XI. **Ordibarii** (ex Reinero) pariter ex secta Vvaldensium progeniti, asserunt, Mundum non habere principium, contra illud Genesis: *In principio creavit Deus Cœlum, & Terram.* Eum errorem antiquitus tenuere Philosophi multi cum Aristotele, putantes Deum ab æterno Mundum produxisse, & conservare. Post Evangelium autem profligata a Partibus fuit erronea hæc opinio, quam contra verbum Dei hæretici isti suscitarunt.

2. Christum filium Joseph, & Mariæ esse peccatorem, qui Ordibariorum sectam instaurando, salvus factus est.

3. Christum non fuisse passum.

4. Patrem esse in Divinis, qui primo Ordibariorum sectam intraret: Filium qui ejus prædicatione ad sectam adduceretur: Spiritum Sanctum, qui in ipsorum secta esset perfectus.

Tam Ordibensium, quam Ordibariorum hæreticales insaniæ, & blasphemiæ vel jam sub aliis hæreticis in hoc opere confutatæ inveniuntur, vel adeò sunt insulsæ, ut superfluum sit in earundem confutatione tempus insumere.

XV. **Orebitae**. Emersit anno 1420. Orebitarum secta, sic dicta à Monte Oreb, in quo legem à Deo Moyses acceperat; quæ secta Thaboritarum errores, & impietates adversus Christianos, maximè Sacerdotes, æmulari visa est. Contra hos hæreticos nominatim Martinus V. Crucem decrevit: & non nisi post plures annos, & multas cædes potuit extirpari; Orebitæ enim armis muniti, in montibus Bohæmiæ fortiter dimicabant, ubi quidam ex ipsis, nomine Joannes Roatius, Castellum ædificavit, vocavitque Montem Syon, asserens, ex eo loco veritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donaret. Ex Spond.

XV. **Orphani**. Hussitarum hæresis in tres Sectas divisa fuit, quarum una fuit Pragensium, alia Thaboritarum, tertia Orphanorum, qui Ducem habuerunt quendam, nomine Procopium Razum; eo mortuo, quasi sine Patre orphani voluerunt nuncupari. Moraviam vicinasque regiones dissipantes, æque in Catholicos, & in res sacras fuerunt infensi: eorum errores verbo Hussitæ reprobantur. Ex hist. Hussit.

III. **Origeniani**. Non est celebrem historicum Ecclesiasticum, vel de Sanctorum Patrum doctrina differentem invenire, qui de Origine mentionem satis prolixam non fecerit; de Origene inquam, dicto *Adamantio*, patria Alexandrino, qui S. Leonidem Martyrem patrem habuit anno 185. genitus. Obingenii felicitatem Patri admodum carus, Clementem Alexandrinum præceptorem sortitus, summo martyrii desiderio in juvenili adhuc ætate, jam tunc æstuabat Origenes, qui patri suo hortator extitit, ut ad martyrium fortiter properaret, In odium patris martyrio laureati, a persecutoribus, omnibus fortunæ bonis spoliatus, cujusdam matronæ nobilis subsidiis sustentatus, publicè sacram Scripturam Alexandria explanavit, accitis ibi ad eundem audiendum magni nominis auditoribus, inter

inter quos Gregorius Thaumaturgus recensetur. Decimum octavum ætatis annum agebat tunc Origenes; qui postmodùm Romam profectus ad Zephirinum Papam, Mammeam Alexandri Imperatoris matrem in fide instruxit, & Beryllum hæresiarcam, ad fidem reduxit. Alexandriam reversus, plures etiam hæreticos ad sanam frugem redegit; Quapropter ab hæreticis sepè quæsitus ad necem, interim ab Alexandro Jerosolymitano Episcopo ad Sacerdotium promotus, Tyrum se contulit, & hinc Romam ad Fabianum Papam iterum remeavit, ut se à nota hæresis purgaret, emissa fidei confessione. Persequente interim Decio Ecclesias, magnos labores, & tormenta constanter passus est: quidquid aliqui sentiant, in persecutione Idolis incensum tribuisse, tormentorum timore perterritum. Legendi hac de re celebres scriptores, qui in Origenis defensionem, apologeticon promulgarunt. Videatur Sirmundus lib. 1. de hæresibus, hæresi 45. insuper Picus Mirandulanus, qui eruditè in Origenis gatiam elaboravit. Tyrii mortem opetiit, cum plura opera scripsisset, summa eruditione referta, ætatis annorum 69. anno Domini 254. Certum est Origenistarum doctrinam esse hæreticam, & ut talem damnatam in Synodo Alexandrina a Theophilacto ejus Civitatis Episcopo: item Romæ confixam ab Anastasio Papa, & tam in Oriente, quàm in Occidente pluribus in Synodis reprobatam, & sanctionem Imperatorum, de Sectatoribus Origenis pellendis, secutam esse Episcoporum judicium. An autem Origenes damnatus cum sua doctrina, a quo *Origenistæ*, fuerit Origenes Adamantius, revocatum est ab aliquibus in dubium; alius enim fuit nomine *Origenes* hæreticus, multique censent confuso nomine, etiam confusam esse doctrinam, itaut impia Origenis hæretici dogmata, cum scriptis Origenis Adamantii, per calumniam hæreticorum fuerint inserta. Plures fuisse Origenes asserunt Augustinus de hæresi cap. 23. & Epiphanius hæresi 63. Certè, ubicunque in operibus Origenis de aliqua hæresi agitur, stylus ipse videtur valdè diversus à facundia, qua enituit Origenes. Quæ hactenus dixi in gratiam Origenis, valdè roborat Gregorius Abulphasagius, Orientis Maphrianus, seu Primas, clarissimus historiæ Ecclesiasticæ scriptor, ab erroribus Origenem accerrimè vindicans, part. 2. hist. Eccles. Syriacæ, quæ extat in Bibliot. Vaticana his verbis: *At Demetrius Alexandriæ Episcopus, perspecta summa laude, atque existimatione, quam apud omnes sibi conciliaverat Origenes, invidia eum habuit, falsò ei adscribens translationem animarum de uno corpore ad aliud, cæterosque errores, qua de causa eum Alexandria expulit, hæresiarchę nomine ipsi imposito, quod ad nostram usque ætatem invaluit, occasionemque expositoribus præbuit, ut nomen illius delerent, ejusque scripta alterantes, nomine proprio conscriberent: Præ cæteris verò ejus adversarius, fuit omnium infensissimus Porphirius.* Et hæc in eorum gratiam scripsi, qui brevem de Origine Apologeticon possent desiderare. Cæterùm, cum plures SS.Patres Origenis doctrinam in pluribus capitibus damnaverint, Origenis, in qàm, Adamantii, cum idem fuerit Ecclesiæ in pluribus Conciliis congregatæ judicium non nisi temeritatis notam incurrere posse videtur, quisquis ab omni prorsùs labe hæreticali Origenem vindicare enititur Uberiora qui in hac causa argumenta desiderat, Natalem Alexandrum consulat, qui tomo tertio suæ Historiæ Ecclesiasticæ, prolixè satis hanc materiam digessit. Potiores Origenistarum errores sunt sequentes.

1. Filium in Divinis non esse natum. sed factum; esse Patre minorem, & inferiorem; comparatum Patri, non esse veritatem; Spiritum sanctum esse Patre inferiorem: Indè hęreses suas hauserunt Arius, & Macedon. R. ubi Divinitas tam Filii, quam Spiritus sancti asseritur.

2. Animas hominum ante corpora creatas fuisse, & cœlestes fuisse virtutes, quę ob peccatum in animas conversæ sunt, & in corpora velut in carceres suplicii causa immissas fuisse. Hunc errorem hausit absq. dubio Origenes ex Platonicorum commentis, quæ illustrare conatus est Macrobius *in somnium Scipionis*. Fatendum tamen est Origenis tempore, veritatem

tem de animæ origine in tantam nondum processisse claritatem, quantam ex fidei principiis deductam habet Ecclesia. Undè aliqui ex antiquis Patribus, circà animæ humanæ principium dubitarunt, licèt Origenis errorem, ut contrarium Christianæ doctrinæ reiecerint, & immortalitatem omnes noverint, & fideliter crediderint. Nos autem de animæ immortalitate egimus verbo *Arabes*, *Gregorius Pauli*. R. ex iis, quæ dicta sunt verbo *Flagellantes*, *Hæretici de Barulo*. Tum quia, si animæ ante corpora creatæ fuissent, & peccassent, deberent recordari de iis, quæ agebant, antequàm infunderentur corpori, maximè quòd peccari non potest, nisi peccans plenam habeat cognitionem: Sed nemo est, qui recordetur quid fecerit, aut in quo peccaverit, antequàm anima uniretur corpori. Nec valet dicere cum Ethnicis, quòd anima immersa corpori in omnimodam oblivionem devenit; quia spiritualis substantia, actuali perfectione intellectivæ potentiæ donata, non potest corporali ligamento impediri, nè in actus intelligendi prorumpat, at multò minùs recolendi, quæ apud se habet; ut sunt præteritorum repræsentationes. Tum quia animam nostram non peccare, antequam informet corpus, expressè asserit D. Paulus ad Rom. cap. 9. vers. 11. ubi disserens de Jacob, & Esau hæc habet: *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori*. Tum quia nullibi Scriptura mentionem facit, quòd animæ extiterint, aut peccaverint, antequàm infunderentur corpori; Certum enim est secundum fidem, primum peccatum cujuscumq; animæ, esse totius naturæ, id est, originale. R. insuper (afferendo contrà Origenem falsam, & erroneam esse animarum præexistentiam, quam tenuit Origenes) ex Concilio Lateranensi sub Leone X. ubi definitur. Animam verè esse corporis formam, quæ ante ipsum producta non fuit. Constat ex historia Genes. Deum, postquam Adamo corpus ex limo terræ formavit, statim inspirasse spiraculum vitæ, nec ullibi legimus illam animarum præexistentiam, ac præviam creationem, quam cum Platonicis tenuit Origenes.

Hunc Origenis errorem refellunt etiam ex professo S. Cyrillus Alexandrinus lib. t. cap. 9., & Justinianus Imperator prolixo tractatu ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum, qui extat in Appendice ad quintam Synodum.

3. Animam Christi præextitisse divino Verbo unitam antè incarnationem. R. ex iis, quæ supra dicta sunt. Tum quia unionem hypostaticam Divini Verbi cum humanitate, factam esse in instanti generationis Christi, constat ex Evangelio Joannis, ubi de generatione æterna Verbi primò disserit: deindè de generatione in tempore, facta loquitur his verbis: *Et Verbum Caro factum est*.

4. Sentit Christi passionem dœmonibus profuturam, itaùt dœmoniorum, & hominum impiorum supplicia finem habitura propugnaverit. R. verbo *Ægidius*.

5. Felicitatis cælestis tempus esse circumscriptum, itàut animæ rursus à virtute in vitium possint deflectere, & iterum debeant corpora informare. R. ex pluribus Scripturæ testimoniis, ex quibus constat Deum promitere beatitudinem æternam animabus justis; de cujus essentia (scilicet beatitudinis) est, quòd sit æterna; beatitudo enim excludit omnem timorem amittendæ consolationis: sed talis timor esset in animabus beatis, si possent peccare, & amittere beatitudinem: Ergo non essent beatæ. Insuper Math. 25. legitur: *Justi autem ibunt in vitam æternam*.

6. De resurrectione corporum non benè sentiunt Origenistæ: Ignem interni nihil aliud esse arbitrabantur, quàm stimulum conscientiæ: Astra esse animata, & Deum cognoscere, peccare posse, & judicari debere; Dei potentiam esse circumscriptam: perpetuam Mundorum propagationem admittnnt: Pelagianis, & Semipelagianis in materia gratiæ viam sternunt. R. Quo ad ultimum verbo *Pelagius*. Quo ad alia, facilè à quocumque in fidei articulis leviter instructo possunt reprobari. Talis demùm doctrina Origenis fuit, ut meritò de illo dicatur: *Ubi benè, nemo melius; ubi malè, nemo pejus*.

pejus. Ideò multæ ejus sententiæ, & sacrarum literarum expositiones in veneratione habentur, quippè quæ Catholicam veritatem illustrant.

III. Origeniani Turpes. Turpium Origenistarum hæresis ortum habuit a quodam Origene Syro, qui vixit temporibus Origenis Adamantii, & adeò turpia docuit, ut vel nefas sit ea rescribere. Etiam quæ de Paradiso scripta sunt, nonnisi allegorice intelligenda voluerunt Origeniani. Ex Sirmondo.

XVI. Osiandrini, ab Andrea Osiandro, natione Bavaro ortum habuerunt, qui cognomen familiæ suæ, quod erat Hosen, in Osiandrum mutavit. Patre Fabriferrario genitus anno 1508. primùm Vvitembergæ, deindè Norimbergæ scientiis applicuit, & inter primarios, qui Lutheri doctrinam propagaverint, recensetur. Genio elatus, & impetuosus, ipsi Luthero se exosum reddidit; quapropter Norimberga expulsus, in Prussia se recepit, ubi a Duce Alberto benignè acceptus, minister Protestantium constitutus, suos circa justificationem errores evomuit. Statim contra Osiandrum conclamarunt præcipui Lutherani, potissimum Schulstelburgius, qui Osiandrum confutavit. Damnatus etiam à *Melanchone*, *Pomerano*, *Forstero*, aliisque Lutheranis. Osiander, qui se alterum Henoch esse dictitabat, communiter etiam ab hæreticis, Antichristus, hæreticus Judæus, niger diabulus, draco nefarius, sceleratus, & Christi hostis vocabatur. Miserrimè extinctus anno 1552. nihilominus morte Osiandri, secta ejus non est extincta, quam *Joannes Funcius* ejus gener tuendam suscepit, ita ut etiam hactenùs apud plures in Prussia vigeat.

1. Docuit hominem justificari non per fidem, ut Lutherani. & Calvinistæ prædicant, sed per essentialem Dei justitiam, & formalem nostræ justificationis causam esse illam ipsam justitiam qua Deus essentialiter est justus ita ut Christianus non sit justus per accidentalem gratiam, sed sicut Filius in Divinis est Sanctus sanctitate, qua Pater essentialiter est sanctus, ita homo sit justus per justitiam Dei, qui dum habitat in nobis, nos reddit justos, per justitiam, quæ Deo est essentialis, excludens omnem gratiam, per quam solum Catholici dicunt hominem justificari. R. Nam datur unus alio justior, & unus alio sanctior: ergo homo justificatur per justitiam intrinsecam, & inhærentem, non vero per imputativam. Nam si homo justificaretur justitia, qua Deus est essentialiter justus, per modum justitiæ imputativæ, omnes essent æqualiter justi. Tum quia Scriptura tribuit justitiam nostram gratiæ justificanti, cujus augmentum justi, ejusdem gratiæ virtute, & Dei operatione non æqualiter merentur. Tum quia, si justificaremur per justitiam imputativam, essemus solum extrinsece justi, tanquam ab aliquo extrinseco sic denominante: sed Sancti sunt vere, & formaliter justi, ergo tales sunt per formam intrinsecam, & inhærentem; hæc autem forma intrinseca, est gratia, quam Deus infundit animabus justis, per quam non modo (si in Dei amicitia sumus) justi reparamur, sed vere justi nominamur, & sumus, Quam veritatem docet Concil. Triden. sess. 6. Can. 11. & cap. 6.

2. Dixit Christum mediatorem justificare hominem secundum naturam Divinam tantum, unde Christi passionis, mortis, & sanguinis pretium & meritum penitus evertebat. R. verbo *Andreas Musculus*,

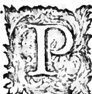
3. Dixit Ecclesiam Christi esse, invisibilem. R. verbo *Invisibiles*.

4. Christi passionem, & mortem nullum nobis fructum attulisse. R. verbo *Carolus Molinæus*. Item ex Epist. ad Hebr. cap. 5. vers. 9. *Christus ipse factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ*. Et ex Trident sess. 6. cap. 7. *Dominus noster Jesus Christus sua Sanctissima passione in ligno Crucis nobis justificationem meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit*. Tum quia Christus venit, ut vitam habeamus, & abundantius habeamus, sicut legitur in sacris paginis, ergo Deus nobis vitam promeruit æternam, quod profitentur omnes Sancti Patres. Tum quia Christus,

qui

qui erat impeccabilis, non pro se ipso, sed pro nobis per suam passionem satisfecit. Demum nimia impietas est negare uberrimum fructum redemptionis nostræ, quem à Christo per suam Santissimam passionem, & mortem accepimus. Ille docuit nos petere in nomine ejus propter ejusdem infiniti valoris merita, Unde Ecclesia Catholica in terminandis suis orationibus, semper repetit: *Per Dominum nostrum Jesum Christum* quod summa attentione, & fiducia dicere debemus.

P

XVI. ACIFICATORES. Istorum dux fuit Zeno Imperator, qui ann. 482. Eutychetis hæresi imbutus edictum condidit *Henoticon* dictum, idest *Pacificatorium*, cujus acceptatores dicti sunt *Pacifici*. Per hoc *Henoticon* inducti fuerunt Catholici ad aliquid de veritate fidei remittendum, & hæretici Euthychiani, ad aliquam suæ hæresis partem abiiciendam, ut sic invicem Catholici, & Euthychiani pacificarentur, Pax utique perversa, de qua jure dici poterat illud Davidicum: *Zelavi super iniquos pacem peccatorum videns*. Henoticon enim acceptatores, dicebant anathema Euthycheti, & deinde Calcedonense Concilium, in quo ejus error damnatus fuerat, reprobabant. Contra hujusmodi fictitios Pacificatores stant illa verba ad Ephes. 4. *Unus Dominus, una fides*. Neque ulla post esse societas luci ad tenebras. Vide *Petrus Mogus* in quo capite iterum de *Henoticon* redibit sermo.

XVI. PACIFICATORES Alii. Sæpe Novatores plurimi, se se tanquam pacificatores interponere voluerunt, qui, ut dissidia religionis componerent, eo uti proposuerunt remedio, ut scilicet Protestantes aliquid de dogmatibus, ac ritibus cederent: Similiter facerent Catholici, & ita fieret inter utrosque concordia, nimirum Synagoga satanæ, deserendo Christum; nam, quid aliud facerent Catholici, si dè dogmate sacro quid quam remitterent, nisi fidem amittere? Illi hæretici possunt doctrinam immutare suam, quia illorum est, nos immutare non possumus nostram; quia nostra non est; quemadmodum Dominus docuit nos dicere: *Doctrina*, inquit, *mea, non est mea*. Sed hoc exasperans remedium, ab istis dumtaxat, tentatum, majores peperit illis discordias. De hoc modo insubsistenti, & erroneo componendi religionem Catholicam, cum religione Protestantium, scripsit inter alios Protestantes librum unum Joannes Serranus, minister Arauxicanus: idem præstitit Joannes Sturmius, qui Religionem tenendam sine offensione Catholicorum, & Protestantium asserebat; quem modum pacis excogitarunt etiam plures alii, qui in aliquibus dogmatibus sentiendum cum Catholicis, in aliis verò adhærendum fore hæreticis somniarunt: Sed hos Pacificatores exprobant verba D. Pauli 2. ad Cor. 6. *Quæ conventio Christi ad Belial? Aut quæ pars fidelis cum infideli?* Hos Pacificatores vocat Gualterius *Pseudoirenicos*, sivè *falsos pacificos*.

XVI. PACIFICI nuncupari voluerunt quidam Anti-Lutherani, qui se jactabant amatores pacis: quà propter sua conventiuncula vocabant Domum pacis; pacem autem amplexabantur, donec impune in aliorum corpora, & bona possent grassari, sicut plures Anabaptistæ docuerunt suo exemplo Amstelodami, anno 1535. Ex Gaulterio.

VII. PAGANIZANTES dicti sunt, qui currente seculo septimo, cum se Christianos profiterentur, Ethnicorum superstitiones circa auguria, sortilegia, divinationes, cum Christiana religione confundebant. Ex Sandero hæres: 126.

XIV. PALAMAS. In monte Atho, degebant quidam Monachi, dicti Hypsicastæ, sivè quiescentes, qui Massalianismi accusati, asserebant lumen illud, quod in Monte Thabor Apostoli aspexerant in trans-

transfiguratione Domini, fuisse lucem increatam. hoc est, ipsam Divinam essentiam, quam Hypsicastæ, cum in oratione incaluissent, oculis corporeis se cernere, & contemplari gloriabantur: quâ propter consueverant oppresso capite usque ad umbilicum, & contortis oculis, supressoque spiritu orare, & in hac oratione Deum oculis corporeis se cernere effutiebant: ex quo modo orandi, dicti etiam fuerunt *Umbiliciani*. Illius absurdi commenti, auctor fuisse creditur quidam Simeon S. Mamantis, in libro, quem scripsit de sobrietate, & attentione. Hujusmodi Hypsicastarum errorem propugnandum assumpsit Gregorius Palamas, genere Asiaticus, in aula Imperatoris educatus, postmodum Archiepiscopus Thessalonicensis, à quo dicti sunt Palamitæ. Gregorium Palamam verbo, & scriptis confutavit Barlaamus Monachus Basilianus, ex Calabria oriundus, Hyeracensis posteà Episcopus, & plures alii celebres Scriptores.

1. Asserebant essentiam Dei videri posse oculis corporeis, quod confirmabant exemplo visionis Apostolorum in monte Thabor. R. Nam oculis corporeis nihil videri potest, nisi sit corporeum: ergo essentia Dei, quæ essentialiter est spiritualis (quid quid enim corporeum est, creatum est, & defectibile) videri nequit oculis corporeis; ex quo sequitur, neque Apostolos in Monte Thabor vidisse essentiam Dei oculis corporeis. Unde de Divinæ essentiæ claritate scriptum est: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit*.

2. Attributa, & operationes Divinas realiter à Divina essentia distingui asserebant. R. Nam admissa reali distinctione inter essentiam, & attributa in Divinis, necessariò rejicienda esset simplicitas Dei, & admittendæ reales compositiones, quæ consequenter importarent limitationem partium componentium. Unde Deus non esset infinitè perfectus: ex pluribus enim limitatis, unum infinitum non fit. Vide *Gilbertus Porretanus*.

3. Dicebant, non Dei substantiam, sed aliquam dumtaxat lucem, seu claritatem ab illa distinctam, & profluentem, à Beatis conspici. R. Ex Scriptura, quæ & visionem Dei promittit, tanquàm præmium bonorum operum; & jam concessam aliquibus fuisse testatur Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*, 10:14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo. & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum*. Joann. 3. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. 1. ad Corinth 3. *Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem*. Denique Matth. 18. *Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris mei*. Angeli igitur jam fruuntur visione Dei clarè, & intuitivè. Porrò in altera vita, homines pares erunt Angelis in substantiali beatitudine, ut ait Christus ibidem cap. 22. *Erunt sicut Angeli Dei in cælo*. Fidem hanc Ecclesiæ confirmat Eugenius IV. in decreto Armenis dato: *Purgatas* (ait) *animas in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum Trinum, & unum sicuti est*. Et Patres Francofordiensis Concilii, in Epistola ad Præsules Hispanos, jam antea dixerant: *Prædicamus eum* (Christum) *verum Deum, & vivum, ut ad ejus beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo*. R. 2. ratione Theologica, Quia potest homo per gratiam suum ultimum finem ac beatitudinem, ad quam ex benignitate Dei factus est, adipisci; atqui illa posita est in clara, & intuitiva Dei visione, quæ est summa conjunctio cum fine, atque ejus perfecta possessio, sine quâ nemo est beatus: unde in ea consistit æterna vita: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum: & quem misisti Jesum Christum*, Joann. 17. ergo &c.

V. PALLADIUS. Petro Fulloni Ecclesiæ Antiochenæ invasori, successit Palladius, ejusdem hæreticæ pravitatis, cum suo antecessore propugnator, & usque dum vixit, cum Petro Mogo communicationem retinuit. Mortuus est ann. 497. Ex Baron.

IV. PALLADIUS, Arianus Episcopus, damnatus est in Concilio Aquilejensi, una cum Attalo Presbytero, qui ad Arianos defecerat. In eodem Concilio damnatus etiam

etiam fuit valens Pfeudo-Epifcopus Petavionenfis. Ex Baron.

V. Palladius. Cum hifce temporibus plures fuerint, quibus nomen Palladius; hinc factum eft, ut celebrem Palladium S. R. E. Diaconum, eruditione clariffimum, dictum etiam Apoftolum, cum Palladio, de quo hic agimus, aliqui Scriptores confunderent. Palladius itaque, de quo hic mentionem facimus, fuit natione Galata, & Alexandriam fe conferens, in Ægypti eremo commoratus, ex his quæ didicerat, commentarium fcripfit ad Laufum Præfectum. In eremo, cum Evagrio Pontio amicitiam iniit, ubi Origenis imbibit errores, quos poftea in Palæftina promulgare conatus eft. In Bithyniam fecedens, & Catholicum fe effe fimulans, fit Epifcopus Helinopolitanus, in eo multùm commendabilis, quòd ob S. Joannis Chryfoftomi defenfionem multa fit paffus, fi fuæ tolerantiæ laudem non obfcuraffet, multa mifcendo, quæ Origenifmum faperent, dum Joannis Chryfoftomi defenfionem fcriptis fuis affumpferat. Nihilominùs Romam cum aliis Epifcopis profugit, à perfecutione contrà Chryfoftomi fautores in Oriente excitata. Sunt etiam, qui afferant, Palladium Pelagii hærefiarchæ errores propugnaffe. Ex S. Epiph. Epift. ad Joann. Jerofol.

II. Panicasiastæ. Vide *Artbotbiritæ*, ex fua hærefi etiam dicti *Panicafiaftæ*.

VII. Parermeneutæ dicti funt, qui feculo feptimo, temporibus S. Joannis Damafceni facram Scripturam, proprio marte ad fuam mentem exponebant. R. verbo *Suiftæ*, *Lutherus*.

XVIII. Paræus David, Calvinifta, dicit Catholicos non benè probare infallibilitatem Ecclefiæ, quia committunt in probatione (ut ipfe ait) circulum, probantes Ecclefiam per infallibilitatem Scripturæ, Scripturam per infallibilitatem Ecclefiæ. R. Nam cum probamus infallibilitatem Ecclefiæ per Scripturam, utimur hac probatione contrà illos, qui admittunt infallibilitatem Scripturæ, & negant infallibilitatem Ecclefiæ. Calviniftæ admittunt infallibilitatem Scripturæ, ideò contrà illos probamus Scripturæ textibus infallibilitatem Ecclefiæ Catholicæ, & confequenter non committimus circulum, progredimur enim in hac probatione ex admiffis, ad probandum non conceffa: contrà illos verò, qui negant infallibilitatem Scripturæ, ad probandam infallibilitatem Ecclefiæ, utimur aliis argumentis. Quæ in præparatione ad opus adduximus, & verbo *Proteftantes*, fufiùs pertractamus. Vide, fi velis etiam Joann. Baptiftam Gonet. tract. 10. in 2. 2. difp. 2. & 3. ubi de his prolixè differit.

XVI. Parkerus Matthæus, in civitate Novicenfi in Anglia, anno 1502. ortus, in Accademia Cantabrigenfi ftudiis operam dedit. Theologiæ lauream affecutus, poftmodùm in Collegio Corporis Chrifti lector Biblicus præficitur. Henrici VIII., & Eduardi VI. Sacellanus, deindè Decanus Lincolnienfis, poftmodùm Archiepifcopus Cantuarienfis à Regina Elifabetha inauguratus, uxore poftmodum ducta, quamvis nulla fufcepta ordinatione, jura Epifcopatus fibi ufurpavit, novum ritum inducens; nam facra Biblia fuper ejus caput impofuit *Joannes Scoreus*, teterrimus Apoftata, qui nunquam charactere Epifcopali infignitus, Epifcopos ordinare præfumpfit: quem proindè, ficut & alios ejus imitato res, populus irrisoriè appellabat Epifcopos Parlamentarios; donec decreto Parlamenti, ftatutum fuit anno 1566. ut ordinationes illæ, ad placitum *Scorei* adinventæ, pro validis haberentur, comminatis pœnis, unde populus metu oppreffus, filuit. Hujus facti origo fuit, quòd nullus Epifcopus Catholicus, illo tempore, vigente fchifmate Elifabethæ, voluit hæreticis manus imponere, quapropter Regina, per dictos Pfeudo-Epifcopos inftituit in Angliæ Regno in Epifcopos homines laicos, ut conftat ex proceffu contrà dictam Reginam fub S. Pio V. Indè eft, quòd hodie Anglia Epifcopos, & Sacerdotes legitimos non habet, & quòd vera Ecclefia ab Anglia receffit.

Ex fupradictis occafionem nacti, de *Petro Francifco le Courayer* Canonico regulari è Monafterio Puticienfi S. Genuephæ,

phæ, licèt alias Catholico, fermonem instituimus. Hic ordinationes Anglorum, contrà Romanæ Ecclesiæ doctrinam, & sensum defendendas suscepit, editis quatuor exigui corporis voluminibus anno 1723. & 1726. Damnati fuerunt primo à diversis Galliæ Episcopis, deindè à supremo universali Romanæ Inquisitionis Tribunali, non solùm propter ejusdem scopum, sed propter impias doctrinas, quas eidem inseruit, contra Ecclesiæ Romanæ auctoritatem, contrà veritatem Sacramenti Eucharistiæ, contrà legitimas Sacramentorum formas, contra verum Ecclesiæ Sacerdotium, & Sacrificium, ac contra ejusdem Ecclesiæ potestatem. Cardinalis de Noailles, edita instructione pastorali adversùs dicti *le Courayer* errores, pag. 114. 115. testatur est illum pœnituisse, atque literas dedisse ad eundem Cardinalem, quibus se sincere damnare errores præfatos protestabatur.

IV. Parmenianistæ. Subrogatus fuit à Donatistis, in locum Donati hæresiarchæ, Pseudo-Episcopi Carthaginensis in Africa, Parmenianus, Donati hæresis tenacissimus, & honoris captandi cupidus, qui proindè, statim ac fuit ad Episcopatum assumptus, stylum acuit in Catholicos. Apud Donatistas tanti nominis fuit, ut Donati sectatores, non ampliùs Donatistæ, sed Parmenianistæ vocarentur. Provocatus à Catholicis ad disputationem, adesse recusavit, dicens se non posse cum immundis (sic vocabat Orthodoxos) convenire, utpotè qui erat mundus, quia Donatianæ hæresis sectator, & solùm apud Donatistas veram Ecclesiam esse effutiebat. Se ipsos mundos vocabant Parmenianistæ, quos confudit Optatus Milevitanus in septem libris, quos eruditissimè contra Parmenianos conscripsit. Vixit Parmenianus post medium sæculi quarti. Vide S. August, contrà *Parmen.*

XIV. Parochi Valentini (sic dicto à Regno Valentiæ,) quando infirmis ministrabant Viaticum, illis dicebant. Credis quod hæc sacra Hostia est Pater, Filius, & Spiritus sanctus?& respondentibus illis: Credo, eis Viaticum porrigebant. Ex Bibliot. Dominic. Potuit tamen hic error esse materialis, quatenus speciali ratione in admirabili Sacramento præsens adoratur Trinitas, ob unionem Divinæ, & humanæ naturæ in Christo, media hypostasi. Sed quidquid sit, explicatio errat erronea.

Pascatitæ. Vide *Quartodecimani*.

V. Pascentius, fuit quidam Comes in Africa, Arianæ hæresis sectator acerrimus: vixit circa initium sæculi quinti. Contrà eundem disputavit Sanctus Augustinus.

Passibiles. Vide *Corrupticolæ*.

XVII. Paschalius Quesnelus, natione Gallus, Parisiis natus anno 1534. in Universitate Sorbonica emensò studiorum Theologicorum curriculo, Oratorii Domini Jesu Congregationem ingressus, & Sacerdotio initiatus, se totum Ecclesiasticis studiis devovit; & in subjecta materia plura opera publici juris fecit: inter quæ opus extat: *Rèflexionum moralium in novum Testamentum*. Semel & iterum copiosiùs ab Auctore editum Parisiis anno 1693. A Clemente XI. per Bullam *Unigenitus* confixum, tanquam opus, cujus sermones molliti sunt super oleum; sed ipsi sunt jacula; Continet siquidem plures propositiones falsas, captiosas male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, hæreticis, hæresibus, ac etiam schismati faventes, & hæreticas, variasque hæreses, ac potissimùm illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo illæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifestè innovantes. Trutinam thesium Quesnellanarum eruditè exposuit P. Dominicus Viva, in opere, quod contrà Quesnellum edidit, in quo per extensum Clementis XI. Bulla *Unigenitus*, cum una, suprà centum propositionibus Quesnelli confixis continetur. Legendæ etiam Epistolæ pastorales Illmi Domini Joannis Joseph Languet, Episcopi Senonensis, impressæ Parisiis apud Mazieres & Garnier, in vico S. Jacobi quibus eruditissimis in epistolis, quæ simul unitæ, opus exhibent in plura volumina distributum, clarissimus auctor elucidat, & enodat Jansenianas cavillationes;

nes; simulque ostendit, quàm longè à Catholica aberrent veritate, quotquot Quesnellianarum propositionum propugnatores, Romano-Catholicæ Ecclesiæ inconcussa dogmata impugnant, & contra Bullam *Unigenitus* invehuntur.

Cum verò omnibus notum sit Quesnelliànos germen esse Jansenismi, & ex iisdem novum Phanaticorum genus novissimè emersisse, qui *Figurativi* nuncupantur, non erit abs re altiùs Jansenismi principia repetere, ut recentiorum Figurativorum, qui ex præfatis sectariis erupère, clariùs innotescant deliria, quæ exhibet Carolus Archiepiscopus Cameracensis, multis nominibus, sed potissimùm indefesso zelo ad conservandam in Catholica fide suam Diœcesim ab omni labe Jànsenistica immunem, de orthodoxa religione benemeritus, Parisiis instructione pastorali edita, anno proximè præterito, titulum præferente. *Mandement, & instruction Pàstorale de Monseigneur l'Archeveque Duc de Cambray portant condemnation de trois ecrits &c. a Paris Chez Marc Bordelet.* Ex præfatæ instructionis, seu potiùs eruditissimi operis lectione, colligere liquet, quod Jansenistica secta, suis ab incunabulis timida, in progressu artificiosa, paulatim audacior facta, furiosissimis, quæ Ecclesiam infestarunt, hæresibus non impar, suis in auseclis apparet, cui sectæ irrumpenti, statim Sorbonæ Universitas arginem fecit, ne latiùs diffunderetur; quapropter eum Sectatores Jansenii se fortiter oppugnatos animadverterent, quinque Jansenianas propositiones, paulò post promulgatum *Augustinum Cornelii*, statim ab Ecclesia proscriptas, nullatenus in opere Iprensis inveniri, blaterare cœperunt; cui cavillationi opposuit Alexander Septimus Bullam, editam anno 1656. quam, ut eluderent Jansenistæ, novam invexere cavillationem, distinguentes inter quæstionem juris, & facti: per quam cavillosam distinctionem, quid intellexerint Jansenistæ, paucis explicat Archiepiscopus Cameracensis, in sua Instructione pag. 16. & 17. quæ mendicata distinctio, nihil aliud est, quàm in subjecta materia Apostolicarum sanctionum elusio: qua propter meritò eandem impugnat, & deplorat D. D. de Fenelon, moderni Archiepiscopi Cameracensis prædecessor, in sua pariter Instructione Pastorali pag. 5.

Hactenùs sub fictæ submissionis larua impietatèm suam sustinere conati sunt Jansenistæ; jam nunc temporis absque ullo pudore contrà Ecclesiam invehuntur, suamque doctrinam, miraculis etiam comprobatam, impiè effutiunt, dum vitam sui in impietate Jansenistica consodalis, Diaconi *de Paris*, prodigiis (sed perperam & mendaciter) illustratam, repetitis vicibus pùblicis Typis exposuere. Quid plura? Jansenismum in dogma fidei jam erigere contendunt.

Quia verò singulari Domini in Ecclesiam suam providentia, semper ad hæreses dissipandas factum est, ut hæreticos invaderet spiritus vertiginis, & dissensionis, hujusmodi spiritus jam torquet Jansenistas, in doctrina invicem diffidentes, quod, & ex ore ipsorum met Jansenistarum apprehendimus, qui, velint nolint, veritatem hanc, etiam scriptis perhibere quodammodò compelluntur. Ad rem Epistolæ fragmentum exhibet pagina 77. Cameracensis, quam scripsit Dominus Thierrii, Jausenista, in qua Jansenistarum scissionem expendit, qui novissimè in Figurativos dividuntur.

XVIII. Figurativi itaque, novissima Jansenismi portio, sectam recentiorem constituunt, quæ potissimum in Ecclesia Ultrajectensi, Præside ejusdem Ecclesiæ intruso Archiepiscopo, mordicùs Figurativis adhærente, invalescit. Illi Phanatici, Figurativi nuncupati, negligunt literalem sacræ Scripturæ expositionem, & ubique figurativos sensus requirunt, qui aliud non sunt, quàm corruptæ hujusmodi Phanaticorum imaginationes, quas nihilominùs solam, & veram sacræ Scripturæ intelligentiam manifestare autumant: hinc manifestè ex sacris Paginis deducere contendunt, proximam fore in Ecclesia apostasiam generalem, postquàm Judæi convertentur ad sanam frugem, cooperante ad hanc conversionem Elia, qui in pristino splendore, regnum gratiæ super Catholicæ Ecclesiæ

clesiæ eversionem reædificabit. Priores Janseniani nunquam ad hanc devenere impietatem, nec tantam somniare potuerunt insaniam, ad quàm novissimè declinarunt Figurativi, Iansenismi germina recentiora. Sunt etiam ex illis, qui modo Ecclesiam fermè deficientem depingunt, & abutentes quibusdam conjecturis Card. Cusani, de Mundi fine, præsentem annum 1734. reparationi ejusdem Ecclesiæ destinatum machinantur.

Hæc, & similia hujusmodi Phanaticorum deliria facili negotio reprobat, qui vel leviter reflectit, neminem hactenùs Sanctorum Patrum, & doctissimorum virorum, qui 1733. annorum decursu rimati sunt Scripturas Sacras, hunc, in sacris Literis somniatum à Figurativis sensum, valuisse detegere. Quapropter, credere ne par erit, verum Scripturæ sensum ad hæc usque tempora universæ Ecclesiæ fuisse absconditum, solisque Figurativis, paucis ab hinc annis manifestatum? Soli ergo Figurativi sibi revelatum jactare poterunt verum Scriptura sensum, qui per tot secula omnes præterierit Sanctos, & effugerit sapientes? Sed si hactenùs in figura contigere, quæ autumare videntur Figurativi, ergo hactenùs abscondita fuerunt plura mysteria fidei, quæ cæterum ab ipsis primordiis nascentiis Ecclesiæ revelata veneramur. Ergo hactenùs fuerunt decepti quotquot in regno gratiæ viventes, crediderunt in sensu ab Ecclesia Romana proposito, intelligendam esse sacram Scripturam. Urget adhuc fortiùs argumentum; nam si quidquid figurativo modo circa Scripturàm imaginari possumus, solummodò exhibet verum Scripturæ sensum, quis nobis revelabit sensum Scripturæ? Imaginatio nostra, respondere debent Figurativi. Sed, quotidianis illusionibus obnoxiam imaginationem nostram, etiam in rebus, quæ cadunt sub sensu, non ne continua comprobat experientia? Quis insuper contrarias circa Scripturam imaginationes, quas quisquis pro libito exhibere poterit, componere valebit? Cujus ex omnibus Figurativis imaginationem sequemur, tanquam tutiorem, ut veram consequi possimus Scripturæ intelligentiam? Quà ratione convenient Figuristæ in suis imaginationibus, quæ invicem comparatæ, contradictionem proculdubio involuent, ut contradictiones componant? Planè adeò ridicula videtur Figurativorum opinio, ut ulteriorem non exigat reprobationem. Quòd autem Figurativorum opinio, conveniat cum Calvini sensu, vide quæ dicta sunt contrà sextum Lutheri errorem, parag.2. Cæterùm, si quis de Figurativis ampliora desiderat, prælaudati Archiepiscopi Cameracensis opus percurrat, adeò clara methodo Jansenistas, Quesnellianos, & Figurativos convellens, ut vel ad hujus zelantissimæ instructionis lectionem, deberent Jansenistæ ad sanam frugem converti.

XII. Passagini, secta Vualdensium, qui Mosaycam legem ad literam esse observandam, dicebant, & Christum non esse æqualem Patri, tres personas Trinitatis non esse unum Deum, & unam substantiam. Damnabant insuper omnes Doctores, & totam Romanam Ecclesiam. Ex Rainero.

IV. Passionistæ, viguerunt propè tempora Philastrii Brixiensis Episcopi, nempè cadente seculo quarto, cum solùm apud Philastrium, ex antiquioribus auctoribus de Passionistis mentionem factam compererim. Asserebant autem, Christum in sua passione ità carnem dimisisse, & in cœlum ascendisse, ut non esset ampliùs in carne Divinitas; negantes Christum in carne resurrexisse, & cum carne ascendisse in cœlum; quos hæreticos confundunt verba Evangelii Marci ultimo, & ex Actibus Apost. 1. *Quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum, sic veniet.* Sed Apostoli viderunt Christum ascendentem in carne: ergo &c. Vide verbo *Appellitæ*.

XVI. Pastillarii, sunt secta Lutherani, & dicti sunt Pastillarii, quia confitentes Christum esse in Eucharistia, dicebant ibidem inveniri sicut farina est in pastillo, quasi corpus Christi esset cum pane commixtum. Quatuordecim Ministri Suevici, Brentio Antesignano, Oecolampadium oppugnaturi, hunc dicendi modum, circà existentiam corporis Christi

sti, in Eucharistia somniarunt. Et hic opportunè notandum, Lutheranos circà solum Eucharistiæ mysterium, in tot sectas esse divisos, ut hinc solùm evidenter colligi possit insubsistentia doctrinæ Lutheranæ, quæ tot patitur scissiones, ut penè jam quot capita, tot Lutheranorum sententiæ; alii enim ex Lutheranis corpus Christi adesse, alii inesse, alii subesse, alii esse cum pane, alii circà panem contendunt. Insuper Lutherani diversis in locis, diversimodè Missam celebrant, alii habitu laico, alii Ecclesiastico, alii lingua Semilatina, alii lingua nationali: aliter Vvittembergæ, aliter Norimbergæ, aliter per Ducatum Brandeburgensem, aliter per Bavariam superiorem celebratur à Lutheranis Missæ sacrificium. Certum est, quòd una tantùm esse potest vera Fides; quomodo itaque potest esse vera doctrina Lutheri, cujus sectatores in tam varias abeunt sententias in uno solo articulo fidei? De Pastillariis agit Lindanus.

XIII. Pastorelli, sivè Pastorellorum factio, potiùs colluvies Latronum dicenda, quàm hæresis, cujus Dux erat quidam Hungarus, quo à Biturigibus perempto, cæteri statim fuerunt dispersi. Uberiorem de Pastorellis notitiam exhibet Spondanus anno 1251.

XII. Patareni, dicti etiam ab aliis Cathari, ab aliis Publicani, sunt iidem ac Albigenses, qui in Guasconia, Albigesio, & partibus Tolosanis errores suos publicantes, diversis nominibus nuncupati fuerunt: quos Alexander III. unà cum suis fautoribus, receptoribus, aut qui cum eis negotiationem exercerent, excommunicavit; & si in eo peccato decederent, omninò prohibuit, ne sepulturam obtinerent inter Christianos: Dicti etiam in Lombardia *Consolati*, in Germania *Boni homines*. A patiendo, nomen sibi indiderunt Patareni, eo quòd jactarent, se ad exemplum martyrum passionibus exponi. Patarenos, ex Vvaldensibus traxisse originem probabile est, si quidem plures Vvaldensium profitebantur errores, de quibus agit *Raiuerus*. Asserebant Luciferum omnia visibilia creasse. Deum hujus seculi excæcasse mentem Fidelium. Matrimonium esse adulterium. Deum malum apparuisse Moysi in igne. Mortuis suffragia non prodesse. Omnia peccata esse mortalia, & æqualiter puniri. Inferiores partes corporis factas esse à Diabolo. Quæ deliramenta alibi abundè confutamus. Licèt vero Patareni præfatos sustinerent errores, ut incautos seducerent, exteriorem sanctitatem affectabant, teste *Raiuerio*. Cæterùm *Patareni*, *Gazari*, *Cathari*, *Concorrezenses*, *Bagnolenses* & *Albanenses* fuerunt Vvaldensium germina. Sub nomine autem *Albanensium*, hic non veniunt Albanenses, de quibus actum suo loco, quive debachati sunt seculo octavo sub Constantino VIII. & Leone III. sed intelligimus exprimere unum Vvaldensium surculum. Qua de re. Vide verbo *Vvaldenses*.

XVI. Pastoricidæ, secta sunt Anti-Lùtherani, & Anabàptistæ, sic dicti, quia conspirant in necem pastorum Ecclesiæ, & Sacerdotum; quod præcipuè horrendum facinus præstiterunt anno 1562. per Rynlandiam, & Galliam. Ex Lindano.

III. Paterniani, à Paterno quodam appellati sunt, alio nomine etiam *Venustiani* nuncupantur. In eundem fermè errorem impegerunt Patricianorum, nisi quòd totam hominis carnem, ut illi non damnarunt; dicebant enim, solùm inferiores partes humani corporis non à Deo, sed a diabolo factas esse: quapropter omnium flagitiorum licentiam, ex hac sententia sibi t ibuentes, impurissimè vivebant. R. Quia Deus, benedixit hominibus dicens: *Crescite, & multiplicamini*. Ergo inferiores partes, quibus fit generatio, quam Deus benedixit, esse nequeunt à diabolo. Item D. Paulus hortatur nos, ut non exhibeamus membra nostra arma iniquitatis peccato, sed exhibeamus nosmet ipsos Deo, & membra nostra arma justitiæ Deo: ergo omnia membra humani corporis, quæ exhiberi possunt arma justitiæ Deo, esse nequeunt facta à diabolo. Vide S. Augustinum hæres 85.

III. Patriciani, Patricium quemdam Romanum, qui vixit circà annum

303. ducem habuerunt. Hic, cum esset carnis illecebris deditus, ut tutius eas sectaretur, Manichæis adhæsit. Dicti sunt etiam *Patriciani*, *Simmachiani* à quodam Simmacho, qui non sperans judicium, vitiis carnalibus serviendum prædicabat. Fuit autem Simmachus à Patricio instructus.

1. Carnem hominis non à Deo, sed à diabolo factam esse, proindè eam fore contemnendam: ex quo factum est, ut plures sibi ultrò mortem inferrent. R. Ex iis, quæ dicta sunt verbo *Manes*. Tum quia, si caro opus esset factum à dœmone, certum est, quòd Dei filius humanam carnem non assumpsisset. In Concilio Braccarensi cap. 1. damnata fuit hæc hæresis.

2. Plasmationem humani corporis asserebant diaboli esse figmentum, qui suo opere, semina conceptionis in mulieris utero figurabat. Ex quo inferebant, non esse credendam carnis resurrectionem, quia concreatio corporis (dicebant) non est congruens animæ dignitati. R. verbo *Basilidiani*. De congruentia resurrectionis corporum, eruditè disserunt plures Sancti Patres. De Patricianis sermonem facit Philastrius.

II. Patripassiani. Sunt qui Noetum, vel Sabellium hujus hæresis auctorem faciunt; sed Tertullianus, & Cyprianus Praxæam hujus hæresis Principem fuisse affirmant. Theodoretus autem ab hæretico quodam, cui nomen Epigorius, hanc hæresim primò excogitatam fuisse commemorat: communiter asseritur circà finem seculi secundi emersisse. Patripassiani, cum distinguere nescirent inter essentiam Divinam, & personas, negabant in Divinis ternarium numerum personarum, affirmantes, unicam esse personam diversis nominibus appellatam; ex quo inferebant, Patrem simul cum Filio incarnatum, & passum fuisse. R. Et quidem latum esse discrimen inter essentiam, & personas Divinas, explicant Theologi, dicentes, quòd essentia Divina est ipsa Deitatis natura, quæ totam Deitatis perfectionem dicit: persona verò, est singulare quoddam, in quo Deitas existit, ab alio singulari realiter distinctum, realiter inquàm, non per naturam, sed per proprietatem personalem, itaut cum dicimus Deus, substantiam explicamus naturæ Divinæ, omnibus personis communem. Cum verò dicimus Pater, aut Filius, aut Spiritus sanctus, unam singularem personam dicimus, in quà Deitas subsistit. Hac præmissa explanatione, quantùm nostra imbecillitas patitur de Mysterio Trinitatis, quo ad distinctionem personarum Divinarum, & essentiam Divinam; sequitur in Divinis tres esse personas realiter distinctas, non autem unicam, diversis nominibus appellatam; ex quo deducitur, secundam personam tantùm esse incarnatam, & passam in humana natura. Tum quia si ratione unius essentiæ etiam Pater esset passus, plures Scripturæ Textus contradictionem involverent, & esset imperceptibile, quomodo Filius dicatur missus à Patre, ascendere ad Patrem, & similia. Demùm, ut refert Nicephorus lib. 9. cap. 11. damnata fuit Patripassianorum hæresis à Patribus Orientalibus in fidei expositione ab ipsis unanimiter composita, & ad Orientales transmissa. Cæterùm, hæc discernere nescientibus, tutius est in imperscrutabili Mysterio Trinitatis intellectum nostrum captivare in obsequium fidei.

IV. Patrophilus Scytopolitanus Episcopus in Palæstina, & ad ultimum usque spiritum hæresis Arianæ defensor pertinacissimus, interfuit Concilio Nicæno, & inter præcipuos Catholicorum persecutores adnumeratus, à Semi-Arianis in Concilio Seleuciensi abdicatus fuit: ejusdem ossa post mortem à Gentilibus effossa, ejus caput super hastam per ignominiam in sublime delatum, omnium ludibrio expositum extitit. Ex Baron.

II. Pattalorinchitæ. Recenset inter Montani descendentes Epiphanius Trascodrugitas, seu Perticonasatos, quòd dum orarent, digitum indicem naso imponerent, tristitiæ nimirùm, & ultroneæ justitiæ gratia. *Trascus* enim apud ipsos *Pertica* appellabatur: *Drusus* verò *Nasus*, sivè rostrum; quapropter apud Philastrium, & Augustinum Pattalorinchitæ vocantur, qui videlicet in tantùm silen-

silentio studerent, ut naribus, & labiis suis digitum apponerent, nè vel ipsam taciturnitatem voce præriperent, quando tacendum sibi esse arbitrabantur. Digito nasum tangere, idem significare videbatur, quòd recto judicio cuncta metiri, ac dijudicare: hujusmodi gesticulatione etiam se imitari gloriabantur Prophetam dicentem: *Pone Domine ori meo custodiam, & ostium circumstantiæ labiis meis.*

XVI. Pauliciani. Quidam Anabaptistæ anno 1544. à studio literarum D. Pauli per Vvaterlandiam se Paulicianos nominabant, sicut & Scripturarios à studio Scripturarum nuncupatos esse alios hæreticos ex Lindano compertum habemus.

VIII. Pauliciani, sivè Paulianistæ alii. Diversi sunt Pauliciani, de quibus hic agimus, ab illis de quibus acturi sub nomine *Paulus Samosatenus*: isti itaque ducem habent quemdam virum privatum, nomine Paulum, qui socium habuit Joannem dictum, unde & Paulianitæ à Gualterio nuncupantur, *Attingani* etiam appellati, Manichæismum refricantes in Armenia, octavo currente seculo, de quibus mentionem facit Baronius.

1. Duo rerum principia asserebant. R. verbo *Manichæi*.

2. Maternitatem Virginis negabat: Paulus autem, ut simplicibus illuderet, dicebat; *Credo in Sanctissimam Deiparam, in quam intravit, & exivit Dominus*, intelligens pro Deipara, urbem Jerusalem, in quam intravit, & egressus est Christus. Sed & errantis hominis ignorantiam detegit modus ille loquendi, si ita proprio eorum idiomate verba, ac latino sonant, nempè, *credo in*, quod non nisi de Deo ultimo finè dicitur, aut dici unquam potuit. Credimus enim Deiparam, non vero in Deiparam. Nec prudentior fuit insipientis hæretici simulatio, hæresim verbis illis obvolvens; quasi pro eodem accipi posset ingredi & egredi, ac nasci: quo, quid insulsius? R. Quo ad maternitatem Virginis verbo *Anastasius Presbyter*.

3. Sacramenta solis verbis, finè materia perfici volebant, V. G. in his solis verbis *Ego sum aqua viva*, Baptismum contineri dicebant. R. quia hic modus dicendi, nihil aliud est, quam Sacramentorum essentiam pro libito fingere, rejecta institutione Domini, qui dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritus sancto &c.* Requiritur ergo aqua, utpote materia, & lotio, ut proxima sit materia. Quemadmodum Philippus Diaconus non solo verbo, sed vera aqua Baptizavit Eunuchum, Hoc etiam de cæteris Sacramentis consequenter credendum. Certum est apud orthodoxos, quòd omnia sacramenta, ex Christi institutione perficiuntur rebus, & verbis, tanquam materia, & forma, non tamen omnia constituuntur rebus, & verbis: ut benè animadvertit Vasquez disput. 29. Eucharistia enim perficitur rebus, & verbis, constituitur autem tantum Corpore, & Sanguine Christi, sub speciebus panis, & vini, quia Eucharistia, est Sacramentum permanens. Alia Sacramenta consistunt in usu, & actione; ideo distinguendum est inter hoc, quòd est persici, & hoc, quod est constitui.

4. Crucem Christi non venerabantur. R. verbo *Claudius Taurinensis*.

5. Reprobabant Sanctos, præsertim D. Petrum. R. verbo *Beza*. D. Petrum potissimum esse honorandum constat ex verbis, quæ Christus ipse habuit ad D. Petrum, quem elegit tanquam petram fundamentalem Ecclesiæ, quem dixit esse beatum quandoquidem ipsi caro, & sangnis non revelavit.

6. Sacerdotum auctoritatem non agnoscebant. R. Ex iis, quæ dicta sunt contra Albigenses. Tum, quia Sacerdotum auctoritas in lege veteri multum erat commendabilis, quibus præstandum esse obsequium, Christus ipse significavit cum dixit illis quos a lepra mundaverat, & figura erant peccatorum: *Ite ostendite vos Sacerdotibus*, & alibi de Sacerdotum auctoritate, cum sermonem instituisset, dixit *Facite quæ dicunt*: ergo à fortiori in lege gratiæ commendabilis esse debet sacerdotum dignitas, quibus Christus potestatem dedit conficien-

ficiendi Sacramenta, & absolvendi a peccatis.

7. Mendacium etiam in causa religionis licitum esse dicebant. R. Et quidem mendacium esse illicitum, declarat Concilium Lateran. sub Alexandro III. titulo *de usuris* cap. I. Legitur etiam Psal: 5. *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium* Psal. 33. *Probibe ... & labia tua ne loquantur dolum.* Insuper tenemur aperire veritatem interroganti, juxta illud Math. 5. *Sit autem sermo vester est, est: non, non* Legimus etiam scriptum: *Os, quod mentitur, occidit animam*, intelligitur, si mentitur in re gravi: sed mentiri in causa religionis, est mentiri in re gravi, ergo mendacium in hac causa non est licitum, sicut nec in ulla alia: semper enim, sivè grave, sivè leve sit, malum est, & divinæ veritati contrarium. Vide S. Aug. lib. cont. mendacium. Hoc ex eo satis constat, quod ab homine mendaci, omnes naturaliter abhorrent; summa est injuria dicere, aliquem esse mendacem; argumentum efficax, quod mendacium est malum, & consequenter nunquam potest esse licitum.

VI. Paulitæ. Sic dicti sunt sectatores Pauli Acephali, ex Severianorum stirpè progeniti, sicut, qui sequebantur Petrum Severianum, dicti fuerunt Petritæ. Ex Niceph. Eccl. hist. cap. 49.

VII. Paulus, Episcopus Constantinopolitanus, fuit ab Imperatore Constante suffectus Pyrrho in regimine Ecclesiæ Constantinopolitanæ, eo quod hæresim Monothelitarum profiteretur, cujus tenacissimus fuit Imperator. Cum igitur Paulus videret universam Ecclesiam adversus se concitatam, & suam hæresim Monthelitarum, quam defendebat, ubique damnatam, ad dolos se convertens, auctor extitit Imperatori Constanti, proponendi edictum, quod *Typum* vocarunt, in quo silentium de excitata controversia indicebatur tam iis, qui unam, quàm illis, qui duas in Christo voluntates, & operationes assererent, ea calliditate id agens Paulus, ut quoquo modo, vel silentio saltem Catholica sententia de duabus voluntatibus, & operationibus in Christo damnari videretur: sed cum Pauli fraudes detectæ fuissent, à Summo Pontifice excommunicatur: quare Paulus excandescens, in Apocrysiarios Apostolicos, & omnes Orthodoxos grassari cœpit, quorum alios ope Constantii Imperatoris exilio mulctavit, alios dirissime verberari præcepit alios aliis pœnis afficiens: & in peccato suo obduratus usque ad obitum persistens, in sexta Synodo Oecumenica iterum damnatur, ann. 681.

III. Paulus Samosatenus, a quo *Paulianistæ*, post Demetrianum, circa annum 262. assumptus fuit in Episcopum Antiochenum, qui cum hæresis accusaretur, in Concilio Antiocheno anathemati fuit obnoxius, mitius tamen pro tunc cum illo actum à Partibus, & in sua Ecclesia Episcopale munus exercere permissus, eo quod promisisset mutare sententiam; sed in mendacio deprehensus, in alio ejusdem Civitatis Concilio iterum damnatus, à Melchiore Presbytero de hæresi convictus, à Sede fuit expulsus. Pauli scelera, ab epistola Synodica relata, fere sunt innumera; sed inter alia, intolerabilis visa est omnibus ejus impietas, atque impudens vanitas, qua peculiares psalmos in sui laudem composuit, eosq; à mulierculis in Ecclesiâ cantari præcepit, ipsa die Paschatis. Damnatus ab Episcopis, ad Aurelianum Imperatorem confugit, a quo nihilominus exprobatus, etiam ejusdem Imperatoris consentiente judicio, à sua sede fuit expulsus primus ominum, qui viam aperuit appellandi à judicio Ecclesiæ ad Imperatores, & ad laicum forum recurrendi. Samozateni impia dogmata, damnata fuerunt in Concilio Nicæno primo, in quo, cum fuerit rejectus baptismus Paulianistarum, constat, eundem essentialiter erraffe circa Sacramentum Baptisimi. Paulianistarum conventus penitus fuerunt à Constantino Magno interdicti. Paulum Samosatenum ejus Sectatores dicebant esse Angelum, qui à Cœlo descendisset. Sectam, igitur, suo nomine Paulianistarum dictam, Paulus fecit, quam sequentes docuit erro-

errores, quantum colligere licuet ex Niceph. lib. 6. cap. 27. & ex actibus S. Felicis P. & M. constat Samosateni præceptorem fuisse quendam nomine *Artamasium*.

1. Christum, eum Ebione & Artemone, dicebat esse simplicem hominem ex Maria natum, minimeque descendisse de cælis, non esse Dei Filium, & consequenter non extitisse ab æterno. R. ex iis, quæ dicta sunt contra *Cerinthum Artemonem, & Ebionem*.

2. Nullam admittens in Divinis personarum distinctionem, sicut unum Deum, ita pariter unam personam esse dixit, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, summam fidei Catholicæ veritatem, & quam ipse Christus Dominus docuit nos de Sanctissima Trinitate doctrinam, evertens cum Sabellio, à quo tamen adhuc discrepabat; Sabellius enim, unam tantùm affirmans Divinam esse personam, ex necessaria consequentia æque introducebat Patrem simul cum Filio, & Spiritu sancto esse incarnatum, ac passum. Paulus verò omnem prorsus auferens Divinæ naturæ cum humana conjunctionem, Christum hominem tantùm, sed justitia præditum fuisse dicebat, asserens, Verbum Dei in Christum venisse, & solùm operatum esse, & ad Patrem, qui illud spiraverat, rediisse. Vidè verbo *Sabellius*. R. Pluribus in locis universa hæc Samosateni hæretica doctrina, ubi tres Divinas personas, in Divinis realiter distinctas, quarum secunda est incarnata, & Christum verè esse Deum, ostendimus.

3. Cum in duas personas Samosatenus Christum divididisset, rursum etiam ex iisdem principis de Christi humanitate impiè constitutis, aliam nefariam sententiam ille deduxit, dicens, in Sacramento Eucharistiæ, Christi Sanguinem esse corruptibilem. R. verbo *Abbaudus*. Tum quia falsum est principium Samosateni, qui in tantùm asserebat, Sanguinem esse corruptibilem in Eucharistià, quia potest dividi non eniem dividitur Sanguis, aut Corpus. sed species Eucharistiæ dividuntur; & sub unaquaque parte speciērum, totum Sanguinem Christi Catholicè confitemur, cui & ratio philosophica inservit; non enim dividitur actione naturali corpus, nisi subiiciat agenti extensam, & sensibilem propriam quantitatem. Quantitas autem, quæ in Eucharistia divisionis actioni extensa est, & sensibiliter subiicitur, non est quantitas Christi, sed panis, & vini; unde ista, & non illa dividitur: ac per consequens nec dividitur Christi Corpus, aut Sanguis.

4. Errabat essentialiter in forma Baptismi. R. Quia cum Christus solus possit Sacramenta instituere, nullatenùs variari potest essentialiter materia, & forma à Christo præcepta in confectione Sacramentorum. Vide verbo *Agnoetæ*.

5. Circumcisionem servandam esse dicebat. R. verbo *Ærarius*.

XV. Paulus Crau, natione Bohemus, secta Vvicleffista, & Hussita, eandem sectam in Scotiam deferre, & propagare aggressus, tanquam Apostolus missus, cum id agere cœpisset detecta ejus impietate captus, igni traditus fuit. Ex Spond. ann. 1431.

XII. Pauperes de Lugduno, Iidem ac Vvaldenses, qui eo quòd paupertatem Apostolicam se imitari profitebantur, dicti sunt pauperes de Lugduno, quia Lugduni præcipuè cœperunt congregari, jam olim à Lucio III. Papa damnati, dicti proindè etiam *Vvaldenses*.

XV. Peacochus Reginaldus, natione Anglus, primo Azaphensis, deinde Cicestrensis Episcopus: ob hæreses, quas sustinebat, Lambatum ad Synodum vocatus, in Ecclesia S. Pauli Londini, anno 1457. damnatus fuit, palinodiam canere coactus, libris ejus coram eo igni traditis, ab Episcopali dignitate depositus, in Monasterio relegatur, ubi brevi mœrore confectus decessit. Ex hist. Anglic.

1. Docebat neminem teneri obedire Ecclesię Romanæ determinationi. R. verbo *Græci*.

2. Non esse necessarium ad salutem credere, Corpus Christi esse in Eucharistia. R. Quia ad salutem necessarium est credere, quæ Christus docuit: existentia autem Christi Corporis in Eucharistia, est unum ex præcipuis mysteriis, quæ Christus docuit; dixit enim: *Hoc est Corpus meum*: ergo &c.

3. Ec-

3. Ecclesiam universalem errare posse in his, quæ sunt de fide. R. verbo *Bucerus*.

XVI. Pædobaptistæ, iidem sunt ac Anabaptistæ quibus satiùs visum est omittere Baptismum in parvulis, quàm illos sinè fide propria baptizare; dicti *Pædobaptistæ*, quasi puerorum Baptismum contemnentes: quorum coriphæus videtur Luthérus. Vide verbo *Anabaptistæ*. Verum est, quòd Anabaptistæ consueverunt vocare Catholicos *Pædobaptistas*; ideò isti hæretici ab aliis vocantur Anti-Pædobaptistæ: insurrexerunt autem hisce Sectarii anno 1544.

XVII. Peirerus Isaacus. Burdigale natus, anno 1655. Hollandiæ tractatum edidit, in quo Judæos, utpotè originem ab Adamo sortitos *Adamitas* appellat; Gentiles verò, *Præadamitas* nominat, quorum originem statuit diù Adamum præcessisse. Sed cum videret hanc fabulam primis Geneseos verbis validissimè confutari, finxit creationem Adami, capitulo secundo Genesis a Moyse descriptam, aliam esse ab ea hominum creatione, de quâ idem Moyses capite primo sermonem fecerat, quod fabulosâ Ægyptiorum, & Chaldæorum antiquitate probare conatus est, nec non quorundam Rabbinorum commentis, qui alium mundum, de quo tamen Moyses altè siluerat, fuisse somniaverant. Doctrinæ novitas, licèt sibi patronos aliquos (ut fieri sæpe contingit, juxta illud *omnia nova placent*) conciliaverit; in ipso tamen ortu præfocata est. Joannes Conradus Dannhavverus, Strasburgi Theologiæ professor, Peirerum aggressus est, opere, quod inscripsit: *Præadamitæ vitis sivè fabula primorum hominum antè Adamum conditorum explosa*. Joannes Henricus Ursinus eumdem impugnavit, edito Francofurti libello, sub titulo: *Novus Prometheus. Præadamitarum Plastes ad Caucasum relegatus, & religatus*. Samuel Maresius, professor Groningæ, scripsit: *Refutationem fabulæ Præadamiticæ*. Joannes Hilpertus, tractatu *Disquisitio de Præadamitis* inscripto, Peireri sistema confutavit. Idem præstitit Philippus Prior, opere Parisiis edito, cum titulo: *Animadversiones in librum Præadamitarum*. In eo autem opere sibi Eusebii Romani nomen imposuit. Tandem anno 1656. Lugduni Batavorum apparuit: *Responsio exetastica ad tractatum incerto auctore nuper editum, cui titulus. Præadamitæ, auctore Pythio Ministro*. Anno 1655. Episcopus Namurcensis in Germania inferiori, Peireri libellum gravi censura perstrinxit. Anno sequenti mense Februarii captus est Peirerus Bruxellis, à triginta viris armis instructis, & carceri mancipatus, Condæi tamen Principis auctoritate, immunis evasit. Tandem Romam profectus, & Catholicam Religionem amplexus Calvinianam hæresim abjuravit: Præadamiticam fabulam libello edito retractavit. Mortuus est Parisiis. Vide verbo *Præadamitæ*, ubi iterum agitur de subjecta materia.

XV. Peropius Licestrensis Episcopus Viclefi asfecla factus, supra Viclefum novam adidit hæresim, quatuor a S. Simbolo articuls excludens, sed convictus Londini abjuravit; & Episcopatu expoliatus privatus decessit.

V. Pelagius, natione Britannicus, ideò dictus Britannus coluber, circà finem seculi quarti ortum habuit. Subtili à natura dotatus ingenio etiam arte benè dicendi excellens. Non fuit Monachus Cœnobita, sed veluti Monachus, sic eum S. Augustinus appellat; qui enim in sua domo, seculi contemptum modestiore corporis habitu, moribusque profitebantur, tanquam Monachi in hominum opinione erant. Hujusmodi fuit Pelagius, qui à spiritu vanitatis seductus, falsam cœpit promulgare doctrinam, asserens, solis naturæ viribus posse hominem inculpabiliter vivere sinè peccato, nec opus esse Dei gratia ad acquirendam beatitudinem, quam, solo operante libero arbitrio, posse hominem consequi affirmabat. Primò in Oriente erronea Pelagii doctrina fuit detecta. Orientalium Episcoporum judicium declinaturus Pelagius, Romam profectus; indè una cum Cœlestio suæ impietatis socio regressus, in Palæstinam remeavit, ubi in suis erroneis sensibus, ultrò se induratum vivere patefecit, libro edito, in quo contrà Ecclesiæ

olefiæ fanam doctrinam, varios eft commentatus errores; quapropter in Diofpolitana Synodo ab Epifcopis damnatus, æquivocatione verborum, ftuduit à damnatione fe eximere, ficut de facto verborum ambagibus Patres decepit, à quibus & abfolutionem obtinuit: fed in fua impietate perfiftens, contra D. Hieronymum, qui Pelagium oppugnaverat, perfecutione excitata, a D. Auguftino nervofe fuit oppungnatus: iterumque in Africano Concilio damnata eft Pellagii doctrina, anathemate etiam confixa a diverfis Pontificibus, Innocentio, Zozimo, & Cœleftino. Solemni edicto ab Honorio Imperatore contra Pelagianos promulgato, quotquot infuper Pelagio adhærebant, non modo Roma, fed ab univerfa Italia fuere expulfi: coactus proinde Pelagius patriam fuam repetere, ibi miferabiliter deceffit. Pelagianam doctrinam plures doctiffimi viri noviffimè confutarunt, inter quos Petavius è Societate Jefu, & Eminentiffimus Noris, ad quos lectorem remitto, fi copiofiora de Pelagio, & Pelagianifmo defiderat. Cæterum Pelagius, qui fuit infenfiffimus hoftis gratiæ, primo cœpit negare neceffitatem gratiæ ad exercenda opera virtutum, ad omnium præceptorum obfervantiam, & ad æternam falutem confequendam, ad hæc omnia naturam hominis fufficere, afferens; fed cum ob hunc errorem, tanquam hæreticus, à Chriftifidelibus haberetur, fe retractavit in Concilio Palæftino, fimulatè tamen, nam ad vomitum reverfus, gratiam, quam in Concilio confeffus fuerat, in naturam commutavit, prædicando realiter ipfam naturam effe gratiam; unde idem dicebat, quod prius. Rurfus autem cognita ejus nequitia, à Catholicis objurgabatur, unde novum gratiæ, quam finxerat, commentum exhibuit, dicendo, nomine gratiæ, fe intelligere legem divinitus traditam ficut & doctrinam facram, cujus auxiliis dicebat, hominem indigere ad falutem: nullam tamen admittere videbatur gratiam internam. Præcipui errores Pelagii damnati in Conciliis Africano, Milevitano, & Carthaginenfi, funt fequentes

1. Adam fivè peccaret, fivè non, mortuus effet.

2. Peccatum Adæ ipfum folum læfit, non vero reliquum genus humanum.

3. Infantes recenter nati, in illo ftatu funt, in quo Adam fuit ante fuam prævaricationem.

4. Neque per mortem, neque per prævaricationem Adæ omne genus humanum moritur, neque per Refurrectionem Chrifti omne genus humanum refurgit.

5. Infantes etiam non baptizati, habent vitam æternam.

6. Divites Baptizati, nifi omnibus abrenuncient, fi quid bonum videntur facere, non imputatur eis, nec poffunt habere Regnum Dei.

7. Gratia Dei, atque adjutorium non datur ad fingulos actus, fed in libero arbitrio funt, in lege, atque doctrina.

8. Gratia Dei juxta merita noftra datur.

9. Filii Dei vocari non poffunt, nifi omnino abfque peccato fuerint.

10. Non effe liberum arbitrium, fi Dei indiget auxilio, quoniam in propria voluntate habet unufquifque facere aliquid, vel non facere.

11. Victoria noftra non eft ex Dei adjutorio, fed ex libero arbitrio.

12. Pœnitentibus venia non datur fecundùm gratiam, & mifericordiam Dei fed fecundùm meritum, & laborem iis qui per pœnitentiam digni fuerunt mifericordia.

Reprobaturus breviter & cum claritate Pelagianos errores, fequentes propofitiones fubnecto.

1. Homo, fi perfeveraffet in ftatu innocentiæ, fuiffet immortalis.

Veritas hujus propofitionis conftat ex Concil. Milevitano Can. 1. & ex Trid. feff. 5. Can. 7. Unanimiter fentiunt SS. PP. hominem in ftatu innocentiæ abfque mortis tranfitu, translatum iri à Deo poft longum annorum curfum ex hac vita terreftri, ad cœleftem beatitudinem. Tum quia Deus minitatus eft mortem primo parenti, quandocumque peccaffet, fecus neque pœna mortis damnatus fuiffet: Verum quidem eft, quod illa

illa immortalitas non proveniebat à naturali constitutione hominis, sed ab externa ordinatione Dei, volentis conservare hominem immortalem, quandocumque non peccasset.

2. Protoparentes creati fuerunt in justitia originali, in qua post eorum prævaricationem, nemo amplius mortalium creatus fuit, aut genitus, una excepta Deipara, cujus immunitas ab originali peccato, licet ad Fidei Catholicæ gradum non pertingat, piissimè tamen ab Ecclesia suscipitur, & celebratur. Christus autem Dominus, juxtà Fidem Catholicam, sinè originali peccato debuit esse, cum non fuerit conceptus ex semine viri. Protoparentes non fuisse creatos in puris naturalibus, sed cum justitia originali, constat Ecclef. 17. *Deus creavit hominem de terra, & secundum se vestivit illum virtute*. Creatio autem refertur ad naturam, vestitio verò ad dona supernaturalia, quæ fuerunt à Deo Protoparentibus concessa. Portoparentes non fuisse creatos in puris naturalibus constat, quia conditi erant, ut in æternumdurarent, dummodo servarent præcepti custodiam ad quam servandam Deus utique ipsis concesserat omnia necessaria, cujusmodi erat justitia originalis, quæ summi ipsis erat auxilii, ut permanerent in obedientia & ex propria voluntate facti prævaricatores præcepti, rei etiam mortis constituti sunt, cum tota propagine, quales non erant ante commissionem peccati: ergo erant creati in statu longe feliciori, quam nos creati simus; felicitas autem illorum status, non aliunde melius potest argumentari, quam ex justitia originali, quà fuerant ditati, sinè rebellione sensus ad rationem: coercebatur autem talis rebellio, non à natura, quæ potius inclinat ad rebellionem: ergo coercebatur ab aliquo dono supernaturali collato, scilicèt à justitia originali, qua amissa, statim erubescere cœperunt.

3. De facto datur peccatum originale, quod in omnibus hominibus propagatur. Prob. ex Scrip. Job. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine*? Psal. 50. *In peccatis concepit me mater mea* Ad Rom. 5. vers. 12. *Sicut per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, & per peccatum mors*. Et vers. 19. *Per inobedientiam unius hominis, peccatores, constituti sunt molti*. Conc. Trid. sess. 5. Can. 4. dixit per Baptismum tolli totum id, quod habet veram, & propriam rationem peccati: itaque ex Adami transgressione, non tantum pœnam peccati contraximus, sed etiam culpam, quæ in nobis dicitur originalis.

4. Peccatum originale habet rationem veræ culpæ habitualis, justo Dei judicio ad Adæ posteros derivatæ, quia omnes posteri moraliter paccaverunt in Protoparente; eo quod ille pecaverit ut totius generis humani caput, & principium: unde peccatum ejus fuit peccatum totius naturæ, dicente Apostolo, ad Ephes. 2. *Eramus natura filii iræ*. Totius enim naturæ humanæ in ipsum refundebatur potestas. Ideò ex Adami culpa avertente naturam habitualitèr a Deo, & convertente illam ad creaturas, sumus omnes & singuli peccatores vere intrinsice, & habitualiter; licèt non dicamur peccantes; quia intrinsicus nobis non est peccati originalis actus; sed solum habitus: Unde Apostolus: *In quo* (inquit) *omnes peccaverunt*. Inde etiam propositio nostra probatur; quia quotquot nascuntur ex massa naturæ intrinsecæ infectæ, infectionem contrahunt, alioquin non esset infectio totius naturæ, si aliqua ejus pars in aliquo nascente individuo sine infectione inveniretur: atqui nos omnes nascimur ex massa humanæ naturæ peccato capitis infecta: ergo omnes originale peccatum contrahimus. Vide D. Thom. 1. 2. quæst. 81. art. 1. Aliquale exemplum ad rei explicationem possumus invenire, licèt non adæquatum. Nnm filii in humanis sæpe lege Regum, aut regnorum privantur hæreditate paterna per culpam parentum vel exules vivere coguntur; hinc etiam potest explicari culpa originalis exemplo Principis, cum milite paciscentis de recipiendo illum, & ejus posteros in gratiam, & amicitiam suam, si bene se gesserit in bello, in quo vice versa, si male

se

se gesserit, nedum ipse, sed etiam ejus posteri justam Principis inimicitiam, nec non infamiæ maculam in propria stirpe incurrant: si ergo id potest Princeps a fortiori Deus supremus omnium Dominus.

5. Intantùm peccatum originale propagatur, quia homo descendens per seminalem propagationem ex Adamo, contrahit debitum culpæ, quam in Adamo commisit, eo quòd de tali debito contrahendo ab omnibus per seminalem propagationem ab Adamo descendentibus, quotiescumque Adam peccasset, Deus pactum injerat cum Adamo.

6. Parvuli decedentes absque Baptismo, puniuntur pœna damni, non sensus. Secunda pars hujus propositionis ponitur à me secundùm opinionem, non secundùm fidem; ut jam alibi monui, tom. 1. Probatur tamen ex illo Apocal. 18. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum & luctum*. Sed parvuli non fuerunt in deliciis; ergo non puniuntur pœna sensus: ergo sola pœna damni, cum sint filii iræ: & cum peccatum originale tollat justitiam originalem à creatura, reddit etiam incapacem visionis beatificæ; nulla enim creatura, nisi justificata, & à quacumque macula depurata, admittitur ad visionem beatificam: ergo parvuli decedentes absque Baptismo, cum non sint justificati, puniuntur pœna damni.

7. Datur omnibus gratia sufficiens ad implenda præcepta, secundùm legem sibi notam proposita; id est, sivè quis lege dumtaxat rationis naturalis regatur, ignorans aliam, ut sunt infideles, quos negativè tales scholastici Doctores appellant; sivè legem supernaturalem noverit sufficienter sibi propositam, in quo casu habet præceptum credendi; sivè tandem ipsam profiteatur supernaturalem legem, omnes, inquàm, isti habent sufficientia adjutoria à Deo ad non peccandum, sivè ad præcepta implenda, qu-bus nemo, nisi culpabiliter caret, quæ gratia sufficiens nullatenus derogat libero arbitrio; quandoquidem Divinæ gratiæ humana voluntas ex suo libero arbitrio sæpè reluctatur. Propositio probatur ex sacris paginis, ubi Deus sæpè conquæritur, quòd peccatores vocati ad pœnitentiam, obturant aures suas, & peccantes, atque in peccatis persistentes renuunt se convertere ad Deum: Sed frustra Deus quæreretur de peccatoribus, qui non convertuntur, si non haberent gratiam sufficientem ad conversionem; aut si imputabilis ipsis non esset defectus virium à gratia Dei provenientium, Deus enim impossibilia non quærit à peccatoribus. Hinc observandum est, quòd omnis sufficientia voluntatis humanæ, qua valet ordinare opera sua ad finem honestum, ex Deo est: ipsa autem voluntas, quæ ex vitio originalis peccati delectabilia, & utilia secundùm sensum sequitur, si ductum Dei illuminantis, & excitantis ad honestum respuit, fœdiùs cadit, & indignior fit adjutoriis gratiæ Dei, quibus justissimè privatur; nisi ex superabundanti Dei misericordia deinceps proveniant. Undè ex culpabili recessu à gratia Dei, impotens redditur actu multoties ad præceptorum impletionem. Semper tamen potest, præcepta adimplere saltem remotè, quia potest orare; hanc enim gratiam Deus nemini negat, etsi nemini debeat: oranti autem ex corde, prompta est misericordia Dei. Undè Tridentin. *Deus impossibilia non jubet; sed jubendo monet, & facere quòd possis, & petere quòd non possis*. Dari insuper gratiam sufficientem ad salutem, profitentur Concilium Arausicanum secundùm Can. 25. Conc. Trid. sess. 6. Can. 4. & 5. nos autem sæpè reluctari gratiæ, perhibent sacræ paginæ Act. 7. *Vos semper Spiritui sancto resistitis*. Si Deus non daret omnibus gratiam sufficientem, in sensu explicato, frustrà omnes obligaret ad observantiam præceptorum, quæ sine gratia sufficienti nequeunt observari.

8. Non potest homo propriis viribus & sine auxilio supernaturali velle aut perficere ullum bonum opus, quod ad æternam salutem conferat. Propositio probatur ex sacris paginis Psal. 126. *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant*. Joann. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Ad Philip 2. ver. 13. *Deus est enim, qui operatur in nobis & vel-*

& velle, & perficere, Roboratur etiam propositio ex Concilio Milevitano, Arausicano, & Tridentino, ubi apertè legitur, hominem absque speciali Dei gratia, non posse operari bonum ordinis supernaturalis. Tum quia omnis actus tendens in vitam æternam, est ultra vires humanas, ideoque opus habet homo roborari medio auxilio gratiæ, ad hoc ut possit exire in similes actus, & ut sit proportio inter potentiam, & actum, quæ necessaria est, ad hoc ut potentia possit exire in actum.

9. Dum homo operatur opera ordinis supernaturalis, est liber. Propositio probatur, quia si voluntas non esset libera, dum operatur opera ordinis supernaturalis, actus non esset liber, ergo neque moraliter bonus, aut malus; ad hoc enim ut actus sit moraliter bonus, aut malus, constat, quòd debet esse liber.

10. Deus non solùm dat vires sufficientes ad opera salutaria, sed etiam dat ipsum velle voluntatis, ipsumque perficere; ita ut opera bona nostra sint propriè, & sint verè dona Dei, quia Divina operatio non destruit nostram libertatem; imò illam perficit. Qui hæc capere nescit, oportet ut credat. Nam duo docet nos Christiana Fides; scilicèt, nihil nos boni habere, nisi acceptum à Deo; atque si bonum facimus, esse in nostra potestate non facere. Ob primum gloriari de bono opere non possumus in nobis, sed in Deo donante: ob secundum a Deo remuneramur. Quomodo hæc sint, præcepit Deus credere, non præcepit scire. Hæc est præcipua contrà Pelagium doctrina, qui credere noluit; scire præsumpsit: & ideo Dei gratiam negavit, quam cum arbitrio humano componere nescivit. At si ille sciret, quomodò mysterium hoc magnum ad fidem pertineret? fides non habet meritum ubi umana ratio præbet experimentum. Magnus Augustinus sæpiùs confessus est, se scire hæc non posse, quia omnem superant humanum captum. Sequamur humilitatem ejus, superbiam Pelagii detestantes, & ubi ratio deficit, potentior firmet fides. Hoc unum est, nescienti capere necesse est credere.

XVI. Pelagiani Novi. Plures sectarii, tam à schola Lutheri, quàm Calvini progeniti, Pelagii errores circà originale peccatum renovarunt, de quibus sermonem instituit Lindanus Dubitantii sui Dialogo. Secundò Staphilus Apologia de Lutheranorum inter se concordia. Hosius de Sacramento Baptismi. Vide etiam Prateolum verbo *Pelagius*. Dicti sunt Pelagiani Novi *Cornaristæ* à Theodoro Cornartio Comitiorum Holandicorum Secretario, qui circa annum 1595. vivere desiit. Sed ejus hæresis per Holandiam superstes, valdè dilatata fuit, ineuntè seculo decimo septimo: ut igitur tam contrà novos, quàm contrà veteres Pelagianos, existentiam peccati originalis comprobemus, quam ipsi negant, ex quà negatione cæteræ dimanarunt Pelagii insaniæ, quoscumque negantes existentiam peccati originalis, Reprobamus primo ex sac. Scrip. Job 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* Psal. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea*. Ubi numerus pluralis pro singulari ponitur, pro ut aliquando solet Scriptura. Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors*. Nec valet Pelagianorum effugium, dicentium peccatum imitatione in mundum intrasse, non propagatione, Apostolus enim hanc evasionem excludit, ad Ephes. 2. cum ait: *Nos natura esse filios iræ*. Imò cum Pelagius quæreret per quas rimulas hoc peccatum dilaberetur in animam, respondit S. Augustinus lib. 2. de Nuptiis, cap. 28. ex eo loco Apostoli; *Quid quæris, ò Pelagi? rimulam latentem, cum januam habeas apertissimam. Per unum hominem peccatum intravit in mundum. Quid amplius quæris?*

R. Secundo auctoritate Conciliorum & præcipuè Concilii Trid. sess. 5. de peccato originali. His omnibus accedit ratio Theologica, ex institutione Baptismi petita; Ecclesia enim semper credidit Baptismum specialiter fuisse institutum non solùm pro adultis, sed etiam pro parvulis, ut scilicet per ipsum mundarentur à peccato originali; sicuti antè adven-

adventum Christi alia erant remedia, quibus infantes à culpâ originali mundabantur, ut probant Theologi. Nec valet dicere nullum esse peccatum, nisi voluntarium; infantes autem, cum uti propria voluntate non possint, neque ullum peccatum contrahere in eorum conceptione. Respondet enim, & solvit objectionem Divus Thomas part. 2. quæst. 81. art. 1., & nos suprà jam contrà Pelagium satis rem exposuimus. Addere etiam libet, ipsas naturæ humanæ miserias satis fidei de peccato originali, earundem experientia inservire; ut enim animadvertit gravissimus ille Theologus, Franciscus Zumel in 1. 2. D. Thom. tom. 1. q. 81. art. 1. disp. 1. *Philosophi, qui lumine fidei caruerunt, cum humanæ naturæ miserias in se ipsis experirentur, & cernerent; & peccatum originale, quod fuit prima eorum causa, minimè cognoscerent, valdè de natura ipsa conqueruntur, quòd talem eam condiderit Princeps hujus mundi, & idcircò fabulosas, & confictas excogitaverunt causas hujus humanæ miseriæ.* Qui plura de peccato originali adversùs hæreticos velit, adeat præfatum Zumelium, rem ibi late, ac eruditè pertractantem.

XVII. Pelagini. In valle Camonica Diœcesis Brixiensis, circà medium seculi 17. à Iacobo Philippo, dicto à S. Pelagio Mediolanensi, originem habuerunt, cujus proindè sectatores *Pelagiani* sunt nuncupati, eò quòd in Oratorio, S. Pelagiæ sacro, convenirent. Præfatus Jacobus, sub ementita sanctitate, hæresi dedit initium, *Quietistarum, & Orantium*, perversa dogmata confundens: laicis, etiam mulieribus prædicandi potestatem faciens, in nocturnis conventiculis, suis sectatoribus turpiter commisceri permittens. Plures ex eis capti, quorum unus facie ad faciem Deum alloqui gloriabatur, edito revelationum libro, in quo plures errores inserti contrà SS. Trinitatem, contrà Ecclesiam, contrà Prælatos. De hac hæresi copiosiùs scribit Berninus seculo 17. cap. 9.

XV. Poenitentiarii, secta sunt Molles Confessionistæ, qui anno 1559. septem crassissimos errores immiscuerunt circà doctrinam de Pœnitentia. Hac de re *Illyricus* accusat Vuitembergenses, & Lipsenses.

II. Pepuziani, sivè Pepuzitæ, à quodam oppido, quod *Pepuza* nominatur, sunt appellati; est autem *Pepuza*, ut testatur S. Epiphanius, civitas quædam deserta in Phrygia, quæ adeò in honore habebatur apud Pepuzianos, ut eam Jerusalem nominarent; & somniabant, Christum sub specie fœminæ in ea civitate revelatum fuisse: ex quo tantam mulieribus tribuebant dignitatem, ut etiam Sacerdotio honorarentur. Fuerunt autem Pepuzitæ, sectà Montanistæ, imò ipsos Montanistas, etiam Pepuzitas fuisse nuncupatos, asserit Nicæphorus suæ hist. lib. 4. Vide *Quintilliani*.

II. Peraticus Euphrates, à quo *Peratæ* vocati sunt, prodiit ex schola Simonis Magi: socios habuit *Ademum* & *Carissium* teste Theodoreto, hæretic. fabul. lib. 1. Hi omnes in ea fuerunt sententia, ut dicerent unum esse mundum, tripartitò divisum, & unam quidem partem, esse veluti quendam magnum fontem, qui potest in infinitum dividi, & hunc vocant bonum perfectum paternum. Secundum vero, potentiarum infinitarum multitudinem. Tertium, specialem. Primum fontem appellant ingenitum. Hos fontes, nominant tres Deos, tres homines, tres rationes, tres mentes: & tempore Herodis, asserunt descendisse ex illis fontibus quendam triplicis naturæ hominem tricorporeum, triplici potestate præditum, qui Christus vocatur. Plura alia deliramenta, etiam de Christo effutiunt, quæ recenset Theodoretus loco citato.

XVI. Pervanus. In regno Pervano inventus est insignis Theologiæ professor, illic pro oraculo habitus, qui cum fœminæ cujusdam, diabolica extasi mundo illudentis, familiaritati se addixisset, eamque de profundissimis Theologiæ quæstionibus consuluisset, abea usque adeo dementatus est, ut sibi in mentem induceret, se miracula perpetrare, & non minùs erroneas, quàm ridiculas propositiones enunciavit, in quibus sustinendis cum induratus persisteret, ab Inquisitoribus

ribus condemnatus, tandem igni traditus fuit. Ex Spond. ann. 1583.

1. Dicebat datum sibi à Deo Angelum, à quo quidquid vellet, ad disceret.

2. Se singulari Dei familiaritate potitum esse.

3. Immediatè cum Deo se collocutum.

4. Regem se futurum, ac Summum Pontificem, translata in regiones Peruanas Sede Apostolica.

5. Se obtinuisse sanctitatem Angelorum, & Apostolos sanctitate antecellere.

6. Oblatam sibi à Deo fuisse unionem hypostaticam, se verò eam recusasse.

7. Se mundi redemptorem constitutum fuisse secundùm efficaciam, cum Jesus Christus tantùm fuerit secundùm sufficientiam.

8. Universum statum Ecclesiasticum abrogatum iri, se verò alias leges conditurum, quibus Clericorum cœlibatus tollendus, uxorum multitudo concedenda, & confitendi necessitas excludenda. Hæc deliria hominis sui impotis sunt, ut nemo non videt. Ideò satis se ipsis reprobantur.

PERTICONASATI. Vide *Patalorincitæ*.

V. PETILIANUS, Pseudo-Episcopus Cirtensis in Africa, mediocris literaturæ, vixit temporibus D. Augustini, qui eundem confutavit, solvens argumenta, & sophismata, quæ Petilianus, Donatistarum primipilus proposuit in celebri conferentia, habita à Donatistis cum Orthodoxis, ann. 411. cui interfuit pro parte Catholica D. Augustinus. Præter Donatistarum errores, docebat Petilianus.

1. Malos Sacerdotes non conficere vera Sacramenta. R. verbo *Albigenses*.

2. Eos, qui se pro peccato interimunt, debere inter martyres nuncupari, eo quòd in se puniant, quod se dolent commisisse. R. verbo *Circumcelliones*. Tum quia non licet privata potestate occidere quemquam: ergo à fortiori neque licet occidere seipsum. Tum quia non hominis, sed Dei est martyrii voluntas, quia fortitudo, & charitas, quæ ad martyrium sunt necessaria, sunt à Deo. Ipso etiam lumine naturæ docemur, nos vitæ, & mortis nostræ potestatem non habere, sed solum Deum. Quare sui occisionem, etiam Ethnici Philosophi detestabantur, ut pravissimum crimen; quamvis illam ex motivo, quod videretur honestum, quisquam oppeteret. Vide Macrob. in Somn. Scipion.

3. Eandem efficaciam tribuebat Baptismo Joannis, ac Baptismo Christi. R. Matth. 3. Item Matth. 21. Act. Apost. 1. & 19. Tum quia Joannes à se baptizatos, iterùm à Christo rebaptizandos docuit, quod fuisset superfluum, si eadem fuisset efficacia tam in uno, quàm in alio Baptismo. Tum quia Baptismus Joannis non auferebat peccatum originale, ut colligitur ex ipso Joanne, qui videns Jesum ad se venientem, dixit: *Ecce qui tollit peccata. Ego baptizo vos aqua: ille baptizabit vos Spiritu sancto*. Undè baptizatos à Joanne, baptizabant Apostoli, in Actib. Apost.

XII. PETRO BRUSIANI, sic dicti à Petro de Bruis. Vide in litera B. verbo *De Bruis*.

VI. PETRUS APAMENSIS. De hoc Petro, Apameæ Ecclesiæ invasore, plura congerit Baronius ab ann. 518. usque ad annum 556. Secta fuit Eutychianus, & Acephalus. In Ecclesiam Romanam summo odio excandescens, ejusdem decreta abolere pro viribus studuit. Sanctorum inimicissimus, eorum imagines exturbavit, unius Dioscori simulacrum veneraturus. In Monachos Syriæ excitata persecutione, crudeliter eosdem vexavit. In Synodo Constantinopolitana, sub Menna Episcopo congregata anno 536. condemnatus fuit.

VII. PETRUS MONOTHELITA, circà medium seculi septimi in sedem Alexandrinam intrusus, Monothelismi fautor; procurante Martino primo Romano Pontifice, à Sede, quam injustè occupabat, fuit expulsus.

VII. PETRUS, in Ecclesia Constantinopolitana suscipiendorum hospitum munere insignitus, hæreticus Monothelita,

lita, in Pyrrhi pariter Monothelitæ locum subrogatus, ut Catholici faciem præseferret, datis subdolis literis ad Martinum Pontificem, in communionem recipi petiit: sed ejus petitio, utpotè subdola, rejecta fuit. Hortatus autem à Pontifice, ut veram fidem profiteretur, respondit ad eundem per literas, in quibus corrupit testimonia Patrum, ut hæresim suam commendaret. Anno 656. in sua impietate decessit. Ex Baronio.

XII. Petrus Lombardus, Parisiensis Episcopus, vir admodùm celebris, qui in unum volumen Theologicas Patrum sententias collegit, undè & Sententiarum Magister meruit appellari, atque primi nominis Theologos, ut S. Thomam, S. Bonaventuram, Scotum, habuit Commentatores. Is ergo malè videbatur sentire de Christo, dicens, quod Christus secundùm quod est homo, non est aliquid; quod ita intellexisse reor, ut significaret, Christum, in quantùm homo est, non esse *unum quid*, & *hoc aliquid* ut antiquiores Philosophi loquebantur, hoc est, *subsistens essentia*. Propterà accusatus post mortem in Conc. Lateran. III. ann, 1179. remisit Pontifex Alexander III. examen causæ ad Senonensem Episcopum, qui juxtà sibi præscriptum, coacto Concilio Parisiis, errorem illum damnavit, ut testatur Mathæus Paris in Histor. Anglican. Henrico II. Rege. Tamen cum Romana Ecclesia judicium non tulerit, manet excusationi locus. Nam sensùs Lombardi is rectè potuit esse: scilicèt, Christum in quantum hominem, non esse humanum suppositum, quod facilè explicari minùs cautè potuit per nomen *aliquid*, aut *hoc aliquid* more Philosophorum. Posteà accusatus fuit à Joachim Abbate, in Lateranensi Conc. sub Innoc. III. ubi compertum fuit, sensum Lombardi sanum fuisse, atque adversa Joachimi opinio reprobata. Habet tamen Magister viginti & sex loca, quæ à discipulis rejiciuntur; suntque additæ volumini Sententiarum adnotationes illorum, propter eos, qui aut minùs sciunt, aut minùs cautè legunt.

XV. Petrus de Aranda, sub Alexandro VI. Episcopus Calaguritanus, de hæresi infamatus, crimine probato, omni dignitate privatur, & in Castro S. Angeli conjicitur. Ejus dogmata erant.

1. Legem Mosaicam habere unum Principem, Christianam vero tres, scilicèt Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

2. Christum passum non esse, si est Deus; ac proinde orando dicebat, *Gloria Patri*, non adjiciens Filio, & Spiritui sancto.

3. Indulgentias nihil esse, vel operari, sed inventas à Patribus pro eorum commodo.

4. Non esse Infernum, vel Purgatorium, sed tantùm Paradisum.

5. Antequàm celebraret, prandebat, & diebus ab Ecclesia prohibitis carnes comedebat. Quos omnes errores, jam alibi in hoc opere confutatos exhibuimus, & refert Spond. ann. 1498.

XV. Petrus Dresensis, in Saxia ortus, Patria, & oppido Dresensi in Misnia, Waldensium erroribus infectus, cognita ejus hæresi, à Patria fuit expulsus, circà annum 1410. proindè Pragam fugiens, ut victitaret, ibidem puerorum instituendorum curam suscepit. *Jacobellum*, de quo suo loco Actum, ad prævaricationem induxit, & universam Bohemiam corrupit, dicens, communionem ex Christi præcepto sub utraque specie, etiam laicis exhibendam, & eos, qui sub utraque specie non susciperent, graviter peccare. R. primò, quia nullum extat præceptum Divinum communicandi sub utraque specie. Secundò, totus, & integer Christus tam continetur sub una specie, quàm sub alia. Tertio, communicantes tantùm sub una specie, nulla gratia, ad salutem necessaria defraudantur. Quartò denique, Ecclesia præscribendo, ut laici, & Clerici non conficientes, sub panis tantummodò specie communicarent, ad hoc stabiliendum justis causis, & rationibus adducta fuit, & meritò; nam ut Trid. Concilium session. 21. cap. 2. declarat: *Hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utiliati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret. Quare agnoscens sancta Mater Ecclesia, hanc suam*

ui

in administratione Sacramentorum auctoritatem, licèt ab initio Christianæ Religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset: tamen progressu temporis, latissimè jam mutata illa consuetudine, gravibus, & justis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit, quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare non licet. Causæ autem illæ, vel rationes, quæ adduxerunt Ecclesiam ad supprimendum pro laicis usum calicis, tales sunt. Primo, uniformitas inter fideles omnes observanda: Patres enim Constantienses, & Basileenses innuunt, sua ætate jam à longo tempore receptum invaluisse morem, communicandi sub una specie. Secùndo, periculum effusionis, & irreverentiæ in Sanctissimum Sacramentum. Tertio, difficultas diù asservandi vini speciem, pro communione infirmorum. Quartò, multorum à vino bibendo, & in eodem cum multis aliis calice, abhorrens indoles. Quintò, penuria vini in multis regionibus. Sextò denique, hæreticorum pervicacia, obstinate contendentium utramque speciem jure Divino esse ad Sacramenti substantiam necessariam. His non obstantibus ad frequentes, & sæpius iteratas Gallorum, & Germanorum expostulationes de restituendo Calicis usu, Concilium Tridentinum rem totam summi Pontificis prudentiæ, ac sapientiæ commisit, ut videre est sess. 22. in fine: intacto tamen Christianissimorum, Galliæ Regum privilegio, qui, die qua inaugurantur, Eucharistiam sub utraque specie percipiunt. De Petro Dresensi agit Æneas Sylvius in hist. *Boem.*

Petrus Goviezius. Vide *Duita.*

Petrus Carpentarius. Vide *Calvinistæ Casarii.*

XII. Petrus Joannis, vixit seculo duodecimo, quo seculo jam cadente decessit. Inter hæresiarcas recensitus à Prateolo; jussu Cœlestini tertii, ejus ossa exhumata, & igni tradita fuerunt, ejusque errores in Concilio Viennensi, sub Clemente Papa V. iterum damnati fuerunt, quia forte iterum ab aliquo, de novo excitabantur. Primus est qui ausus fuit Romanum Pontificem Antichristi nomine impetere.

1. Docuit, animam rationalem non esse formam hominis. R. Ex Concil. Lateran. 5. celebrato anno 1512. sess. 8. ubi legitur: *Cum Anima non solum vere, & per se, & essentialiter humani corporis forma existat &c.* Tum quia, si anima rationalis non esse forma hominis, homo non esset animal rationale; est enim rationalis a forma scilicèt anima rationali, quam habet. Tum quia, si anima rationalis non esset forma hominis, frustrà poneretur in homine; at Petrus Joannis concedit esse in homine animam rationalem, quo ergo jure negat hanc esse formam hominis? Tum quia, si forma hominis non esset anima rationalis, homo non differret à pecude, plusquam leo differat à bove.

2. Docet, Apostolos non prædicasse Evangelium Christi juxta spiritualem intelligentiam, sed tantum secundùm literam. R. Ex Act. Apost. & Ecclesiasticis historiis, ex quibus colligitur, Apostolos prædicasse secundùm spiritualem intelligentiam Evangelium, cum sensus literalis Evangelii plura sub se claudat mysteria, & plura intelligenda tantum spiritualiter ex intentione Christi; maxime cum Christus ut plurimum loquutus sit in parabolis.

3. Negat in Baptismo infundi ullam gratiam: R. verbo *Armeni*, contra quos probatum est Sacramenta conferre gratiam.

4. Asserit, Christum, cum adhuc esset vivus, substinuisse vulnus lanceæ. R. ex aperto testimonio Evangelii Joannis, ubi historia passionis Christi perhibetur his verbis: *Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis, & aqua.*

5. Per Babylonem, universam Ecclesiam Romanam intelligit: per Antichristum vero, Summum Pontificem, Circa quæ consule, quæ infra dicta sunt verbo *Petrus Joannis Olivi.*

XVI Petrus Martyr, cognomento Ver-

Vermilli, licèt Petrus Martyr, mutato cognomine, nuncupari voluerit, natione Florentinus, regularem vitam professus, Græcæ linguæ expertus, Patavii studiis Philosophicis imbutus, Theologicis verò Bononiæ, dicendi facundia insignis, in celebrem Concionatorem evasit: ex lectione operum Zuinglii, & Buceri Neapoli contaminatus, ibidem cum Joanne Valdes Hispano, & secta Lutherano, inita amicitia, Protestantibus adhærere cœpit, & per secretas conciones, plures etiam conspicuos viros Luthero lucrari enitens, de hæresi accusatur. Neapoli aufugiens, Lucam se contulit, ubi quatuor præcipuos viros pervertit, & socios in apostasia habuit, una cum Bernardino Ochimo, qui omnes ad hæreticos in Helvetia confugerunt. Petrus, suadente Bucero, Strasburgi publicè prædicationis munere assumpto, Monialem in uxorem duxit, & vir magni nominis inter Protestantes evasit; deindè in Angliam vocatus, ut in Oxfordiensi universitate doceret, à Maria Regina Catholica, mortuo Eduardo hæretico, qui Petrum vocaverat, statim Anglia expulsus, iterum ad Helveticos remeavit, & Possiniacensi colloquio, habito ann. 1561. interfuit. Sed cum à Calvinistis circa Eucharistiam dissentiret, ab ipsis Calvinistis veneno interfectum fuisse, Tiguri, sunt qui asserant, anno 1562., cum plura opera ad suas blasphemias sustinendas, & propagandas scripsisset. Brentium, & Bullingerium potissimùm Antagonistas habuit, contrà quorum doctrinam etiam calamum acuit. Ex Spondano anno 1547.

1. Dixit, Christi corpus nec realitèr, nec Sacramentaliter esse posse sub speciebus Eucharisticis; cum neque per Dei potentiam idem corpus esse possit in pluribus locis. R. verbo *Anabaptistæ*, & verbo *Bucerus*. Idem autem corpus, per Dei potentiam, esse posse pluribus in locis, disertè probant Philosophi; quatenùs nullum essentiale impossibilitatis principium inveniunt; maximè loquendo de præsentia non circumscriptiva.

2. Formam consecrationis sic exponebat: Hæc est figura, vel signum corporis mei. R. Quia si panis Eucharisticus esset simpliciter signum, & in hoc consisteret essentia Eucharistiæ, à fortiori tabula, in quà pingitur cœna Domini, deberet dici Eucharistia, quia mèliùs signat corpus Christi tabula, in quà pingitur cœna Domini, quam possit signare frustulum panis, in se præcisè spectatum. Vide Vellosillum in advertentiis Theologicis ad tom. 2. Chrysostomi, quæsit. 3. ac 15. & 16. atque ad 6. tom. D. August. quæsito 3.

3. Dixit, Christum intrasse ad Discipulos in octava Paschæ per fenestras. Hic error etiam arrisit Durando, qui judicavit partes quantitatis penetrari non posse in 4. dist. 44. q. 6. & alibi. Rejicitur tamen non sine gravissimis censuræ notis a Theologis. Vide Vellosillum in suis Advertentiis, & Graveson de Mysteriis, & ann. Christi dissert. 22. in 2. argumento. R. Ex Evangelii Textu, in quo ingressus Christi ad Discipulos manifestatur factus januis clausis, Nam, quòd dixerit: *Janiis clausis*, miraculum penetrationis significare voluit, ut nemo non videt: ridicula autem, & Evangelistis indigna narratio esset, si id animadvertentes, ingressum per fenestras non excluderent.

4. Non esse necessariò credendum B. Mariam fuisse perpetuo Virginem, cum (ut dicebat) de hoc nulla fiat mentio in sacris literis. R. verbo *Antimarsani*.

5. Negavit immunitatem Ecclesiasticam. R. Quia in omni lege, quæ ad Deum, religionis ergo pertinent, immunia sunt ab hominum jure, dictante id naturali ratione. Undè habetur ex Script. Genes. 47. quod Joseph, cum tributariam faceret universam Ægyptum, exemptos fecit Sacerdotes. Id ipsum habetur in lege scripta, Num. 3. 10., ubi loquens Dominus ad Moysen ait: *Dalis dono Levitas Aaron, & filiis ejus, quibus traditi sunt à filiis Israel*. Et infra num. 45. *Eruntque Levitæ mei, ego Dominus*. Et cap. 8. *Statuesque Levitas in conspectu Aaron & filiorum ejus, & consecrabis oblatus Domino, & separabis de medio filiorum Israel, ut sint mei. & posteà ingredientur tabernaculum fœderis, ut serviant mihi. Sicque purificabis. & consecrabis eos in oblationem Domini, quoniam dono donati sunt*

sunt mihi à filiis Israel. Ex quibus textibus constat, Levitas tantùm Aaroni, ejusque successoribus Sacerdotibus fuisse subjectos. Insuper Sacerdotes, ac Levitas fuisse a tributis, & exactionibus immunes, colligitur Matth. 17. Quam immunitatem ibi significat Christus competere tum sibi, tamquam Filio naturali Regis Regum, tum B. Petro, propter quandam participationem; interrogans enim ibi Christus Petrum, ait: *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filiis suis, an ab alienis? Et ille* (scilicet Petrus) *dixit, ab alienis*. Dixit illi Jesus: *Ergo liberi sunt filii*. Quibus verbis ostendit Christus B. Petro, ejusque successoribus privilegium esemptionis communicasse, & per consequens omnibus Ecclesiasticis personis, quatenùs illæ servitio Dei peculiariter dicatæ, de ejus familia esse censentur.

Constat etiam immunitas Ecclesiæ auctoritate Conciliorum, & Pontificum. Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 6. hæc habet: *Cum à jure tam Divino, quàm humano laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innovamus &c.* Concilium Coloniense cap. 20. *Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, jure pariter humano, & Divino introducta*. Concil. Trid. sess. 25. c. 20. *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum Immunitas, Dei ordinatione, & Canonicis Sanctionibus constituta est*. Simile habet Bonifacius VIII. in cap. *Quamquam, de Censibus Ecclesiæ*. Probatur denique ratione, quia nulla potestas, sivè jurisdictio propria virtute se extendit ultra genus sui objecti, tanquam proprios limites; Ecclesiasticæ autem personæ, & propria bona, sunt extrà objectum, & proprios limites jurisdictionis secularis: ergo ad ea secularis jurisdictio per se, & propria virtute se extendere non potest. Major patet. Probatur minor, Quia cum potestas civilis ordinetur per se, & directè ad finem temporalem, debet solùm habere pro objecto res temporales, & politicas, non autem sacras, quæ ad Dei cultum per se, ac directè spectant, ideoque ex natura sua ad supernaturalem finem ordinantur, ut sunt Ecclesiasticæ personæ, earumque bona. Adde, quòd circa eadem objecta per se non versantur diversæ potestates, sivè jurisdictiones, alioquin magna confusio orietur: sed certum est Ecclesiasticam potestatem versari circà personas, & res Ecclesiasticas: ergo circà easdem res per se non versatur potestas civilis, quæ totaliter diversa est ab Ecclesiastica.

6. Negavit in cap. 13. Epistolæ ad Romanos aliquam jurisdictionem temporalem competere Supremo Pontifici. R. Exemplis ex sacra Scriptura deductis ubi legimus, quod Moyses fuit Sacerdos & Princeps temporalis, qua Sacerdos, adolebat incensum, ut constat ex lib. Paralip. cap. 26 quà Princeps temporalis, judicabat populum, ut patet Exodi 18. Insuper ex lib. 1. Reg. videmus, quod Heli fuit summus Pontifex, & Judex politicus; similia exempla eruuntur ex lib. Machab., ergo si potuit in lege veteri idem esse Princeps, & summus Sacerdos, hoc etiam concedi debet in lege gratiæ. Tum quia nulla hàc de re extat in sacris Paginis prohibitio, Tum, quia, cum potestas, temporalis sit sub ordinata spirituali, potest, qui habet spiritualem potestatem etiam exercere temporalem. Maximè cum id decori dignitatis conveniat, ne à seculari potestate Summus Christi Vicarius dependeat; imò, ut tanquam Pater liberè omnibus Regnis, & Regibus providere valeat in rebus sacris, nemini subjectus in temporalibus esse debet.

XV. Petrus de Osma, sive Oxomiensis, in Academia Salmaticensi Teologiæ professor, librum vulgavit anno 1479. multis erroribus respersum, à Sixto IV damnatum, & igni traditum. Ex Genebrardo in vita Sixti IV.

1. Dicebat, Confessionem Sacramentalem non fuisse à Christo institutam, sed ab ominibus in Ecclesia invectam. R. verbo *Jacobitæ*. Tum quia necessitas Confessionis deducitur, ex Evangelio; unde venit de consequenti, quod sit à Christo instituta, & præcepta; negari enim non potest, quod Christus constituerit Sacerdotes judices, & dederit eis potestatem solvendi, & ligandi: sed Judex

Judex non potest rectè judicare, nisi audiat reum, ergo peccator debet coram Judice Sacerdote culpam suam proferre. Hoc autem Sacramentum fuisse a Christo institutum, asserunt tot Concilia, & sancti Doctores, ut superfluum censeam auctoritatum torrentem adducere. Sed si quæ est humanæ considerationis ratio convincens, quod Confessio sit de jure Divino hæc est, quòd tot potentissimi Reges, tot Magnates, tot Doctores per secula libenter se submiserunt judicio Sacerdotis, peccata sua, quæcumque fuerint, confitentes, & absolutionem deposcentes, quod certe non fecissent, & facerent si Confessionem non crederent de jure Divino, medium unicum lapsis necessarium ad obtinendam salutem. Quam veritatem omnes SS. Patres in suis scriptis profitentur.

2. Dixit, peccata mortalia sola contritione cordis deleri, & venialia sola displicetia. R. verbo *Jacobitæ*.

3. Papam non posse indulgere fideli pœnas Purgatorii. R. verbo *Joannes Vvicleffus*, contra quem actum de Indulgentiis, & verbo *Jacobus Præpositi*, contra quem actum de Thesauro Ecclesiæ. Verum quidem est, quod Papa animabus defunctorum non indulget, cum jam sint extra Ecclesiæ militantis judicium, & potestatem: Concedens tamen Indulgentias animabus illis applicandas, per modum suffragantis, & Divinam misericordiam precantis se habet; ut scilicet Deus piissimus acceptare dignetur id, quod Christi meritis innixus concedit.

4. Papam non posse dispensare in statutis universalis Ecclesiæ. R. ex iis, quæ dicta sunt contra Hussitas, & Jacobum Præpositi; si enim Papa, ut alibi probavimus, est caput Ecclesiæ jure Divino, potest condere novas constitutiones, ut probavimus verbo *Arnulphus* sequitur, quod possit dispensare in statutis universalis Ecclesiæ; quod imo est necessarium ad bonum regimen, non enim quæ semel expediunt, semper expediunt, ut probat experientia.

5. Romanam Ecclesiam posse errare in fide. R. verbo *Bucerus*.

X III. Petrus Joannis Olivi, natione Gallus, ex oppido Sitignano, Diœcesis Bitterensis, vixit seculo decimo tertio, natus siquidem est anno 1247. mortuusque anno 1297. cum esset annorum ætatis quinquaginta. Non desunt, qui hunc Petrum Joannem, Olivi, eundem fuisse asserant, ac Petrum Joannem, de quo actum superius. Sed perperàm confundi unum cum alio crediderim, quandoquidem ille à Cœlestino III. damnatus, necessario hunc Petrum Joannem Olivi uno seculo præire debuit: tempore enim Cœlestini III. nondum institutus fuerat ordo Sancti Francisci, qui solum exordium habuit ineunte seculo decimo tertio, sub Honorio III. summo Pontifice. Accusatus itaque fuit primo Petrus Joannes Olivi de quibusdam scriptis tractatibus, quibus voluit Beatissimæ Virginis præconia ultra modum efferre; quæ, quamvis omni laude superior sit, falso tamen non eget honore; siquidem honor Regis judicium diligit. Eos, jubente Generali ministro Ordinis, qui postea fuit Nicolaus IV., propriis manibus Petrus Joannis Olivi incendio tradidit: hicque recurrit argumentum, non posse hunc Petrum Jovanem Olivi, cum Petro Joanne, de quo supra actum, confundi, quandoquidem Nicolaus Quartus, quasi uno seculo distat a Cœlestino III., qui supradictum Petrum Joannem damnavit. Cæterum Petrus Joannes Olivi, certum est, quod de pluribus aliis erroribus sæpe fuit accusatus: Sed statim ac fuit de erroribus impetitus, vel explicavit, quæ nimis periculosè scripserat, vel revocavit. Frequentes accusationes à fratribus Ordinis passus est, eo quòd eorum animos à regulæ suæ rigore, ac paupertate deviantes acriùs redargueret; quorum ope graviora etiam post mortem sustinuit; quandoquidem iterum de hæresi accusatus, ab adversariis exhumatus est, ac velut hæreticus damnatus, ejusque scripta igni adjudicata, & interdicta usque ad Sixti IV. tempora, qui illis iterum examinatis, declaravit nihil in eis contineri, quod expresse fidem Catholicam læderet. Negari utique non potest, quod nimus rigor

Olivi in acceptione regulæ S. Francisci multa schismata, & contentiones in Ordine excitaverit; in ipsis etiam exercitiis pietatis, nimius excessus certe non est commendabilis; omnis enim vera virtus fugit extrema, tenet siquidem medium virtus, quæ sine discritione nequit subsistere, quamobrem eundem modum exigit, in cultoribus suis; ut prudentia duce, de bono ita provideat, ut majora non irritentur mala. Cæterùm à Nicolao IV., à Sixto IV., à S. Antonino, & à pluribus Scriptoribus, ratione potissimum humilitatis, & obidientiæ commendatum, est invenire Petrum Joannem Olivi, qui omnia sua scripta libenter S. Matri Ecclesiæ cum summa humilitate submisit. Videatur hac de re Vvadingus, omnesque Scriptores Annalium Ordinis S. Francisci. Errores, quos effudit Petrus Joannes in postilla, seu Commentario super Apocalypsim, numero viginti unum, idem scriptor vel explanavit, ostendendo se in sensu Catholico loqui intellexisse, vel ut jam monui, retractavit: alios vero quinque errores, quos sub nomine Petri Joannis à Cœlestino III. damnatos jam retuli, etiam per calumniam suis antagonistis fuisse adjudicatos Petro Joanni Olivo, cedere par est. Quidquid hac de re fuerit, hoc iterum movit Clementem V. ad eorundem condemnationem, sicuti de facto in Concilio Vinnensi iterum condemnavit, ne de novo refricarentur errores, jam uno ante sæculo á Cœlestino III. damnati.

V. Petrus Mogus, secta Eutychianus, ab iisdem in Sedem Alexandrinam intrusus, Zenonis Imperatoris jussu rejectus à Sede: Sed jam ipso Imperatore palàm hæreticis favente, iterùm restituitur. Petri Mogi suggestione Zeno Imperator *Henoticon* suum promulgavit, quod etiam unitivum appellari voluit. Fuit autem *Henoticon* quoddam decretum ab Imperatore (cui jus nullum in causa fidei competebat) promulgatum, circa res fidei, in quo simulans Imperator se unionem inter dissidentes de fide procurare, certam proposuit fidei Confessionem, cui omnes sub anathemate subscribere deberent; in qua fidei Confessione, cum protestaretur Nicæni, Constantinopolitani, & Ephesini Concilii definitiones se recipere, atque Nestorio, & Eutycheti anathema dicere, tacitam immiscuit abrogationem Concilii Chalcedonensis, cui Concilio Petrus Mogus, utpotè Eutychianus, potissimùm adversabatur, qui fraudolentissimus hæreticus, ad alliciendos Catholicos, nonnunquàm approbator videri voluit Concilii Chalcedonensis, & receptor; licet solùm tria priora Concilia reapsè reciperet: qua fraudulentia comperta, multi ex suis sectatoribus ab eodem defecerunt, & seorsim convenientes, *Acephali* sunt dicti, de quibus actum suo loco. Interìm Petrus Mogus à Felice Papa damnatus, in anathemate mortuus est Alexandriæ, cujus Urbis sedem occupabat, circà annum 490. Ex Liberato cap. 16.

XVII. Petrus Molinus, Gallus, secta Calvinianus, ex iis, quos rigidos vocant, sivè Gommaristas, Minister Carentoniensis, contrà Tilenum Parisiis, qui erat ex mollibus Arminianis, acritèr disputavit de Incarnatione: sed ambo tractantes quæ sua non erant, nonnisi vana, & stulta loqui potuerunt. Ex Spondano anno 1613.

XVI. Petrus Kelsicensis, circà annum 1560. dux fuit Piccardicæ sectæ: damnabat omnes leges humanas Imperatorum, Regum, Civitatum, & Provinciarum, ut suis sectatoribus ad perpetranda scelera ampliorem aditum referaret. Ex Spond. anno 1560.

IV. Petrus Palæstinus, fuit Eutacti Hæresiarchæ Magister. Vide *Eutactus*.

XVI. Petrus Ramus. Inter literatos Calviniana fuligine tinctos, fuit Petrus Ramus, in Veromandis ortus, qui diù Philosophiam, & Mathematicam cum docuisset, ad Calvinismum deficiens, in Philosophicis scientiis errores invexit, Aristotelem voce, & scriptis oppugnans; ejusque præcipuum studium in eo fuit, ut Calvinianam hæresim totis viribus juvaret. In tumultu dicto *Sambartholomæo*, Parisiis miserrimè periit, per fenestram præcipitatus, ejusque cadaver pluribus injuriis à pueris affectum, in hæresis oppro-

probrium, etiam contumeliosè per urbem raptatum fuit. Ex Spond. anno 1572.

XVI. Petrus Richerius, apostatavit ab Ordine Regulari, quem erat professus, solius libertatis motivo inductus: deindè etiam à fide factus Apostata, Calvinismum amplexatus, in Calvini gratiam se insinuavit, à quo in Americam destinatus ad novam Protestantium religionem propagandam, unà cum *Guillelmo Carterio*, & aliis Calvinistis, statim ac Franciam Antarcticam appulit, ibi Cœnam Calviniano more celebravit: sed orto inter filios divisionis dissidio, coacti fuerunt ad propria, sinè ullo ideatæ propagationis fructu remeare; longa enim comprobavit experientia, quòd hæresis tantam vim non habet, ut valeat inter Ethnicos se dilatare. Permissum quidem videmus hæreticis, Catholicos minùs probos, in illorum modicæ probitatis pœnam posse pervertere, nunquàm tamen (quòd sciam) hæresis tantam obtinuit efficaciam, ut posset Gentiles ad falsam sectam invertere, cujus rei ratio esse potest, quòd conversio Gentium ad veram religionem est opus Dei vocantis, illuminantis, & veritate, quam animæ desiderant, illas oblectantis: perversio ad hæresim, est vitiati animi casus, a Deo in pœnam vitii permissus; ideò ad religionem veram convertuntur Gentiles. Sed eorum peccata non sunt tantæ turpitudinis, ut peccata Christianorum: & ideò pœna adeò gravi non puniuntur, aut raro puniuntur. Richerius itaq; suo frustratus progressu, in Galliam reversus, suprà Calvinianam hæresim, novos etiam promulgavit errores: postmodùm iterùm Genevam se conferens, juxtà Calvini dogmata, ibidem pestilentiæ Cathedram tenuit, circà annum 1555. Errores, quos tamquàm novus hæresiarca in America docebat, sunt sequentes, quos refert Spond. anno 1555.

1. Christum in carne sua humana non esse adorandum, ne terrenum elementum adoretur: licere quidem adorare Christum ut Deum, non verò ut hominem. R. Nam Christum ut Deum. & hominem adorari debere, constat ex eo: quod una sola hypostasis in Christo terminat utramq; naturam: nequit ergo in Christo adorari Divinitas, quin simul, & semel adoretur humanitas Christi; unica enim persona est Christus, qui est homo Deus quem Magi procidentes Adoraverunt, quem etiam Apostolos in Galilæa adorasse Scriptura testatur. Vide S. Thomam 3. part. quæst. 25. art. 1. & 2.

2. Dixit hæreticum esse, qui existimat, Christum necessario orandum, & invocandum. R. Nam Christum invocarunt Apostoli. Tum quia Christus est Deus: ergo si Deus orandus est, & invocandus, etiam Christus orandus, & invocandus: ideò in collectis Ecclesia invocat Christum, a quo adhùc vivente in carne visibili misericordiam deposcebant Cananæa, Centurio, Leprosi, & plures alii, sicut constat ex Evangelio.

3. Ab usu Cœnæ Eucharisticæ esse abstinendum, quia anima (ut dicebat Richerius) nullum ex sumptione Corporis Christi beneficium percipere potest. R. verbo *Armæni*, contra quos probavimus Sacramenta conferre gratiam dignè ument bus. Vide etiam, quæ dicta sunt verbo *Adelphius*, & verbo *Enthusiastæ*. Hic non omittenda alterius Richerii, nempè Edmundi, arrepta occasione, memoria. Mense Martii anno 1612. in Synodo congregata à Jacobo Cardinali Perronio, Archiepiscopo Senonensi, damnatus fuit liber inscriptus: *De Ecclesiastica, & politica potestate*, cujus auctor fuit Edmundus Richerius Presbyter Lingoniensis, Doctor Theologus facultatis Parisiensis, qui liber itidem eodem anno mense Maji proscriptus fuit in Synodo Aquensi, à Paulo Archiepiscopo auctoritate Regia, & Decreto facultatis depositus est a Syndicatu Universitatis Edmundus, qui in se reversus, declarationem coram dignis testibus edidit, quâ librum à se scriptum Ecclesiæ Romanæ, & sanctæ Sedis judicio submittere profitebatur, eam matrem, & magistram omnium Ecclesiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoscens. Præfatum librum plenissimè confutavit Andræas Dualius, insignis Doctor Sorbonicus, Regius & primarius Theologiæ professor. Ex hoc libro fere omnes erroneam hausere doctrinam, quotquot Ecclesiasticam postmodùm ausi sunt impugnare potesta-

testatem. Sed nullius esse momenti cavillationes ex hoc libro decerptas, satis per se patet; quandoquidem earundem primus assertor insubsistentes agnoscens, opus suum retractavit, & Apostolico submisit judicio. Præterquam quòd, ejusdem operis insubsistentiam validissimis rationibus manifestarunt, qui Richerii librum impugnarunt. Quæ obiter dicta sint, ad reprobandum eorum sensum, qui duce Richerio de Ecclesiastica potestate, ea, quâ par est submissione, & reverentia non sentiunt. Contra quam sicut portæ inferi non prævalebunt, à fortiori neque concutient humanæ cavillationes potiùs, quàm rationes nuncupandæ, quæ ab Antagonistis Pontificiæ potestatis proferuntur, Vide quæ dicta sunt verbo *Arnulphus*.

XVI. Petrus Viretus. Calvini eruditionem, Pharelli efficaciam, & Vireti eloquentiam, nascente Calvniiana hæresi commendarunt Calvinistæ. Dicendi itaque facundia disertus fuit Petrus Viretus, in Helvetia ortus, in agro Bernatis, Friburgensis ditionis. Parisiis scientiis imbutus, ubi cum Pharello amicitia inita, ambo Calvino se comites adjunxerunt, ut Genevæ nova dogmata promulgarent, quod & præstiterunt anno 1535. expulsis Catholicis. Interim Lausannæ minister præpositus ab hæreticis, qui Lugduni invalescebant, vocatus, ad quinquennium ibidem etiam minister fuit constitutus. Apud Reginam Joannam Navarræ, ut pote hæreticam gratiam invenit, & apud eam commoratus, plura opera Latino, & Gallico idiomate scripsit. Demum ætatis 63. anno 1571. decessit: Et Spond. anno 1535.

Petritae. Vide *Paulitæ* ubi etiam de Petritis aliquid indicatum.

IV. Phanatici. Enthusiastæ dicti sunt etiam Phanatici ob extases, & raptus, quos habere gloriabantur, & in quibus Divinas inspirationes jactabant. Eadem ratione & moderni hæretici tam à Calvino, quam à Luthero exorti, *Phanatici* vocantur, cum plures eorum, suas sectas Divinitus inspiratas glorientur, raptus etiam, & extases habere nonnulli eorum, ut olim Montanistæ mentiantur, cum tamen somniatas ad ipsis hæreses, nihil aliud, quam purum Enthusiasmum esse constet: qua ratione earum professores merito Phanatici nuncupantur.

II. Phantasiastae dicebantur, quibus Corpus Christi non verum, sed umbratile, ac phantasticum videbatur, Fuerunt autem Simon Magus ejusque discipuli Menander, Staturninus Basilides, Carpocrates Gnosticorum sectæ parens, Valentinus, ex quo Secundiani a Secundo, Marcosiani a Marco, Colarbasiani a Colarbasio. Ad, eandem Phantasiastarum impietatem declinarunt Heracleonitæ, Ophitæ, Cerdon, Manes. R. Omnes præfati hæretici asserendo contra ipsos Verbum Divinum veram, ejusdem nobiscum substantiæ humanitatem, solidum corpus, veram carnem assumpsisse. Ex Scripturis Joann. 1. *Verbum caro factum est.* Si factum, ergo non umbratilis nec phantastica caro fuit, sed vera & realis Psal. 39. & ad Hæbr. 10. *Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi*. Hostiæ porrò, & oblationes legis veteris, non fictæ erant, non umbratiles, sed veræ ac reales; figuræ utique veræ hostiæ, quam Christus in ara Crucis pro salute omnium oblaturus erat; ergo ut veritas umbris ac figuris responderet, necesse fuit verum ac solidum in Christo corpus fuisse. Denique Christus a morte redivivus se ipsum Thomæ tractandum præbuit Joannis 20. & Lucæ 24. *Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum. Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Nihil expressius proferri potest adcontenendam illorum hæreticorum pravitatem. R. 2. multis congestis rationibus. 1. Si Christus verè ac substantialiter homo non esset, frustra nos Christus ad labores ærumnasque hujus vitæ patienter tolerandas suo incitaret exemplo, quodnam enim exemplum esset, nisi prior ipse ærumnis ac doloribus subditus fuisset? 2. Si Christus humanitatis nostræ verè ac propriè particeps non fuit neque nos Divinitatis illius, ac cœlestis, qua fruitur

tur

tur gloriæ, participes esse possemus; omnis enim spes, ac salus nostra in Christo capite nostro posita est. Liceat ergo cum Sancto Joanne Epist. 1. cap. 4. concludere. *Omnis spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse ex Deo est, & omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus.*

II. PHIBIONITÆ. Vide *Gnostici*, qui diversis nominibus nuncupati, etiam Phibionitæ sunt dicti.

I. PHILETUS traditus fuit à D. Paulo, qui de eodem mentionem facit 2. ad Tim. cap. 2. ob hæresim, & blasphemiam in interitum Satanæ, circa annum Domini 56. Negabat resurrectionem corporum, & omnia, quæ de corporali resurrectione leguntur, de spirituali resurrectione interpretabatur. R. verbo *Basilidiani*.

XVI. PHILIPPUS de MORNAII, fuit Calvinista, natione Gallus, vixit post medium seculi decimi sexti. In tractatu de Ecclesia ab ipso edito, vult Ecclesiam dici Catholicam, quia comprehendit omnes, etiam hæreticos, ita ut exceptis Judæis, omnes etiam hæretici, & schismatici sint de corpore Ecclesiæ. Scripsit contrà Philippum eruditissimus Stapletonus. R. Ex epist. ad Titum III. *Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem devita, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus.* Quibus verbis Apostolus præcipit Tito, ut hæreticum devitet, quod certè non faceret, si esset intra Ecclesiam, cum pastor non debeat evitare, sed potiùs curare, eos, qui sunt de suo Ovili. Item ex Concil. Nicæno cap. 18. & 19. permittuntur hæretici redire in Ecclesiam, si velint; ergo ex Concilio patet hæreticos non esse intra Ecclesiam: quod ulteriùs probatur, quia Ecclesia est Congregatio fidelium, hæretici autem non sunt fideles. Tum quia, qui vult esse de corpore debet unionem habere cum eo pore, sed hæretici nullam habent unionem cum corpore, scilicèt cum Ecclesia, neque cum capite, scilicet cum summo Pontifice, cui non obtemperant, ergo non sunt membra Ecclesiæ.

XVII. PHILIPPUS MORNEUS, sanguinis nobilitate, eruditione, at plus pertinacia hæresis suo ævo mundo notissimus, natione Normannus, in Galliæ Regis aula celebris, totus Calvino addictus, Romanæ Ecclesiæ irreconciliabilis hostis librum edidit inscriptum. *Misterium iniquitatis*: in quo pæne quot verba tot aculei ad dilacerandam cattolicam fidem, à Leonardo Cocleo eruditè in suo libro *Antimorneus* noncupato confutatum. Præter opus dictum *misterium iniquitatis* aliud etiam vulgavit *De missæ abusibus, & antiquo S. Eucharistiæ usu* testibus adulteratis Scripturæ & P.P. ab eodem Morneo, refertum. A doctissimo Card. Jacobo Davii in publica disputatione coram Rege detecta, convicta, & confusa fuit Mornei versutia, qua de re impostor hæreticus ignominioso pudore suffusus non tam cattolicorum quam hæreticorum actus in fabulam, a disputatione Rege insalutato abscedens, nunquam dein ausus est publicè se conspiciendum præbere.

VI. PHILOPONUS Joannes, Alexandrinus, Constantinopoli degebat circa annum 535. ubi literarum scientia celebris contra Severum, & Proclum hæreticos calamum acuit, sed eorum errorem impugnaturus, in errorem impegit Tritheitarum, illorum siquidem, qui tres Deos admittunt; edito etiam tractatu contrà Concilium Chalcedonense. Leontius, professione Monachus, Philipponum impugnavit: Ephræm Episcopus Theopoli, & Georgius Pisidas, etiam contra eundem scripserunt. Ex Suida.

1. Docebat, tres esse Deos R. Ex illo Joannis. *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt.* Vide *Gottescalcus*.

2. In resurrectione animas assumpturas corpus diversum ab illo, quod in vita informaverint: R. Ex verbis Job 19. *Rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius*: quæ verba adeo manifeste convincunt Philopponum, ut superfluum sit alias rationes & congruentias adducere, ad probandum unumquemque

que in suo proprio corpore resurrectum. Tum quia Christus in proprio corpore resurrexit, in quo & cicatrices apparuerunt: ergo omnes ad imitationem Christi in proprio corpore resurgent. Tum quia illud corpus debet vel glorificari, vel puniri, quod fuit instrumentum vel bonarum, vel malarum actionum: ergo idem corpus, quod cum anima in hac vita unum fecit compositum, debet resurgere.

3. Dixit, facta unione duarum naturarum in Christo, non ampliùs duas, sed unam tantùm compositam remansisse naturam. Hinc creditur, Monophysitarum ducem extitisse, à quibus, & Monothelitæ pullularunt. R. verbo *Monophisitæ*.

IV. Philostorgius, discipulus Eunomii, cum Magistro in impietate non impar, suique Magistri præcipuus encomiastes. Ex Niceph. lib. 2. cap. 29.

V, Philoxenas. Vide *Xenajas*, qui à Petro Fullone constitutus Episcopus Hierapolitanus, nominatus est Philoxenas.

XVI. Philosophi Gentilizantes. In Concilio Lateranensi sub Leone X. factum est decretum contra nonnullos Philosophos, qui animam rationalem esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus asserebant. Occasionem autem prædictæ sanctioni dedisse dicitur Petrum Pomponatium Mantuanum, qui Bononiæ philosophiam docebat, secundùm quam [illegible] nitebatur, animam rationalem esse mortalem; ex qua doctrina juventus in viam perditionis abibat. Cæterùm, animam rationalem esse æternam, probatum est contrà Arabes. Hisce Philosophi dicti sunt Pomponatii sequaces, eo quòd religionem philosophando, hoc est solo rationis lumine discurrendo definiendam, & eligendam esse contendant; à quibus præcavendum monet Apostolus ad Coloss. cap. 2. ver. 8. plura enim Philosophiæ principia defectu comprehensionis nostræ, dum ultra sensibilia progredimur, deceptioni, malè intellecta, inserviunt: Constat enim quòd ex illo principio, *ex nihilo nihil fit*, tollitur mundi creatio, nisi sapiens Philosophus animadvertat, principium illud generabilium rationem non excedere, neque ad creationis virtutem attingere. Ex alio principio: *A privatione, ad habitum non datur regressus*, tollitur corporum resurrectio, nisi quis noverit principium illud solam naturalis actionis activitatem comprehendere. Quod idem intelligendum est de illo: *Accidentis est inhærere subjecto*; alioqui tollitur existentia Corporis Christi in Eucharistia sub accidentibus separatis a subjecto. Sic de aliis principiis Philosophicis naturàlibus discurrendo, quæ cum intra terminos naturæ vim verificativam, & illativam contineant; atque ex humanæ scientiæ experimentis, sivè observationibus oriantur: locum non possunt habere in rebus, quæ sunt supra, quibus nequaquam contraria sunt; sed nec illas attingunt. Ejusmodi sunt fidei Catholicæ mysteria; excedunt enim naturam, & omnia naturalia principia; sicut & proindè omnem naturalem cognitionem. Et sicut ex naturalibus nulla est illatio, aut consequutio ad supernaturalia; ita neque contrà supernaturalia.

II. Philumena. Secundo currente seculo fuit quædam puella, de qua in Annal. Baron. anno 146. & 174. quam veluti prophetissam secum ducebat Apelles hæreticus, & cum esset à dæmone agitata, eandem divinitùs inspiratam ad prænunciandа futura Apelles asserebat. Fuit proindè auctrix hæresis Apellis, & in postribulum elapsam, eandem Apelles habuit in deliciis. Ejusdem Philumenæ Severum hæresiarcam usum esse præstigiis, & divinationibus, sunt qui asserant: nisi fortè aliam fuisse, ab illa Apellis diversam, dicere velimus. Vide Tertull. de Præscript.

XI. Pytonissæ, scribunt alii *Phytonissæ*. Mulieres quædam sic dictæ, quia se sciscitantibus de futuris eventibus dabant responsa, unde ortum habuit Phytonissa hæresis, cujus sectatores velo mulierem cooperientes, ab ea de rerum eventibus perquirebant responsa; dictæ sunt etiam Phytonissæ *Ventriloquæ*, & Græcè *Engastrimithæ*, eo quod ore vocem non edentes, quasi per ventrem lo-

qui

qui videbantur. Phytonissam, Samuelis animam ab inferis excitasse, asserunt aliqui graves viri. Historiam facti hujus habemus 1. Reg. cap. 28. Sed quid in rei veritate fuerit Samuelis apparitio, nullatenùs constat. Videat, cui vacat sacros expositores, inter quos Cornelium à Lapide, & maximè Augustinum Calmet, in singulari dissertatione de hac re in 1. Reg. ubi rem eruditione sibi consueta pertractat. De Phitonissis agit Philastrius.

IV. PHOTINUS. Qui à Paulo Samosateno dicti sunt Pauliciani, à Photino Pauli Samosateni discipulo, dicti sunt Photiniani. Fuit etiam Photinus nuncupatus Scotinus; quarè ejus sectatores, etiam *Scotiniani* ab aliquibus appellantur. Vixit circa medium seculi quarti, & cum vivacis esset ingenii, dicendi scribendique peritia excellens, in Græca, & Latina lingua eruditus, ad Sirmianam Ecclesiam communi plausu fuit assumptus, quam primis suì Episcopatus annis laudabiliter rexit: Sed in hæreticorum sensus postmodùm corruens, Sabellii, Pauli Samosateni, Cerinthi, & Ebionis renovavit errores, quarè in Concilio Sardicensi à Catholicis, in Sirmiana ab ipsis Arianis damnatus fuit, ipso Ebione factus deterior; non modò enim Jesum Christum purum hominem esse affirmabat, ex Maria, quemadmodùm & cæteri homines natum, sed tunc solùm Christum dici potuisse, & esse cœpisse asseruit, cum Spiritus sanctus super Jesum in Jordane descendit, negans Verbum ab æterno genitum, & in tempore in utero Virginis incarnatum, quos errores jam alibi abundè refellimus. Vide Vincentium Lirinensem, qui diffuse de Photini hæresi, ejusque condemnatione sermonem instituit.

X. PHOTIUS, Græci schismatis antesignanus, nobilitate insignis, literarum scientia celebris, Imperatoris à secretis, & Protospatharius, Magni Patriarchæ Tarasii nepos, ita ut de eo jure dixeris, quòd primus esset post Imperatorem in universo Orientis Impero, nihilominùs ambitione seductus, sedem Patriarchalem Constantinopolitanæ Urbis ambire cœpit, & sua fretus potentia, legitimo possessore excluso, sex diebus ad omnes Clericales gradus assumptus, in locum Ignatii Patriarchæ legitimi fuit intrusus; à Gregorio Syracusano Episcopo) jam pridem excommunicato, & à Sede deposito consecratus Episcopus: ad Sedem assumptus, sivè potiùs per vim Sede Episcopali potitus, dire exagitavit Ignatium legitimum Episcopum, aliosque Ignatii sequaces. Interim Legatos misit ad Nicolaum Pontificem, pro communione obtinenda, & Concilio numerosissimo congregato, Ignatium solemni ritu exauctoravit, Legatosque Pontificis per vim, & metum coegit sibi adhærere, falsatis etiam Nicolai Papæ litteris. Ut ab Ignatio confessionem legitimæ suæ depositionis extorqueret, eundem multis cruciatibus vexavit. proindè à Nicolao Papa excommunicatus, ausus est in eundem Pontificem, omnesque Pontifici adhærentes excommunicationem retorquere. Futiles criminationes in Ecclesiam Latinam somniavit numero decem, quarum insubsistentiam breviter, & eruditè ostendit Spondanus ad annum 867. Qua propter à Basilio Imperatore à Sede dejectus, adversùs Ignatium ab Imperatore restitutum, Legatos misit ad Romanum Pontificem, a quo ejus acta damnata fuerunt, & scripta combusta. In octava Synodo Constantinopolitana anathematizatus, & in exilium pulsus, ubi versùtus homo, ut iterùm Sedem Constantinopolitanam obtineret ad dolum recurrit, fictaque scriptura, cujus interpretatio stabat pro arbitrio Photii, in hac multa bona Imperatori inaugurari finxit, & cum Principes adulationibus facilè aurem inclinare soleant, ab Imperatore, ob sibi propitiam interpretationem scripturæ, à Photio fictæ, & pro libito Photii factam, iterùm post decennium ad Sedem Patriarchalem, ut optaverat, revocatur. Mortuo interim Ignatio, confirmationem a Joanne Papa VIII. quæsivit. Sed cum ejusdem Joannis Pontificis litteras Photius falsasset, ejusque legatos in Pseudo-Synodo, quam octavam falso nuncupabat, seduxisset; versutia a Pontifice cognita, iterum damnatur, una cum sua

Pseudo-Synodo a Joanne VIII. & a Leone Imperatore iterum in exilium mittitur. Plura scripsit ad probandam Processionem Spiritus sancti a solo Patre, quare schismatis fignifer factus est.

II. Phryges, ad sectam Montani attinebant: sed ultra Montani blasphemias nova hæresi a cæteris Montanistis discernebantur, in qua prout refert Tertullianus de præscriptione cap.52. asserebant.

1. Christum esse Filium, & Patrem. R. Ex pluribus Scripturæ locis, ubi Christus de Patre loquitur tanquàm de persona a se realiter distincta; ubi asserit se missum a Patre; ubi dicit: *Vado ad Patrem*; quòd si Christus esset Filius, & Pater, Christus se ipsum misisset, & dicendo: *Vado ad Patrem*, iret ad se ipsum, quæ implicant. Tum quia Christum orasse Patrem, multis Evangelii locis firmum habemus; nemo autem se ipsum orat. Tum quia, propter oppositionem relativam, quæ est inter Genitorem & Genitum, implicat, Christum esse Filium, & Patrem.

XV. Piccaroi. Piccardus ex Gallia oriundus, huic sectæ nomen dedit, & Adamitarum sectam in Bohemiam invexit anno. 1414. Omnibus tam Catholicis, quàm hæreticis factus exosus, ob suas turpitudines (suos enim sequaces utriusque sexus, nudos incedere voluit) promiscua eis relinquens connubia, docens omnes homines servos esse, & solum ex sua secta progenitos esse liberos. Ortum habuit hæc hæresis, cum facta dissensione inter *Hussitas*, & *Calixtinos*, aliqui ab iisdem se segregarunt, tempore quo Piccardus, sulcato Rheno, per Germaniam in Bohemiam penetraverat, ubi utriusque sexus multitudinem, prædicata libertate sensus, facilè ad se attrahens, occupata cum suis sequacibus quadam insula. ibidem adeò libidinosam vitam ducebant hujusmodi perditionis viri, & mulieres, ut Zischa, quamvis scelestus, eorum impudicitiam cum ferre non posset, expugnata Insula, Adamitas, sivè Piccardos omnes gladio, & Igne deleverit, duobus tantùm reservatis, ex quibus gentis superstitionem cognosceret. Ex hist. Bohem. Hujus sectæ nefanda scelera usque adeò fama vulgavit, un indè puteтur actiones impudicas, & inverecundas appellari consuevisse in Hispaniis *Piccardias*.

XVII. Piceninus Jacobus miseris parentibus, & humili loco natus in Helvetia, Basileæ alieno subsidio victitans, studiis operam dedit. Perspicaci ingenio, fertilique memoria à natura ditatus, controversiarum studiis potissimùm incubuit; qua propter minister constitutus in oppido *Solium* dicto, librum composuit cui titulus: *Apologia Reformatæ religionis*, contrà quem plures scripserunt, & præcipuè eruditissimum calamum acuit Emus Cardinalis Gotti Ordinis Prædicatorum, duobus editis libris inscriptis: *La vera Chiesa di Cristo*. Vivere desiit Piceninus initio præsentis seculi decimis octavi.

XVII. Pientes, à pietate quam affectant nuncupati, cadente seculo decimo septimo, potissimùm in Saxonia, in Urbe Halla invaluerunt. Secta sunt Lutherani, sed admittunt Purgatorium, & exteriori pietati summè dediti, omnes externi cultus vanitates rejiciunt, à publicis spectaculis, choræis, lautisque conviviis abhorrent. Vide verbo *Franken*.

XVI. Piscator, nomine Joannes, Patria Argentinensis, diversus ab eo, de quo actum sub nomine Joannes Piscator, inter Protestantes celebrioris nominis fuit, quem impugnavit Conradus Vvorstius, minister in Hollandia ineunte seculo decimo septimo: de quo etiam prolixè sermonem instituit Gaulterius. Piscator itaque artium magister, & Calvinianæ Theologiæ in schola Hebèrnensi professor, scholarum reformationem assumpsit, cum in hac re sibi plus cæteris divinitùs esse concreditum gloriaretur; proindè in suo genere bonos auctores, licèt Gentiles, utpotè Ciceronem, Terentium, Virgilium, & alios hujusmodi relegavit; astrorum, dierumque nomina reformare etiam præsumens, suis erroribus infecit comitatum Nassoviensem, Palatinatum, & alia inferioris Germaniæ loca. Præcipui ejus errores sunt sequentes.

1. Christus per solam obedientiam mor-

mortis, non autem per obedientiam vitæ, peccatorum remissionem nobis promeruit: ac proindè solam obedientiam mortis, non verò obedientiam vitæ nobis in remedium computari. R. verbo *Carolus Molinæus*.

2. Deum nihil velle sub conditione. R. Nam Deus vult nostram salutem, posita conditione nostrorum bonorum operum, undè monuit Petrus Apostolus: *Magis autem satagite, ut per bona opera certam vestram electionem, & vocationem faciatis*. Conditio ergo bonorum operum à nobis purificanda requiritur, ad impletionem voluntatis Dei eligentis, & vocantis nos ad æternam salutem; licèt non à sola voluntate nostra, sed & præcipuè à gratia sua purificatio conditionis dependeat: quam gratiam ille, nisi per nos steterit, non negabit. Cæterùm si Deus nihil vellet sub conditione, tam reprobis mala opera non obessent, quàm electis bona opera non prodessent. Neque sequitur, Deum esse mutabilem, si velit aliqua sub conditione, ut contendit Piscator, quia voluntas Dei à conditione dependeret; Non enim dependet voluntas Dei à mutabili conditione; sed facit immutabiliter, ut conditionatum à conditione dependeat, quia ita vult; hocque non est voluntatem Dei dependere a conditione, sed è contra est statuere ordinem à se, seu à voluntate sua dependentem conditionis, & conditionati. Itaque voluntas Dei prior est semper; alia ab aliis dependere facit; omnia ab ipsa dependent, ipsa à nullo. Missam facio concertationem Theologorum super conditionibus voluntatis Divinæ, an scilicet objectivæ tantùm, an etiam subjectivæ sint, hæc enim disquisitio non est instituti mei. Sed ut verum fatear, sententia S. Thomæ excludentis à Deo omnem subjectivam conditionem, præstantior est, & longè expeditior ad explicandam Divinam perfectionem, & independentiam. Qua autem ratione cum independentia, supremo dominio, & immutabilitate voluntatis, & scientiæ Dei componatur creata libertas, liberum Theologis est disputare, ac cuilibet facile erit juxtà diversos Catholicorum discurrendi modos, hæreticis respondere.

3. Deum velle actiones injustas, quandoquidem decrevit, quod Judæi Christum interimerent: sed hoc est contrà Præceptum non occides; ideò velle effectivè peccatum. R. verbo *Blastus*, ubi probavimus Deum neminem provocare ad peccatum; ex quo sequitur, Deum non velle actiones injustas. Estò quòd Deus decreverit Christum pati à Judæis pro redemptione universi humani generis, hoc non evincit Deum velle actiones injustas, sed voluisse permittere illas, quia supremi provisoris est, permittere mala, quæ nollet, ut bona eveniant, quæ vult, & quæ bonitate, & utilitate sua longè præponderant malis. Et ut aliquale exemplum ex creatis rebus adducamus, Princeps populi permittit pravas fœminas, corpora impudicè exponentes, quas detestatur, & nollet; sed tamen rectè permittit, ne honestas communis personarum, effrænatis libidinibus tentetur, & vitietur. Undè S. Augustinus: *Tolle*, inquit, *meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus*. Igitur redimendus erat passione Christi genus humanum, & permittenda Judæorum peccata propter hoc bonum: Quomodo autem Deus concurrat ad actus peccaminosos (quippè non solùm est permissor mali, sed prima causa boni, ut boni sunt physicè actus illi) intacta sua impeccabilitate, declarant Theologi. Hos, & alios Piscatoris errores confutat Conradus Vvorstius, licèt hæreticus in libro inscripto: *Amica collatio inter Joannem Piscatorem, & Conradum Vvorstium* edito *Goudæ*, anno 1613.

XVII. Plassbus, secta Calvinista, celebris minister, interfuit Synodo Gapicensi.

I. Platonici. Negant Dei immensitatem: quandoquidem Deum intra sphæram quamdam igneam commorari somniarunt. Absit, ut ejusmodi inscitiam Platoni, aut nobilioribus ejus discipulis abscribamus; quin potius Platonis opera tot tantaque habent de Deo vera, & altissima, ut non nisi ab illis, qui Divina fide Deum noverant, illum didicisse credatur. Eadem & similia ingenui Platonis discipuli docuerunt.

Unde Apulejus in Platonis dogmate, ait: *Hæc de Deo sentit* (Plato) *quod sit incorporeus*, *aperimetros*, (id est, immensus) *genitor, rerumque omnium extortor*, *beatus*, *& beatificus*, *optimus nihil indigens ipse*, *conferens cuncta*. Quicumque autem fuerint illius deliramenti auctores, R. Ostendendo contra ipsos Deum esse immensum, rebusque omnibus intime præsentem,: non tantum cognitione & operatione. sed per suam immensitatem, ex Suriptura Deuteronom. 4. ait Moyses: *Scito ergo hodie*, *& cogitato in corde tuo*. *quod Dominus ipse sit Deus in cælo sursum*, *& in terra deorsum*, *& non sit alius*. Baruch. 3. *Magnus est*, *& non habet finem*, *excelsus & immensus*. Job. 11. *Excelsior Cælo est .... profundior Inferno .... longior terra mensura ejus latior mari*. Lib. 3. Regum cap. 8. *Si enim cælum*, *& cæli cælorum capere te non possunt*, *quanto magis domus hæc quam ædificavi?* Denique. Psal; 138. *Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum*, *tu illices*, *si discendero in infernum*, *ades*. Non potest Divina Immensitas magnificentius delineari. R. Secundo, rationibus Theologicis. Primò, infinita & summa Del perfectio exigit ut sit ubique, alias non esset ens perfectissimum, quia dari, & excogitari posset perfectius, illud nimirum, quod naturæ suæ conditione esset ubique. Illa etenim immensitas. cum sit perfectio simpliciter simplex, quæ nullam in suo conceptu, Imperfectionem Includit enti perfectissimo tribuenda est cæterum ens perfectissi mum nec est nec concepi poest. Secundo, vel Deus alicubi est, vel nullibi, aut ubique; si; enim Deus sit alicubi, ut vel ipsi agnoscunt Sociniani, vel est ibl libere & per voluntatem, vel necesserio & per naturam. Non libere, quia ab eo loco discedere posset Deus, & ad alium transire, illo finiri, & circumscribi, quæ omnia Divinæ Infinitati & simplicitati, etiam juxta primas, quas de Deo habemus conceptiones, adversantur. Est ergo alicubi necessario & per naturam; ergo & ubique, cum sit substantia simplex, & infinita, neque reddi possit ratio, quare in uno potius, quam in alio loco præsens sit. Tertio, Deus ubique operatur, quia in omni re attingit id, quod ipsi magis intimum est: sed non agit per operationem ab essentia distinctam, quod non patitur summa ipsius simplicitas: ergo per operationem ab ejus natura, & & essentia indistinctam; ac consequenter Deus, qui in rebus omnibus oparatur, in iis quoque intime præsens adest, Hac ratione probat valide S. Thomas Dei immensitatem. Adde, vel ipsos Ethnicos Poetas Dei immensitatem prædicasse; siquidem *Plena Jove* omnia dicebant, ut cecinit Aratus, apud Clem. Alexandrin. 5. Stromat., & alia id genus. Quamobrem Apostolus Paulus etiam illorum testimoniis usus, Divinam immensitatem Gentilibus suadebat, Actorum 17.

III. Plotinus, natione Ægyptius, Patria Cycopolitanus, homo gentilis, annos natus viginti octo, Alexandriam se contulit, ubi pluribus annis fuit auditor Ammonii viri celeberrimi, & Christiana religione commendabilis, qui philosophiam explanans, plures auditores docuit veram viam salutis; ex quibus alii magis obdurati, se se magiæ, quæ per invocationem dœmonum fieri solet, addixerunt, inter quos fuit Plotinus, qui deinde Romæ publice philosophiam docens, etiam magiam exercuit. Platonicis legibus civitatem unam sibi instruendam concedi ab Imperatore Gallieno petiit, sed suorum æmulorum invidia repulsam habuit: prætulit Christi religioni familiaris dœmonis cultum, qui sub forma Draconis sæpe illi adstace visus est; undè & pessima morte in Campania ubi secesserat, decessit, annos natus sexaginta sex tantæ existimationis nihilominus fuit apud suos auditores, ut Divinos illi honores concesserint, eique aras erexerint. Ex Baron. ann. 272;

Pnematomaci. Vide *Semiariani*.

Pneumatomaci. Vide *Macedonius Constantinop.*

Pneumatici. Vide *Ambrosiani*.

XVI. Politici, qui etiam vulgo

Mal.

Malcontenti in Gallia nuncupati sunt, motivo sumpto a Regimine, novam factionem, ubi occasio suppetit suscitant; cujus rei historiam perstringit Spondanus anno 1574. Cæterum hæresis Politicorum dictæ, primiplius communiter censetur Arnaldus Brixiensis, qui tempore Conradi Imperatoris, & Innocentii II. Pontificis, seditione mota in Capitolio voluit contra Pontificem, Patritium & Senatores restituere, jactans Laicorum esse omnia temporalia, & a Clericis injustissimè detineri; ex quo factum est, ut Politicorum hæreticorum se Patriarcham constitueret: quod factum, licet protestarentur Politici, intentatum esse in gratiam Imperii; reprobavit nihilominus Conradus Imperator, optimè conscius jurium, atque malorum; quæ infert studium res novandi. Politicorum errores iterum a seditiosis excitati, & aucti, sunt sequentes.

1. Regem nullis legibus subdi. R. Ex his, quæ dicta sunt verbo *Adamitæ Dulcinus*. Item, aliquibus legibus, etiam de jure civili subditos esse Reges, videre est apud juristas.

2. Subditum, etiam in sceleribus patrandis Regi parere debere.

3. Pietatem, & religionem parvi pendendam.

4. Nullum esse gravius crimen, quam Regis imperio non parere.

5. Religionem nihil aliud esse, quam phantasma ad eludendos, & terrendos homines.

6. Religioni tandiù serviendum esse quandiù expetit propria utilitas.

7. Consilia omnia, & diliberationes ad Principis commodum libranda esse quæ omnia, si non expressis verbis, sed quod deterius est factis, aduc nunc temporis profitentur plures aulici, qui Deo non serviunt, sed mammonæ. Verbo *Marsilius*, *Joannes Jandunus*, *Petrus Martyr*, præatæ hæreses sunt reprobatæ. Observanda autem sunt teterrima humanæ perversitatis hac in re, extrema. Politici (qui perperam quidem ita appellantur) omnia subdunt Regum arbitrio. Libertini autem (nam proprie ita vocandi) nullum Regum admittunt justum dominium. Media autem est veritatis via, qua & homines Principibus subesse, & Principes legibus etiam teneri in Dei honorem, & commune bonum, docet Catholica Religio.

IV. Polemiani. Polemius circa annum 373. Polemianis hæreticis nomen fecit ex schola Apollinaris progenitis, de quibus mentionem facit Theodoretus lib. 4. hæreticarum fabularum.

1. Dicebant, in Incarnatione, Verbi & carnis commixtionem & confusionem factam fuisse. Sed permansisse impermixta, evincitur ex ipsa terminorum contrariorum implicata; neq: enim dignoscirur, quid sibi velit hæc vox Commixtionis. Nam hæc commixtio, vel dicit naturam Divinam fieri humanam, & humanam fieri Divinam, & hoc patet esse impossibile; non enim Creator fieri potest creatura, neque è contrario. Vel dicit simpliciter unionem naturarum; sed in unione duorum extremorum nulla fit confusio, & commixtio, inter extrema: ergo in Incarnatione, Verbi & carnis nulla facta est commixtio, & confusio. Hic error non aliud habuisse videtur principium, nisi ineptitudinem cogitandi; nam non nisi sensibilia concipere valentes homines (ut hodie etiam novæ philosophiæ inventores) omnia ad materiales, & sensibiles perceptiones reducunt, putantes se insensibilia, & spiritualia immaginari. Inde sicut vinum aquæ iufusum, partium divisione, & locali earundem permutationene commiscetur: ita illi Divinitatem, & humanitatem misceri putarunt. Apage inepitas istas, sola sui futilitate ruituras.

VII. Polychronius Presbyter, ad Conc. Constantinopol. tertium vocatus, & de fide interrogatus, se Monothelitam prodidit, & fidei suæ formulam, in charta descriptam., quà profitebatur unam in Christo voluntatem, & Dei virilem operationem, mortuo applicari petiit, spondens ad fidei suæ veritatem comprobandam., mortuum resurrecturum: cumq; factum esset, & Polychronius multa, sed frustrà in aures mortui insusurasset, se tandem mortuum suscitare non posse confessus est; sed cum nihilominùs à suo errore

rore resipiscere recusasset, tanquàm impostor, & hæreticus anathematizatur. Ex Act. 15. Conc. Const. 3.

XVI. Polygamistæ. Horum hæreticorum, qui sunt ex Anabaptistarum familia, antesignanus creditur Bernardinus Ochymus, docens uni viro licere habere simul, & semel plures uxores. Multi fuerunt, qui hanc hæresim antè ipsum promulgarunt, nihilominùs Ochymus dicitur antesignanus, quia exprefse librum de pluralitate uxorum promulgavit. Respond. verbo *Bernardinus Ochymus*.

XI. Polythei, sic dicti sunt, qui plures deos adorant; & licèt Gentiles sibi plures pro arbitrio fingerent deos, adorantes statuas, vel etiam animalia, sidera, arbores & homines, quos pro libito inter deos collocabant; attamen prout opera manuum hominum, vel animalia, aut cætera hujusmodi adorabant, potiùs idololatræ nuncupabantur. Polythei ergo in rigore dicuntur illi, qui sibi plures fingunt esse deos. Inter Gentiles Philosophiæ deditos, agnita fuit summi Numinis Divinitas, tamen alios deos illi dicebant inferiores; quoniam quamvis valdè confusam, aliquam tamen habuerunt substantiarum separatarum (quas Angelos, & dæmones dicimus) notitiam. De illis nihil dicendum, neque enim parum fuit hominibus lumine solius rationis, aliquid invisibilium rerum attigisse. Sed quoniam primus ex Christianis, qui Polytheismi fabulam commentus est, & ad eum errorem declinavit, fuit Valentinus quidam Ægyptius ex Philosopo gentili Christianus, & ex Christiano hæreticus, ipse Polytheorum coriphæus meritò constituitur, qui triginta Æonas, seu deos esse somniavit. R. Psal. 85.: *Tu es Deus solus*. Sap. 12. *Non est alius Deus quam tu*. Isai. 10. *Antè me non est formatus Deus, & post me non erit*. Deuter. 6. *Dominus Deus noster, Dominus unus est*, ad Cor. 8. *Nullus est Deus, nisi unus*: ad Gal. 3. *Deus autem unus est*: ad Ephes. 4. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus*. Tum quia Deus necessariò est omnipotens, ergo plures dii sunt superflui. De ratione Deitatis est quòd Deus sit à se, quòd sit primus motor, prima causa, & quòd cætera omnia sint ab eo, ergo unus tantum Deus necessariò esse potest. Neque valet dicere, Deum bonum esse non posse auctorem malorum: ergo saltem duos deos admittendos, unum auctorem boni, alium auctorem mali; non, inquam, id quidquam valet, quia Deus necessariò excludit à se omne malum: ergo nequit esse Deus auctor mali, & quidem si de malo morali loquamur, permittit quidem Deus malum, quia sinit causas secundas agere motus suos, non verò dicendus est auctor mali: nam libertas arbitrii non ei culpam facit, à quo data est, sed à quo, non ut debuit, administrata est. Si autem loquamur de malo physico, quod est: *Non esse, privari &c.* hoc malum non est à Deo, sed à nihilo ex quo res factæ sunt. Habent ergo à Deo, quod sunt deest illis esse hoc, vel illo modo, aut deficiunt ad non esse, quia ex *non esse* factæ sunt.

Polytheistæ, fuere hi omnes, sivè Gentiles, sivè Judæi, sivè hæretici, qui Saturno, Jovi, Martii, Soli, Veneri, Mercurio, Lunæ, aliisque similibus sibi ad placitum confictis divinitatibus sacrificabant. De Judæis plura habemus in sacris litteris; ad omnem enim idololatriam diversis temporibus defecerunt, & deorum pluralitatem turpiter amplexati sunt. Ex gentilibus, ut omittamus meridionanis Americæ incolas, quos tradit *Garci Lasso* (gentium illarum Regio sanguine materno ortus) solum Deum adorasse Solem; extiterunt ex aliis Gentibus *Indi*, qui maximas arbores pro diis adorabant, easque ferro incidere, capitale crimen erat apud ipsos. Persæ & Massayetæ, qui deos Cælum, & Jovem, Solem verò deum maximum putabant. *Druidæ* antiqui Gallorum, qui viscum ex arbore natum tanquam numen habebant. Ægyptii, qui non modo Apim, Isim, Osiridem, Serapim; verùm etiam, quod detestabilius est; Aves, Serpentes, Feles, Crocodillos, cæpas, porros, & herbas, aliaque iis longè viliora, Augustino teste, pro diis habebant. *Arabes*, qui Jovi & Baccho; Numidæ, qui Ammoni, *Scytotauri*, qui Dianæ, *Laodicæi*, qui Palladi, & Phæ-

& Phœnices, qui Saturno sacrificabant. Hos inter Polytheistas recenseri possunt hæretici multi, ut *Tritheitæ* ex Joanne Philoppono, qui tres personas Divinas, tres dixere deos; *Gnostici* discipuli *Carpocratis*, qui duos deos esse putaverunt, unum bonum, alterum malum; *Apellitæ* ex Apelle, qui idem senserunt, ac Gnostici; Marcionitæ, à Marcione, qui vel duos deos admisit, referente Tertulliano libro primo contra Marcionem; vel tres, ut censet Epiphanius lib. 1. contrà hæres, cap. 42. unum nempè invisibilem, rerum invisibilium; alterum verò visibilem, Mundì hujus parentem; Tertium, diabolum, medium inter utrumque. Manichæi dicti, & propagati à Manes, qui duo rerum prima principia, seu duos deos admiserunt ingenitos, alterum alteri oppositum, & alterum quidem bonum, rerum invisibilium authorem, alterum vero malum, sensibilium rerum, & materialium causam. Alteri, lucis alteri vero tenebrarum nomen tribuerunt. Malum veteris legis, bonum autem novæ legis parentem constituentes.

Sed inter hos omnes nulli tam insulsa, ac rationi dissona docuere figmenta, quàm *Valentiniani* ex memorato Valentino Ægyptio, qui nedum duos aut tres, sed triginta admisere deos, sivè ut ipsi vocant *Æonas*: Supponebat enim Valentinus, primo, ante Mundi constitutionem nihil fuisse, præter profundum maris silentium; quod Chaos dixere Poetæ; secundò, de hoc profundo, & silentio *Intellectum*, *& veritatem prodiisse*; tertiò, de intellectu, & veritate *Verbum*, *& vitam*; quartò, de verbo, & vita: *Hominem*, *& Ecclesiam*, & de homine, & Ecclesia duodecim *Æonas* sivè secula; de verbo, & vita decem alias: de intellectu, & veritate octo pariter alias; sicque è duobus illis omnium Principiis *profundo* videlicet, & *silentio*, triginta prodiisse *Æonas* sive deos, & tandem è trigesimo illo seculo, sivè deo prodiisse diabolum, & ex diabolo illos alios fuisse, qui mundum istum effecere. Hanc fabulosam triginta deorum progeniem simplicibus, & imperitis ut suaderet, Christum ad illam designandam triginta annos vixisse dicebat. Valentinum secutus est *Secundus*, qui teste Tertulliano, libro de Præscriptionibus, quosdam alios Æonas commentus est. His omnibus addendi sunt Cerdoniani, Albanenses, Albigienses & alii, de quibus singulatim actum sub proprio nomine. Sed contra fabulosam illam sive Deorum sive seculorum Valentini sobolem, contra impium quemcumque alium, sive Gentilium, sive Judæorum sive Hæreticorum Ploytheismum, pugnant ubique sacræ Scripturæ paginæ, universa Prophetarum oracula, canonica Apostolorum scripta, sanctorum Ecclesiæ Patrum dicta, celebrata quotquot fuere Concilia, tolerata pro Deo uno optimo maximo SS. Martyrum supplicia; pugnat pro Deo uno ipsum etiam rationis naturalis lumen, cujus ductu Plato, Aristoteles, & alii unum esse Deum agnoverunt. R. Igitur clarissimis Scripturæ testimoniis supra relatis, deinde manifestis rationum momentis: Primò, quia natura, cui unitas essendi est omnino essentialis, mu tiplicari numero non potest, habet enim singularitatem per ipsam indivisam amplitudinem, quam nos non nisi per naturæ divisionem habemus. Sivè autem singulare esse habeatur per partium naturæ divisionem, sive per indivisam amplitudinem: hoc proprium est illi, scilicet dividi non posse, quia singulare; atqui singularitas, seu singulare esse, aut unitas essendi omnino essentialis est naturæ Divinæ, non ergo potest Deitas multiplicari. Minor facile ostenditur, quia existentia ipsi Deo ita est essentialis, ut nequidem per mentem separari ab illa possit; Deus enim est ens planè necessariam, si autem essentialis est Deo existentia, idem est in ipso essentia & esse: si idem essentia & esse, purus est actus essendi: si purus actus essendi, non habet unde limitetur, si non habet undè limitetur in se ipso completissimus infinitè est: tandem si ita est singularitas essendi in tota Divinitatis amplitudine essentialis Divinæ naturæ est. Secundo, Deus est ens perfectissimum, ens summum, quo nihil melius, ut omnes SS. Patres, & Theologi consentiunt: at, quod perfectissimum est, quod summum, unicum est, nec

nec parem habere potest: Summum quippe non est, cui aliquid adæquatur, & si duo essent summa, & perfectissima, neutrū summum esset ac perfectissimum, quia neutrum altero majus esset: Deus autem, ex dictis, est id quo nihil majus nihil melius dari, & excogitari potest. Tertio si duo essent dii æquales, utroque melius aliuid cogitari posset, adeoq; non essent illi veri nominis dii. Probatur, quia melius est quidquam non habere parem, quam habere, melius est alia omnia infra se, quam juxta se habere: melius deniq; est solum imperare, quam consortem habere. Deinde si plures essent dii, procul dubio à se invicem distinguerentur; alias plures non essent; at, id per quod distinguerentur sine dubio perfectio quædam foret, in Deo enim nulla prorsus imperfectio esse potest. Hoc autem supposito, illi dii aliqua vicissim carerent perfectione, ea scilicet, per quam à se invicem differrent, ac distinguerentur; atque ita perfectissimi non essent, nec consequenter veri dii: verus enim Deus perfectissimus est quo nihil melius cogitari potest. Audiatur demum Tertullianus lib. 1. contra Marcionem: *Deus, si unus non est, Deus non est: quia dignius credimus non esse, quod cumque non ita fuerit, ut esse debebit.*

XII. POPULICANI, dicti etiam Popelitani, & Publicani, hæretici sunt, qui latè, licet latenter per diversa Galliarum loca propagabantur, quorum hæresiarcha fuit quidam nomine *Terricus*, magnus diaboli laqueus, qui in specu subterraneo diù latuerat, pluresque subverterat; sed productus è latebris, & convictus, incensus est anno 1198. cum plurimis sectatoribus, intèr quos igni traditæ fuerunt duævetulæ, quarum unam Populicani vocabant S. Mariam, aliam Ecclesiam, ut sic judices aliosque deluderent, sophisticè dicentes, se credere quidquid crederet S. Ecclesia, & S. Maria. De hac hæresi mentio habetur in magno Chronico belgico: & damnata fuit sub nomine hæresis Publicanorum ab Alexand. III. in Concil. Generali. Potissimus hujus hæresis error, quantum ex condemnatio necujusdam sectarii, *Rainaldi* nomine constat, fuit sequens.

1. Credebant Corpus Christi mitti in secessum, quare feculentissima hæresis communiter vocabatur. R. Quia Corpus Christi, cum definunt esse species Eucharisticæ, definit etiam esse sub speciebus.

2. Omnes tandem fore salvandos, quæ fuit olim Origenis opinatio. R. verbo *Origenistæ*.

XV. PORCARIUS. De quodam Hæresiarcha, nomine Francisco Porcario, Senis igni tradito, mentionem facit Spondanus ad annum 1429. sicque Etruriam fuisse ab illius hæresis liberatam contagione, sed qui fuerint hujus Hæresiarchæ errores non constat.

III. PORPHIRIUS. Porphirium Philosophum, secta Platonicum, Christianæ religionis hostem infensissimum, Patria Tyrium asserit Eunapius in vita philosophorum. S. Hieronymus scribit fuisse Bataneorem, quæ est civitas in Judæa. Anno 264. Romam venit, cum factus esset desertor Religionis Christianæ, quam aliquandiù professus erat, & abdicavit, eo quòd ferre non potuerit justam reprehensionem morum suorum: ad iracundiam, & furorem valdè proclivis, licèt sublimibus studiis esset eruditus. Romæ cum Plotino, de quo suprà actum, amicitia inita, adversùs Christianam religionem commentarios edidit, ut eam everteret, & Gentilismum pro viribus dilataret. Qua propter calumniarum Patrem Porphirium appellat S. Cyrillus, quòdamaros libros (ait S. Antistes) in Christianos effuderit imposturis plenos. Tres primos illorum eruditissimè confutavit Lactantius: multa contrà illum scripsit S. Methodius Tyri Episcopus. Suida teste, quindecim libros Porphirius in Christianos vulgavit. Romæ, obiisse anno 268, aliqui sentiunt. Imperatoris sanctionibus Porphiriani libri comburi jussi sunt. Contra quos etiam scripserunt DD. Hieronymus, Cyrillus, & Augustinus. Hic non omittendum, quòd Constantinus Imperator, Arianos, etiam Porphirianos nuncupari voluit, ut cujus secuti sunt mores, et am nomen deferrent.

POST-

Postlapsarii. Vide verbo *Antelapsaris*.

IV. Potamius, secta Arianus, Sirmianæ blasphemiæ auctor censetur. Fuit autem dicta blasphemia Sirmiana, eo quòd Sirmii scripta sit nova fidei formula ab Ariánis, in qua de consubstantialitate Filii cum Patre nullam omninò mentionem faciendam asserebant, dicentes, nihil de hac consubstantialitate rescriptum inveniri in sacris Paginis. R. verbo *Arius*.

Potinus, fuit Marcionis discipulus. De eo agit Theodoretus hæretic. fabul. lib. 1.

XVI, Povellus, secta Calvinista, lib. 1. de Antichristo, probare nititur Romanum Pontificem esse Antichristum, de quo mentio fit in Scripturis. Impietatem istam multoties contà Romanam Sedem evomuit infernus, quam & nos non semel superiùs detestati sumus dignis reprobationibus. Nec est cur tantam injuriam obstupeamus, scientes quot, quantisque probris membra diaboli ipsum Christum, cujus Romanus Pontifex Vicarius est, expetierint. Non enim est discipulus super Magistrum. Sed quod mirabilius, ita loquuntur, qui sequuntur bestias illas, quæ Antichristi adventum præcedere debent, juxtà sacrum textum Ezechielis, & Evangelistam Joan. in Apocalypsi; idest, ita loquuntur præcursores Antichristi. Sed patienter respondeamus, nam & patientiam docuit nos Dominus. R. Ergo, præterea, quæ jam alibi opposuimus, quia, quæ Scriptura dicit de persona Antichristi verificari nequeunt de persona Pontificis. Tum quia unus tantùm apparebit Antichristus, sicut constat ex ipsa Scriptura, in fine mundi: Romani autem Pontifices successivè sunt plures: & de uno solùm deberet posse dici, quòd fuerit, vel futurus, sit Antichristus: quis autem hic sit non assignant ipsi hęretici qui neque conveniunt in assignando tempore adventus Antichristi. Lutherus enim vult venisse anno 600. Bullingerius anno 763. Adde, quòd omnes Pontifices semper steterunt pro sustinenda doctrina Christi. Antichristus verò doctrinam contrariam promulgabit: ergo dici nequit undè Romanus Pontifex sit Antichristus. Plures alios hæreticos, qui ejusdem farinæ, & sensus fuere cum Povello, citat Bellarminus lib. 3. de Romano Pontifice, quibus adstipulari possunt *Bartholomæus Wasserus*, cujus vitam perstringit Freherius in Theatro virorum illustrium. Nasserus itaque scribens in Apocalypsim delirat Silvestrum Papam fuisse Antichristum: etiam *Philippus Mornæus* in quadam inscriptione ad Paulum V. magno suorum consodalium applausu, infert Romanum Pontificem esse Antichristum: *Simon Vocon* docet, uno dempto Sabiniano, omnes Romanos Pontifices esse Antichristos: *Dunbam* hoc asserit de Gregorio VII., qui omnes una cum aliis ejusdem sensus hæreticis R. verbo *Blandristæ*, & ex suprà dictis contrà *Povellum*.

XV. Pragenses. Una fuit ex tribus sectis, in quas lepra Joannis Hus est dilatata: Pragenses verò mitiores cæteris, & minùs intolerabiles videbantur. Ex Gualter. sect. 15.

II. Praxeas, natione Asiaticus, primò Catholicus, Montani hæresis infensissimus hostis, de Montani hæresi Romanum Pontificem certioravit: sed postmodùm in Montani hæresim lapsus, detecta ejus fraude, cadente seculo secondo, erroris pœnitens cecinit Palinodiam: sed iterùm ad hæreticos declinans, à Zephyrino Papa damnatus fuit. Hæretici, qui auctore Praxea prodierunt, dicti sunt *Monarchici*, & *Patropassiani*.

XVII. Præadamitæ. Sic nuncupantur, qui antè Adamum homines extitisse fingunt. De quibus suprà egimus verbo *Peirerus*, qui nomine Isaacus, natione Gallus composuit librum anno 1655. inscriptum *Systema Theologicum ex Præadamitarum hypotesi*, in quo probare nititur, antè Adamum creatos fuisse alios homines. R. Ex Script., ubi Adam primum hominem creatum esse à Deo narratur in Genesi. Quod etiam asserit Apostolus ad Corinth. 1. cap. 15. vers. 45. Tum quia Eva, quæ formata fuit ex costa Adam, vocatur mater cunctorum viventium: ergò ante Adamum non fuerunt creati alii homines: nec est, qui de crea-

tione facta antè Adamum aliquid scripserit. Adamum fuisse primum hominem expresse legitur in pluribus Conciliis. Videatur hac de re Durandus, Fidei vindicatæ lib. 2. art. 2., ubi exprese impugnat Præadamitarum rationes. Negant etiam Præadamitæ contra expressum Scripturæ testimonium Genes. cap. 6. diluvium universale.

V. PRÆDESTINATIANI. Prædestinatianorum hæresim putant omninò fabulosam nonnulli, quam tamen primitùs ab Adrumetinis ortam Monachis, verius asserunt alii, statimque sopitam ab Augustino, ad illos misso *De correptione, & gratia, libro*. Sed à Lucido quodam in Galliis Presbytero, & aliis nonnullis obscuri nominis circà annum 475. infelicitèr revocatam & auctam post S. Augustini obitum; iterumque duobus in Conciliis iisdem temporibus habitis, *Arelatensi* nimirùm uno, & *Lugdunensi* altero proscriptam; rursusque seculo nono à Gotte'calcho, viro natione Germano, & professione Ordinis S. Benedicti, Orbacensis Abbatiæ Monacho recoctam, & iterùm pariter à duobus Conciliis aliis *Moguntino* scilicèt, & *Carisiaco* damnatam; tandem his non obstantibus per Lutherum renovatam & per Calvinum, Calvinique discipulos ad nostra usque tempora propagatam novimus. Hi sunt præcipui Prædestinatianorum errores.

1. Dicunt, quòd sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem æternam: undè inferebant bona opera nihil prodesse reprobis, nec mala nocere prædestinatis. R. Ex Sacra Scriptura Ezech. 33. *Vivo ego. dicit Dominus: nolo mortem impii, sed ut convertatur à via sua, & vivat*. Deum hic jurasse observat Tertullianus lib. de Pœnitentia cap. 4. ut nempè promptiorem fidem obtineat. *Jurans etiam* (inquit) *vivo dicens, cupit credi sibi. O beatos nos quorum causa Deus jurat! O miserrimos, si nec juranti Domino credimus!* Porro si Deus mortem impii, id est damnationem non vult, necesse est velit salutem omnium, nullius damnationem: Deus enim, ut legitur Sapientiæ 1. *Mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum*, sed, ut ait D. Petrus in sua 2. Epistola Canonica cap. 3. *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti*, ad Rom. 2. Apostolus ait: *Tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum*. Qua propter meritò S. Augustinus lib. 3. contrà Julianum cap. 18. dicit: *Bonus est Deus, justus est Deus: potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sinè malis meritis damnare, quia justus est*. Denique, ut alia multa omittamus, Concilium Arausticanum II. Can. 25. sic statuit: *Aliquos ad malum Divina potestate prædestinatos, non solùm non credimus, sed etiam, si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus*. Idem repetitur in Concil. Valentino III. & in Trid. sess. 6. Can. 17. Ex quibus omnibus constat quàm impium sit asserere cum Prædestinatianis, Deum ex solo beneplacito, & sinè ullo prævio peccato prævisо, nonnullos homines positivè reprobasse, ac æternis suppliciis destinasse; hæc enim tam perversa doctrina bonos à bonis operibus avertens, & malos ad mala provocans, manifestè repugnat doctrinæ Christi dicentis Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: & adversatur Epist. 2. Pet. cap. 1. manifestè suadenti: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*. Notandum est autem reprobationem duplicem à Theologis distingui; alteram negatiam, alteram positivam. Prima consistit in sola non electione ad beatitudinem (sivè actum positivum importet, sive non, juxtà diversos) quam Deus nemini debet, & cui non dederit, nullam injuriam facit; cui dederit gratiam omninò facit, illum eligendo; non enim merita possunt præcedere electionem Divinam, quæ omnium meritorum est origo. Reprobatio autem positiva est exclusio à regno, & ordinatio Divinæ justitiæ in damnationem; scilicet, est destinatio ad pœnam sivè damni, sivè etiam sensus. De hac reprobatione loquendo, Catholica sententia est, quòd præcedunt illam reprobatorum demerita. De reprobatione

ne verò negativa disputant Theologi, an demerita præcedant, an non? Disputationis hujus provinciam ingredi, mei instituti non est; etsi fateri cogar, sententiam Sanctorum Augustini, & Thomæ, quæ demerita non præcedere reprobationem negativam tenet, longè videri probabiliorem. Sed ad rem nostram. Semper hæreticum est, & blasphemum dicere, Deum aliquem ad malum prædestinasse. Undè *Prædestinati* dicuntur electi; reprobi verò, tantùm *præsciti*.

2. Dicunt Prædestinatiani, Deum nolle omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur, quia ipsos prædestinavit. R. Primò, ex Sacra Scriptura: Christus Math. 18. ait: *Non est voluntas antè Patrem vestrum, qui in Cœlis est, ut pereat unus de pusillis istis*. Ibidem vers. 11. jam dixerat: *Venit filius hominis salvare quod perierat*, & cap. 11. *Venite*, ait, *ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis & ego reficiam vos*. Irrisoria certè non est hæc Christi invitatio: Ergo quantum est ex se, paratus est omnes accedentes reficere, ac salvos facere. Fateor, accedere ad ipsum neminem posse, nisi vires lapsæ naturæ ipse conferat: sed vires sufficientes omnibus dat, saltem, ut rectæ rationis ductum sequantur; ut illis contingit, quibus fides non est prædicata; nimirùm voluntatem roborat, mentem illuminat, ad agendum excitat, in opportunitatibus, & tribulationibus adjuvat; ità quidem, ut nemo nisi propria culpa careat aut agendi virtute, aut orandi facultate. Qui fidem habent, aut norunt, ad vitam, ad ipsamque amplectendam fidei doctrinam excitantur. Qui illam prorsus ignorant, si rectam sequantur rationem, vocatione non carebunt ad fidem. Non quia rectitudo humanorum hujusmodi operum habeat rationem meriti ad vocationem, aut dispositionis ad illam; sed quia misericordia Dei neminem deserit, nisi deseratur. Quamobrem illi etiam, quibus Evangelium non est prædicatum, sunt etiam hujus misecordiæ participes; quia licet ad opera salutaria potentes non sint, cum credere non possint quod non audierunt; tamen si rectè secundùm naturalem rationem operentur, correspondentes auxiliis Dei, quibus ad hoc sufficienter adjuvantur, piissimè creditur, quòd Deus illos illuminaret supernaturalium mysteriorum cognitione, & elevaret supernaturali agendi facultate, quemadmodùm docet S. Thom. qu. 14. de verit. art. 10. ad 1. ubi ait id certissimè esse tenendum: *Sto ad ostium, & pulso*, ait Apocal. 3. *Tota die expandi manus meas ad populum incredulum*. Isaiæ 65. *Quid est quod debui ultrà facere vineæ meæ, & non feci?* Isaiæ 5. 23. Demùm decretoria est Apostoli sententia 1. ad Tim. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*. Quæ sanè verba proprio ac literali sensu (& si aliqui etiam Catholici aliter interpretentur, quibus non assentior) intelligenda sunt, de vera & interiori Dei voluntate, non de illa, quæ dicitur esse meri signi figura & metaphorica, quia juxtà receptam de interpretatione Scripturarum regulam, Scripturæ verba ad sensum figuratum, improprium & metaphoricum detorqueri nunquàm debent, nisi sensus litteralis aliquid contineat, quod sit vel Deo indignum, vel pugnet contrà fidem, & bonos mores; porrò nihil tale hic occurrit. Rationem verò & causam hujusce voluntatis Dei prò salute omnium, istam reddit Apostolus versu sequenti: *Unus enim Deus, unus mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. Pariter hanc Dei voluntatem ad omnes & singulos homines extendi, demonstrat & ipsa ratio: sicut enim Deus, omnium planè, nullo excepto, hominum Deus est, ita & omnium Salvator & Redemptor. Quamobrem D. Thom. In Joann. explicans illud: *Eum, qui venit ad me non ejiciam foras*. Cap 1. quærit ib. lect. 4. qua ratione imputetur non venire ad fidem, & salutem ei, qui supernaturali auxilio non vocatur, aut trahitur. Et respondet: *Non imputatur eis, si absque auxilio Dei ad fidem venire non possunt; sed hoc eis imputatur, qui non venit; quia impedimentum præstat, quòd non veniat, avertens se à salute cujus via, quantùm in se est, omnibus est aperta*. Quamobrem etiam Gentiles, nisi se à

 Deo

Deo auctore naturæ averterent, Dei misericordia vocarentur ex illa duntaxat voluntate, qua vult omnes homines salvos fieri, quæ dicitur voluntas inefficax & antecedens, atque conditionata. Vide Gonet. disp. 4. de voluntate Dei.

R. 2. Duabus rationibus Theologicis, 1. Petitur ex firmitate spei Christianæ, cujus fundamentum est ipsa Dei fidelitas in promissis, ac pro salute omnium voluntas: *Regeneravit nos in spem vivam*, ait S. Petrus Epist. 1. c. 1. *per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam & immarcescibilem, conservatam in cœlis in vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem*. Porrò quàm debilis, quàm infirma erit spes nostra, nisi pro fundamento certam hanc fidem, ac persuasionem habeat, esse in Deo veram ac sinceram salvandi omnes voluntatem, & dandi omnibus auxilia gratiæ saluti assequendæ idonea & sufficientia.

Secunda ratio petitur ex providentia Dei, cujus est res quaslibet ad fines suos per media idonea dirigere ac perducere: *Hoc quippè ad Divinam providentiam pertinet*, ait S. Thomas quæst. 14. de verit. art. c. 11. *ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem*. Porrò qui confert media ad finem consequendum apta, & sufficientia, ille procul dubio finem illum velle censendus est; intentio quippè finis, movet ad mediorum electionem: vult autem Deus media ad salutem, nempè mandatorum suorum, per auxilium gratiæ suæ observationem. *Si vis ad vitam ingredi serva mandata*. Matth. 19.

3. Dicunt Prædestinatiani, Christum non esse mortuum pro omnibus, quod est veluti consectarium ex duabus præcedentibus propositionibus jam confutatis; si enim Deus voluntate positiva aliquos destinavit ad damnationem æternam, nec vult omnes homines salvos fieri, consequens est, ut Christus non sit mortuus pro omnibus.

4. Asserunt demùm, liberum arbitrium in homine nihil esse, eo quòd sivè ad bonum, sivè ad malum, Dei prædestinatio in hominibus operetur. R. verbo *Jansenianí*, *Lutherus*, *Calvinus*.

IV. Precatores. Vide *Massaliani*, sic dicti, quòd semper actu orandum esse, sustinerent: quod cum humanæ naturæ imbecillitate impossibile esse, nemo non videt.

II. Præpones, unus fuit ex Marcionis discipulis, qui accepta occasione ex blasphemia sui magistri, etiam cathedram erexit. Idem præstitere *Python*, *Siimereos*, qui omnes diversas doctrinas protulerunt, quorum impietates plurimi impugnarunt, quos recenset Theodoretus hæretic. fabul. lib. 1.

Presbyteriani. Vide *Puritani*.

IV. Primianus, secta Donatista, cadente seculo quarto creatur ope Donatistarum Carthaginensis Episcopus; sed cum propter objecta scelera ab ipsismet Donatistis fuisset depositus, & in ejus locum Maximianus ex Diacono Donatista suffectus, jam pridem à Primiano damnatus, acerrimum schisma factum est in Ecclesia Donatistarum, ad quod sedandum celebrarunt Donatistæ generale Concilium in Civitate Bagai, *Bagajense* dictum in Provincia Numidiæ, trecentorum decem Episcoporum, in quo, cum causa Primiani & Maximiani definiretur Præside Primiano, ibi Maximianus absens, fuit à prædicto Primiano damnatus: sed contrà Primianum convocatis aliis duobus Donatistarum conciliabulis, nempè Cavernensi, & Cebarsussensi, utrobique Primianus retulit damnationem; undè tanta dissensio orta est inter Primianistas, & Maximianistas, ut hinc indè cædibus, & incendiis omnia replerentur. Dicti etiam sunt Donatistæ à quodam Claudio *Claudianistæ*, & à quodam Rogato *Ragatistæ*, qui licèt secta Donatistæ, eo quòd cum cæteris Donatistis diffidentibus communicare renuerent, multa ab ipsis Donatistis, Maximianistis scilicet & Primianistis passi sunt: ex quo patet, in quot partes inscissa sit synagoga Donatistica, quarum singulæ asserebant, (ut perpetam gloriabantur) apud se tantummodò verum Baptismum remansisse. Ex S. Augustino lib. contrà Cresl.

Prisca,

II. Prisca. fuit una ex prophetissis Montani, quarum altera erat Maximilla, hæ siquidem fœminæ cum essent opulentæ, Montani ludibria sequutæ, propheticum spiritum se habere mentiebantur. Sunt qui referant, mulierculas una cum Montano suspendio interiisse.

II. Priscilliani. Hoc etiam nomine distincti fuerunt, qui sequebantur Priscam, sive Priscilliam unam ex Montani prophetissis. Ex Epiph. hæres. 49.

IV. Priscillianus, nobilibus ortus natalibus, natione Hispanus, facundus fuit & eruditus, sed vanitatis, captandique honoris avidissimus, magicis artibus ab adolescentia deditus, Gnosticorum hæresi imbutus, Hispaniam suis erroribus corrupit, post medium seculi quarti: damnatus proinde in Synodo Cæsaraugustana, sed nihilominus ad Episcopis suæ perfidiæ consortibus Episcopus Abulensis creatus, edicto Gratiani Imperatoris ab Hispania ejicitur. In Italiam secedens, à Damaso Papa, & Ambrosio Mediolanensi rejectus fuit: sed subrepto ab Imperatore edicto, suæ Ecclesiæ restituitur. Mortuo Gratiano, damnatus in Synodo Burdigalensi, provocat ad Maximum, qui Imperium usurpaverat: sed cognita Priscilliani perfidia, jussu Maximi tunc Treviris commorantis, ob scelera, quorum convictus fuit, capite plectitur. Priscillani sectam *Instantius*, & *Salvianus* Episcopi, facta cum Priscilliano conjuratione susceperant; quam *Symposius* & *Dictinius* pariter Episcopi sunt secuti. Priscillianistæ videntes contra eos excitatum justum judicium, ut se occultarent, consueverunt cum Catholicis communionem accipere; sed Eucharisticum panem non consumentes, graviorem sacris Mysteriis inferebant injuriam. Itidem familiare fuit Priscillianistis, ad turpitudines suas occultandas, hoc dogma: *Jura, perjura, secretum prodere noli*. Plura Concilia contra Priscillianistas congregata, sunt, Toletanum anno 400. Bracarense ann. 569. Ex præfato axiomate inferebant Priscillianistæ, mendacium, etiam juncto perjurio, non esse peccatum. R. verbo *Pauliciani* quoad mendacium, ex quo constat à fortiori illicitum esse perjurium, quod Deus expresse prohibet *Levitici* 19. Tum quia magna est irreverentia Deum adhibere testem mendacii, quasi Deus falsitatem testificari velit, aut veritatem non cognoscat: ex quo constat nunquàm licere pejerare.

1. Unam esse Patris, Filii, & Spiritus sancti personam asserebant. R. verbo *Sabellius*.

2. Quasdam virtutes ex Deo procedere prædicabant, quas Deus habere cœperit, & essentia sua ipse præcesserit. R. Quidquid enim est in Deo, est Deus, & est ab æterno: virtutes Dei ab essentia Dei sunt omninò indistinctæ, & unum & idem sunt cum Dei essentia; cæterum non essent infinitæ, Deus autem in omni virtute est infinitus, alioquin non esset Deus, si Dei virtutes infinitæ non essent: ex quo sequitur, Deum non posse habere virtutes, quas habere cœperit, & essentia sua ipse præcesserit.

3. Christum ideò dici Unigenitum Dei asserebant, quia solus sit natus ex Virgine, cæterum alios quoque ex summo Patre genitos Filios volebant, quorum Christus solus fuerit natus ex fœmina, & ideo dictus Unigenitus, quia hanc nascendi conditionem, aliis Filiorum Dei nemo susceperit. R. Ex Evangelio, ubi Verbum *Unigenitum Patris* ab æterno esse dicitur, & in tempore ex Virgine natum in carne. Unigenitus dictus, quia solus a Patre natus ante omnia secula, sicut solus à Virgine in carne genitus in tempore. Nullibi Scriptura de aliis æterni Patris Filiis mentionem facit. Tum quia Verbum est infinitum, & totam virtutem generativam Patris adæquat, ex quo sequitur, Patrem non posse habere nisi unicum, æternum, & infinitum Filium.

4. Animam hominis esse Divinæ substantiæ, nec à natura Creatoris sui, animæ nostræ distare naturam. R. verbo *Nicaritæ*, *Apocaritæ*.

5. Animas, quæ informant corpora olim in cælis peccasse, & pro diversitate peccati, diversa informare corpora, virtute aerearum, & siderearum potesta-

testatum, ita ut fatalibus stellis animas, & corpora hominum crederent esse adstricta. R. Exiis, quæ dicta sunt contra *Flagellantes*, *Originem*. & *Cæcum*.

6. Animam dividebant in partes, quarum unaquæque diversæ potestati esset subjecta, sicut etiam diversis potestatibus corporis membra subjiciebant, & duodecim cæli signis respondere corpora constituentes in capite arietem, taurum in cervice, geminos in humeris, cancrum in pectore &c. R. Ex iis, quæ dicta sunt contra Cæcum; ubi ostendimus, hominem non esse subjectum fato, & stellis. Animam autem hominis esse indivisibilem nec partes habere, probatur ex spiritualitate animæ, cui repugnat principium extensionis, & corruptionis, & consequenter nequit dividi in partes; habet quidem potentias, sed sive ab animæ substantia distinguantur, sivè non (quod Philosophis disputandum relinquimus) tamen ipsæ non sunt partes animæ, sed necessariæ perfectiones ejus; atque ideò anima in illas dividi non potest. Item ut anima posset dividi in partes, deberet esse composita: sed anima est pura substantia spiritualis, & simplex, alioquin non posset cum corpore in compositionem hominis venire, ergo &c.

7. Diabolum nunquàm fuisse bonum, non esse à Deo creatum, sed omnis mali esse principium. R. verbo *Manichæi*, Diabolum autem esse à Deo creatum evincitur ratione Theologica; nam nihil potest sibi dare esse. Aseitas soli Deo competit: si diabolus non esset à Deo creatus, esset à se, esset Deus; sed unus tantum Deus esse potest, ergo &c.

8. Damnabant nuptias, & cum adoptivis fœminis habitabant, dicentes non esse libertatem turpitudinis, ubi servatur pudor Matrimonii; quod in aliquo sensu posset admitti, si in sano sensu ab ipsis acciperetur ratio Matrimonii, aut si verum Matrimonium agnoscerent. Item plasmationem corporum dicebant diaboli esse figmentum, ideò femina conceptionum, dœmoniorum opera in mulierum uteris figurari asseverarunt; propterea resurrectionem carnis non esse credendam, quia creatio corporis non sit congruens animæ dignitati. Hinc deducebant, filios promissionis ex mulieribus quidem natos, sed ex Spiritu sancto esse conceptos. Carnes, tanquam cibum immundum rejiciebant in die Dominico, & Natalis Domini jejunabant, & apocryphis Scripturis sua probabant commenta, quæ deliria potius nuncupanda esse, nemo sanæ mentis non videt, itaut in eorum reprobatione frustra sit immorari. Consule S. Aug. hæresi 70.

III. Privatus. Adversus Privatum hæreticum congregatum est Concilium Lambesitanum nonaginta Episcoporum, qui unanimiter eundem damnarunt: quod & præstitit S. Fabianus Papa, qui Privatum excommunicavit. qui nam autem essent Privati errores, non constat, potius alienæ hæresis sectator, quam novæ institutor creditur. Cum adversus eundem S. Cyprianus Carthaginensis Episcopus calamum strinxisset, ipse Privatus congregata Pseudo Synodo eumdem Cyprianum exauctorare est ausus, & adversus eum creavit Pseudo-Episcopum *Fortunatum* Schismaticum. Legationem misit ad Cornelium Papam, quæ ab eodem rejecta fuit.

III. Proclus, Montani sectator, postmodum Montanistarum dux, & Cataphryphrygum, vixit circa initium seculi tertii. Contra eundem coram Zephyrino Romano Pontifice disputavit Cajus vir eruditissimus, qui plura edidit scripta, & Proclum confudit teste Eusebio Cæsariensi, Eccles. hist. lib. 6. cap. 18. Adversus Proclum etiam scripserunt Miltiades, Apollonius, Serapion Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus. Ex hoc Proclo secta Montanistarum dicta est *Kataproclum*. Creditur etiam auctorem fuisse lapsus Tertulliani. Inter alia docuit Proclus concupiscentiam carnis, reluctante spiritu esse peccatum. R. verbo *Calvinus*.

II. Proclianitæ. Appellantur etiam *Prodianitæ*, & *Herminianitæ*. Emerserunt circa annum 182. fuerunt natione Galatæ, discipuli *Seleuci*, & *Hermiæ* hæreticorum. Utebantur ad suos confirmandos errores quodam libro *Sapientiæ* inscri-

scripto, à quodam viro nomine *Sirach* composito, longè post tempora Salomonis. *Ex S. Aug. hæref.* 60. Librum ergo illum, cum libro canonico filii *Sirach*, qui Ecclesiasticus dicitur, quod *Sapientiæ* etiam nomine sæpius donatur, hæretici illi confundebant, aut ejus loco subrogabant, ut conjectari fas est.

1. Negant Christum venisse in carne, & esse de Virgine natum. R. verbo *Eutyches*, *Albanenses*.

2. Negant futurum judicium. R. verbo *Borboriani*.

3. Negant resurrectionem carnis. R. verbo *Basilidiani*.

4. Illum locum Exechielis de quatuor animalibus perperam accipiunt, interpretantes per Leonem Regem pastorum, per Vitulum Regem Æpyptiorum, per Aquilam Regem Romanorum, per Hominem verò, piissimorum denotari similitudinem arbitrantur.

V. Proculus, licèt hæresis inventor non fuerit, sed tenacissimus Arianismi professor solummodo extiterit, nihilominùs silentio præteriri non debet; siquidem cum odio fidei Catholicæ, rapaci sacrilegaque manu cuncta depopulari ausus fuerit, de pallis Altaris sibi camisias, & femoralia faciens in tanti sceleris pœnam frustatim comedens linguam, in brevi turpissima consumptus est morte. Ex Bar. ann. 456.

XV. Procopius Rasus, Pseudo Presbyter, ac præcipuus Thaboritarum dux, circa annum 1411. una cum *Nicolao de Pebissimon* eorundem Thaborensium prætenso Episcopo, impias & horrendas blasphemias in sacrosanctam Eucharistiam, Doctores Ecclesiæ, & sancta alia Catholicorum dogmata evomit, quæ omnia horrendum hic esset recensere, aperit tamen, & confundit Joannes de Perzibram, vir doctus, & magnæ quondam apud Thaboritas auctoritatis, sed ab ipsis deficiens, ad saniorem frugem, & veram Romanam Ecclesiam est regressus, ut videre est apud Coclæum in histor Hussit. lib. 6.

II. Prodicus. Ex pravo genere Carpocratis circà annum 120. propagata est Adamitarum secta, cujus auctor fuit Prodicus, qui inter omnes hæreticos fœdissimus, Carpocratianorum, & Gnosticorum deliramenta secutus, alia de novo addidit, de quibus actum verbo *Adamitæ*. Quatuor elementa, Solem etiam & Lunam Deos esse dicebat. Ex Thoderet. hæret. fab. lib. 1.

Protopaschitæ. Iidem, ac Sabbatiani. Vide *Sabbatius*.

XVI. Protestantes. Plura de Protestantibus circa appellationes, revolutiones, conjurationes ab ipsis factas, & etiam circa eorum ad invicem dissensiones, videre est apud Spondanum ab anno 1529. usque ad 1609. hicque ad rem recolendum, quæ verbo *Confessionistæ* notavimus. Protestantes itaque, sivè Confessionistæ dicuntur qui sunt de secta Lutheri, vel ex eâ pullulantes alii Novatores hæretici, qui Confessionem Augustanam profitentur & tenent; de qua Confessione Augustana, sub nomine *Confessionistæ* egimus. Igitur cum Carolus V. Imperator pacificandæ Germaniæ studeret, ut unitas subditorum vires Turcis Hungariam invadentibus opponeret, dura necessitate coactus, decretum edidit in Comitiis Spiræ, quo præcipiebat, ut ubi edictum, quod promulgari fecerat contrà Lutherum, debitam obedientiam obtinuisset, firmum ita maneret: ubi autem prævaluisset hominum pervicacia, nihil usque ad futurum Concilium innovaretur; proscriptis interim cæteris erroribus; scilicèt Sacramentariorum, & Anabaptistarum, & injuncto præcepto Missas ubique celebrandi. Contrà hoc Cæsaris decretum potestati sunt varii principes cum quatuordecim civitatibus defendentibus conscientiæ libertatem, seu liberam religionis electionem, usque ad Concilium, & ab hoc protestationis actu, ann. 1529. *Protestantium* nomen ortum habet. Posteà in Comitiis Augustanis oblata fuit Imperatori Protestantium Confessio adherentibus aliis, & Protestantium nomen propagatum. Nam *Protestantes* dicti sunt cæteri deinceps eisdem adhærentes, & sequentes Melancthonis *Confessionem*, *Augustanam* dictam, à Catholicis omnibus meritò repulsam, & explosam. Quamvis autem, ut innuimus, *Protestantes* dicti fuerint

rint à protestatione Spiræ facta, & Confessione, ut illi vocant, fidei Augustanæ postremis tamen hisce temporibus, hoc vocabulo scriptores appellavere quascumque Lutheranorum, & Calvinistarum sectas, quæ licèt in doctrina fidei intèr se discrepent, ùt optime demonstrat sapientissimus Bossuetus Meldensium Episcopus, in sua eruditissima Historia variationum hæresum Protestatium; in hoc tamen spuriæ fidei articulo, qui Protestantium est conveniunt, nimirùm, se missos à Deo ad reformandam Ecclesiam. Hinc aliis nominibus vocantur, *Novatores*. *Sectarii*, *Reformatores*, *Evangelici*, seu potiùs dicendi *Deformatores*, & *Pseudo-Evangelistæ*. Solemne est illis asserere suam, non illam Catholicorum esse veram Christi Ecclesiam; eandem reformatam falsò nomine vocant, obstinatè defendunt. In hoc fundamentali veluti dogmate, si erroris convincantur, utique & nostra & illorum causa finita erit, cum enim penès veram Christi Ecclesiam infallibile fit controversiarum fidei judicium; ac hujusmodi decretoriâ pronunciandi potestate polleat; semel admisso solam Romanam Ecclesiam, (id est, quæ sub Romani Pontificis magisterio per universum Orbem diffunditur) veram esse Christi Ecclesiam: statim hoc unico ictu omnia illorum perperversa dogmata corruere necesse est, utpotè quæ veræ Ecclesiæ fidei opponuntur. Igitur opere pretium est, ut limites præscriptæ brevitatis transgredientes, in hoc fundamentali principio paulò longiùs immoremur, demonstrando nimirùm solam Romanam Ecclesiam, non verò Protestantium societatem, veram esse Christi Ecclesiam. De vera Ecclesia, & ejus notis consule Franciscum Leytam Soc. Jesu in Synopsi de Ecclesia militante; nos autem minùs prolixè, quæ satis esse opinamur, subiicimus.

Probatur ergo Romanam Ecclesiam unam, unicam, & veram esse Ecclesiam. Illa sola est vera Christi Ecclesia, quæ sola habet veræ Christi Ecclesiæ notas, sivè proprietates; atqui sola Romana Ecclesia, sumpta pro universo Fidelium cœtu, qui adhæret Romano Pontifici tanquam legitimo Petri successori, & Christi in terris Vicario habet veræ Ecclesiæ notas. Intèr varias siquidem à diversis assignatas veræ Ecclesiæ Christi notas, insigniores & præcipuæ (ad quas Bellarmino teste de notis Ecclesiæ lib. 4. reducuntur cæteræ) sunt quatuor istæ, nimirum quòd sit *Una*, quòd sit *Sancta*, quòd sit *Catholica*, quòd sit *Apostolica*; atqui solas Romana Ecclesia has habet notas, cum sit *Una*, *Sancta*, *Catholica*, *Apostolica*, non sic societas Protestantium, ergo &c. Minor, in quâ tota difficultas sita est, sic per distinctos paragraphos demonstratur,

Ecclesia Romana *Una est*, non sic sosocietas Protestantium. Probatur prima pars. Quia unitas, quæ est nota, & caracter veræ Ecclesiæ, in tribus potissimùm consistit: nempè in universali fidei & Doctrinæ consensu, simili ubique regimine, & communione cum uno capite visibili Romano Pontifice; atqui hæc tria occurrunt in Ecclesia Catholicorum; est enim una unitate capitis, cum omnia ejus membra uniantur sub uno, & eodem visibili capite Romano Pontifice, eique pareant, ut Pastori supremo, & legitimo Christi Vicario: est una unitate, seu similitudine regiminis; omnes enim particularium Ecclesiarum Fideles subditi sunt suis Pastoribus, Episcopis, quos Christus posuit regere Ecclesiam suam, quam acquisivit Sanguine suo; est una unitate fidei & doctrinæ, cum in ea eandem fidei doctrinam, ubique & semper fideles profiteantur omnes. Ergo &c.

Probatur secunda pars, nempè Reformatorum Ecclesiam non habere hanc unitatem. Ac primo non habent illi confessionem in doctrina. Non habent quidem in arculis, seu dogmatibus fidei. Nam, ut de multis taceamus, in quibus infinitæ propemodum fuere variationes, tum apud Lutheranos, tum apud Calvinistas, sicut eruditè & eloquenter demonstravit Bossuetus prælaudatus, unum dumtaxat articulum præsentiæ Christi realis in Eucharistia, in cæterorum exemplum hic attingimus Anno 1631. in Pseudo-Synodo nationali Charentoniana, nostri Reformatores decreto solemni sanciverunt fœdus, & pacem cum Lutheranis Confessionis Augustanæ, nihilque esse in eorum cul-

cultu, quod perfectæ unioni, atque eorundem Sacramentorum participationi obstare posset, declaraverunt. Hinc Dallæus in Apologia hujus Synodi, cap. 7. & in Epistola ad Monglatium, fatetur doctrinam de præsentia reali nullum continere venenum, necesse contrariam pietati, ac gloriæ Dei. Quæ porrò in hoc articulo consensio? Antè hanc Synodum palam dicebant, hoc momentum esse unicam suæ ab Ecclesia Romana separationis causam. In actis eorum, ut vocant, Martyrum, quid frequentiùs legitur, quàm ob solam realitatem, tot sustineri tormenta, per quam ipsius fidei, & pietatis fundamentum subverti existimabant? Quid sæpiùs in eorum libris legimus, quàm horrendam esse Catholicorum doctrinam, quos *Cyclopas*, hoc est carnis humanæ voratores, *Antropophagos*, parricidas, humanæ Christi naturæ, & ejus ascensionis in cælum hostes & inimicos, Idololatras vocant? Quid etiam, à nobis alienos magis unquam fecit, & facit protestantes, quam repudiata ab illis Cattolica doctrina præsentiæ realis in Sacramento Eucharistiæ? Ita ut plurimi ex ipsis ingenuè confessi fuerint, facilè nobiscum in aliis omnibus consensuros, si præsentiæ dumtaxat spiritualis opinionem non damnaremus.

Non habet consensionem in Confessionibus, quæ variæ sunt, & contrariæ apud Lutheranos, & Calvinistas. Lutherani, seu defensores sensus literalis, primam ediderunt anno 1530., quæ Augustana dicta est. Posteà anno 1537. articuli Smalcaldenses collecti fuerunt, qui Concilio Tridentino, quod Mantuæ a Paulo III. indictum fuerat, offerri debebant. Alia deindè, quæ dicta est Saxonica, Synodo Tridentinæ oblata anno 1551. Alia Vvittembergensis anno sequenti eidem Concilio pariter oblata; quæ quidem omnes, licet inter se in plurimis contrariæ, ab universa tamen Reformatorum societate subsignatæ fuerunt; ita ut in eadem Saxoniæ Provincia, intra decem annos prodierint contradictoriæ sententiæ publico nomine, decretisque publicis consignatæ de re omnium gravissima. Nam in Synodo Dresdensi anno 1571. communi sensu rejecerunt sententiam Brentii, Illyrici, & aliorum de persona Christi, & tamen illam ipsam sententiam, tametsi priùs à se damnatam, publicè receperunt in libro Concordiæ; & tam Synodus, quàm ipsa Concordia, Vvittembergæ impressa fuerunt, publica auctoritate.

Defensores autem sensus figurativi, aliam quoque Carolo V. eodem tempore obtulerunt fidei Confessionem, quæ vocatur Argentinensis. Parùm & illa suis placuit. Helvetii quatuor successivè scripserunt. Galli, & Gebennenses suam quoque peculiarem habere voluerunt. In Anglia duæ etiam eodem fermè tempore visæ sunt, & duæ aliæ sub nomine Ecclesiarum Scotiæ. In Belgio fuit etiam conscripta alia, quæ in Synodo Dordracena approbata fuit: nec defuit ipsis etiam Polonis sua, quæ in Synodo Sendomiriensi edita est anno 1570. Legi possunt omnes illæ Confessiones variæ, in unum corpus collectæ, Typis excusæ Genevæ apud Petrum, & Jacobum Choijet anno 1612. In hac porrò tanta dogmatum, & Confessionum fidei varietate, quæ consensio esse potest? Nulla planè. Hinc mirum non esse debet, si Protestantium societas ex variis, innumerabilibusque sectis coalescat: Hoc enim contingere solet omnibus hæreticis, ut vix nati, in plures sectas scindantur, ac dividantur, ut observarunt ex sanctis Patribus illi, qui ex professo calamum contra ipsos strinxerunt. Sanctus Irenæus lib. 1. cap. 21. & sequ. narrat hæresim Simonis primi hæresiarchæ mox divisam, & indè natas esse sectas *Menandriancrum*, *Saturnianorum*, *Basilidianorum &c.* Item libro 1. capitulo 5. scribit de Valentinianis, quod cum essent plurimi, vix duo, aut tres inter se conveniebant in omnibus dogmatibus. De Donatistis scribit Augustinus lib. 1. de Baptis. cap. 6. hæresim Donatistarum in multa minutissima frusta conscissam fuisse suo tempore. Marcionitas mox divisos fuisse, & indè natos *Lucianistas*, *Apellianos*, *& Severianos* docet Epiphanius lib. 1. contra hæreses. Montanistas divisos esse in *Pepusianos*, *Artbotyritas*, *Phrygiastas*, scribit idem Epiphanius

phanius lib. 2. Manichæos quoque in sectas divisos, testatur Augustinus lib. 1. de hæresibus cap. 46. Messalianos autem divisos in *Martyrianos*, *Satanianos*, *Enthusiastas*, docet Epiphan. hæresi 80. Ariani mox divisi sunt in *Acacianos*, *Macedonianos*, *Eunomianos*, ut patet ex Rufino lib. 10. hist. cap. 25. Iidem etiam Ariani singulis ferè annis fidem mutabant, ut scribit Hilarius in utroque libro ad Constantium; & ita de aliis hæreticis, ac præcipuè Lutheranis, & Calvinistis. Nulla ergo datur confessio in Confessionibus, apud hæreticos, qui in tot divisi sunt factiones.

2. Protestantes non habent regimen simile, & caput visibile, quemadmodùm Catholici habent Romanum Pontificem: aliud quippè regimen est apud Lutheranos, aliud apud Calvinistas. Inter Lutheranos etiam non idem est regimen, ut videre est in Germania, ubi diversæ prorsùs sunt Ecclesiarum administrationes. Calvinistæ nullam habent Hierarchiam, apud quos nulli sunt Episcopi, nulli Presbyteri, nulli tandem ex ipsis agnoscunt Episcopum Romanum, tanquam centrum unitatis, cum quo servent communionem tantoperè necessariam in Corpore Christi, quod est Ecclesia, quodque ipsi dilacerant.

Ecclesia Romana sancta est, non sic societas Protestantium. Probatur, quia Sanctitas, quæ est nota propria, & singularis Ecclesiæ Christi, posita est præsertim in tribus, scilicet in sanctitate Doctrinæ, & professionis, in sanctitate eorum, qui primùm eam fundaverunt, in gloria miraculorum, quibus unitatem, & sanctitatem Christianæ Ecclesiæ confirmavit Dominus; atqui societas Catholicorum triplicem illam habet sanctitatem: habet inquam sanctitatem, doctrinæ, & professionis, quia nihil docet, quod non sit sanctissimum: de fide, nihil proponit credendum, nisi vel scriptum sit in sanctis libris, vel constanti, ac perpetua traditione ad nos transmissum, ac Conciliis definitum: unicum Deum in spiritu ac veritate colit: verum agnoscit mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Jesum; & si quos in cultu Dei usurpat ritus, non alio fine hoc præstat, quàm ut mentem hominum ad cælestia erigat. Nos enim qui sensibilem habemus naturam, & sensibus ad intelligendum utimur, sensibilibus etiam Divini cultus institutionibus, faciliùs ad insensibilia excitamur. Hac ratione in lege veteri ipse Dominus ritus, & ceremonias instituit, quibus ab hominibus coleretur; quas tamen Ecclesiæ suæ rationabiliter instituendas permisit, propter Christianæ Ecclesiæ dignitatem in comparatione synagogæ. Nam servis, ceremonialis ordo inserviendi Dominis, etiam in humani cultus ratione præscribitur, sed non filiis: quibus quidem, etsi necessarium sit parentes externè colere, modus tamen iste, vel ille colendi, liber est, quia liberi ipsi sunt. Sumus autem nos filii liberæ, non ancillæ ut antiquus populus. Vide D. Thom. 1. 2. qu. 108. art. 1. & 2. Insuper, non aliam habet Ecclesia moralem doctrinam, quam, quæ à Christo Apostolis, & SS. PP. tradita est, cætera verò, quæ disputantur de rebus Divinis, tanquam probabiliter ex revelatis deducta, rationalique lumine, fide elevato consentanea, laudat, & commendat; quatenùs ad Deum magis cognoscendum, operaque ejus dignoscenda, & discernenda faciunt; atque quatenùs ad tuendam fidem a calumniis hominum sunt opportuna. Cogitationes aùtem hominum, vehementer damnat & improbat, si in his disputandis à recta fidei, vel morum regula deviare contingat. Præterea illa doctrina est sancta, quæ talis est virtutis & efficaciæ, ut ipsa sanctitatem & sapientiam hominibus inspiret: ac convertat animas; atqui talis est doctrina, quam profitetur Ecclesia Catholica. Norunt enim omnes, quos progressus fecerit in universo Orbe, statim atque annuntiata est; & quidem nullis hominum suffulta præsidiis, per Apostolos externa specie contemptibiles, sine vi, sine ulla arte, aut verborum pompa; quanquàm ea doceret, quæ naturæ dura planè sunt, & adversa, ac longo usu obfirmatos in vitio reperisset hominum animos. Necesse igitur est, Divinam planè esse sanctitatem doctrinæ, quæ tantam vim habuit, & efficaciam.

Non

Non ita certè in fectis hæreticorum. Nullum enim ferè est flagitii; ac turpitudinis genus, cujus culpabiles non fuerint veteres Gnostici, Carpocratiani, Montanistæ, ut videre est apud sacros Annalistas. Nonnè & ipsi Reformatores nostri, ex religione sustulere quæ dura sunt, & onerosa jejunia, carnis macerationes, vota &c. Catholicos, ex religioso imaginum cultu, Idololatriæ arguunt; Confessionem auricularem, crudelem carnificinam vocant; Summum Pontificem, Antichristum appellant. Quid plura? Docent. 1. Deum esse auctorem peccati. 2. Deum ab æterno certos homines ad damnationem prædestinasse, finè ulla ipsorum culpa. 3. Christum non esse mortuum pro omnibus. 4. Christi Corpus non esse præsens in Eucharistia. 5. Filios Fidelium salvari finè Baptismo. Hæc à Calvino, & Calvini sectariis. Insuper simul à Luthero, & Calvino docetur. 6. Hominem, liberum non habere arbitrium. 7. Dei mandata impossibilia esse. 8. Bona opera nullius esse meriti. 9. Solam sufficere fidem. Hæccinæ est doctrina sancta, immaculata, & ad convertendos, ac sanctificandos homines apta? Imò impia, blasphema, & ad pervertendos, perdendosque Fideles ab inferis excitata.

Habet Ecclesia Romana sanctitatem in primis suis fundatoribus. Habet enim in Christo, qui est primus auctor, fons & origo totius sanctitatis & justitiæ. Habet in Apostolis, & SS. Patribus, qui contrà singulas hæreses suorum seculorum dimicaverunt. Habet in Martyribus, qui firmo & constanti animo, pro Christo occubuere. Habet in tot Episcopis & Pastoribus; in tot Religiosorum Ordinum Institutoribus, eximiæ virtutis ac pietatis: nihil verò tale apud se esse probare possunt Protestantes. Proferre non possunt pro auctoribus suarum respectivè sectarum, nisi homines flagitiosos, libertinos, ac voluptatibus deditos, ut patet Lutheri, Calvini, Zuinglii, Bezæ & aliorum vitas percurrenti. Quis valeat absque rubore eorundem vitia & excessus in apertam lucem deducere? At charitate potiùs, quàm exprobratione invitandi sunt hæretici, ut ad communis matris Ecclesiæ sinum, undè recesserunt, se se recipiant. Quapropter hæc & similia silentio præterimus. Dolemus super ipsos, & in Domino hortamur, ut saltem animadvertant, se doctrinarum suarum non alios fontes ostendere posse, nisi hominum liberas cogitationes; atque ut seriò examinent, an eorum institutores coluerint concupiscentiam carnis, concupiscentiàm oculorum, & superbiam vitæ; si enim tales fuerunt, ut verè fuerunt, horrendum erit tales homines electos arbitrari à Spiritu Sancto, ad reformationem Ecclesiæ.

Habet sanctitatem doctrinæ, miraculis à Deo confirmatam, imò sola est Ecclesia Romana, quæ vera habuerit miracula, & tam indubitata, ut ab ipsis etiam nostris adversariis negari non potuerint. Habuit primo seculo miracula Christi & Apostolorum, in sacris libris numerata. Secundo seculo, miracula militum Christianorum in exercitu Marci Antonini Imperatoris, quæ referuntur à Tertulliano in lib. ad Scapulam, cap. 4. & Apologetyci cap. 5. ab Eusebio lib. 5. hist. cap. 5. Tertio seculo, miracula Gregorii Thaumaturgi apud S. Basilium, lib. de Spiritu sancto c. 29. apud S. Gregorium Nissenum in vita ejus, apud S. Hieronymum lib. de Viris Illustribus. Quarto seculo, miracula Antonii, Hilarii, Martini, Nicolai, apud S. Athanasium, Hieronymum, Sulpitium. Quinto seculo miracula, quæ describuntur, à S. Augustino lib. 22. de Civit. Dei, cap. 8., & quæ suo tempore Carthagine, & Mediolani contigisse narrat. Sexto seculo miracula, quæ narrantur à Sancto Gregorio Magno in suis Dialogis, & multa alia, sicut Annales Ecclesiasticos percurrenti constare facilè poterit. Miracula adeò certa, adeò stupenda, omninò dissimulare non potuerunt Magdeburgenses in suis Censuris, quibus priorum Ecclesiæ seculorum historiam suo modo complexi sunt. In singulis enim Centuriis, cap. 13. notant, ac referunt ex auctoribus illorum temporum varia miracula; imò plura in singulis seculis inveniuntur, in confirmationemm præcipuorum

rum capitum doctrinæ Catholicæ qualia sunt Confessio Sacramentalis, præsentia realis Christi in Sacramento Eucharistiæ; Invocatio Sanctorum, sanctarum Reliquiarum, & Imaginum cultus. Ipsi etiam ejusmodi titulos præfigunt; & quamvis postea subjungant, illa omnia meras fuisse dæmonum præstigias, aut falsas narrationes; nihil tamen afferunt, quo id probent, nisi quòd hæc miracula pugnent cum novis Lutheri, & Calvini placitis. Si ea prudentia, eaque humilitate, quæ decent hominem Christianum, res considerarent, non sine rubore rejicerent tot tantorumque hominum, qui illa testantur, fidem & veritatem; quamvis vellent non jam pietati, sed humanæ modestiæ juribus subesse. Nam vel inter Gentes ea habita est viris apud eos commendabilibus, veneratio.

Verùm, si hæc omnia rectè perpendantur, facilè apparebit ex omnibus planè circumstantiis, vera procul dubio fuisse miracula, quæ à tot, & tam sanctis viris, tam frequenter facta sunt, in testimonium fidei, quam nunc quoque eandem cum ipsis profitemur; ac proinde, illa merito reponi à S. Augustino lib. de Utilitate Credendi cap. 17. & lib contrà Epistolam fundamenti cap. 4. inter illa societatis Christianæ, *Clarissima vincula*, quibus dicebat se se teneri in Ecclesiæ Catholicæ sinu. Hinc est etiam, quod Richardus à S. Victore, lib 1. de Trin. cap. 2. Dominum sic alloqui non dubitat. *Domine, si error est* (quod credimus) *à te ipso decepti sumus: ista enim in nobis tantis signis, & prodigiis confirmata sunt, & talibus, quæ non nisi per te fieri possunt*. Ubi autem sunt miracula, ibi & vera fidei doctrina: Deus quippè miraculorum auctor, mendacii & erroris testis, & assertor esse non potest.

Norunt & ipsi prætensæ Reformationis auctores, quantùm ponderis habeant miracula, ad comprobandam veram Ecclesiam, ut non dubitaverit Lutherus, ab illis iterùm iterumque aliquod suæ doctrinæ præsidium emendicare, de tota Ecclesia Romana, suo judicio, triumphaturus, si vel unicum impetrasset. Itaque, teste Cochlæo in vita Lutheri, dum quemdam nomine *Nesenum*, in Albi submersum comperisset, spei plenus accurrit, preces prolixas ingeminat, sed nihil proficit; sacra carmina demortui auribus insusurrat, sed & hæc surdo canit: denique cum nihil intentatum relinqueret, ut a cadavere vocem aliquam, aut motum extunderet. non aliud, quam spectantium risum, & opprobria impetravit. Hæc, & alia similia sunt miracula, quæ in confirmationem suæ doctrinæ, proferre possunt Protestantes. Quamobrem illis illudebat Erasmus, aliàs non bonæ notæ vir, dicens, Reformatores istos Ecclesiæ sanare non potuisse nec equum claudum.

Ecclesia Romana Catholica est, non sic societas Protestantium. Probat. Quia, ut Ecclesia Romana sit verè Catholica, satis est quod illa Fidelium societas, quæ Romano Pontifici, ut capiti suo adhæret, sit vere universalis, hoc est semper fuerit, & in omnem locum diffusa: atqui talis est societas, de qua agitur. Ac primò quidem, semper fuit illa societas, quam Christus ipse fundavit, cum voluit primum inter Apostolos Petrum sedere, ejusque successores, primos esse inter Episcopos. Tum quia semper, & omnibus seculis spectata est illa communio cum Sede Romana, tanquam signum veræ ac Catholicæ Fidei certissimum. Deinde in omnem locum diffusa est illa societas, Tum quia veram fidem SS. Patres, qui declarant Ecclesiam Christi in totum terrarum orbem esse diffusam, eandem cum Episcopo Romano, communione conjunctam esse asseverant. Ita S. Irenæus. Tertullianus, S. Cyprianus, S. Optatus, & S. Augustinus. Tum quia, re vera societas quæ Romanum Pontificem agnoscit ut caput suum, in omnes hujus Orbis partes late diffunditur, est in Oriente apud Indos, apud Persas, apud Sinenses, Japonitas, Siamenses, & in omnibus ferme Insulis maris. In Occidente apud utriusque Americæ incolas, & in tota Europa, in cujus majori parte florentissima est, quanquam in quibusdam aliis partibus persecutionem patiatur. In meridie habuit olim illustrissimas Sedes, & no-

& notissimas, frequenti Episcoporum numero Synodos; & licèt nunc à Barbaris occupentur hæ regiones, habet tamen & suos in his fideles, qui hujus antiquæ fidei etiam nunc sunt cultores. Nec est quod recentiores ministri hanc universalitatis, seu Catholicitatis notam, Ecclesiæ Romanæ negare contendant, eò quia diffusa non est in Anglia, Scotia, Provinciis fœderatis, Dania, Svecia, majori parte Germaniæ, Transylvania, Moldavia, Valacchia, Russia, Moscovia; vixque occurrit eadem apud Græcos, Armænos, Ægyptios, Abissinos &c. Refelluntur enim quia diffusio illa Ecclesiæ in omnem orbem terrarum, ad illius Catholicitatem requisita, non strictè & in rigore metaphysico, sed moraliter sumenda est, hoc est, pro majori parte orbis terrarum, & precipuis mundi partibus: quemadmodum enim, cum Scriptura, Jerem. 34. & Danielis capite 2. dicit Regem Nabuchodonosorem occupasse omnia Regna terræ, & Daniel. cap. 2. & 8. Allexander dicitur Imperatus universæ terræ, non eo sensu intelligenda est. quasi alteruter Imperator in universo Orbe regnaturus esset, cum numquam id contingerit: imò Alexander mediam ad summum partem Asiæ subjecit, in Europa autem, & Africa longe minores provincias occupavit; sed significat tantum, utriusque Imperatoris dominationem, in plurimas terrę partes diffusam fuisse. Hanc diffusionem Ecclesiæ, non alio modo intellexerunt SS. PP. atque inter alios S. Augustinus, qui docet Ecclesiam suo tempore nundum ubique constitutam, neque ad extremum terræ venturam antè finem hujus mundi, ut videre est in Epist. 93. alias 98. & aliis locis.

Ecclesia Romana Apostolica est, non sic societas protestantium. Probatur. Apostolica dicitur Ecclesia, quæ ab Apostolis originem ducit, eandem cum ipsis doctrinamp rofitetur, & cujus Pastores legitimam missionem & succesionem habent ab Apostolis, non interruptam; at qui hujusmodi conditiones reperiuntur in Ecclesia Romana Ac. primò quidem. Ecclesiam Romanam eandem esse cum Ecclesia quinque priorum seculorum, quam verè Apostolicam fuisse, non diffitentur adversarii, patet, tum ex unione ipsius cum Papali Cathedrà, quam ut tessaram, & centrum communionis Ecclesiasticæ habuit tota antiquitas. Tum ex publica ipsius professione, qua supremum Ecclesiæ universalis tribubal in caufis fidei, & religionis diiudicandis agnoscit; hæc enim duo potissimum spectari debent in Ecclesia veteri, nempe unitas capitis, & auctoritas Ecclesiæ, quam propugnant Catholici, ut maximè necessariam ad fidei conservationem.

Patet etiam ex eo, quòd si à priori Apostolica Ecclesia, nostra defecisset societas, si facta fuisset in ea aliqua mutatio, certè aliqua ex iis, quæ in omni insigni mutatione observantur, demonstrari possent, scilicet auctor hujus defectionis prætensæ, vel novum aliquod dogma, vel tempus quo cœpit, vel locus ubi cœpit, vel quis eam initio oppugnaverit; vel denique exiguus ab initio cœtus, ex quo cœperit, & unde paulatim aliorum accessu creverit: hæc enim omnia possint deprchendi in illa celebri, & gloriosa Ecclesiæ mutatione, cum auctore Christo, à statu veteris transiit ad statum vovi Testamenti. At qui defectionis hujus ab Ecclesia pristina, atque insignis mutationis in nostra societate, nullum ex prædictis signis proferri potest ab adversariis nostris, ergo &c. Sed etiam mirum imò stupendum esset, quod, cum de Ecclesia Christi tot tantaque fuerint antiquitus prænuntiata, mutationem tamen, quam hæretici blaterant, & defectionem nemo prænuntiaverit. Defecturam Synagogam, sacræ veteris Testamenti paginæ passim loquuntur. An minoris pretii Ecclesia Christi, ut casus adeo turpis de illa fileretur? Imo æternum duraturam, utrumque Testamentum docet nos; atque ipsius Testamenti Divini auctor, nobiscum se mansurum promisit, usque ad consummationem seculi. Credimus illi. nam cælum, & terra transibunt; verba autem ejus non præteribunt.

Secundo, societatem, nostram Apostolicam esse ratione doctrinæ, ab Apostolis

ſtolis ad nos uſque derivatæ, duplici via oſtendi poteſt. Primò comparando noſtræ fidei capita cum illis, quæ quinque prioribus ſeculis vetus & Apoſtolica Eccleſia propugnavit, & oſtendendo, eandem plane, illis & nobis eſſe fidem, quod facili negotio præſtant Catholici, ubi de ſingulis capitibus diſputant cum Novatoribus. Secundo poteſt oſtendi ex ipſis noſtris adverſariis, qui non diſſimulant ſe ab antiqua Eccleſia diſſentire in illis capitibus, quæ fatentur nobis cum antiquis eſſe communia. Sic V. G. Calvinius lib. 3. Inſtit. cap. 4. num. 38. ait. *Omnes fere veteres, quorum libri exiſtunt, ubi de ſatisfactione agitur, aut hac in parte lapſos fuiſſe, aut nimis aſpere & durè locutos.* Ibidem cap. 5. num. 10. dicit: *Ante mille, & trecentos annos uſu receptum fuiſſe, ut precationes fierent pro defunctis, ſed in errorem lapſos eſſe veteres.* Ita etiam loquitur circa cœlibatum Sacerdotum, circa pœnitentiam publicam, quæ olim in Eccleſia vigebat, circa jejunium Quadrageſimale; & ait, veterum auſteritatem immodicam, & ſuperſtitionem circa hæc capita, nullatenùs excuſari poſſe; neque ipſi Auguſtino parcendum exiſtimàt, quem aliàs tamen tanti facere videbatur, quòd nempe votum matris, de Sacrificio pro ſui memoria & requie offerendo adimpleviſſet, contra (ut ait) Scripturæ normam Prætermittimus alia multa, quæ paſſim occurrunt apud Calvinium, & multos alios recentiores; quibus omnibùs conſtat Eccleſiam Romanam, Apoſtolicam eſſe, quia priorum Eccleſiæ Chriſti ſeculorum doctrinam, ab Apoſtolis derivatam, quam Novatores explodunt, firmiſſime, & invincibiliter defendit, & tuetur.

Tertio. Paſtores Romanæ Eccleſiæ legitimam habere miſſionem, patet. Tum quia legitima miſſio nihil aliud eſt, quam vocatio, ſeu ordinatio ad miniſterium Eccleſiaſticum, facta per impoſitionem manuum Epiſcopalem; qualis legitur in Scripturis ab Apoſtolis uſurpata, cum miniſtros ordinarunt. Actor. 6. ad Tim. 1. & 5., ad Titum 1. qualis etiam ſemper in Eccleſia fuit adhibita, ut optimè oſtendunt Theologi, ubi de Sacramento Ordinis. Tum quia, quoties in aliqua ſocietate perfecta eſt ſubordinatio miniſtrorum, & membrorum cum capite, toties eſt legitima Paſtorum ejuſdem ſocietatis miſſio; ut enim hæc legitima ſit, ſatis eſt, quod fiat ab habentibus legitimam auctoritatem: atqui in ſocietate Catholicorum, eſt perfecta ſubordinatio miniſtrorum & membrorum cum capite, ergo &c.

Quartò. In Eccleſia Romana vigere ſucceſſionem non interruptam Paſtorum, præſertim verò Romanorum Pontificum, patet Eccleſiaſticos Annales percurrenti. Tum quia ſana & ſancta doctrina, à ſucceſſione legitima ſeparari non poteſt; imò in ipſa includi debet; ſi ergo in Eccleſia Romana perſeverat ſana doctrina, ab Apoſtolis accepta, ut probavimus, ergo non aliter perſeverat, quàm per legitimam Paſtorum, ac præcipue Romanorum Pontificum ſucceſſionem. Unde ad ſectarios quoſcumque hæreticos, etiam recentiores, Lutheranos videlicèt, ac Calviniſtas meritò dici poteſt, quod olim ad Donatiſtas ajebat Auguſtinus: *Numerate Sacerdotes, vel ab ipſa Petri Sede & in illo ordine Patrum, quis cui ſucceſſit.* Vel quod Optatus Milevitanus ad Parmenianiſtas: *Veſtræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare.* Quod cum non poſſint Novatores efficere, profecto ſunt extrà Eccleſiam: undè nobis adverſus ipſos, quod olim a S. Cypriano adverſùs Luciferianos dictum fuit, uſurpare licèt. *In ea Eccleſia eſt nobis permanendum, quæ ab Apoſtolis fundata, uſque in diem hanc ſucceſſivè durat, & ſemper durabit.* Talis eſt Eccleſia Romana; & licèt Sedes Petri fuerit aliquando Avenionem tranſlata, ubi ſeptem ſucceſſive ſederunt Petri ſucceſſores Pontifices, nimirùm Clemens V. Joan. XXII. Benedict. XII. Clemens VI. Innocentius VI. Urbanus V. & Gregorius VI., ibi tamen reſidebant ut Romani Pontifices, eoque nomine tantùm, ut Petri ſucceſſores, & Chriſti Vicarii legitimi univerſam regebant Eccleſiam; & rigoroſè loquendo nunquàm Avenionem tranſlata fuit Sedes Petri

Petri, sed semper Romæ fixa remansit, ac proindè nunquam alia fuit Petri Sedes, nunquàm alia vera Christi Ecclesia, quàm Romana. Non enim à loco, ubi Pontifex residet, habet nomen, aut rem nominis Ecclesia; sed à loco Sedis, pro cujus impletione eligitur, & ordinatur, & in quâ succedit.

Definat ergo temerario ausu se jactare societas Protestantium, quæ veros habere Christi Ecclesiæ, *unitatis* nimirùm *Sanctitatis*, *Catholicitatis*, *&* *Apostolicitatis* caracteres, gloriari non potest.

Ac primo non habet antiquitatem doctrinæ ab Apostolis derivatæ, quia eam propugnant, & renovant Novatores doctrinam, quam vetus & Apostolica Ecclesia in antiquis Ecclesiis Simonianis, Pelagianis, Novitianis, Donatistis, Arianis jamdudum proscripsit. Momentum hoc fusè pertractatum legi potest apud Coccium in Thesauro, lib. 8. De signis Ecclesiæ art. 3. & Bellarminum De notis Ecclesiæ lib. 4. cap. 9. Tum quia fatentur ipsi Reformatores Protestantes. ut ex Calvino mox audivimus, se in multis ab antiqua quinque priorum seculorum Ecclesia dissentire.

Secundò, non habet societas Protestantium antiquitatem originis. Hujus enim societatis & auctor, & tempus quo nata est, & locus & dogmata consignari facile possunt, & quod in omnibus hæreticis, & Novatoribus observari posse declarant SS. Justinus in Dialogo cum Tryphone, Irenæus lib. 1. cap. 23. Hieronymus adversùs Luciferianos in fine. Prætereà, cum fateantur nostri temporis Reformatores, se in communione Catholicorum antè suam separationem vixisse, nècesse est etiam ut fateantur, aut illam societatem fuisse veram Ecclesiam, & tunc schismatis rei arguentur, cum ab ea societate recesserint: aut se novam instituisse; & tunc originis suæ novitatem demonstrabunt: aut alicui tandem, quæ antiquior esset, se adjunxisse. At nullam assignare possunt, cum quâ consortium, & societatem habere solliciti fuerint.

Tertiò, non habet societas Protestantium legitimam in suis Pastoribus missionem nec ordinariam, nec extraordinariam. Non habet ordinariam; quia vel hanc missionem ordinariam accepissent ab Ecclesia Romana, in cujus communione vivebant, vel ab aliqua alia Ecclesia, in cujus societatem, admissi sunt: atqui neutrum dici potest. Non secundum, cum usquam assignaverint, nec assignare possint Protestantes hujusmodi societatem, cui adjuncti fuerint, & si assignarent, adhuc urgeret argumentum contrà illam societatem assignatam. Neque primum, vel enim Ecclesia Romana tempore primorum Reformatorum fuit hæretica, vel non fuit; si fuit hæretica, ergo vel non fuit vera Ecclesia; adeoque nec habuit potestatem regendi, & ministros mittendi; ac proindè nec eam potestatem, quam non habebat, potuit in primos Reformatores transferre: neque potuerunt fieri legitimi ministri, qui non nisi ab hæreticis ordinati fuissent: Certum enim est ex tota antiquitate, hæreticos omni semper auctoritate, & jurisdictione in Ecclesia Christi privatos fuisse. Si verò non fuit hæretica, ergo Reformatores & hæretici fuerunt, & schismatici, cum & ipsius societatem deserverint, & dogmata ejus fidei contraria professi fuerint; adeoque eo ipso ab omni auctoritate regendi Ecclesias, & legitimos ministros constituendi exciderint, quamvis in Catholica Ecclesia ordinati fuissent Episcopi.

Non habent etiam missionem extraordinariam: hæc enim miraculis confirmari debet, qualis fuit missio Moysis, Prophetarum, Apostolorum, Christi ipsius, aut saltem debuit in Scripturis talis missionis futuræ mentio fieri ut nempè hoc pacto distinguantur, qui verè mittuntur à Deo, ab intrusis. Etenim tanti momenti sunt ea, ad quæ se missos asserere debent Reformatores, ut nisi miraculis missionem hanc confirment, ut tamquam seductores, & falsi prophetæ habeantur necesse sit.

Quartò, non habet societas Protestantium successionem Apostolicam in suis Pastoribus. Ubi quesò erat Calviniana secta, antè Calvinum? Ubi Lutherana antè Lutherum? Ipsis igitur meritò dici potest, quod sui temporis hæreticis dicebat Tertullianus De præscriptionibus, cap.

capit. 32. *Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit authorem, vel antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ, census suos proferunt.*

Ex hactenùs dictis, optimè colligitur per legitimam consequentiam, Ecclesiam Romanam Romano Pontifici, tanquam legitimo Petri successori, & Christi in terris Vicario adherentem, esse veram Christi Ecclesiam, utpotè cui omnes Christi Ecclesiæ caracteres, unitatis nimirùm, Sanctitatis, Catholicitatis, & Apostolicitatis mirum in modum conveniunt etiam hodiè, quod velint nolint Lutheranæ ac Calvinistæ sectæ professores, fingentes Romanam Ecclesia post quingentos primos annos defecisse (contra quos etiam in hoc puncto paulò infrà insurgemus) confiteri teneantur.

Error Protestantium.

Dum insolubilibus argumentis convincuntur Reformatores esse extra Ecclesiam, novum sibi finxerunt discrimen inter articulos fide Divina credendos; ut alii sint, qui substantiam fidei constituant, alii verò sint accidentales sivè levioris momenti, quos liberum sit admittere, vel repudiare, salva fidei integritate. Hanc autem distinctionem moliuntur eo consilio, ut persuadeant, dissidia inter varias sectas Protestantium, aliorumque Novatorum, non tollere necessariam unitatem veræ Ecclesiæ, nec consistere in fidei fundamentis, quæ cuilibet ad salutem sufficiant. R. Primò. Hæc distinctio circa articulos fidei, nulla veritatis specie defendi potest. Quia omnia quæ Deus loquitur, & hominibus proponit, sunt æqualiter vera, & certa, propter infinitam Dei revelantis authoritatem, cui æqualiter innituntur; atqui omnes fidei nostræ articuli, quos Protestantes vocant accidentales, Dei loquentis auctoritate proponuntur: hoc enim si negant, jam frustra supponunt illos inter articulos fidei ullo modo numerari. Ergo articuli, quos vocant accidentales, æqualem cum fundamentalibus veritatem, certitudinem, ac Dei revelantis auctoritatem sortiuntur: Ergo sinè ullo dogmatum discrimine, Deo revelanti injuriosus, & æternæ damnationi obnoxius esse convincitur, qui vel unum articulum, quem cognoscit à Deo revelatum, admittere recusat. Videatur D. Thom. 2. 2. qu. 5. art. 3.

Ulteriùs assero prorsus impossibile esse, ut Deus velit, aut possit nos eximere ab obligatione, firmissima fide credendi quemvis articulum, licèt exiguum, quem constat ab illo nobis fuisse propositum, ac revelatum. Hæc enim duo aperte repugnant, Deum hòmini aliquid asserere, & hominem sinè gravi injuria, rem à Deo assertam reiicere posse, ac repudiare. Sed quamvis gratis admitteretur ista distinctio inter articulos fidei fundamentales, & non fundamentales, impossibile adhuc foret sectario discernere, qui nam articuli dici deberent fundamentales, quorum assensus, cæteris exclusis, ad salutem sufficeret. Tum quia quivis sectarius, ut sit veri nominis Christianus, habere debet hunc assensum: *Credo omnibus, quæ Deus revelavit.* Ergo non potest ullum articulum, quem constat in Scripturis contineri, à sua fide excludere: aliàs profiteretur se omnia à Deo revelata amplecti, & simul & semel aliquid à Deo in Scripturis revelatum repudiaret. Tum etiam quia, ut sectarius articulos fundamentales à cæteris discernat, necesse est, ut aliquam discernendi regulam in promptu habeat. Non Scripturam; quia & si hanc centies evolvant Protestantes, nuspiam numerum, aut nomen articulorum fundamentalium definitum invenient. Non Ecclesiam; quia illorum Ecclesia ex variis sectis conflata, nunquam hactenus in sensu Scripturarum, & præcipuis fidei articulis, potuit convenire. Supervacaneum autem puto, plurima inter Protestantes dogmatum dissidia commemorare; cum enim neque in Ecclesiæ suæ capite, neque quod non habent, neque in corpore, neque in Sacramentis conveniant, quo pacto in necessariis fidei fundamentis convenire unquam poterunt?

Er-

Error Protestantium.

IN tanta sectarum inter se diffidentium colluvie, familiare est apud Protestantes hoc ratiocinium: Non ego talis sum, ut possim certò divinare, quænam societas præ cæteris omnibus integram fidei veritatem obtineat; si enim id proprio examine, & experimento velim investigare, non eo præditus sum ingenii acumine, ut possim cunctas sectarum differentias ad trutinam revocare; si verò doctorum judicio stare velim, quem præ cæteris veracem seligere potero, cum unusquisque stet pro sua secta? Quid ergo superest (ajunt) quàm, ut ego meæ sectæ inhæream, in qua ab incunabulis nutritus sum, & pro qua in dubio tam implexo stat apud me diuturni temporis possessio, ne veritatis incertus, dum veritatem inquiro, in deteriorem partem incidam? R. Primò, quia admissâ Dei providentia, vera religio talibus notis insignita esse debet, ut à quovis intellectu benè disposito facilè discernatur. Si enim Deus mundum gubernat, evidens est, illum religionem veram instituisse, quæ ab hominibus coli debeat. Frustrà autem illam instituisset si non ordinasset signa, & argumenta idonea, seu motiva credibilitatis, quibus facilè illa vera religio, à falsis discerneretur: Frivolum enim foret proponere finem, & nihil certi statuere mediis, quibus ad illum pervenire oporteat. Hoc autem fieret si pro denotanda vera Religione, signa non suppeterent multo illustriora, quàm quæ possint pro quacumque falsa exhiberi. Nam, si signa illa aliquo modo permanerent æqualia, nullum superesset medium, quo possit vera religio à falsa discerni; atque adeò hominum errores ex hac parte, in ipsum Deum referendi essent, quod impium est, & blasphemum. R. Secundò ex obligatione certa, quâ quilibet obstringitur ad vèram religionem præ falsa amplectendam. Hæc autem obligatio nulla prorsus foret, si vera religio non esset præ falsis sectis satis explorata. Tanto rationum pondere pressi Novatores, præeunte Luthero, ad aliud effugium se convertunt. Interim monerem eos, ut sincero corde lumen veritatis à Deo perseveranter peterent, qui nec illuminationem negabit, nec piam affectionem & motionem, nisi resistant ipsi Spiritui sancto, aut multiplicando peccata, magis à Deo recedant.

Error Protestantium.

ASserunt Protestantes, veram Christi Ecclesiam esse invisibilem, solique Deo cognitam. Sic ait Lutherus in libro, de Abroganda Missa privata, parte prima; *Quis Ecclesiam nobis monstrabit, cum sit occulta in spiritu, & solum credatur? sicut dicitur, Credo Ecclesiam Sanctam*. R. Primo ex Scripturis, in quibus constantem hanc Ecclesiæ visibilitatem prædixerunt Prophetæ, docuit Christus, confirmaverunt Apostoli. Prophetæ prædixerunt visibilem Ecclesiam. Isaiæ 2. Ecclesia montis nomine proponitur, qui obvius sit omnibus, & ab omibus, conspici possit: *Erit* (inquit) *in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes &c.* Quem montem, S. Hieronymus in hunc locum, explicat de Ecclesia. Danielis 2. vers. 35 lapis qui percussit statuam, dicitur: *Factus mons magnus, & implevisse universam terram*, Quem locum de Christo & Ecclesia, intelligit pariter S. Hieronymus. Christus etiam docuit visibilem esse suam Ecclesiam, primò parabolis, quibus eam expressit: *Arcæ, Agri, Sagenæ*. 2. cum in ea Pastores instituit, Joann. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Matth. 5. *Vos estis sal terræ. Vos estis lux mundi. Non potest Civitas abscondi supra montem posita... Sic luceat lux vestra &c.* Quæ Christi ad suos Apostolos exhortatio, eo præsertim fundamento nititur, quod Ecclesia non possit abscondi ideoque nec Pastores qui eam constituunt, quæ verba explicantur à S. Augustino de Ecclesia liber. de Unitate Ecclesiæ, passim & alibi. Tùm qui Christus *supra petram ædificandam* Ecclesiam promittit, sive enim nomine pe-

træ, intilligatur Christus, aut fidei confessio, aut ipse Petrus, evidens est, ipsum Ecclesiæ fundamentum esse visibile, ac proindèEcclesiam visibilem esse, non minus quam ædificium supra petram. Tum quia Christus jubet adire Ecclesiam hoc est superiores Ecclesiæ, ubi fraterna correctio privata, ob contumaciam delinquentis nihil proficit. Matth. 18. At quomodo adiri potest, si sit invisibilis? Denique Christus in Ecclesia instituit Sacramenta visibilia, quorum communi participatione, tamquam certissimo vinculo inter se, & cum capite Christo colligantur fideles. Apostoli hoc ipsum docuerunt, nimirum visibilem esse Ecclesiam, atque inter alios Sanctus Paulus Actor. 20. ubi advocatis ex Epheso Presbiteris eos hortatur, ut vigilantes sint in regenda Ecclesia, & universo grege, in quo Dominus posuerat eos Episcopos. Quis autem regere potest quod non novit? Idem docet Apostolus aliis locis, quæ brevitatis gratia omittuntur, sicut & plurimæ SS. Patrum authoritates idem probantes.

R. Secundo ratione Theologica; sed prius observandum est, Christi Ecclesiam duobus modis considerari posse Primo, secundum suum statum interiorem, seu secundum eam partem, quam metaphoricè nominare possumus animam Ecclesiæ, quatenùs nempe dicit societatem eorum, qui veræ fidei in Christum, & sinceræ charitatis vinculo inter se conjuncti sunt: atque hoc sensu tota invisibilis est Ecclesia, & soli Sancti & justi ad eam ut viva, & vera membra pertinent. Secundò considerari potest secundum suum statum exteriorem, seu secundum corpus, & quatenus societas est eorum, qui publica ejusdem fidei professione, eorundem Sacramentorum participatione, & Pastorum communione conjuncti sunt: atque hoc sensu certum est visibilem esse, ac conspicuam Ecclesiam His præmissis, jam probatur contra Lutherum Christi Ecclesiam visibilem esse, sic. Ut Ecclesia vera dicatur, & sit natura sua visibilis, satis est, quod una ex ipsius partibus essentialibus sit visibilis, & conspicua; quemadmodum enim homo non dicitur invisibilis, licèt habeat animam, quæ ex natura sua videri non potest, quia nempe constat ex corpore, seu ex iis partibus, quæ cadunt sub sensibus; & aliunde anima se se suis externis operationibus prodit, ac manifestat: sic Ecclesia constat ex fidelibus externa fidei professione, iisdem Sacramentis, & iisdem Pastoribus inter se unitis: hæc pars visibilis est; hos enim fideles ubique gentium diffusos, facile quisque conspicere potest. Pars autem ejus interior, & invisibilis, suis etiam operationibus aspectabilis est: licet enim in membris particularibus non sint certissima sinceræ fidei, pietatis & charitatis argumenta, ut pote quæ vel in hypocritis occurrere possunt; certi tamen sumus; quod in illa societate, in qua sunt fides exterior in Christum, Sacramenta, & Pastores legitimi, sit quoque charitas sincera & fides, juxta Christi promissionem *Ego vobiscum sum usque ad consumationem seculi*.

Hæc momenta, non tantum probant Ecclesiam esse visibilem, sed etiam esse permanenter visibilem. Probant etiam illam nullatenus posse deficere; nam quando Reformatores asserunt Ecclesiam posse deficere, non ita intelligunt, quasi possit absolutè deficere, seu omninò extingui, & interire, sed hoc intendunt, quòd possit aliquando latere, & sic desinere esse visibilem, & conspicuam: quod ex hactenus dictis falsum esse evidentissimè constat.

Error Protestantium.

Nihilominus hæretici, ut in sua obstinatione indurati persistant, alia quærunt effugia, ut probent se adhuc intra veram Ecclesiam existere, quantunvis eorum fidei professio aliquem errorem involveret, quia scilicèt (asserunt) potest vera Ecclesia errare. R. Ex verbis Christi Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; quibus verbis promittit Christus, se ædificaturum Ecclesiam supra fundamentum omninò firmissimum, quod labi & deficere non potest: deficeret autem, si definiendo res de fide, aliquando erraret;

raret; tota enim Ecclesiæ integritas, in integra fidei veritate consistit: hac veritate semel deficiente, ipsam Ecclesiam deficere necesse est. Promissionem hanc prossequitur Christus urgentissimis verbis iterum confirmare: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, Prevaleret autem potestas inferorum adversùs Ecclesiam, si ullo unquàm tempore in decernendis fidei controversiis in hæresim incideret, quod nunquàm eventurum, Christus apertè pollicetur. Ex quibus manifestè sequitur, vel Christum in promittendo fallacem fuisse, quod impossibile est, vel Ecclesiam à Christo visibilier fundatam, numquam in fide defecturam. Hanc Ecclesiæ visibilis infallibilitatem, ex his Christi promissis clare intellexit, & declaravit Apostolus prima ad Timot. 3. *Ut scias quomodo te oporteat conservari in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis*. Si Ecclesia in qua oportet conservari, est *Columna* firma, imò ipsum *fundamentum veritatis*, quomodò potest in docendo à veritate fidei deflectere? si enim errori semel succumberet, hoc ipso lapsa & prostrata jaceret; quam tamen ipsa veritatas petram fidei, numquam ab inferorum potestatibus convellendam, ipsam columnam, ipsam firmamentum veritatis appellat.

Error Protestantium.

ADhuc instant hæretici, asserentes veram Ecclesiam Romanam, scilicet successu temporis, defacto à vera fide defecisse. R. Hic error: sequeretur enim ex hac doctrina Lutherana, & Calviniana, Ecclesiam Romanam à vera fide aberrare, adeòque impiam, & sacrilegam esse; ac proinde Christianos, qui vixerunt à tempore, quo ajunt deffecisse Ecclesiam, nempe per integra duodecim secula ante Lutherum, in æternum periisse, ac omnes nostros majores, qui per tot secula Ecclesiam tantum Romanam agnoverun, à vera fide, & salute æterna excidisse. Nisi quis impiè fingat Christum permisisse suam Ecclesiam visibilem per duodecim secula, invincibili verè fidei ignorantia altè sopitam jacere. Hæccine sunt promissa Christi de duratione suæ veræ Ecclesiæ: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam &c.* quam ipsi sectarii admittunt, saltem quatuor primis seculis fuisse Romanam, An ergo à fide, & salute aberrarunt omnes illi, qui pro Divino cultu in tota Europa, & reliquo orbe Christiano tot templa, tot cœnobia, tot Religionis Christianæ monumenta per duodecim secula summa pietate, ac studio erexerunt; qui sua bona, ac se ipsos tota vita Divino obsequio manciparunt? Perierunt ergo quot, quot eo tempore vixerunt viri sanctitate ac miraculis toto orbe celebrati, Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, aliique Sancti innumeri, quorum virtus & vita tot cœlestibus prodigiis probata fuit? Perierunt tot Martyrum millia, qui pro tuenda Religione Romana contra Tyrannos decertarunt, suum sanguinem ac vitam profunderunt, nisi forte aliquos invincibilis ignorantia excusaverit?

Quod si dicant, hæc nullo modo admittenda esse, ac potuisse semper sanctos majores nostros, etiam in Religione Romana salutem consequi, ad majores angustias redigentur hoc pacto. Omnes omnino tam Catholici, quam sectarii fatentur in Ecclesia Romana posse salutem obtineri: omnes autem Catholici, omni tempore, & uno ore affirmant me in secta Lutherana, vel Calviniana, non posse salvari. ergo si volo esse certus, & securus de salute æterna, debo eligere Ecclesiam Romanam, in qua omnes faterunt me posse salvari, non verò Lutheranam. aut Calvinisticam, aut aliam, in qua maxima pars orbis Christiani absolutè negat salutem posse obtineri. Hoc argumento Henricus IV. Galliarum Rex, postquam apud suos ministros rem fidei diligenter examinasset, professus est, se ad Ecclesiam Romanam suisse conversum, uti videre est apud Historiæ Gallicæ Scriptores.

Error Protestantium.

Rationibus resistentes hæretici, prætendunt se in vera Christi esse Ecclesia, cujus veras notas docent esse veram Christi doctrinam, ac legitimum usum Sacramentorum. R. Illæ veræ nec sunt, nec dici possunt Ecclesiæ Christi notæ, quæ non habent conditiones ad veram Ecclesiæ notam prærequisitas: atqui neque vera (ut illi putant) Christi doctrina, neque legitimus, ut jactant, Sacramentorum usus habet conditiones ad veram Ecclesiæ notam prærequisitas. Istæ enim sunt omninò tres, 1. Debent esse propriæ, non communes. 2. Debent esse notiores, & clariores re, quam significant. 3. Debent esse sensibiles, & obviæ, & omni hominum generi atque conditioni accomodatæ: Atqui conditiones hujusmodi non habent vera illa prætensa Christi doctrina, & ille putatus legitimus Sacramentorum usus.

Non habent primam conditionem. Quia nulla fuit unquàm hæreticorum secta, quæ non jactaret se puram habere Christi doctrinam, & ejus Sacramenta: nulla fuit, quæ errorum suorum patrocinium èx Scripturis non repetierit; nulla pariter secta fuit, quæ non contenderit veram esse apud se Ecclesiam: *Singuli quique hæreticorum cœtus se potissimùm Christianos, & suam esse Catholicam Ecclesiam putant*, ait Lactantius lib. 4. Institut. cap. 29. Id ipsum, Augustino teste, prætendebant Donatistæ. Porrò, quomodò fieri potest, ut doctrinæ veritas, quam tot diversæ hæreticorum sectæ sibi vindicare præsumunt, & de quà disputatur, propria esse possit veræ, & unius Christi Ecclesiæ nota? quasi una & vera Christi Ecclesia, inter tot errorum monstra & portenta subsistere possit. Dignoscenda est ergo fides ex Ecclesia, non minùs quàm Ecclesia ex fide. Ita enim sibi correspondent, ut manifestæ utriusque notiones separari non possint. Quamobrem sola vera fides est, quæ cum Ecclesiæ notis conjuncta reperitur; nempè quam ipsa Ecclesia sic notis manifesta proponit. & in vera capessenda Religione, via auctoritatis præcedere debet, quam deindè subsequitur via discussionis, & examinis doctrinæ. Unde meritò dixit Augustinus lib. de quantitate animæ cap. 7. *Auctoritate credere magnum compendium est, & nullus labor.* Et S. Hieronymus Dialogo adversùs Luciferianos in fine: *Poteram* (inquit refellens Luciferanos (*omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ sole siccare.* Et idem August. lib. contrà epistolam fundamenti cap. 5. *Ego* (inquit) *Evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas,*

Secundò, non habent tum veritas doctrinæ, tum legitimus Sacramentorum usus secundam conditionem necessariam ad veram Ecclesiæ Christi notam. Nam sitam imò magis, obscurum sit, dignoscere quænam sit pura Christi doctrina, quænam pura ejus Sacramenta, quàm quæ sit vera ejus Ecclesia, utique dici non potest hæc duo notiora esse, ac clariora ipsamet Ecclesia: atqui tam obscurum est, imò longè magis, dignoscere quæ sit pura Christi doctrina, & quæ sit vera Ecclesia; ut enim certò dignoscatur quæ vera sit Christi doctrina, tria certò constare debent. 1. Verbum Dei, in quo illa doctrina continetur, esse re ipsa Verbum Dei. 2. Versiones librorum, in quibus legitur hoc Verbum Dei, esse fidelissimas; & ipsos fontes ab omni errore, saltem fundamentali esse liberos. 3. Quinam sit sensus illius Verbi, quæ sit legitima interpretatio: Atqui difficile admodùm & arduum est, ne dicam impossibile, hæc omnia ab uno quoque privato dignosci, & explorari, cujus prorsus incapaces sunt rustici, plebeii, & illiterati: Quin & literati ipsi ac docti de hisce tribus, graves habent inter se concertationes, quæ privatorum judicio, ac auctoritate finiri, ac terminari nunquam possunt. Certum est quòd non illos omnes Scripturæ libros, tamquàm canonicos agnoscit Lutherus, quos tamen Calvinus admittit. V. G. Epistolam ad Hebræos, Epistolam S. Jacobi, Apocalypsim. Non minùs etiam discordes sunt circà sensum, & interpretationem Scripturæ. Lutherus in illis Christi verbis: *Hoc*

Hoc est corpus meum. deprehendit realem, ac substantialem Corporis Christi in Eucharistia præsentiam; Calvinus è contrà realem absentiam, & figuratam dumtaxat præsentiam. Quis litem inter ipsos componet? Nemo certè, nisi judicem Ecclesiam audire voluerint. Ergo vera doctrina ex Ecclesia, magis quàm Ecclesia ex vera doctrina dignoscenda est.

Tertiò denique, nec postrema conditio ad veram & propriam Ecclesiæ notam requisita, convenit veræ Christi doctrinæ; quippè sensibilis non est, nec obvia, nec omni hominum generi, atque conditioni accomodata. Tum quia simplices, rustici, illiterati, plebeii prorsùs incapaces sunt discussionis, seu examinis doctrinæ; tenentur tamen illi, si salvi esse velint, veram Christi Ecclesiam agnoscere. & ad eam se, se recipere. Tum quia vera Christi doctrina cognosci non potest solo lumine naturali, & per cognitionem ortam à sensibus; quia tanta est mysteriorum ejus sublimitas, ut omnem humanæ rationis captum longè superet. Ergo Christi doctrina (quæ omnia eodem modo convincunt de legitimo, ut ajunt, Sacramentorum usu) non sunt notæ veræ Ecclesiæ. Ergo vera fides ex Ecclesia, non autem vera Ecclesia ex somniata illorum fide dignoscenda est.

IV. Psatyriani, ex infelici Arianæ heresis radice progeniti, circà medium seculi quarti impiè blasphemabant, prout refert Theodoretus hær. fab. lib. 4.

Idem esse in Deo gignere, atque creare. R. Quia creatio non potest fieri nisi in tempore; & si idem esset in Deo gignere, atque creare, Filius æterni Patris non esset coæternus Patri. Tum quia, ut ait Joannes, omnia per Verbum, scilicèt Filium Patris facta sunt, ergo Verbum per quod creata sunt omnia, non potuit esse creatum: ergo idem non est in Deo gignere, atque creare. Quod argumentum egregiè promovet S. Augustinus contra Arium, Tract. 4. in Joan. Tum quia creare, est aliquid e xnihilo de novo producere: gignere, est sibi simile in natura producere: sed solus Filius est similis Patri; ergo productio Verbi in Divinis non est creatio, sed generatio.

Psalliani, iidem sunt ac Messaliani, quasi sedulò, ac continuò orantes, Psalliani dicti.

XI. Psellus (de quo mentionem facit Coccius) vixit circà medium seculi undecimi. Dixit Angelos esse corporeos. R. Ex Scrip. *Qui facit Angelos suos spiritus*. Tum quia si Angeli essent corporei, non essent rationales, & purè intellectivi; nam intelligerent discurrendo, & deducendo ex notitiis a sensibus acceptis; alioquin quid prodessent corpora eorum, si intelligendi facultati non inservirent, sicut nobis inserviunt? Undè nulla esset discretio inter homines, & Angelos, quam discretionem sæpè docent sacræ Paginæ. Animadvertendum tamen, non esse hæreticum asserere, Angelos habere corpora, licèt alterius rationis à nostris, subtilissima, & indissolubilia. Quâ de re vide Ferdinand. Vellosillum in suis advertentiis ad SS. PP., scilicet ad S.Gregor. quæst.13. & ad S. August. in 1. tom. quæsit. 3. & in 4. tom. quæsit.6. Tamen communis jam Theologorum sententia, & Ecclesiæ sensus est, Angelos esse substantias simplices, spirituales, à quo sensu nemo sinè gravi nota temeritatis, & erroris potest modò discedere. Vide D. Thom. 1. p. qu. 50. & 51. Melchiorem Canum De locis Theolog. lib. 8.

Pseudo-Irenici. Vide *Pacificatores*.

XVI. Pseudo-Ecclesiastæ, etiam dicti Pseudo-Evangelici. Quidam Protestantes Zuingliani vocantur à Rescio, Pseudo-Ecclesiastæ, & à Sandero, Pseudo-Evangelici.

Dicebant, Ecclesiam esse invisibilem, soli Deo cognitam: postmodùm mutatâ sententiâ, ut moris est, pro levitate, & volubilitate hæreticorum, dixerunt, Ecclesiam esse quidem in se visibilem, sed aliquandò ita obscurari, ut penitùs interiisse videatur. R. verbo *Invisibiles Protestantes*.

XVII. Pseudo Michael Thuringus. Sub initium anni 1614. in Urbe Laugensalts, Provinciæ Thuringiæ, Saxoniæ Duci subditæ, quidam Juvenis, scholæ Laugensaltsensis, Rectoris filius, Ezechielis Medensis nomen sibi assumens, puellâ, quæ *Barbara* vocabatur, mutato

to nomine In Mariam de Meden, fibi consocitâ, una cum aliis sequentia deliramenta promulgavit, & pertinaciter propugnavit.

1. Se esse magnum illum Principem Michaelem, alias Verbum Dei nuncupatum.

2. Non unum duntaxat esse Verbum Dei, scilicèt essentiale, æternum, & vivum, quod est Christus Jesus, sed alterum præterea verbum vocale, scriptum & prædicatum, idque nullius momenti.

3. Suam, suorumque doctrinam sibi in somno tradi occulta revelatione à Spiritu sancto, qui eam ipsi aperuit.

4. Se ipsos legem Dei perfectè adimplere, eique in omnibus satisfacere.

5. Ministerii verbi officium non esse à Deo, quando per homines peccatores exercetur.

6. Baptismum à Lutheranis administrari solitum, esse veneficium, cum verum Baptisma per spiritum Dei perfici debeat.

7. Filios suos natura sanctos esse, & eam ob rem Baptismo minimè egere, quòd ab ipsis, qui peccati omnis expertes essent, progeniti sint.

8. Cœnam in Lutheranis Ecclesiis fieri solitam, non esse veram cœnam, sed veneficium, veram autem cœnam esse eam de quâ in Apoc. 3. 20. *Ecce sto ad ostium & pulso, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo*,

9. Ecclesiam Christianam debere in terris esse sanctam, & culpæ immunem.

10. Christum in se personaliter, atque essentialiter existere, seque, quòd esset magnus Princeps Michael, suo in corpore eandem carnem gerere, quam Christus in Mariæ Virginis utero sumpserat, & in quâ passionem tulerat; eaque ratione quæcumque ipsi facerent, Christum una cum ipsis facere, ac se propterea absque peccato esse,

11. Se personalis hujus cohabitationis virtute esse immortales.

12. Nullam esse resurrectionem mortuorum, nullam vitam æternam, sibi quidem semel moriendum esse, Christum vero ipsis pollicitum fore, ut in suis ipsis veris corporibus vitæ æternæ gaudio perfectè fruantur: quæ mera esse figmenta & deliria, nemo rationis compos non videt.

XIII. Pseudo-Apostolici. De his hæreticis actum verbo *Apostolici* ex tertia specie, qui enim sibi falsò Apostolicorum nomen assumpserant, à Catholicis merito Pseudo-Apostolici sunt dicti. Præter errores verbo *Apostolici* recensitos, adhuc sequentes effutiebant insanias, nempè. Soli Christo se, suosque subjectos esse; nec Papam, aut alium habere in ipsos potestatem; totam enim auctoritatem spiritualem translatam esse in sectam ipsorum asserebant, quòd eadem perfectione viverent, quâ vivebant Apostoli. Item, nullum Papam habere potestatem absolvendi à peccatis, nisi ita sanctus sit, ut fuit S. Petrus. Omnes Prælatos Ecclesiæ, à tempore S. Silvestri fuisse prævaricatores, & seductores; excepto Cœlestino V. Neminem posse salvari extrà illorum societatem. Commisceri intèr se carnaliter, quando tentatio subrepit, non esse peccatum. Licere mentiri in omnibus, & juramentum in nullo casu esse licitum, nisi pro defensione articulorum fidei. Mendicabant, & comedebant publice, tunica alta longo funiculo cincta, pallioque albo superinduti, criniti, nudo capite, ac nudis pedibus incedebant, pœnitentiam prædicantes, ut sub veste hypocrisis sua faciliùs propagare possent figmenta. Ex Spondan. anno 1297.

XVII. Pseudo-Propheta Angliæ, nomen sibi fecit ineunte seculo 17. cumque se omnium Prophetarum spiritu imbutum crederet, illorum sententias identidem, tanquàm suas ad terrendos, docendosque alios usurpabat: multos scripsit libros adversùs hæreticorum duces, eosque plenos sacris comminationibus, quas dicebat esse gladios Verbi Dei.

XVII. Pseudo-Propheta Indiarum. Eò Nebulonis hujus superbia ascendit, ut se Deum terræ, & à Deo cœli missum proclamaret; omnemque suis sectatoribus impunitatem, ac protectionem dversùs Christianos promitteret. Circa initium seculi decimi septimi debacavit.

XIV. Pseudolulisti. Raymundi Lul-

Lulli vita, glorioso fine conclusa, quemadmodum verbo Raymundus neofitus innumeros plures Lullo conciliaverat devotos, qui acriter ejus doctrinæ ab eodem, suis in scriptis promulgatæ adhærentes, ut eam ab omni labe defenderent immunem, in eresim lapsi sunt: tanta est umanæ mentis pervicacia, cum obstinate nimis suam sustinere nititur opinionem, ita ut quia à medio declinans, præceps labatur in vitium, cui damno pseudolulistas succubuisse certum est, quandoquidem ut doctrinam Lulli defenderent tamquam ortodoxam, ipsi a sana fide sunt segreges facti docentes.

1. Raymundum Lullum per revelationem a Jesu Christo factam edoctum. 2. Excellere doctrinam Lulli etiam Augustinianam. 3. esse doctrinam Spiritus Sancti, per quam in fine mundi apostatæ reducendi sunt ad veram fidem 4. falsam esse omnem modernam theologiam illa excepta quæ in libris Lulli continetur: similiaque figmenta blaterantes, ultra quam par sit magistro suo daturi obsequium. De Pseudolulistis eorumque figmentis agit Eymericus in Regno Hispaniæ inquisitor tempore Gregorii IX.

Pseudo-Synodici. Pseudo-Synodus est vocabulum Græcum, compositum ex voce *Pseudo* quæ significat *falsum* (quam Mortierius ait extra compositionem non inveniri) & voce *Synodus*, quæ idem significat ac *Congregatio* sivè Concilium: Latino usu *Pseudo-Synodus* dicitur Conciliabulum, nomen diminutivum, quasi per spretum sic dictum, quod idem est ac conventiculum: nullamque disparitatem inter vocem Pseudo-Synodum, & conciliabulum censeo intercedere, cum indifferenter assumi ad idem significandum ab omnibus ferè Scriptoribus compererim, quod & ex ipsa vocum ethymologia comprobatur, Consessus legitimi, in quibus Episcopi, quos posuit Christus sub suo Vicario Romano Pontifice regere Ecclesiam Dei, in Spiritu sancto congregantur, ut plenaria potestate sibi a Deo tradita definiant ad bonum regimen in rebus fidei, morum, & ad Ecclesiasticam disciplinam spectantibus, vocantur *Synodus*, *Concilium*. Illegitimi verò consessus, in quibus Episcopi sinè debita dependentia a capite, scilicet Romano Pontificè conveniunt, vel annuente Christi Vicario convenientes, postmodùm contra ejusdem ordinationes, & mentem consessus prosequuntur, & decreta promulgant, vocantur *Pseudo-Synodus*, vel *Conciliabulum*, & aliquando *Conventus*. Quicumque sint Ecclesiæ congregatæ consessus, sivè Oecumenici, id est universales, sivè Nationales, sivè Provinciales, ut sint legitimi, debent à Romano Pontifice permitti: Canones verò, qui in Conciliis emanati, a Summo Pontifice approbati promulgantur, in Ecclesiastica Republica tantæ sunt auctoritatis, ut quisquis contra eosdem aliquid docere præsumpserit, statim tanquam degener filius, qui sub lege matris Ecclesiæ esse recusat, cum sua doctrina reprobetur. Hinc est, quòd ad discernendos & convincendos hæreticos, auctoritate sacræ Scripturæ, & Canonum, tanquam lapide lydio, sempre Ecclesia uti consuevit. Hinc etiam oritur, quòd cum satis compertum habeant hæretici, nullum posse dogma in materia Religionis subsistere, quod auctoritate sacræ Scripturæ, vel sanctorum Canonum non validetur, ut suos valeant tutari errores, etiam ad sacræ Scripturæ testimonia, sed perperam ab ipsis accepta, & intellecta, effugium habeant; sicut etiam ad aliquos Canones, qui tamen cum a legitimis Conciliis promulgati non fuerint, nullius consequenter in eorum causa possunt esse subsidii, Ut autem qui disputationem cum hæreticis ineunt, discernere facili negotio valeant, an Canones ab hæreticis in suorum defensionem errorum assumpti, à legitimis Conciliis sint promulgati, ideò oppurtunum duxi in hoc opere potiorum conciliabulorum seriem contexere, quam hactenùs, quod sciam, à nemine vidi brevi & chronologico ordine, sicut infra, copiosè collectam. Quod necessarium duxi, maximè cum de aliquibus Conciliis oriatur quæstio, an inter legitima, vel illegitima sint reponenda, & consequenter, an eorumdem Canones habere valeant vim legis Ecclesiasticæ. Hujusmodi sunt Canones numero tres supra centum, a Synodo

Qui-

Quinisexta nuncupata, sed meliùs *erratico* conciliabulo dicta, promulgati, tanquam suppletivi quintæ & sextæ Synodi (*vide infrà in conciliabulo de quo agitur sub anno* 692,) Licet præfatos Canones numero 103. plures mordicùs sustinere voluerint fuisse ab universali Ecclesia receptos, & à diversis Pontificibus confirmatos, contrarium tamen evidenter evincitur ex actibus Sergii Papæ, Joannis VII., & Constantini Pontificum, sicut perhibet Anastasius Bibliothecarius: quare cum hujusmodi Canones non a Concilio Generali, ut contendunt hæretici, sed à Conciliabulo erratico, Quinisexto, dicto, editi proferuntur, tanquàm illegitimi fœtus spurii Concilii, sunt rejiciendi. Nec obstat quòd aliquando Summi Pontifices, veluti Gregorius II., & Hadrianus, aliquos ex præfatis Canonibus Synodi Quinisextæ citaverint, ad probandum de facto præfatos Canones fuisse ab Ecclesia receptos: siquidem id egerunt, ut suis ipsorum gladiis hæreticos jugularent: cum enim Græci Iconoclastæ contrà cultum sacrarum Imaginum inveherentur, Summi Pontifices, ut eos ad sanam mentem reducerent, contrà Iconoclastas citarunt Canonem octogesimum tertium Synodi Quinisextæ, in quo decernebatur, Imaginem Salvatoris pingendam sub forma hominis, quod præstiterunt, ut faciliùs, sicut suprà dictum est, hæreticos convincerent: non vero ut præfata citatione Canones Synodi Quinisextæ sua auctoritate, tanquàm ab Ecclesia receptos declararent: quemadmodum & Paulus Apostolus, ut Ethnicos confunderet, aliquandò etiam Ethnicorum testimoniis usus est. Hæreticorum auctoritatibus contrà hæreticos uti licere, Gelasius Pontifex docuit, & quotidiana Ecclesiæ consuetudine est approbatum.

Cum verò opposita juxtà se posita, meliùs fiant perspecta, ad Conciliabulorum naturam clariùs discernendam, de Conciliorum legitimorum qualitatibus opportunum erit, occasione arrepta, breviter hic differere, ut faciliùs fit illegitima à legitimis segregare. Causæ potissimæ, ob quas Concilia celebrantur, sunt quatuor. Prima est hæresis pullulans, de qua nunquam judicium fuit latum; cum enim, ait S. Bernardus Epist. 189. ad Innocentium, *Episcoporum sit ministerii de dogmatibus judicare*, ideo ad Concilium convocantur Episcopi. Secunda, est schisma, ad quod reprimendum, nullum validius remedium, quàm celebratio Conciliorum, Tertia, est resistentia hostibus Ecclesiæ. Quarta, est reformatio abusuum, quotidie in Ecclesia, sparso diaboli semine pullulantium; ad hoc enim videmus cuncta pene Concilia, plures Canones sanxisse. Porrò nullis hisce de causis, saltem subsistentibus, licet fortè apparentibus, congregata fuerunt Conciliabula, in quibus patet eorundem indictores, non nisi ad proprium commodum, & privatum interesse respexisse. Quamvis autem propter supra recensitas causas, constet utilissima esse Concilia, non tamen dici possunt simpliciter necessaria, vel ad judicandum in rebus fidei, aut ad extirpandas hæreses, sive ad reformandos mores: hoc enim potest per se præstare Summus Pontifex, qui omnium controversiarum in causa Ecclesiæ est Judex supremus, a Christo constitutus: quod expresse asserit S. Bernardus Ep. 189. *Verum tu, ò successor Petri, judicabis an debeat habere refugium ad Sedem Petri, qui Petri fidem impugnat. Tu providebis quomodò liberes sponsam à labiis iniquis. Suscitavit Deus furorem schismaticorum tuo tempore, ut tuo opere contererentur*. Nihilominus magnæ utilitatis est, Episcopos congregari; quia in unam sententiam, etiam verbis cum Romano Pontifice convenientes, ostenditur esse omnium Pastorum cor unum, & animam unam in Domino; qui hinc ad propria revertentes, & easdem veritates ore unanimi promulgantes, hoc testimonio manifestè probant quam veram sit, quòd in vera Christi Ecclesia uno ore ab omnibus credentibus glorificatur Deus.

Cum autem solius sit Romani Pontificis Concilia congregare œcumenica, & ipso permittente indicere Nationalia, vel Provincialia: hinc etiam facilè erit Concilia a Conciliabulis secernere. *Plenaria*

nitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias, singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est. Potest, si utile judicaverit, à finibus terræ sublimes quascumque personas Ecclesiasticas evocare, & cogere ad suam præsentiam, non semel aut bis, sed quoties expedire videbit. S. Ber. Ep. 131. Ex quo Doctoris Melliflui sensu, satis evincitur, solum Pontificem posse Concilia congregare: quod asseruit Marcellus Papa epist. 1. ad Episcopos Antiochenses, ubi ait. *Apostolos, eorumque successores inspirante Domino constituisse, ut nulla Synodus fieret, præter Sedis Apostolicæ auctoritatem.* Hinc sequitur illegitima esse quæcumque Concilia, quæ præter Sedis Apostolicæ auctoritatem congregantur; quam veritatem novit Valentinianus Imperator, qui cum rogaretur ab Episcopis (*Ex Sozomeno*) ut permitteret eis celebrare Concilium, respondit: *Mihi, qui sum in sorte plebis; fas non est talia curiosius perscrutari. Sacerdotes, quibus ista curæ sunt, quocumque loco conveniant.* Scimus quòd Theodorico Regi, dicenti se in causa Symmachi Synodum convocasse, responderunt Episcopi in Concilio Romano quarto, *à Papa, non à Rege convocandum est Concilium.* Nec voluerunt Episcopi Regi acquiescere, dicenti, se consensu Pontificis Synodum congregasse, donec per Pontificias literas de ejus mente certiores efficerentur. Conciliabulum ergo est, non Concilium, quæcumque Episcoporum congregatio, sinè consensu Pontificis facta. Verum quidem est, quòd Imperator, & Reges, hortante Pontifice, suam interponunt auctoritatem, ut citiùs Concilia congregentur; in quo sensu scripserunt Ruffinus, Constantinum congregasse Concilium Nicænum: Theodoretus, Theodosium seniorem, Constantinopolitanum primum: Theodosium juniorem, primum Ephesinum.

Quia verò soli Episcopi habent in Conciliis suffragium decisivum: constat Conciliabula fuisse, non Concilia, omnes consessus, in quibus aut laici præsederunt, aut decisivum sibi arrogarunt suffragium: ex quo patet, quàm impudenter Lutherus, & Calvinus, etiam Laicis auctoritatem suffragii in Conciliis competere asserant: *Episcoporum est ministeriis de dogmatibus judicare. S. Ber. epist.* 189. Undè *Actorum* 15. legitur, *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Proindè falsum est, licere unicuique, ut asserunt præfati hæretici, decreta Concilii èxaminare, & recipere, vel non recipere, prout sibi placuerit, reclamante Scriptura, *Deuteron.* 17 *Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio morietur homo ille. Et Matth.* 18. *Si Ecclesiam non audierit: sit tibi tanquam Ethnicus, & publicanus.* Neque probat laicos posse in Conciliis habere suffragium, quòd legitur in Actibus Apost. 15. *Convenerunt Apostoli & seniores videre de verbo hoc.* Et infra. *Tunc placuit Apostolis, & senioribus cum omni Ecclesia.* Nam in illo Apostolorum Concilio, laici interfuerunt, non vocati ad dicendum suffragium, sed simpliciter potuerunt adesse, tanquam auditores: legitur enim. *Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Paulum & Barnabam.... Tunc placuit Apostolis.* Undè constat solos Apostolos fuisse judices. Quod autem legitur. *Placuit Apostolis & senioribus cum omni Ecclesia*: sensus est, quòd omnes adstantes libenter se submiserunt placito Apostolorum; sicut & nunc quæ in Conciliis decernuntur, placent Ecclesiæ, atque ejus nomine rectè enunciantur fidelibus.

Constat etiam contrà Novatores, illegitimum esse Concilium Generale quandocumque huic non præsidet Pontifex, vel per se, vel per suos Legatos: illius enim est præsidere, qui omnes in Ecclesia dignitate antecellit: hic est Romanus Pontifex: *Qui parem super terram non habet* S. Ber. lib. 2 de consid. *Cujus curæ ac dispositioni universus orbis submissus est. De consid. lib.* 1. *cap.* 1. Corpus enim sinè capite monstrum est, aut cadaver; quâ propter Petrus in primo Concilio Jerosolymis coactô, inter omnes prælegit, sicut affirmat S. Hieronymus. Ratio etiam postulat Conciliis præsidere illum, cujus fides non potest sentire defectum; quâ propter Concilia à Summo Ponti-

ce confirmata, nulli posse errori esse obnoxia nec in fide, nec in moribus, tenet fides Catholica; probat ipsa experientia, quæ docet nullum Concilium, Sedis Apostolicæ permissu coactum, Summi Pontificis auctoritate confirmatum, nunquam in suis sanctionibus in fide aut in his, quæ mores concernunt defecisse: ubi è converso, consessus sinè Pontificis auctoritate coactos, ut plurimùm in fide, & moribus aberrasse, comprobant Ecclesiasticæ historiæ. Quòd verò Concilia à Summo Pontifice approbata errare nequeant, meritò roborandum est ex eo, quòd unicuique Fidelium præcipit Dominus. *Facies quodcumque dixerint qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, & sequeris sententiam eorum. Deuter.* 17.

Videtur tamen ex dictis oriri dubium, an Papa sit suprà Concilium, vel Concilium sit suprà Papam; evincitur tamen in favorem primæ partis; nam cum certum sit, Papam esse à Christo constitutum suprà universam Ecclesiam, etiam est consectaneum, Papam absolutè esse debere supra Concilium. Neque aliquid in contrarium evincit distinctio de Ecclesia dispersa, & congregata, quâ mediante, aliqui concedentes Pontificem esse super universam Ecclesiam dispersam, negant tamen esse supra Ecclesiam congregatam, & consequenter supra Concilium. Nam Ecclesia sivè dispersa, sivè congregata, semper est ovile Christi, & pastor semper est supra ovile; consequenter Pontifex, qui est Pastor Ecclesiæ, semper esse debet supra Ecclesiam, sive dispersam, sive congregatam: cæterùm, si Ecclesia congregata esset supra Pontificem, ovile esset suprà pastorem; & pastor transiret in ovem, oves autem transirent in pastorem, quod patet quàm sit erroneum dicere. Nec videtur instantiam pati posse replicam; nam vel Ecclesia in Concilio collecta est ovile, vel pastor; si ovile, semper erit sub potestate pastoris: si pastor, recurrit argumentum. Præter quam quòd, Christus nunquam dixit Ecclesiæ congregat, sed Petro: *Pasce oves meas*. Insuper Ecclesia congregata in Concilio habet supra se Christum, ergo habet supra se Pontificem, qui est Vicarius Christi: quis enim congregato Concilio deposuit Pontificem à suo Vicariatu? Adde, quòd Ecclesia congregata est unum corpus visibile, ergo debet habere suum caput visibile, sine quo esset corpus acephalum. Tum quia Ecclesiæ seorsim sumptæ, & reduplicativè ut tales consideratæ, non sunt corpus, sed membra, & solum collectivè acceptæ sunt corpus, ergo Ecclesia collectivè accepta, sivè in Concilio congregata debet habere suum caput. Demum, si non interveniente auctoritate Pontificis, non subsistit Concilium; est autem validum, si Papa confirmat gesta Concilii, consequens est, ut Papa sit supra Concilium. His delibatis, ut faciliùs possit lector discernere inter Concilia, & Conciliabula, postremorum collectionem subnectimus, cum priorum amplam notitiam exhibeant Binius, Arduinus, Labbe, & plures alii, qui summo labore, & multiplici eruditione eadem collegerunt.

214. Zephyrini PP. anno XIII. Antonini Caracallæ Imperatoris III. Agrippinus Episcopus Carthaginensis, ibidem Conciliabulum habuit, in quo decrevit rebaptizandos hæreticos, qui ad fidem Catholicam accedebant. Ex S. Cypr. Ep. 71. & 72.

217. Zephyrini. Papæ anno XVI. Antonini Caracallæ VI. administrantibus Consulatum Æmilio, & Anicio, Agrippinus pro eadem causa, de qua supra, Episcoporum Asiæ, & Numidiæ novam collegit Pseudo-Synodum. Ex Bar. anno 217.

303. Marcellini Papæ VIII. Diocletiani Imper. XX. Cirtæ in Numidia conveniunt Episcopi pro electione successoris, in locum defuncti Antistitis, ubi pariter cognita est causa Traditorum Episcoporum, qui à Numidiæ Primate, in Concilio Præside, ad sua privata commoda respiciente, non modo absolvuntur, sed sinè debita, juxta sacros Canones pœnitentia, in communionem recipiuntur. Recitat acta hujus Pseudo-Synodi Optatus lib. 1. contra *Parmen.*

306. Marcelli Papæ III. Constantini I. congregantur Donatistæ Episcopi, nume-

numero 70. ad ConciliabulumCarthagine celebrandum, contra Cæcilianum Episcopum Carthaginensem, qui disciplinæ Ecclesiasticæ zelantissimus, contra se concitaverat Lucillam æquè factiosissimam, ac ditissimam fœminam, quam Cæcilianus ipse, utpotè Christianæ religioni, quam profitebatur, minùs addictam redarguerat: ex quo irà excandescens Lucilla, schisma excitavit, & Cæcilianum, licèt absentem, in hoc conciliabulo exauctorari curavit. S. Aug. contrà Cresc.

309. Eusebii Papæ I. Constantini IV. Ab Episcopis schismaticis in Africa, junctis Traditoribus, pertractis Numidiæ Episcopis, sollicitatis Mauritanis, collectum est Concilium ducentorum septuaginta Episcoporum, qui in favorem Traditorum, contra stabilita decreta Ecclesiastica, in hac causa jam emanata, promulgarunt sententiam. S. Aug. Ep. 48. ad Vinc.

316. Silvesri anno XIII. Constantini XXI. Ariani Episcopi Cesareæ Synodum instituunt contra Athanasium, ad quam renuit, quamvis vocatus Athanasius accedere, quippè qui noverat esse congregationem malignantium; quapropter furiosa Synodus re infectà est dissoluta. *Ex Labbe Tom.* 2.

335. Silvestri XXII. Constantini XXX. Mareotide Ægypti civitate, Theognis Niceæ Episcopus, una cum aliis Arianæ factionis, conventiculum habuit, in in quo Ischrionem S. Athanasii accusatorem, Mareotidis Episcopum elegit, & objecta crimina contra absentem Athanasium, tanquam certa recepit. *Labbe Tom.* 2.

335. Silvestri XXII. Constantini XXX. Eusebius Nicomediensis Antiochiam se confert, & Synodum instituit contra Divinum Symbolum, & B. Eusthatium, crimina falsa illi obiiciens, eumque deponens. *Labbe Tom.* 2.

335. Silvestri XXII. Constantini XXX. Ab Eusebianis Episcopis adversùs Athanasium, Tyri in Phœnicia habitum est conciliabulum, conspirantibus una cum Eusebianis, Meletianis, & Colutianis præsidente conciliabulo Dionysio Comite, jussu Imperatoris militibus stipato, quibus Episcopos in Synodo congregatos cinxit. quos numero 60. fuisse testatur Socrates. Missus quoque fuit ad conciliabulum Archelaus Comes, qui una cum Dionysio Synodo præsideret. Vocatus ad Synodum Athanasius, adesse distulit, quia noverat esse concilium malignantium. Sed post plures menses, tandem accessit, una cum 47. Episcopis Ægyptiis, ne adversariis ulteriorem ansam præberet in ipsum insultandi. Productæ in hac Synodo plures in Athanasium accusationes de Calice fracto, de muliercula violata. de Arsenio mutilato, à quibus facilè Athanasius innocens se expedivit. Nihilominus tanquam reus damnatur, & deponitur. Hujus conciliabuli acta referunt Sozomenus & alii.

335. Silvestri Pontificis XXII. Constantini Imperatoris XXX. Episcopi, qui ad conciliabulum Tyri convenerant, Jerosolymam ex Imperatoris jussu properarunt. ad dedicandam insignem Basilicam *Martyrium* dictam: qua occasione Episcopi congregati, omnes ferè secta Eusebiani concilium in Encæniis celebrarunt, quod valdè commendat Eusebius, Nicæno Concilio fermè adæquans. Sed potiori jure Athanasius exordium Synodorum Arianorum illud nominat, in quo sublato à fidei Symbolo. verbo *Consubstantialis*, Arius, & Ariani fuere recepti, quod narrat ipse Athanasius.

336. Marci Papæ I. Constantini XXXI. Convocantur Constatinopoli proxim Episcopi Arii, & Eusebii sectatores, qui Marcellum Ancyræ in Galatia Episcopum, in exilium pellunt, Episcopatu abdicant, eo quod Marcellus, utpotè Orthodoxus, utrosque tam Arianos scilicet, quàm Eusebianos semper oppugnaverit. Calumniæ contra Marcellum ab hæreticis contextæ, ex Synodo Sardicensi, quæ hanc causam diligenter examinavit, colliguntur, sicut & earundem insubsistentia.

337. Julii Papæ I. Constantini ultimo Episcopi, qui Mareotide convenerant, Bizantium proficiscentes, ibidem Athanasium inveniunt, qui de illatis sibi iniuriis, sciscitabatur ab Imperatore justitiam: sed obstavit Eusebius, qui ite-

rum Imperatori quatuor caluminatores contra D. Athanasium exhibuit, petens, ut Constantinopoli synodicè examinarentur; & facto hæreticorum consensu, Athanasius, licet innocens, Treviros Galliæ in exilium pellitur, quam pœnam alii quoque Episcopi Athanasio adhærentes subiere. Ex *Labbe Tom.* 2.

340. Julii Papæ IV. Constantis IV. Eusebiani convenientes Antiochiæ insimulantes magnum Eusthatium, Episcopum vere Orthodoxùm Sabelianismi, deque aliis falsis criminationibus accusantes, à sua Sede expulerunt, & exilii pœna ab Imperatore mulctari curarunt, quæ gesta narrat *Theodoretus*.

341. Julii Papæ V. Constantis V. convocati fuerunt Antiochiæ ad Encænia, Episcopi numero ferè nonaginta, ex quibus 36. Ariani, quorum numerus, licet Orthodoxis inferior, nihilominus favore Principum prævaluit contra Catholicos: quapropter in hoc conciliabulo, solis Arianorum suffragiis abdicatus fuit Athanasius. Non adfuit in hoc conciliabulo per suos Legatos Romanus Pontifex, qui proinde in suis literis testatur, à solis 36. Arianis Episcopis, reluctantibus Orthodoxis, totam machinam in favorem Arii, adversùs Athanasium fuisse conflatam. De hac Synodo scribunt *Socrates*, *Hilarius*, *Sozomenus*, apud quos fusius, quæ acta sint videri possunt.

344. Julii Papæ VIII. Constantis VIII. Antiochiæ ab Arianis aliud conciliabulum habitum est, in quo Ariani novam fidei formam, cæteris prolixiorèm promulgarunt, ut se ab Ariana hæresi apud Catholicos alienos esse ostenderent. Sed præfata fidei formula ab Occidentalibus non fuit recepta, quippè qui detexerunt, diversis, quidem, & prolixoribus verbis, sed eadem perfidia, Arianam hæresim in contexta formula profiteri. Ex *Bar*.

347. Julii Papæ XI. Constantis XI. Episcopi Ariani Sardica, ubi damnati fuerant regressi, Philippopoli in Thracia convenientes, temere usurparunt nomen Concilii Sardicensis, & facta fidei formula, hæresim Arii continente, hanc fuisse fidem, quam in Concilio Sardicensi professi sunt Patres Orthodoxi, impudenti calumnia, sub Imperatoris favore publicarunt: renovatisque antiquis decretis, quæ impietas Ariana contra Athanasim jam alibi congregata promulgaverat, primi omnium in hoc conciliabulo ausi sunt excomunicare Romanum Pontificem. Ut autem Ariani Philippopoli congregati, faciliùs insinuarent fidelibus suam fidei formulam, & illam eandem esse, quam Sardicenses Patres amplexati sunt probarent, atque etiam ut ab hæresi Ariana se alienos esse simularent, in Epistola Synodica, ab ipsis perperam promulgata, sub nomine Patrum Sardicensium, dolose positiones quasdam Arii damnaverunt: & hinc factum est, ut ex tunc Semiarianorum surculus ab Ariana hæresi dimanaret. Ex *Socr.* lib. 2. cap. 16.

348. Julii Papæ XII. Constantis Imper. XII. Stephanus, impius Antiochiæ Episcopus, hæreticorum consensum, calumniis redundantem collegit. *Labbe Tom.* 2.

350. Julii XIV. Constantii II. Athanasio, & Paolo honorifice ad sua ovilia proficiscentibus, impietatis antesignani Synodum Jerosolymis collegerunt, Maximum Orthodoxum abiicientes, & Cyrillum Arianum substitutentes. Ex *Labbe Tom.* 2.

353. Liberii Papæ II. Constantii XVII. Convenerunt Arelate Episcopi, præsente ipso Imperatore Constantio, ut in damnationem Athanasii subscriberent; in quo Concilio Apostolicæ Sedis Legati miserè prævaricarunt, nam graves contumelias passi ab Imperatore eo quod ejus sensui contra Athanasium non acquiescerent, tandem contumeliis victi, & misere cædentes, promiserunt se ab Athanasii communione abstinere. Episcopi vero, qui contra Athanasium subscribere viriliter recusarunt, inter quos fuerunt Paulinus Tevirensis Episcopus, & Lucius Annæus Moguntinus, in Phrygiam sunt relegati; quæ verò post hæc in hoc conciliabulo sancita fuere ab Arianis, describit *Severus*.

355. Liberii IV. Constantii XIX. Convenerunt Mediolani plusquam 300. Episcopi Occidentales, cum aliquibus Orien-

Orientalibus, Præside ipso Imperatore, Arianorum fautore. Statim ac in Ecclesia congregati fuerunt, petierunt Episcopi Orthodoxi, ut omnes fidei Nicænæ subscriberent, quod renuentes Ariani peragere, Concilium conversum est in clamorem; & timentes Ariani plebem, fidei Catholicæ addictissimam, ab Ecclesia in Palatium se receperunt, ibique Epistolam sub Imperatoris nomine, omni pravitate refertam consuerunt. Reliqua, quæ in hoc conciliabulo peracta sunt, exponit *Athanasius Epistola ad Solit.* Et quamvis hoc conciliabulum Ecclesiastici Concilii nomen præsetulerit verius tamen tyrannicæ consultationis nomem promeretur; quippè cui præsedit una cum satellitio Imperator spirans minarum & cædis in Orthodoxos.

356. Liberii V. Constantii XX. Favente Imperatore, à Saturnino Arelatensi, Arianorum in Gallia antesignano, celebratum est Bitterense conciliabulum, in quo damnatus fuit Hilarius, & in Phrygiam relegatus. *Ex D. Hieron. in Chron.*

357. Liberii VI. Constantii XXI. Sirmiense Concilium Constantius indixit. Causa hujus indictionis, fuit Arianos à labe hæresis (jam enim communiter hæretici nuncupabantur) purgare, & modum invenire, quo in conspectu orbis, Orthodoxi apparerent; quapropter. Ariani ibi congregati, duas fidei formulas conscripserunt, unam contra Photinum, ut Catholici viderentur: in qua nomen *Substantiæ* adhibuerunt; aliam vero in favorem Arii, in qua *Consubstantialitatis* vocem omninò reticuerunt. Plura de hac Synodo videre est apud *Hilarium & Socratem*.

357. Liberii VI. Constantii XXI. Pertæsi Sirmianæ perfidiæ Orientales Episcopi, in qua Ariani Filium consubstantialem Patri esse negarunt, Sirmio recedentes, in Asiam commigrarunt, atque Ancyræ in Galatia convenientes, damnarunt formulam Sirminensem, restituto in Filio Dei *Substantiæ* nomine. Qui convenerunt Ancyræ, fuerunt Episcopi secta Semiariani; proinde contra Arium admisso *Substantiæ* nomine vocem nihilominus *Consubstantialis* reticuerunt: quos proinde Hilarius hortatus est ad recipiendam vocem *Consubstantialis*, sine qua nomen quoque *Substantiæ* periclitari posse videbatur.

359. Liberii Papæ VIII. Const. XXIII. eodem tempore quo Arimini celebrata est Synodus, etiam Seleuciæ congregatum est concilium, de quibus breviter, prout nostri est instituti, agimus. Indicta quoque fuit jubente Constantio Synodus Constantinopolitana, de qua sæpe meminerunt Basilius Magnus, lib. 1. adversus Eunomium, & Gregorius Nazianzenus, lugens ingentem cladem ex hujusmodi satanæ conventibus universæ Ecclesiæ illatam. Convenerunt itaque ad præsentem Constantinopolitanam Synodum, ex proxima Bithyniæ Provincia Episcopi numero 50. stimulante congressum Accacio à quo Accacianorum congressus præsens est nuncupatus: Accitisque ad Synodum etiam decem Episcopis, qui à Seleuciensi conciliabulo missi erant Legati ad Imperatorem, celebravit Accacius Constantinopolitanum præsens conciliabulum in quo ex Accacianorum sententia, scripta est nova fidei formula, quam novam esse asserit Socrates, ab hæreticis compactam, post Nicænum Generale Concilium. In præsenti fidei formula damnatum est silentio, in personis Divinis nomen *Hypostasis*, sive *Subsistentiæ*, & nomen *Substantiæ* in Filio. Sed illud prætereà ridiculum, & impium factum est in hac Synodo, ut duplici fidei formulæ Ariminensi scilicet, & Constantinopolitanæ Episcopi subscriberent, licet inter se essent diversæ, sic jubente Imperatore, qui pro libito concilia congregabat & dissolvebat. Altercationes in hoc maligantium congressu secutas, injustas damnationes promulgatas, narrant Theodoretus & Sozomenus.

359. Liberii VIII. Constantii XXIII. plures Episcopi ad Urbem Niceæ in Thracia traducuntur, ubi simpliciores Præsules, per fraudem & terrores impulsi ad abiicendam vocem *Substantiæ* & *Consubstantialis*, formulam fidei, Sirmianæ tertiæ consonam ediderunt, sola diversitate quòd in Sirmiana Filius dicitur

Patri *per omnia similis*; in ista vero tantum *similis*. Hicque non erit abs re breviter perstringere Arianorum lapsus, qui primò refutantes vocem *Consubstantialis*, tanquam exoticam, retinuerunt simpliciter nomen *Substantiæ*; deinde etiam hoc ablegantes, apposuere *per omnia similis*; mox solam vocem *similis* adhibuerunt: demum vocem *dissimilis* usurparunt. Hujus Conciliabuli acta refert Theodoretus.

359. Liberii VIII. Constantii XXIII. Eodem tempore, quo Arimini celebratur Concilium, conveniunt Imperatoris jussu Seleuciæ Episcopi 150. partim Accaciani, partim Ariani, alii Semiariani: interfuit huic Synodo S. Hilarius, ad esse compulsus. Magna contentio orta est inter congregatos, quippe qui diversarum opinionum erant fautores: quapropter se invicem damnarunt: & Deo astiante: his contentionibus præsens esse compulsus fuit S. Hilarius, ut fidem Orthodoxam, sicut viriliter præstitit, propugnaret. Referunt hujus conciliabuli gesta Theodoretus, Epiphanius, & Socrates.

359. Liberii VIII. Constantii XXIII. mandavit Imperator Tauro Præfecto, ut collectos in unum omnes Episcopos, Arimini congregaret; quod & præstit, missis per Illyricum, Italiam, Africam, Hispaniam, & Gallias nuntiis, qui Imperatoris, hoc de Congregando Concilio, voluntatem Episcopis significarent. Supra quadringentos Ariminum convenisse, testatur Sozomenus, inter quos secta Arianos, octoginta. In hoc Concilio fides Nicæna probata est, & iterum damnatus Arianismus, una cum suis fautoribus Ursacio & Valente. Publicata Concilii sententiâ coram Vincentio Capuano Episcopo, Liberi Papæ Legato, opportunum censuere Patres legationem mittere viginti Episcoporum ad Imperatorem in Oriente commorantem, qui eidem significarent, absolutam jam Synodum Ariminensem; proinde Patres facultatem exposcere ad propria remeandi: sed ægræ accipiens Imperator Arianis adhærens, explosam fuisse à Partibus in Ariminensi Concilio Arii sententiam, coegit Legatos Concilii, ut supra dictum est, numero viginti, Nicçæ cum Arianis Episcopis illic congregatis se adjungere, & Arianum dogma, contra decretum Concilii Ariminensis subscribere; quod & imprudenter præstiterunt: quo peracto, dimissis Legatis, ut Ariminum reverterentur, mandat Imperator Tauro Præfecto, ut neminem ex Episcopis Arimini congregatis abire permittat, donec acta Synodolia, Nicçæ facta ab Arianis subscriberent, quæ Ariminenses Legati revertentes deferebant. Adventarunt interim ex Oriente Legati Ariminenses, qui miserè Nicçæ pro Ariano dogmate subscripserant, vim regiam in sui defensionem, sed frustra causantes. Cum verò Episcopi, Arimini existentes, nec discedere permissi, plurimum incommoditatum tedio essent affecti, plures eorum incommodis victi, dedere se adversariis, & acta Synodalia, ex Nicça à Legatis delata, juxta pravam Imperatoris mentem subscripserunt. Tunc est, cum totus ingemuit orbis, & se Arianum esse miratus est, quia scilicet Patres Arimini existentes, ut incommoda longioris absentiæ à suis respectivè diœcesibus effugerent, formulam fidei, ab Arianis in conciliabulo Nicçæ in Thracia dolose compaginatam, subscripserunt, qua subscriptione, esto quod Arianum dogma professi non sint, quod imò semper sunt adversati, nihilominus periculosæ formulam fidei admiserunt, in qua nulla de nomine *Substantiæ*, & voce *Consubstantialitatis* facta erat mentio: quæ voces, ad omnem antiquam cavillationem fugiendam, omnino sunt adhibendæ, ubi agitur de experimenda æqualitate Filij cum Patre: quapropter præfatis vocibus, cum sancta Nicæna Synodus generalis omnino adhæserit, & Patres Arimini subscribentes, easdem non adhibuerint, ansam dederunt penè universo mundo eredendi, quòd Arianæ impietati consensum præbuissent. Quidquid autem sit de subscriptione per vim, dolum, & metum ab Arianis obtenta, & à Patribus Arimini adhuc existentibus, post completum legitimum Arimense Concilium facta, nihil inde

inde contra Synodum Ariminensem deduci potest, ad illam improbandam: Peracta enim, & conclusa fuerat Ariminensis Synodus duodecimo Kalendas Augusti; tunc cum Patres Legatos ad Imperat. destinarunt, ut ad propria remeandi facultatem obtinerent; qui nihilominus Arimini ad plures menses post expletum Concilium otiari coacti, quidquid tempore hujus otii compactum, aut subscriptum est à Patribus, utique ab ipsis subscriptum non fuit, tanquam ab Episcopis in Concilio congregatis. Concilium enim ut supra diximus, jam erat absolutum; sed subscriptum est tanquam ab Episcopis in relegatione detentis, per vim, metum, & dolum, ut Imperatoris voluntati adhærerent compulsis, hyemis severitate, aliarumque pœnalitatum acerbitate fatigatis: quo tempore præfatam subscriptionem contigisse deducitur. Quæ igitur peracta sunt à Patribus post completum Concilium Ariminense, nempe post duodecimo Kalendas Augusti, nullam prorsus cum Ariminensi Concilio connexionem habere perhibentur, licèt ab Arianis sub nomine, Ariminensis Concilii, sed perperam, colligantur; quæ potiùs sub nomine Ariminensis conciliabuli sunt exprimenda. Ex Bar.

161. LIBERII Papæ X. Constantii XXIV. Ipso Imperatore Antiochiæ existente, ibidem habita est Synodus in causa Meletii, ad eundem perperam exauctorandum, & Euzoium substituendum: qua occasione Synodus congregata, novam fidei formulam, eandemque omnium deterrimam condidit, in qua vocem *Simile* omninò reprobarunt congregati, & asseruerunt Filium Patri non solùm substantia, sed etiam voluntate omninò esse dissimilem; quæ narrant Socrates & Sozomenus.

365. LIBERII XIV. Valentiniani II. celebrant Semiariani, Lampsaci in Hellesponto Concilium contra Arianos; sed ita, ut licet Filium similem Patri faterentur, Arianum dogma impugnaturi; nequaquam tamen Consubstantialem Patri profiterentur, ne Confessionem Nicænam viderentur recipere. Fidei tamen formulam versuti homines ita compegerunt, ut Liberius ipse deceptus, eorùm Legatos in communionem receperit. Socrates lib. 4. cap. 2.

366. LIBERII XV. Valentiniani, & Valentis III. celebratum est in Caira, à 34. Episcopis Asianis, secta Macedonianis conciliabulum, in quo rejecto *Consubstantialis* vocabulo, formula fidei Antiochiæ & Seleuciæ edita, approbata fuit. Ex Sozomeno.

366. LIBERII XV. Valentiniani, & Valentis III. Valens, & Ursacius Arianæ hæreseos obstinatissimi defensores, unà cum aliis ejusdem perfidiæ collegis, Singeduni in Mysia conciliabulum habuere, ut Semiarianos ad se traherent, quod tamen obtinere non valuerunt. Ex Bar.

383. DAMASI XVII Theodosii IV. convocatum esse ab Imperatore Synodum, referunt Socrates, & Sozomenus, qui Scriptores, cum secta fuerint Novatiani, in pluribus quæ referunt, ad disciplinam Ecclesiasticam spectantibus, cautè omnino legendi: plura enim in suæ sectæ laudem cumularunt; quapropter, quæ de hac Synodo Constantinopoli acta referunt, insubsistentia esse comprobantur: quod plures evincunt rationes. Et quidem illegitimum fuisse hoc concilium (quamvis in eo approbata fuerit Consubstantialitas Filii cum Patre) ex eo patet, quod in ea Synodo, in qua fortiores hæresum propugnatores audiendi erant, nempe Demophilus Arianus, Eunomius Eunomianorum coryphæus, Eleusius Macedonianus, Agelius Novatianus, vocati haud quaquam fuerunt à Teodosio Chatolici Episcopi, quorum judicio & prudentia possent causæ adducendæ definiri. Reliqua, quæ in hac Synodo gesta sunt ab Imperatore juxta Agelii Novatiani mentem, referunt Socrates, & Sozomenus præcitati.

386. SIRICII II. Valentini II. Cum Ithacius Episcopus, hæreticorum Priscillianistarum necem procurasset, eaque de causa plures Episcopi ab Ithacii communione, tanquam sanguinario abstinerent, eundemque condemnarent, protectione Imperatoris fretus Ithacius, Trevirensem Synodum, ab Episcopis suæ factionis congregari curavit; in quo con-

conciliabulo tanquam innocens, à nocentibus absolutionem obtinuit.

391. Siricii VII. Valentiniani Secundi 15. Angari, sive Ancyræ à Novatianis celebratur concilium, in quo canonem constituunt, declarantes, licere cuilibet, absque dispendio catholicæ veritatis, Pascha celebrare die qua vellet. Ex Bar.

394. Siricii X. Theodosii XVI. Maximianistæ conveniunt in concilio Cavernensi propè Carthaginem, numero 53. pro causa, de qua agitur in Concilio Bagajensi.

394. Siricii IV. Theodosii XVI. iterum congregantur Maximianistæ Cebarfuti, numero 100. circiter. pro eadem causa, de qua in antecedenti.

394. Siricii IV. Theodosi XVI. ut refert S. Augustinus contrà Cresconium, celebratum est à Donatistis in Numidia generale Concilium, Bagajense dictum, in quo convenerunt 310. Episcopi. in causa Primiani, & Maximiani: coactum autem fuit hoc conciliabulum ab ipso Primiano Donatista, Carthaginensi Pseudoepiscopo, qui Maximianum ejusdem Civitatis Episcopum electum, licèt absentem damnavit, Acta hujus Synodi, à Concilio Carthaginensi legitimè congregato, irrita declarata fuerunt, & insubsistentia.

403. Innocentii II. Arcadii IX. Theophilus Alexandrinus Antistes, cum 36. suæ factionis Episcopis, congregatur Chalcedone, loco ad Quercum dicto, instigante Eudoxia ad condemnationem contra S. Joannem Chrysostomum promulgandam. Hæc Palladius.

404. Innocentii III. Arcadii IV. jubente Eudoxia, quæ muliebri furore in Joannem Chrysostomum efferuebat, eo quòd S. Episcopus ludos sæculares, ab Eudoxia restitutos, jam Constantini Magni religione neglectos, non sine dedecore Christiani nominis reviviscentes, reprobaret, congregatur Costantinopoli conciliabulum Episcoporum Orientalium, qui, ut furenti Imperatrici Eudoxiæ adularentur, fictis contra S. Præsulem criminationibus, eundem condemnarunt, consentiente ad instantiam Eudoxiæ, injustæ condemnationi Arcadio. Potissima ex criminationibus objecta Joanni Chrysostomo fuit, quód contra Canonem Concilii Antiocheni, in Encæniis celebrati anno 341. regressus esset ad regimen Ecclesiæ, à quo fuerat per Episcopos absolutus. Sed contra Concilium citatum, & ejus Canones, statim steterunt Episcopi, qui sanioris erant mentis, in favorem Joannis, asserentes nullius esse roboris, conciliabuli Antiocheni Canones, utpotè ab Episcopis hæreticali labe contaminatis, constitutos: nihilominus prævalente vi & furore, rationi & justitiæ, Joannes fuit ab urbe exire compulsus, unà cum sibi adhærentibus Episcopis, numero 40. quæ omnia narrat ipse Chrysostomus, Epistola ad Innocentium, & Palladius in vita Chrysostomi fusiùs pertractat.

414. Innocentii XIII. Honorii XX. Cum Imperator legem promulgasset contra Donatistas, per quam infames, hæreditatis incapaces declarabantur, Donatistæ Episcopi, Carthagine numero 30. congregati, decreverunt Imperiales pœnas, voluntaria morte præveniendas, quod & plures ex ipsis præstiterunt. Hoc advertens Dulcitius, Imperialis legis executor, S. Augustinum consuluit, quid agendum: qui respondit: Præstare ut per mortem, etiam voluntariam paucorum, plures salvarentur. S. Aug. lib. 1. contra Gaudentium.

431. Coelestini VIII. Theodósii XXIV. Ephesi actum est conciliabulum, à Joanne Patriarcha Antiocheno, qui ægrè ferens Nestorium amicum suum, ab Ephesinis Patribus retulisse damnationem, adjuvante Claudiano Comite, Nestorii fautore, collectis paucis Nestorianæ factionis Episcopis, ausus est condemnare Cyrillum, & contra Ephesinos Patres blaterare; quæ omnia in actibus Ephesinis describuntur.

449. Leonis X. Theodosii secundi XLII. Dioscorus Alexandriæ concito Concilio 90. Episcoporum, audet in Romanum Pontificem sententiam excommunicationis proferre: sed soli decem lacrymantes, & inviti sententiam chirographo suo obsignarunt. Ex Liberato in Brev. cap. 12.

449. Leo-

449. Leonis X. Theodosii Secundi XLII. Ephesi habita est Synodus pro Eutychetis causa discutienda; ad quam Leo Pontifex suos destinaverat Legatos: quo non obstante, non Synodus, sed Pseudo-synodus facta est; quandoquidem in ea, non Legati Pontificii, sed Dioscorus, auctoritate Imperiali præfuit, & interfuere Episcopi 128. Quæ vero ibidem pravè gesta fuerunt, quoad Eutychetis absolutionem, Anatolii in Episcopum Constantinopolitanum intrusionem, & plura alia, fusius pertractata inveniuntur in actibus Synodi Chalcedonensis, in qua istius Ephesini conventus cuncta gesta, retractata fuere, & condemnata. Pessimè habiti sunt Apostolicæ Sedis Legati, qui præfati conventiculi impietatibus se opposuerunt, & dicta Synodus, jure fuit *Prædatoria* nuncupata.

470. Simplicii IV. Leonis XIV. quidam Pseudo-monachus, solii Antiocheni invasor, cum Episcopis Apollinaristis Synodum habuit, in qua additionem illam hymni Trisagii *Qui crucifixus est pro nobis*, innovavit. Ex Labbe.

475. Simplicii VIII. Leonis Secundi I. Petrus Mogus, Eluri successor, Alexandriæ convocato conciliabulo S. Chalcedonensem Synodum anathemate notat, adjutore Accacio, quod jam præstiterat in alio conciliabulo Timotheus Elurus.

484. Felicis Tertii II. Zenonis Imperatoris II. Petrus Fullo, Alexandriæ convocata Synodo, Xenajam virum, perditum, Hierapolis Episcopum dessignat.

512. Symmachi XIV. Anastasii Imperatoris XXII. convocatur Antiochiæ Synodus prædatoria, in qua Flavianus legitimus Episcopus à Sede ejicitur, & Severus Acephalus substituitur, Synodo Chalced. anathemate notata. Ex Labbe Tom. 4.

515. Hormsidæ II. Atanasii XXV. Cum Imperator Timotheum Colon hæreticum, in solio Constantinopol. Ecclesiæ constituisset, utpote sibi adhærentem, is congregata Synodo, contra Chalcedonense Concilium calcitravit. Ex Labbe Tom. 4.

540. Vigilii I. Justiniani XIV. Seducto Imperatore ab hæreticis Juliani Halicarnassei fautoribus, hæretica Synodus Constantinopoli congregatur ad tuendum errorem, & ablegandum celebrem Eutychium, fidei Orthodoxæ defensorem, suffecto pro Eutychio in Ecclesia Constantinopolit. Joanne Scholastico, qui impietati hæreticali adstipulabatur.

587. Pelagii Secundi X. Mauritii Imperatoris V. Joannes dictus *Jejunator*, insignis hyppocrita, ad Constantinopoli Sedem evectus, Patriarchæ Occumenici titulum ambiens, Concilium convocat sub prætextu decidendæ causæ Gregorii Antiocheni, falso accusati ab Orientis Præfecto. Scopus tamen coactæ Synodi, fuit præfati tituli Patriarchalis ambitio. Quapropter Pelagius Romanus Pontifex, cuncta hujus Synodi gesta, præter sententiam pro Gregorio latam, abrogavit.

593. Gregorii Magni IV. Mauritii XI., jussu Gregorii celebratur Numidiæ in Africa Concilium. Sed cum comperisset Pontifex, in ea Synodo aliqua contra Ecclesiasticos Canones fuisse statuta, idem Concilium nullum esse declaravit, ut constat ex ejusdem Gregorii Epistolis.

630. Honorii V. Heraclii XXI. Sergius Constantinopoli, hæretica instituta Synodo, unam voluntatem, & operationem in Christo esse impiè docuit. Ex Bar. ann. 630. Hanc sententiam de una in Christo voluntate, Heraclius Imperator publico vulgavit edicto, *Ecthesis* nuncupato, quod nomen Græcum idem significat, ac fidei expositio; hocque præstitit Imperator, suadente Sergio Monothelismi fautore, cui statim restit Sophronius Jerosolymitanus Antistes Orthodoxus; quod cum moleste ferret Sergius, scriptis ad Honorium Romanum Pontificem contra Sophronium literis, scripsit & Sophronius ad Honorium contra Sergium, virum specie tenus bonum, sed hæresis veneno infectum: Honorius receptis contendentium, Sergii scilicet & Sophronii Epistolis, censuit pro bono pacis ad eosdem rescribendum, ut ab unius, vel geminæ volontatis vocabulo absti-

abstinerent, donec in universali Synodo quæstio ab Ecclesia definiretur. Sed Sergius conventionis leges transgrediens, unam tantùm in Christo voluntatem, ex sententia Romani Pontificis, sed perperam, statim prædicavit. Ex quo orta est quæstio valdè celebris, an Honorius Pontifex fuerit Monothelita, & ut talis à Concilio Constantinopolitano septimo sub Agathone damnatus; de qua quæstione agimus infrà, ubi de controversiis.

630. Honorii V. Heraclii XXI. Cum Sergius, absente Imperatore in præcedenti Synodo Monothelismum sanxisset, in novo Synedrio, præsente Imperatore confirmavit. Labbe tom. 5.

633. Honorii VII. Heraclii XXIII. Alexandriæ, à Cyro illius Civitatis Episcopo colligitur Synodus, in qua Cyrus Monothelismo viam aperuit, eo simulato prætextu, quòd hæreticos omnes, in Ægypto degentes, Ecclesiæ unire facilè posset, si in Christo tantùm *Dei virilis voluntas & operatio* diceretur. Cyro adversatus est statim Sophronius Jerosolymorum Antistes. Synodale decretum, à Cyro promulgatum, *Satisfactio* fuit inscriptum, in quo novem capita continentur, quibus non quidem apertè, sed dolosè, & latenter Monothelismus profitetur. Ex Bar.

639. Severini I. Heraclii XXX. Præside Sergio, Constantinopoli Episcopo, ibidem in conciliabulo confirmatur impia Ecthesis, quam Severinus Pontifex, unà cum universo Clero Romano statim est detestatus, & anathemate damnavit. Ex Bar.

685. Joannis Quinti I. Justiniani junioris I. Instigante Ebroino præpotente in aula, à Theodorico Galliarum Rege convocatur Synodus, dicta *Tyrannica*, cujus scopus fuit ultionem sumere de Episcopis, qui Ebroino omni jure se opposuerant, tempore Childerici Regis. Ultionem optatam fecit Ebroinus, abdicatione ab Episcopatu, exilio, & nece diversorum Prælatorum: quæ omnia narrat Sigebertus in Chronic.

692. Sergii anno V. Justiniani junioris VIII. Præside Callinico Constantinopoli Episcopo, celebratum est conciliabulum, quod justè dictum est à majoribus *Erratica Synodus*, in qua 103. canones sanciti sunt. Dicta est etiam Synodus Quinisexta, quasi suppletiva quintæ, & sextæ Synodi Oecumenicæ, quarum sexta decem annos, quinta verò centum quadraginta circiter annos à celebratione hujus erraticæ Synodi fuerant conclusæ. Sed si necessitas postulabat congregandi Concilium, & promulgandi canones, ad quid eosdem promulgare sub nomine Conciliorum antecedentium, quasi præterita Concilia Oecumenica, quintum scilicet & sextum fuissent imperfecta? quasi Patres legitimè in quinta, & sexta Synodo congregati, satis luminis & assistentiæ supernæ non habuissent, ut, quæ tunc temporis opus erant pro Ecclesiastica disciplina stabilienda, definirent; quasi plus luminis, scientiæ, & sufficientiæ habuissent Patres in erratica, & spuria Synodo congregati, quam qui in nomine Christi, consentiente scilicet Christi Vicario, in quinta, & sexta Synodo convenerant; quasi Spiritus sanctus, Patribus in quinta, & sexta Synodo congregatis, plenaria illustratione non adstitisset, & abundantiam luminis solùm in Synodo Quinisextà dispersisset. Quis fatuitatem Patrum in hac Synodo congregatorum non discernat? Nihilominus non adeo fuerunt obcæcati, quin tantulum luminis ipsis superesset, quo discernerent suorum Canonum insubsistentiam, nisi accederet approbatio Romani Pontificis. Itaque apud Justinianum egerunt, ut eosdem canones confirmandos mitteret Romam ad Sergium Papam, quod & peractum est. Sed Romanus Pontifex constantissimè renuit confirmare canones, quos conventiculum satanæ promulgaverat; imò rejiciendos esse decrevit, quod & præstiterunt Sergii in Cathedra Romana Successores, qui semper Quinisextam Synodum, cum suis 103. canonibus sunt avversati; quorum plures erant traditionibus SS. Patrum, & Conciliorum legitimorum decretis contrarii. De hac Synodo agit Anastasius Bibliothecarius.

698. Sergii XI. Tiberii Absim: II. Aqui-

Aquilejæ contra quintam Synodum habitum, est conciliabulum ad illam respuendam, eo quòd damnationem trium Capitulorum, in quintâ Synodo factam, in odium Chalcedonensis Concilii contigisse, Episcopi Aquilejæ congregati arbitrarentur. Ex Beda lib. de sex ætat.

711. CONSTANTINI Papæ IV. Philippici I. congregatur Constantinopoli Synedrium, ad renovandam Monothelitanam hæresim, Cyro ab Episcopatu rejecto, & Joanne suffecto.

712. CONSTANTINI Papæ V. Philippici II. Joannes Constantinopolitanus Episcopus, Monothelitarum antesignanus, conciliabulum indixit, in quo, convenientibus Orientalibus Episcopis damnata fuit sexta Synodus Oecumenica.

714. CONSTANTINI Papæ VII. Anastasii Secundi Imperatoris II. referunt aliqui celebratam fuisse Londini in Anglia Synodum, in qua fuerit promulgatum decretum de cultu sacrarum Imaginum: sed ad quid opus hoc promulgare decretum, quandoquidem constat in toto Regno Anglico, imo in toto Orbe Catholico tunc temporis viguisse cultum sacrarum Imaginum, qui jam temporibus Apostolorum fuerat sine controversia receptus; quapropter cum probabiliori sententia, hanc Synodum credimus purum fuisse Iconoclastarum figmentum.

725. GREGORII Secundi XII. Leonis Isauri IX. Imperator nefandam contra sacras Imagines instituit Synodum suo in palatio, quo audito Germanus, Orthodoxus Antistes urbis Constantinopoli, deposito humerali, statim a Synedrio discessit: ex quo irâ excandescens Imperator, domi suæ eum conclusit, & paulò post laqueo suffocari mandavit, intruso in Episcopatu impio Anastasio. Ex Bar.

754. STEPHANI Tertii anno III. Constantini Copronymi XIV. intimatur ab Imperatore Iconoclasta Constantinopoli conciliabulum, dictum ab hæreticis Concilium septimum Oecumenicum, celebratum in Templo S. Dei Genitricis ad Blachernas, interventu 338. Episcoporum; qui omnes eadem hæreticali labe erant infecti. Ad sex menses protractum fuit conciliabulum, in quo impius Imperator, propria auctoritate in Antistitem Constantinopoli impium elegit virum, nomine Constantinum. Postmodùm decretum est, ut sacræ Imagines idola, & earundem veneratores Idololatre nuncuparentur. Nullatenus Sanctos nobis prodesse, neminem, ipsos etiam Apostolos, posse Sanctum nuncupari; & plures additi anathematismi in Orthodoxos. Damnatum postmodùm fuit hoc conciliabulum à Stephano Papa, à Patriarchis Orientalibus, itemque in septima Synodo Nicæna reprobatum.

759. PAULI Primi III. Constantini Copron. XIX. actum in Germania conciliabulum contra S. Othmanum, S. Galli Abbatem, in quo falsi criminis insimulatus fuit Abbas sanctissimus, damnatus, & ignominiose expulsus, instigantibus aliquibus Alemanniæ Ministris, qui illius Ecclesiæ bonis inhiaverant: quæ tradit Strabo in rebus gestis S. Othmani.

806. LEONIS Tertii anno XI. Nicephori V. jussu Imperatoris celebrata est Constantinopoli Pseudo-synodus, paucorum tamen interventu Episcoporum, quæ dicta est *Synodus adulterantium*, ex eo quòd Episcopi in hac Synodo congregati, comprobaverint adulterium Constantini. Differit de hac Synodo Theodorus Studita in Epist.

809. LEONIS Tertii XIV. Nicephori VIII. Constantinopoli indicitur conciliabulum, in causa cujusdam Josephi Sacerdotis, quem Tharasius a Sacerdotio amoverat, Quamvis verò aliqui hanc Synodum ab illa, de qua actum anno superiori, scilicet 806. distinguant, eandem tamen probabilius fuisse creditur, in qua & Josephi causam discussam, & de Constantini adulterio actum esse colligitur ex Epist. Theodori Studitæ ad Leonem.

809. LEONIS Tertii XIV. Nicephori VIII. præcipiente Imperatore, convocatur in urbe Constantinopoli Synedrium, in quo unà cum Episcopis, consederunt & Magistratus: iterum decretum, ut conjugium Constantini cum Theodote, adhuc vivente legitimâ priori conjuge. dici

deberet ex dispensatione legitimum: itidem sancitum, leges Ecclesiasticas nihil posse adversùs Reges; unumquemque Episcopum dispensare posse in sacros Canones: itidem expulsi plures Episcopi, & viri pietate eximii, eo quòd hujus conciliabuli decretis subscribere fortiter recusaverint; inter quos Theodorus ipse, præsentium calamitatum scriptor recensetur, qui vocat hoc conciliabulum Mœchosynodum, & Mœchianos ipsi adhærentes, quippe qui mœchiam Imperatoris approbaverant.

814. Leonis Tertii X. Leonis Armeni I. jubente Imperatore Iconoclasta convocatur Synodus, ad quam concurrunt fere omnes hæretici, & pauci ex Catholicis, ut hæreticos redarguerent. Confirmata est impia Synodus, habita in causa sacrarum Imaginum sub Constantino Copronymo, ejus imperii anno 14. & reprobatur Orthodoxa posterior septima Nicæna Synodus Oecumenica, in qua prior, inepté dicta ab hæreticis *septima*, omnium Patrum consensu damnata. Præfuit huic Pseudo-synodo *Theodorus Melissenus* dictus *Cassiterra*, homo vitiis, & luxuriis immersus, ad Patriarchium Constantinopolitanum ab Imperatore, æquè vitiis coinquinato assumptus: quæ omnia pertractantur à Michaele Studita, in vita Theodori.

829. Gregorii Quarti II. Michaelis Balbi IX. Joannes Episcopus Constantinopoli, & Iconoclasta, impiam in Blachernis Synodum congregat, in qua adoratores sacrarum Imaginum anathemate confixit.

846. Sergii Secundi III. Michaelis Tertii V. Nomenojus Britonum Princeps, expulsis 4. Britanniæ Episcopis, propria auctoritate præfatos quatuor Episcopatus in septem divisit, & Archiepiscopum præfecit, quibus in Synodo congregatis, voluit in Regem inungi.

851. Leonis Quarti VI. Michaelis II. Habdarahgam Saracenorum Rex, Pseudo-synodum omnium regni sui Antistitum convocat, in quo decretum est eos, qui non quæsiti, sese morti ultrò pro fidei confessione offerrent, non esse inter Martyres computandos; contra quod decretum scripsit Eulogius *Apologeticum*, & *memoriale Sanctorum*.

858. Nicolai Primi I. Michaelis Tertii XVII. auctoritate Bardæ Patritii, qui Ignatium Patriarcham, criminum vindicem juxta Ecclesiasticos Canones ferre non poterat, congregatur Constantinopoli Pseudo-synodus, quæ exturbato Ignatio Sanctissimo Episcopo, Photium Eunuchum, & laicum indignè suffecit. Ex Niceta.

859. Nicolai II. Michaelis XVIII. Photius, Thronum Patriarchale, quod injustè assumpserat, ut firmiùs possideret, congregato malignantium conventiculo in Blachernis, præsente Ignatio legitimo Episcopo, ipsum deponit; & Præsules, qui pravis suis nutibus subscribere detrectabant, multis malis affecit, in insulam Mitylenem relegato Ignatio, quem & in alia Synodo; licèt absentem, & jam relegatum, anathemate damnat, factus accusator & Judex. Ex Bar. anno 859. 860.

861. Nicolai IV. Michaelis XX. celebratum est Constantinopoli conciliabulum in Ecclesia SS. Apostolorum à Photio, cui interfuit Imperator tanquam Judex. Numero Episcoporum non impar Oecumenicis fuit hoc conciliabulum, cui compulsi etiam interesse S. Sedis Legati Rodulphus & Zacharias, qui calamitatibus victi, per vim & metum præbuere consensum ad exauctorandum Ignatium legitimum Patriarcham, & confirmandum Photium intrusum. *Synodum latrocinalem* hanc vocat Nicolaus Pontifex, ad Imperatorem scribens, temere dictam à Photio, ejusque sectatoribus octavam Oecumenicam. Meditatus erat Photius opus, quod *Nomocanonem* inscripsit, cui post hanc Synodum attexuit alios Canones, numero septemdecim. Hujus conciliabuli acta paucos post annos Romæ, & & Constantinopoli combusta fuerunt.

863. Nicolai VI. Michaelis XXII. Photius in urbe Constantinopoli conciliabulum collegit, præside Imperatore, in quo producens falsa crimina adversùs Romanum Pontificem, & anathematis sententiam in eum proferens, hac de re libellum composuit, in quo mille circiter subscriptiones, falsarius Patriarcha inseruit, cum tamen in præfato conciliabulo

bulo constet, solùm Episcopos numero viginti unum, Photii impietatis fuisse consortes, cæteris omnibus Episcopis reclamantibus, Ecclesiæ caput non posse ab inferioribus judicari. Ex Anastas. Biblioth.

863. NICOLAI VI. Michaelis XXII. congregatur in Gallia Synodus Metensis, conversa in conciliabulum, quando quidem Apostolicæ Sedis Legati pecuniâ corrupti, confirmarunt expulsionem Reginæ Theutpergæ, legitimæ uxoris Lotharii, introducta Vvaldrade pellice: Ubi etiam dissoluta est sententia, lata à Sede Apostolica in Engeltrudem, libidinosam Bosonis Comitis uxorem. Hujus Synodi acta, meritò *Prostibulum* appellatæ, à Nicolao Pontifice penitus recisa fuerunt in alia Synodo, hac de re in Laterano congregata, sicut etiam mulctati Antistites, qui Metensi conciliabulo interfuerunt. Herempertus in hist. Longobard.

867. NICOLAI X. Basilii I. Photius Synodum congregat, ut anathema inferat, quod & impie præstitit, in Romanum Pontificem, à quo justissimè Photius damnationis sententiam acceperat: quæ, qua ratione gesta sint, narrat Nicetas.

869. HADRIANI Secundi. II. Basilii Maced. III. occupat in Galliis Carolus Calvus Regnum, quod jure successionis debebatur Ludovico, fratri Lotharii Regis defuncti. Hadrianus Pontifex in hac causâ legationem mittit ad Carolum, ut eum ab injusta occupatione avverteret; sed nondum pervenerant Legati, cum Carolus collecto Metis conciliabulo, consentientibus Gallicanis Episcopis, Regis adulatoribus, coronam Regni capiti suo imposuit. Ex Annal. Franc.

871. HADRIANI Secundi. IV. Basilii Imperatoris V. celebratum est apud Duziacum in Provincia Rhemensi, ab Hincmaro Archiepiscopo conciliabulum, in quo Hincmarus Laudonensis Episcopus, falsis accusationibus à parruo suo Hincmaro Rhemensi gravatus, injustè condemnatur, deponitur, pœnis etiam vinculorum, carceris, imò & excœcationis affligitur, non obstante appellatione ab Episcopo Laudonensi facta ad Apostolicam Sedem: ita ut meritò hæc Synodus, in qua adeò immaniter Patruus sævìit in Nepotem, *Synodus grassatoria* postmodum fuerit nuncupata, Ex Bar.

839. JOANNIS Octavi. VII. Basilii XIII. habita est Photiana Synodus, quam Photius, qui in octava Oecumenica Synodo legitimè fuerat depositus, mille versutiis congregavit, accersitis etiam Legatis Appstolicis, post deceptum Joannem Pontificem, qui tunc præsentibus Ecclesiæ calimitatibus ut consuleret, arbitratus est expedire Photium ad communionem recipere, & Legatos concedere, qui Synodo præessent Constantinopoli, qui tamen non præesse, sed solum interesse permissi fuerunt falsatis etiam Pontificis epistolis. Quapropter non Concilium, sed conciliabulum actum est, perperam octavum Oecumenicum à Schismaticis nuncupatum, quod in ipsius Romani Pontificis cessit opprobrium, multorum malorum Ecclesiæ feracissimum, cujus acta Græcè scripta in Vaticanâ asservantur: Deditque hoc conciliabulum ansam hæreticis, ut fabellam de Joanna Papissa consuerent. quia Joannes Papa contra Photium Eunuchum, sese non opposuit, quemadmodum utiliter prædecessores Pontifices egerant. Abrogata est in hac Pseudo-Synodo octava Oecumenica Synodous.

897. STEPHANI Sexti. I. Leonis Sexti XII. Acta hujus Romanæ Pseudo-Synodi, in causa Formosi celebratæ, referuntur in Concilio Romano, habito sub Joanne IX.

944. MARTINI Papæ II. Constantini Octavi XXXIII. in conciliabulo Constantinopolitano Tryphon Patriarca dolosè deponitur, & in ejus locum Theophilactus, Imperatoris filius substituitur. Narrat rem gestam Curopalates.

963. JOANNIS Duodecimi VIII. Nicephori Phocas I. Otho Imperator Occidentis, in Romanam Sedem infensus, milite stipatus, jubet ab Episcopis apud S. Petrum Romæ celebrari concilium, ad quod præter Italos Præsules, convenere etiam nonnulli ex Germania. In hoc

hoc Concilio deponitur Joannes absens, & Leo intruditur favore ipsius Othonis, cui adulabantur Episcopi. Abrogata fuerunt anno sequenti acta hujus Pseudo - Synodi, quæ uberius narrat Sigebetus.

964. JOANNIS Duodecimi IX. Niceph. Phocas II. Leo, licet Antipapa, à pluribus tamquam legitimus Pontifex recognitus, celebrat in Ecclesia Lateranensi conciliabulum, in quo ut se gratum exhiberet suo Protectori Othoni, Canonem promulgavit, quo facultatem fecit Othoni, ejusque Successoribus eligendi Romanos Pontifices, & aliis Episcopis investituras tribuendi. Quæ constitutio à Pseudo - Pontifice promulgata, inconsiderate nimis fertur apud Gratianum Dist. 63. c. 23. ista tractantem: sed tamen falsò id scripsisse Sigebertum, atque inde deceptum Gratianum, multorum cum Baronio, sententia est.

992. JOANNIS Decimi Quinti VII. Basilii, & Const. Imperatorum XIII. Celebrata est apud Rhemos in Galliis Pseudo - Synodus, adversus Ataulphum Rhemensem Archiepiscopum, quo depositio, electus fuit Gerbertus; qui hujus conciliabuli acta describit, sinè Pontificis consensu congregati, merito abrogati à sequenti Synodo Rhemensi, intervenientibus Apostolicæ Sedis Legatis coacta, Plura de hac Pseudo - Synodo videre est apud Baronium.

1046. GREGORII Sexti II. Constantini Monomach. IV. Henricus Germaniæ Rex Papiæ primum, deinde apud Sutriam convocat conciliabulum, in quo temerè causam instituens contra Pontificem; falsis accusationibus à malevolis impetitum, eundem deponit & Sindigerum Saxonem, Bambergensem Episcopum ad Papatum sublimari voluit, sub nomine Clementis II. (qui tamen, quoniam Gregorius abdicavit, inter Papas legitimos numeratur: (quæ narrant Hermannus, Otho Frisingensis, & alii.

1061 ALEXANDRI Secundi. I. Constantini Ducas II. mortuo Nicolao II., oritur inter Romanos proceres dissensio pro Successoris electione; in qua causa, convocat Rex Longobardus Basileæ omnes Italiæ Episcopos, qui statuerunt aliundè eligendum non esse Romanum Episcopum, quam ex Longobardorum natione, & in eodem conciliabulo Episcopi congregati, ferè omnes simoniaci, incontinentes, facinorosi audent condemnare Nicolaum Pontificem, & omnia rescindere, quæ fuerant ab eo sanctissime gesta.

1073. ALEXANDRI Secundi XII. Michaelis Septimi II. Sigebertus Moguntinus Archiepiscopus, Rege suadente, spe lucri animatus, in Erphisfurd conciliabulum indixit, in causa decimationum Thuringiæ, quas Rex, ut suis expleret voluptatibus injuste contendebat. Labbè Tom. 9.

1076. GREGORII Septimi. IV. Michaelis Ducas V. Henricus Rex Apostolico anathemate à Pontifice percussus, ira excandescens, Vvormatiæ omnes Regni sui Episcopos, & Abbates convocat, in quo congressu promulgatur Sententia, quòd Gregorius nec esset, nec fuisset Pontifex, quippe qui plurimis vitam probris commaculasset: sed huic infami sententiæ viriliter plures ex convocatis se opposuerunt. De hoc conciliabulo vide Spond.

1076. GREGORII Septimi III. Michaelis Septimi V. cum Romanus Pontifex anathema in Regem Henricum, eique adhærentes in Romana Synodo protulisset, convenerunt Papiæ Episcopi schismatici, Henrici fautores, & idem anathema in Romanum Pontificem ausi sunt retorquere. In annal. Spond.

1080. GREGORII Septimi VII. Nicephori Botoniates III. ope Henrici, dignis de causis à Pontifice excommunicati, convocatur conciliabulum brixiense, quod primùm Moguntiæ fuerat indictum. Convenere igitur Brixiæ triginta Episcopi, qui temerario ausu in Gregorium Papam sententiam depositionis pronunciarunt, & Guibertum in Antipapam elegerunt. Narrat hæc S. Anselmus Episcopus Lucensis, qui pro Gregorio vero Pontifice Apologeticum scripsit.

1085. GREGORII Septimi XI. Alexii Co-

Comneni V. Episcopi, Guiberti Antipapæ fautores, in Synodo Quintinileburgensi damnati, Moguntiæ conveniunt, una cum Legatis Antipapæ Guiberti, & depositionem Gregorii, Guiberti vero ordinationem confirmant: Ex Sigiberto in Chron.

1086. GREGORII Septimi XII. Alexii Comneni VI. Vvibertus, qui sub Clementis nomine Antipapam agebat, Ravennam regressus cum Cardinalibus, & Episcopis schismaticis, in Æde Ursiana conventum habuit, in quo Ravennatensis Ecclesiæ privilegia confirmat, edito diplomate quod refert Rubeus lib.5.hist.Raven.

1095. URBANI Secundi VIII. Alexii Comneni XV. Guillelmus Rex Angliæ, S. Anselmo Cantuariensi infensus, convocat apud Castrum Rothingeum, conciliabulum contra Urbanum Secundum verum Pontificem, cui S. Anselmus adhærebat.

1098. URBANI Secundi XI. Alexii Comn. XVIII. schismatici Guiberto adhærentes, quorum ingens Romæ erat numerus, ibidem congregantur, & Synodalem Epistolam consuunt, pluribus scatentem mendaciis, maximè contra Gregorium Septimum. Ex Bar.

1101. PASCHALIS Secundi II. Alexii Comneni XX. Petrus Grosulanus simoniacè Archiepiscopatum Mediolani consecutus, ut in Cathedra se solidaret, Synodum collegit. Labbe Tom. X.

1130. INNOCENTII Secundi I. Joannis Comneni XII. Anacletus Antipapa celebrat Romæ conciliabulum, in quo solemni ritu excommunicat Innocentium verum Pontificem. Ex Bar.

1160. ALEXANDRI Tertii II. Manuelis Comneni XVIII. indicitur a Friderico Imperatore Germanico Conciliabulum, Papiæ celebrandum in causâ Octaviani Pseudo-pontificis, ab Imperatore protecti contra Alexandrum III. Jusserat Imperator, ut tam Itali, quàm Theutonici Præsules Papiam convenirent, sed quinquagintà tantummodò accessere, licèt etiam ad Francos, Anglos, Hungaros, & Dacios indictorias literas transmisisset. Septem diebus ventilata in hoc Conciliabulo causa Alexandri, ab Episcopis Friderici adulatoribus; damnatus proindè Alexander, & proclamatus Pontifex, sub nomine Victoris, Octavianus. Ex Bar.

1164. ALEXANDRI Tertii V. Comneni XXII. Convocat Henricus Rex Angliæ Clarenduni generale totius Regni Concilium, in quo D. Thomas Cantuariensis, cæterique Episcopi compulsi fuerunt jurare, quod Regias consuetudines observarent, *bona fide* compresso verbo contentioso *salvo ordine*. Sed cum D. Thomas postmodùm animadverteret, hoc juramentum perniciosum esse immunitati Ecclesiasticæ, statim nuncium misit ad Pontificem, pro absolutione obtinendâ, facto interim proposito abstinendi à Pontificali ministerio. Alexander verò acceptis literis mœrentis Archiepiscopi, & veniam deposcentis, eundem est consolatus, & à præstito juramento absolvit, quæ omnia narrantur in Hist. Quadrip. ipsius Archiep. acta omnia complectente.

1164. ALEXANDRI Tertii. V. Manuelis XXII. Norhensonam convocantur a Rege Anglo Episcopi contra S. Thomam, qui ibidem accusatus, quòd Regias consuetudines non observasset, deponitur, ab injusta depositione appellante Archiepiscopo. Ex vita S. Thom.

1166. ALEXANDRI Tertii. VII. Manuelis XXIV. Principes, & Præsules Herbipoli à Friderico Imperatore convocantur, ad confirmandam Guidonis Antipapæ intrusionem, qui dictus est Paschalis, juramento ab Imperatore, & congressu in Papam recognitus. Ex Bar.

1181. ALEXANDRI Tertii VIII. Manuelis XXV. Chinone in Anglia conveniunt Episcopi, ut eludant S. Thomæ Episcopi Cantuariensis, & Regni Primatis decreta. Ex Joann. Saresber.

1283. NICOLAI Tertii. III. sub initio Imperii Andronici, celebrata est Constantinopoli Pseudo-Synodus Præside Gregorio Patriarcha, contra Joannem Beccum, ejusque socios, qui latinum dogma de Processione Spiritus sancti profitebantur. In hac Pseudo-Synodo facta est iterata detestatio unionis jam secutæ in Concilio Lugdunensi inter Latinos, & Græcos: acta hujus Conciliabuli subscripserunt Episcopi numero 42.

1341.

1341. Benedicti Duodecimi. VII. Andronici IX. præsente Imperatore cogitur Synodus in templo S. Sophiæ, in qua Catholica doctrina, quæ Palamicæ Sententiæ contraria erat, damnata est. Ex Synopsi concil. Nili schismat.

1346. Clementis IV. Joannis Paleologi V. In Palatio Cæsareo Præside Anna Augusta, & filio adolescentulo, schismatici Episcopi una cum Lazaro Patriarcha Jerosolimitano, conveniunt contra Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, Fidei Catholicæ defensorem, & nomen ejus è sacris dipticis expungunt, facto decreto, ne quis de cætero illum pro Patriarcha agnosceret.

1378. Urbani Sexti. I. Fundis in Campania eligitur in Pseudo-pontificem Robertus, ex Comitibus Gebennensibus, sub nomine Clementis VII. ex quo teterrimum schisma ortum habuit, quod ad plures annos Ecclesiam dilaceravit. S. Antoninus tit. 22. cap. 2.

1450. Nicolai Quinti III. Constantinopoli in Ecclesia S. Sophiæ, post mortem Joannis Paleologi Imperatoris, sub fratre ejus Constantino celebratur à scismaticis Pseudo-Synodus, cujus seriem, & acta refert Labbe Tom. 13.

1722. Patriarchæ Græci nempè Jeremias Constantinopalitanus, Athanasius Antiochenus, & Chrysantus Jerosolymitanus, unà cum duodecim Archiepiscopis, & Episcopis novum conciliabulum congregarunt adversùs Latinos, de quo actum verbo *Græci moderni*, ubi ejusdem conciliabuli Epistolam Synodicam exhibuimus. Postmodum Silvester Patriarcha Antiochenus, Sedis invasor, contrà Cyrillum legitimum Præsulem, Synodum habuit, convocatis Episcopis Tripoli, Beriti, & Laodiceæ, unà cum multis Presbyteris, Cyrillus autem adhuc superstes in Monte Libano, quasi exulare coactus se recepit. Contrà Orthodoxos magis, ac magis excandescentes hæretici, anno 1726. Mense Martio novissimum conciliabulum Constantinopolitanum collegerunt, præsentibus tribus Patriarchis, Constantinopolitano, Jerosolymitano, & Antiocheno; nempè Silvestro intruso, una cum duodecim Episcopis.

II. Ptolomæus, inter Gnosticos celebris fuit Valentini Hæresiarchæ discipulus; vixit circà medium secundi sæculi, ab Irenæo vocatur Flosculum Valentini. Hic, ut aliquid suprà Magistrum sapere ostenderet, novas etiam suis sectatoribus hæreses proposuit. Distinxit nomina, & numeros Æonum in personales substantias, sed extrà Deum determinatas, quas Valentinus in ipsa summa Divinitate, ut sensus, & affectus motus incluserat. Duas Deo tribuit uxores, intelligentiam, & voluntatem, ex quibus alios Deos generare effutiebat, suamque doctrinam, tanquàm traditionem Apostolicam proposuit. Ex S. Epiph. hæres. 35.

Dixit, Deum impossibilia præcepisse, nominatim in indissolubili vinculo conjugii. R. Ab ipsa experientia, quæ nos docet, innumerabiles homines laudabiliter cum sua uxore, à juventute usque ad decrepitam senectutem in continentia maritali convivere; quod non contingeret, si continentiæ maritalis observantia esset impossibilis. Tum quia ex vinculo conjugii scimus plures utilitates, etiam pro civili consortio derivare: ubi è converso data ad libitum solubilitate, plura incommoda & incongrua turbarent civile consortium. Quarè autem, & quibus in casibus Moyses permiserit Judæis libellum repudii, videre est apud sacræ Scripturæ Commentatores. Vide verbo *Manichæi Novissimi*.

2. Divisit legem in eam partem, quæ nihil mali habet, quam proprie dicebat esse legem, quam Salvator non venit solvere, sed adimplere, qualia sunt præcepta Decalogi; & in eam, quæ implicata est, & mala, qualis est, quæ jubet erui oculum pro oculo. R. siquidem in nullà parte lex Dei quæ sancta est, esse potest mala. Quando autem necesse sit eruere oculum juxtà id, quod legitur in Evangelio: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, &c.* explicant sacræ Scripturæ Interpretes, ostendentes in quo sensu accipienda sint præfata Christi Domini verba.

3. Legem Moysi non fuisse omnino à Deo dictatam, sed præcepta humana fuisse in eà inserta. R. Nam constat, quod decem præcepta Decalogi sunt omnia de jure

jure Divino. Etiam plures Ethnici decem Decalogi præceptis, tamquam Divinam legem continentibus, venerationem profitentur, & de eorum observantia gloriantur. Qua ratione a Deo possint dici & debeant dictata, inspirata, atque cum Divinâ assistentia scripta, quæ in sacrâ Scripturâ continentur, vide Calmet Dissert. ad Epistol. 2. Divi Petri, de Librorum Sacrorum inspiratione; & alios interpretes ad eundem locum. Ptolomæum Quadritheitarum sententiæ adhæsisse, sunt etiam qui opinantur.

XII. PUBLICANI. Vide *Patareni*, quos eosdem fuisse non dubitaverim.

XVI. PURITANI. Anno 1565. ponit Genebrardus ortum Puritanorum, nova secta in Anglia, de qua Sanderus, in sua visibili Monarchia; qui tamen non hoc præcipuè tempore invaluisse designat: quin potius in libro de Schismate, suscitatos asserit post sententiam Pii Papæ V. contra Elisabetam Reginam, latam anno 1569. Alii vero anno 1586. ejus sectæ principium constituunt, auctoribus præcipuis *Buttono*, *Colmano*, *Hallingamo*, *Bensono*; alii etiam Iardino. Verum, si secta præsenti anno 1565. nondum nata fuit, haud tamen dubium quod turè concepta esset; fuit autem partus ejus plusquam Herculeus. Dicti vero sunt *Puritani* (ut idem Sanderus ait) eo quod cæteris Calvinistis puriores haberi volentes, recusarent in illis locis, quæ Catholico ritu aliquando fuissent consecrata, orare, baptizare, aut convenire: quorum unus Sampson nomine, cum cujusdam Ecclesiæ Minister esset, mille aureorum annuis redditibus carere maluit, quam cæterorum Calvinistarum more habitum Clericalem gestare, vel pileo quadrato uti. Puritani, patrocinio freti Comitis Huntingtoniæ (optimi Cardinalis Poli, pessimi pronepotis) scriptis & concionibus cæteros Anglo-Calvinistas exagitare cœperunt; ritus eorum Ecclesiasticos, Regiem, seu Parlamentariam gubernandi formam, ut impiam, atque superstitiosam redarguentes. Et quamquam Reginæ jussu mox in custodiam dati fuerint, non paucos tamen ex nobilitate adstipulatores habuerunt, bonis Ecclesiasticis ea occasione inhiantes, pluresque etiam e vulgo, nova ut plurimum sectante, nudamque simplicitatem æstimante. Et quemdomodum Lutheranis accidisse vidimus, quorum alii molles, alii rigidi dicebantur: ita isti Puritani possunt inter Calvinistas, rigidi nuncupari, alii vero molles, quos etiàm aliqui *Parlamentarios*, alii *Calvinopapistas* appellare maluerunt. Quod vero ad doctrinam spectat, præter Zuinglianos, & Calvinianos errores, quos sectabantur, hos proprios induxeruut, quòd omnes antiquos Patres reiicerent, non ferentes eos allegari; etiam ad confirmandas suas opiniones: Siquidem Ecclesiam statim ab ipsis Apostolorum temporibus corruptam fuisse dicebant; ne videlicet cogerentur admittere aliquas traditiones aut paterentur usum celebrandi festum Paschæ semel in anno, eo quod (dicebant) Resurrectio Domini, semper debeat versari in memoriis hominum, quod non aliud erat, quàm omnem Christi memoram de medio tollere. Alia ejusmodi non pauca absurda profitebantur, quæ Rescius de Sect. Evangelicis in unum colligit. Ex quibus etiam intelligas, falsum esse quod Calviniani Galli dicunt, Puritanos istos, eosdem esse cum ipsis; cujus assertiónis vanitatem pluribus quoque prosequitur Florimundus, in ejusdem sectæ deliriorum descriptione.

Anglo-Calviniani à Puritanis, cæterisque Reformatis differunt, tum in disciplina, tum in dogmatibus; Episcopalem enim ordinem admittunt; non modo cæteris officiis distinctum, sed etiam jure Divino superiorem: Christi trophæum, Crucem scilicet, non solum honorant, sed ejus signum Sacramentis, & in Primis Baptismo adhibent: Puritani vero, & reliqua Calvinistarum natio signum Crucis execrantur, & Cruces ubique demoliuntur, & frangunt. Anglo-Calviniani quandam Consecrationis Episcopalis, Confirmationis baptizatorum: Ordinis Presbyterorum speciem habent: quæ omnia reliqui Calvinistæ velut Papisticas superstitiones (ut ipsi loquuntur) summo consensu rejiciunt.

cit. Anglo-Calviniani Episcopi suos habent Cancellarios, Archidiaconos, Decanos, Cathedrales Ecclesias, in quibus sunt Canonici, seu Præbendarii, qui Matutinas, ac Vespertinas preces celebrant; ignota & hæc omnia cæteris Calvinistis. Liturgiam etiam suo ritu celebrant diebus sacris, & in eadem Litanias diebus Mercurii, & Veneris recitant, in quibus tamen preces ad Dominum dirigunt, exclusa invocatione Sanctorum: & in functionibus suis obeundis super pelliceo utuntur. Ad Presbyteratus Ordinem, Diaconatus apud illos gradus est. Summum Ecclesiæ Anglicanæ Gubernatorem & caput, Regem agnoscunt; censentque secundùm Elisabethæ Reginæ leges, nullum Prælatum extraneum, præcipuè Romanum Pontificem, ullam auctoritatem, jurisdictionem, vel præeminentiam spiritualem, sivè Ecclesiasticam, intra Regnum Angliæ habere, vel exercere posse, sed omnem jurisdictionem hujusmodi Regiæ Coronæ unitam arbitrantur. Regem etiam posse novas leges condere circa cæremonias, & ritus, cum consilio Metropolitani, vel Commissariorum in causis Ecclesiasticis sustinent; & de hujusmodi causis supremo judicio judicare, cum per appellationem ad ejus Tribunal devolutæ sunt: de ipsis fidei dogmatibus, unà cum illorum consultationibus deliberare, & de iisdem edicta promulgare; quamvis nullam ipsi Regi tribuant authoritatem illa pro concione publicè docendi, nec Sacramenta administrandi, nec censuras ferendi. Hæc omnia verbo *Anglo-calviniani* reprobantur.

Ad Puritanos proximè accedunt *Independentes*, & *Presbyteriani*, quibus admodùm propensus fuit Oliverius Cromuellus, Regni Protector nuncupatus. In confessione fidei à Puritanis, & Reformatis utique non dissentiunt; in Ecclesiastico tamen regimine (ut hoc verbo utar) à se invicem dissident. Quamquam enim utrorumque cœtus regant Presbyteri, majorem tamen severitatem præseferunt *Independentes* in externa disciplina, & censura morum: nec ad cœnæ usum admittunt, nisi eos qui in rebus religionis, & Divinis Scripturis probè se esse versatos, examine publico demonstrarunt. Admittunt omnium, quos impetus incitat, etiam mulierum, doctrinam in conventibus publicis, in quibus sæpe plures successivè sermonem habere permittuntur. In privatis domibus cœtus suos libentiùs agunt, quàm in Templis, quam vis, & iis utantur: Quodque præcipuum est inter hos, & *Presbyterianos* discrimen, unamquamque particularem Ecclesiam sui juris faciunt, nec ulli subjectam, aut subordinatam esse statuunt. Nemini fidei rationem reddunt, nisi illi, cujus membra sunt Ecclesiæ; cum ex adverso Presbyteriani particulares Ecclesias classibus, classes Synodis Provincialibus, has Synodo Nationali subjiciant, & decreta Synodorum jure Divinò vim habere cogendi statuant. Verum quidem est, quòd *Presbyteriani*, omnes Presbiteros faciunt auctoritate pares. Sunt etiam, qui *Episcopales* nuncupantur, illi nempe, qui status religionem sequuntur, quæ vulgo Anglicana religio nominatur, à Regina Elisabetha potissimùm stabilita. *Independentium* libertas aliis sectis impunè grassandi in Anglia occasionem dedit, nempe *Anabaptistis*, qui in nulla penè alia re ab ipsis differunt in eo Regno, quàm in Pseudo-baptismi repudiatione. *Antinomis*, qui legem, & totum vetus Testamentum rejiciunt; quippe quæ jam impleta sint. *Antiscripturianis*, quibus tota Scriptura contemptui est, dum se eumdem, quem Apostoli, & Prophetæ habere spiritum gloriantur. *Qualleris*, qui se in hac vita plenè perfectos, & à peccato mundos existimant, necnon in extases frequenter incidere simulant, quo tempore toto corpore contremiscunt; quia (ut perhibent) magnitudinem illam lucis, & splendoris Divini, qua obrui, vel allucinantur, vel fingunt, perferre nequeunt. *Ranseriis*, qui Libertinorum instar, nihil turpe putant, ad quod naturæ, quantumvis corruptæ sentiant incitamentum. *Levelleriis*, Politici ordinis hostibus, qui naturalem omnium hominum æqualitatem urgent, quà nec opibus, nec honore alter alteri antecellat; ex quà sententia frequentes seditiones

tiones contra Magistratum sunt excitatæ, Sed quot ridicula portenta in Anglia Puritanorum vesania produxerit, quò spiritus Calvinianus sectatores suos perduxerit, præ cæteris narrat Spondanus, Guillelmi Hacketti historiam perstringens, in fine anni 1591., ubi etiam de *Edmundi Copingeri*, & *Artingthoni* insaniis sermonem instituit. Horum primus se Jesum Christum repræsentare effutiebat: secundus se misericordiæ prophetam esse jactabat: tertius justitiæ, & vindictæ prophetam se credebat, pluribus aliis deliramentis somniatis, quæ videri possunt in Spond. loco citato. Hi fructus, & germina Calviniani spiritus, qui concepit dolorem, & ubique peperit iniquitatem.

VII. PYRRUS electus in Patriarcham Constantinopolitanum, Monothelitanam hæresim totis viribus propugnavit; & quamvis hæc omnia faceret, ut Imperatoris Constantis, pariter Monothelitæ genio complaceret, nihilominus evadere non potuit, quin in suspicionem adduceretur conspirationis factæ in Imperatorem; undè coactus fuit in Africam secedere, ubi cum hæresim suam promulgare meditaretur, à Martino Abbate, qui in Africa tunc aderat, in publica disputatione convictus fuit; undè Romam venire decrevit, & pœnitentiæ libellum offerre, quod & præstitit: sed in errorem relapsus, à Theodoro Papa excommunicatus fuit dirissimo anathemate, Sanguine Christi in atramentum distillato. Ejus memoria damnata fuit in sexta Synodo.

IV. PYTHECIANI. Vide Cyrtiani, de quibus Theodoretus hæretic. fab. lib. 4.

Q

XVI.  UADRISACRAMENTALES. Illi sunt, qui ex mollium Confessionistarum secta progenti, recipiunt tantum quatuor Sacramenta, scilicet Baptismum, Cœnam Domini, Absolutionem, & Sacerdotium, Emerserunt Guitembergæ, anno 1540. Ex Staphilo.

II. QUADRITHEITÆ, qui quatuor Deos esse asserebant. In hac sententia videtur fuisse Ptolomæus, de quo sub tali nomine actum. Quadritheitæ etiam vocantur, qui in Trinitate quamdam introducunt essentiam, de quâ participant & à quâ dependent tres Personæ Divinæ; undè quodammodò quatuor Personas in Divinis constituunt. Fuit in hac sententia Theodorus Beza. Vide Joseph de Turre.

XVII. QUÆRENTES. nuncupati etiam aliis nominibus *Expectantes*, *Sceptici*, *Quæstionarii*, quorum ingens est numerus tum in Anglia, cum in Hollandia, emerserunt sæculo proximè præterito, quo auctore ignoratur: legunt assiduè Scripturas, ut veram religionem inveniant; hinc etiam dicti sunt *Investigantes*. Concludunt quidem, Christum veram aliquam religionem nobis de cœlo attulisse, & hanc nobis, dum in terris esset revelasse, sed negant illam esse, quam profitetur Ecclesia Catholica Romana. Reprob. ex his quæ dicta sunt in præparatione ad opus, & verbo *Protestantes*.

QUAKERII. Vide *Trepidantes*.

QUALLERII. Vide *Puritani*.

II. QUARTODECIMANI. Pius Romanus Pontifex anno 159. decretum edidit, de celebrando Paschate die Dominico. Quod tamen itá intelligendum, ut, quod jam anteà ab Apostolis erat traditum, ipse Pius ad corrigendas hactenùs Judaizantes Ecclesias, quæ decima quarta lunâ Pascha celebrabant, voluerit decreto firmare. *Sanè quidem* (ut ait Socrates 5. hist. 21.) *tam Romana, quàm reliquæ omnes Occidentales Ecclesiæ, Petrum, & Paulum Apostolos hanc ipsis doctrinam reliquisse, ut Pascha die Dominico celebraretur, sunt professæ.* Et Protherius Episcopus Alexandrinus, scribens ad Leonem Papam, æquè testatus est id Petrum Apostolum Romæ docuisse, & ab eo acceptum, Ægyptiis S. Marcum

 tradi-

tradidisse. Pariterque Victoris Papæ tempore, qui de his egerunt Sanctissimi Patres, non nisi ex Apostolica traditione id sibi vindicasse, docet Eusebius. Quin imò & Ignatius, qui in carne Dominum vidit, & cum Apostolis diù versatus est, ac Sedem Antiochenam, quam Petrus fundaverat, administravit, nec alia docuit, aut scripsit, quàm quæ ab Apostolis accepit; non solùm ait, diem Dominicam celebrandam esse ut Reginam, & Principem dierum, Resurrectioni Domini consecratam; sed & contestatus est, si quis cum Judæis celebraret Pascha, participem esse eorum, qui occidissent Dominum, & Apostolos ejus. Quapropter manifestè Socrates sectà Novatianus allucinatur, dum contestatur esse debere in cujusque voluntatis arbitrio, quandò velit Pascha peragere, quòd nullà dicat antiquà traditione consistere, quandò illud sit celebrandum.

Quæstio de die celebrandi Paschatis, iterum in Asià exorta est anno 198. quapropter non modò in Synodo Romana à Victore Papa, sed etiam in pluribus Synodis, diversis in locis, tam in Oriente, quàm in Occidente congregatis, unanimiter decretum est Pascha celebrandum esse tantummodò die Dominico. Præfata Concilia, ubi, & à quibus celebrata sint, refert Spondanus anno citato 198. ibique ad rem notandum, quòd quandiù cum Catholicis tantùm acta res est, tolerabile virum fuit Romanis Pontificibus permittere Asiaticos, more Judæorum decimaquartà lunà Pascha celebrare; Sed cum hæc indulgentia, hæresis validandæ videretur occasio, ab eà cessare consultiùs visum est; Montanistæ enim, qui hoc tempore in Asià invaluerant, decimà quartà lunà Pascha etiam celebrantes, asserebant secus facientes errare: hac ratione etiam Blastus hæreticus, Romæ Judaismum introducere conabatur; & contradicente Blasti sententiæ Romanà Ecclesià, Blastus ab Ecclesia Romana se segregavit. Cum itaque videret Romana Ecclesia, Blastum propter celebrationem Paschatis lunà decimà quartà, schisma fecisse, prohibuit, ne lunà decimà quartà, more Judęorum Pascha celebraretur à Catholicis: sed omnino voluit celebrari die Dominico, quod & confirmatum fuit in Concilio Generali Nicęno. Hanc hęresim de Quartodecimanis, revocare voluit *Audæus* hæreticus, damnatus proindè in Synodo Antiochena anno 341. Quartodecimanos etiam exagitavit S. Joannes Chrysostomus qui proindè etiam Paschatitæ sunt nuncupatæ.

Catholici itaque, die Dominico diem decimam quartam plenilunii Martii immediatè subsequente, ex præcepto Ecclesię tenentur Pascha celebrare. Sed cum in computatione lunationum, sæpè error irrepserit, sæpè etiam ortum est de Paschate, dissidium, non modò inter Latinos, sed inter ipsosmet Græcos: dissidium inquàm, non circà celebrationem Paschatis die Dominico, hoc enim utpotè ab Ecclesia decisum, tàm Græci, quàm Latini tanquam Ecclesiasticum dogma custodiunt, sed dissidium in assignanda præcisa die Dominica, quæ de facto plenilunium immediatè subsequeretur: cum enim annus contineat 365. dies, & sex horas, non tamen integras, quoniam ad earum complementum aliqua minuta deficiunt, nihilominus semper computatus est annus, ac si habuisset ultra 365. dies, sex horas integras, quas de facto non habet; ex quorum minutorum neglectu factum est, ut minuta, quæ ultrà debitam quantitatem annis singulis tribuebantur, tractu temporis ita excreverint, ut invicem juncta, plures dies constituerent, qui dies à celebratione primi Paschatis, usque ad annum 1582. quo Gregorius Decimus tertius reformavit Kalendarium, jam excreverant usque ad numerum decimum hincque oriebantur dissidia circa celebrationem Paschatis. Primum dissidium fuit anno Grecorum 853. (Græcorum epocha. quæ & Seleucidarum æra appellatur, quà, que fere omnes Orientales utuntur, cœpit anno Periodi Julianæ 4402. antè Christum 312.) De hoc dissidio circà celebrationem Paschatis, refert Joannes Seldenus, quòd in Oriente, & in ipsa Regia Urbę, postquàm populus per hebdomadam unam jejunasset, factà rectiùs supputatione, deprehensus fuerit error, jussitque Imperator initium jejunii in alteram

teram hebdomadam differri: Carnes verò, quæ jam è foro sublatæ fuerant, iterum venales exponi. Idem a Teophane, iisdem ferè verbis narratur ad annum Justiniani 19. quod Pagius rectè monet, non anno Christi 545., sed 546. contigisse. Hic obiter notanda antiquissima Ecclesiæ disciplina, in abstinentià à carnibus tempore jejunii.

Anno Græcorum 1070., Christi 853. alterum in Oriente dissidium de Paschate ortum est, quidam enim inchoarunt die 18. Februarii, solveruntque die sexta Aprilis, alii cœperunt jejunare die 25. Februarii, & Pascha die 13. Aprilis celebrarunt. Sic refert Dionysius Patriarcha.

Anno Græcorum 1508. alterum de Paschate dissidium fuit, eò quòd quartadecima Judæorum in Sabbatum, 29. diei Martii, juxtà eorum supputationem incidisset, proinde Græci, sequenti die Pascha celebrarunt, cum decimâ Februarii jejunium inchoassent; Syri verò, Ægyptii, & Armeni alterâ Dominica, hoc est die sexta Aprilis, Pascha solemnizarunt. Hæc confusio nonagesimo quarto quoque anno contingere solet, suamque ducit originem ex minutis, quæ ad integrum sex horarum complementum deficiunt, quâ de re supra disseruimus. Propter hæc, & alia absurda, quæ leguntur apud Clavium, ad eadem reparanda, Gregorius XIII. accitis undique viris eruditis, Kalendarii reformationem instituit, quam suo nomine *Kalendarium Gregorianum* nuncupavit, præcepitque ut in tota Ecclesia servaretur. In Ecclesiâ Orientali, soli Maronitæ prædictam reformationem, post quinquaginta ferè annos receperunt, quam rem causati reliqui Orientales, illos apud Turcas, tanquam novos in Oriente Francos, sivè Latinos liberos accusarunt, coacti proindè vexationem redimere annua solutione taxæ, supra ipsos a Turcis impositæ, qua mediante, Pascha quotannis, juxta Kalendarium Gregorianum celebrant. Porrò vetus Kalendarium, quod Græci, & Orientales adhuc defendunt, adeo erroribus est obnoxium, ut non solùm una, verùm tribus, & quinque hebdomadis a nostro aliquando differat, & temporis progressu ad mensem Augustum, imò & Decembris protrahendum a Græcis Pascha jure merito deprehenditur, quod absurdum, mediante novo Kalendario à Latinis est reparatum.

XVI. Quantius, Bezæ coetaneus, ejusque errorum sectator, in disputatione Trevirensi, negat Christum introisse ad Apostolos januis clausis, contrà apertum sacri Evangelii testimonium. Tum quia Christus miracula edidit magis portentosa, quale fuit resurrectio quatriduani fætentis; ergo à fortiori potuit introire ad Apostolos januis clausis.

Quiescentes. V. de *Palamas*.

XVII. Quietistæ, auctore Michaele Molinos, Presbytero Hispano ex Aragonia, nato anno 1627. prodierunt, eorumque Aucto Molinos, in generali Congregatione universalis Inquisitionis, anno 1687. damnatus fuit, perpetuo carceri addictus, ejusque libri igni traditi, præmissa publica abjuratione, facta coram sacro Collegio in Templo B. Mariæ super Minervam, postquàm per duos supra viginti annos, doctrinam hæreticam promulgare Romæ nisus fuisset, ubi simulata exteriori sanctitate, non modicam æstimationem, etiam apud probos viros acquisierat. Octo supra sexaginta propositiones ex ejus libris decerptæ fuerunt, in quibus continetur tota, perversaque doctrina Quietisticæ sectæ, quasque videre est per extensum in Bulla Innocentii Undecimi, incipiente *Cælestis Pastor*, data anno 1687. præfati Romani Pontificis anno duodecimo. Potissimùm docere contendebat Molinos, sub prætextu orationis quietis (aliàs à Mysticis Theologis probè agnitæ, & descriptæ) toto spiritu in Dei contemplatione, ità animam orantis immergi, ut homo in hac oratione quiescens, liberè posset corpori omnes turpitudines indulgere, quas, ratione spiritus (ut ipse dicebat) in Deo per orationem abstracti, malas esse non posse asserebat: &, ut impurissimus homo confirmaret experientia, quod protendebat sua diabolica doctrina, statutis horis, congregabat in uno cubiculo utriusque sexus homines, quibus post factam exhortationem ad orationem quietit, simul commisceri permittebat. Quem erro-

errorem, jam reprobatum exhibuimus Verbo *Illuminati*. Insuper hortabatur suos sectatores, ad omittendam omnem voluntariam carnis mortificationem, quam infructuosam, & nullatenus meritoriam esse posse blaterebat: quam impiam doctrinam improbat Conc. Trid. Sess. 14. ubi Christifideles ad pœnitentiam hortatur; quam commendat Apostolus suo proprio exemplo 1. ad Cor. cap. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo*. Insuper Christus ad voluntariam mortificationem nos hortatur illis verbis, Matth. 16. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me*. Item Apostolus ad Colossens. cap. 3. scribit: *Mortificate membra vestra*. Est ergo mortificatio consilium Evangelicum: ergo esse nequit infructuosa, cum Christus dare non potuerit consilia, quæ non essent valdè proficua ab obtinendam æternam salutem, quæ non acquiritur solâ oratione, sed etiam actione, & mortificatione; quamquam & ipsa oratio carnem mortificet & etiam fit necessaria ad purganda peccata commissa, & ad abstinendum à novis peccatis. Cæterum, si sola oratio sufficeret ad salutem, satis erat, quòd Deus præciperet solam orationem, & omnia alia præcepta fuissent superflua. At quidem ipse orationem summoperè injunxit, & commendavit; quia per ipsam non solùm debitum Deo honorem reddimus: quin etiam animi virtutem, & supernam gratiam contrà opera carnis, & concupiscentias ejus impetramus. Undè nec verè oratio dici potest, quæ rebellis concupiscentiæ insultus, & actus impurè, & dissolutè eidem permittit. Quòd si spiritus in oratione absorptus posset liberè, & sinè peccato agere contra alia præcepta, quale est illud *Non mæchaberis*, ut contendebat Molinos, sequeretur, orantem non esse subditum Divinæ legi, quæ præcipit, ut spiritus carnem regat, & rationi subiiciat. Summa pseudo-mysticæ doctrinæ, quam docuit Molinos, est sequens. In vita spirituali, sive mystica, hos solos censendos esse perfectos, & verè mysticos, qui per unum actum non revocatum, Deo semel oblati, & (ut ajebat Molinos) totaliter uniti, & resignati, atque relicti, reliquos omnes, ut superfluos suspendunt actus, & velut exanimes permanendo, nihil prorsus operando, neque voler lo, neque petendo, nec de acceptis Deo gratias agendo, nec ad proprios defectus reflectendo, sed silendo, & merè passivè se habendo, in absolutâ permanent indifferentia de omnibus, etiam de pœna, vel de præmio, de Inferno, vel de Paradiso, de æternâ damnatione, vel de salute, sinendo ut Deus solus operetur activè, & suam Divinam voluntatem impleat in illis. In quibus sic dispositis (asserebat Molinos) potentias quiescere: ex quo ejus sectarii *Quietistæ* sunt nuncupati. Ex quâ doctrina Molinisticâ, patet reviviscere *Entusiastarum*, *Beguardorum*, *Beguinarum*, *Dulcinistarum*, *& Illuminatorum* errores, jam alibi in hoc opere confutatos. Patet omnibus, hanc pseudo-mysticam supprimere omnes actus, tàm in Symbolo fidei nostræ, quam in oratione Dominica expressos, abolere omnes actus fidei, & spei, quasi cum indifferentiâ nostram debeamus respicere salutem, ad quam obtinendam nos passim hortantur sacræ Paginæ, ut sine intermissione cum timore, & tremore operemur, ut abundemus in omni opere bono, ut pulsemus, ut petamus, ut quæramus; satagentes, ut per bona opera certam nostram vocationem, & electionem faciamus. Constat autem non posse cum timore & tremore suam operari salutem, nec satagere, ut per bona opera certam suam vocationem, & electionem faciat, qui juxta doctrinam Molinisticam vivens, suspenderet, omnes actus, nihil vellet, nihil peteret, & cum totali indifferentia nihil cogitans de pœna, aut præmio, permaneret.

II. Quintilliani. Inter Montani descendentes, numerantur Quintilliani, orti circà annum 113. sic dicti à Quintillâ pseudo-prophetissa Montani, sicut Priscilliani à Priscillâ, etiam Montani prophetissa nominabantur. Tanta erat apud Quintillianos reverentia mulieribus, ut in hac secta Episcoporum, & Sacerdotum munere fungerentur: quia Christum in specie fœminea, in Oppido Pepuza revela-

velatum fuisse Montani profetissis, nempè Quintillæ, Priscillæ, & Mazimillæ, Montaniste asserebant: Undè etiam Pepuzitæ dicti sunt. Repuzam autem Oppidum, in quo natus erat Montanus, Montanistæ tamquam Jerusalem venerabantur. Rep. verbo *Colliridiani.*

IV. Quintianus, Arianæ perfidiæ defensor acerrimus, in locum Asclepæ legitimi Gazæorum Episcopi fuit ab Arianis suffectus; quare congregato apud Sardicam Episcoporum Occidentalium Concilio, eorum sententia fuit ab Ecclesiastica communione, una cum aliis Arianis interdictus. Ex Niceph. lib. 9. cap. 12.

XVI. Quintinus. Fuit quidam Sartor, nomine Picardus, qui è scholâ Calvinistarum prodiens, in Brabantia, & Hollandia; una cum quodam Copino Insulano, *Libertinorum* sectam instituit. Anno 1525. demum captus Tornaci, extremo supplicio affectus est. Vide *Libertini*.

R



XVI. Ranteri. Vide *Puritani*.

XIV. Raymundus Neophytus. Raymundum Lullum inter hæreticos absolutè constituunt, & numerant Prateolus, & Gualterus: an autem hæreticus fuerit, res hactenus non fuit a S. Sede decisa, licèt sæpe causa fuerit examinata. Fuit Lullus genere Catalaunus, ortu Majoricanus: alii eum seculo 13. alii 14. mortuum fuisse contendunt. Vvadingus Raymundi mortem protrahit ad annum 1315. Cum esset propè quadragenarius, à vana Mundi conversatione, & illicitis amoribus conversus ad meliorem frugem, potissimum linguam Græcam, & Arabicam discere nisus est, ut Saracenorum conversioni insudaret, quod & præstitisse videtur; quandoquidem à Saracenis in odium fidei occisum, cum jam esset nonagenario major, sunt qui asserant; Undè & à Majoricanis in summo honore habetur. Negarì non potest, Raymundum in juniori ætate, scilicet usque ad quadragesimum circiter annum, plures scripsisse libros, erroribus refertos, quod probabiliter ex ignorantia, non ex malitia processisse credibile est, eo quòd voluerit in materia Theologica scribere, cum tamen Theologicæ scientiæ, nisi forte transeunter, non incubuisset: non ideò tamen omnes errores, qui Raymundo Lullo imputantur, ab eodem prodiisse credendum est; sed potiores ex ipsis erroribus à Raymundo Neophyto excogitati fuerunt, & Raymundo Lullo, per errorem Scriptorum adstipulati. Undè & librum de dœmonum invocatione, non Raymundum Lullum, sed Raymundum Neophytum auctorem habuisse, aliqui non sine fundamento opinantur; nam scripta Raymundi Lulli, longe post ejus obitum, jubente Gregorio XI. fuerunt revocata ad censuram; quo tempore Raymundus Neophytus, cum suos promulgaret errores, hinc fortè decepti Historici, unius scripta, cum alterius libris confuderunt. Hujus confusionis probabilitas ex eo colligitur, quod Gaulterus, & Prateolus, qui Hæreticorum catalogum scripserunt, nullam de Raymundo Neophyto mentionem faciunt. Tum quia Gregorius IX. anno 1372. mandavit Inquisitori Aragoniæ, ut inquireret, & puniret docentem errores, quos sub Raymundo Neophyto adducimus, quique Raymundo Lullo adscribuntur: sed tunc temporis, jam propè sexaginta anni intercesserant ab obitu Raymundi Lulli. Quomodo ergo præcepisset Pontifex Inquisitori, ut inquireret, & puniret docentem errores, hujusmodi errorum auctor fuisset Raymundus Lullus, qui jam sexaginta ante annis decesserat?

Raymundus de Tarragà, dictus Neophytus, eo quod ex Judaismo ad fidem esset conversus, Ordinem Regularem ingressus, nihilominus Judaicam perti-

pertinaciam non deposuit: Cujus partum fuisse librum de invocatione dœmonum, Lullo adscriptum, testatur Eimericus, qui jubente Gregorio Pontifice, contra Raymundum Neophytum causam instituit, ejusque libri per Archiepiscopum Tarraconensem, & Eimericum Inquisitorem igni fuerunt adjudicati. Ex sequentibus erroribus, quinque priores, sunt qui asserant à Raymundo Lullo dimanasse; si tamen Raymundum Neophytum autorem non habent: posteriores vero, certum est à Raymundo Neophyto fuisse propagatos. Ex Spond. anno 1329. 1332.

1. Deum multas habere essentias. R. Quia hoc idem est, ac asserere plures Deos, nam si plures essentiæ in Deo. utique plures essentiæ Divinæ, ergo plures divinitates: ergo plures dii: sed plures dii esse nequeunt ut probavimus contra Politheos, ergo &c.

2. Deus Pater est, antequam Deus esset Filius. R. Verbo *Arius*.

3. Divina Essentia non est otiosa, & ideò essentiat, natura naturificat, bonitas bonificat. Hic error ex Auctoris ignorantia processit; nescvit enim ille, qua ratione essentia, sive natura Divina, eum iis prædicatis (ut schola vocat, quæ attributa dicimus, otiosa non sit, nisi naturificando, seu essentiando, ut barbaris vocabuiis ille dicebat; id est, producendo. Sacra autem Theologia clarissimè docet, quo lumine intelligi debeant à doctis hominibus fidei veritates; nempe essentiam Divinam, sive naturam non generare, neque generari, neque producere, aut produci; licet sit principium quo generandi, & producendi: atque eatenus sit origio totius fœcunditatis, quatenus ex ipsa natura est fæcunditas personarum. Persona ergo propter naturam generat, & producit; non tamen producit naturam, sed personam in eadem natura, quæ propter sui infinitatem eadem omninò, & substantialiter est in persona genita, aut producta, ac in generante, & producentibus. Quandoquidem etiam in humanis videmus, generantem esse personam, non naturam personæ; generarique personam, non naturam, licet & generans, & genitum sint in eadem natura, quantum ad unitatem specificam: Quod si non quantum ad numericam, causa est limitatio naturæ creatæ, quæ in pluribus esse non potest, sine sui divisione. Consule Concil. Florentin.

4. Spiritus sanctus est conceptus de Patre, & Filio. R. Quia conceptio dicit specialem modum præexistendi prioritate originis, quasi per modum seminis in principio producente. Si autem consideremus proximas facultates (ut humano more Divina explicemus) fœcunditatis Divinæ, scilicet intellectum, & voluntatem, inveniemùs solius intellectus esse, eo modo concipere, quatenus de illius natura est prius ad se trahere rem, & inde prorumpere in expressam illius notitiam, quam dicimus *verbum*. Voluntas autem pondere suo fertur in bonum, & ideò præviam boni rationem, quasi seminaliter in se non suscipit, ut amet; sicut intellectus rationem veri, ut intelligat. Docet autem fides, Filium Divinum procedere per intellectum. & Spiritum sanctum per voluntatem; ac propterea error est dicere, Spiritum sanctum esse conceptum; adeoque perniciosus, ut processiones Divinas confundat; & fidem de Trinitate evertat.

5. Improbàt eos, qùi hæreticos supplicio afficiebant: R. Verbo *Confœderati*.

6. Dicebat, dœmonibus adorationem latriæ certo modo competeræ. Non indiget ulteriori reprobatione hæc blasphemia, que dœmonem quasi Deum fecit. Ea autem placuit etiam Lutnero, quam ipse omni abjecta verecundia, in libris suis exarare non formidavit, & tanta quidem turpitudine, ut dœmonis orationibus se commendaret, & horrendas ejusmodi commendationes doceret,

7. Deum in suppliciis ore negare, modo corde adoretur meritorium esse. R. nam, ut ait Apostolus, *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Ergo non potest esse meritorum, imo mortiferum esse perhi-

hibetur, ore Christum negare, cum ore confessio fieri debeat ad salutem. Tum quia Christus præcipit, ut eum confiteamur coram hominibus, si volumus Christum nos coram Patre suo confiteri. Tum quia non licet negare veritatem: ergo à fortiori non licet negare Deum qui veritas est. Tandem, qui negat Deum, infidelis est; sicut fuit Petrus, qui tamen ore tantum negavit Christum. Unde ita negans, incurrit Gravissimum crimen infidelitatis.

8. Omnem peccantem mortaliter, esse propriissime hæreticum. R. Nam heresis error est mentis, & cordis in materia fidei, cum pertinacia: peccans autem mortaliter, errat quidem voluntate in genere moris, sed non errat semper mente simul, & voluntate in materiâ fidei; imo plures est invenire, qui licet corrupti sint moribus, tamen pro veritate fidei, oblata occasione, mortem subirent. Tum quia hæretici non sunt cives Ecclesiæ, nec participare possunt de Sacramentis, & bonis spiritualibus Ecclesiæ, de quibus quodammodo possunt participare, qui peccant mortaliter; quatenus propter fidei radices adhuc manentes, in fide, sunt in potentia ut vivificentur, & aliorum membrorum meritis, ad vitam juventur.

9. Tantum placere Deo mala, quam bona. R. Nam Deus sæpe nobis inculcat declinare à malo, & bonum facere; bona jubet, mala prohibet; mala punit, bona præmiat, sicut passim evincunt Scripturæ testimonia. ergo &c.

10. Nullum legis præceptum posse in hac vita adimpleri. R. Quia Deus impossibilia non præcipit, & frustra legem gratiæ instituisset, si præcepta legis adimpleri non possent; quod enim est ultra vires, non obligat; & consequenter lex non obligaret, si esset ultra vires: quod autem adimpleri possit, & faciliter media Dei gratia, quam Deus nonnisi ex justitia denegat, constat experientia, discurrendo per singula legis præcepta, quæ scimus a pluribus ad amussim adimpleri. Vide verbo *Joannes Parmensis*.

11. Sectam Mahometis esse æquè bonam, ac fidem Christi: Christum, Apostolos, omnesque Sanctos esse schismaticos, & perfectius esse schismaticum existere, quam Catholicum, has blasphemias, utpote cuicumque rationis compoti execrandas, superfluum est reprobare.

III. Rebaptizantes. Agrippiniani, & Novatiani, quia rebaptizabant ad eorum sectam accedentes, dicti sunt Rebaptizantes, quibus adstipulari possunt, quotquot reiterarunt Baptismum, Vide *Donatistas*, *Anabaptistas*.

XVI. Reformatores, illi sunt qui in qualibet secta aliquid reformandum, & corrigendum putant. Hoc nomen potissimum convenit Calvinianis, quorum secta a suis, specioso titulo *Reformata religio* noncupatur. Ex Edero.

XIII. Rejudaizantes. Qui ex Judæis ad Christianos transeuntes, postmodum boni incæpti pertæsi, iterum ex Christianis ad Judæos defficiunt, Rejudaizantes vocantur. Viguit hæc pestis anno 1288., & detecta est in Germania, occasione carcerationis factæ cujusdam Hebræi, cui nomen *Moyses Rotemburgius*. Porrò Rejudaizantes, qui scilicet jam fuerant Judæi, denuo certis oblationibus, & abrasionibus, ac verborum formulis, perfidiam Judaicam iterum profitebantur: Christiani vero, qui ad judaismum transibant, vario ritu circumcidebantur, ut sic à Judæis natis dignoscerentur. Contra hos omnes Nicolaus quartus Pontifex Summus constitutionem edidit. In Hispania, ubi negatum est habitare, nisi hominibus Catholicis, solent Judæi aliunde negotiationis causa transmigrantes, se & filios Baptismo subjicere. Cum autem eorum perfidia detegitur; a sanctæ Inquisitionis officio, *Judaizantium*, sive *Rejudaizantium* nomine, severe pro merito puniuntur.

XVII. Remonstrantes. Vide *Arminiani*.

XI. Reordinantes. Falsi quidam dogmatistæ, sub specioso prætextu impugnandi simoniacam sectam, contenderunt Ordinationem factam ab Episcopis simoniacis esse irritam, & nullam, ideoque ab ipsis promotos ad Ordines, esse

reordinandos. Agitata fuit pluribus in Synodis hæc controversia, de qua scripsit Petrus Damiani in opusculo, *Gratissimo* inscripto, in quo ostendit, ordinatos ab Episcopis simoniacis, non esse reordinandos: qui liber cum Gratus fuerit ordinatis à simoniacis, ideò inscriptus fuit *Gratissimus*. Contra eos, qui opponebantur Catholicæ sententiæ, jam anteà decretis Pontificiis, & Conciliorum sanctionibus definitæ, etiam Leo Nonus, Romanus Pontifex firmiter statuit, ut ordinati à schismaticis, absque alia Ordinatione iterata, post expletam pœnitentiam quadraginta dierum, in acceptis Ordinibus ministrarent. Hæresis de reordinandis excitata fuit à quibusdam qui non habentes zelum secundùm scientiam Dei, in simoniacos Episcopos exasperati, ordinatos ab eis, non recipiendos sinè reordinatione, sustinere contendebant; Cum certum sit, Sacramentum non sortiri suam efficaciam à probitate Ministri, & indelebilem esse characterem Ordinis, ideoque semel ordinatum, dummodo validè, quamvis illicitè, censeri debere semper ordinatum. Extirpata nihilominus est hæresis de Reordinandis, cum omnes, rationibus, à Petro Damiani adductis, & irrefragabilibus, acquiescendum esse censuerint, quidquid contra alii sentire potuissent.

IV. Rethoriani, à Rethorio orti sunt in Ægypto, currente seculo quarto, qui asserebant omnes hæreticos in propriâ sententiâ rectè ambulare, quia sic colunt Deum, sicut possunt. Error adeò est absurdus, ut S. Augustinus, ipse, lib. ad *Quodvultdeum*, miretur, quomodò tanta insania possit in mente rationis compote locum habere, cum certi simus, quòd una sola esse potest vera fides, sicut, unus solus esse potest verus Deus. Cæterum, si omnes hæretici in propriâ sententiâ rectè ambularent, sequeretur, quòd per vias ex d ametro oppositas, perveniri posset ad eundem finem, cum sæpe una hæresis ex diametro alteri opponatur. Vera autem fides illa sola esse potest, quæ est secundùm Deum; Deus autem non jubet contraria: Cum ergo fides Catholica credat. V.G. Christum de Vergine natum: fornicationem malam esse profiteatur: dentur verò aliæ sectæ, quæ fornicationem dicunt non esse malam, negant Christum de Vergine natum, consequens est, unam aut aliam errare: ergo falsum est, omnes hæreticos in propriâ sententiâ. Deum colere, sicut possunt; ut enim colant, sicut possunt, colere debent juxta interna lumina, quæ Deus nemini denegat (nisi fortè occulto suo judicio in pœnam. Consule Theologos) per quæ cognoscunt veram fidem esse Catholicam; ideoque ut colant sicut possunt, debent colere secundùm quod præscribit fides Catholica. Videantur quæ dicta sunt ad rem, in præparatione ad opus, & verbo *Protestantes*.

XIV. Richardus. Vide *Armacanus*.

Richeriani. Vide *Petrus Richerius*.

XIII. Risvicani. Vide *Hermannus Risvicb*.

XVI. Rivetus Andreas, in Diœcesi Pictaviensi anno 1572. genitus, studiis operam dedit, in quibus cum multùm profecisset, inter Protestantes vir magni nominis fuit, qui ejusdem directioni, religionis prætensæ reformatæ negotia commiserunt; quapropter pluribus hæreticorum conventiculis præfuit; deinde in Universitate Leidensi Theologiæ Cathedram regens, plura opera edidit, præcipuè commentaria in diversos Scripturæ libros, in quibus potissimùm auctoritatem Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum, atque traditiones sacras impugnare contendit; cujus objectiones solutas videre est in Natali Alexand. Historiæ Ecclesiasticæ Tom. tertio. Octuagenario major decessit. Fratrem habuit nomine Guillelmum Rivetum, pariter Protestantium Ministrum, qui tractatum unum de Justificatione, alium de Libertate Ecclesiastica composuit.

XVI. Rodolphus Gualterus in hæresi Zuingliana Minister, Bucceri & Calvini impietatem sua prædicatione auxit. Scripsit diversas homilias in Evangelia, tam Bucceri, quàm Calvini erroribus refertas. Vixit seculo decimo sexto.

IV. Rogatiani, à quodam viro, cui

cui nomen Rogatus, & vixit seculo quarto, suum fortiti sunt nomen. Rogatus nihil novi proposuit supra sectam sui magistri Donati; sed cum ejusdem errores promulgaret, sectatores habuit, qui ex ejusdem nomine dicti sunt Rogatiani. Ex S. Aug. Epist. 48.

XI. Roscellinus, in Gallia renovator fuit hæresis Sabellianæ, qui cum in Synodo à Raynaldo Archiepiscopo Rhemensi collecta, errorem suum abjurasset, rursum ad vomitum rediit, asserens solo timore mortis perterritum, se abjurasse suam sententiam, in qua effutiebat, quòd, si in Deo tres personæ sunt, & una tantùm essentia, sequitur omnino tam Patrem, quàm Spiritum sanctum esse incarnatum; qui modus imperitus theologizandi, reprobatur a Divo Anselmo Episcopo Cantuariensi, in libro, quem inscripsit de Incarnatione Verbi, & direxit ad Urbanum Pontificem. Unica enim licèt sit Divina Essentia, tres tamen personas, realiter in Deo distinctas docet esse fides Catholica, quarum secunda, scilicet Verbum, sola est incarnata, media unione hypostatica, de qua fusè agunt Theologi, apud quos in tractatu de Incarnatione videre est enodatas difficultates, quæ in hac materia occurrunt. Unio autem hypostatica in hoc consistit, quòd Verbum Divinum se communicaverit per suam subsistentiam humanitati, sivè ut pressiùs loquar, humanæ naturæ, illam eandem sua personalitate suppositando: undè unam tantùm personam in Christo esse, Christiana fide perhibetur. Et certè satis constat, quòd solus Filius sit incarnatus, si intelligamus, quòd unio hypostatica facta fuit per communicationem, media personalitate, quæ ita sit propria Filii, ut non sit propria nec Patris, nec Spiritus sancti. Cæterùm si fingatur, quòd facta esset per communicationem personalitatis, quæ tam esset propria Filii, quam Patris, & Spiritus sancti, jam totæ tres Personæ, juxta hæreticum Roscellini sensum, fuissent incarnatæ: Sed sola subsistentia Filii, ita est propria Filii, ut non sit propria Patris, & Spiritus sancti, ergo unio hypostatica facta est in sola Verbi Persona: sicque solus Filius est incarnatus. Ex qua doctrina intelligitur, quomodò licèt una sit essentia in Divinis sola tamen secunda persona sit incarnata. Subtiliorem explicationem videre est apud Theologos.

IV. Rufinus, Aquilejensis Presbyter, in Ægyptum peregrinatus, Alexandriæ inficitur erroribus Origenis, ope Didymi cæci, Origenis doctrinæ tenacissimi; tantumque adhæsit libatis erroribus, ut assumpserit provinciam scribendi Apologiam pro Origene, in qua calumniis exagitavit S. Hieronymum, Origenis impugnatorem. Postmodùm Rufinus Romam profectus, ibidem Origenianos errores detulit, & propagavit: nihilominùs subdolè impetratis a Siricio Papa communicatoriis litteris, Aquilejam proficiscitur; sed hinc vocatus ab Anastasio Papa, ad dicendam suam causam, utpotè hæresis iterum accusatus, subterfugia quærens, publico judicio damnatur. Ex hac condemnatione non resipiscens Rufinus, sed in deterius lapsus, instante direptione Aquilejæ, ab Alarico facta, in Siciliam confugit, ubi in sua perfidia decessit. Fuit præcursor Pelagii, & auctor ejus hæresis, contra doctrinam de peccato originali; quippè qui in Concilio Carthaginensi dicere ausus est, nullam esse a parentibus in parvulos peccati traductionem; ac proindè nullum ab hominibus contrahi originale peccatum. Ex S. Hieron. epist. 16.

XII. Runcarii. Vvaldensium propago hæc, quæ ad eorum dogmata, infamem illum errorem addebat, quòd à cingulo deorsum non committitur peccatum mortale, quia scriptum est: *Ex corde procedunt fornicationes*. R. Nam cum Apostolus nos monuit, ne faciamus servire membra nostra peccato, indifferenter de toto corpore loquutus est, cum totum corpus possit cooperari iniquitati, mediante operatione membrorum, comitante consensu: constat enim, quòd ipsæ leges civiles, quæ prohibent percutere, non minùs puniunt percussionem factam pugno, quàm pedibus. Sed quis nesciat, quòd in tantùm membra inserviunt peccato, quia prava sunt cordis

 desi-

desideria, ex quo exeunt? De Runcariis agit Reinerus cap. 16.

IV. Ropitani. Donatistas à rupibus, in quibus se recipiebant, dictos etiam esse Rupitanos, asserit S. Augustinus de Unitate Ecclesiæ, capite tertio.

XVI. Rustici. De Rusticis actum verbo, *Muntzerici*. Thomas enim Muntzerus factionis auctor fuit, cujus sequaces dicebantur Rustici, quorum internecionem, factam ad centum millia, alibi incidenter tetigimus. Qui de Rusticorum rebellione copiosiora desiderat, Spondanum consulat ad annum 1525. & 1526.

XV. Rutheni. Lituanis contermini sunt, iidem ac Moscovitæ, & Ruscii dicti: cum jam dudum in fide Christiana essent instructi, circa ann. 1445. à fide defecerunt, & ad schismaticos Græcos declinarunt, quæ omnia refert Genebrardus.

1. Negant S. Petrum fuisse summum Ecclesiæ Pastorem, & Sedis Romanæ Episcopum: idem negant de ejus Successoribus. R. ex his, quæ dicta sunt contra *Hussitas*, *Joannem Vvestphalum*, & *Jacobum Præpositi*. Petrum autem fuisse Sedis Romanæ Episcopum, ibidem ad plures annos sedisse, & ex Romana Sede universam gubernasse Ecclesiam, tamquam Ecclesiæ universalis Pastorem, tot tantaque sunt irrefragabilia testimonia, ut non nisi homo induratæ cervicis, & pertinax valeat contradicere; Romæ enim venerantur loca, ubi captus ubi in custodia detentus, ubi crucifixus fuit S. Petrus, ubi sepultus, quæ potissimùm invisere veniunt, quicumque Romam proficiscuntur. Vide Calmetum singulari dissertatione ad r. Petri, ubi rem consueta eruditione pertractat.

2. Negant Ecclesiam Romanam esse cæterarum Caput. R. verbo *Græci*.

3. Rejiciunt scripta SS. Patrum Latinorum, neque recipiunt decreta, & canones Conciliorum, quæ Ecclesia approbante congregata fuerunt. R. ex unanimi Ecclesiæ consensu, quæ SS. Patrum Latinorum scripta approbavit, quorum testimonio plures Scriptores, etiam Græci utuntur, ut videre est apud Scriptores Ecclesiasticos Græcos, qui pariter ad Concilia, auctoritate Pontificis congregata accesserunt, & eorundem decretis, unà cum Latinis Patribus subscripserunt.

4. Negant Purgatorium. R. verbo *Albanenses*.

5. Negant Sacramentum Confirmationis, & extremæ Unctionis. R. Quo ad Sacramentum Confirmationis ex sacra Scriptura Act. 19. 5. *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos*. Item 2. ad Cor. ad Ephes. 4. Prima Joan. 2. de hoc Sacramento fit mentio. Et licèt nullum fit expressum testimonium in Scriptura, in quò expressè legatur, quòd Confirmatio sit Sacramentum à Baptismo distinctum, habetur tamen expressa Ecclesiæ traditio, quæ Sacramentum distinctum a Baptismate semper intellexit, & docuit, ubicumque in Scriptura de Confirmatione fit mentio, ut Actor. 8. v. 14. cujus loci auctoritas admodùm ad rem facit; non enim tanta sollicitudine de confirmandis Discipulis curarent Apostoli, nisi sacrum quoddam Fidei nostræ, specialis gratiæ collativum, id est Sacramentum intelligerent. Atque ita Ecclesia nos docet, cujus est explicare Scripturarum sensum, & traditiones conservare, utpote *columna, & firmamentum veritatis*, ut ait Apostolus. Quòd Confirmatio sit Sacramentum, comprobant testimonia Conciliorum, & Patrum, quæ sexaginta quatuor supra centum congregat Coccius, libro quinto de Confirmatione, articulo 2. Quare autem Christus hoc Sacramentum in oleo mixto balsamo, potiùs quàm in alia materia instituì providerit, nostrum non est explicare. Sunt quidem rationes congruentiæ & signi, naturæ convenientes, quas consueto doctrinæ candore tradit D. Thomas 3. p. qu. 72. art. 2. Cæterùm, adeò antiqua est traditio, quòd hoc Sacramentum habeat pro materia remota oleum mixtum balsamo, ut etiam si non ageretur de Sacramento, adhuc nefas esset illi non stare. De oleo, mixto balsamo mentionem facit Clemens I. anno 80.

no 80. post Christi adventum, Epistola 40. qui vixit tempore Apostolorum, & loquens de Sacramento Confirmationis, ait: *Ut à B. Petro accepimus, & cæteri sancti Apostoli præcipiente Domino decreverunt*. Etiam D. Dionysius Apostolorum coævus, de materia hujus Sacramenti meutionem facit. Ex his quæ diximus quoad auctoritatem Ecclesiæ, ut probaremus Confirmationem esse Sacramentum, etiam probatur extremam Unctionem esse unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis. Porro de extrema Unctione loquitur Jacobus illis verbis: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei*. Ex his verbis D. Jacobi colligitur signum sensibile, nempè unctio, & promissio gratiæ, nempè remissio peccatorum. Ergo extrema Unctio verum est Sacramentum, sicut testantur antiqua Concilia, & SS. Patres, quibus omnino consentiendum in rebus fidei, maximè ubi expressa non habemus testimonia sacræ Scripturæ.

7. Sentiunt cum Græcis, Eucharistiam solùm ritè confici in pane fermentato. R. verbo *Græci*.

XVI. RUTMANNUS. Vide *Clancularii*.

S

IV.  SABBAS, unà cum Dadoe, Adelpho, Herma, & Simeone circa annum 368. Massalianorum, seù Enthusiastarum sectam instituit. Vide Enthusiastæ.

II. SABBATIUS, ex Judaismo ad Christianos se conferens, ambitionis prurigine vexatus, ut Episcopatum obtineret, Novatianis se adjunxit. Quarè à Marciano Novatianorum Episcopo Presbyter ordinatus, ad Episcopatum anhelaus, novam sectam instituere conatur, & Judaismum, cum Catholicismo confundens, errorem Protopaschitarum promulgare conatus, duos Presbyteros, Theoctistem & Macarium, cum aliis in suam sententiam perduxit, à quibus ordinatus Episcopus, schisma excitavit, se peculiaris Ecclesiæ caput constituens, cujus sequaces dicti sunt Sabbatiani, à nomine institutoris, sive Protopaschitæ, à promulgata hæresi de celebrando Paschate cum Iudæis, lunà decima quarta; & hinc factum est, ut qui eundem Presbyterum ordinaverat, comperta in novo schismate Sabbatii malitia: dixerit: *Oh quàm meliùs fecissem, si manus super spinas potiùs quàm super Sabbatium imposuissem*. Marcianus Novatianus, congregata Synodo, Sabbatium vocavit ad causam dicendam, quare ab Ecclesia, novo schismate excitato defecerat: cui Sabbatius respondit, causam scissionis esse celebrationem Paschatis, quod luna decimaquarta celebrandum fore asserebat: cui Marcianus respondit, celebrationem Paschatis una potius die, quàm altera rem esse indifferentem, nec propterea hoc solo insubsistente motivo scissionem faciendam. Nihilominus Theodosius junior, hujusmodi hæreticos proscriptione, & exilio damnavit. Vide *Quartadecimani*.

XVI. SABBATARII. Scripsit contra Sabbatarios Lutherus: Emerserunt seculo decimo sexto: Secta sunt Anabaptistæ, sic nuncupati, quia.

1. Sabbatum more Judæorum colunt, spreto die Dominico. R. verbo *Dositheus*.

2. Solum Patrem invocant; quare Filium, & Spiritum sanctum videntur negligere. R. ubi de Divinitate Filii, & Spiritus sancti egimus.

III. SABELLIUS, ex Ptolemaide Libiæ civitate ortum duxit, Noeti Smyrnensis discipulus, sui magistri errorem promulgare nisus est circa Sanctissimam Trinitatem, sedente Stephano primo Romano Pontifice anno 260., & cum non possent

possent Sabelliani suas hæreses Evangelii testimonio comprobare, utebantur Pseudo Evangelio Ægyptiorum, aliisque apocriphis libris. Contra Sebellianismum tractatum edidit Dionysius Alexandrinus & in Alexandrino Concilio, anno 319. damnati fuerunt Sabelliani sub Osio Cordubensi. Sabellianismum renovare aggressus est Roscellinus: sicut & quidam Apostata Hispanus, ineunte seculo decimo septimo, in Anglia Sabellii errorem refricare contendit.

1. Asserebat nullam esse distinctionem inter Divinas personas, sed unam, & eandem habere subsistentiam, diversis nominibus nuncupatam. Itaque Sanctissimam Trinitatem, unam trinominem dicebat esse personam, quæ in veteri testamento, veluti Pater legem dedit, in novo, quasi Filius est incarnata, & veluti Spiritus sanctus ad Apostolos venit. R. Et quidem tres personas esse realiter distinctas in Divinis, constat ex illo Isaiæ cap. 6. vers. 3. ubi Propheta de Deo loquens, ter repetit Sanctus, Sanctus, Sanctus: quem textum non modo S. Ambrosius lib. 2. de Fide, sed Iudæorum Doctores, qui ad veram fidem suscipiendam ex ipsa Scripturæ intelligentia pervenerunt, interpretantur, de tribus Divinis personis. Item Genesis capite 18. Abraham tres vidit, & unum adoravit. Inprincipio etiam Genesis *creavit elohim*; idest, *Dii* legitur, denotando plurali nomine personarum distinctionem, sicut verbo creavit in singulari, naturæ unitas asseritur. Est autem notandum, quod in veteri testamento solum reperiuntur hujusmodi obscuræ repræsentationes Sanctissimæ Trinitatis, quia plenitudo luminis Divinæ fidei, Ecclesiæ a Christo instituendæ reservabatur, Unde in novo testamento de tribus Divinis personis sigillatim, sæpè expressa & clara fit mentio; sic Matth. cap. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, Fili, & Spiritus Sancti*. Joann. 8. etiam legitur, quod Christus dixit; *Solus non sum, sed ego, & qui misit me Pater*. Christus itaque sæpè mentionem fecit de Patre tamquam de persona realiter distincta, quod idem fecit, & de Spiritu Sancto: legitur enim Joan. 14. vers. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit, vobis ut maneat vobiscum*. In hoc textu aperte tres Divinæ personæ designantur: Est enim Pater, qui rogatur, Filius, qui rogat, & Spiritus Sanctus, sivè Paraclitus, qui petitur. Idem deducitur ex alio textu, Joan. 14. vers. 26. *Paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomino meo docebit vos omnem veritatem*, Id autem, quod obiiciunt hæretici, sæpè in sacris paginis mentionem fieri de Deo, sed uno, & solo, probat quidemunam esse Divinam Essentiam, sed non excludit tres personas realiter distinctas, quæ in essentia unus Deus sunt, & in personis tres esse perhibentur; immò multoties fit etiam mentio Trinitatis, ut dixi, obscura, prout tempori ad futuram fidei plenitudinem crescenti congruebat.

2. Reprobabat institutum Monasticum. R. verbo *Joannes Vvestphalus*.

3. Dicebat cum Hermogene materiam esse ingenitam. R. verbo *Hermogeniani*.

XVII. Sabelliani Novissimi. Quidam Ministri Calvinistæ in Anglia, eum Trinitarios, seu Deistas impugnare vellent, in Sabellianismum impegerunt, propè initium seculi decimi septimi, Auctorem habuerunt quendam apostatam, natione Hispanum, qui docuit Christum prorsus abnegare, eumdem blasphemans tamquam seductorem: Unam ixit tantum esse personam Divinam, cui naturæ lege servire debeant homines. Potius in Deo agnoscendos perfectionis gradus, quam ullam personarum distinctionem. Pluribus annis latuit in Anglia, ubi multos seduxit ad sui sequelam. Ex hist. Angl.

IV. Sabienus, Heracleæ Episcopus vixit circa medium seculi quarti. Hic Christianos omnes, qui in Nicæna Synodo Arium condemnaverunt, idiotas appellabat, & potius ingenii infirmitate lapsos asserebat. Ex Prateolo. Sed quia temporibus nostris non desunt homines terre na sapientes, qui sanctissimos illos PP. de idiotismo arguant, noscant illi,

hanc

hanc eorum ſapientiam, ſtultitiam eſſe apud Deum, qui propterea non doctos Philoſophos ad fundandam Eccleſiam, ſed ignaros piſcatores elegit, ut opus ſuum oſtenderet. Fuerint ergo idiotæ Nicæni PP., ſi placeat: hic magis apparet conſilium Dei inſpirantis fidem, quà per univerſum mundum Divina veritas effulget. Neque enim humanæ ſapientiæ, ſed Divinæ promiſſionis, & fidelitatis eſt, quod Patres Eccleſiam in Concilio docentes, non errent.

IV. Saccophori, idem ac Maſſaliani, ſic dicti, quod ſacco induti incedere ſolerent.

XVI. Sacramentarii. Quotquot circa myſterium Euchariſtiæ à doctrina Eccleſiæ Romanæ deficiunt, poſſunt Sacramentarii appellari. Sed quia primus, qui realitatem Corporis Chriſti, poſt Berengarium negavit, fuit Joannes Oecolampadius, Berengarii hæreſis renovator, hoc tempore, ſcilicet currente ſeculo decimo ſexto, quo vivebat Oecolampadius, ponitur communiter Sacramentariorum origo, qui ſecta ſunt Antilutherani. Tam varia autem fuit Sacramentariorum doctrina, vel ab ipſo ſui exordio inter hæreticos diſſecta, ut pene infinita ſit in hac materia opinionum varietas. Vidi quemdam librum, in quo ducentæ expoſitiones horum verborum: *Hoc eſt corpus meum*, à diverſis hæreticis inventæ, omneſque vel in toto, vel in parte erroneæ referuntur: quapropter juxta variam horum verborum interpretationem, Sacramentarii etiam vario nomine appellantur; alii enim vocantur *Significativi*, alii *Tropiſtæ*, alii *Energici*, alii *Adeſſenarii*, alii aliter, de quibus omnibus ſub proprio nomine agimus. De bello Sacramentariorum, excitato anno 1524. inter Lutherum, & Oecolampadium, plura videre eſt in Spondano ab anno 1524., uſque ad 1561. ubi adamuſſim eorundem contentiones, turbas, colloquia, & mendacia deſcribit. Cæterum, cum realitas exiſtentiæ Corporis Chriſti in Euchariſtia, ſit unum ex præcipuis fidei noſtræ articulis, non erit abs re paulò copioſiùs, quotquot hunc impugnant articulum, qui proinde *Sacramentarii* vocantur, reprobare.

R. primò ex verbis promiſſionis hujus Sacramenti, Joann. 6. verſ. 52. *Panis quem ego dabo caro mea eſt pro mundi vitâ. Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes: Quomodò poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Dixit eis ergo Jeſus: Amen, Amen dico vobis: niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem; & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die. Caro enim mea, verè eſt cibus: & ſanguis meus, verè eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem in me manet & ego in illo. &c.* Verum quidem eſt, communem eſſe Novatorum opinionem, Joann cap. 6. non de Euchariſtiâ, aut ſumptione reali Corporis Chriſti, ſed, vel de Incarnatione tantùm, vel de ſpirituali dumtaxat carnis Chriſti per fidem ſumptione, ſermonem inſtituiſſe: Quod probare contendunt ex ipſo Joannis contextu: cum enim verſ. 27. Chriſtus dixiſſet: *Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam*; dixerunt Judæi: *Quid faciemus, ut operemur opera Dei? Reſpondit Jeſus, & dixit eis: Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum, quem miſit ille.* Et verſ. 35. *Ego ſum panis vitæ*: inquit, *qui venit ad me, non eſuriet: & qui credit in me, non ſitiet.* Quibus certè verbis, inquiunt, apertè declarat Chriſtus, cibum, de quo ſæpius in hoc capite, non alium eſſe, quàm ſpiritualem cibum, accipiendum per fidem. Sed facili negatio refelluntur. Neque enim contendimus, ſacramentalem manducationem carnis Chriſti, unicum eſſe argumentum, de quo ſermo ſit in citato cap. 6. Joann. Triplicem in eo partem diſtinguimus in primâ uſque ad verſ. 25., agitur de cibo materiali, nempe de multiplicatione quinque panum, quibus ſaturati ſunt in deſerto quinque hominum millia: in ſecunda uſque ad verſ. 52. agitur de cibo mere ſpirituali, nempè de fide in Chriſtum incarnatum. In tertiâ tandem, ſcilicet à verſ. 52. uſque ad finem capitis, agitur de ſumptione reali, & Sacramentali carnis Chriſti;

sti; quod omissis plurimorum SS. Patrum auctoritatibus, tùm ex Græcis, tùm ex Latinis, qui postremam illius capitis partem, de Eucharistia interpretati sunt, colligitur etiam. Primò ex ipsa ratione loquendi, qua usus est Christus, cum promisit se daturum carnem suam, dixit enim: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*. At si loqueretur vel de sua Incarnatione, vel de spirituali dumtaxat perfidem carnis susceptione, non dixisset in futuro, *panis quem dabo*; sed potiùs, *panis quem dedi*. Jam enim incarnatus erat, jam multi in eum crediderant, & spiritu per fidem, carnis ejus facti fuerant participes. Loquitur igitur de carne suâ, in Sacramento Eucharistiæ nobis verè, ac substantialiter tradenda. Secundò, Christus distinguit ibidem carnem suam & sanguinem, per modum veri cibi, & potus, vers. 56. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus*. At distinctio hæc in sola reali, & Sacramentali manducatione Eucharistiæ locum habere potest: in ipsa enim spirituali per fidem susceptione, nihil interest inter cibum, & potum.

Argumentum secundum colligitur ex persona Judæorum, ac Discipulorum Christi. De primis dicitur vers. 53. *Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum*; de postremis dicitur vers. 61. *Multi ergo audientes ex Discipulis ejus, dixerunt. durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Illa porro, tum Judæorum ob murmuratio, tum offensio Discipulorum, aperte significat eos ex his Christi verbis: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, &c.* animo concepisse aliquid planè novum, insolitum, ac stupendum; imò horridum, ut esset manducare ipsam divisam Christi carnem, Troglioditarum more. Quamobrem manifestum est, quòd Domini verba realem carnis manducationem absolutè significarunt, secundùm communem, & naturalem sensum, & intelligentiam: quam opinionem de vera carnis manducatione, non explicans modum, sed tantùm rei veritatem, confirmavit Christus, nedum correxit, ut constat ex versibus 62., & 63. Porrò, si de sola fide in Christum hic sermo fuisset, vel de sola manducatione carnis ejus per fidem; quid adeo mirum, ac insolitum fuisset in illo sermone, undè turbari, & offendi debuissent, sive Judæi, sivè Discipuli Christi?

Argumentum 3. colligitur ex collatione, & comparatione verborum, quibus hic promittitur Eucharistia, cum illis, quibus postea instituitur; mirè enim consentiunt inter se, sicut enim hic dicitur: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*: Ita Matth. 26. dicitur: *Accipite, & comedite: hoc est Corpus meum*. Sicut promisit Christus se daturum carnem in cibum, & sanguinem in potum: ita instituens Eucharistiam utriusque distinctionem exprimit, *Manducate, Bibite*. Sicut igitur veram carnem, & verum sanguinem dedit, instituens hoc Sacramentum, Matth. 26. ita veram quoque carnem verumque sanguinem promisit, Joan. cap. 6.

Argumentum 4. deducitur ex verbis institutionis, quibus efficaciter evincitur vera, realis, & substantialis, corporis Christi præsentia in Eucharistiâ. Nam illa verba efficacitèr probant illam Christi præsentiam, in proprio naturali, & obvio sensu, quem præseferunt, intelligenda esse, non figurato, improprio, & metaphorico. Ergo efficaciter probant realem Christi in Eucharistia præsentiam. Antecedens, in quo tota difficultas posita est probatur. Quia Scripturæ verba proprio, naturali, & obvio sensu intelligenda sunt, quoties, nihil continent *quod aut ad morum honestatem, aut ad fidei veritatem referri non possit*: certissima est Augustini regula lib. 3. De doctrina, Christiana cap. 10. *at qui* verba ista: *Hoc est corpus meum*, in sensu præsentiæ realis intellecta, nihil continent, quod non possit referri, aut ad morum honestatem, aut ad veritatem fidei, ergo in illo sensu intelligenda sunt: maxime cum nullus Evangelistarum, vel minimum quid insinuet, Christum ibidem figurate locutum esse, quod certè in re tanti momenti, ex quâ tot dissensiones orituras aliquando fore, prævidebat Spiritus sanctus, omittere non debuissent. Preterea, si per hæc verba,

Hoc

Hoc est corpus meum, Christus significare voluisset corporis sui figuram dumtaxat dare, non verum corpus, contra proprium naturalem, & obvium verborum sensum: cum hoc non expresserit, gravissimi erroris occasionem præbuisset Apostolis suis, quod certe, & cum sapientia Christi, & cum ejus bonitate, ac clementia non cohæret: & mirum profecto est, audere homunculos, ignorantiæ humanæ tenebris involutos, verba Christi alienare; seque ita non Christum, veritatis Mysteriorum auctores facere.

Demum reprobari possent Sacramentarii, ex costanti, antiqua, & universali SS. Patrum, & Ecclesiæ totius traditione, quæ veram, realem, & substantialem Christi præsentiam in Eucharistia efficaciter astruit. Verùm, cum omnes, & singulos SS. Patres, hujus avitæ fidei custodes, & testes, pro qualibet Ecclesiæ ætate hic enumerare, expendere, & à conatibus hæreticorum vindicare, longioris operis foret, quàm præsentis ratio requirat, ideircò ab his laudandis abstinemus; præsertim cum aliunde copiosè, & eruditè partes illas impleverint, Eminentissimi Cardinales Perronius, Bellarminus, & etiam Arnaldus de Andiliaco, in suo Opere *De perpetua Fide Ecclesiæ Catholicæ circa Eucharistiam*, Gallico idiomate conscripto. Non est tamen hic silentio prætereunda insulsa fabella quam excogitavit Claudius, apud Carentonenses olim Evangelii Pseudo-Administer, ut ostenderet, nono Ecclesiæ seculo mutari incæpisse antiquam Ecclesiæ fidem circa Eucharistiam: contendit enim primum Auctorem dogmatis præsentiæ realis fuisse Paschasium Ratbertum, Corbejensis Monasterii Abbatem, in libro, quem circa an. Christi 831. De Corpore, & Sanguine Christi conscripsit; ejusque doctrinam, faventibus tenebris seculi decimi, quo scelus, & ignorantia, in totam Ecclesiam exundarunt, omnium animos sensim occupasse; ac tam altas egisse radices, usque ad initium seculi undecimi, ut Berengarium, qui primævam (ut Claudio placet) fidem excitare conatus est, tanquam Novatorem, & hæreticum proscripserint. Verùm, quàm frivola, & vana sit illa fabella, quamque imprudens mendacium, vel hoc uno aperto, & simplici argumento demonstratur. Omnis in avita fide immutatio, sua novitate semper perturbat, & universam commovet Ecclesiam. Ubi primùm Arius Christo, Macedonius Spiritui sancto Divinitatem detrahere, Nestorius duas in Christo personas, Eutyches unam naturam, contra publicam, & receptam fidem prædicare tentarunt, universa statim insurrexit, & reclamavit Ecclesia: Commoti Episcopi celebrata Concilia, divisi ab hæreticis Catholici. Nihil porrò tale contigisse legimus, quando Paschasius librum suum de Corpore, & Sanguine Christi evulgavit; nullus adversus ipsum tumultus, nullus insurrexit Episcopus, nulla convocata, ut damnaretur, Synodus. Id verò moraliter fieri non potuisse (si Paschasius in fide innovavit) judicabit quisquis, vel minimum babuerit rerum humanarum usum, & ad nativam ingenii humani conditionem, vel leviter attenderit; maximè vero in Mysterio Eucharistiæ, quòd non ad meram, & simplicem fidei speculationem, sed ad usum, & praxim pertinet. In hypothesi autem Claudii, necesse est supponere, Fideles ante Paschasium, novem seculorum tractu, credidisse Christum in Eucharistia realiter præsentem non adesse, sed ab illa absentem, nec consequenter adorandum: medio verò seculo nono, de repente, promovente Paschasio, fidem illam immutatam fuisse, ac de uno extremo Fideles, ad aliud extremum transisse, à denegata scilicet præsentia reali, ad eam aperte profitendam; à non adoranda Eucharistia, ad illius adorationem. Quis verò facile sibi unquam persuaserit, populum Christianum, in rebus ad religionem pertinentibus adeo tenacem, ac fervidum, ut ipsi hæretici moderni experiuntur, patienti, ac pacifico animo sustinuisse se ad novam fidem, novumque adorationis cultum tam subitò, ac de repentè transferri? Quis putet Summos Pontifices, Episcopos, Pastores, universam denique Ecclesiam siluisse, & obdor-

obdormisse? Tam singulari privilegio caruit profectò religionis Christianæ prædicatio, ac propagatio, contradicentibus scilicet, & undequaque frementibus Paganis, & Hæreticis: Caruere Apostoli, virique Apostolici, tot laboribus, persecutionibus, ac immanibus suppliciis ad mortem usque attriti: Unus scilicèt Paschasius, simplex primùm Monachus, deinde Abbas Corbejensis, sine ullo vel miraculorum, vèl armorum, pecuniarum, aut magnatum præsidio, sine arte ulla, aut machinatione, in omnium Fidelium animos tacitè illapsus, tantam novitatem placidè invehere potuit, obliterata veteri, & contraria doctrinâ, tot seculorum tractu confirmata. Quis hoc credat? nullus profectò cordatus vir ad hoc credendum animum induxerit; maximè cum seculum decimum non tam plumbeum fuerit, ut supponit Claudius: In eo nempe floruere in qualibet natione viri egregia pietate, & doctrina præstantes, inter quos S. Oddo Abbas Cluniacensis, Simeon Metafrastes, Luitprandus, Vvithindus, Olimpiodorus, Frodoardus, qui nihil prorsus, de hac immutatione ab hæreticis somniata scripserunt. Extant similiter illius seculi plurima Concilia, leges, ac statuta ad fidei, & morum conservationem, ut videre est Tom. 9. Concil. Labbe. Non igitur fuit innovator Paschasius Ratbertus, sed avitæ, & Catholicæ fidei, circà Eucharistiam zelantissimus assertor, juxtà SS. Patrum, qui à tempore Apostolorum, usque ad ipsum floruere, constantissimam traditionem: undè meritò Concilium Tridentinum sess. 13. de Sacramento Eucharistiæ can. 1. omnibus Sacramentariis anathema dixit.

XVII. Salignac Franciscus de Fenelon, Archiepiscopus, Cameracensis quemdam librum Gallico idiomate edidit, cui titulus: *Explications des maximes de Saints sur la vie interieure de Saints*, in quo libro Quietistarum errores magna ex parte disseminavit, & alios pietatis specie, addidit. Hunc librum, cum tribus supra viginti propositionibus ab eodem excerptis, damnavit Innocentius XII. peculiari Constitutione, die 12. Martii 1699.

XVI. Samosatenses. Pauli Samosateni hæresim suscitarunt Georgius Blandrata, Franciscus David, & Michael Servetus. Ex Sandero, hæres. 223.

1. Dixerunt, in Deo non esse distinctionem personarum. R. Verbo *Sabellius*.

2. Solum Patrem esse Deum, & Invocandum: ideò negant vocem *Verbum*, in Evangelio S. Joannis expressam, designare secundam personam Sanctissimæ Trinitatis. R. Ex omnibus sacræ Scripturæ Interpretibus, qui per *Verbum*, expressum à D. Joanne in suo Evangelio, semper intellexerunt Unigenitum Patris Filium. Neque aliud exprimere voluit D. Joannes in Evangelio per *Verbum*, cum dicit, Verbum esse ab æterno, & quòd *Verbum* caro factum est, & quòd Deus erat *Verbum*; non enim potuit exprimere Patrem, aut Spiritum sanctum, qui incarnati non sunt: ergo per *Verbum* non aliud expressit, nisi secundam personam Sanctissimæ Trinitatis.

VIII. Sampson, genere Scotus, & Presbyter, à Zacharia Pontifice damnatus fuit, eò quod negaret Baptismi necessitatem, dicens sufficere solam manuum impositionem ab Episcopo factam. Ex Bar. anno 748.

III. Sampsei, iidem sunt, ac Helcesaitæ, fortè dicti Sampsei à novo refricatore hæresis Helcesaitarum. Ex S.Aug. de hæres. cap. 32.

XVI. Sanguinarii, sunt ex Antilutheranorum secta, ad cædes patrandas fœdere se obstringebant, poto humano sanguine. Adeò inhumana secta aliquandiù Antuerpiam infestavit, referente Lindano. Dubit. dialog. 2.

VIII. Sarantapius. Dux quidam Judæorum, ex Laodicæa maritimæ Phœnicis oriundus, nomine Sarantapius, homo præstigiator, ac maleficus, Ecclesiæ Dei hostis implacabilis, promisit Gizido Saracenorum Principi diutinum Regnum quadraginta, & ultra annorum, dummodò sacras Imagines ab Ecclesiis Christianorum, quæ in sua regione erant, exturbaret: Quo promisso allectus Gizidus, statim publico edicto jussit omnes sacras Imagines, ubicumque invenirentur auferri

ferri, comburi, calce dealbari: Sed cum promisso frustratus esset Gisidus, qui ex quo sacras Imagines exturbavit, vix ad decimum octavum mensem vitam pertraxit, hinc in Sarantapium furore excandescens Ulcidus, Gizidi filius, Sarantapium turpissima morte damnavit. Fuit itaque Sarantapius in Oriente auctor hæresis Iconoclastarum.

IV. SATANISTÆ, surculus fuerunt Massalianorum: viguerunt circa annum 368. sic dicti, quia satanæ sacrificabant, ut eum placarent, credentes, quòd foret in satanæ potestate, mala hominibus inferre. Satanistæ etiam vocantur, quicumque sacræ Doctrinæ adversantur: Sattan enim idem sonat, ac Adversarius. Ex S. Epiph. lib. 3. contrà hæreses. Satis apposité Cardinalis Hosius, tumultuantes seculo 16. hæreses, *Satanismum* appellat.

IV. SATURNINUS, Arelatensis Episcopus, secta Arianus, conciliabulo Biterris habito, multos seduxit: Hilarium, & Rhodanium in exilium ire compulit; sed mortuo Constantio Imperatore Ariano, à Sede Arelatensi, quam invaserat, fuit expulsus circa annum 362. Ex Bar.

II. SATURNINUS, quem alii vocant Saturnillum, patriâ fuit Antiochenus. Prodiit ex schola Menandri, & erroris cathedram in Syria aperuit, circa annum 118., ubi turpitudinem simoniacam instauravit, dilaniavitque Christi Evangelium, plura addens, & plura demens pro suo beneplacito: cujus discipuli, ut facilius alios sibi associarent, externam sanctitatem affectantes, ab animatis abstinebant. Ex Eusеb. lib. 4. cap. 7.

1. Mundum à septem Angelis factum esse dicebat. R. ex Evangelio Joannis. ubi omnia à Deo facta esse asserit. Item Genes. 1. legitur: *In principio creavit Deus cœlum, & terram*. Tum quia, virtus creativa soli Deo competit, cujus actio sola pertingit a *non esse*, ad *esse*.

2. Unum ex septem Angelis deum esse Judæorum. R. Nam Deus omnium unus tantùm est, & esse potest, idemque Deus est Judæorum; Nam Deus ipse Judæis dixit: *Videte quòd ego sum solus, & non est alius Deus præter me*. Implicat enim duos esse deos, quia duo esse non possunt infiniti, omnipotentes, ut alibi probavimus. Deus autem necessariò esse debet in omni genere infinitus, & omnipotens: si autem duo essent dii, vel quod unus posset, alter posset, vel non posset: Si secundum, non essent omnipotentes, & consequenter, nec dii. Si primum, ex ipsis unus jam esset superfluus.

3. Christum putativè tantùm fuisse hominem. R. verbo *Christi familia*.

4. Duo hominum genera ab Angelis fuisse facta, alterum nequam, alterum bonum. R. Ex superius dictis ad primum. Neque datur ens aliquod sua natura malum; Omne enim quod à Deo creatum est, bonum est: Ergo neque datur genus hominum nequam.

5. Salvatorem missum esse ad perditionem malorum, & salutem bonorum. R. Legimus enim, quòd Christus venit quærere, & salvum facere, quod perierat. Vide verbo *Bassus*.

6. Christum phantasmate tantum esse passum. R. verbo *Dositheus*, *Albanenses*.

7. Negabat resurrectionem. R. verbo *Basilidiani*.

8. Promiscuum fœminarum usum esse licitum. R. verbo *Florinus*.

9. Nubere, & generare à satana esse. R. verbo *Adamitæ*, *Encratitæ*, *Armeni*.

Ultimò, quasdam prophetias ab Angelis, quasdam à satana esse revelatas asserebat. R. Quia prophetia est cognitio, & manifestatio futurorum: hæc autem cognitio solius Dei propria est, cujus oculis solùm omnia aperta sunt, tam præterita, quàm præsentia, & futura. Aliquando Deus futura revelat Sanctis, sicut revelavit Prophetis: Sed hæc revelatio est donum gratis datum, quo omnino indigni sunt dæmones; esto, quòd non modo peccatori, sed satanæ possit Deus futura revelare: hoc autem Deus non facit, quia qui culpabiliter ceciderunt à prima gratia, indigni facti

cti sunt quocumque dono gratuitò Dei.

XII. Sciscidentes, Secta Vualdensium, à quibus in hoc solùm differunt, quòd Eucharistiam recipiunt. Ex Reinero.

V. Schematici. Sic etiam vocati sunt hæretici, qui Concilium Chalcedonense rejiciebant. de quibus alibi actum; proindè iidem sunt, ac Monophysitæ, qui etiam Ægyptii sunt nuncupati. Ex S. Joan. Damasc. de hæref. lib. 3.

Schismatici nuncupantur, quicumque ab Ecclesia Romana se segregant, Romano Pontifici, tamquam vero, legitimo, & unico Ecclesiæ Capiti visibili parère renuunt, novisque doctrinis adinventis, Ecclesiam, quæ una tantùm esse potest, dividere conantur.

Schisma nomen Græcum, Latinè scissionem significat, sivè divisionem. Hæc divisio fieri potest secundùm intellectum, dum animi in diversas feruntur sententias, & secundum affectum, dum in oppositos feruntur affectus; qui affectus oppositi in rebus spiritualibus, ut plurimùm semper conjuncti sunt cum imminenti periculo in varias sectas incidendi: & sæpè experientia comprobatum est, quòd à schismate hæresis fuit inseparabilis. Quapropter visum fuit non esse abs re, de schismate in hoc opere etiam differere. Strictè schisma sumitur à Theologis prò spontanea separatione ab unitate Ecclesiæ, in ordine ad communionem, quam Ecclesiæ membra, scilicet Fideles habere debent cum capite. Differt schisma ab hæresi, quòd hæresis est error in intellectu, schisma verò est malus affectus in voluntate; ideò hæresis directè lœdit fidem; schisma verò charitatem. Vide S. Aug. lib. contra Faustum Manichæum. Schisma dicitur via ad hæresim, si præcisè in suo fonte spectetur; in se tamen absolutè consideratus schismaticus, simul & semel hæreticus esse perhibetur, quia hæreticus est, quisquis cum pertinacia non adhæret Pontifici, tanquàm Ecclesiæ capiti, licèt in reliquis omnibus Ecclesiæ doctrinæ adhæreat. His prælibatis. Schismatum, quæ Ecclesiam universam dilaniarunt, aliqui protrahunt numerum, usque ad vigesimum sextum, alii verò usque ad 29., sed facilè conciliantur, si acta, quæ inter duo schismata aliqui dividunt, ad unum, sicut alii faciendum credunt, perstringantur. Sic sunt, qui ab anno 974., usque ad 985. duo computant schismata, quia idem Antipapa, dictus Bonifacius septimus, duos a sua sede exturbavit Romanos Pontifices, nempe Benedictum sextum, & Joannem decimum quartum, contra quos pestilentiæ cathedram Bonifacius erexerat. Quia verò unus, & idem fuit Antipapa, licèt duos exturbaverit veros Romanos Pontifices, aliqui ad unicum schisma, quæ contra ambos Pontifices ab uno Antipapa peracta sunt, perstringunt. Quæ dicta sunt ad reconciliandos auctores, qui in schismatum numero recensendo non conveniunt.

Schismata Ecclesiæ, juxtà seriem à diversis descriptam, additis quibusdam notis.

Anno 254. Schisma Novatiani, adversùs S. Cornelium Papa, & Martyrem.

Cornelius, Romanus, Castini filius, sancti Fabiani successor, postquàm Sedes per annum, & aliquot menses vacasset (die 30. Aprili 251., vel 254. ut aliis placet) electus est. Novatus Africanus Episcopus, schismati adhærens Felicissimi Africani Presbyteri adversùs D. Cyprianum, eò quòd Cyprianus non statim omnes lapsos redeuntes admitteret, Romam venerat, Pontificiæ electionis occasione Patronum sibi quæsiturus. Novatianum reperiens Presbyterum, Philosophia, & dicendi arte celebrem, sed ambitione plenum, adeoque de Pontificia dignitate, sibi non collata dolentem, & murmurantem, cum ipso societatem iniit; collatis consiliis, immanes in Pontificem Cornelium edidere calumnias, ea arte confictas, ut plures deceperint, tres præsertim rudiores Episcopos, per quos non sui compotes, quia data opera inebriatos,

tos, Novatianus in R. E. Pastorem fuit ordinatus, qui sibi adhærentium synodos coegit, & in his schismatis errorem adjecit, dicens, post Baptismum lapsos non debere ad pœnitentiam admitti. Alios deindè errores superaddidere hæretici Novatiani, uno nomine compræhensi, sivè Novatiani, sivè Novatianenses, præfatorum Novati, & Novatiani discipuli, & sectatores, ac ducentis propè annis, usque ad Cœlestini primi tempora, aliqui permanserunt Novatiani in Episcopatu Romano, sed perperam, prætensi successores.

354. Felicis Secundi contra Liberium quo defuncto, Felix legitimè successit.

Liberius, Romanus, post Julium Primum anno 354. mense Majo, electus fuit. Cum autem sententiæ adversus D. Athanasium, & Arianæ fidei professioni subscribere noluisset, ad Beroeam Thraciæ urbem à Constantio Imperatore Ariano relegatus fuit. Interim Ariani Felicem in Pontificem elegerunt. Tribus circiter indè elapsis annis, Liberius, cum sententiæ in D. Athanasium subscripsisset, retentâ tamen *consubstantialitatis Filii* professione, Romam à Constantio reductus fuit, undè Divo Athanasio in communionis testimonium scripsit, & Ariminensem conventum damnavit. Defuncto Liberio, Felix legitima electione substitutus, Constantium redarguit, cujus propterea jussu Ceræ in Tuscia, cum uno anno, & tribus mensibus sedisset, occultè gladio necatus, Martyr occubuit.

Sunt, qui hoc schisma non computant, sed Felicem à Catholicis electum asserunt, dum Liberius Constantio, & Arianis favere videretur, martyrio tamen affectum superstite Liberio, qui post Felicis obitum Romam reversus, omni cum hæreticis communicatione remota, Clero. Populoque Romano reconciliatus, honorifice sedit; unde cum Felicis Pontificatus Liberii tempore concludatur, à pluribus historicis inter Pontifices non numeratur.

367. Ursicini adversus S. Damasum Papam.

Damasus Hispanus, antea Liberii Vicarius, die 1. Septembris 367. Summus Pontifex inauguratur; aliqui ex Clero & Populo, Damaso, quia ex communione Felicis erat, infensi, Ursicinum Diaconum in Pontificem proclamant. Ob plurimorum cædes, ex hoc schismate ortas, sequenti anno pulsus fuit ab urbe Ursicinus, vel (ut aliis placet) sponte se abdicans, ad Neapolitanum Episcopatum assumitur. Nihilominus Damasus a schismaticis vexatus, adulterii accusatus, coram 44. Episcoporum Synodo innocens probatur, Castorio, & Concordio accusatoribus ab Ecclesia rejectis; aliis nihilominus calumniis impetitus, & proborum testimonio, & Imperatorum, qui scismaticos reducere nitebantur rescriptis, innocuus proclamatur.

420. Schisma. Eulalii contra S. Bonifacium Papam.

Bonifacio Romano, Zosimi successore, die 24. Decembris 418. ordinato, aliqui ex Clero Eulalium S. R. E. Archidiaconum, favente Symmacho Præfecto, prætulerunt, ipsique Honorius Imperator, à Præfecto Symmacho præventus, dato rescripto adhæsit; sed per Cleri litteras veritatis certior factus, utrumque, ut præfertur, electum urbe jussit abstinere, & Ravennæ coram Episcoporum cœtu adesse: cumque Eulalius in urbem temere se intrusisset, & publicæ seditionis causam dedisset, ipse cum suis fautoribus ab Honorio fuit expulsus; Bonifacius verò per Episcopos ut supra congregatos, utpote legitimus Papa declaratus, Romam fuit deductus.

498. Laurentii contrà Symmachum.

Symmachus Sardus, anno 498. Anastasii Secundi successor, in Constantiniana Basilica canonicè creatur: quidam verò Laurentius in Templo B. Mariæ in via nova proclamatus est Pontifex, divisis tum Clero, tum Senatu; sed superatis schismaticis. Symmachus pacifice sedit. Festus Patritius, Anastasio Imperatori spoponderat se curaturum, ut ejusdem Imperatoris adversus Chalcedonense Concilium edicto, Papa subscriberet: propterea de Clero aliquos pecunia induxit

duxit, ut ipso die electionis Symmachi, Laurentium Pontificem proclamarent. Plurimis inde ortis cædibus, & malis, per utriusque partis fautores, res ad Theodoricum Gothorum Regem delata, qui in Symmachi favorem dixit, & Laurentius dictis annuens Nuceriæ Episcopus ordinatur; cumque rursus deinde insurrexisset, & schismatici graves in Symmachum calumnias protulissent, Concilium dictum Palmare, anno 502., Symmachi innocentiam declaravit, & Laurentio depositionis, & exilii pœnam inflixit.

530. Schisma Dioscori contra Bonifacium Secundum.

Bonifacius Romanus, ex Patre Gotho, Felici Tertio in Pontificatu successit die 19. Octobris, anno 530. Factiosi aliquot Dioscorum extulerunt, obsequente Athanarico; sed ejusdem Dioscori mors, post 29. dies secuta, schismati finem imposuit.

537. Vigilii, contra S. Silverium, quo defuncto, Vigilius legitimè successit.

Silverius Campanus Subdiaconus, à Romanis reprobatur, sed tamen pacis causa recipitur. A. Rege Theodato intrusus Agapeti primi successor die 20. Junii anno 537. creatus fuit. Cum autem Antymum Episcopum hæreticum, ab Agapeto prædecessore suo depositum restituere noluisset, agente impia Theodora & Bellisario, in exilium pulsus est ad insulam Pontiam, ubi pro fide Catholica ærumnis fuit vexatus. Ob præfatam causam Theodora Bellisario mandavit Silverium Papam eiici, & Vigilium substitui: quare Bellisarius Silverium, quod urbem Gothis tradere vellet, insimulans, Patharam Lyciæ urbem misit, & Vigilium eligi curavit: cujus rei Justinianus Imperator, per Patharæ Episcopum conscius factus, Silverium Romam reduci jussit; sed Bellisarius Silverium Vigilii fautoribus remisit, qui in Palmariam, desertam Ligustici maris Insulam, eum deportarunt, ubi coactâ aliquorum Episcoporum Synodo Vigilium excommunicare, ausi sunt, ubi ærumnis confectus obiit 20. Junii, anno 540. miraculis coruscans. Defuncto Silverio, Vigilius sponte deposita Pontificia dignitate legitimè fuit electus, statimq; Severam Imperatricem, & Acephalos excommunicavit; quarè in exilium missus fuit, a quò deindè in Italiam rediens, obiit Syracusis 10. Januarii, 555.

687. Theodori, & Paschalis, contra Sergium.

Post Cononis Papæ obitum, divisis inter R. E. Archipresbyterum Theodorum, & Archidiaconum Paschalem populi suffragiis, Sergius Panormitanus, ex Antiochia Syriæ oriundus, a majori Cleri, & optimatum parte creatus fuit; post utriusque competitoris cessionem, vel decessum pacifice sedit. Hic notandum, aliquos esse historicos, qui anno 686. post Joannis Quinti obitum ponunt schisma ex contentione de Pontificatu, inter Petrum Archipresb., & Theodorum Presbyterum, quod illum Clerus, hunc exercitus Pontificem esse cuperet, quæ divisio sic terminata est, ut utroque exeluso. Conon pacifice sederit. Deindè defuncto post paucos dies Conone numerant schisma ex contentione de Pontificatu, inter Theodorum, & Paschalem, ita tamen, ut secuta Sergii electione schisma quieverit.

757. Theophilacti, & Pauli, ex obitu Stephani Tertii.

Dum Stephanus jam prope ultimum soluturus erat debitum, quibusdam in Teophilacti domum concurrentibus, ut illum ad Pontificatum sublimarent, aliis verò plurimis Paulum virum probum eligi curantibus, prævaluit factio Paulo propensa dispersis Teophilacti confæderatis.

768. Constantini Secundi vacante Sede ex obitu Pauli primi.

Dum in extremis ageret Paulus I., Toton, vel Teuton, Nepesinus in Etruria Dux, Romam cum militibus ingressus, Papam, & Clerum adegit, ut Constantinum fratrem suum in successorem eligerent. Per annum, & mensem intrusus hic perstitit, donec occiso Totone, Roma aufugit, tuncque Stephanus Quartus Siculus, primum Canonicus Later., deinde Ord. S. Ben., & tituli Sanctæ Cæci-

Cæciliæ Presbyter, die 3. Augusti anni 768. canonicè fuit electus. In Episcoporum cœtu anno 769. damnatus est Constantinus, & ab Ecclesia ejectus, igni traditis ejusdem actis.

824. Zinzinii contra Eugenium Secundum.

Eugenius Secundus Romanus, Paschalis Primi successor constitutus fuit anno 824. per aliquos factiosos proclamatus est Zinzinius. Quare Ludovicus Bonus Imperator in Italiam Lotharium misit filium suum, ad cujus adventum fugato ab Urbe Zinzinio, Ecclesiæ pax restituitur.

855. Anastasii Presbyteri, contra Benedictum Tertium.

Benedictus Tertius Romanus, Leonis Quarti successor, eligitur 21. Julii, 856. Anastasius S.R. E. Cardinalis tituli S. Marcelli, qui fuit Gregorii Quarti Bibliotecharius, & anno 850. eò quòd per quinque annos Parochiæ suæ non adhæserit, per 70. Episcoporum Synodum à Cardinalatu depositus fuerat, atque excommunicatus, præfatum Benedictum carceri mancipavit, occupatis S. Jo. Lateranensis, & S. Petri Basilicis: verùm ad Cleri, & Populi Romani praeces, per Ludovici Imperatoris deputatos, depulsus est Anastasius. Hic ab hæreticis fabula Joannæ Papissæ consuitur.

891. Sergii Diaconi, contra Formosum Papam.

Formosus, anteà Cardinalis Portuensis, à Joanne Octavo, eò quòd conjurationis contrà ipsum auctor haberetur, degradatus, deindè à successore Marino, seu Martino restitutus, in Summum Pontificem, Stephani Sexti successorem inauguratur. Contrà ipsum elevatus est Sergius Diaconus, qui tamèn brevi, Imperatoris Arnulphi ope depressus fuit.

907. Schisma inter Leonem Quintum, Christophorum, & Sergium Tertium.

Leo Quintus, post Benedicti Quarti obitum, creatus est anno 906. Elapsis diebus 40. à Christophoro familiari suo, & ambitioso successore in Monasterium arctè recluditur. Item Christophorus post octo menses in Monasterium, deindè in arctam custodiam mittitur à successore Sergio Tertio, qui paritèr anno 910. expulsus fuit.

964. Leonis, contrà Benedictum Quintum.

Joannem Duodecimum, Otho Imperator, anno 963. per Episcoporum cœtum deponi curavit, & Leonem Octavum substitui, sed discesso ab urbe Othone, Joannes præfatus dictæ Synodi acta, per aliam Synodum revocavit, & igni tradidit. Joanni anno 964. è vivis erepto, Benedictus Quintus Romanus, à Romanis subrogatus est: quare post annum circitèr, præfatus Imperator Leonem Octavum sustinere volens, Romam venit, obsidione, & fame obstrinxit; captumque Benedictum, Hamburgum misit. Benedicto, & Leone brevi mortuis, anno videlicet 965. exstinctum est scisma.

974. Bonifacii Septimi priùs expulsi, deindè reversi, contrà Joannem Decimum quartum.

Post Benedictum Sextum, a Cincio Romano præpotenti in Adriani mole inclusum, & extinctum, Bonifacius dictus Septimus, anteà Franco, Cincii, ut volunt aliqui, in præfatis consultor violentèr per annum circitèr, vel secundùm aliquos per septem menses anno 974. sedit. Sed urbem relinquere coactus, pretiosissimis quibuscumque ex Vaticana Basilica subtractis, Constantinopoli fugitivus delituit. Tunc Benedictus Septimus canonicè electus fuit, & post Benedicti obitum, Joannes XIV. creatus est anno 983. Tribus ab hinc decursis mensibus, rediit invasor Bonifacius, præfatum Joannem in S. Angeli carcere inclusit, ubi per quatuor menses detentus, fame periit, & post totidem menses Bonifacius repentina morte expiravit. Eò quòd Bonifacius contrà duos Pontifices se erexerit, scilicèt Benedictum sextum, & Joannem decimum quartum; contra primum quidem, anno 973., contra secundum verò anno 984. aliqui duo schismata constant.

996. Joannis Placentini contra Gregorium Quintum.

Gregorius Quintus Saxo-Germanus, anteà Bruno, Othonis Tertii Imperatoris affinis, interposita ejusdem authoritate, Joannis Decimi tertii successor creatus fuit

fuit anno 996. die 13. Junii. Crescentius, Romanus præpotens Joannem Decimum septimum, dictum antea Philagatum Episcopum Placentinum, per Clerum & Populum Romanum eligi curavit. Capto deindè per Othonem Crescentio, Joannes præfatus abdicare coactus est, effossisque oculis, in Germaniam transmittitur.

1045. Silvestri Tertii, & Gregorii Sexti contra Benedictum Nonum, contra quos Clemens Secundus suffectus est.

Post Joannem Vigesimum, Benedicti Octavi fratrem, Benedictus Nonus, ex præfatorum fratre Alberico Comite Tusculano nepos, suffectus fuit, seù intrusus, anno 1043. decem annorum puer, cui anno 1045. Silvester Tertius, Romanus substitutus est, sed post duos menses à Benedicti fautoribus expulsus; deindè præfatus puer cunctis invisus, Joanni S. R. E. Archidiacono Pontificatum dimisit, anno 1045., qui Gregorii VI. nomen assumpsit, sed post annum, & menses sex, Benedictus Cathedram repetiit. Tunc tres apparverunt Romæ Pontifices, divisis inter se redditibus unus ad S. Petrum, alter ad S. Mariam Majorem, Benedictus in Lateranensi Palatio. Quare Henricus III. Imperator in Italiam veniens, anno 146. Gregorium in Sutricensi Concilio deponi, & Sudgerum Saxo-Germanum, Bambergensem Episcopum eligi curavit, qui Clementis Secundi sibi nomen imposuit.

1058. Schisma Mincii, qui falsò dictus Benedictus Nonus, sivè Decimus, & à Nicolao Secundo expulsus, ab aliquibus circa annum 1058. infertur.

1061. Cadoli, sivè Cadolai Parmensis Episcopi, contra Alexandrum Secundum.

Post Nicolaum Secundum, Alexander Secundus, Mediolanensis, antea Anselmus, Lucensis Episcopus, in Pontificem sublimatus est, anno 1061. Interim ab aliquot factiosis Episcopis Henrici IV. Imperatoris authoritate fretis, Cadolus Parmensis Episcopus proclamatur, sub nomine Honorii Secundi, & Romam cum militum copia veniens, sed a Godefrido Duce repulsus, Parmam rediit. A seditiosis iterum vocatus, Vaticanum, & S. Angeli Arcem, Cincii favore obtinuit, ubi dein obsessus, fuga sibi consulit. In Mantuano damnatus Concilio, obiit anno 1064., cum ad tres annos in Antipapatu vixisset.

1080. Guiberti Ravennatensis Episcopi, dicti Clementis Tertii, contra Gregorium Septimum.

Post Alexandrum II. ipso ejusdem obitus die 22. Aprilis, anno 1073. Gregorius VII., antea Hildebrandus, ex Soana in Etruria, Ordinis S Benedicti, & S. R. E. Cardinalis in successorem electus fuit. Henricus Quartus Imperator, ob gravissima cùm Gregorio dissidia, ipsum die 25. Junii, anni 1080. per suæ factionis Prælatos deponi, & Guibertum Cancellarium suum, Ravennatem Episcopum substitui voluit, sub Clementis Tertii nomine, qui Ravennæ anno 1100. diem clausit extremum.

1101. Alberti, Theodori, & Silvestri, contra Paschalem Secundum.

Post Urbanum Secundum, Paschalis Secundus, antea Raynerius, Etruscus, 11. Augusti 1099. ad Pontificiam dignitatem sublimatus fuit, vivente adhùc præfato Anti-Pontifice Guiberto, cujus successores Albertus, Theodorus, & Silvester obiere, superstite, & pacificè ex post sedente Paschali præfato.

1119. Mauritii Burdini, contra Gelasium Secundum.

Gelasius Secundus Urbani Secundi successor, antea Joannes ex Cajeta, Ordinis S. Benedicti, S. R. E. Cardinalis Cancellarius, anno 1118. die 25. Januarii proclamatur; sed per Cincium Frangipanum Roma ejectus, Cajetæ prima die Martii ejusdem anni Presbyter, & S. R. E. Pastor ordinatur, qui Romam reversus, iterùm pellitur ab Henrico Quinto Imperatore, qui Mauritium Burdinum, Archiepiscopum Braccarensem, sub Gregorii VIII. nomine sublimari mandaverat. Gelasius in Gallias profugus, Viennense Concilium celebravit, & anno 1119. obiit Cluniaci, ubi Callistus Secundus, ejusdem Gelasii successor electus est qui Romam veniens, cum applausu exceptus fuit. Quare Burdinus Antipapa in Sutrinam arcem se recepit: sed a Civibus captus

ptus, in perpetuum carcerem est deportatus, anno 1121, adeò a militibus malè affectus, ut vix per Callistum a morte eripi potuerit.

1124. Schisma Theobaldi, qui se falsò nominabat Cælestinum Secundum, contra Honorium Secundum, ab aliquibus inferitur.

1130. Petri Leonis, dicti Anacleti Secundi, contra Innocentium Secundum.

Gregorius, Joannis de Paparefchis filius S. R. E. Cardinalis, ex Canon. Lateran. Honorii Secundi successor constitutus fuit 14. Februarii 1130. sub Innocentii Secundi nomine. Petrus, Leonis filius, ab aliquibus proclamatus in Pontificem, Anacleti Secundi nomen accepit. Ipsi obsequebantur Romani, Mediolanenses, Rogerius Siciliæ Dux, aliique plurimi, quarè Innocentius in Galliam se recipere cogitur, ejusq; electio a pluribus Episcoporum cœtibus legitima est declarata. Obiit Anacletus anno 1138. ipsique substituitur, sub Victoris IV. appellatione, Gregorius S. R. E. Cardinalis, qui S. Bernardi opera sponte se abdicans, schismati finem imposuit.

1159. Octaviani de Montieellis, dicti Victoris Quarti, Guidonis Cremonensis dicti Paschalis Tertii, Joannis Strumensis, dicti Callisti Tertii, & Landonis, appellati Innocentii Tertii, contrà Alexandrum Tertium.

Alexander Tertius Senensis, anteà Rolandus, Rainucii filius, S. R. E. Cardinalis, ex Ordine Cisterciensi, Adriani Quarti successor constituitur, anno 1150. A quibusdam factiosis proclamatus est Pontifex Octavianus de Monticello, sub Victoris Quarti nomine statim à Clero, & Populo receptus; sed comperta deindè Canonica Alexandri electione, singuli Alexandro sunt obsequuti, Victore à solo Friderico, de Rubra barba dicto recognito. Eodem defuncto, substituti sunt successive Guido Cremonensis, sub Paschalis Tertii nomine, Joannes Episcopus Tusculanus, sub Callisti Tertii appellatione, & Lando dictus Innocentius Tertius. Intereà Alexander in Gallia commoratur, & post tres circiter annos à Romanis vocatus, victis Pseudo-Pontificibus præfatis, pacificè ad vigesimum secundum Pontificatus annum pervenit.

1325. Petri de Corbario, Ordinis S. Francisci, dicti Nicolai Quinti, contrà Jonnem Vigesimum secundum.

Post Clementem Quintum, cum per annos duos, menses tres, & dies septemdecim vacasset S. Sedes, die octava Septembris, anni 1316. Joannes Vigesimus secundus, anteà Jacobus de Ossa S. R. E. Cardinalis, Episcopus Portuensis, per compromissum super ejus oraculo factum, electus fuit. Cum deindè Ludovicus Bavarus, & Federicus Austriacus de Imperio contenderent, Joannes Austriaci electioni adherit. Quare Ludovicus anno 1328. Petrum de Corbario, Ordinis S. Francisci, in Pontificem eligi curavit, sub Nicolai Quinti nomine, qui tamen anno 1330. Avenione ad Joannis pedes se abiiciens, veniam exorans, post triennium obiit in custodia detentus.

1379. Roberti Cardinalis Gebennensis, dicti Clemens Septimus, contrà Urbanum Sextum, & successivè Petri de Luna, dicti Benedictus Decimus tertius, & Ægidii de Munio, dicti Clemens Octavus.

Urbanus Sextus, Neapolitanus, anteà Bartholomæus Rignanus, Bariensis Archiepiscopus, die 8. Aprilis 1378. Gregorii Undecimi successor nominatur, dum Populus, præ Conclavis foribus conclamaret, Romanum vel Italum Papam eligendum, ne forte Sedes Avenione iterum transferretur. Cumque indè Urbani regimen Cardinalibus plurimis displiceret, plures ex ipsis usque Fundos secedentes, Urbani electionem præ metu factam nullam fuisse asseruerunt; ac proptereà Robertum Gebennensem, S. R. E. Cardinalem in Pontificem proclamarunt, sub Clementis Septimi nomine, qui Avenionem adiit, plurimis ipsi obsequentibus, Francis potissimùm, & Hispanis. Triginta quatuor Cardinales, in tredecim electionibus creavit, obiitque die decima sexta Septembris, anni 1394. Vigesimà octavà ejusdem mensis die, ibidem pro eligendo successore congregati viginti duo Cardinales, Petrum de Luna Aragonensem, S. R. E. Cardinalem in Pontificem nominarunt,

narunt; sub Benedicti Decimi tertii vocabulo, præmisso actu per singulos sub scripto, eum, qui electus fuisset, Pontificatui ad sacri Collegii petitionem, pro tollendo schismate renunciaturum, Mox Benedictus à Galliæ Clero, à Rege. aliisque Principibus ad cessionem probono pacis invitatus, primo protrahere, deinde renuere audens, Avenione in custodia positus est, unde anno 1402. evasit, & in Provinciæ Arcem, demum in Penifcola, Valentini Regni urbem se recepit, ubi anno 1424. mense Septembris decessit, & statim duo Cardinales ejus sectatores, Ægidium de Munio, Barcinonensis Ecclesiæ Canonicum, in Pontificem, Petri de Luna successorem substituerunt, qui Regi Aragonensi acceptus, mox Cardinales creavit: sed anno 1429. die vigesima septima Julii, coram publico cœtu declaravit, non aliter suæ electioni annuisse, nisi ut Ecclesiæ pacem daret, quare Papatu renunciato, Majoricensis Episcopus fuit constitutus. Sic prorsus cessavit hoc schisma, supra quinquaginta annis protractum.

Interim Romæ, Urbano Sexto die decima quinta Octobris 1389. defuncto, substitutus est Petrus Thomacellus, Neapolitanas, S. R. E. Cardinalis, sub nomine Bonifacii Noni, cui die prima Octobris anni 1404. è vivis excesso, successit Innocentius Septimus, Sulmonensis antea Cosmas Melioratus, S. R. E. Cardinalis, jure jurando adstrictus, ut ad tollendum schisma, etiam cum Pontificatus depositione operam daret. Die sexta Novembris, anni 1406. subità apoplexia sublatus est. Vigesima tertia ejusdem præfati mensis die, suffectus fuit Gregorius Duodecimus, Venetus; antea Angelus Corerius; S.R. E. Cardinalis, præmissa ab eo cum reliquis sponsione, se papatui cessurum, si Petrus de Luna idem facere non recusaret: Sed cum uterque firmè in Papatu persistere vellet, coacto Pisis ad Ecclesiæ unitatem Concilio, Sessione decima quarta, sub die quinta Junii 1409. declaratum est, Benedictum Decimum tertium, & Gregorium Duodecimum, tamquam schismaticos, & datæ fidei effractores, a Pontificatus jure excidisse, propterea vigesima sexta ejusdem præfati mensis die, congregati S.R. E. Cardinales, Alexandrum Quintum, Cretensem, antea Petrum Philargum, Ordinis S. Francisci, S. R.E. Cardinalem, in legitimum Pontificem nominarunt, cui post decem menses è vivis erepto, successit die 17. Maii, 1410. Joannes Vigesimus tertius, Neapolitanus, antea Balthassar Cossa, S. R. E. Cardinalis, ea, ut plerique referunt lege, ut Papatui renunciaret, si idem agerent præfati Benedictus Decimus tertius, & Gregorius Duodecimus Alexander Bononiæ moritur, ubi S. Sedis Legatus aderat Balthassar Cossa præfatus, ibidemque congregatis ad successoris electionem Cardinalibus, refertur ab historicis, Cossam non paucis suffultum militibus, plurima minitatum esse, nisi sibi gratum eligerent Pontificem, pluribusque productis neminem ipsi acceptum fuisse. Cum tandem, rogaretur, ut quem vellet, significaret, date, inquit, mihi Petri clamydem, & ego eam dabo Pontifici futuro: quod cum factum fuisset, suis humeris pallium imposuit, dicens, Papa sum ego. Id cum pluribus displicuisset, consultius duxerunt pro tunc ellectioni à Balthassare Cossa, de se per se factæ aquiescere, quam hominem terribilem, & armatum irritare, Cum tandem à tota Christianitate protestationes fierent, nec ferri posset tres simul regnare Pontifices, Constantiense Concilium fuit indictum.

Gregorius, qui Pisano Concilio Aquiliejensem opposuerat Synodum, in Constantiensi hoc concilio, Sessione decima quarta, die vero quarta Julii, anno 1427. missis nunciis cessit, & Cardinalium Decanus, ac Marchiæ Anconitanæ Legatus creatus fuit. Joannes in secunda Sessione, habita die secunda Martii, 1415. formulam legit sibi oblatam, in qua Papatui renùnciare promittebat, si alii duo idem agerent, vel obirent; sed quia id vel coactè, vel incauta mente fecisset, occultè fugiens, Friburgi, deinde repertus, Constantiam reductus fuit, & in duodecima Sessione, vigesima nona die Maii præfati

ti anni, per Concilium depositus, ipse etiam renunciationis actum misit. Deinde à Ludovico Bavaro, Comite Palàtino sub custodia fuit detentus, usque ad annum 1419., cujus anni die decima quartâ Junii, ad Martini Quinti pedes provolutus, Cardinalium Decanus, & Tusculanus Episcopus creatur. Benedictus contumax à Concilio depositus est & excomunicatus; deinde Otho Columna, S. R. E. Cardinalis, sub Martini Quinti nomine fuit electus. De tetermino prædicto schismate observandum est, populos, quemlibet ex putatis Pontificibus sequentes, non fuisse schismaticos, quoniam omnia acta dubiæ auctoritatis erant Ecclesiæ Catholicæ. Unde pro quolibet ex memoratis Pontificibus stetere Catholicissima Ecclesiæ membra, sanctissimique, ac doctissimi viri, id in dubio, quod verius videbatur amplectentes. Hac de causa potuit in Conciliis procedi contra ipsos Pontifices dicique contra singulos despositionis sententia; alioquin Concilia in Summum Pontificem auctoritatem non habent.

1439. Schisma inter Felicem Quintum, & Eugenium Quartum.

Eugenius Quartus, Venetus, anteá Gabriel Condulmerius, ex Canon. Regul. S. R. E. Card. Martini V. successor electus fuit, die tertia Martii, anni 1532. Cum verò idem anno 1432. voluisset dissolvere Basileense Concilium, ac propterea aliud Concilium Ferrariæ, inde Florentiæ convocasset, plures permansere in urbe Basilea Patres, qui vocatum & non advenientem Eugenium deponentes, Amedeum, solitarie tunc ad Ripelias degentem, in Summum elegerunt Pontificem, sub Felicis Quinti nomine, plurimis ipsi obsequentibus sed ipse tum Ecclesiasticæ pacis, tum devotæ solitudinis amator, Nicolao, Quinto, in defuncti Eugenii locum suffecto, sponte cessit, anno 1449., per eumdem Nicolaum Sanctæ Sedis Vicariatu, & quam plurimis prerogativis, ac Privilegiis decoratus.

Sequuntur alia schismata.

198. Victor Primus in Concilio Romano, ad controversias de Paschate dirimendas, quæ quot annis inter Christianos pullulabant, cum decrevisset, ut die Dominico, post lunam decimam quartam celebraretur, detrectarunt Pontificio decreto obtemperare Asiatici, quos proinde Ecclesiastico devovit anathemati; quapropter schisma excitatum est, quod usque ad Concilium Nicænum primum exagitavit Ecclesiam.

256. Alterum schisma controversia de instaurando hæreticorum baptisma in Ecclesia excitavit, quod non nisi post aliqua secula potuit extingui. Vide verbo *Agrippiniani*.

357. Prope hæc tempora Felicissimus contra Cyprianum insurgit, & alterum schisma producit. Vide verbo *Felicissimus*.

360. Scindunt Antiochiæ Orientalem Ecclesiam Eustathiani, & Meletiani.

362. Idem præstat in Ecclesia Occidentali Lucifer Calaritanus, cum tamem dubium esse possit, an hic, vel alius fuerit Lucifer: recolenda proinde quæ diximus Tom. 1. verbo *Lucifer*.

471. Accacius jactat semina schismatis Constantinopolit. cujus Præsules primatum universæ Ecclesiæ affectarunt.

550. Theodorus, Cæsareæ, in Cappadocia Episcopus, trium capitulorum damnationem persuadens Justiniano Imperatori, discordias in Ecclesia excitat, quæ per duo fere secula Ecclesiam dilaniarunt.

648. Evulgatio Typi facta per Constantem Imperatorem, suadente Paulo Patriarcha Constantinopolitano, magis ac magis Græcos à Latinis scindit.

705. Vitiza Hispaniæ Rex, suæ ditionis Episcopos semovet à Romani Pontificis auctoritate.

893. Bonifacius erigitur contra Stephanum Septimum, à quo statim pulsus fuit; proinde nonnisi ephimerum schisma.

1534. Anglicanum schisma, tempore Henrici Octavi, cujus initia, & progressus omnibus pene sunt nota. Cessat

ſub Mariâ, & Philippo Auſtriaco. Mortuâ Maria, iterum ſub Eliſabetha inducitur.

III. Scetianos, fuit Ægyptius, genere Saracenus, Ariſtotelicam vitam Alexandriæ imitatus eſt. Circa annum 377., quatuor libros compoſuit, quorum unum appellavit *Evangelium*, alterum *Capitum*, tertium *Myſteriorum*, quartum *Teſaurorum*. Fuit primus auctor Manichæiſmi. Magiæ deditus, in Judæam venit, ubi ex peſtilentia deceſſit. Ejus impietati ſucceſſit Therebintus, cui mox Manes eſt ſuffectus, unde Budneitæ. Ex S. Epiph. hæreſ. 66.

IV. Scotopitæ, iidem ac *Circumcelliones*, qui variis nominibus nuncupabantur.

Scotiniani. Vide *Photiniani*.

XVI. Scripturarii, ſecta ſunt Antilutherani, & adeò arctè ſolam Scripturam profitentur, ut extrà illam nullam admittant traditionem Apoſtolicam, & omnia ſanctorum Patrum ſcripta reiiciant. Aliqui ex Scripturariis per Vvaterlandiam Paulini vocantur, quia toti ſunt in ſtudio Epiſtolarum ſancti Pauli. Sic refert Lindanus, dubit. dialog. 2.

XVI. Sebastianus Castellio, natione Allobrox, quondam Genevæ Ludimagiſter, puriorem linguarum cognitionem ad Theologicam ſcientiam adjunxiſſe ſe putans, impuras manus ad ſacra tractanda admovit, cum novam Bibliorum interpretationem, homo ineptiſſimus inſolenti temeritate molitus eſt, quam tanquam lethale venenum fugiendam, monet Sixtus Senenſis, lib. 8. hæreſ. 13., eo quod præter aſſiduas textuum corruptiones, ac perverſiones, ubique plena ſit nefariis adnotationibus ac laqueis ad exitum lectorum inſtructis ubi etiam effæminatam latinitatem affectavit. Obiit Baſileæ ætatis annorum 48. Ex Spond.

1. Poligamiam comprobauit. R. verbo *Bernardinus*, *Ochinus*.

2. Dixit, rem eſſe indiferentem eam ſequi religionem, quam quiſque voluerit. R. verbo *Biſidi*.

3. Cantica Canticorum dixit non eſſe Verbum Dei, ſed colloquium Salomnis cum Amaſia. R. Auctoritate SS. PP., qui hunc ſacrum Scripturæ librum ſunt interpretati, inter quos eruditè S. Bernardus Abbas, & Doctor egregius. Tum quia Eccleſia ſemper Canticorum librum inter ſacros libros computavit.

XVI. Sebastianus Francus, vixit circa medium ſeculi 16. Serveti erroribus adhæſit, ut ipſemet profitetur in Epiſtola de abolendis ritibus Eccleſiaſticis. Inſuper paradoxo 89. ſic ſcribit. Templorum, feſtorum, ſacrificiorum, nullus in novo Teſtamento uſus eſt. Aſſerebat etiam omnia peccata mortalia eſſe æqualis malitiæ.

XVI. Sebastianus Munsterus, natione Engelheimenſis, apoſtatavit a religione, quam Tubingæ profitebatur. Præſtans Matematicus, & Coſmographus Hebraicæ linguæ peritus, Baſileæ ex peſte deceſſit, ætatis ann. 63. Edidit verſionem ſacræ Scripturæ corruptiſſimam, linguâ Latinâ, ſed dura, aſpera, & idiotiſmis plena, quam, non minus quam priorem fugiendam aſſerit Sixtus Senenſis, lib. 8. hæreſ. 13.

V. Secundinus, ſectâ Manichæus, ſcripſit ad S. Auguſtinum epiſtolam, ut eundem à Manichæiſmo ad Chriſtianam fidem converſum, iterum à veritate ad Manichæiſmum revocaret. Contra quem S. Auguſtinus librum ſcripſit, in quo Manichæorum inſanias validè profligavit. Vixit circà initium ſeculi quinti. Ex S. Aug. lib. adversùs Secundin.

1. Aſſeverabat Auguſtinum, & reliquos Catholicos errare in fide.

2. Negabat Chriſtum eſſe Unigenitum Filium Patris, ſecundam perſonam in Trinitate. R. Ex Symbolo Apoſtolorum, in quo confitemur Chriſtum Filium Dei Unigenitum, & ex Patre natum. Item ex pluribus Scripturæ teſtimoniis, ubi Chriſtus ſe Patris æterni Filium eſſe aſſerit, dicens: *Ut faciam voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt*, alibi. *Vado ad Patrem*: *Aſcendo ad Patrem*. Et paſſim in Evangelio obvii ſunt textus, quibus comprobatur Chriſtum eſſe æterni Patris Filium.

3. Dicebat Deum eſſe mutabilem. R. Ex Scriptura, ubi legitur: *Ego Deus, &*

non

non mutor. Tum quia mutabilitas dicit imperfectionem, cui Deus nequit esse obnoxius.

4. Malum esse quamdam substantiam. R. Nam malum culpæ nihil aliud est, quàm carentia rectitudinis debitæ in operatione, aut omissio operationis, cui ex vi legis tenemur satisfacere: ergo malum culpæ non potest esse substantia, quandoquidem consistit in privativo. De hoc aliis non semel egimus, fulti rationibus. S. Augustini, lib. 12. de Civ. Dei.

5. Carnes non esse edendas, quòd à malo principio creatas esse diceret. R. ex iis, quæ dicta sunt verbo *Gnostici*, contrà quos ostendimus nullas dari creaturas natura sua malas. Item verbo *Manes*.

II. SECUNDUS. Hunc secundum S. Augustinus de hæresi cap 12. Secundinum nominat, à quo ejus sectatores nomen sortiti sunt, Secundistæ dicti, vel Secundienses. Fuit Valentini discipulus, vixitque circa medium seculi secundi. In Aeonibus assignandis à magistro suô dissentit, quia supra numerum à Valentino præfixum, Aeonas multiplicavit. Mulierum communitate permissa, Christum, solùm phantasticè apparuisse effutiebat, quos errores jam alibi confutavimus. Ex S. Epiph. hæres. 32.

IV. SECUNDUS, Ptolemaidis Episcopus, tempore Nicæni Concilii, nempè anno 328., eo quòd Arianam hæresim defenderet, fuit à sacra Synodo condemnatus, una cum Theona similiter Ariano, Marmaricæ Urbis Episcopo. Ex Niceph. lib. 8. cap. 17.

IV. SECTARII vocantur quicumque novam doctrinam propagare student. Maximè duobus ab hinc seculis post Lutherum, & Calvinum abundat terrarum Orbis hujusmodi carbonibus desolatoriis; & licèt ferè omnes Sectarii sint invicem divisi, ita ut penè quot capita, tot sint sententiæ in negotio fidei: nihilominus in hoc conveniunt omnes, ut totis viribus studeant veram fidem oppugnare, quam docet Romana Ecclesia, etiam per inventa mendacia fidem Catholicam objurgare non cessant, potissimum contrà Romanam Ecclesiam, & Pontificem blaterantes. Prætendunt omnes Sectarii vocari Evangelici, & veram sequi doctrinam Evangelicam, à quâ tamen adeò distant, ut vix ampliùs, quid ex Catholica religione retineant, apud ipsos sit invenire: faciliùs Atheismum, & Epicureismum, apud Sectarios instauratum invenies.

XIII. SECTA ORDINIS APOSTOLORUM eadem esse videtur, de qua actum verbo *Gerardus Zagarellus*, quæ jam damnata fuerat ab Honorio Papa IV. sed à *Gerardo Zagarello* instaurata, iterum apparuit in Italia. Vide *Gerardus Zagarellus*.

IV. SELEUCIANI. Circa annum 380. Seleucius, & Hermias natione Galatæ, nova hæresi Mundum infecerunt. Ab his Seleuciani, sive Hermiani nuncupati sunt, à quibus etiam Massaliani originem duxerunt. Seleucianorum errores referuntur, & reprobantur verbo *Hermias*. De his agit S. Augustinus hæres. 19.

IV. SEMIARIANI. Cum Ecclesia Catholica Filium in Divinis Patri consubstantialem constantissimè asserat, & è converso Ariani negent omnem consubstantialitatem inter Patrem, & Filium: pro utriusque partis concordia sunt, qui proposuerunt, omissâ voce *Consubstantialis*, Filium solùm similem Patri dicendum esse, non verò *Consubstantialem*. Fortè error iste ex epistola Eusebii Cæsariensis, quam refert Theodoretus, ortum duxit; quippe ibi, ab antiquo errore etiam post Nicænum Concilium non recedens, vocem *Consubstantialis*, ad significandam similitudinem detorquet, quod & alii eidem adhærentes fecerunt. Qui ergo memoratam professi sunt hæresim, Semiariani sunt nuncupati: qui iterùm apparuere inter se subdivisi; alii enim ex Semiarianis similitudinem Filii cum Patre reponebant in sola voluntate: alii verò in substantia. Sentiunt aliqui Semiarianos sic dictos fuisse, quòd Spiritum sanctum creatum esse dicerent, sed Filium verè Patri consubstantialem profiterentur. Certum est, quòd Semiariani faciliùs convertebantur ad sanam fidem, quàm Ariani. Celebrarunt Semiariani Concilium Ancyræ, adversùs Arianos,

& se

& se invicem damnarunt in diversis conciliabulis. Postmodùm Semiariani adhæserunt hæresi Macedonianæ, & ex indè Macedoniani sunt dicti, celebrato ad hoc Lampsaci conciliabulo. Damnati autem fuerunt Semiariani in Concilio Constantinopolitano primo, & in Concilio Sirmiensi. Emerserunt circà medium seculi quarti, & reprobantur, ubi Divinitas Filii, & Spiritus sancti asseritur; si enim tàm Filius, quàm Spiritus sanctus est Deus, ut alibi ex Scripturà probavimus, infallibiliter sequitur, tàm Filium esse consubstantialem Patri, quàm Spiritum sanctum. Negant etiam, Christum esse verùm Sacerdotem. R. verbo *Nestoriani*.

Semichristiani dicuntur, qui cum de Christo credant, quæ credenda proponit Ecclesia, in materia tamen rituum ab Ecclesiæ doctrina dissident. De his agit Hosius Cardinalis.

V. Semidalitæ. Cum Acephalorum hæresis in plures factiones fuerit discerpta, ex his una fuit Semidalitarum, sivè Barsanianorum, qui à Barsanio, sectà Acephalo nomen sortiti sunt. Semidalitæ cum omnia Gajanorum, & Theodosianorum decreta defenderent, aliquid tamen de suo àddebant, ut refert S. Damascenus, lib. 3. de hæresi. Quid autem de novo adderent, non constat.

V. Semipelagiani. Ad exactam Semipelagianismi notitiam acquirendam, multùm conducit Pelagianorum historiam, à P. Noris postmodùm ad sacram Purpuram assumpto, eruditè conscriptam percurrere: item Petavium consulere tomo tertio, Semipelagiani ita sunt dicti, quòd, dum Pelagii errores de Gratia, de libero arbitrio, & prædestinatione condemnare voluerunt, in alios impegerunt errores, Pelagianis affines, quibus Pelagiànismum propugnabant. Ex libris quos scripsit S. Augustinus de Gratia, & libero arbitrio, de correptione, & gratia, offensi quidam Episcopi, & Presbyteri Galli, qui præfati S. Augustini libros ad sanam S. Doctoris mentem non intellexerunt, Semipelagianismum excitarunt: dicti proinde etiam Massilienses, eo quòd præsertim Massiliæ residerent, qui ex malè intellecta S. Augustini doctrina, Semipelagianorum coryphæi sunt facti. Inter Semipelagianorum proceres constituunt aliqui Joannem Cassianum, qui etiam cognomento dictus est Collator, à Collationibus Patrum, quas scripsit. Cassianus, natione Gallus, in Provincia ortus, vitam Monasticam adolescens professus, in Palæstinam se contulit, ubi cum Monachis Ægyptiis aliquando diversatus, Constantinopoli à S. Joanne Chrysostomo Diaconus ordinatus, Cleri Constantinopolitani legatus ad Innocentium I. Romam proficiscitur; & hinc patrias oras, nempè Massiliam repetit, ubi ædificato Monasterio, non modicam sanctitatis famam acquisivit: quà motus Castor Aquensium Episcopus, Cassianum rogavit, ut commentarios scriberet de institutis Monachorum Ægypti. Presto fuit roganti Cassianus, qui itidem scripsit Collationes Patrum: sed in his libris Semipelagianos errores, magis ex inadvertentia crediderim, quàm ex malitia docuit, quos S. Prosper, libro contrà Collatorem suscepit refellendos; liber tamen Collationum ab eo errore purgatus, magnæ auctoritatis, & utilitatis est, atque à multis sanctis viris eximiè commendatur. Ex Cassiani Collationibus Semipelagianismum hausit Faustus Abbas Lirinensis, postmodùm Regiensis Episcopus. Hic patrià Britannus, vixit circà medium seculi quinti, inter Semipelagianorum proceres recensitus.

Jam nobis explicandum, in quo Semipelagianorum error consisteret, cum ex ipsa nuncupatione constet fuisse sic dictos, quia partim cum Pelagianis sentiebant, & partim à Pelagianis dissentire debuerunt.

Capitalis Semipelagianorum error fuit, initium aliquod justitiæ, ac salutis esse à nobis, nimirum fidem, & voluntatem aliquam salutis obtinendæ: quæ voluntas obtinendæ salutis, sub operis nomine non est recensenda, aut justitiæ operibus ad numeranda, quemadmodum desiderium obtinendæ sanitatis, quod inægroto præcedit operam medici, intèr medicinæ opera non numerator. Cæterùm asserebant Semipelagiani, prætatis

tis fidei, bonæque voluntatis initiis promoveri homines ad Christi gratiam, quod idem est, ac asserere gratiam interiorem, esse quidem necessariam ad consumationem operis, non verò esse necessariam ad initium operis. Conveniunt, in primo cum Pelagianis, & ab eisdem dissident in secundo, & ideò Semipelagiani sunt dicti, initium bonorum operum dantes soli hominis libero arbitrio, consumationem bonorum operum à sola gratia esse confitentes; quod expresè negabant Pelagiani, qui dicebant, internam Christi gratiam non esse necessariam ad perficienda opera salutis, sed à Christo conferri solummodò ad faciliùs, ac meliùs perficienda opera salutis; cæterùm liberum hominis arbitrium de se solo sufficere ad præstanda opera salutis, & ad acquirendam vitam æternam.

Reprobata fuit Semipelagianorum doctrina in Concilio Arausicano secundo, celebrato anno 529. Can. 5., & 6. ubi legitur: *Si quis sicut & augmentum, ita & initium fidei, non per gratiæ donum, sed naturaliter in nobis esse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius probatur, B. Petro dicente, qui cœpit in nobis opus bonum, perficiet*. Item certum est, quòd omne bonum desursum est, descendens à Patre luminum: ergo liberum arbitrium non habet in se salutis æternæ semina, nec potest sinè gratia, in solo desiderio fidei gratiam mereri, & gratiam ad se trahere, sicut contendunt Semipelagiani, quos convincit argumentum, desumptum à parvulis, quos Deus salvat. Parvuli enim, cum nondum sint capaces rationis, non possunt habere initia fidei, & bonorum operum, quæ (ut asserunt Semipelagiani) suppeditantur unicuique à libero arbitrio, & tamen si decedant cum Baptismo, salvantur. Ergo initium salutis esse nequit à libero arbitrio; Deus enim est, qui operatur in nobis velle, & perficere: neque sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, sed sufficientia nostra à Deo est: nemo potest venire ad Jesum, nisi fuerit ei datum à patre luminum: ergo non habemus ex nobis primordia fidei, nec à nobis possumus petere, quærere, & pulsare ad salutem, nisi Deus dederit.

Reprob. adhuc fortiùs potissimus Semipelagianorum error, ex prima ad Corinth. 4. *Quis te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Quo præcipuè testimonio, ait S. Augustinus lib. de Prædestinatione Sanctorum, cap. 3. *Etiam ipse convictus sum, cum similiter errarem, putans fidem, quà in Deum credimus, non esse donum Dei, sed nobis esse in nobis. Etenim*, ut ait S. Cyprianus lib. 3. ad Quirinum, cap. 4. *In nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit*. Si autem fides, aut ejus initium à nobis esset, posset qui crederet, seipsum à non credente discernere; posset & de sua fide, tanquam proprio bono gloriari: attamen id expresè negat Apostolus: *Quis enim* (ait rursus ad Rom. 11.) *prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*. 2. ad Corinth. 3. *Non quòd simus sufficientes aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Ex quo loco S. Augustinus, libro de Prædestinatione Sanctorum, cap. 2. invictè refellit Semipelagianos. *Nullus*, inquit S. Doctor, *credit aliquid, nisi priùs cogitaverit esse credendum.... Et ipsum credere, nihil aliud est, quàm cum attentione cogitare. Non enim omnis qui cogitat, credit.... Sed cogitat omnis qui credit, & credendo cogitat, & cogitando credit*, ergo concludit S. Augustinus, *Non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, quod sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra, quà credere incipiamus, ex Deo est... Unde in omni opere bono, & incipiendo, & perficiendo sufficientia nostra ex Deo est: ita nemo sibi sufficit vel ad incipiendam, vel ad perficiendam fidem, sed sufficientia nostra ex Deo est, quoniam fides, si non cogitetur, nulla est; & non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est*.

Reprobantur 3. rationibus Theològicis. Prima petitur ex ipsa natura gratiæ, quæ planè gratuita est, nec meritis humanis rependitur; at qui si initium fidei esset à nobis, ejus verò incremen-

tum

tum à Deo esset, propter bonum voluntatis affectum ad credendum, qui præcedit, gratia fidei gratuita non esset, sed ex merito boni illius affectus naturalis concederetur. quæ sententia in ipsum planè dogma Pelagii recidit. Sic arguit S. Augustinus, lib. de Prædest. Sanctorum, cap. 2. *Non ergo*, inquit, *recedetur ab ea sententiâ, quam Pelagius ipse in Episcopali judicio Palæstino damnare compulsus est; gratiam Dei secundùm merita nostra dari, si non pertinet ad Dei gratiam, quòd credere cœpimus.*

Secunda ratio petitur ex conditione fidei, quæ cum sit totius salutis basis, ac fundamentum, æquè necessaria est gratia ad fidem, ejusque initium, ac ad salutem ipsam; atque initium fidei, sivè pius credulitatis affectus, inter bona opera computari debet, cum inde bonorum operum series, ac salus ipsa pendeat. Quòd si primum illud salutis initium est à nobis, falsa erit hæc Apostoli sententia ad Rom. 12. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Falsa pariter est illa; *Quis te discernit? Quid habes quod non accepisti?*

Tertia demùm ratio petitur ex natura Divinæ Prædestinationis, & electionis, cujus fundamentum penitùs tollitur: Non enim salvæ fierent reliquiæ, secundùm electionem gratiæ, ut Apostolus prædicat ad Rom. 4. sed juxtà meritum naturæ, & bonum usum liberi arbitrii.

Quia autem Semipelagiani id ipsum quod de fide, de bonis etiam operibus, ac de oratione asserebant, scilicet, gratiam actionibus liberi arbitrii prævenire; non est opus multiplicare argumenta contra ipsos, sed illa eadem, quæ contra eorum errorem, circà fidem protulimus, etiam ad singulos similes errores impugnandos producimus; quos egregiè confutavit S. Prosper Aquitanicus, edito poemate nobilissimo *contra Collatorem*, qui præ cæteris scripsit duos de gratia, & libero arbitrio libros, in quibus S. Augustini doctrinam totis viribus impugnare est aggressus, multa S. Doctori incommoda affingens. Vide Natal. Alex. Tom. 3. & 5. ubi de initio, & progressu Semipelagianorum copiosissimè scripsit. Cassiano & Fausto, etiam Vincentius adstipulatur, atque Gennadius Massilienses Presbyteri, sicut & Severus Sulpitius, sed hos omnes ab errore resipuisse, concors est ferè omnium Scriptorum assertio. Errores autem, qui Cassiano numero undecim imputantur, per extensum referuntur à Petro Ciaconio, viro eruditissimo, in fine ejus libri Lugduni editi, anno 1606. quarum propositionum explanationem, ibidem exhibet præfatus Ciaconius, Cassianum ab omni erroris nævo vendicaturus.

XVI. Semilutherani. Commune est hoc nomen illis, qui cum Lutheri doctrina, alia nova dogmata compaginant. Tales sunt Interimistæ, Adiaphoristæ, Luthero-papistæ.

XVI. Semiosandrini, sustinent cum Osiandro contrà Antiosiandrinos in futura vita oportere hominem eadem justitia, qua Christus est justus, justificari: & contra Osiandrum pro Antiosiandrinis asserunt. imputativè hominem esse justum in hac vita. Ex Staphilo.

XVI. Semitransubstantiatores sunt illi, qui circa annum 1540. transubstantiationem admittentes dicebant substantiam Corporis Christi, accedere ad substantiam panis sub panis specie, & substantiam Sanguinis ad substantiam similitèr vini: & particulam *Trans* volebant idem significare, ac *præter*, id est in Eucharistia, præter panem, esse Corpus, & præter vinum, esse Sanguinem. in Eucharistia remanere solas species panis & vini, non autem substantiam, constans est Ecclesiæ assertio, & fides. Ad Theologos scholasticos lectorem remittimus, ut melius percipiat quid sit, & in quo consista transubstantiatio, quæ de suo formali conceptu, dicit mutationem unius substantiæ totaliter desinentis, in novam substantiam. Ex quo sequitur, non posse substare Semitransubstantiatorum sententiam, qui particulam *Trans* idem exprimere contendunt, ac *præter*, sicque in Sacramento Eucharistiæ substantiam panis, una cum substantia Corporis inveniri docent, eum tamen, manente prima substantia, dici ne-

ci nequeat in bono sensu philosophico fieri transsubstantiationem, quæ de suo formali conceptu, dicat desitionem primæ substantiæ, & accessionem novæ substantiæ.

V. Seneca Pelagianus. Anno Christi 493. Gelasio Pontifice Maximo, miserabilis quidam senex, Seneca nomine, *non modo totius eruditionis alienus, sed ipsius quoque intelligentiæ communis prorsus extraneus*, ut Gelasius loquitur, Pelagianam hæresim in Piceno suscitavit, ejusque duo potissimùm propugnavit capita.

1. Injustum esse, ut creatura Dei, sine ullis propriis actionibus cuiquam peccato gignatur obstricta; injustumque esse Deum, si infantes rei efficiantur, antequàm nati.

2. Hominem per liberum arbitrium, bono suffragante naturæ, beatum effici. Prætereà, ut pessimo lenocinio sectam promoveret, Congregationes in decorosissimas (ut loquitur Gelasius) virorum, cum sacris virginibus instituerat. Eò venerat amentiæ, ut Presbyterum sibi non acquiescentem, communione privaverit. Tandem SS. Hieronymum, & Augustinum verbis procacissimis lacerabat. *Adhuc*, inquit Gelasius, *majus scelus accrescit, ut sub conspectu, & præsentia Sacerdotum, beatæ memoriæ Hieronymum, atque Augustinum, Ecclesiasticorum lumina magistrorum, musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis, lacerare contenderet*. Hunc laudatus Pontifex, omnesque erroris societate conjunctos, ab Ecclesiæ communione removit, atque de ea re gravissimam, & doctissimam epistolam ad omnes Piceni Episcopos, per Romulum Diaconum perferendam dedit, quà eorum in primis socordiam, & negligentiam in custodia gregis, in hæreticorum coercitione, & in Canonum observantia redarguit.

XVI. Separati. Vide *Spirituales*.

XVI. Sepulchrales, secta sunt Anti-Christiani: ortum habuerunt anno 1564. teste Sandero, hæres. 224.

1. Negant Christum descendisse ad inferos, scilicet ad Limbum Patrum, & nomine inferi intelligunt sepulchrum, in quo dicunt, Christi corpus usque ad resurrectionem quievisse. Hujus sententiæ fuit quidam minister, nomine Rodulphus Gualterus, qui homil. 101. in Marcum, ait, Monachorum, & Sacrificulorum superstitiones, cum Limbo Patrum, Purgatorium quoque fabricasse. R. Non modò à Symbolo Apostolorum, sed à Concilio Toletano quarto, celebrato sub Honorio Primo, anno 633. à Lateranensi sub Innocentio Tertio, in quibus confitetur descensus Christi ad inferos, ut animas, quæ illic detinebantur, erueret. Insuper ex Act. Apostolorum, cap. 2. testimonio D. Petri comprobatur, Christum descendisse ad inferos, & liberasse illic existentes. Probatur etiam Christum descendisse ad Inferos ex verbis Ecclesiastici cap. 24. vers. 45. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino*. Ex quibus verbis sic argumentari liquet. Si nomine inferi venit sepulchrum, utique hoc non erat in inferioribus partibus terræ, neque ibi erant alii dormientes, neque mortuorum corpora capacia sunt illuminationis: ergo dicendum, nomine inferi non venire sepulchrum, sed limbum SS. PP., ad quos Christus venit, ut eos liberaret. Sed & omnes SS. PP. tam Orientales, quàm Occidentales expressis verbis mentionem faciunt de descensu animæ Christi ad inferos, quandiù ejus corpus fuit in sepulchro.

VII. Sergius, parentibus Jacobitis, in Syria natus, cum magnæ esset expectationis juvenis, potissimùm in sacris literis eruditus, eligitur Episcopus Constantinopolitanus ineunte seculo septimo. Sed cum postmodùm in Monothelitarum hæresim incidisset, seduxit Imperatorem Heraclium in suam sententiam & impiam *Ecthesim* composuit (Ecthesis autem idem sonat, ac expositio fidei) quam Heraclius suo nomine promulgavit: triginta & ampliùs annis Constantinopolitanæ Sedis extitit occupator. Ejus memoria in sexta Synodo damnata fuit, celebrata anno 681. Sergii doctrinam impugnavit Sophronius: quà de re conquestus Sergius, scripsit ad Honorium Pontificem, sed adeò sub-

subdolis verbis, ut Honorius crediderit Sergium in vera fide persistere, cum tamen à fide Orthodoxa omninò esset alienus. Hinc nihilominùs factum est, ut Honorius à subdolis verbis Sergii deceptus, ad eundem, quasi orthodoxum humanissimè rescriberet, quæ literæ paterno cumulatæ affectu Honorii ad Sergium, ansam dederunt, ut plures crediderint Honorium Monothelitarum sententiæ adhæsisse, cum reverà Honorius semper in vera fidei confessione perstiterit, & nonnisi à subdolis verbis Sergii deceptus, ad eumdem, quem tanquàm veræ fidei assertorem crediderat, quasi ejus fidem commendans, rescripserit. Ex Niceph. lib. 18. cap. 54.

VI. SERGIUS alius, à Cœnobitica vita factus apostata, ùt cum Arianis, & Nestorianis societatem iniret, se Pauli Apostoli discipulum jactabat, imò se Paraclitum, ac lucidam stellam mentiens, quàm plurima perpetravit nefanda scelera, & intulit Ecclesiæ Orientali damna. In Arabiam proficiscens, Mahometo se comitem adjunxit, eidemque falsam inspiravit doctrinam, quem etiam Scripturæ sacræ depravationem docuit, sicut & multas leges, quas postmodùm Mahometes in suo Alcorano promulgavit. Cum verò adhuc esset in Oriente, præter Nestorii errores, de suo addidit, fornicationem non esse peccatum, imò potiùs beneficium: & nomine fornicationis à Deo prohibitæ, docebat intelligendam esse defectionem à doctrina, quam ipse promulgabat, cujus doctrinæ sequaces, dicti sunt *Sergitæ*. Sergius verò instante Imperatoris edicto, contra Manichæos publicato, immaniter ascia, quam manu tenebat, peremptus fuit. *Ex Petro Siculo*. Errores verò Sergii reprobantur, verbo *Florinus*. Vide etiam *Mahometes*.

IV. SERRAS, pertinacissimus in defensione Arianæ impietatis, circa annum 363. in congregato Concilio sub Constantio Imperatore, & Liberio Summo Pontifice, unà cum Aetio, Acacio, & Eudoxio dicere ausus est, omninò delendam esse hanc particulam *ejusdem substantiæ*, traditam à Concilio Nicæno, similiter rejiciebat vocem *similis*, approbatam in conciliabulo Sirmiensi, quamvis à PP. Catholicis in Ariminensi Synodo reprobatam. Filium itaque omnino dissimilem Patri, tàm secundùm substantiam, quàm secundùm voluntatem asseruit, & quòd ex non extantibus esset, impiè sustinebat, firmans suam sententiam hoc Arii argumento. Quæ dissimiliter proferuntur, sunt diversa secundum substantiam: Unus Deus Pater, ex quo omnia; & unus Dominus Jesus, per quem omnia: dissimile autem est: *Ex quo*, & *per quem*; Ergo Filius dissimilis est Patri. Cui argumento sic respondebant Catholici. Si non ex extantibus est, neque creatura, neque ex alia substantia est Dei Verbum: Ergo consubstantiale est Genitori Patri, est Deus de Deo, lumen de lumine, eamdemque habet cum Genitore substantiam. Quòd autem Dei Verbum consubstantiale Patri sit, probat antiqua Patrum ratio ex Evangelio, quoniam *omnia per ipsum facta sunt*: ergo ipsum Verbum inter omnia facta non comprehenditur: & ideo factum non est; non enim idem per se ipsum fieri potest: est ergo Deus, atque ejusdem cum Patre substantiæ. Gloriabatur insuper Serras, sibi Deum revelasse, quæ Deus hactenus celasset Apostolis. Condemnatus fuit à sacra Synodo Constantinopolitana, unà cum Stephano, Heliodoro, & Theophilo.

II. SETHIANI, circà medium secundi seculi, ex Valentino hæretico emerserunt, à Seth filio Adæ, quem adorabant, nomine ducto. Plures conscripserunt libros sub nomine magnorum virorum, nempe sub nomine Seth libros septem, alium sub nomine Abraham, alium sub nomine Moysis, & alios sub nomine aliorum Patriarcharum, alios demum, quos alienigenos vocabant. Finxerunt Cain, & Abel ab Angelis esse creatos, & propter hos, magnas inter Angelos contentiones extitisse, atque ob hanc causam, illam virtutem, quæ super omnes virtutes esset, quam matrem pronunciabant, Abel interfecto, voluisse concipi ejus loco Seth, purum semen, ut evacuarentur Angeli illi, qui duos priores illos homines condidissent. Permixtiones autem

autem Angelorum, & hominum iniquas fuisse, ideoque illam virtutem matrem, ad vindictam diluvium induxisse, ut & illum permixtionis semen tolleretur, & solum semen purum conservaretur. Sed inscia matre virtute, illos, qui semen prius instituissent, in arcam misisse etiam semen Cain, quo semen malitiæ non periret, sed post diluvium exemplo cæterorum excresceret, ac totum orbem impleret, & occuparet. De Christo autem sic sentiebant, ut ipsum Seth esse dicerent, aut loco Seth fuisse substitutum. Hæc omnia deliria sunt, vel quæ impugnentur indigna. Quamvis aliqui ex antiquis Patribus, ut S. Justinus Martyr, & Severus Sulpicius existimaverint, Angelos (quos corporeos opinabantur) coivisse cum mulieribus, & filios procreasse; cujus rei causa diluvium contigerit; modò tanto lumine Deus illustravit Ecclesiam, ut error iste prorsus eliminatus sit. Vide S. August. lib. 15. de Civit. Dei, c.23. & S. Chrysost. in c. 6. Genes.

XVI. Servetiani. Vide *Michael Servetus*.

II. Severiani, à Severo Tatiani hæretici discipulo nominati sunt, circa annum 174. Tatianum, & Severum impugnarunt Clemens Alexandrinus, & Origenes. Obtrectabat Severus S. Paulo, & omnes ejus Epistolas rejiciebat, sicut, & vetus Testamentum, nec non Acta Apostolorum. Ex Eusebh. hist. lib.4.

1. Negabat carnis resurrectionem. R. verbo *Basilidiani*.

2. Docebat non licere vesci carnibus. Rep. Quia nullibi in novo Testamento Deus prohibuit usum carnium, & solummodò diebus ab Ecclesia prohibitis, à carnibus abstinentiam servandam, probavimus contra Carlostadium. Cæterùm, cum animalia Deus creaverit propter homines, sequitur licitum esse vesci carnibus, cum potissimùm per hunc cibum necessitas humanæ imbecillitatis sublevetur. Ipsum Dominum Jesum agnum Paschalem manducavisse constat; invitatus ad prandium, id manducabat, quod in omnium usu erat, ut apud Pharisæum, Simonem leprosum, & in nuptiis Canæ Galileæ; unde & Discipulis injunxit: *Manducate, quæ apponuntur vobis*.

3. Docebat etiam abstinentiam à vino, tanquam à satana genito: fœminas autem à satana genitas, sicut, & dimidiam partem hominis, nempè à lumbis usque ad pedes effutiebat. Hinc deducebat conjugatos in procreatione, opus dæmonis perficere: quæ ineptiæ potius risu spernendæ, quam rationibus refellendæ occurrunt.

VI. Severus. Ab hoc alio Severo, etiam alius Severianorum surculus dimanavit. Hic ex parentibus Gentilibus in Pisidia genitus, idolorum cultor, in juvenilibus lubricitatibus immersus, magiæ applicuit, de quo crimine accusatus, ut pœnam fugeret, in Syriam se contulit, ubi Baptismo recepto, aliquandiù inter Monachos est conversatus: sed hæreticus detectus, a Monasterio expulsus, Constantinopolim ad Imperatorem Anastasium se transtulit, in cujus gratiam cum se insinuasset, expulso Flaviano legitimo Antiocheno Episcopo, dicta Sede occupata, anno 512. Eutychetis errores promulgare cœpit, & Monachos hæreticali doctrinæ se opponentes, immaniter est divexatus. Succedente Justino Anastasio, Severi impietate reclamante expulsus, etiam ad linguæ abscissionem fuit condemnatus. Ad evitandam pœnam Alexandriæ asylum invenit, ubi cum aliquibus suis sequacibus suam impietatem promulgans, creditur corrupticolarum auctor. Ab Agapito Papa excommunicatus, etiam a Justino Imperatore in solitudinem relegatur, ubi pertinax in suis erroribus decessit. Ex Bar. anno 511. & 535.

XVII. Sibrandus Lubertus, de quo mentionem facit Bayl. in Dict. Crit. unus fuit ex rigidioribus Calvini affectatoribus, & ex acerrimis Vvorstii insectatoribus. In Synodo Dordrecensi validè exagitavit Remonstrantes: Socini libros de Servatore publicavit; quapropter Socinianorum factionem auxit. Sibrandus itaque dictus Lutherus, natus est in Frisia, & in Bremensi Collegio humanioribus literis addictus, in Academia Vvitembergensi Hæbraicam linguam ade-

adeptus. in urbe Gebennensi Theodori Bezæ auditor fuit. Heildebergæ Theologiæ laurea decoratus, in hac facultate ad plures annos se exercuit. Plurimùm laboravit, ut eruditissimi Cardinalis Bellarmini argumenta enodaret, scripto opere, cui titulum præfecit *Antibellarminus*. Sibrandi erroneas propositiones, collegit Vvorstius num. 14. & sunt sequentes.

1. Deum præordinasse homines, plerosque ad inevitabilem, ac sempiternum cruciatum, absoluto suo beneplacito.

2. Deum præordinasse homines ad ipsum peccatum, & peccandi necessitatem.

3. Deum elegisse quosdam absolutè, citrà respectum fidei in Christum, etiam in ordine executivo.

4. Christum non esse mortuum pro omnibus hominibus, sed tantùm pro paucis illis absolutè electis.

5. Deum nequidem velle eos omnes salvos fieri, quibus Evangelium prædicatur.

6 Demum nolle his omnibus sufficientem, ac necessariam conversionis gratiam largiri.

7. Quotquot convertuntur, irresistibili quadam Dei virtute converti.

8. Semel conversos, nunquam posse à gratia excidere, aut fidem ex sua culpa amittere.

9. Christum non incessisse eadem virtutis, & sanctitatis via, quam nobis monstravit.

10. Christum non esse adeptum eam felicitatem, quam aliis promisit.

11. Christum velle, ut omnes firmiter credant, se electos esse, licèt hoc falsum sit.

12. Fidem vivam, quatenus viva est, nullo modo nobis imputari ad justitiam.

13. Eamdem fidem vivàm non esse (saltem juxta Pontificios) justitiam nobis inhærentem.

14. Pœnitentiam esse simpliciter posteriorem justificatione. Hos errores jam alibi reprobatos exhibuimus. Vide verbo *Justificatorii*, *Janseniani*, *Calvinus*.

XVI. Significativi, sunt ex Sacramentariorum familia. Ex Lutheri, deindè Carlostadii, & Zuinglii schola prodierunt, asserentes, in Sacramento Altaris non esse verum Corpus Christi, sed tantùm Corporis signum. R. ubi realitas existentiæ Corporis Christi contra Sacramentarios, & alios hæreticos comprobatur. De his agit Staphilus.

XVI. Silentiarii, qui sententiam suam proferre rogati, silent, & obmutescunt, quia non multiloquium tantùm vitandum censuere, sed & privatas, & publicas super religione concertationes, eo quòd mundum non esse dignum existiment, cui prædicetur Evangelium. Orti sunt anno 1543. etiam *Tacentes* nuncupati.

R. Ex Christi verbis: *Ite, & prædicate Evangelium omni creaturæ*. Prædicationi Evangelicæ semper per suos operarios insudavit Ecclesia.

IV. Silvanus Tarsensis Episcopus, anno 372. militavit inter Semiarianos, qui confitentes contra Arianos in Dei Filio Divinam substantiam, nolebant tamen cum Orthodoxis asserere ejus consubstantialitatem. Fraudulenter egit Silvanus apud Liberium Pontificem, tunc, cum Semiarianorum legatum agens, Romam se conferens, coram Pontifice, cum simulatè dixisset, se cum suis fidem Nicœnam circa doctrinam consubstantialitatis profiteri, in communionem à Liberio fuit receptus, & dimissus cum gratulatoriis literis Pontificiis ad Orientales. Sed tantùm abfuit, quod cum fide Nicœna, sicut Romæ professus erat, sentiret, ut magis exasperans Semiarianorum se coryphæum exhibuerit. Ab hoc Silvano denominati sunt hæretici Tarsenses, qui iidem sunt ac Semiariani. Damnatus fuit Silvanus Constantinopoli in Concilio, sub Theodosio Imperatore congregato.

XVI. Simon Simonius, Calvini erroribus contaminatus, vixit circa medium seculi 16. Negat per Divinam omnipotentiam effici posse, quod Corpus Christi sit in Eucharistia. Reprob. verbo *Anabaptistæ Antipapi*.

I. Simon Magus, Patria Samarita,

ta, in vico Gittoni dicto natus, primogenitus satanæ, & Patriarcha hæreticorum, magicis artibus summè dextrus, plures dementavit, & primo quidem Samaritas seduxit, à quibus sub Jovis simulacro, tamquam, Deus adorabatur. A Philippo Diacono baptizatus. cum Apostolos per Spiritus sancti gratiam mirabilia operari animadverteret, ad gratiam miraculorum obtinendam, pecuniam Apostolis obtulit: ex quò Simoniaci sunt nuncupati, quicumque res sacras venales faciunt; acerrimè proinde a D. Petro objurgatus, Romam se contulit. ut D. Petri adventum præveniret; ubi in Neronis gratiam per magicæ artis excellentiam introductus, suarum magicarum operationum Romanos habuit admiratores, & pene adoratores, Concubinam suam, Helenam dictam. Spiritum sanctum esse effutiens, se Deum Patrem omnipotentem esse gloriabatur. Cum Neroni promisisset, se brevi volaturum ad cœlum, die volatus publicatâ, magno populi concursu, ope dœmonis jam erigebatur ad nubes; cum orante D. Petro, aufugientibus dæmonibus inopinato præcipitio crurifragium subiit: ex quo summo dolore concepto paulò post vivere desiit, cum multos promulgasset errores, fœminarum communitatem permittens. Se Christum etiam fuisse asseruit, qui apparenter tantum passus fuisset in Judæa. Cæterum adeò execrandæ fuerunt in luxuriosa vita Simonis abominationes, ut calamus horreat easdem rescribere. Et certe, ut ait Theodoretus, hæretic. fabul. lib. 1. si quis vellet persequi omnes fabularum ineptias, multis libris opus esset, Ex radice etiam amarissima Simonis, exorti sunt plures alii hæretici, qui tamen cum ejus impie sectæ aliquid vel superaddere vel demere excogitassent, non diu durarunt, sed oblivioni omnino traditi sunt. Hujusmodi fuerunt Dothiani, Celonbiani, Gortheni, Masbothæi, Adrianiltæ, Eutychistæ, Canistæ, de quibus breviter suo loco disseruimus. Mundum etiam ab Angelis factum effutiebat Simon, quibus barbara nomina pro libito imposuit. Angelos autem ab aliis virtutibus procreatos mundum fefellisse, quorum errores ipse correcturus venerat, qui se virtutem Angelis superiorem jactabat, Carnis resurrectionem negavit. Homines etiam dixit non esse liberi arbitrii, & sinè operibus salvari per gratiam, quam ipse daret: quos errores jam alibi abunde confutavimus.

I. Simoniaci, volentes dona gratiæ, & fidei posse pecunia comparari, reprobantur ex verbis D. Petri in Actib. Apostol. cap. 8. *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri*. Pluribus in Conciliis damnati sunt Simoniaci, præcipuè in Toletano, sub Adeodato Papa, anno 675. Contra Simoniacos scripserunt fere omnes SS. PP., & Theologi, insistentes verbis, quæ Christus ad Apostolos habuit, cum ad prædicandum Evangelium illos destinavit, quæ leguntur Matth 10. *Gratis accepistis, gratis date*, Ratio etiam suffragatur, nam qui vendit spiritualia, credit, sive opere ipso profitetur, æque esse bonam pecuniam, ac res sacras, comparat temporalia, cum spiritualibus, inter quæ constat nullam esse æquiparantiam. Tum, quia qui vendit, debet esse dominus rei vendibilis, Ecclesiastici autem non sunt domini rerum spiritualium, sed tantum ministri & dispensatores, juxta illud ad Corint. 1. c. 4. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*. Sæpe homines se ipsos fallunt inani quadam speculatione, sibi persuadent liberos se esse à simoniaca labe dando, aut accipiendo temporalia, facta precisione à consecutione vel oblatione bonorum spiritualium, sive iisdem annexorum, illi innixi principio, quod simonia mente committitur. Sed in re admodum periculosa, serio examinare intra se unusquisque tenetur, an in facto regat animum ejus illa ratio speculativa, qua se excusatos autumant; an verò humana cupiditas. Nihil enim prodest, invenire rationem, qua excuseris speculative, si voluntas practicè depravata sit. Quod annotare libuit, propter rei pravitatem.

XV.

XV. SIMPLICES. Eugenius IV. anno Christi 1442., Pontificatus sui undecimo, Bartholomæum Rapacium Florentinum, Episcopum Cononensem, virum religione, & eruditione præstantem, ad hæresim, quæ *Simplicis animi* nomine, per aliquas Hungariæ, & Poloniæ regiones vagabatur compescendam, extinguendamque destinavit Inquisitorem, qui rem feliciter Deo favente peregit. Hujus hæresis errores quales fuerint, compertum non habeo. *Lib. de rebus Hungar. Auctore Fr. Sigismundo Ferrario*.

IV. SISINIUS, Novatianorum sectæ præfuit. Factus Constantinopolitanus Episcopus, ad ostentandam morum puritatem, veste alba induebatur, Potissimum in dialectica, & in arte discendi se exercuit; unde cum dicendi gratia excelleret plures seduxit Ex Niceph. lib. 22.

XVI. SMIDELINUS, vixit circa medium seculi decimi sexti. Ejus vitæ compendium, ex vita Theologorum Germaniæ extractum. Vide verbo *Andreas Smidelinus*. Sentiebat cum Brentio, unionem hypostaticam nihil aliud dicere quam Deum speciali quodam modo inhabitare in Christi humanitate, ut potius per Christum, quam per alium hominem tot mirabilia patraverit. R. Nam si in hoc consisteret unio hypostatica, dæmon qui inhabitat obsessum, & in illo tot stupenda operatur, etiam dici deberet toties incarnatus, quoties aliquem obsidet. Vide verbo *Brentius*

XVI. SOCINIANI. Celebre apud Antitrinitarios fuit Lælii, & Fausti, Socini patrui, & nepotis nomen, a quibus Socinianorum secta derivavit. Uterque Senis oriundus, Lælius agens annum 21. patriam reliquit, & Galliam, Britanniam, Germaniam, & Poloniam peragravit. Post annorum quatuor peregrationem, Tiguri apud Helvetios consedit, ubi cum Calvino, Beza, Melancthone, Musculo, Petro Martyre, & aliis hæreticis inita amicitia, cum intellexisset magistrum suum Michaelem Servetum fuisse combustum, hæresim suam peritus simulator abscondit. Interim litteris commendatitiis Poloniæ, ac Bohemiæ Regum munitus, Venetias se contulit, ut de suo patrimonio transigeret; & Tigurim reversus, anno 1552. ætatis 37. ibidem decessit. De ejus obitu certior factus Faustus Socinus nepos, patrui scripta sibi vindicavit, cujus hæresim propagare nisus est in Transylvania, & Polonia, tum ore, tum scriptis, quæ pene ad nauseam compliavit. Extat hodie apud Helvetios inter primarias Socinianorum familia. Utinam memores majorum suorum, qui avitam nobilitatem Catholicæ fidei doctrina, & disciplina exaltarunt, ad sinum matris Ecclesiæ redeant, & contractam hæresis tetram maculam abstergant. Obiit autem Faustus, seu magis infaustus, Luclaviciis in Polonia, anno 1604. ætatis 65., de quo ejus asseclæ sic concinerunt.

Tota licet Babylon destruxit tecta Lutherus, muros Calvinus, sed fundamenta Socinus. Sectæ, post Socinum pertinacissimi defensores fuere Joannes Crellius. Jonas Slichtingius, Joannes Vvolzogenius, quorum pestilentissima opera in unum corpus redacta sunt sub hoc titulo: *Bibliotheca Fratrum Polonorum*, tomis octo comprehensa, atque apud Batavos edita, magno Christianæ religionis damno, ob deceptionem eorum, qui terrena sapiunt. Item ex potioribus Socini sequacibus fuerunt Ostorodus, Volhelius, Smalcius, & Sandius.

1. Potiores Socini errores, qui numero 41. esse perhibentur, jam in hoc opere reprobatos sparsim exhibuimus: erravit enim Socinus potissimum circa Scripturam sacram, reprobans vetus Testamentum, novum autem à quocumque fine Spiritus Sancti illustratione, intelligibile esse asserens.

2. Erravit circa Trinitatem, dicens, in essentia Divina unam tantum esse personam: Filium Dei Deum appellari metaphorice; Spiritum sanctum non esse personam Divinam. sed virtutem, atque efficaciam Dei.

3. Erravit circa Incarnationem, dicens, Christum secundum personam esse verum hominem, ante Virginem Mariam non fuisse, & dici Dei Filium hac sola ratione

tione, quia ipse solus a Virgine, opera Spiritus sancti est natus: quod fuerit simplex Propheta, à Deo edoctus ad prædicationem novæ legis, ideò Servatorem nostrum dici Christum, quià salutis æternæ viam nobis nunciavit, & quod ejus verbis fidem habentibus, daturus sit æternam vitam. Ceterùm Christum non fuisse Sacerdotem, & Redemptorem; ipsius mortem non fuisse sacrificium, propria virtute à mortuis non surrexisse, & postquam resurrexit, & Apostolis apparuit, corpus ejus anihilatum fuisse. R. ostendendo contra Socinum, Christum ratione suæ naturæ Divinæ prius extitisse, quam ex beata Virgine nasceretur. Primò, postquam Christus discipulis suis veram suæ carnis manducationem proposuit, videns multos offensos, & scandalum passos fuisse, aliud æque stupendum miraculum, cujus ipsimet oculati testes futuri erant, iisdem proponit, suum nempè in cœlum ascensum: *Hoc vos scandalizat*, ait Joann. 6. *Si ergo videritis filium hominis ascendentem, ubi erat priùs*. Ergo Christus alicubi erat, antequàm ex beata Virgine nasceretur. Ubi porro? Utique in cœlo, de quo hoc ipso cap. 6. S. Joann. Christus testatur se descendisse: *Descendi de cælo...... Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi*. Et certè idem est omninò locus in quo prius erat Christus, & in quem illum ascendentem, postea Discipuli conspecturi erant, *Si videritis filium hominis ascendentem ubi erat priùs*. At locus in quem Apostoli Christum ascendentem conspecturi erant, cœlum est: Marci 16. *Assumptus est in cælum*. Lucæ 24. *Dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cælum*. Act. Apost. 1. *Cumque intuerentur in cælum euntem illum*. Ex quo sic argumentatur. Ille prius extitit, quam ex beata Virgine nasceretur, qui prius fuit in cœlo, quam nasceretur ex beata Virgine; atqui Christus prius fuit in cœlo, undè descendit, quam ex beata Virgine nasceretur: ergo priùs extitit Christus, quam ex Beata Virgine nasceretur. Porrò non extitit priùs secundùm naturam humanam, quam a beata Virgine accepit, ergo secundùm Divinam. Secundo ex eodem S. Joann. cap. 8. asseferit eo loci Christus Abrahamum exultavisse, ut videret diem suum: vidisse, & gavisum esse. *Abraham*, inquit, *Pater vester exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est. Dixerunt ergo Judæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Jesus: Amen, Amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum*. Undè facile est argumentari: Qui fuit ante Abrahamum, fuit antequam ex beata Virgine nasceretur: atqui Christus declarat se fuisse antè Abrahamum, ergo &c. Tertiò Christus Joann. 17. postulat a Patre, ut velit ostendere hominibus se esse, qui antequam fieret mundus, æterna & inamissibili gloria apud Patrem gaudebat: Nam ait, *Clarifica me tu Pater apud temetipsum, claritate quam habui prius, quam mundus esset*. Et utique Christi gloriam, ac Divinitatem apertissimè declaravit Pater, cum post mortem ipsum exaltavit, & dedit ipsi nomen, quod est super omne nomen. *Ad Philip.* 2. Undè sic arguitur. Ille extitit antequam ex beata Virgine nasceretur, imò & antè mundum, qui gloriam habebat apud Patrem, priusquam mundus esset, ergo extitit ante mundum, ergo & antequam ex beata Virgine nasceretur. Qualiter Christus fuerit verus Sacerdos, ostendimus contra Nestorianos.

R. 2. Sociniani, asserendo contra ipsos Christum non esse purum hominem, sed etiam verum Deum. Quod constat pene innumeris Scripturæ auctoritatibus, quas jam alibi adduximus, ex quibus perfectam colligimus Christi, cum Divino Patre consubstantialitatem, adeòque non purum hominem, sed verum etiam esse Deum fateri debemus, maximè cum perpetua, & constans ab Apostolis, & a SS. PP. usque ad Nicænum Concilium defluxerit, quæ ad hanc usque diem perducta est traditio, de eterna Christi generatione, ac Divinitate. Hoc argumentum non semel hæreticis obiicimus, & quidem consulto; tanti enim ponderis est in singulis Catholicæ doctrinæ veritatibus asserendis, ut vel solum sufficeret, si adversarii veritatem sincerè quærerent: unde merito illud in suo Monitorio San-

Sanctus Vincentius Lirinensis commendat.

4 Erravit circa hominem, negando creatum fuisse in justitia originali: antè peccatum non fuisse immortalitate donatum: nullum esse peccatum originis, nec mortem pœnam esse peccati, sed necessario hominem mori. In his omnibus fuit Pelagianus. Quamobrem non aliter reprobandus est quam Pelagius.

5. Erravit circa Sacramenta, negans necessitatem Baptismi, & in Eucharistia nihil sumi, præter panem & vinum; & esse solam mortis Domini commemorationem, neque per eam nos gratiam recipere. Quantum ad Baptismum. R. ex verbis Domini: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto*, &c. De reliquis, vide verbo *Calvinus*. *Sacramentarii*, *Zuinglius*.

6. Erravit circa legem, gratiam, & justificationem, asserens justos veteris Testamenti, fide in Christum non fuisse justificatos: Hominem solis naturæ viribus posse perficere, quæ spectant ad Divinæ legis implementum: Omnes, quibus Christi Evangelium annunciatur, salvandos, dummodo credant, & Evangelio obediant: Credere autem, & obedire posse homines solis naturæ viribus. Deum non decrevisse circa numerum prædestinatorum tam ad vitam, quam ad pœnam. Deum non habere cognitionem futurorum, quæ pendent a libero hominis arbitrio. Istæ partim hæreses, partim blasphemiæ, adeò aperte ipsi Evangelio, omnibusque sacris Scripturis oppugnant, ut supervacaneum sit loca assignare ad eadem reprobanda. Utinam ille Evangelio, cui credendum ait, credidisset, nam talia execranda non evomisset.

7. Erravit circa animam, dicens, homines impios penitùs annihilari. Sed in Evangelio scripta est æterna impiorum pœna.

8. Erravit circa resurrectionem, dicens, in extremo judicio illos tantum impios judicandos, qui ultimo die erunt superstites. Negat cruciatus impiorum debere esse æternos, sed penitus abolendos. Quod omne reprobat Evangelium.

9. Erravit circa Ecclesiam, dicens, non esse visibilem, & negans dari notas veræ Ecclesiæ; imo extra Ecclesiam Apostolicam etiam posse hominem consequi salutem. Ecclesiam Christi posse subverti, & in errores induci: imo jam esse inductam asserit, ex quo Episcopus Romanus Primatum obtinuit, quem dicit esse Antichristum. Variis in locis hæc à nobis reprobata in hoc opere sunt.

10. Conciliis Oecumenicis, & SS. Patribus fidem abrogat. Sed quia non credit Ecclesiæ, reprobatus est à Christo tanquam Ethnicus, & Publicanus.

11. Privata juramenta, etiam pro re certissima vult esse prohibita. R. quia jurare actus est religionis.

12. Magistratum cum potestate coactiva à Christianis exerceri non posse. Libertinum hominem reprobat omnis ætas mundi, omnisque natio.

13. Non licere Christianis se defendere à latronibus, aggressoribus, invasoribus. R. quia lex gratiæ non destruit jura naturæ, quinimò illa perficit.

14. Negat Deum esse infinitum in omni genere perfectionis, seu continere omne genus puræ perfectionis in gradu eminentissimo & infinito. R. blasphemia hæc 1. ex Scripturis. Psal. 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis*. S. Hieronymus vertit: *Magnificentiæ ejus non est inventio*. Hoc est, comprehendi satis, & animo intelligi non potest, quanta sit Dei excellentia, adeò infinita est, & supra omnem sensum nostrum, imò supra omnem subtilium spirituum intelligentiam. S. Augustinus ad citata Psalmistæ verba sic loquitur: *Ideo dixit valdè, quia magnitudinis ejus non est finis: ne forte incipias velle laudare, & putes te laudando posse finire, cujus magnitudo finem non potest habere. Illius magnitudo sine fine est, & tua laudatio sine fine sit*. Baruch. 3. *Magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus*. Atque de Dei spiritu scriptum est, Sapient. 7 *Omnem habens virtutem*; quia in simplicitate sua omnes eminentiùs habet perfectiones, seclusis limitationibus, quas habent creaturæ; quamobrem Deus est una omnium infinita perfectio. R. secundò manifesta ratio-

ratione. Deus est ens à se: ergo illimitatus, & infinitus. A quo enim limites haberet? ab alio? at nullam suam causam agnoscit, qui omnium causa est. A seipso? At quid absurdius, quam fingere eus, quod sibimetipsi certas, ac limitatas definiat perfectiones? Adde ex communi omnium idea, & notione, Deum esse ens perfectissimum, quo nihil melius est, aut cogitari potest. At si non esset infinitus, in omni genere perfectissimus, nec esset, nec dici posset ens, quo ens perfectius non posset excogitari.

15. Deum mutationi obnoxium prædicavit. R. ratione deducta ex ente perfectissimo: Scilicet Deus est ens perfectissimum, quo nihil melius; sed ens perfectissimum nullo modo mutari potest: omnis quippe mutatio imperfectionem involuit: namque vel fit in melius, vel in pejus, vel in æquale. In melius Deus mutari non potest, quia non esset optimus: non in pejus, quia desineret esse perfectissimus: non in æquale, quia aliquid relinqueret, aut denuo acquireret: utrumque autem summæ Dei perfectioni, & simplicitati adversatur. Quia non esset summè actus, sive actualis perfectio; esset enim in potentialitate ad actum, quem acquirere posset, & esset passiva potentia respectu actus, quem amissibiliter haberet. Late, & sapientissimè disserit de his S. Thom. in 1. p. Summæ, & verè summæ Theologiæ suæ.

Non desunt innumeræ sacræ Scripturæ auctoritates, quibus Deus simpliciter, & absolutè immutabilis dicitur. Ex illis hæc pauca adduxisse sufficiat, Num. 23. *Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur*, Malachiæ 3. *Ego Dominus, & non mutor*. Sap. 7. *Cum sit una, omnia potest: & in se permanens omnia innovat*. Jacob. 1. *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, &c.*

Quòd si dicant Sociniani, Deum absolutè quidem non mutari, consilium tamen suum aliquandò mutare, ac retractare quæ antea voluit. Refellendi sunt, quia Deus consilium suum numquam mutavit; & res novas facit non novo, sed sempiterno consilio. Sic hominem V. G. quem condidit, & subinde delevit aquis diluvii, ab æterno & creare statuit, & subinde delere. Sic etiam Ezechiæ mortem propinquam, & Ninivitis Urbis subversionem denuntiavit non absolutè, sed conditionatè; si nempè vel cursus causarum secundarum, quæ mortem Ezechiæ exigebant, non immutaretur; vel Ninivitæ pœnitentiam non agerent. Sic demum quando Deus Peccatori mox iratus est & infensus; mox propitius & placatus; mox odio, mox amore erga illum fertur, non est mutatio ex parte Dei, sed ex parte hominis; qui modo est objectum amoris, modò objectum odii.

Quòd si aliquando in Scripturis sanctis, vel apud Patres aliquæ expressiones occurrunt, quæ mutationis consilii speciem præseferunt; nemo ignorat, quot & quanta humano more in eisdem sacris literis, & PP. significata inveniantur, quatenus nos nonnisi ex sensibilibus habemus cognoscendi facultatem. Alioquin dicendum etiam, Deum habere co·, caput, manus, &c., quia sub his expressionibus invisibilia Dei, more visibilium, explicata inveniuntur.

16. Ut faciliùs Catholicum dogma, circa satisfactionem Christi refellant Sociniani, contendunt vindicem justitiam Deo naturalem non esse: sed esse dumtaxat liberrimum Divinæ voluntatis effectum, qui potest esse, & non esse, eo ipso modo, quo liberum fuit Deum creare mundum, vel non creare. R. Quia in Deo est formaliter justitia distributiva, in præmium bonorum, & malorum vindictam, ut colligitur ex innumeris Scripturæ testimoniis, ac præcipuè ex Psal. 117. *Justus es Domine, & rectum judicium tuum*. Et hoc patet primo in intimo conscientiæ sensu, quo quisque inter peccandum ultricem supremi cujusdam numinis manum pertimescit. Hinc illud Poetæ: *Primus in Orbe Deos fecit timor.* Unde illud? Nisi ex intima, ac firmissima persuasione ultricis cujusdam justitiæ.

Reprob. 2. ex ipsa Christi Incarnatione, Passione, & acerbissima morte. Undè enim tanta Dei Patris in Unigenitum Filium suum severitas, tantus rigor nisi ex necessitate justitiæ, quæ plenam ab illo satisfa-

factionem exegit pro peccatis, non quidem suis, sed nostris? An Deus, qui non delectatur morte peccatoris, delectatus fuisset turpissima, & crudelissima morte justissimi sui Filii, si nulla quasi necessitate suæ justitiæ ad id compulsus fuisset?

Reprob. 3. ex aversione ad peccatum quam habet Deus. Qui peccatum necessariò odit, necessario debet illud punire, quia odium peccati est constans voluntas illud puniendi, quæ non potest effectu carere in eo, qui viribus non destituitur: at qui Deus necessario peccatum odit, cum peccatum sit malum, & impediens diffusionem infinitæ bonitatis suæ; amat ergo necessariò justitiam, ita ut eam non possit non amare; undè necessario, ex natura contrariorum, aversari debet peccato, & illud aversando punire. Est ergo in Deo formaliter justitia vindex; cæterùm non esset ens quo melius cogitari non potest.

17. Dicunt Christum pro nobis re ipsa non satisfecisse, nec etiam opus fuisse ut satisfaceret. R. Asserendo primò contra ipsos, opus fuisse, ut Christus pro nobis satisfaceret. Ita necessaria fuit Christi satisfactio, ut de potentia Dei ordinaria, jure, ac virtutibus temperata, non potuerit homo lapsus alio pacto, quàm per condignam Christi satisfactionem reparari. Nam ex unà parte Deus, qui natura sua justus est, qui perfectè ac necessariò peccatum odit, tanquam sanctitati, bonitati, ac justitiæ suæ repugnans, qui aliundè aliud omne potest, quod vult, non potest peccatum dimittere impunitum, sed necesse est, ut pro illo pœnas reposcat: natura enim justitiæ vindicis (quæ cum sit perfectio simpliciter simplex, est de conceptu essentiali Divinitatis) postulat maximè in supremo omnium Judice, qualis est Deus, ut sicut benè operantibus justam mercedem, ita malè agentibus debitam pœnam retribuat. Hinc Scriptura ultricem Dei justitiam sæpissimè laudat, ac commendat. Exod. 34. *Deus, qui reddis iniquitatem patrum filiis, ac nepotibus in tertiam, & quartam progeniem*, Psal. 5. *Neque habitabit juxta te malignus, neque permanebunt injusti ante oculos tuos*, & infra. *Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium*.

Ex altera parte, homo purus non potest Deo condignè satisfacere pro suo, vel alieno peccato mortali, vel etiam veniali: Nam ad condignam satisfactionem duæ potissimùm conditiones requiruntur, ut sit æquivalens, & ut fiat ex propriis, aliàs indebitis: atqui puri hominis satisfactio non potest esse æquivalens. Nam ut satisfactio sit æquivalens, necesse est, ut tanti sit meriti, ac valoris in ordine satisfactionis, quanti demeriti fuit offensa in ordine offensæ: siquidem satisfactio est actus justitiæ, cujus est æqualitatem statuere inter personam offensam, & personam satisfacientem; & sicut in bonis externis, aut furto sublatis, aut mutuo, vel commodato acceptis justitia exigit, ut statuatur æqualitas rei ad rem; ita in læsione honoris necesse est, ut satisfactio condigna statuat æqualitatem personæ ad personam; Atqui satisfactio puri hominis, quibuscumque gratiæ donis instructi, tanti meriti, ac valoris esse non potest: quanti demeriti fuit offensa, siquidem offensa Dei infinitam quamdam gravitatem contrahit, saltem objectivè, & extrinsecè, ex infinita Dei majestate, quæ læditur: Ex vulgata quippe Theologorum sententia, offensa crescit pro majori personæ offensæ dignitate: è contra verò valor operis satisfactorii moraliter æstimatur ex ipsa persona satisfaciente. Porrò homo purus, quantumlibet in gratia crescat, numquam potest opere satisfactorio finito adæquare gravitatem infinitam offensæ.

Nec satisfactio fieri potest à puro homine ex propriis, & alias indebitis. Non ex propriis: quidquid enim habemus, sive in ordine naturæ, sivè in ordine gratiæ, Deo gratis acceptum referre debemus. *In ipso enim vivimus, movemur & sumus*. Actor. 17. & 2. ad Corinth. 3. *Non quòd simus sufficientes aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Unde meritò idem Apostolus 1. ad Corinth. 4. ait: *Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti?* Neque satisfactio fieri potest à pu-

à puro homine ex indebitis. Deo etenim, tanquam supremo Domino, omnia debemus titulo justitiæ, religionis, & gratitudinis, à quo omnia accepimus. Ergo puri hominis satisfactio non potest esse æquivalens, non ex propriis, non ex indebitis, ac consequenter sufficiens, & condigna esse non potest. Undè sic concluditur argumentum. Si ergo Deus ex uno capite non potest relinquere peccatum impunitum, absque læsione suæ justitiæ vindicis, quæ est de conceptu essentiali suæ Divinitatis. & homo ex alio capite non potest condignè satisfacere pro quolibet peccato sivè mortali, sivè etiam veniali; necessaria fuit Christi satisfactio, qui cum sit simul Deus, & homo, secundùm naturam humanam passus est ad persolvendam satisfactionem, & secundùm dignitatem personæ Divinæ, valorem, ac pretium passionibus infinitum communicavit. Vide S. Thom. 3. p. quæst. 48. art. 2. memor eorum quæ sapientissime docuerat ibid. qu. 1. art. 1. & 2.

R. 2. Sociniani, asserendo contra ipsos ex Scripturis Christum verè, & propriè pro nobis Divinæ justitiæ satisfecisse. Ac primò, Christus proprio suo Sanguine nos redemit. 1. ad Corint. 6. *Empti estis pretio magno*. Ad Ephes. 1. *In quo* (scilicet Christo) *habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum*. Ad Titum 2. *Dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate*. 1. ad Timoth. 2. *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, id est pretium redemptionis pro omnibus. Et ad Hebræos 7. Christus dicitur *melioris testamenti sponsor factus*. Quo verò sensu sponsor sit, exponit cap. 9. *ideò*, inquit, *novi testamenti mediator est: ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis*. Ad Galat. 3. *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum*: id est maledictionem, seu punitionem nobis debitam in se transtulit. Prima Petri 1. *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso Sanguine, quasi agni immaculati Christi*. Denique Matth. 20. *Filius hominis venit dare animam suam redemptionem pro multis*. Roboratur adhuc argumentum: *Christus pro nobis passus est*. Rom. 8. *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. 1. Petri 3. *Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo*. Denique 2. ad Corinth. 5. *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso*. Deinde Christus peccata nostra portavit. Isaias toto ferè cap. 53. abjectiorem Christi, ejusque pro nobis subrogationem, ac satisfactionem describit: *Non est ei species, neque decor* (inquit) *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.... Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras: disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus.... Posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrum*. Sed & in terminis propriis satisfactionis, scriptum erat de ipso Domino. Psal. 68. *Quæ non rapui tunc exsolvebam*. Et ad Colossen. 2. 14. *Delens quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci*. Ex quibus omnibus testimoniis sic invictè arguitur. Ille propriè merito, & opere, non exemplo tantùm, ac consilio, ut volunt Sociniani, pro nobis satisfecit, qui verum ac proprium pretium solvit, quo redempti ac liberati sumus: qui pro nobis per veram substitutionem passus & mortuus est, qui chirographum debiti nostri passione sua è medio tulit, qui peccata nostra portavit: Atqui Christus verum, ac proprium pretium pro nobis solvit, proprium scilicet Sanguinem, quo redempti, ac liberati sumus: pro nobis passus ac mortuus est per veram substitutionem, debitique nostri chirographum (nec enim meliùs humano more potuit Apostolus pandere veritatem) delevit, ac veluti scidit: omnium nostrum peccata portavit.

18. Negant Sacramentorum efficaciam in producenda gratia, & volunt illa

esse dumtaxat nuda, & sterilia signa, tùm externæ professionis fidei Christianæ, tum distinctionis fidelium ab infidelibus. R. ex sacra Scripturà, per quàm evincitur, omnia Sacramenta conferre gratiam. De Baptismo Joann. 3. dicitur; *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*. Ubi regenerandi vis, & efficacia non minùs aquæ, quàm Spiritui sancto tribuitur. Ad Ephes. 5. *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. Actor. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*. Denique Lucæ 3., & Joann. 1. *Ego* (ait Christi Præcursor) *baptizo vos aqua, ille vos baptizabit in Spiritu sancto*.

De Sacramento Confirmationis, Actor. 8. dicitur. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Cum autem vidisset Simon, quia per impositionem manus daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam*. De Eucharistia Joann. 6. *Qui manducat*, inquit Christus, *meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*. De Pœnitentia Joann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt*. De extrema Unctione S. Jacobus in sua Epistola canonica 5. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei*. De Ordine 1. ad Tim. 4. *Noli*, ait Apostolus, *negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii*. Idem affirmat 2. ad Tim 1. Matrimonii denique gratiam commendat, & insinuat Christus, cum nuptias in Cana Galileæ præsentia sua cohonestavit, & sanctificavit. Unde Apostolus magnum Sacramentum appellans Matrimonium, ob altissimam ejus significationem, satis ostendit, esse per Dei gratiam elevatum ad aliquod magnum in conjugibus causandum; neque enim tanti significatio mysterii, extrinseca tantùm Dei voluntate, sed intrinseca virtute intelligi potest: ita ut per veram efficientiam, rationem signi in hoc Sacramento collocaverit. Sacramenta conferre gratiam, asserit Concilium Florentinum in decreto. Tridentinum sessione 7. Canone 7. & 8. Vide verbo *Armeni. Calvinus*.

19. Negant Baptismum prodesse parvulis, quos ideò volunt rebaptizandos in ætate adulta. R. ab universali Baptismi præcepto, à necessitate Baptismi, ab exemplo Apostolorum, quos constat baptizasse infantes: unde à SS. PP. hanc irrefragabilem habemus traditionem.

II. Socratitæ. Vide *Gnostici*, qui ut refert Epiphanius hæresi 26. & Theodoretus lib. 1. hæretic. fab. diversis nominibus sunt appellati: dicti etiam *Stratiotici*.

XVIII. Sodomitæ. Quò non protendat humana impudentia, quandocumque vera religione abjecta, suis se mancipitem tradat effrenatis passionibus? Illa etiam, à quibus natura ipsa abhorret in ipsis vilioribus animantibus, tanquam religionis fundamentum audet proponere. Anno 1730. detecta est in Hollandia Sodomitarum secta, qui non modò sodomiam, ut par erat, non exprobrabant, sed tanquam religionis actum proponebant. Plures hujus infamis sectæ sequaces detecti, dignis pœnis à Magistratibus compressi sunt.

XIII. Sodomitici, dicti etiam Bulgari, ex secta Albigensium, ob propudiosam eorum sodomiam, à Bulgariæ regione, in qua grassabantur, exagitati fuerunt à Roberto Eugre, Ordinis Prædicatorum, quorum plures obstinati igne cremati sunt. Ex Spond. anno 1234.

V. Sozimus Presbyter, de quo scribit Isidorius Pelusiota, libr. 3. epistol. 235. Animam una cum corpore mori credebat. Vixit temporibus præfati Isidori. De immortalitate animæ actum est verbo *Arabes Gregorius Pauli, Augustinus Marloratus*,

XVI. Spina. et Sureus, Calvini sectatores, in colloquio Parisiensi fol. 64. asserunt eodem temporis momento Deum non

non posse ponere suum corpus diversis in locis, eo quod hinc posset (ut ipsi dicunt) inferri Deum esse inconstantem & mutabilem: R. ex unanimi Philosophorum consensu, qui ostendunt non implicare ex intrinsecis principiis, quod idem corpus sit pro eodem instanti in pluribus locis, solventes contrarias, quæ adduci solent rationes. Quidquid autem non implicat ex intrinsecis principiis, non est impossibile Divinæ omnipotentiæ, Quare Spinam, & Sureum ad Philosophorum rationes remittimus, per quas facile possunt convinci; nec opus habemus aliis principiis ad ipsos refutandos ex sacra Theologia, quamquam alias notissimis, cum illi ratione dumtaxat humana ducantur.

XVII. SPINOSA BENEDICTUS, Amstelodamensis, religione Judæus, Atheismum aperte professus est. Postquam Latinam linguam sub disciplina cujusdam Medici didicit, aliquot in Theologicis studiis annos impendit, deinde que totum se philosophiæ devovit. Multas aggressus cum Rabbinis disputationes, à quorum tandem communione deficiens, gladio à quodam Judæo graviter vulneratur; nec tamen aliam eligionem amplexus est, contentus philosophiæ subsidio ad pleniorem veritatis indagationem: sed hæc nimis curiosa discussio, eum in maximum errorem Atheistarum præcipitem egit. Cartesii methodo maxime addictus, hinc factum est, ut Cartesii hostes hujus philosophi principiis monstruosum Spinosæ casum attribuant, quamquam immerito. Ut magis philosophicis studiis incumberet, Amstelodamo discessit, ruri secedens, ubi identidem microscopiis, & tubis opticis faciendis operam dabat. Adeo illi solitaria vitæ placuit, ut nunquam ab ea divelli potuerit. Auctor fuit tractatus Theologo-Politici, qui Hamburgi anno 1670. in lucem prodiit in quo omnium religionum eversionem sibi proposuisse videtur. Religiones propter Reipublicæ bonum inventas asserit, non propter spem, aut metum in altera vita. In Hollandia potissimum serpit Spinositarum pestis, qui apertè non audent professionem suam exprimere, Magistratuum timore correpti. Inter inauditas Spinosæ sententias illa est, quod prophetiæ donum vi fortioris imaginativæ attribuit, cum tamen esse purum Dei donum passim doceat Scriptura. Asservit unicam esse in rerum natura substantiam, sive (ut vocat David de Dinantio) materiam primam, quæ unica, & universalis mundi substantia, seu materia prima est Deus ipse: creaturæ vero per ipsum, nihil aliud sunt, quam modificationes, sive artibuta ipsius substantiæ; ex quo impio dogmate sequitur omnia in Deo formaliter contineri, ignem V. G. aerem, aquam, &c., quod summæ repugnat Divinæ simplicitati; imò si quis rectè perpendat, sequitur planè, Deum non esse; sed quandam mutabilem materiam ab impio homine Deum appellari. R. 1. Si Deus est unica, & universalis mundi substantia, sequitur manifeste omne quod existit, formaliter in Deo esse, & quidem ex necessitate naturæ ipsius, adeoque Deum formaliter esse plantam, lapidem, leonem, &c. omnibusque imperfectionibus eum subjacere, quibus entia illa subjacent, at nihil fingi potest magis insanum, & impium. Tum quia, cum Deus sit ens perfectissimum, quo nihil melius cogitari potest, ne ipso quidem diffitente Spinosa, mirum certe illud videri debet, qua ratione illum mente, intelligentia, providentia, sapientia, consilio, libertate, finis intentione spoliaverit. Vult enim omnia, & singula entia, cæca & stupida quadam necessitate ab ejus natura erumpere, sicut erumpit V. G. lumen à Sole, fructus ab arbore, rivus à fonte, &c. Quid vero impium magis, & insulsum? Verum piget in tot deliramentis, ac impiis figmentis seriò confutandis diutiùs immorari.

XVI. SPIRITUALES, secta sunt Antiluterani, & Anabaptismum sequuntur. Vocantur Spirituales, eo quod spiritum vivificantem sequi dicunt, cæteros carnales appellantes. Dicuntur etiam *Separati*, propterea quod detestantur omnia, quibus alii utuntur sivè in usu ciborum, sivè armorum. Quasi mundo mor-

mortui in vestitu, cibo, somno, incessu, Anachoretarum ritu vivere affectant, prout refert Lindanus, dubit. dial. 2.

XV. Stableri. Vide *Bacularii*.

XIII. Stadinghi. Anno 1234. facta est expeditio contra Stadingos, seu Stedingos hæreticos, prædicata contra eos Cruce, auctoritate Grægorii Pontificis, illa ipsa Indulgentiâ addita, iisdemque privilegiis, quæ proficiscentibus ad Terræ sanctæ subsidium concedi consueverunt a Romano Pontifice. Inter oras Frisiæ, & Saxoniæ paludibus, & fluminibus circumcincti, á Sede Apostolica ob varios excessus, & errores excomunicati debaccantes, claves Ecclesiæ contemnentes. pluries cum Episcopis, ac Proceribus vicinis confliixerant, frequentius victores, quam victi. Quæ nam vero essent eorum hæreses & scelera, exactius prosecutus est in Chronico suo Albertus, tunc Stadensis Abbas, longeque postea Albertus Krantzius Hamburgensis, in sua Metropoli. Ajunt, eos doctrina Ecclesiæ penitus vilipensa, ipsius libertatem conculcasse, nulli parcentes sexui vel ætati. quæsisse responsa Dæmonum; simulacra fecisse cerea; consuluisse in suis spurcitiis erroneas Pythonissas; & viaticum salutis æternæ, horribilius quam deceat exprimi, pertractasse: Clericos & Religiosos omni generi tormentorum addixisse, & claves Ecclesiæ celestis labiis turpiter blasphemasse, suisque persuasionibus, ac malis exemplis adeo populos infecisse, & maxime rusticos, ut non solum verbo ab eis defenderentur, verum etiam opere & subsidio, quotiescumque opportunitas exigisset, donec ab Exercitu Crucesignato, die Sabbati, quæ fuit sexta Kalendarum Julii, adstante eminus, & pro victoria Fidelium supplicante cum gemitu Clero, maxima clade cæsi, ac prostrati sunt, occisi novem eorum millibus, cadente e Fidelibus Comite Oldemburgio, cum solis novem aliis, Crucesignatis: qui vero ex hæreticis gladium evaserunt, aut in fuga aquis submersi sunt, aut in diversas regiones dispersi. Illorum reliquos ad pœnitentiam excitatos ad Sedem Apostolicam habuisse pro absolutione refugium, patet ex literis Gregorii Papæ, scriptis anno sequenti Pontificatus sui anno nono, duodecimo Kalendas Septembris ad Archiepiscopum Bremensem, quibus Pontifex indulget, ut factâ congrua satisfatione illis Archiepiscopus absolutionem impendat.

Quo vero principio ea hæresis orta fuerit, narrat Joannes à Leydis, Religiosus Carmelita, Cum nobilis quædam Stadinga fœmina die Paschatis oblationem proprio Sacerdoti unius denarii fecisset, avarus Sacerdos eo denario minime contentus, muliere ad communicandum accedente, non sacram Hostiam, sed eundem ipsum denarium sceleratissime ingessit vice particulæ consecratæ in os devotæ mulieris, dum ipsa clausis oculis Corpus Dominicum suscipere expectaret. Sentiens autem mulier duritiem susceptæ substantiæ, propriis culpis tribuens, quod illam deglutire non posset, clauso ore ab Ecclesia recessit, linteoque mundissimo, eam excepit, sed viso denario, magis mente confusa superveniente interea viro suo, & causam mutati vultus inquirente, post multas tergiversationes rem aperit attonita mulier. Ea de re vir condolens apud Superiorem dicti Sacerdotis, cum minus ei satisfieret, hinc majori ira vir excandescens, Sacerdotem suffocavit, eaque de re, viro excommunicatione perculso, cum à popularibus suis, ac contraneis in pertinacia foveretur, demum tota illa Provincia in hæresim declinavit, ac præter alia scelera, propriarum etiam neptum, sororum, ipsarumque matrum nuptiis se se polluebant: reversos item ad idola vana Stadingos, Farum curasse mandata Pontificis, & Imperatoris, referunt historici: quinimo cum misisset ad eos Pontifex Legatum cum multis honestis Sacerdotibus, contumeliis affectos illos occidere instantia tandem Bremensis Episcopi decreta est in eos à Gregorio Crucis prædicatio. Ex Spond. ann. 1234.

XVI. Stancariani. Debacchavit currente seculo decimo sexto, Franciscus Stancarus, Italus Mantuanus, in Academia Regio-Montana in Prussia professor, primo ob hæresim Mantuaeje-

eiectus; deinde etiam ex Italia pulsus, a Germania prohibitus, demum in Poloniam secessit, ibique in Gymnasio Cracoviensi Hebraicam linguam professus, detectus hæreticus, in carcerem ab Episcopo conjicitur, sed furtim elapsus, Pinchzoviam se contulit, ubi in templa irruit, sacras Imagines sustulit, & omnia sacra, atque Sacerdotes exterminare nisus est. In Stancaro reviviscere visi sunt Arius, Actius, Macedonius Nestorius. Interum ut Osiandro obsisteret, qui Christum secundum solam naturam Divinam justificatorem nostrum esse asserebat, in oppositam hæresim incidit.

1. Docuit, Christum solum qua hominem esse justificatorem nostrum. R. verbo *Musculus Antiosiandrini*.

2. Negavit Christum esse Deum. R. verbo *Ebionitæ novi*.

3. Dixit Filium non esse coæternum Patri sed solùm metaphoricè dici Dei Verbum. R. verbo *Arius*. Tum ex Evangelio Joannis, ubi Evangelista non est metaphoricè de Filio locutus, sed verè atque realiter Verbum Dei esse enunciat, coæternum Patri: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, &c.* Ex quibus textibus evidentèr Stancari error reprobatur.

4. Finxit in Christo duas esse personas; secundùm unam esse mediatorem, secundum aliam esse collargitorem, sive authorem mediationis: ideoquè unum esse hominem missum, alium mittentem. unum orantem Christum, alium exaudientem. R. verbo *Feliciani*, & *Nestorius*.

5. In Eucharistia non Corpus, cum pane, ut Lutherus: non signa Corporis cum Sacramentariis statuit, sed absolutè panem cibarium apposuit, dicens, in pane solùm esse quandam memoriolam Christi passi; & de hac sua nova phantastica phrenesi lætabundus dicebat: Cœna Papistica mala, Lutherana pejor, Calviniana pessima, Stancari Divina. R. verbo *Berengarius, Benedictus Talmanus*. Tum quia si panis Eucharisticus nihil aliud esset, & efficeret, nisi obsignare memoriam Christi passi, vel hoc haberet quia est cibus, & jam omnes cibi haberent rationem Sacramenti, & obsignarent, memoriam Christi passi; vel hoc haberet, quia est panis, & tam panis Eucharisticus esset dicendus panis existens in officina pistoria, quam panis existens in manibus Sacerdotis ex auctoritate consecrantis, ergo panis per se sumptus non obsignat memoriam Christi passi. Tum quia si Sacramentum Eucharistiæ conveniret in obsignatione memoriæ Christi passi cum pane, magis ratio Sacramenti conveniret imagini Christi patientis, quam pani, cum illa magis obsignet memoriam Christi passi, quam panis. Vide verbo *Calvinus*, & præ oculis habe verba Domini *Hoc est Corpus meum*, quibus omnes ejusmodi hæreses convelluntur.

6. Regi, & Sacerdoti parendum esse negabat, nisi jussu parentum præciderent. R. ex sacris paginis, ubi tam Regi quam Sacerdoti obedientia præcipitur subditis. Cæterum in doctrina Stancari Laicus orbatus parentibus, jam sequitur quòd non teneatur obedire alicui. Tum quia alia est obedientia, quæ debetur parentibus, alia quæ debetur Principi, & Sacerdoti. Principi autem, & Sacerdoti ex vi legis Divinæ positivæ parère debemus, parentibus verò tenemur obedire ex vi legis naturæ.

Demum Stancarus blaterabat, antiqua instituta Patrum novis institutis permutanda, veterem religionem, scilicet Romanam abrogandam, & novam instituendam.

XVI. STEPHANUS GERLACHIUS, vixit circa medium seculi 16. Libro edito contra Buzeum, pag. 24., & 126. asserit veras esse has propositiones: Divinitas est nata, crucifixa, mortua. R. verbo *Polemiani*, *Lutherus*, *Musculus*.

IX. STERCORANISTÆ. Si qui fuerunt, fuere nonnulli nono seculo, qui Corpus Christi, quod in Eucharistia continetur secessui, ac dejectioni obnoxium esse putabant, itaut corruptis speciebus, & ipsum Corpus Christi corrumperetur. Hujus tam crassi & fœtidi Stercoranistarum erroris Amalarius Abbas primùm Metensis tum Chorepiscopus Lugdunensis accusatur à Manguino, Tom. 3. Vindiciarum prædestinationis, & gratiæ; & ab Auctore Per-

Perpetuitatis fidei circa Eucharistiam, Tom. 1. lib. 8. cap. 11. Fundamentum accusationis istud est. Rogatus à Guntario Ammalarius, *Quid fiat de Corpore Domini, postquàm in stomachum receptum est?* sic reposuit; *Ita sumptum Corpus Domini bona intentione, non est mihi disputandum, utrum invisibiliter assumatur in cœlum, an reservetur in corpore nostro usque in diem sepulturæ, aut exhaletur in auras, aut exeat de corpore cum sanguine aut per poros emittatur, dicente Domino*: Omne quod intrat in os, in ventrem vadit, & in secessum mittitur. *Hoc solum cavendum est, ne corde Judæ sumam illud, & ne contemptui habeatur: sed discernatur salubèrrimè à communibus cibis*. Attamen leve admodùm videtur fundamentum istud impacti Amalario erroris Stercoranistarum. Varios ille modos proponit, quibus exponi posse censebat, quid fiat de Corpore Christi, postquam *in stomachum receptum est*. Ex illis autem nullum adoptat, aut sequitur Amalarius, ratus viro pio ac Catholico sufficere, si pura conscientia Corpus Christi percipiat, ac credat panem Eucharisticum non esse cibum communem: quo uno non obscure significat, cœlestem illam Eucharistiæ alimoniam, communi aliorum ciborum sorti, ac conditioni obnoxiam non esse, atque hujusmodi quæstiones a Guntario propositas, plus habere noxiæ, ac periculosæ curiositatis, quàm pietatis & ædificationis. Anonymus quidam, quem Cellotius edidit ad calcem Historiæ Gothescalchi, quemque Sigebertus Monachus Gemblacensis, & alii volunt esse Herigerum Abbatem Lobiensem in Belgio, illiusq; auctoritate ducti Guillelmus Malmesburiensis, & Thomas Vualdensis, accusant Rabanum Maurum turpissimi erroris Stercoranistarum; sed nullo prorsus fundamento; cum enim Heribaldus Altisiodorensis hanc quæstionem proposuisset Rabano, utrum scilicet Eucharistia, postquàm consumitur Sacramentum redeat in naturam pristinam, quam habuerat antè consecrationem. Respondet Rabanus, in Epistola ad ipsum Heribaldum scripta, cujus fragmentum repræsentat Mabillonius secunda parte seculi IV. Benedictini, & quam integram refert Baluzius in appendice ad Reginonem: Respondet inquam, otiosam & superfluam esse hujusmodi quæstionem, cum ipse Salvator dixerit in Evangelio: *Omne quod intrat in os, in ventrem vadit, & in secessum mittitur*; quæ verba occasionem dedere incusandi Rabanum fœdissimi, ac turpissimi erroris Stercoranistarum. At immerito prorsus: spectat enim ille dumtaxat species externas Eucharistiæ, non autem ipsum Corpus Christi verum, & naturale, quod sub illis continetur. Id verò manifestè ostenditur ex ipso statu quæstionis propositæ ab Heribaldo, nempe *utrum Eucharistia redeat in naturam pristinam quam habuerat in Altari, antequam consecraretur*. Atqui intelligi istud non potest de Corpore ipso Christi, quod ante consecrationem in Eucharistia non existit, sed tantùm de eo, quod per consecrationem mutatur, id est de pane & vino, quorum symbola negat Rabanus redire in pristinam naturam, quam habuerant ante consecrationem. Et hæc sufficiant de hæresi Stercoranistarum, quæ apud eruditos omnino fictitia videtur.

XVI. Stephanus Courcelles, Genevæ anno 1586. natus, emenso studiorum curriculo Theologiæ addictus: cum pluribi in Gallia tanquam Calvinianus minister falsa sui antesignani dogmata docuisset, in Hollandiam se recipiens, defuncto Episcopo Theologiæ cathedram sustinuit.

II. Stratiotici. Gnosticorum secta in plures ramos divisa, plura monstra genuit, in quibus aliquid peculiare horrendum detegebatur. Propagati itaque sunt ex Gnosticorum secta Stratiotici: in quo autem peculiariter errarent supra Gnosticos, non refert Epiphanius.

XVI. Substantialistæ. Vide *Flaccians* qui ex eo quod assererent peccatum originale esse ipsam substantiam hominis, vocati sunt Substantiarii. Quam hæresim renovarunt aliqui Lutherani, qui proinde etiam dicti sunt *Substantiarii*.

XVI. Suistæ, Tales vocantur ab Hosio illi, qui nulli certæ sectæ sunt addicti, qui scilicet neque Lutherum, neque Calvinum sequuntur, sed quod sibi arridet profi-

profitentur, & asserunt illum esse germanum Scripturæ sensum, quem unusquisque excogitat, & talem sensum verè esse à Spiritu sancto, qui neminem vult perire. R. Quia si unusquisque haberet proprium spiritum decisivum, & interpretativum sensus sacræ Scripturæ, numquam posset Ecclesia esse certa de vero sensu Scripturæ: sed in Republica benè ordinata lex debet esse certa, quod non sequeretur in suppositione Suistarum, qui à schola Lutheri, Ochini, & Brentii sunt propagati. Demum lex debet esse publica; sed si spiritus revelans, & interpretativus esset privatus, jam lex non esset publica, & consequenter Respublica Christiana non fuisset benè ordinata a Christo. Deindè sensus Scripturarum non potest esse sibi contrarius; alioquin non in doctrinam, sed in ludibrium hominum Spiritus sanctus fuisset locutus, quam blasphemiam nemo audebit cogitare: si autem privatis cogitationibus tribuendus esset verus Scripturarum sensus, cum privatæ cogitationes ex hominum ignorantia contrariæ sæpissimè inveniantur, manifestum est, quod in illis non potuit germanus Scripturæ sensus esse reconditus. Denique. R. ex 2. Petri 1. v. 20. *Hoc primùm intelligentes, quòd omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines.* Quærendus ergo est sensus, quem sanctis Dei hominibus Spiritus sanctus inspiravit; alii verò contemnendi.

XVI. Svvenchfeldius. Innotuit anno 1529. Gaspar Svvenchfeldius, nobilis Silesius, qui doctrinam non vulgarem in scholis adeptus, ut majorem sibi acquireret laudem, Lutherum maledictis cœpit impetere; nimis ad erudiendum vulgum ineptum esse dicens, ut qui omnia, secùndùm exteriorem quamdam speciem, abusuum genera tolleret, parùm interim Christi Ecclesiam confortaret. Hincque neutralis planè, & scepticus videri volebat, publicè subindè protestatus, se neque à Pontificiorum, aut Lutheri partibus stare, eo quòd ipsorum Ecclesiæ in multis, quæ doctrinam, ceremonias, totiusque religionis constitutiones concernunt, sibi contrariæ, nihil nisi carnalem spiritum sequerentur. Non autem pendendum esse ex verbo externo, ejusque prædicatione, sed potiùs interiora spectanda, quæ Deus absque medio instillat; ideoque magis meditationibus, & privatis contemplationibus studendum esse, quàm audiendis concionibus, ac Sacramentis sumendis. Ex Spond. ann. 1529. Svvenchfeldii errores potissimi, sunt sequentes, in quibus tamen omnibus sustinendis non conveniunt omnes Svvenchfeldiani, qui tàm in Germania, quàm in Helvetia abundant, sed in professione doctrinæ divisi; Svvenchfeldiani enim Golgovienses diffident ab Uratislaviensibus, & isti à Suidnicensibus sunt segregati.

1. Verba consecrationis sic est interpretatus: *Corpus meum est hoc*, transferens subjectum in prædicatum, ita ut facerent hunc sensum: Corpus meum est hic panis, vel cibus. R. illis omnibus rationibus, quibus transubstantiationem in Sacramento Eucharistiæ probavimus contra *Joannem Odcastelium, Berengarium, Calvinum, Lutherum, & Sacramentarios*.

2. Repudiabat omnem sacram Scripturam, asserens non esse verbum Dei, & fidem ab ea non pendere. R. ex iis, quæ dicta sunt contra *Albanenses, & Ambrosianos*. Item ex ipso motivo, quod adducit Svvenchfeldius ad reprobandam sacram Scripturam; in tantùm enim reprobat verbum Dei scriptum, quia asserit, Deum solum audiendum esse, illiusque vocem de cœlo expectandam, sed Scriptura sacra est Dei verbum, sicut sæpe in sacro eloquio Deus profitetur, se locutum fuisse per os Sanctorum, quales fuerunt Prophetæ in lege veteri, & Apostoli in lege gratiæ: ergo accipienda est sacra Scriptura: quapropter nos monet D. Paulus ad Thessalon. 2. cap. 2. *Itaque fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis, sivè per sermonem, sive per epistolam nostram.* Videbitur fortasse argumentum hoc minùs opportunum, quia neganti Scripturæ sacræ auctoritatem non rectè probatur ex auctoritate ejusdem Scripturæ, eam esse Dei verbum; quip-

pe vitiosi circuli speciem habet. Tamen argumentum summi momenti est; quia Dei verbum docentis Ecclesiam, & ipsam regentis, ac proindè perpetuum & universale, ut est ipsa Ecclesia, nonnisi à mentis impote negabitur. Tollat è medio hæreticus Scripturas, & Traditiones (eadem quippè est ratio) & doceat, ubi nam sit illud Dei verbum? Recurrendum ergo ad ejusdem Scripturæ auctoritatem; neque per Dei verbum intelligi potest inspiratio interna, sicut vult Svvenchfeldius; cæterùm numquam certi essemus de vero Dei verbo, quia in discernendis inspirationibus sæpè decipimur (vide, si placet opusculum nostrum inscriptum *De discretione perfectionis*, in quo de hac materia disserimus) & cum sæpè unus habeat inspirationes alterius inspirationibus contrarias, sequeretur, Deum in suo sermone sibi contradicere, quando internæ inspirationes, quas unusquisque habet, essent Dei verbum. Hinc sequitur etiam, quòd ad hoc ut in religione Catholica sit certa norma fidei, necesse est fidem pendere à sacra Scriptura, tanquam à lege scripta, utpotè invariabili; quę veritas eum ipsis hæreticis fuerit optimè perspecta, hinc factum est, ut omnes hæretici ad confirmanda sua figmenta multùm elàboraverint, ostensuri eadem figmenta, scripto Dei verbo iuniti, licet pro libito Dei verbum sint interpretati, & ex erroneis interpretationibus, falsas deduxerint consequentias; legitima enim Dei verbi interpretatio, & explanatio, illa sola est, quam approbat Romana Ecclesia, & Romanus Pontifex. Quà de re vide, quæ dicta sunt verbo *Biblistæ*, & *Joannes Vvestphalus*. Sacræ Scripturæ libri ab Ecclesia recepti sunt numero 72., quorum quadraginta quinque spectant ad Testamentum vetus, & viginti septem novum Testamentum constituunt, Omnes præfati 72. libri dicuntur *Canonici* id est expressi in catalogo librorum sacræ Scripturæ, ab approbantis Ecclesiæ auctoritate proposito. Quot quot autem libri proferuntur qui in dicto Catalogo non sunt expressi vocantur *Apocriphi*: id est occulti, utpote ab obscura origine procèdentes, & ab auctore incerto compositi, vel supposititi. Ex præfatis 72. libris, alii sunt *Protocanonici*, id est qui pro verbo Dei scripto semper fuerunt recepti; alii sunt *Deuterocanonici*, qui progressu temporis inter Divinos libros fuerunt ab universali Ecclesia recensiti; licèt enim semper fuerint ut Divini, majorum traditione recepti; non tamen ubique ut tales habebantur, neque legitima traditio ejusmodi fuerat ubique sufficienter probata, sive legali auctoritate proposita. Cum ad reprobandos hæreticos fortius argumentum deducatur ex Scriptura in sensu ab Ecclesia accepto explanata, & vicissim hæretici ad suas probandas hæreses Scriptura potiùs abutantur, quàm utantur; congruum censui hic advertere, quòd sola editio sacræ Scripturæ Latina, *Vulgata* dicta, est authentica nobis; neque enim aliud hucusque docuit expresse Ecclesia, quæ hanc legendam proponit. Non me latet quot & quanta pro Hæbraicis, & Græcis exemplaribus producantur; tamen ea erunt opportuna, ut proponantur Ecclesiæ Judicio; non ut quisque sibi decernendi arroget auctoritatem. *Vulgata*, ergo illa, jam à pluribus seculis in Ecclesia recepta, Concilii Tridentini decreto novissimè confirmata, auctoritate legitima Ecclesiæ conformis judicata est cum suo originali textu. Originales textus, sivè primævi codices veteris Testamenti, omnes Hæbraico idiomate fuerunt expressi, si excipias libros *Tobiæ*, *Judith*, *Esdræ*, *Danielis*, qui primitùs apparuerunt lingua Chaldaica, & secundo Machabæorum libro, qui scriptus primò fuit lingua Græcâ. Originales verò novi Testamentri primò fuerunt linguâ Græcâ conscripti, excepto Evangelio secundùm Matthæum, & Epistola D. Pauli ad Hebræos, qui duo libri primò scripti fuerunt lingua Hebraica. Liber vero Evangelii secundùm Marcum, primò scriptus communiter censetur lingua Latina. Libri sacræ Scripturæ alii sunt *Legales*, quia spectant ad legem Divinam, alii *Historici*, alii *Sapientiales*, quia veram exprimunt sapientiam, alii *Prophetici*.

Catalogus Auctorum, qui scripserunt libros veteris Testamenti.

MOYSES primus inter omnes Scriptores, qui fuerunt ab Orbe condito, scripsit *Pentateuchum*, sive quinque libros sequentes. Genesis Exodi. Levitici. Numeri. Deuteronomii. Etiam librum Job, qui propè Moysis tempora vixit, scripsisse creditur. Josue librum scripsit, qui à suo nomine liber Josue nuncupatur. Samuel Propheta scripsit duos libros, Judicum unum, alterum Ruth. Item librum primum Regum. Gad, & Nathan Prophetæ, Davidis secretarii, scripserunt librum secundum. Tertium verò librum Regum, sicut etiam quartum scriptum fuisse partim ab Isaia, partim à Jeremia, & partim ab Esdra communis est opinio. David Rex potiorem Psalterii partem cecinit. Librum primum Paralipomenon ab Esdra fuisse conscriptum sicut etiam librum secundum probabilitèr opinantur clarissimi Auctores, quos recenset Cornelius à Lapide in argumento ad Comment. ad præfatos libros: quæ tamen in secundo libro Paralipomenon de Salomone narrantur, probabile est ab Addone & Achia Prophetis fuisse conscripta. Salomon scripsit libros Proverbiorum, Ecclesiastes, Canticorum, & Sapientiæ, quamvis hic ultimus ex sententiis Salomonis magis videatur congestus. Joachimus magnus Sacerdos librum Judith exaravit. Tobias Tobiæ filius auctor est libri à suo nomine nuncupati. Mardochæus scripsit librum Esther. Jesus filius Sirach auctor est libri Ecclesiastici. Joannes Hircanus, Simonis filius, scripsit duos libros Machabæorum. Esdras auctor est duorum librorum, qui Esdræ nomen præferunt. Accedunt opera Prophetarum nempe Jonas, Joel, Oseas, Amos, Isaias, Abdias Micheas, Nahum, Jeremias, Baruch Propheta Jeremiæ Secretarius, Habacuc, Sophonias, Daniel, Ezechiel, Aggæus, Zacharias Malachias.

Auctores novi Testamenti.

S. MATTHÆUS scripsit Evangelium. S. Marcus etiam Evangelii scriptor fuit. S. Petrus duas scripsit Epistolas. S. Lucas scripsit Evangelium, & Actus Apostolorum. S. Paulus quatuordecim Epistolas. S. Jacobus minor Epistolam unam. S. Judas Epistolam unam. S. Joannes Evangelium, Epistolas tres, & Apocalypsim. His pro sacrorum Librorum notitia prænotatis, jam ad Svvenchfeldium redeamus, qui.

3. Docuit fidem accomodandam non esse ad Scripturam, sed Scripturam ad fidem. R. Nam si Scriptura deberet accomodari fidei, jam patet, quòd una tantùm non esset vera fides, quæ tamen una tantùm vera esse potest, sicut probavimus in præparatione ad opus.

4. Christum corpus suum de cœlo attulisse. R. verbo *Albanenses*.

5. Humanam Christi naturam non esse creaturam Dei, sed Spiritus sancti genituram, & quasi quid medium inter Creatorem Deum, & creaturam hominem. R. Nam omne ens, quod non est à se, necessariò est ab alio, scilicet à Deo, & consequenter est creatura Dei: neque datur quid medium inter hoc, quod est esse Creatorem, vel creaturam. Item omnia opera Dei ad extrà, sunt verè opera Dei, & consequenter opera totius sanctissimæ Trinitatis: ex quo sequitur dici non posse humanam Christi naturam esse genituram Spiritus sancti, sed dici debet esse opus Dei.

6. Humanitatem Christi post ascensionem omninò conversam esse in Deum. R. verbo *Antipapi*. Tum quia si humanitas Christi conversa esset in Deum, vel conversa esset in alium Deum ab illo, qui de facto est, vel conversa esset in illum, qui de facto est: non primum, quia implicant plures dii: non secundum, quia Deus fuisset mutationi obnoxius, quod dicere non minùs est absurdum, quàm primum, & idem est ac negare Deum.

7. Christi corpus esse quidem præsens in Eucharistia, sed esse ipsam De-

 esse

essentiam. R. ex iis, quæ dicta sunt ad sextum. Tum quia est imperceptibile, quomodò corpus possit transire in essentiam Divinam. Tum quia tam distat corpus ab essentia spirituali Dei, quàm distet finitum ab infinito, illud autem in hoc converti non potest, ergo impossibile est corpus Christi esse ipsam Dei essentiam, ac consequenter esse præsens in Eucharistia, tanquàm essentia Divina. Adde, quòd præsentia in Eucharistia importat limitationem; cum per consecrationem incipiat ibi esse, ubi priùs non erat. Essentia autem Divina præsens ubique necessariò est, utpote immensa. Aliud est ergo esse ibi Christi corpus, aliud esse essentiam Dei.

8. Quemlibet hominem eadem justitia, sapientia, charitate, aliisque omnibus virtutibus, quæ in Deo essentialiter sunt, præditum esse, & hac de causa hominem esse essentialiter Deum. R. Nam quæ essentialiter in Deo sunt, Deus sunt: ergo homo non potest esse justus & sapiens, justitia, aut sapientia, quæ Deus est; cæterùm homo esset infinitè justus, infinitè sapiens, quod, quam falsum sit, satis ex nostra parvitate, & ignorantia constat. Cogitatio illa adeò stulta est, ut ultra impugnari non debeat. Vide tamen quæ dicta sunt, contra Justificatorios de justitia, qua homines justi sunt, inhærente, accidentali, & non intrinsecùs imputata.

III. Symmachiani. Vide *Patriciani*.

III. Symmachiani alii. Diversi sunt isti à Patricianis, & à quodam Symmacho, qui ex Samarità factus est Judæus, ex Judæo Christianus, & ex Christiano Ebionita, emerserunt circa initium seculi tertii. Erat Symmachus inter Samaritas ex numero sapientum, cum tamen intèr eos principatum obtinere non potuisset; dignitatum cupidus ab iisdem recessit; quæ refert Eusebius lib. 6. Plura scripsit interpres factus sacræ Scripturæ, & ut novitate doctrinæ auram acquireret.

1. Docuit, Christum de Joseph, & Mariæ concubitu natum, esse purum hominem. R. verbo *Carpocras*, *Cerinthus*.

2. Legem ritu Judaico esse servandam. R. verbo *Cerinthus*.

XVI. Syncretizantes, sunt ex secunda secta Confessionistarum: adhærent confessioni Augustanæ. Suadent omnibus, ut si in materia fidei convenire nequeunt, pacem simulent, ut sic saltem apparenter uniti, veram Ecclesiam Romanam unanimiter destruere intendant, & cogantur pro viribus oppugnare. Ex Staphilo in Libro de Lutherana concordia.

XVI. Synodici. Tales vocantur ab Edero illi, qui prodierunt anno 1565. dicentes, impossibile esse concordiam fidei stabilire in rebus religionis, nisi prius inveniatur aliqua credendi ratio, in qua omnes conveniant; undè ad hunc finem quotidiè Synodos, colloquia, & conventicula faciunt, novam credendi formam, in qua omnes convenire possint, quærentes, & nusquam invenientes.

IV. Syrus, genere Alexandrinus, professione Medicus, contra Nestorium calamum acuit; sed postmodum in vera fide perplexus, Timotheanum dogma fovere cœpit: deindè à Chalcedonensis Concilii doctrina recedens, negavit in Christo duas esse naturas, humanam scilicet, & Divinam. Ex Gennadio.

II. Synergos. Vide *Prepones*.

T

XVI.  ACENTE. Vide *Silentiari*.

II. TALMUDISTÆ nuncupantur, qui doctrinam profitentur, quæ in libro Talmud continentur. Est autem Talmud liber à Rabbinis somiatus & compositus, sæpe auctus & refectus, continens leges civiles, & œconomicas nationis Judaicæ. Nomen vero *Talmud*, idem valet, ac *Doctrinale*, ex eo quod omnem Judæorum doctrinam complectitur. Pura litera Talmud, *Mischna* dicitur: Glossa super literam *Guemara*, quod nomen idem sonat ac perfectio, complementum, sive augumentum. Semper magni fecerunt Hebræi librum Talmud, aliquando etiam ipsæ Scripturæ præferentes, licet pluribus sit traditionibus somniatis, & fabulis ridiculis refertus, cujusmodi est, quod in dicto libro legitur, Deum scilicet quotidiè per tres horas legem Judaicam legere. Damnatus fuit præfatus liber à Gregorio IX. ab Innocentio IV., Julio III., & Paolo IV. Tam ab Hebræis in Babylionia residentibus, quam ab Hebræis in Jerosolyma commorantibus facta est traditionum Judaicarum collectio; quapropter duo libri Talmudici proferuntur, quorum unus *Talmud Babylonicus*, alter *Talmud Jerusalem* nuncupatur, ab urbe scilicet, in qua præfati libri conscripti fuerunt, nomine desumpto. Quamvis aliqua quæ in Talmud continentur, vera esse possint, multa tamen ibidem reperiuntur, quæ sunt hyperbolica, falsa, erronea, & à Rabbinis conficta. Liber Talmud primo compilatus fuit à *Rabbi Juda Habbados̄h*. anno post Christum natum 188., & hanc compilationem *Mischna* Judæi vocant. An. 469. sive ut aliis placet 230. *Rabbi Johanan* novam collectionem fecit disciplinæ Judaicæ, quam multi putant primam *Mischnæ* literam, & hæc collectio vocatur *Talmud Jerusalem*. Anno vero 476. *Rabbi Ase*, & *Rabbi Hammai*, alteram collectionem in urbe Babylonis fecerunt, quæ *Talmud Babylonis* nuncupatur. Quæ utilia ex Talmud eruditis hominibus putari possint; excerpsit Bernardus Lamy in Apparatu Biblico, a cap. 4. libri 1. Potiores errores, qui in Talmud reperiuntur, sunt sequentes.

1. Deum ante mundi creationem se in variis mundi construendis exercuisse, quos paulo post destruebat, ac rursus instaurabat, quo ad usque didicit mundum hunc, qui nunc existit, ædificare.

2. Deum tres primas diei horas in legenda lege Mosaica insumere.

3. Deum primo novæ lunæ Septembris die universum orbem perlustrare, decem vero sequentibus ejusdem lunæ diebus, applicare se ad scribendos justos in libro vitæ, malos in libro mortis.

4. Deum singulis diebus genuflexum orare.

5. Deum statutis temporibus in occulto loco plangere destructionem per missam Templi, & captivitatem populi, & quotiescunque calamitatum populi Judaici recordatur, duas lacrymas in Oceanum fundere, & utraque manu pectus suum tundere.

6. Deum Populo Judaico expiationis præcepisse sacrificium, singulis noviluniis faciendum, ad expiandum malum, quod fecit, cum lumen a luna ereptum Soli dedit.

7. Deum postremis tribus diei horis ad relaxandum animum, cum pisce *Leviathan* appellato, ludere.

8. Deum creasse elementum ignis die Sabbati.

9. Angelum Gabrielem gravi scelere se coinquinasse, ad cujus ultionem flagello igneo cædi Deus jussit.

10. De Adam, & Noe impura, & impudica probra leguntur.

11. Jobum nunquam extitisse, & quæ de ipso leguntur, conficta fuisse.

12. Da-

12. Davidem adulterio, & cæde perpetratâ, nullius criminis reum extitisse.
13. Multa complectitur liber Talmud pudicitiæ, & honestati matrimonii repugnantia.
14. Graviores pœnas ab illis repetendas, qui Scribis quam qui Moysi contradicunt.
15. Falsos testes damnato reo, liberos dimittendos esse.
16. Illum, qui plurium judicio morti damnatur, interficiendum: ubi autem omnium vota in ejus necem consenserint, absolvendum.
17. Rem amissam non restituendam domino ab illo, qui invenerit, si dominus spem amiserit illam rem inveniendi.
18. Judæos teneri ter in die Christianos execrari, ter similiter Sacerdotes Judæos hoc facere debere in Synagoga, precaturi à Deo exterminationem Principum, & subditorum Christianorum.
19. Licere Judæis bona Christianorum acquirere dolo, vi, fœnore, furto.
20. Deum jubere, ut Judæi Christianos tractent tamquam bestias, occidant si possint.
21. Ecclesias Christianorum esse domicilia perditionis, ac idolatriæ.
22. Sacra Evangelia iniquitatem revelatam appellat.
23. Docet transmigrationem animarum ab uno corpore in aliud, ea conditione ut si anima peccet in primo, dimittatur in secundum: si peccet in secundo, dimittatur in tertium: si peccet in tertio, detrudatur in inferno.
24. Quemcumque die Sabbati ter cibum sumentem salvum esse.
25. Nihil pari numero edendum, omnia impari, quoniam, inquiunt Talmudici, Deus impare numero gaudet.
26. Si quis conversus ad meridiem precetur, sapientiam adepturum: sin autem ad septentrionem, divitias obtenturum.
27. Nihil unquam ex Talmud discere posse illum, qui transierit sub camelo, vel inter duas fœminas.
28. Deum abnegare, qui præcepta Talmud improbat.

Istæ, & consimiles vesaniæ in libro Talmud continentur, ex quibus Lector de libro adeo à Judæis commendato, quem sensum concipere debeat, facile cognoscet. Consule Petrum Galatinum lib. de Arcanis Catholicæ veritatis, contra obstinatissimam Judeorum nostræ tempestatis perfidiam, ubi falsam doctrinam, quæ in libro Talmud continetur, explodit.

XII. Tandemus, sive Tanchelinus. Emersit hic nebulo Antuerpiæ circa annum 1126. contra quem, ut ejus extirparetur zizania, multum desatigavit cum suis Clericis S. Norbertus. Incedebat superbo amictus habitu Tandemus, trium millium hominum comitatu semper circumstipatus, omnibus terrorem incutiens Verbis persuasibilibus cum esset satis eloquens, sumptuosis conviviis, homines ad sui sequelam alliciens, in obsistentes cædibus insæviebat, In tanto honore à suis habitus, ut aquam, in qua corpus suum lavasset, biberent, & tanquam reliquiam asportarent. Inter navigandum a quodam Presbytero in cerebro percussus, occubuit. Fuit Sacramentariorum hæreticorum præcursor, & Christianæ religionis infensimus hostis. Ex Baronio.

1. Dicebat, sumptionem Corporis Christi nihil prodesse ad salutem. R. verbo *Adelphius*, *Armeni*.

2. Ministerium, Episcoporum & Sacerdotium nihil esse blaterabat. R. Quia Christus instituit Sacramentum Ordinis, de quo mentionem faciunt antiquissima Concilia, velut Carthaginense quartum, celebratum anno 398. De institutione hujus Sacramenti, per quod confertur gratia, loquitur Apostolus prima ad Timoth. c. 4. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii*, Item Ep. 2. ad Timoth. c. 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum, mearum*. Ex quibus textibus constat, quanti sit faciendum ministerium Sacerdotum, quandoquidem per ordinem Sacerdotalem acquiritur gratia, Præterquam quod initiatus charactere Sacerdotali, habet conspicuam dignitatem, & summam auctoritatem in Ecclesia, nempe dimitendi

tendi peccata, conficiendi Corpus Christi, & plura alia peragendi, quæ populo Christiano sunt proficua. Hinc est, quod non modo inferiores laici, sed etiam dignitate conspicui viri, imò & Principes summam venerationem semper professi sunt, cuicumque insignito charactere Sacerdotali, & eò magis venerabundi fuerunt ministerii Episcopalis, agnoscentes in Episcopis dignitatem Apostolicam. Siquidem Episcopi successores sunt Apostolorum, superiores dignitate Presbyteris, suo charactere judices Sacerdotum, in quibus solis fuit semper potestas consecrandi Sacerdotes, repræsentantes Christum secundum majorem perfectionem, dicti specialiter Ecclesiæ sponsi.

3. Rem spiritualem esse dicebat sivè virgines, sive mulieres violare. R. verbo *Florinus*. Tum quia peccata carnalia Deus expresse prohibet: contra fornicarios pœnas statuit etiam in lege veteri. Nihil insuper magis contrarium spiritui, & elevationi mentis ad Deum, quam opera carnis. Undè adversùs spiritum caro concupiscit, ut monet Apostolus, & omnes experimur. Quid ergo insipientius, quàm violationes corporum, spiritualem rem nominare? Tandem violatio est actus injustitiæ, quæ spiritualium operum inimica est.

IV. Tharsenses. Meletiani Antiochiæ, ut pollerent multitudine, conjunxerunt se hæreticis Tharsensibus, qui iidem fuerunt, ac Semiariani, sic dicti a Silvano Tharsensi eorundem Episcopo. Ex Sozom. lib. 6. cap. 4.

II. Tatianistæ. Vide *Encratitæ*.

XIII. Templarii. Utrum Templarii sint inter hæreticos numerandi, an non, meum non est hic discutere. Rem paritèr indecisam relinquunt Prateolus, Gaulterius in catalogo hæreticorum, & idem præstant ferè omnes Auctores, qui Templariorum historiam conscripserunt. Certum est à Clemente V. in Concilio Viennensi damnatos fuisse Templarios, propter crimina, quæ illis fuerunt objecta, quæ, accusati, evacuare non potuerunt, licet plures Templarii hujusmodi criminum se aliquando reos fuisse constantissimè negaverint. Hic solùm referam crimina, quæ Templariis fuerunt objecta, quæ ex instructione trasmissa à Pontifice ad Inquisitores fidei collegi, juxta quam instructionem Templarii examinari debebant, ut ad quæque objecta responderent, an de facto objectorum scelerum se complices vel confiterentur, vel negarent. Circa annum 1118. initium habuit Ordo Militaris Templariorum, cum Hugo de Paganis, vir nobilis, unà cum octo aliis sociis se Deo vovit, instar Canonicorum Regularium vitam ducturus, propè Templum Jerosolymis, paratus arma sumere, & vitam exponere pro defensione illorum qui ad loca Sacra peregrinarentur: ex quo Milites Templi, præfati novem illustres viri, unà cum suis successoribus sunt nuncupati, qui vitam ex eleemosynis sponte obblatis sustentabant. Crescente interim Confratrum Templariorum numero, creverunt etiam penè in immensum eleemosynæ ipsis à Regibus, & Pontentioribus oblatæ; & per universam Europam dilatatus est Templariorum Ordo, cui adscripti ad plures annos devote vixerunt, & pro defensione Terræ sanctæ sæpe viriliter contra Saracenos pugnarunt. Sed inter divitiarum abundantiam refrigescente devotionis spiritu, paulatim Templarii deficientes, non modò in vitia, sed etiam in hæresim declinasse, referunt Historici. Res delata ad Principes, & àd Summum Pontificem, qui cum vix credere valuisset, Religiosos equites potuisse tot sceleribus se contaminare, in quibus immersos vivere clamabant Templariorum accusatores, ut in re tanti momenti omni cum cautelà procederet Pontifex, literas dedit ad locorum Ordinarios, ut captis Templariis diligenter inquirerent, an vere in sequentibus articulis, sicuti delatum erat ab accusatoribus, defecissent.

1. An Templarii cooptati in Ordinem, Deum, & Christum abjurarent.

2. An crederent Ordinis Magistrum posse pœnitentiæ Sacramentum, licet in nullo Ordine constitutum, ministrare.

3. An Christum pro redimendo genere humano passum fuisse negarent.

4. An edocerentur, posse inter se luxuriose commisceri.

5. An

5. An conspuerent Crucem, & imaginem Christi.
6. An quoddam simulacrum Divina veneratione colerent.

De præfatis sceleribus convictos fuisse Templarios, sunt qui asserant, quapropter Templariorum Ordo suppressus fuit, pluribus ex illo Ordine, sicut decebat hæreticos & facinorosos, condignis suppliciis affectis Vide Spondanum ab anno 1270. usque ad 1313. Alii illos defendunt, videndi apud Franciscum Menneniùm Symbol., & origin. Ordin. Militar. pag. 75., qui & ad calcem operis Templariorum Regulam, & instituta edidit. De illis etiam, & judicio in ipsos lato differit Aubertus Miræus in simili opusculo, cap. 4. & 5.

V. Tepidi. Tepidos Gaulterius eosdem esse credit, ac *Pacificatores*.

II. Terebinthus. Vide *Buddar*.

XII. Terricus. Vide *Populicani*.

III. Tertullianus, natione Afer, patriâ Carthaginensis, patre Centurione Proconsulari natus circa finem secundi seculi, cum omnium scientiarum evasisset peritissimus, & inter Latinos disertissimus, propter eminentem scientiam, quam sibi ex aviditate sciendi comparaverat, cœpit clarere inter Doctores sui ævi, ineunte seculo tertio. Penè innumeræ fuerunt Tertulliani lucubrationes, quibus à juventute insudavit; quapropter adhuc juvenis librum scripsit *De molestiis nuptiarum*, quas, factus uxoratus in juventute, cum adhuc esset Gentilis, mature nimis expertus fuerat. Vera discendi desiderio magis ac magis fervens, ab idololatria ad religionem Catholicam transitum fecit, & statim operibus suis hæreticos cœpit impugnare, promulgato insigni opere contra eosdem, inscripto *De Præscriptione*. Furente interim sub Severo Imperatore persecutione in Christianos, Romam se contulit, ubi scripsit pro Christianis apologiam ad Magistratus Romanos; & hinc Carthaginem reversus, cum Scapula Proconsul esset in Africa, ubi etiam persecutionem excitaverat contra Christianos, ad eumdem declamatorium, potiùs quam supplicem libellum direxit, quo violentos Scapulæ impetus sisteret. Anno 209. scripsit adversùs alios hæreticos, nempe Marcionem, Valentinum, & adversus Judæos. Duro erat Tertullianus genio, & austero animo, vitæque Christianæ professionem in severitate, atque austeritate nimiâ sitam esse credebat; hinc factum est, ut male acciperet dulcedinem, quâ Zephirinus Pontifex adulteros benigne ad pœnitentiam receperat, quos Tertullianus, utpotè animo, indole, & genio austerior, duriùs voluisset ab Ecclesiâ, quæ ceterum est pia mater acceptos. Interim cum Proclo Montani discipulo amicitiâ initâ, facilè fuit ab hoc hæretico Tertullianum decipi. Docebat enim Proclus discipulos suos in jejuniis, continentiâ, aliisque pœnalitatibus vitam instituere, qui rigidior vivendi modus, cum magis esset conformis austeriori Tertulliani genio, hinc factum est, ut Proclo hæretico Tertullianus adhæreret, & à verâ Ecclesiâ recederet. Sentiunt alii Tertullianum à fide defecisse, eo quod Carthaginensem Episcopatum, cui inhiabat, non obtinuerit. S. Hieronymus verò in Catal. Scriptor. Ecclesiasticor. ait, ad Montani heresim propterea defecisse, quia Romæ malè habitus fuerat. Quidquid sit de causa prævaricationis Tertulliani, certum est Proclo hæretico adhæsisse; quapropter Zephyrinus Papa in omnes Procli defensores, & potissimum in Tertullianum anathema dixit. Quare magis ac magis in Catholicos excandescens Tertullianus, plura in eosdem scripsit, pro quorum defensione, cum sanioris esset mentis, adeò felicitèr calamum acuerat. Sed cum Cataphrygarum secta cui adhærebat Tertullianus, ei non ampliùs arrideret, a Cataphrygibus se disjunxit, & suos habuisectatores, Tertullianistas nominatos t Vixit ad ætatem decrepitam, & potissimùm docuit.

1. Animas per traducem propagari. scilicèt animam filii propagari ab anima patris, quemadmodum corpus à corpore propagatur. Fatendum est, Tertulliani tempore non in eam claritatem crevisse doctrinam de origine animæ, ut veritas fuerit definita; unde multi ex antiquis Patribus dubitarunt, an humani feminis virtute generaretur. Cura prior Ec-

Ecclesiæ fuit reprobare Platonicos, quorum errorem sustinuit Origenes, existimantes de numero substantiarum separatarum animas esse, & in opera informanda descendere. Sed nunc, cum jam placuerit Spiritui sancto illuminare Ecclesiam, doctrina Tertulliani. R. ex pluribus Conciliis, utpotè Lateranensi, celebrato anno 563., & aliis, in quibus definitum est animam rationalem creari immediatè à Deo, quam veritatem evidentèr evincunt verba Genesis, cap. 2. *Formavit igitur Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem*. Tum quia si anima rationalis propagaretur per traducem, ejusdem esset conditionis cum anima cujuscumque vilissimi bruti. Tum quia imperceptibile est, quomodò anima, quæ est spiritualis, possit animam generare. Demum quidquid generatur, corrumpitur, anima non est corruptioni subjecta, ergo neque potest generari.

2. Docuit, malas animas converti in dæmones. R. ex verbis Matthæi, cap. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus*. Ex his verbis constat, Deum parasse ignem diabolo, & cæteris spiritibus desertoribus, ad quem mittit animas hominum ibidem puniendas: ergo malæ animæ non convertuntur in dæmones, cum in præfato textu Deus distinguat inter homines reprobos, & dæmones. Tum quia malæ animæ resurgent in proprio corpore, dæmones autem resurgere nequeunt in corpore, quod numquam habuerunt. Hic error etiam ex Platonicorum schola processit, ut patet in eorum libris, estque præcedentis sequela.

3. Secundas nuptias contra Apostolicam doctrinam, tanquam stupra damnavit, hac de re promulgato libro de Monogamia. R. ex verbis Apostoli, qui in epistola ad Titum, pro remedio imbecillitatis humanæ, permittit viduis transire ad alias nuptias, ut præfatam epistolam legenti patet. Tum quia conjux mortuo alio conjuge æquè liber est, ac esset liber, antequam nuberet: ergo iterum in sua est voluntate, & libertate, si velit ad secundas nuptias transire.

4. Negavit Christianum hominem posse fide salva militem agere. R. Nam militia non est contra institutum Christianorum, & scimus sanctissimos viros etiam militasse. Deinde Christiana lex non destruit jura naturæ, ex quorum præscripto licet bella gerere, quæ sine militibus fieri utique non possunt.

Plures hæretici, ut sua probarent figmenta, conati sunt Tertulliani scripta pluribus in locis perperam accipere, & distorquere in pravum sensum: sic Calvinistæ ex quadam Tortulliani sententia, probare nituntur eundem sensisse in Calviniano sensu, circa Sacramentum Eucharistiæ: sed ab his, & aliis calumniis Tertullianum vindicatum, videre est in Natali Alexandro, seculo tertio. Vide etiam Cerdæ commentaria in eundem Tertullianum.

VI. Tetraditæ. Aspis secundus fuit Severus, cujus sectatores ab Episcopis Severianis diversa nomina sortiti sunt: inter quos numerantur *Tetraditæ*, à Tetradio Severiano nuncupati. Ex Niceph. cap. 49.

XV. Thaboritæ. Joannes de Zischa, Joannis Hussi erroribus infectus, Thaboritarum dux fuit. Dicti sunt autem Thaboritæ à Monte quodam, quem Zischa occupavit in Bohemia, mœnibus cinxit, ibidemque finxit, quasi in Monte Thabor se Christi transfigurationem vidisse, & veræ fidei veritatem accepisse. Zischa Monoculus, postmodùm omnino cœcus, emersit sub Sigismundo Imperatore, currente seculo decimo quinto, communiter decessisse creditur anno 1424. Creverat in aulâ Sigismundi, postmodùm Imperialis exercitus Dux constitutus, cum plures retulisset victorias, factum est, ut Bohemi tanquam Angelum de cœlo missum venerarentur; quare ipse in superbiam elatus, se Hussitarum in Bohemia coriphæum constituit, & factus Christianæ religionis infensissimus hostis, Monasteria incendiis devastans, sacras Imagines dissipavit, neque aliam imaginem retinuerunt Thaboritæ, nisi imaginem Angeli, qui calicem in manu tenebat, super Civitatis portam constitutam, ut innue-

runt se cum Bohemis, sive Calixtinis communionem sub utraque specie ut necessariam amplecti, & imaginem Zischæ, quem pene ut numen venerabantur. Tandem Zischa peste decessit, cum ex cute sua præcepisset tympanum bellicum construi, ad cujus sonitum hostes quàm primo fugandos asserebat. Mortuo Zischa, Thaboritæ in factiones dispersi, tandem à sacra expeditione fuerunt exterminati. Thaboritarum errores verbo *Hussitæ* reprobantur. Consule Æneam Sylvium in Hist. Bohem.

I. THEBUTES, unus fuit ex primariis hæreticis, qui scissionem in Ecclesia fecerunt, prout refert Egesippus, de quo etiam mentionem facit Eusebius Cæsariensis in sua historia Ecclesiastica lib. 4. cap. 18. Cum ægrè ferret, se ad Episcopatum non esse promotum, circa annum 60. ab Ecclesia se segregavit: quales autem erro es introduxerit, compertum non habemus, sicut & incertum, an sectatores habuerit. Aliqui asserunt Simoni mago, & Menandro adhæsisse & *Cleobium Dosithæum, Gotrbæum* sectatores habuisse.

II. THEBULIS. Martirio coronato Simeone, anno 109. Jerosolymorum Episcopo, in ejus locum suffectus est Justus, rejecto Thebulæ quondam Judæo, qui repulsæ impatiens, Ecclesiam Jerosolymitanam erroris labe inficere exorsus est: quos autem errores docuerit, non refert Egesippus, à quo Eusebius hanc desumpsit narrationem. Vixit initio secundi seculi. Ex Eusebio in Chronic.

VI. THEMISTIANI. Grassante in Oriente anno 519. corruptibilium, & incorruptibilium factione, Timotheus Alexandrinus Episcopus, Severi opinioni de corruptibilitate adhærens, Themistium ejusdem Ecclesiæ Diaconum in suam opinionem trahere contendit: sed renuente Themistio, qui incorruptibilium factioni adhærebat, Timothei Episcopi corruptibilium fautoris à communione secessit cum pluribus, qui in Ægypto Themistiani sunt nuncupati. Vide verbo *Julianus Alicarnasseus. Corruptibiles, Incorruptibiles*. Ex Leontio de Sectis act. 5.

III. THEOCATAGNOSTÆ. Dicti fuerunt Theocatagnostæ, etiam *Blasphemi*, & *Contumeliosi*, eo quòd Deum ipsum auderent arguere, quasi quædam facta pecca minosa commisisset. Similiter in Sanctos procaces, imò & in sacris litteris plura à rectis moribus dissona contineri blasphemabant. Agit de his hæreticis Sanderus, hæresi 14.

IX. THEOCTISTUS, professione Eremita in multos impegit errores, sed à Theodoro Studita sæpius admonitus, ad pœnitentiam ductus, suas tandem retractavit erroneas opiniones, sicut ex epistola Theodori ad Theoctistum colligitur. ExSpond. in Epitom.

1. Asserebat beatissimam Virginem non ex viro & fæmina genitam fuisse, sed ante secula extitisse. R. ex sacris paginis ubi constat, Christum Dominum ex semine Abrahæ, & Davidis natum esse. Quod asseri non posset, nisi ex illis nata fuisset sanctissima ejus Mater, cum Christus ortus fuerit sine humano Patre. Fuit ergo Maria genita, & nata ut cæteri homines in tempore. Propterea locum illum Isaiæ: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet*, ita interpretatur S. Hieronymus, & cum illo Catholica Ecclesia, quod nempè de semine Jesse patris David processerit, tamquam virgula ex radice Deipara Virgo, ex qua processit flos Christus. Nihil ergo non commune secundùm naturam, Virginis generationi aut origini, sed illud singulare, quòd communis peccati mortem in sua conceptione non incurrerit.

2. Christum Dominum non fuisse crucifixum. R. ex Symbolo Apostolorum, & ex quatuor Evangeliis, ubi Christi passio describitur.

3. Dæmones post Judicium salvandos fore. R. verbo *Ægidius*.

4. Monachum unum posse à pœnis inferni eruere centum quinquaginta damnatos effutiebat, sustinens etiam recipiendum esse librum quemdam apocryphum, Antonii dictum, in quo plura impia, & blasphema continebantur.

IX. THEODA. Anno 848. mulier natione Svevica, nomine Theoda. Moguntiæ publicè blaterabat, se scire determinate ultimum diem Judicii prænunc a e. Juslu

Jussu Archiepiscopi carceri mancipata, confessa est, sola spe lucri se agere prophetissam; quare virgis cæsa, in exilium pulsa fuit. Ex Genebrardo.

XII. THEODORUS BALSAMON, Cartularius Ecclesiæ Constantinopolitanæ, pessimè affectus in Latinos, quòd ab eis detineretur Ecclesia Antiochena, cujus Patriarcham se esse dictitabat, in commentario, quod super Canones edidit, potissimum studuit diffamare Romanam Sedem, miscens apocrypha in sua collectione cum authenticis, ubi occasionem sumpsit scribendi contra cœlibatum Ecclesiæ Occidentalis, & contra jejunium Sabbati. Sed longè execrabiliora sunt, quæ evomit *In Meditatis*, sivè in responsione de Patriarcharum privilegiis, contra Romanum Pontificem. Ex Baron. anno 1193.

XVI. THEODORUS DORSCHIUS, natione Germanus, qui vixit cadente seculo 16. Francisci Davidis errorum propugnator fuit.

XVII. THEODORUS CORNARTIUS, Ordinis Batavorum Secretarius, sectam ex suo nomine fecit, cujus præcipuus error fuit Pelagium suscitare, negando peccatum Originale. Ex Spond.

II. THEODORUS BYZANTIUS CORIARIUS. Anno 196. sedente Victore Romano Pontifice, Theodorus Byzantius, professione Coriarius damnatur, & ab Ecclesia ejicitur. Tempore persecutionis, sub Marco Aurelio comprehensus, & in judicio examinatus, cum Christum negasset, & id posteà ei exprobaretur Romæ, ubi præ pudore confugerat, in defensionem suæ culpæ novum excogitavit errorem, asserendo se non Deum Christum negasse, sed hominem; quapropter sustinuit, Christum non esse de Spiritu sancto conceptum, natum ex Virgine, sed esse purum hominem, nulla aliâ præ cæteris excellentia, nisi solius justitiæ insignitum. Ejus Sectatores nuncupati sunt Theodotiani. R. verbo *Cerinthus*, *Budneitæ*. Ex Theodoreto hæretic. fabul. lib. 2.

V. THEODORUS MOPSUESTENUS, de quo agit Liberatus in Breviario, quinto currente seculo vixit. Ex Monacho factus Episcopus Mopsuestenus in Cilicia, socium in Monasterio habuit S. Joannem Chrysostomum, qui miseratus errores Theodori ad vitia proclivis, ad eundem Tractatum scripsit, ut ad saniorem frugem revocaret; sed sensuum illecebris immersus Theodorus adhuc Monachus, in iisdem perstitit, licèt Episcopus, & usque ad decessum perseveravit. Cum tamen esset dicendi gratia valde disertus, quosdam auditores habuit, inter quos fuit Nestorius, qui suam impiam doctrinam Nestorianam hausit sub disciplina Theodori Mopsuesteni, contra quem, & ejus scripta, anathema pronunciatum fuit in quinta Synodo generali, celebrata anno 553. quo tempore jam Theodorus decesserat; primusque fuit inter hæreticos, qui post suum decessum ab Ecclesia fuit damnatus, nondum enim Ecclesia definierat hæreticos, judicio publico & anathemate, etiam post eorum mortem posse damnari. Scripsit contra Theodorum S. Joannes Damascenus, & eum vocat lib. 3. cap. 3. Deo odibilem. & igne dignum. Theodorum licèt jam mortuum, etiam anathematizavit Nonnus sanctæ memoriæ, Edessenæ Civitatis Episcopus. Verbo *Nestorius*, errores Mopsuesteni reprobantur. Cæterùm peculiaris ejus error fuit asserere, quòd in veteri Testamento nihil propriè dicatur de Christo, quod reprobatur verbo *Judæi*, contrà quos ostendimus impleta in Christo vaticinia Prophetarum.

VII. THEODORUS PHARANITA, cujus historiam perstringit Baronius anno 649. Episcopus, obscuri quidem nominis vir, sed ex sua impietate optimè notus, qui & ideò princeps erroris habitus est, quòd ex ejus scriptis omnes, qui hæresim Monothelitarum promulgarunt, scandalum sumpserint. Cognitum siquidem est per Theodori scripta, ex quo fonte blasphemia flueret de unâ tantùm in Christo voluntate, & operatione, nempe ex eo, quod Theodorus assereret, incorporaliter ex utero processisse Dominum nostrum Jesum Christum; quare in sexta Synodo, sub Martino Pontifice anathema dictum est Theodoro Pharanitæ, ejusque scripta reprobata. Christum autem

verum hominem, nempe cum integra natura humana in utero Virginis assumpta, ex utero Virginis processisse, probant quatuor Evangelia, in quibus Christi nativitas exprimitur; ubi Mriam peperisse infantem, quem statim pannis involuit, narratur. Item Angelus ad Mariam dixit: *Concipies in utero, & paries filium*. Filium ergo peperit, quem in utero concepit ergo falsum est, incorporaliter Christum ex utero Virginis processisse.

VII. THEODORUS SYNCELLUS, Presbyter, & Monthelita impudentissimus, custos vasorum Ecclesiæ, anno 666. eligitur Patriarcha Constantinopolitanus, regnante Constante Imperatore. Factus signifer hæresis Monothelitæ, delere ausus est è diptycis nomina Romanorum Pontificum, uno excepto Honorio, quem, sed perperam, ut suo loco diximus, Monothelitam fuisse arbitrabatur. Cum autem ipse Imperator ferre non valeret Theodori procacitatem, qui contra expressam ipsius Imperatoris prohibitionem, Vitalianum Papam e sacris diptycis erasserat, eundem statim à Sede Constantinopolitana expulit, & in sexta Synodo Oecumenica damnatus fuit, cui successit Georgius: sed post triennium mortuo Georgio, simulante Theodoro Catholicam fidem, iterum ad Sedem pristinam fuit assumptus: reverà tamen in sua pertinacia persistens, fraudulenter corrupit acta Synodi. Ex Baronio.

VI. THEODOSIUS ACEPHALUS, orationum scriptor, & sectator Severi Acephalorum capitis, corruptibilium hæresis inventoris, electus fuit contrà Gajanum Episcopus Antiochenus; in hac enim promotione duæ fuerunt electorum factiones, quarum una stetit pro Theodosio alia pro Gajano. Sed cum Theodosius ferre non posset contra se odium populi, qui eum ægrè Episcopum esse patiebatur, à Sede discessit, secessitque Constantinopolim sub protectione Theodoræ Augustæ. Tempore quo Theodosius Constantinopoli degebat, ibidem Agnoetarum dogma excitatum est. Adversantibus novo dogmati pluribus, magna orta est de hoc dogmate inter contrarias partes altercatio. Qui cum Theodosio sentiebant, teste Joanne Damasceno, dicti sunt Theodosiani. Cum verò Theodosius subscribere renuisset Concilio Chalcedonensi, cujus erat infensissimus hostis, ab Imperatore Justiniano, anno 536. in exilium pulsus est. Hic notandum Agnoetas juxta nomen capitis, sub quo militabant, diversa nomina sortitos fuisse: dicti sunt enim *Themistiani* à Themistio Agnoetarum sectæ Principe: *Theodosiani* à Theodosio: *Jacobitæ* à Jacobo: *Barsaniani* à Barsanio, qui omnes diversis in locis eamdem Agnoetarum hæresim professi, a suo nomine sectatores suos nuncupari voluerunt. Vide *Agnoetæ*.

V. THEODOSIUS ALEXANDRINUS. Ab hoc Theodosio (grassante schismate in Alexandria ob electionem Episcopi Alexandrini, sufficiendi in locum Dioscori propter hæresim depositi) nominati sunt Theodosiani. Hujus rei historiam perstringit Spondanus in sua Epitome, anno 452. Cum itaque in electione Episcopi, Cives Alexandrini ab Ecclesia Catholica se segregassent, & in diversas factiones essent divisi, alii dicti sunt *Ægyptii*, alii *Schematici*, alii *Monophysitæ*, alii *Jacobitæ*, alii demum *Theodosiani*. Porrò in iisdem diffidentibus reducendis, plurimum laboravit Marcianus Imperator; qua de re sermonem prosequitur Spondanus loco citato, ad quem lectorem remittimus.

V. THEODOSIUS EUTYCHIANUS. Quidam Pseudo-monachi Eutychiani in Palæstina, anno 452. cum impudenter nimis assererent Concilium Chalcedonense fuisse congregationem Nestorianam, in suam sententiam plurimos duxerunt, adeò ut expulso qui eis adversabatur Juvenale Jerosolymitano Episcopo Theodosium quemdam Pseudo-monachum, hominem perditissimum in ejus locum substituerint: qui Theodosius raptà in suam hæresim Eudoxia Augustâ, in tota Palæstina Catholicos cædibus, tormentis, exiliis exagitavit, ad hoc ut Synodo Chalcedonensi adversarentur. Sed reclamantibus ejus flagitiis, post viginti menses, quibus Sedem Jerosolymitanam occupaverat, cum ad Imperatorem jussus

jussus esset perduci, aufugit in montem Sina. Adversus Theodosium pro defensione Catholicæ fidei egregie scripsit Cyrillus, discipulus magni S. Anthimi Anachoretæ.

XVI. THEODOSIUS SCHINBERGIUS, scriptis Joannis Summeri Epistolam præfixit, in quâ plures inservit errores: ibi enim potissimum negat Trinitatis mysterium. Vixit cadente seculo 16.

II. THEODOTUS PROSELYTUS, Patria Ephesinus, Marcionis hæresiarchæ sectator, ad Judaismum declinans, vixit cadente seculo secundo; & cum Hebraici & Græci sermonis esset peritissimus novam Divinæ Scripturæ translationem fecit, quæ tertia translatio dicta est, sed pluribus referta erroribus, quippe quæ ab hæretico compaginata, repugnans in pluribus versioni Septuaginta duorum. Illam jure merito improbat S. Hieronymus, lib. 2. contra Ruffinum.

X. THEODOTUS MILLISENUS, dictus Cassiterra, erat ex eorum numero, qui Spathari dicebantur. Ille fuit cujus fraude Leo Imperator in hæresim Iconoclastarum perductus, pro mercede suæ impietatis Patriarchatum Urbis ab Imperatore obtinuit, expulso Nicephoro legitimo, & Catholico Episcopo, anno 814. Ex Baronio.

II. THEODOTUS MONTANISTA, fuit primus doctrinæ Montani procurator, sive promotor, statim ac decessit Montanus. Sed mente captus, & à fraudulento spiritu, cui se crediderat, in sublime aliquando delatus per aera, de repentè præceps dejectus, misere periit. Ex Eusebio Eccles. hist. cap. 15.

II. THEODOTUS TRAPEZITA. Idem significat Trapezita, ac opifex argentarius, qualis fuit Theodotus Melchisedechianorum auctor, qui vixit circa finem secundi seculi. Dixit, Christum purum hominem esse, licèt ex Spiritu sancto conceptum, & de Maria Virgine natum, inferiorem tamen Melchisedech fuisse, eo quòd dictum sit de Christo: *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*; nam illum Melchisedech advocatum esse Angelorum, Christum vero advocatum esse humani generis affirmabat. De priori Melchisedech comprehendi non posse initium, aut finem, ideoque Melchisedech, Christo esse præstantiorem. Vide *Melchisedechiani*, de Theodoto mentionem facit Tertullianus, de Præscrip. cap. ultimo.

IV. THEOGNIS. De Theognide, quem alii Thogenem appellant, Niceæ Civitatis Episcopo, plura differit Nicephorus, lib. 8. cap. 18. Arianæ hæresis propugnator acerrimus, in Concilio Nicæno vocem *Homousion*, quæ consubstantialitatem significat, admittere recusavit. Unus ex illis potissimum fuit, qui in D. Athanasium excitatâ persecutione, sancto Episcopo tot ærumnas pepererunt: quare Theognis in exilium pulsus, cum ægrè ferret se à sua Sede dimissum, ut ad eamdem revocaretur omnem viam sibi exclusam animadvertens nisi cum Nicæna Synodo sentiret, simulavit se ab Arii sententia discedere, & cum Catholica Ecclesia sentire; transmisso, ad primarios Episcopos pœnitentiæ libello. Decantata proinde palinodia, ad suam sedem ab Imperatore revocatus, vix eandem obtinuit, cum in pristinum Arii errorem relapsus, in eodem impœnitens decessit. Difficile erat meliorem frugem ab eo sperare, qui pœnarum timore perteritus, in persecutione Diocletinai idolis sacrificaverat in opprobrium fidei, quam à Luciano Martyre, cujus fuerat auditor, didicerat.

IV. THEONAS, Marmaricenus Episcopus, accerimus Arii propugnator, proinde à sancta Synodo Nicæna anathemati nominatim subjectus fuit. Ex actibus Synod. Nicænæ.

VIII. THEOPHILUS, Metropolitanus Nacollæ in Phrygia, primus omnium Episcoporum adversus sacras Imagines pugnavit una cum Leone Isauro. Ex Spond. in Epitom. anno 726.

VI. THEOPASCHITÆ, iidem sunt ac Monophysitæ, sive Monotelitæ. Vide etiam verbo *Cnaphæus*.

IV. THEOPHRONIUS, natione Cappadox, Eunomium præceptorem habuit. In Philosophicis scientiis instructus, tra-

tractatum composuit inscriptum *De exercitio mentis*; sed cum potius Sophista esset, quam Philosophus, probare contendebat quòd Deus, id quod non extat præscriret, quod extat sciret, & quod extitit, memoria reitineret, mutationem in Deo inducens, quasi cognitionem transferret ad presentia, ad futura, & ad præterita cum tam præsentia, quam præteritia, & futura semper sint, & fuerint nuda, & aperta oculis Dei, qui nulli potest esse, propter suam essentialem immutabilitatem, mutationi obnoxius. De quo legitur in Scrip. *Ego Deus & non mutor*. Tum quia immutabilitas est perfectio simpliciter simplex, quæ necessario esse debet in Deo. Tum quia agens mutatur, ut acquirat sibi bonum, Deus infinite bonus nequit sibi acquirere bonum ergo nequit mutationi esse obnoxius. Perbelle D. Prosper sic cecinit.

Utque rebus cunctis simul est Deus omnibus unus.
Sic rerum metas secum habet, ac numeros.
Nec serum, aut properum sibi sentit in ordine rerum,
Cui cuncta assistunt acta, & agenda simul.

Ab Eunomianis ipsis repudiatus fuit; quapropter conventus suos seorsim ab Eunomianis congregans, sub nomine suo hæresim instituit, cujus sequaces dicti sunt *Eunomio-Theophroniani*, qui præter Eunomii errores, adhuc.

Docebant, Baptismum per unicam mersionem, in solo nomine Christi faciendum, conferri debere, nulla factâ mentione, sanctissimæ Trinitatis. R. verbo *Angnotæ*. De Theophronio scribit Nicephorus lib. 12. cap. 32.

II. Theotimus, Valentini discipulus, anno 175. De hoc scribit Tertullianus adversus Valentinum.

II. Thessarescedecatitæ hæretici, pro ut placet Tertulliano, in opusculo De hæresibus, autorem habuerunt quendam nomine *Blastum*. Epiphanius verò, lib. 2. contra hæreses, vult ex Quintillianistarum, & Priscillianorum duabus sectis permixtis emersisse Thessarescedecatitas, quos eosdem esse, ac Quartodecimanos ex eorum errore colligitur. Quare autem sic fuerint nuncupati, nullibi apud eos, qui de hac hæresi agunt exprimitur. Argumentari licèt, vel ab aliquo erroris propagatore, vel à loco in quo error fuèrit propagatus, hoc nomen potuisse sortiri, Vide *Pascatitæ*, & *Quartodecimiani*.

VIII. Thnetopsychitæ. Agit de Thnetopsychitis Sanderus hæresi 123. Credebant hominum animas, non secus ac belvas, una cum corpore extingui; hoc enim significat Græca vox composita *Thnetopsychita*. R. vèrbo *Arabes*.

XIV. Thomas, natione Apulus, Parisiis se à Spiritu Sancto missum ad confundendos errores, & virtutes exaltandas firmiter asserebat, libro edito, in quo statum Ecclesiastici ordinis turpiter diffamabat, beatissimam Virginem vilipendens, & Sanctos, quos omnes hæreticos esse dicere audebat. Mundum non amplius a Deo Patre, vel Filio, sed à Spiritu sancto gubernandum asserens, neque indigere mortales Sacramentis effutiens, igni damnatur. Sed cum à Medicis non sani capitis judicatus fuerit commutatâ pœna, perpetuo carceri fuit adictus. Ex Spond. anno 1388.

III. Thomas Manicheus, unus fuit ex tribus primariis Manetis discipulis, quem Manes ad Indos destinavit, ut ibidem suam hæresim promulgaret, sicut & alium suum discipulum, nomine *Adam*, ad Syros in superiores Orientis partes legatum impiæ prædicationis fecerat, secum retento Hermea suæ impietatis collega. Ex S. Epiph. hæresi 66.

XVI. Thomas Hobbes, Anglus, cadente seculo 16. ortus Oxfordii, studiis operam dedit, pluribusque postmodum peragratis regionibus, in Gallia Mathematicæ scientiæ applicuit, & librum vulgavit inscriptum *De cive* in quo pene totiùs, in materiâ religionis, regiminis Regem dispensatorem constituit. Alios libros Angliam reversus edidit, in quibus plures hæreticales propositiones est reperire; omnia esse corporalia arbi-

arbitratus est. Atheus communiter creditus, anno 1639. decessit.

VIII. Thymoleuntes. Iconoclastis hoc novum nomen, scilicet *Thimoleuntes* inditum, eo quod eos, qui sacras Imagines exciperent, aut salutarent, plagis & suppliciis sine modo afficerent. Ex Damasceno de hæres.

XVI. Tibbe. Vide *Memnonitæ*.

IV. Ticonius, natione Afer, secta Donatista, nihilominus Parmenianum redarguit asserentem, Ecclesiam veram solum esse apud Donatistas. Contra Ticonium scripsit Parmenianus, sed à Ticonio felicius fuit superatus. Mirum, quod Ticonius factus Donatistarum impugnator, nihilominus Donati erroribus omnino non renunciaverit, sed à Donatistis divisus, in novo schismate, cujus fuit coriphæus, decessit. Ex S. Augustino, libr. contra Parm.

XVI. Tilemanus. De ipso actum sub nomine Heshusius: nihilominus hic de eodem iterum sermo instituitur, ad reprobandos uno ictu omnes illos, qui volunt Pontificem errare posse in fide. Solent itaque ejusmodi homines, ut suam opinionem sustineant, obiicere aliquos Pontifices, quos de facto hæreticos fuisse impudenter, & sine ullo prorsus valido fundamento asseverant; sed quia istæ sunt quæstiones de facto, consequenter hujusmodi objectiones solvendæ sunt testimonio gravissimorum virorum, qui contrarium profitentur. Pontifices verò, quos in hæresim lapsos testantur hæreticis, sunt, Liberius, quem Arianum fuisse asserit Tilemanus, lib. de Ecclesia cap. 9. sed contra mendacium Tilemanni stat primo Liberius ipse, epist. 1. ad Athanasium, in qua profitetur se amplecti fidem Concilii Nicæni, quod certe non fecisset, si fuisset Arianus. Hæc autem epistola refertur in Thesauro Catholico. Liberium vindicat S. Atanasius, Apologia 2., in qua profitetur quod. Liberius maluit pati exilium, quam adhærere Arianis: idem asserit Ammianus Marcellinus, Ethnicus, lib. 15. cap. 6. qui vixit circa annum 360. Ambrosius lib. 3. de Virginibus, vocat Liberium virum sanctæ memoriæ, cui adstipulatur Damasus in Pontificali. Siricius Papa, epist. ad Himericum cap. 1. Socrates lib. 4. cap. 11. Sozomenus lib. 4. cap. 10. Theodoretus Ecclesiasticæ historiæ lib. 2. cap. 15. Simeon Metaphrastes in vita S. Athanasii. Nicephorus Calistus lib. 9. cap. 37.

Negari utique non potest, convicente testimonio Athanasii ad solitariam vitam agentes, & testimonio Hieronymi de viris illustribus, cap. 97. quod Liberius tandem victus tædio exilii, subscripserit latam sententiam ab Arianis in Athanasium; attamen hinc deduci non potest, ut prætendunt hæretici, quod in fide erraverit; nam & si hæretici persequebantur Atanasium causa fidei, tamen non causam fidei, sed crimina circa mores prætexebant, & Liberius consensit in damnationem Athanasii propter crimina illi objecta, non propter ejus fidem. Pari ratione cum hæreticis communicavit, quia Catholicos se fingebant. Unde potius Liberius dici debet deceptus circa informationem causæ Athanasii, & circa communionem cum hæreticis, qui ut Liberium deciperent, Catholicos se fingebant. Nec nostrum est contendere, Liberium non peccasse, sed à fide non defecisse.

Alius Pontifex, quem in hæresim prolapsum dicunt, est Felix Secundus, quem etiam Ariana hæresi infectum fuisse asserit Tilemannus. Attamen fuisse virum Orthodoxum testatur Damasus in Pontificali, ubi pro fidei constantiâ martyrio coronatum asserit, ejusque memoria in Martyrologio commendatur, quarto Kalendas Augusti à Bedâ, Usuardo, Baronio, & à pluribus aliis, qui de summis Pontificibus scripserunt. Verum est, quod antequam creatus esset Pontifex, cum Arianis communicavit, attamen numquam Arianam hæresim professus est; quod satis ex eo patet, quod damnaverit Constantium hæreticum, qua de causa capitis obtruncatione martyrio coronatur. Pontificem illum non omnes recipiunt: qua de re controversiæ mihi supersedendum credidi.

Sequitur Honorius Primus, qui hæresis nota inuritur a Nilo Thessalonicensi, & a

& a Magdeburgensibus Centuria 7., ubi eundem Monothelitam fuisse, sed falsò proferunt, reclamante S. Martino, qui tempore Honorii vixit, & eundem virum Catholicum predicat, quod præstat & Beda in historia Anglicana, lib. 2. cap. 17. Platina etiam tamquam virum sanctissimum Honorium commendat. Epistolæ Honorii ad Sergium, ex quibus eundem Monothelitam fuisse præfati hæretici autumant, sicut & alii Romanæ Sedi injurii, qui se tamen Catholicos dicunt, longe aliud important. Nam quòd disputationem eo tempore supprimere tentaverit, veritus Orientales tumultus, non est quòd errorem approbaverit. Quòd si videtur significasse diversas non esse in Christo voluntates, Catholico sensu id dixit, removens a Christo rebellis concupiscentiæ appetitum, & animale *velle* perversæ naturæ, ut Abbas Joannes Honorii a Secretis patentèr scripsit, apud S. Maximum in Dialogo contra Phyrrhum. Acta sextæ Synodi, in quibus Liberius damnatur corrupta esse, multi probant, Baron., Bellarm., Marchesius in Vindiciis Honorii, licèt acta Concilii, ut incorrupta sustineat, tamen sapienter notat, damnatum Honorium propter negligentiam in hæresi extirpanda, ut jam notaverat Leo Secundus, in epist. ad Episcopos Hispaniæ. Omnes Latini historici, ubi de Monothelitis agunt, nullam de Honorio mentionem faciunt. Hac de re jam actum est, ubi de voluntate Christi, & ibi brevitèr Honorius a tali labe est vindicatus.

Profertur insuper Silvester Secundus, quem Tilemannus, Magdeburgenses, Lutherani, & Calvinistæ Negromanticum fuisse contendunt: sed contra clamat Epitaphium, quod hodie adhuc legitur ad ejus sepulcrum in Ecclesia Lateranensi. Sanctum fuisse virum commendant antiqua monumenta, & antiqui Scriptores. Hermannus Contractus in Chronicis, de anno 1000. Sigebertus Gemblacensis, de anno 992. Blondus Flavius, Decadis 2. lib. 3. hæc habet; *Nullus Scriptorum affirmare dubitat Silvestrum Secundum litteris, moribusque ornatissimum fuisse*.

Accedunt ultimò Historiographi Lutherani, & Magdeburgenses in Sanctissimum virum Gregorium Septimum, antea Hildebrandum debacchantes, quem ob sua scelera Pontificatu indignum probare conantur. Sed eorum mendacia convincuntur adeò apertis Sanctorum virorum testimoniis, qui Gregorium Septimum prædicant, ut nullus de ejus sanctitate maneat dubitationi locus. Inter illos autem, qui Gregorium Septimum virum sanctissimum commendant, proferri potest Petrus Damiani, epist. 1. ad Hildebrandum, & S. Anselmus, epist. 8. ad Guillelmum Abbatem Hirsaugiensem, testes utiq; omni exceptione majores. De Gregorio Septimo, utpote in albo Sanctorum adscripto, celebrat Officium sub ritu duplici Ordo sancti Benedicti, sub die 28. Maii, cujus institutum sub nomine Hildebrandi, in Cluniacensi Monasterio professus erat. Sed & universalis hodie Ecclesia, Deo vindice, illum eodem officio decorat.

Hic etiam de Vigilio Pontifice agendum fore videtur, quem in hæresim lapsum fuisse in causa trium capitulorum aliqui, sed frustra probare contendunt: qua de re agimus in fine operis, ubi de controversiis, quæ ad Ecclesiasticam historiam pertinent, differimus, & a nota hæresis Vigilium vindicatum ostendimus. Auctores, qui torvis oculis S. Romanæ Sedis in rebus fidei decernendis infallibilem prærogativam deprehendunt, adhuc obiiciunt exempla Clementis III., Innocentii III. Bonifacii VIII., & Sixti V. per quæ evincere contendunt Romanos Pontifices in definitionibus fidei posse errori esse obnoxios. Asserunt itaque Clementem III. in Decretali *Laudabilem*, decrevisse solubile esse matrimonium, si alter ex conjugibus in hæresim incidat: sed nullo prorsus absque fundamento, ex præfata Decretali colligi potest illata propositio. nam præter quam quod Decretalis *Laudabilem* revocata fuit sub Innocentio III. Pontifex, qui Decretalem *Laudabilem* proposuit, tamquam homo privatus suum in ea expressit sensum, quod colligitur ex illis verbis in Decretali præfata insertis *Non videtur nobis*. Cum autem Pontifices aliquid proponunt tamquam dogma fidei ab universo Fidelium cætu accipiendum

dum, non loquuntur sub dubiis terminis, sed absolutè.

Circa Bonifacium VIII. probant ex ejus Bulla *Vnam Sanctam*, quam Clementem V. revocasse asserunt, Pontificem non esse infallibilem. Constat tamen Clementem V. non revocasse, sed explicuisse bullam *Vnam Sanctam*, quam adhuc vivente Bonifacio VIII. in pravum sensum fuisse à malevolis acceptam, ipse Bonifacius conquestus est.

Tandem falsum est, Innocentium Tertium declarasse in certo casu posse à Confessario confessionem pœnitentis revelari, hoc enim prorsùs fictitium est commentum.

Demum ex eo, quòd Sixtus V. in Bulla, quam præfecit Bibliæ sacræ, declaraverit impressionem Bibliorum ejus jussu factam esse purissimam, omninoque concordare cum Vulgata, & nihilominùs Clemens VIII. emendatiorem editionem postmodùm promulgaverit, deducere contendunt Romani Pontificis antagonistæ, Sixtum V. proposuisse editionem Bibliorum universæ Ecclesiæ, tanquam purissimam, quæ tamen, ut talis à Clemente VIII. approbata non fuit: quandoquidem Clemens VIII. puriorem adhuc editionem suprà Sixtinam promulgavit, & quodammodò Sixti V. editionem suppressit. Attamen tantum abest, quòd Clemens VIII. per novam editionem Bibliorum, ejus jussu factam, Sixtinam suppresserit, ut quinimo voluerit semper Bibliam sacram nomen Sixtinæ editionis retinere, solùmque addidit Sixtinam editionem iterum fuisse jussu Clementis VIII. recognitam. Porrò omnes instantias, quæ contra infallibilitatem Romani Pontificis à malevolis proponuntur, nervosè & lepide solutas videre est in quodam opusculo, ab innominato Theologo edito Coloniæ, apud Petrum Martéau, anno 1688. lingua Gallica, cujus operis sequens est titulus. *Remarques d' un Theologien sur le traitè historique de l' etablissement, & des prerogatives de l' eglise de Rome, & de ses Eucques, composè par Monsieur Maimbourg*.

XVII. Tilenus, disputationem habuit contra Gommaristas. Petrus Mollinus Gallus Calvinista, fuit Tileni oppugnator. Ambo de unione hypostatica, naturarum distinctione, proprietatibus, & officiis disceptantes, pugnas verbo, & scripto ediderunt; quapropter Tilenus in sua sententia persistens, novam scholam Calvinianam, à ceteris Galliæ Calvinistis segregatam, Seduni aperuit, in qua nihil novi protulit supra Calvinianam hæresim, nisi quòd à ceteris Calvinistis segregatus, diversitate terminorum Calvinianum dogma, præcipuè circà unionem hypostaticam explicare contendit. Ex Spond. anno 1613.

VI. Timotheus, homo nefandus, vita impurissimus, Theopaschitarum obstinatissimus sectator, licèt pro temporum opportunitate consueverit fidem ad horam mutare, intrusus est ab Anastasio Imperatore in Sedem Constantinopolitanam, quam cum injustè occuparet, repentina morte sublatus reliquit, Ex Evagrio lib. 3.

V. Timotheus Elurus. Hujus Timothei sequaces etiam dicti sunt Timotheani. Vixit post medium seculi quinti: fuit cognomento Elurus, ex Pseudomonacho creatus Presbyter. Alexandriam veniens, à sectatoribus Dioscori in Pontificium Alexandriæ thronum fuit intrusus, quam electionem Leo Papa Romanus improbavit. Ausus proinde anathema inferre in ipsum Romanum Pontificem; quare Leo Augustus jussit invasorem Ecclesiæ Alexandrinæ Timotheum ejici, & relegari Chersonam. Sed mortuo Leone Augusto, à successore Zenone revocatus, vehementiori furore accensus, Alexandriam reversus, multa nefanda in Catholicos debachatus est; & hinc Constantinopolim profectus, faustis acclamationibus ab Eutychianis receptus, turbas interim movit in Catholicos, Zenonis fretus patrocinio, quo promovente, cum Timotheus Elurus magna pompa duceretur ad Ecclesiam Christianorum ab Eutychianis, quibus fuerat à Zenone concessa, factum est magna Dei providentia, ut Elurus ex jumento cadens, quo vehebatur, fracto crure coactus fuerit domum revertere. Sed sub Dei flagello nihilo melior factus, imo semper deterior, Zenonem indu-

induxit ad revocandos omnes hæreticos, quos ejectis Orthodoxis, in Ecclesiam intrusit: quare procurante Eluro, restitutus est Ecclesiæ Antiochenæ Petrus Fullo, impiissimus hæreticus, de quo actum suo loco, sicut etiam Eluro suadente Basilius Imperator, Zenonis successor, encyclicam edidit sanctionem contra Chalcedonense Concilium, quasi illud discordiarum seminarium esset, multaque constituisset contra fidem. Sed suæ pessimæ vitæ tandem pertæsus, & à mala conscientia exagitatus Elurus, sibi veneno mortem conscivit, cum tot malorum auctor extitisset, Dioscori, & Eutychetis sectator; supra quorum errores docuit verbo, & scriptis, Verbum ita carnem factum, ut manente Verbo in sua substantiâ, & homine in sua natura subsistente; societate, non personæ unitate, unam Filii Dei factam dici personam assereret: contra quem eruditè scripsit Samuel Syrus, ut refert Gennadius de Scriptoribus Ecclesiasticis, cap. 81.

IV. Timotheani Apollinaristæ. De quodam Timotheo, unà cum Vitale Apollinaris discipulo mentionem facit Baronius, anno 373., & ab hoc Timotheo, doctrinæ Apollinaris propugnatore, nuncupatos esse ejus sequaces Timotheanos perhibet. Damnatus autem fuit Timotheus à S. Damaso Papa in Concilio Romæ convocato.

XII. Tolosani. Vide *Albigenses*, sic dicti, eò quòd in partibus Tolosæ potissimùm debaccharentur.

IV. Traditores. Persequente Diocletiano Catholicos, ineunte seculo quarto promulgatum est edictum, ut Christianorum codices igni subjicerentur. Statim in omni Provinciâ Præsides adhibitis tormentis invigilarunt, ut à Christianis codices traderentur. Qui atrocitate pœnarum perterriti, libros, quos apud se habebant, tradiderunt, vocati sunt Traditores, qui juncti postmodùm Donatistis, acriter Catholicos vexaverunt. Vide Beron. hac de re copiosè differentem.

XVI. Transylvani. Vigent in Transylvania Hæretici partim ex Lutheri, partim ex Calvini scholâ progeniti, qui inter cæteros errores improbant voces, quibus utimur in explicando mysterio Trinitatis, & Incarnationis, cujusmodi sunt *Essentia*, *Homousion*, *Hypostasis*, utpotè inauditas tum in Scriptura, tum in Patribus, & à Theologis Catholicis ad meram (ut ajunt) cavillationem adinventas: quod falsum esse ostenditur, quandoquidem tum in Scriptura, tum in SS. Patribus saltem quoad æquivalentiam usitata esse perhibentur. Et quidem de nomine *Essentiæ* habemus in sacris paginis, Exodi 3. *Ego sum, qui sum*, ergo si Deus est ens, cum ratio essentiæ competat omni enti, bene ratio essentiæ prædicatur de natura Divina. De nomine *Homousion*, quod significat esse consubstantiale, habemus Joann. 10. *Ego & pater unum sumus*. Utit r voce *Homousion*, ad significandam consubstantialitatem Filii cum Patre, auctor lib. de Amore Dei, qui inter opera S. Bernardi inferitur. De voce *Hypostasis* agunt Theologi, ubi de unione hypostatica. Quare autem vocibus plerumque novis utatur Ecclesia, ad magis explicandas antiquas fidei veritates, pulchrè explicat S. Vincentius Lyrinen. in Commonitorio, cap. 32. Sed & lege S. Hilarium, lib. adversùs Constantium Imperatorem, num. 16.

II. Trascodrugitæ. In plures sectas Montani descendentes divisi, dicti sunt etiam *Trascodrugitæ*, qui iidem sunt ac *Perticonasati*. Cum Catholicis vetus, & novum Testamentum suscipiunt; reliquos autem Prophetas suis falsis prophetis, nempè Montano, Priscæ, & Maximillæ postponunt, hos illis præstantiores esse jactantes. Ex Epiph. hæres. 48.

III. Transvasatores, qui dicebant Filium in Patre esse tanquam vas parvum in magno vase. Vide verbo *Metangismonitæ*.

XVII. Trastus, nomine Joannes, vixit initio seculi decimi septimi, & novam erigens pestilentiæ cathedram, cunctas, quæ antè ipsum fuerunt Ecclesias spernit, asserens in mortiferis jacuisse erroribus, eo quòd Sabatum Moysis in diem Dominicum fuerit translatum, neglectis etiam aliis festis, quæ Christus, & Apostoli observarunt. Nocturnas in-

dixit

dixit suis sectatoribus preces cum clamore, & sola spiritus suggestione fundendas. Ebionis hæreses excitavit, & circà pœnitentiæ Sacramentum sentit cum Hercule Coxam.

XVI. Transcunditionatores, orti sunt anno 1542. oppugnantes transubstantiationem in Sacram. Eucharistiæ, transcunditiationem invenerunt, dicentes, vinum & panem post consecrationem aliquid plus esse vino tabernario, & pane pistorio. Ex Edero.

XVII. Trepidantes. A voce Anglica *Quabers*, quæ trepidare significat, nuncupantur. Currente seculo 17. invaluit in Anglia hæc secta, institutore *Georgio Fox*, viro calceorum operario, quem ejus sectatores magnum Apostolum, & gloriosum Dei instrumentum acclamabant, in Oppido Cretonensi. Provinciæ Leycestrensis, à parentibus abjectæ originis genito: quapropter genitoris professionem secutus, calceatorem exercuit in Oppido Motthinghem. In sui operis exercitio sacram Scripturam secum tacitus meditabatur; sed utpotè qui ejusdem intelligentiam non habebat, perperam Scripturam intelligens, varios simul textus ineptè quodammodò assuebat. Cum naturalitèr ad melancholiam propenderet, ab eadem stimulatus, solitariam vitam selegit, & in suis meditationibus immersus, a spiritu mendacii ductus & illusus, supernarum revelationum favore à Deo insigniri arbitrabatur; quapropter ad prædicationis mùnus se à Deo destinatum inaniter arbitratus, ad reformandos hominum mores, publicè cœpit concionari, & inter præcipuos asseclas, & operarios in promovenda sua secta, habuit *Jacobum Nailor*, qui abdicatà militia, hisce phanaticis ductorem se præbuit; & licèt severè castigatus à Magistratibus, instigantibus Puritanis, obduratus nihilominus perstitit. Angli novitatum amatores, facilè ad audiendum novum concionatorem accurrerunt; quapropter ab affluentia populi in sua opinione obduratus, majori audacia ad suam confirmandam missionem prædicationi insistebat. Plura, sed ficta miracula orationum suarum intercessione patrata promulgans, paucos fidei articulos suis in concionibus proponens, totam religionem reducebat non solùm ad observantiam charitatis erga Deum, & proximum, sed & ad interiorum motuum observationem, quos unusquisque intrà se excitatos sentiebat. Suam religionem in tristi & religioso silentio reponens, statim prorumpebat in verba exhortatoria, per quæ auditores excitabat ad pœnitentiam, & concordiam. Ejus sectatores potissimùm in commercio summam affectant probitatem, ita ut in venditione rerum, neque obulum supra debitum mercis vendibilis pretium expetere auderent, semper faciem gravem, & modestam exhibentes, tàm in prosperis, quàm in adversis, tàm in habitu, quàm in cibo frugales. Illicitum credunt quodcumque juramentum, & bellum feris, non hominibus consonum execrantur, ægrè ferentes Ecclesiæ Anglicanæ pastores, utpotè mercenarios. Divitiarum etiam se contemptorem Georgius profitebatur; quapropter attenta externa vitæ probitate, quam affectabant hisce sectarii, universo populo Anglicano admirationi esse cœperunt. Sed Georgius novæ sectæ institutor, quia audacter templa ingrediebatur, & ministros Anglicanos concionantes deturbabat, verbum prædicationis assumens eosdem ministros habuit infensos, quibus stimulantibus sæpe fuit carceri mancipatus. Nihilominus ejus secta in Anglia multùm invaluit, anno 1666. cum *Guillelmus Peri*, natalibus, & ingenio celebris huic sectæ adhæsit, in qua licitum unicuique est prædicationis munus assumere, dummodò satis audax sit ad exhibendum publicè verbum concionatorium. Potiora hujus religionis exercitia consistunt in interna sui ipsius collectione ad audiendas (ut ajunt) Spiritus sancti motiones.

Quo ad dogmata, jam in hoc opere reprobata, publicas rejiciunt orationes, neque admittunt Sacramenta. Quo ad Baptismum conveniunt cum Anabaptistis. Animam credunt Dei esse particulam. Unumquemque in se ipso lumen sufficiens ad obtinendam salutem habere arbitrantur. Inutilem asserunt orationem ad salutem; & unumquemque per suam

propriam justitiam justificari volunt. Extra hunc mundum nullam gloriam expectandam profitentur, & omnia debere esse communia. Neminem debere dominum, aut magistrum vocari, neque ullum hominem supra alium majorem potestatem habere debere. Vivendum esse juxtà lumina interna, quæ unusquisque in se ipso experitur, per quæ solùm veram Scripturæ intelligentiam acquiri autumant. Nullam religionis cæremoniam admittendam, neque in civili consortio salutationis urbanitatem approbant. Qui copiosiora de hac secta desiderat, ejus historiam Amstelodami impressam anno 1695. percurrat.

VI. Trideitæ. Vide *Joannes Philiophonus*.

XVI. Trinitarii. Vide *Michael Servetus*, *& Deistæ*.

XVI. Trissacramentales, sunt molles Confessionistæ nostri temporis. Lipsiæ potissimum abundant, ex schola Lutheri progeniti. Tria tantum Sacramenta recipiunt, nempe Baptismum, Cœnam Domini, & Absolutionem. Ex Staphilo.

II. Tritheitæ, sivè Triformiani. Qui tres in Deo admittebant formas substantiales; aut essentias inter se distinctas eo modo quo personæ inter se distinguuntur, vocati sunt Tritheitæ, & Triformiani. Idem autem est admittere in Deo tres essentias realiter distinctas, ac admittere tres deos. Ex Niceph. lib. 18. cap. 49.

IV. Troglodıtæ, Eunomiani dicti sunt etiam Troglodıtæ, eo quod secretò conventus suos agerent, quos palam fieri prohibuerant leges Imperiales. Troglodıtæ autem quondam dicebantur apud Judæos, qui in abditis speluncis habitabant, ut idola colerent, & abominationes execrandas operarentur. Ex Theodoreto.

XVI. Tropistæ vocati sunt antiqui hæretici, qui dicebat, Verbum conversum esse in carnem. Eodem nomine novissime sunt nuncupati, qui sæculo decimo sexto dixerunt, in Eucharistia esse tantum figuram Corporis Christi, non autem verum Corpus. Ex Staphilo.

XI. Tudetctinus, natione Barbarus. Godeffridi Ducis Tusciæ Cappellanus, porposuit licite emi posse Episcopatus a Principibus laicis, absque crimine simoniæ, dummodo consecratio gratis acciperetur; sic enim non emi Sacerdotium, sed possessionem prædiorum, quæ venalia sunt, asserebat: quam hæresim primus ominum redarguit rationibus, atque authoritatitibus S. Petrus Damiani, Alexander II. Pontifex in decretali epistola vetuit, nequis omnino Episcopatus, Abbatias, & quæque beneficia Ecclesiastica emere posset.

Turcæ. Vide *Machometes*.

VI. Turco Christiani. Sic nuncupantur illi, qui Baptismo initiati unum, aut alterum Mahometis dogma sequuntur.

XIV. Turlupini: Nova secta in Galliis, & Allobrogibus Turlupinorum, de ridiculo schemmate dicta apparuit, alio nomine *Sodalitas paupertatis* nuncupata; à Gregorio XI, damnata, ope Amedei Sabaudiæ Ducis, Catholicæ religionis zelantissimi extincta, qui fidei zelus in omnibus Sabandiæ Ducibus semper efferbuit. Hujus religiosissimi Principis òpem in hac causa, cum Pontifex per literas exposceret, ad ejus nutum obsequentissimus Amedeus, statim militares vires, ærariumque obtulit pro comprimenda hac inquissima sectà, quæ jam longe lateque sese diffuderat, cui statim se opposuit Amedeus, ne per Italiam irrumperet; sicut & usque in præsens hoc potissimum Sabaudiæ Ducum religioni debet Italia, si eam non inficit hæresis, quæ quasi inter còmpedes in vallibus languens, ab eorundem solertià, & religione comprimitur, ne ultra possit dilatari. Præter Beguardorum errores, quos profitebatur Turlupini, docebant insuper, nihil pudere quemquam debere eorum, quæ a natura accepimus; quo persuasi dogmate, pudenda sine tegumento ostentabant & turpiter bestiarum more palam coibant. Voce etiam non esse ornandum dicebant, sed solo corde, eàque spiritus libertate, quæ Divinis legibus subjecta non esset. Fuit hæc secta ob turpidinem protinus extincta,

tincta, pluribus ejus sectatoribus igne combustis, tum in Sabaudiâ, tum Parisiis. Cæterum orationem vocalem Deo esse acceptam, constat ex Psal. 141. *Voce mea ad Dominum clamavi &c.* ex Psal. 119. Vide quæ dicta sunt contra *Hilarium Asianum*. Verum quidem est, quod orationem vocalem debet oratio interna, sive attentio & devotio comitarari, quam excitat òratio vocalis: experientia enim constat, quod cum Ecclesiam ingredimur, & audimus voces devote psallentium, ad devotionem excitamur. De Turlupinis scribit Spond. ad ann. 1372.

VII. TYPUS, sic nuncupatur edictum de hæresi Monothelitarum, promulgatum à Constante Imperatore, anno 648. damnatum à Martino Pontifice in Synodo Lateranensi anno 649

TYMPANISTÆ. Vide *Joannes Bechaim*

V

IV. ADIANI. Vide *Autropomorphitæ*.

XII. VALDENSES. Anno circiter 1168. Petrus Valdo civis Lugdunensis, sectam a suo nomine dictam instituit; erogatis siquidem in eleemosynam suis omnibus bonis pauperum multitudo maxima ipsi adhæsit, quos Apostolicam profiteri vitam ut doceret, sacram Scripturam Gallico idiomate explanavit quamobrem ab Ecclesiasticis Prælatis objurgatus, Ecclesiasticas reprehensiones contemnens, contra Romanam Ecclesiam, tamquam moribus depravatam blaterare est aggressus. Reinerus quondam inter Valdenses Episcopus, Dei afflante gratia ad Catholicam fidem conversus, de Valdensium secta, condemnata inconcilio generali Lateransi sub Alexandro Tertio, ejusque surculis opusculum scripsit. Interim sæpe in judicium pluribus in locis ubi grassabantur, vocati Valdenses, ubique repetitam damnationem retulerunt. Hac de re uberius agit Natal. Alex. art. 13. de Valdensibus: parag. septimo, inscripto de Valdensium damnatione, & impugnatoribus. Valdenses nuncupati sunt *Leonistæ*, & *Pauperes de Lugduno* ab Urbe ex quâ erruperunt. *Piccardi*. *Albigenses*, *Lombardi*, *Bohemi*, *Bulgari*, quia in his regionibus grassabantur. *Arnaldistæ*, *Esperenistæ*, *Josephitæ*, *Lolbardi* à variis ipsorum doctoribus. *Patareni*, quod se præ cæteris puros jactarent, quod idem sonat ac *boni homines*. Cathari autem iterum sunt subdivisi in *Albanenses*, *Contoresenes*, *Bagnolenses*. Porro ab Albanensibus duæ aliæ factiones prodieruut, quarum unius caput fuit quidam nomine Gelesinanza, Veronensis; alterius verò Joannes de Lugduno Bergomensis. Bonacursus, qui quondam fuit Mediolani Catharorum magister, Deo adjuvante ad fidem Catholicam conversus, librum edidit inscriptum *Vitæ hæreticorum*, in quo præcipuos Catharorum errores refert, & confutat *Texeriani* etiam dicti fuerunt Valdenses, quia multi textores, & artifices Valdensium errores profitebantur. Etiam *Populicani*, *Turlupini*, *Ribaldi*, *Repbles* à Catholicis vocati sunt in odium sectæ execrabilis, quæ tamquam Hydra in plura capita pullulavit. Emanarunt enim à Valdensibus *Runcarii*, *Scissidentes*, *Ortilibenses*, *Bagnolenses*, *Paterini*, *Passegini*, *Albigenses*, de quibus omnibus actum sub proprio nomine Varia etiam alia nomina sectarum, in quas Valdenses divisi sunt, variosque illorum errores singillatim recenset Reinerius in suo libro de hæretieis, cap. 6. sunt autem sequentes quos omnes verbo *Joannes Vvicleffus Joannes Hus*, *Joannes Parvus*, *Albanenses* vel sub aliis hæreticis jam reprobatos in hoc opere est invenire. Errores Valdensium in tres classes dividuntur; alii enim sunt contra Ecclesiam, alii contra Sacramenta, alii demum contra cętera dogmata,

Episcopum dum est in peccato mortali, sed omnes carere omni dominio: nec aliter vocari dominos, quàm homo pictus dicitur homo. R. 1. ex sacris literis Isaiæ 45. de Rege Cyro, qui infidelis erat & peccator, sic scribitur. *Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram, ut subiiciam ante faciem ejus Gentes, & dorsa Regum vertam.* Jeremiæ 27. de Nabuchodonosore infideli etiam, & Pagano, ait Dominus: *Ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor Regis Babylonis servi mei, & quicumque non curuaverit collum suum sub jugo Regis Babylonis, in gladio, & fame, & in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus.* Job. 34. *Qui regnare facit hypocritam* (id est peccatorem, & iniquum) *propter peccata populi.* Et quid absurdius quàm asserere David, V. G. tempore quo peccavit, amisisse Regnum, aut sic contigisse ejus filio Salomoni, cum aperte de illo dixerit Deus 2. Reg. 7. *Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum, in virga virorum, & in plagis filiorum hominum: Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amovi a facie mea*; id est non privabo eum Regno, sicut privavi Saulem. Sunt plura alia Scripturæ testimonia, quibus hæc Catholica veritas, nimirum potestatem, & dominium earum rerum, quas homo possidet, non fundari in gratia & charitate, contra hæresim Valdensium stabilitur: sicut definita fuit in Concilio Constantiensi, sess. 8. contra quem errorem adducuntur ibi in exemplum Salomon, Saul, & alii Reges Israelis, qui quamvis peccatores fuerint, nihilominus veri Princeps illius Regni, & domini suorum bonorum extiterunt.

R. 2. Muliplici ratione, ac primò. Fundamentum dominii, & auctoritatis debet esse manifestum, dominus enim fundi requisitus, debet ostendere titulum sui dominii; similiter Magistratus titulum, & fundamentum sui muneris, & jurisdictionis; undè cum Moyses mitteretur à Domino ad filios Israel in Principem, & gubernatorem illorum, & quæreret ille a Deo, quomodò credent filii Israel me huic muneri suffectum, dedit illi Deus signa manifesta. At gratia & charitas sunt res occultæ, de quibus nemo certus esse potest, nec in se ipso: ergo nequeunt esse fundamenta dominii. 2. Non benè Deus providisset Reipublicæ humanæ, oporteret enim omnia dominia esse incerta, ac de nullo verè constaret, an esset legitimus dominus, cum nemo posset certo ostendere se esse in gratia. 3. Ex hoc Valdensium errore sequeretur maxima occasio bellorum, perturbationum, & commotionum; subditi enim negarent Regibus, & Principibus suam obedientiam, dicendo illos esse in peccato. Unus Princeps alterius Regnum invaderet, dicens se esse in gratia, & alterum in peccato; liceret etiam terras infidelium, qui nunquam fuerunt sub dominio fidelium invadere, vel eo solo nomine, quòd essent infideles, quæ omnia sunt prohibita, & valdè iniqua: cum nec infideles, quorum regna nunquam fuerunt fidelium, liceat oppugnare, nisi quando resistunt prædicationi Evangelicæ. Demum audiendus est Sanctus Bernardus, qui sermo 66. in Cantica sic loquitur. *Jam vero qui Ecclesiam non agnoscunt, non est mirum si Ordinibus Ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiunt, si Sacramenta contemnunt, si mandatis non obediunt. Peccatores, inquiunt, sunt Apostolici, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri: ac per hoc nec dandis, nec accipiendis idonei Sacramentis. Nunquam duo ista convenient, Episcopum esse & peccatorem? Falsum est. Episcopus erat Caiphas: & tamen quantus peccator, qui in Dominum mortis dictabat sententiam? Si negas Episcopum, arguet te testimonium Joannis, qui eum in testimonium sui pontificatus etiam prophetasse refert. Apostolus erat Judas: & licèt avarus & sceleratus, electus tamen à Domino. An tu de illius Apostolatu dubitas, quem Dominus elegit? Non ne ego, inquit, vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? Audis eundem electum Apostolum, & extitisse diabolum, & negas posse esse Episcopum, qui peccator est? Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, & qui non obedierunt eis, tamquam Episcopis inobedientiæ rei fuerunt, etiam in ipsum Dominum præcipientem, & dicentem: Quæ dicunt facite.*

pa-

Circa cætera dogmata Ecclesiæ.

EXecrabantur Invocationem Sanctorum, signum Crucis, Sanctorum Imagines. Purgatorium negabant, deridebant Ecclesias, Altaria, omnesque sacros ritus. Negabant dari posse Energumenos, nulla admittebant jejunia, omnia peccata esse mortalia asserebant, & juramentum nunquam esse licitum. Irridebant sepulturam Ecclesiasticam. R. Quia sicut sepelire mortuos est opus misericordiæ, ita etiam est actus religionis considerare decentem locum, in quo mortui sepeliantur. Convenientiùs autem sepeliuntur in loco sacro, & in Ecclesiis, ubi convenientes Catholici orandi causa, videntes sepulturas, faciliùs mortuorum recordantur, ut pro illis orent: ideò sepulchra vocantur monumenta, quia revocant in mentem amicos, & parentes defunctos. Tum quia Deus faciliùs exaudit preces, quæ fiunt in Ecclesiis; ex quo sequitur, quod faciliùs misereatur eorum, pro quibus oramus, qui sepulti sunt in Ecclesiis. Denique in Ecclesiis sepeliuntur fideles in signum communis fidei, & eorundem Sacramentorum participationis, in qua decesserunt; & quia adhuc animæ eorum expiandæ, de unius Ecclesiæ nostræ bonis participant, atque Beati suorum meritorum, & precum nos participes faciunt. Unde excommunicati, qui his omnibus privantur, Ecclesiam non ingrediuntur, nec eorum cadavera in loco sacro deponuntur.

Demum miracula omnia, quæ fiunt in Ecclesia, dicebant esse præstigias dæmonum. R. verbo *Marbach*, contra quem ostendimus vera miracula fieri in Ecclesia.

Blasphemiarum portenta, quæ à Valdensibus prodierunt, varias sectas, quæ ab ipsis pullularunt, nauseam pareret adamaussim referre: qui copiosiorem de his notitiam desiderat, Natalem Alex. consulat. hist. Eccles. seculo duodecimo, articulo decimo tertio de Valdensibus. Cæterùm præfatos omnes errores jam alibi in hoc opere confutatos exhibuimus.

XVI. Valentinus Cratoaldus, secta Sacramentarius, vixit currente seculo decimo sexto, & novam adinvenit explicationem verborum Eucharisticorum *Hoc est Corpus meum* dicens illa sie esse disponenda. *Corpus meum est hoc*, ita ut faciant hunc sensum: Corpus meum est panis & cibus, sed panis & cibus spiritualis, & virtus, quæ de cœlo descendit. R. verbo *Anabaptistæ*, *Joannes Odcastellius*, *Joannes Vvicleffus*, *Berengarius*, contra quos probatur realis existentia Corporis Christi in Eucharistia. Ex Sandero hæref. 211.

XVI. Valentinus Gentilis, Calaber Cossentinus, vir mediocris eruditionis, in Trinitariorum errorem prolapsus, tres Divinas personas, tres naturas distinctas esse affirmabat. Ignis pœnàm suæ proterviæ debitam evasurus, Genevam se recepit, ubi hæreticus Arianus detectus, instigante Calvino carceri mancipatus, suos retractavit errores. E carcere eductus Sabaudiam, Galliam, Germaniam peragravit, & in Transylvania apud Georgium Blandratam asilo invento, ejusdem protectione truebatur; sed proscriptis à Sigismundo Augusto Poloniæ Rege hæreticis, qui diversitate doctrinæ Regni quietem infestabant, Gentilis iterum ad Helvetios transmeavit, & Bernæ pœna capitis damnatus, dum ad mortem duceretur, gloriabundus dicebat se primum pro gloria Dei Patris martyrium subire, quandoquidem cæteri Martyres pro sola Dei Filii gloria sustinenda mortem oppetiere. Scripsit Gentilis contrà Calvinum, & contra Symbolum Divi Athanasii. Ex Spond. anno 1566.

1. Tres essentias realiter distinctas asserebat in Divinis, & Patris essentiam eminentiorem essentia Filii constituebat. R. Quia tres essentias realiter distinctas admittere in Divinis, idem est, ac confiteri tres deos. Unum autem esse Deum, ipse Dominus in sacris literis frequenter nos docuit. *Videte*, inquit, *quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me*. Plures rationes non semel alibi, etiam à lumine naturæ inditas, de Dei unitate tradidimus. Unde si Trinitas est persona-

narum,

narum, ut Valentinus non negabat, sequitur essentiam Patris non modò non esse eminentiorem, sed eandem esse cum essentia Filii, juxtà Scripturæ verba: *Ego, & Pater unum sumus, Ego in Patre, & Pater in me est. Qui videt me, videt & Patrem meum.*

II. Valentinus Philosophus. Novum monstrum apparuit circa medium secundi seculi, Valentinus Philosophus, sectâ Platonicus, ingenio potens, & eloquio, natione Ægyptius, patria Phæbonites, quæ est Urbs maritima. In Græcis literis eruditus, imitatus est Hesiodum in assertione triginta deorum, quos Æonas, idest secula nominabat. Catholicam fidem amplexatus, hanc in Ægypto prædicavit, a qua lapsus creditur, eo quòd ad Episcopatum, quem ambiebat, assumptus non fuerit. Romam veniens sub Hygino Papa, palinodiam recantat, ubi perseveravit usque ad Eleutheri tempora: sed iterum lapsus, cum multos Orthodoxos vitiaret, ab Ecclesia in perpetuum fuit ejectus. Plures habuit sectatores, qui novos excogitantes errores ultra deliria magistri, facti sunt hæresiarchæ. Inter eos magni nominis fuerunt *Ptolomæus*, *Heraclion*, *Bardezanes*, *Marcus*, *Colarbasius*, de quibus actum sub proprio nomine, quorum omnium conventus proscripti fuerunt à Constantino Mgno. Adversùs Valentinistas scripserunt Irenæus, Tertullianus, Theodoretus, Theophilus Antiochiæ, & Philippus Gortinæ Episcopus, Modestus, Origenes, Rhodonus, Hippolytus, Eusebius Emissenus, Clemens Alexandrinus, & Epiphanius. Valentiniani etiam *Gnostici* fuerunt nuncupati. Scripsit Valentinus diversas epistolas, & Evangelium, in quo descripsit infantiam Salvatoris. Plura etiam apocripha collegit in suis scriptis ad suas præstigias illustrandas. Psalmos composuit, & commentarium inscriptum *Sophia*. Tanta fuit Valentinianorum procacitas, ut convinci potuerint, sed non suaderi: cum enim testimonio Scripturæ, & Traditionum urgerentur, dicebant, se meliùs quàm Salvatorem interpretari doctrinæ mysterium. De Valentini figmentis, vide verbo *Politheistæ*.

1. Triginta Deos finxit, quos Æonas, idest secula nominabat, eorumque quindecim masculos, & totidem fœminas, quorum permixtione alii generarentur, atque ex his Salvatorem omnium esse perfectum.

2. Docuit, Jesum Christum sic natum de Virgine, ut ex ea nihil acceperit; sed per ipsam velut per canalem transierit, carnem de cœlo secum duxerit. Rep. verbo *Albanenses*.

3. Negavit resurrectionem hominum. R. verbo *Basilidiani*.

4. Tria constituit genera hominum, carnale, animale, & spirituale. Spiritualibus, inter quos se, suosque recensebat, negabat necessaria esse bona opera, quæ solùm necessaria essent animalibus, ut spirituales effici possent: carnales verò nullatenus posse etiam per bona opera salutem consequi asserebat.

5. Martyrium subeundum esse negabat. R. verbo *Adamitæ*.

Valentiniani appellare consueverunt Catholicos, simplices, quasi idiotas, & nihil scientes, eo quòd peccare timerent; sed & Catholicos gratiam in usum tantùm accipere blaterâbant, ideoque ab his auferri, se verò tamquam proprietarios eam possidere.

IV. Valens. Circa medium seculi quarti, Valens Mursi Episcopus, Constantium Imperatorem per mendacium ita in Ariana perfidia sibi devicit, ut hinc magnæ petulantiæ argumentum ad divexandos Orthodoxos desumpserit. Diversabatur apud Constautium Valens, dum Constantii exercitus contra Magnentium in Pannonia præliabatur; & cum de obtenta victoria ab exercitu Constantii Valens per nuncios notitiam percepisset, statim de eadem victoria Constantium certioravit, & ut sibi reverentiam conciliaret, Angelum fuisse sibi nuncium asseruit. Facilis fuit ad credendum Valentis mendatio Imperator, itaut se Valentis meritis, non virtute exercitus victoriam obtinuisse postmodùm passim assereret. Fuerat Valens unà cum Ursacio Singidonensi Episcopo jam damnatus à Patribus in Concilio Sardicensi, propter calumnias, quas contra Athanasium contexe-

texerat: sed oblato pœnitentiæ libello absolutus, cum Imperatoris gratiam ob fictum, de quo superiùs, mendacium obtinuisset, hinc audacior factus, & in Arianam hæresim relapsus, in conciliabulo Arelatensi multam contra Catholicos Præsules violentiam adhibuit, factus præcipuus auctor Sirmianæ perfidiæ, de qua fusiùs agunt Historici ad annum 357. Auctoritate Constantii Imperatoris Liberium Pontificem, & alios Orthodoxos Præsules à suis sedibus expulit, & in Ecclesiam debacchavit, donec mortuo ejus protectore Constantio, à Damaso Papa, & aliis per Orbem Synodis, unà cum Ursacio suæ perfidiæ comite damnatus fuit. Athanasius Alexandrinus Episcopus, & Hilarius Pictaviensis hos hæreticos impugnarunt.

III. Vallesii. Circa annum 247. eruperunt Vallesii, sivè Eunuchi, qui novam constituerunt sectam. Eorum auctor fuit quidam nomine Valens, natione Arabs. Porro Vallesii se eunuchos faciebant, omnesque suæ sectæ, ut aggregarent, mutilabant, salutem obtineri non posse asserentes, nisi mutilarentur membra, in quibus regnat concupiscentia, litteraliter accipientes illa Evangelii verba: *Sunt eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cœlorum*. Damnati fuerunt in Synodo Achajæ. Vallesii ante abscissionem abstinebant ab animatis, sed facta mutilatione omnibus animatis vescebantur. Scripsit contra Vallesios S. Epiphanius. R. ex Sacra Scriptura, ubi Deus dixit Proto parentibus *Crescite, & multiplicamini*, quod præceptum, licèt non ad personas, pertinet tamen ad communitatem generis humani. Impiissimum autem esset dicerè, dedisse Deum hominibus præceptum, cujus adimpletio salutem æternam impediret. Item data Valesiorum sententia, sequeretur nullum conjugatum posse consequi regnum cœlorum; sequeretur etiam destructio humani generis. Tum quia certum est, quod eunuchi non sunt liberi à concupiscentiæ motibus, ut tradit S. Augustinus, lib. 6. operis imperfecti, cont. Julian. cap. 14. num. 41. Ergo non prodest animæ saluti physica castratio. Docuit Christus, castrandas esse animas à prava voluntate, non verò mutilanda esse corpora.

XVI. Varten hæresiarca in Armenia, quem Armeni pro speciali doctore venerabantur, non modò Armenorum errores, sed & alia figmenta disseminabat; damnatus proindè cum suis erroribus à Clem. VI. Ex Spond. ann. 1351.

X. Vvalfredus, circà medium seculi decimi in Occitanià, hæresim negantem immortalitatem animæ publicavit, contra quem scripsit Durandus Castrensis, Abbas Ordinis S. Benedicti. R. Verbo *Arabes*.

XVI. Ubiquitarii, à Brentio originem habuerunt, qui cum transubstantiationem percipere non posset, novum errorem excogitavit, asserens Christi Corpus per unionem ad Verbum defacto esse ubique, non minùs quàm ubique Divinitatem esse asseritur: quam fatuitatem, magis quàm opinionem, non solùm Catholici, sed etiam permulti ex hæreticis confutarunt. Brentius verò in errorem ubiquitatis impegit, in quantùm non percepit in quo consisteret unio hypostatica, quam cum non crederet factam in unitate personæ, sed in unitate naturæ, ideò ex unione hypostatica, in malo sensu intellecta, probare contendebat ubiquitatem Corporis Christi. Sed etiam est notandum, quod licèt unio facta fuisset in natura Divina, non proptereà esset ubique Christi Corpus; unio enim non posset auferre à naturali corpore modum connaturalis præsentiæ; nec ex necessitate unionis sequeretur additam fuisse humanitati aliam præsentiam supernaturalem; hoc enim esset novum miraculum, præter miraculum unionis. Attamen unionem hypostaticam factam esse in unitate personæ, non verò in unitate naturæ, validissimis rationibus probant SS. Patres, impugnaturi Nestorium & Eutychetem, & definit Concilium Ephesinum contra Nestorium, qui volebat duas naturas ità esse simùl unitas, ut quidquid de una diceretur, posset dici de alia: & cum dicatur de natura Divina, quod sit ubique, hoc idem asseri posse de naturà humanà, ratione unionis hypostaticæ contendebat, à quo suam hauserunt erroneam doctrinam

Brentius, & Smidelinus, omnesque Ubiquitarii, quorum absurda opinio ex hoc satis corruit, quòd in eorum sensu sequeretur, proprietates naturæ humanæ in Christo, posse prædicari de natura Divina: ex qua sequelà, quot deducantur absurda, nemo non videt. Sicut etiam facilè quisquis percipit, quòd impossibile est, creaturam habere proprietates infinitas: ergo & est impossibile Corpus Christi esse ubique, quæ ratio sufficit ad confundendos Ubiquitarios. Vide verbo *Lutherus*.

XVI. Udalricus, sive Ulricus Velenus, secti Lutheranus, librum edidit, in quo novendecim argumentis persuadere conatur, S. Petrum numquam fuisse Romæ, & tam D. Petrum, quàm D. Paulum non Romæ, sed Jerosolymis fuisse occisos. R. Testimonio Sybillæ, quæ adventum D. Petri Romam longè antè prædixerat. Citatur hæc prophetia a Francisco Petrarca, lib. *De otio Religiosorum*: à Bernardino Senensi, par. 6. serm. de festo Mariæ. Ab Antonino in Chronicis, par. 1. tit. 3. Insuper traditio Ecclesiastica confirmata tot sanctorum PP. testimoniis, satis convincit erroris, contrarium asserentes. Veritas hæc, quòd scilicet S. Petrus Romæ sederit, ibidemque sit mortuus, solùm tribus circitèr ab hinc seculis fuit oppugnata, cum per quindecim præcedentia secula semper omnes unanimiter Petrum Romæ fuisse, ibidemque mortuum affirmarint. Dicat Udalricus, cui tutiùs in hac causa credendum, an illis qui primo, secundo, tertio seculo, & sic successivè usque ad decimum quintum seculum scripserunt Petrum Romæ fuisse mortuum, an paucis Novatoribus, qui posterioribus seculis contrarium somniarunt? Sed & memoriæ crucifixionis, sepulchri D. Petri, & aliæ per plures, quæ adhuc in præsens in Urbe videntur, satis comprobant D. Petrum Romæ mortuum fuisse. Ulricum Velenum doctissimè confutavit insignis Martyr Cardinal. Roffensis. Videndus etiam Augustinus Calmet, super 1. Petri epist. cap. 5. v. 13.

XVI. Vergerius Petrus Paulus, Jurisconsultus, Justinopoli in Istriâ natus, circa annum 1535. à Paulo III. in Germaniam missus est, ut suavi veniæ promissione, & blandis officiis charitatis, Lutherum cum suis asseclis ad obsequium reduceret, sed à pravà cum hæreticis conversatione infectus, à fide deficiens, in eandem defectionem fratrem suum etiam, in Istria Episcopum induxit; quapropter ab Inquisitoribus exagitatus, Tubingam petiit, sub protectione Ducis Vvirtembergensis, cujus opera usus est Henricus ad dissolvendum Concilium. Contra Indicem librorum prohibitorum, & contra indictionem Concilii à Pio IV. factam, plura debacchantis more scripsit. Demùm Tubingæ die 4. Octobris, anno 1565. in sua perfidia, & apostasia decessit.

XVII. Vergerius. Joannes Paulus anno 1620. Canonicus Baioræ, plus cognitus sub nomine Abbatis a S.Cyrano, Michaelis Baii una cum Jansenio propositiones proscriptas defendendas assumpsit. Nempè illas spectantes circa directionem morum, nam collimantes circa doctrinam gratiæ Jansenius propagare nisus erat; quapropter inito inter utrosque Baii patrocinatores amicitiæ fœdere, ambo in Ecclesiæ perniciem acuerunt calamum suum.

XII. Venustiani. Vide *Paterniani*.

XV. Vhovallistæ, dicti Groningani, ex Anabaptistis prodierunt. Porrò isti, non modò impiissimis, & desperatis, imò & ipsi diabolo salutem tribuunt. Repr. verbo *Ægidius*. Tum quia improbis, in sacris paginis sæpè Deus pœnam æternam minitatur. Tum quia, si impii etiam consequerentur salutem, inutile esset virtutis studium, quo homines in Dei similitudinem contendunt. Adde homines istos amplissimum aperuisse ostium ad omnia scelera perpetranda, turbandumque genus humanum; quæ enim lex in officio continebit, ubi æternæ damnationis timor deficiat?

IV. Victor Garbiensis. Donatistæ, ut gloriari possent se Romæ habere Episcopum, ac proinde nomen Catholicum promæreri Silvestri Papæ temporibus miserunt ex Africa Romam quen-

quendam, ab ipsis ordinatum Episcopum, nomine Victorem Garbiensem, ut ibidem Episcopum ageret, cui alii quinque, usque ad tempora Optati, qui hæc describit, successivè suffecti sunt. Nihilominus Victor, & ejus successores Donatistæ nullos habuerunt Romæ adhærentes, nisi Afros Donatistas, quapropter Donatistarum machinatio, unica argumentatione ab Orthodoxis Patribus facile est disoluta, nempe, quod nullam haberent Donatistæ manantem à Petri Cathedrà successionem.

XIV. VICLEFFISTÆ. Vide *Joannes Vvicleffus*.

IV. VVICTORINUS. Sedente Silvestro, anno 324. in Romano Concilio damnatus fuit quidam nomine Victorinus, qui receptos ab Ecclesia Paschales Cyclos redarguere præsumpserat, asserens Paschale festum nequaquam ex instituto Ecclesiæ, sed decimo Kalendas Maii esse celebrandum.

V. VIGILANTIUS. Alii Gallum, Hispanum alii hunc faciunt. S. Hieronymus Hispanum, patria Calaguritanum; Gennadius verò Gallum fuisse asserit. Ceterum est, quod Barcinonæ multo tempore diversatus, à S. Paulino, qui Vigilantium pium, & probum virum esse arbitrabatur, Presbyter est ordinatus, atque apud se ægrotantem fuit, proficiscentem quoque Jerosolymam S. Hieronymo plurimum commendavit, à quo in gratiam Paulini maxima aviditate susceptus est. Sed mox qualis esset Vigilantius, à S. Hieronymo detectus, ab eodem recessit, & Palæstinam, Ægyptum, aliasque Provincias peragravit. Hæreticorum more pro beneficiis injuriam rependens, in D. Hieronymum, à quo humaniter receptus fuerat, oblatravit, eundem Origenis erroribus infectum esse asserens. Interim in Occidentem reversus, cæpit in Gallia sub ficta sanctinomia hæreses suas evomere; quare D. Hieronymus statim contra errores Vigilantii calamum acuit, opere inscripto contra Vigilantium, dictum a D. Augustino Dormitantium, qui circa annum 406. docere cæpit.

1. Non esse colendas Reliquias sanctorum Martyrum, & earundem cultores appellabat cinerarios, idololatras; & signa apud sacras Reliqulas fieri solita, asserebat esse præstigias. Basilicas Martyrum declinandas, Catholicos, qui ibi orarent, quasi immundos vitandos esse, dicebat. R. ex sacra Sriptura. Psalm. 49. *Adorate scabellum pedum ejus*, ubi per scabellum intelligitur Arca Testamenti: ergo a fortiori honorandi sunt Sancti, qui adhuc viventes in hoc mortali corpore, fuerunt templum Spiritus sancti. Tum quia in sacris Scripturis legitur homines Angelos adorasse. Genes. 18. Abraham pronus in terram adoravit Angelum. Genes. 19. Loth. pariter adoravit Angelum: ergo etiam adorari debent Sancti, qui cum Angelis triumphant in cœlis. Demum ad Rom. 2. *Gloria, & honor operanti bonum*. R. autem verbo *Eudoxius*, quo ad cultum debitum Reliquiis Sanctorum. Quoad miracula. R. verbo *Marbac.* Quoad orationes, quæ fiunt in Ecclesiis, R. verbo *Eutactus*.

2. Negabat, Sanctos esse invocandos. R. ex Concilio Calcedonensi, actione undecima. Ex Trid. sess. 25. in decreto de invocatione Sanctorum. Articulus fidei de Communione Sanctorum, qui habetur in Symbolo, evincit Sanctos semper fuisse invocatos, & orare pro nobis. Deum exaudire preces Sanctorum, cum eosdem invocamus, constat Exodi 32. vers. 13. ubi Moyses pro populo suo enixè oravit Deum per merita Sanctorum Patrum Abraham, Isaac, & Jacob. Item Danielis cap. 4. vers. 34. legimus, Azariam orasse Deum, ut eundem liberaret ab igne fornacis per merita Abraham, Isaac, & Israel, & exauditus fuit. Habetur etiam 2. Machab. 15. Jeremiam in limbo Patrum orasse pro populo, & sancta Civitate: quanto magis nunc ille, & cæteri Beati pro nobis orant, Deum videntes? Tum quia, si Sancti adhuc viventes invocantur, & exaudiunt ut constat ex pluribus historiis tum veteris, tum novi Testamenti, quantò ardentius pro nobis orabunt in cœlo, ubi perfectior est charitas?

3. Joviniani errores excitavit. R. verbo *Jovinianus*,

Cœli

4. Cœlibatum Clericorum improbavit. R. verbo *Confessio Augustana*.

5. Jejunia fidelium spernebat R. verbo *Aeriani*,

6. Ecclesiasticas cæremonias contemnebat. R. verbo *Adiaphoristæ*.

7. Post mortem nullum pro alio deprecandi facultem habere dicebat. R. verbo *Aerius*. Vide etiam, quæ supra notavimus ex lib. 2. Machabæor.

8. Vigilias in S. Ecclesia servari solitas abolendas esse, præter solemnes vigilias, quæ fierent in solemnitate Paschali. R. ex antiqua institutione Ecclesiæ, quæ juxta illud, quod legitur in Psalmo: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*, consuevit nocturno tempore psallere Dei laudes. Tum quia nocturno tempore sive ratione majoris incommodi, sive quia orantis mens minus divagatur, oratio videtur fieri cum majori fervore, ideo magis esse debet Deo accepta.

9. Nonnisi in Paschate Alleluja canendum. R. Nam contra Adiaphoristas probatum est Ecclesiam habere auctoritatem condendi leges: ergo etiam cæremonias & ritus, quibus Catholici se debent conformare: Deus enim vult rite coli: & cum Ecclesia in ritu aliquid præcipit, hoc facit ex instinctu Spiritus Sancti, & multa habemus ex traditione Apostolica.

10. Eleemosynas, quæ mittuntur ad loca sancta, damnabat. Repr. Nam in lege veteri, ad decorem Sanctuarii, legimus Salomonem plura impendisse, quas expensas commendavit Altissimus: ergo a fortiori eleemosynæ, quæ fiunt ad decus sanctorum locorum, sunt commendabiles.

11. Asserebat eos melius facere, qui utuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, quam illos, qui possessionibus suis renuntiatis, semel omnia largiuntur. R. ex consilio Evangelico, ubi habetur: *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus*, secundum quod consilium, legimus plures sanctos viros integrum suum patrimonium distribuisse pauperibus, tam ut subvenirent eorum indigentiis, quam ut facilius expediti à terrenis, melius Deo famularentur.

X. Vilgardus. Apud Ravennam Italiæ Civitatem, quidam Vilgardus Grammaticus, currente anno millesimo, deceptus præstigiis dœmonum, ipsi apparentium sub specie Poetarum Virgili, Horatii, & Juvenalis, cœpit multa turgidè contra fidem effutire, & asserere dictis Poetarum per omnia esse credendum. Sed eo per Petrum ejus civitatis Archiepiscopum damnato, plures quoque ejus discipuli tum gladio, tum incendio puniti sunt. Ex Bar. anno 1000.

V. Vincentius Victor, circa annum 420. novi erroris in Africa assertor emersit, qui de Animarum origine nova commenta excogitavit, nempe eas non ex nihilo, sed ex Divina creatas esse substantia. Fuit verò hic olim Donatista, vel potius Rogatista, ac postea Catholicam fidem simulans, nihilominus adeò Rogatistis addictus permansit, ut etiam cognominari voluerit *Vincentius*, eo quod Rogati successorem, eo nomine dictum, tamquam magnum, & sanctum virum susciperet, eumdemque in visione (ut jactabat) ab illo Vincentio admonitum, adjutumque: adversùs Augustini tractatum de origine Animarum, quem in Mauritania Cæsariensi invenisset, duos libros scripsisse, idem Augustinus, tradit: qui mox contrariis scriptis eos refellens, ipsum quoque illorum compositorem Vincentium Victorem (quod mireris in auctore erroris) victum se fatentem, atque emendationis suæ litteras ad Augustinum scribentem, fidei Catholicæ restituit. Ita quidem, quod (ut ait Augustinus) eum non præproperè detestandum, sed adhuc docendum, quanta potuisset lenitate tractasset. Reprobatus habetur error Vincentii, Verbo *Dicarstæ*. Ex S. Aug. lib. de anima. Vincentius alius, Pelagianus, Augustino infensissimus, contra D. Prosperum, qui ab obtrectatoribus sanctum Doctorem defenderat, acriter scripsit objectiones, quas *Vincentianas* à nomine auctoris appellant. Card. Baronius suspicatur, Vincentium illum esse illum, quem commemorat Gennadius in lib. de Viris

Viris illustrib. cap. 8., nec mirum, si Semipelagianus Pelagianum inter viros illustres commendet. Perperam aliqui putarunt, S. Vincentium Lirinensem illarum objectionum auctorem, à qua calumnia illum egregiè vindicat laudatus Baronius, in Martyrol. ad diem 24. Maii. Nam Lirinensis in Pelagianam hæresim vehementer invehitur in suo per illustri Commonitorio, capitibus 2. & 14. atque 34. ubi expressè contra Pelagium, & Cœlestium pro fide Catholica, eodem sensu & sententia, ac Augustinus insurgit; cap. insuper 40. contra Julianum, ac tandem cap. 43. optime commendat Epistolam Cœlestini Papæ ad Episcopos Galliarum, quâ Opera S. Augustini, adversùs Semipelagianos impugnantes eum, egregius ille Pontifex S. Vinc. defendit. Manet ergo certissimum Vincentium illum, *Objectionum* Auctorem, a Lirinensi fuisse persona, & religione diversum.

IV. Vitalis, Antiochenus Presbyter, anno 364. ob indignationem quamdam adversus Flavianum Compresbyterum, quod se contemptui haberi videret, derelicta communione Catholica, adhæsit Apollinari & factus est suæ sectæ Antiochenus Episcopus. Quapropter vocatus ad dicendam causam apud Damasum Pontificem, Romam se contulit, ediditque fidei formulam, quæ prima fronte sana visa est; sed à Gregorio Nazianzeno repudiata: nam cum Apollinaris præcipua hæresis esset, Christum fuisse humanæ mentis expertem, & humanam carnem tantum, absque mente suscepisse, Vitalis quidem in suâ fidei professione confessus erat in Christo carnem & mentem, sed per mentem, non mentem humanam, sed Divinitatem significari dolosè intelligebat. Quarè detecta Vitalis fraude, una cum Apollinare damnatus fuit. Ejus sectatores, ut perhibet S. Ephræm Edessæ Diaconus, Vitaliani sunt nuncupati, Ex Sozomeno cap. 27.

V. Vitalis Pelagianus, vixit circa annum 428., ad quem D. Augustinus epistolam, quæ est 107. scripsit, eundemque improbat, quod assereret, ad fidem acquirendam nullâ opus esse gratiâ internâ, sed solam sufficere predicationem externam, cui homo pro suo arbitrio potest præbere assensum. R. Verbo *Pelagius*.

XIV. Umbilicani. Vide *Pallamas*;

XVI. Unctorum Secta. In Suria, Angliæ comitatu, apud Bastedium orti sunt ex Calvinistarum secta, sub Vurito quodam duce, homines, qui se unctos appellabant, prout refert Spond. anno 1570. docentes.

1. Neminem peccare, nisi qui veritatem ab ipsis prædicatam non reciperet.

2. Totum novum Testamentum rerum futurarum prædicationem esse, atque ita Christum, quem semel venisse non negabant, iterum ante diem judicii eodem modo rediturum.

3. Cui semel remissa fuerunt peccata, iterum non peccare. R. ex Evang. ubi Christus dixit: *Vade, & jam amplius noli peccare*, cum peccata primo remisisset; ex quo apertè constat, cui semel remissa fuerunt peccata, iterum posse peccare, quod patet quotidiana experientia nostræ fragilitatis. Deindè Petro dixit Dominus ut septuagies septies, id est, quoties homines veniam peterent, indulgeret. Possunt ergo reiterato homines peccare.

4. Doctis Viris omnem prorsus fidem abnegandam esse.

XVII. Voetius, nomine Cilbertus, à quo Voetiani, Theologiæ professor in Academia Ultrajectensi, ad Dordracenam Synodum cum aliis Theologis Protestantibus se contulit. Cum vero Voetius rigidum Calvinismum profiteretur, antagonistam habuit Joannem Coccejum, qui Calvini doctrinam emollire nitebatur. Vide verbo *Cocce ani*.

XVI. Volpangus. Vide *Capito*.

IV. Urbicus, Inter discipulos, quos habuit Eunomius, magistro in impietate non impar, fuit Urbicus Potentinus, cujus meminit Athanasius, vixitque circa medium seculi quarti.

IV. Ursiciniani. Post obitum Liberii, canonice electus est Romanus Pontifex Damasus Hispanus: sed cum aliqua esset in Clero Romano dissensio, a factiosis acclamatus fuit, post electionem Damasi, Ursicinus: in quo schismate plura mala Ecclesia Romana perpessa est. Ursicini sectatores, licet etiam ab Impera-

peratoribus repressi, quippe qui noverant irritam esse Ursicini electionem, nihilominus sæpe tumultuarunt. Pulsus est in exilium à Valentiniano Imperatore Ursicinus, a quo Ursiciniani, qui demum juncti sunt Luciferianis, declinante schismate in hæresim; quæ omnia fusius descripta videre est apud Baronium ann. 367. 368. & 385. Vide verbo *Valens*, quem Ursicinus damnationis comitem habuit.

XV. Utriquistæ exorti sunt ex Hussitis, circa initium seculi decimi quinti, qui negarunt sub altera specie Sacramenti Eucharistici contineri totum Christum, ac propterea sub utraque specie, omnibus promiscue debere exhiberi asserebant. Ex hist. Bohemic.

XI. Vvecillo, à quo Vvecilliana hæresis, Clerico Halverstatensi jam pridem anatematizato, atque fugitivo, post mortem Sigibetti intrusus fuit ab Henrico Imperatore, sed excommunicato, in Moguntinum Archiepiscopatum, in remunerationem defensionis quam pertinaciter assumpserat de ipso Henrico, Pontifici infenso. Damnatus autem fuit Vvecillo in Synodo Quintilineburgensi. Asserebat seculares Ecclesiastico non subjacere judicio, nec posse pro suis excessibus excommunicari, R. Quoad secundum, verbo *Hussitæ*, *Joannes Vvicelffus*, *Albanenses*: & consequenter reprobatur quoad primum, si enim Ecclesia potest punire peccatores, eos excommunicare, sequitur seculares Ecclesiastico, subjacere judicio: seculares enim baptizati, sunt oves ex grege Catholico, cujus pastor est Pontifex, cui Christus dedit totam potestatem supra omnes oves: secus dicendum foret, laicos non esse intra ovile, & solos Ecclesiasticos esse de corpore Ecclesiæ.

XVII. Vvorstius. Mortuo Jacobo Arminio hæresiarcha, Ordines Batavici, ejus loco evocarunt Leidam ex Steinfurto, ubi primarium ministrum agebat, Conradum Vvorstium; unde novæ dissensiones orte, dum quem sectâ licèt Calvinianum, plerique alii Calviniani ut schismaticum, & hæreticum insectarentur, & ne ab Ordinibus reciperetur monitis precibus, ac minis obstare conati sunt; quidam alii obstinatissimè defenderunt, ipsique Ordines tutati sunt ac promoverunt. Quod inter alios adeò molestè tulit Jacobus Rex Angliæ, ut post ejus scripta igni adjudicata, etiam Ordinibus, graviter minitatus sit, nisi eum à se pellerent, non modo se illos tanquam, apostatarum fautores, per universum terrarum orbem proclamaturum, verum etiam suum cum illis fœdus immortalibus inimicitiis commutaturum. Quibus minis territi Ordines, Vvorstium invitium inviti a se dimiserunt: qui rursus in aliis locis, ad quæ divertit, uti Apostolus receptus est, & ingentium turbarum ansam præstitit: quæ diù incolis molestæ fuerunt, vigetque hactenus secta. Multa feruntur impia ejus dogmata contra Divinas perfectiones, simplicitatem individuam, magnitudinem, infinitatem, immensitatem, immutabilitatem, æternitatem permanentem, & indivisibilem, De propositionibus Conradi Vvorstii, agit Gualterius seculo 17. cap. 6 Potissimum asservit Deum esse mutabilem, & non esse ubique, sivè immensum. R. Quoad primum verbo *Theophronius*, quoad secundum etiam. R. quia essentia Dei debet in omni genere perfectionis esse infinita ergo etiam esse debet immensa: quod si non esset immensa, Deus possetmutari de loco ad locum, quod dicit imperfectionem. Tum quia si Deus non esset immensus, esset determinatè in uno loco ibi autem esset vel libere, vel necessariò: si primum, posset mutari; si secundum, non est major ratio cur potius sit in uno loco, quam in alio; ergo Deus necessario est immensus, ex Divina enim operatione probatur efficaciter Dei præsentia in omni loco, Deinde Jerem. 23. v. 24. dicit Dominus: *Cœlum & terram ego impleo*. Plura alia deduci possunt è sacris literis argumenta.

XVI, Vvitaherus Guillelmus, Anglo calvinista inclinante jam seculo 16. plura scripsit, potissimum ut sacræ Scripturæ auctoritatem enervaret. Hunc egrege oppugnavit Thomas Stapletonius, Vvitheri contemporaneus.

Vvol-

XVI. Vuolmarus Melchior, natione Germanus, patria Rotuvilensis, Græcis literis instructus, scientiarum eruditione celebris, primus est, qui Calvinum viro hæresis infecit, ejusque persuasione Calvinus Theologiæ scientiæ operam dedit, tanto Christianæ Reipublicæ detrimento.

X

V. Xenajas. Vagus quidam nebulo, natione Persa, nomine Xenajas, conditione servus, servilibus natus parentibus, Manichæismo infectis, fugitivum agens, patria & domino suo relictis, profugus Antiochiam venit, ubi cum se Clericum esse mentiretur, & de facto Clericum ageret, quamvis nec initiatus esset Baptismo, à S. Calendione Antiocheno Episcopo, in mendacio deprehensus, ab Ecclesia fuit ejectus. Adeò perversum hominem, tamquam sibi fidum Achatem, assumpsit Petrus Fullo, cui in animo nihil magis erat, quàm, ut cuncta à Catholicis benè gesta irritaret, atque Philoxenum Græca lingua eum nominans, Hierapolis creavit Episcopum, licet non baptizatum. Tale monstrum in sede Episcopali constitutum, indicibile est quot mala pepererit. Xenajas Catholicis semper fuit infensus, & primus omnium hanc blasphemiam evomit, ut diceret Christi, Angelorum, atque Sanctorum Imagines non esse venerandas. Hunc ducem habuerunt Iconoclastæ.

Z

II. Zachmani. Vide *Gnostici*.

IV. Zachæus. Cadente sæculo quarto, vixit in Oriente quidam nomine Zachæus, qui in summitate montis propè Jerusalem, solitariam vitam agebat: cujus aberrationem à veritate, & in superbam cordis temeritatem, refert Epiphanius, qui sequentes Zachæo errores adscribit, in quibus pertinax decessit, docens.

1. Orandum esse solitariè, negans acceptam esse Deo orationem, quæ fit unanimiter publicè à fidelibus in Ecclesiis. R. Nam David nos hortatur in Ecclesiis benedicere Domino. Tum quia ex ore Christi Domini edocti sumus, quòd ubi fuerint plures in nomine ejus congregati, in medio eorum ipse est. Insuper Deus promisit Salomoni, se faciliùs acceprurum preces orantium in Templo. Vide quæ dicta sunt contra *Apostolicos*, & *Albigenses*.

2. Zachæus, licet laicus, sacra se peragere posse jactabat. R. verbo *Lutherus*, & *Joannes Vviclessus*.

V. Zacharias Rhetor, vixit post medium seculi quinti, fuit hæreticus Eutychianus, & multa in suis historicis scriptis, pro suæ sectæ validatione commensus est, fuitque Catholicis valdè calumniosus: quarè nonnisi summa cum cautela legendus occurrit.

V. Zeno Imperator, dictus Isaurus, qui Ariadnam, Leonis Imperatoris filiam, in uxorem duxerat, & circà annum 476. imperavit, inter hæresiarcas merito nuncupandus occurrit, quippè qui non modò Eutychetis & Dioscori, qui unam tantum Christo tribuebant naturam, fuit hæresi infectus, sed sub specioso titulo conciliandi hæreticos, & Orthodoxos, reverà autem Oecumenicum Concilium Chalcedonense reprobandi *Henoticum*, idest *conciliatorium*, sivè *pacificatorium* edictum promulgare ausus est, arrogans sibi facultatem decidendi in materia fidei, quæ soli Romano Ponti-

fici, & Ecclesiæ sub ejus magisterio sivè congregatæ, sivè per orbem dispersæ, competit, miserimè in flagitiorum suorum pœnam interiit. Vide verbo *Pacificatores*.

XV. Zischa. Vide *Thaboritæ*.

XVII. Zuinglius Uldaricus, à juventute militiam secutus, postmodùm Clericali habitu assumpto Constantiæ, Canonicatum in Helvetia obtinuit: sed professionis Clericalis, cui adnexus est cœlibatus, pertæsus, sub titulo Lutheranæ doctrinæ amplexandæ, uxorem duxit, vendito beneficio; & contrà cœlibatum, Indulgentias, & Summum Pontificem prædicans, novam cathedram apud Helvetios, sicut Lutherus apud Germanos, ut erigeret, contrà Lutheri dogmata potissimùm cœpit concionari, ejusque erronea doctrina, (licèt adversaretur totis viribus Constantiensis Episcopus) in pluribus Helvetiæ oppidis fuit recepta, condemnata nihilominùs ab Episcopis Basileensi, Constantiensi, & Lausanensi, anno 1627. Sed prævalentibus Zuinglianorum tumultuantium viribus, armis stipati in Ecclesias irruentes hæretici, omnia sacra conculcarunt. Hinc inter Helvetios facta dissensio, itaut ubi de religione agitur, Catholici contra hæreticos, & hæretici contra Catholicos sæpe dimicaverint, & in certamine commisso anno 1531. inter utrosque, Zuinglius ipse, qui cum suis, armis stipatus præliabatur, interemptus fuit. Postmodum Zuingliani cum Genevensibus Calvinistis fœdere inito, Calvini doctrinæ adhærere cœperunt. Martinus Bucerus inter Lutheri, & Zuinglii dogmata anceps, sectam Luthero Zuinglianam instituit.

1. Negavit Indulgentias. Repr. verbo *Joannes Vvicleffus*, *Hussitæ*, *Lutherus*.

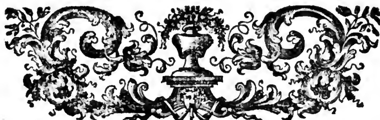
2. Errores Pelagii, & Nestorii prædicavit. R. verbo *Pelagius*, & *Nestorius*.

3. Affirmavit in Baptismo non esse necessariam certam verborum formam. R. Nam cum solus Christus potuerit instituere Sacramenta, solus etiam Christus potuit determinare materiam, & formam uniuscujusque Sacramenti; ex quo sequitur, ad Sacramentum Baptismi necessariam esse formam à Christo institutam.

4. Docuit Baptismum Joannis esse Baptismum Christi, & eosdem effectus contulisse omnibus illis, qui Baptismum Joannis receperunt. R. verbo *Bogomilli*.

5. Docuit, in Eucharistia non dari Corpus Christi, sed esse verum panem, qui solùm obsignat Corpus Christi, ideoque verbum *est* in consecratione, accipit pro significat. R. verbo *Berengarius*, *Joannes Odcastellius*, *Joannes Vvicleffus*, *Energici*.

6. Dixit, parvulos decedentes absque Baptismo, non privari beatitudine, eo quod velit per Christum universam naturam humanam ita esse reparatam, ut tam filii fidelium, quàm infidelium salventur. R. Quia peccatum originale, quo anima inficitur, reddit creaturam coinquinatam, & consequenter incapacem visionis beatificæ: nulla siquidem creatura, nisi justificata, & à quacumque macula depurata, est capax visionis beatificæ. Tum quia superflua fuisset institutio Baptismi, si paruli decedentes absque Baptismo possent salvari. Dominus autem dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in Regnum Dei*. Cui summo bono semper, ut par est inhiantes, faxit Deus, ut quoquot Catholico Romanam profitemur fidem, cum cœlestibus Spiritibus tandem liceat associari.



LEXICON

POTIORUM CONTROVERSIARUM, QUÆ AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM PERTINENT, QUARUM NOTITIA DILUCIDAT POLEMICAM FACULTATEM.

CONTROVERSIA I.

De numero Librorum Canonicorum.



De aliquibus sacræ Scripturæ libris, nempè Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, & Machabæorum, fuit aliquando controversia, an essent inter Canonicos recensendi. Controversiæ fundamentum erat, quia prætati libri apud Judæos non recipiebantur, ut Canonici; & plures Ecclesiæ Patres, qui ante Innocentium primum scripserunt, eosdem ut non Canonicos excludere visi sunt. Indubium tamen est 72. libros, quos enumerat Tridentinum sess. 4. decreto de Scripturis Canonicis, esse omnes Canonicos, quia non Canon Hebræorum, sed Canon Ecclesiæ, Canonicas facit Scripturas. Quòd si aliqui primitivæ Ecclesiæ Patres, præfatos libros esse Canonicos dubitaverunt, hoc non officit, quia tunc nondum erat ab Ecclesia decisum, quinam ex pluribus libris, qui circumferebantur, utpotè à Spiritu sancto dictati, recipiendi essent tanquam Verbum Dei scriptum. Ceterùm præfatos 72. in Canone supracitato recensitos, secundùm traditionem ab Apostolicis temporibus in Ecclesia Romana conservatam, semper ut Canonicos recepit Ecclesia; quamquàm licuerit Doctoribus diversis in locis diversa sentire, cum neque esset unum ubique sacrarum Literarum volumen, nec quidquam universali decreto ab Ecclesia firmatum; quæ deinde in Conciliis congregata, decretum edidit de libris Ecclesiasticis Canonicis, & Apocryphis. An autem hoc decretum primò promulgatum sit in Concilio Romano, sub Gelasio Papa, vel in alio Concilio ab Hormisda Pontifice, etiam controvertitur. Quidquid sit de primo Pontifice, sub quo promulgatum est decretum de libris Canonicis, certum est sacrum esse monumentum venerandæ antiquitatis. Probabiliùs censeo, primò à Gelasio editum, qui decessit anno 496. deindè ab Hormisda confirmatum, qui ad Pontificatum fuit assumptus anno 514. si tamen sub Damaso, qui Pontificatum gessit ab anno 367. usque ad 384. primam non habuit originem, ut placet Baronio. Consule Balutium.

CONTROVERSIA II.

De sacræ Scripturæ authenticis editionibus.

CUM multæ sint Scripturæ sacræ editiones, nempè Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Samaritana, Græca, & Latina, quæ Vulgata nuncupatur, controversum est, quæ ex his omnibus esset authen-

authentica. Hanc solam esse Latinam vulgatam, certum nobis est, quia sola est certò conformis cum suo originali textu, qui Divinus est, sivè immediate à Deo dictatus. Controversiæ ansam dedit potissimùm editio Hebraica, de qua aliquandò dubitatum, an esset habenda ut authentica, quia fuit olim à Christo, & ejus Apostolis collaudata. Circa quod sciendum, quòd quousque editio Hebraica in sua puritate perseveravit, utique fuit authentica: cum tamen hæc processu temporis fuerit præcipuè à Judæis vitiata, nec ampliùs inveniatur suo conformis originali, ideò nec Hebraica, nec ulla alia quævis editio habenda est ut authentica, una sola excepta Latina vulgata, de qua, medio infallibili Ecclesiæ Romanæ testimonio, nobis constat quòd f erit ad nos semper transmissa omninò conformis cum suo originali textu; & licèt à Sixto V. emendata, & à Clemente VIII. revisa fuerit, hoc non officit, quin verè sit authentica, & suo conformis originali, quia quæ à Sixto V. & Clemente VIII. emendata fuerunt, levia sunt, nec sensum verum & genuinum immutant, in his maximè, quæ ad fidem pertinent. Nam quo ad hæc in editione Latina vulgata, nunquam aliqua opus fuit emendatione; siquidem semper pura, & conformis suo originali servata est, quod dici nequit de ullà alia editione tàm Hebraica, quàm Græca &c. quæ ab hæreticis in pluribus vitiatæ fuerunt, & corruptæ. Dicimus tamen, originalia illa seù Græca, sive Hebraica, & si corrupta, magnæ utilitatis esse, pro Vulgatæ elucidatione, & uberiori rerum intelligentia; ac authentica utraque evasura, quoties Apostolicæ Sedis judicio corrigantur, & probentur.

CONTROVERSIA III.

De Oraculis Sibyllinis.

Sibyllarum oracula, in quibus adeò manifestè inter cetera, Christi adventus vaticinatur, non sunt Christianorum figmenta, quod pluribus probatur authoritatibus, quas congerit Natal. Alex. sec. 1. dissert. 1. Non negaverim tamen, ab aliquibus Gentilibus potuisse falsis immisceri figmentis, & hoc per invidiam. Cùm enim adeò manifestè, per Sibyllina vaticinia de veritate religionis Catholicæ convincerentur Gentiles, ad effugiendam vim argumenti, plurà falsa genuinis miscuere Sibyllarum oraculis, ut sic omnem ab illis authoritatem eriperent

CONTROVERSIA IV.

De Æra Nativitatis Christi.

Quo anno Christi Domini contigerit Nativitas, & consequenter Baptismus, & Crucifixio, tot prodierunt sententiæ, ut difficile sit unam sequi, quæ ceteras possit falsitatis convincere. Agitur enim ibi de controversia chronologicà, circà quam nonnulla opinandi libertas, suis respectivè innixa probabilitatibus relinquitur. Hàc de re videndus præ ceteris Seneschellus, Soc. Jesu in Triade Evangelica, ubi varias exponit sententias. Ceterùm Ecclesia, licèt unam acceptasse chronologiam (ut ex Martyrologio 8. Kal. Januar. constat) videatur; nihilominùs ceteras chronologias, quarum unaquæque suum respectivè habet fundamentum, non improbat. Imò etiamsi aliquos irrumpere leves errores in materia chronologicà passim deprehendat, eos tolerat, agitur enim de rebus levis momenti. Hinc est, quòd in Æra vulgari assignanda, ferè quotquot authores scripserunt, tot inveniuntur discrepantes sententiæ: undè fit ut biennio, triennio, quadriennio, vel etiam quinquennio maturiùs, vel tardiùs, Christi mortem contigisse, diversi diversa sentientes scribant authores.

CON-

CONTROVERSIA V.

De Epistola Jesu Christi ad Abagarum.

JEsu Christi ad Abagarum Epistolam, communior sententia est fuisse suppositiam, & apocrypham; quod si evidenter probari posset veram fuisse, etiam certum est reponendam fore inter Scripturas Canonicas. Sed, & S. Thomas 3. par. quæst. 42. art. 4. nihil à Christo scriptum fuisse probat (præter id, quod scripsit in terra, cum mulierem in adulterio deprehensam absolvit) estò quod insignes Scriptores nempe Eusebius, Hist. Eccl. cap. 13. Darius Comes ad S. Augustinum scribens, Evagrius Hist. Ecclef. lib. 4. cap. 4. cap. 26. Joannes Damascenus, Theodorus Studita, & alii de hác Epistola fecerint mentionem, & in ea fuerint sententia, ut vere a Christo scriptam fuisse fint arbitrati. Potuerunt enim in suis assertis alicui deceptioni succumbere, & fine ulteriori veritatis examine, unus succesive ab alio narrationem accipere. Mihi fatius est Ecclesiæ Romanæ decreto, edito anno 494. sub Gelasio Papa, hanc Epistola non admitenti, quam privatis Scriptoribus, licet etiam sanctimonia insignibus, adhærere.

CONTROVERSIA VI.

De Symbolo Apostolorum.

QUamvis omnia, quæ continent duodecim articuli in Symbolo expressi, tenenda fint de fide; non tamen ab Ecclesiâ definitum est defacto Symbolum factum esse ab Apostolis. Hic locum habet controversia, an ab Apostolis sub expressis terminis, quibus communiter recitatur a Christi fidelibus Symbolum defacto fuerit conditum; maxime cum Symbolum nunquam repositum fuerit in Canone Scripruræ, nec de eo mentionem faciat S. Lucas in Actibus Apostolorum, nec convenientia, sit inter auctores de tempore, quo Symbolum factum fuerit ab Apostolis; & etiam, quia subdiversis terminis, in diversis Ecclesiis Symbolum recitatur. Tenendum tamen Symbolum ab Apostolis editum fuisse, qui illud non scripto mandarunt sed in cordibus fidelium scripserunt, ut fidelius, tanquam in sacrario custodiretur, & succesive per traditionem de aure in aurem, ad fidelium corda transmitteretur. Et ideo de eo mentionem non fecit Lucas, (qui tamen neque omnia Apostolorum acta scripsit, & plura prætermittit, ut etiam in Evangelio) quia ut pote in omnium cordibus scriptum, nemini poterat non innotescere. Licet autem sit dissensio de tempore, quo Symbolum factum fuerit ab Apostolis, hoc non officit, quin tenendum sit ab ipsis de facto fuisse editum. Quid enim certius, quam quod Christus pro nobis sit crucifixus? & tamen de anno ætatis suæ quo fuerit crucifixus, etiam non conveniunt authores. Vide Natal. Alex. sec. 1. dissert. 11.

CONTROVERSIA VII.

De reprehensione facta D. Petro à S. Paolo.

AN verè & ex animo, an ex sola simulatione S. Paulus reprenderit S. Petrum, controversia est difficilis solutionis, cum pars negativa patrocinatorem habeat S. Hieronymum, quod scilicet fuerit piè simulata, & politicè de utriusque consensu privato facta reprensio, non ex animo: affirmativa vero S. Augustinum. Prolixe satis de hac quæstione agit Baronius, ad annum 51. Quidquid verò sentiat Natal: Alex., qui seculo 1. dissert. in D. Augustini sententiam, sicut multi alii, propendet; Annalium parentis, qui D. Hieronymo adhæret, magis arridet sententia; maxime cum distinguendum necessariò sit inter hujus generis simulationem, & mendacium; simulationem quadam ratione aliquando esse licitam, negari non potest. Neque hæc est ea simulatio duplicitatis, quam religio damnat, sed simpliciratis prudentia: quandoquidem & Christus finxit se longius ire. Vid. S. Thom. 2. 2. q. 3. art. 1. ad 1. Qua a Thi-

adhibita distinctione, facile in hâc causa hinc inde solvi posse objecta crediderim. Sunt etiam qui propugnant, non Petrum Apostolum, sed Cepham Discipulum fuisse à Paulo reprehensum. Vide Calmet dissert. in Epist. ad Galatas.

CONTROVERSIA VIII.

De Electione per usum sortium.

EX Apostolorum facto in electione S. Matthiæ, secuta medio usu sortium (quem usum approbasse videtur Concilium Bracarense III.) contenderunt aliqui probare, licitum esse usum sortium in electione Ministrorum Ecclesiæ; quem tamen illicitum esse constat ex Decretali Honorii III. lib. 2. Decretal. tit. 21. Non dico esse intrinsece malum & illicitum: sed talem esse ex Canonicis dispositionibus, & attento fraudum periculo, atque eligendorum inæqualitate. Unde suffragatur etiam ratio, probans illicitum sic esse usum sortium in electione Ministrorum, quia hoc medio adhibito, etiam indigni concurrentes possent præfici Ecclesiis, cum magno animarum detrimento. Electio autem S. Matthiæ facta est medio usu sortium, ex prudentissimo eligentium judicio, quia uterque ex propositis censebatur æqualiter dignus, quantum ad humanum judicium. Unde nescientes quem præferrent, se Dei judicio orantes, & fidentes commiserunt. Ideoque non potest ille usus extendi ad alias electiones, nisi concurrentes ita omnes æquæ digni reputarentur, ut digniorem secernere possibile non esset; in quo solo casu, posse sortes adhiberi crediderim. suffragante D. Augustini sensu epist. 180. & in eodem sensu intelligendum est Conc. Brac. esse locutum de sortibus.

CONTROVERSIA IX.

De Concilio Antiocheno Apostolorum,

HAbitum fuisse Concilium Antiochiæ ab Apostolis, in quo novem Canones sanciti fuerunt, probabilior sententia est, maxime cum de hoc Concilio mentionem faciat Concilium Nicænum II. actione 1. & Innocentius I. Romanus Pontifex, epistolâ 18. Tum quia hos Canones Turrianus testatur se legisse in antiquissimo codice manuscripto Pamphili Martyris, qui in Origenis Bibliothechâ illos invenerat: quapropter videtur non esse congruum negare authoritatem Concilii, Pontificis, & fide digni auctoris, qualis est apud omnes Turrianus. Nec valet opponere cum oppositum sentientibus, Turrianum non indicare ubi invenerit manuscriptum, ideoque nullam in hoc adhibendam esse fidem; potuit enim Turrianus hac de re scribens: gravioribus intentus, locum per oblivionem omittere, in quo manuscriptum invenit. Tum quia quod à probatæ fidei authore asseritur, credendum est plus ob respectum ad authorem, quam ob majores vel minores circumstantias, cum quibus author factum valeat exponere. Nec improbanda authoritas, Innocentii, qui de hoc Concilio differens, de eodem sub nomine Conventus, non verò Synodi sermonem instituit: nam hoc Concilium vocat Innocentius *Conventum celeberrimum Apostolorum*. Quomodo autem subsisteret adjectivum *celeberrimum*, si solum Antiochiæ convenissent Petrus cum Paulo, & Barnaba? Satis fuisset dicere convenerunt Antiochiæ Petrus, Paulus, & Barnabas: & nimis emphatica videretur expressio Innocentii, si colloquium Petri, Pauli, & Barnabæ vocasset Conventum celeberrimum. Profectò expressio *Conventus celeberrimi Apostolorum* aliquid plus dicit, quam solam unionem trium tantummodo Apostolorum. Certe Synodus nihil aliud est, quam cogregatio, sive conventus Præla-

latorum Ecclesiæ. Si ergo Innocentius vocat congregationem ab Apostolis factam Antiochiæ *Conventum Apostolorum*, idem est, ac si dixisset factum esse ab Apostolis Antiochiæ Synodum. Quidquid dicat Natalis Alex. (qui hanc Synodum Apostolorum Antiochiæ, unà cum sancitis novem Canonibus, apocrypham esse asserit, tanti non videtur ponderis, quin facile possit enodari.

CONTROVERSIA X.

De numero Canonum Apostolorum.

GEnuini Canones ab Apostolis editi, an numero sint 85. vel tantùm 50. discrepantia est inter Authores. Videndus hîc de re Turrianus, qui 85. enumerat, Bellarminus, qui solùm 50. recipit, cui accedunt Baronius, & Possevinus, Binius verò 85. esse asserit, sexagesimum quintum, & octuagesimum quartum excludens.

CONTROVERSIA XI.

De Epistolis S. Pauli ad Senecam.

LIcèt non omnes, quæ circumferuntur epistolæ S. Pauli ad Senecam, & Senecæ ad S. Paulum genuinæ sint, negare tamen cum aliquibus, inter S. Paulum & Lucium Annæum Senecam omne epistolarum commercium, durum mihi videtur, stante testimonio S. Hieronymi in Cathalogo Scriptorum Ecclesiast. & S. Augustini epistola 54. ad Macedonium, qui asserunt hinc indè scriptas fuisse epistolas. Nec valet obiicere, quòd si S. Paulus scripsisset ad Senecam, hujusmodi epistolæ essent Canonicæ: nam Canonica Scriptura illa est, quam talem esse Ecclesia declarat, quod de præfatis S. Pauli ad ad Senecam non fecit, quia non agebant de dogmatibus fidei ad Ecclesiam universam spectantibus, sed scriptæ erant urbanitatis gratià, tanquam ad virum singulari eruditione celebrem, & quamvis Ethnicum, fortasse Ecclesiæ utilem; ideò non censuit inter Scripturas Canonicas fore reponendas.

CONTROVERSIA XII.

De abstinentia a sanguine, suffocato, & fornicatione.

CUM in Concilio Jerosolymæ ab Apostolis habito, promulgatum sit decretum de abstinentià à sanguine, suffocato, & à fornicatione: lex autem de abstinentia ab immolatis, & fornicatione semper vigeat; imò semper viguerit, controvertitur, quare ex vi ejusdem legis teneantur Christiani abstinere à fornicatione, & absoluti sint ab obligatione abstinendi à sanguine, & suffocato, cum ex vi ejusdem legis videatur aut ab omni onere esse debere absolutos, aut in omnibus debere adhuc vigere præceptum. Sed ratio disparitatis solvit controversiam propositam. Abstinentia à fornicatione adhuc obligat, quia hæc est jure Divino lata a jus autem positivum Divinum, nunquam potest abrogari; ideoq: circà fornicationem Apostoli fuerunt promulgatores legis naturalis Divinæ, sed circà abstinentiam à sanguine, & suffocato fuerunt authores, cum ratione scandali, quod tunc contingere poterat, talem abstinentiam judicaverint necessariam; & cum nunc citrà scandalum possint Christiani vesci sanguine, & suffocato, decretum Apostolicum amplius non obligat. Hinc patet, quarè obligatio cessare potuerit circà abstinentiam a sanguine & suffocato, & immobilis persistere debeat circa abstinentiam à fornicatione; Uno verbo, lex quoad primam partem est juris Divini, quoad secundam vero Ecclesiastici, ac propterea secundùm tempora mutabilis.

CONTROVERSIA XIII.

De Constitutionibus Apostolicis.

INcredibile videtur constitutiones, vulgo dictas Apostolicas, octo libris sub Clementis nomine vulgatas, fuisse ab Apostolis editas, quia varia continent, quæ doctrinæ Apostolorum sunt contraria, circà Baptismum, circà dies festos, circà diem Dominicum. Nihilque in contrarium

rium evincit authoritas S. Epiphanii, constitutiones Apostolicas commendantis: non enim constitutiones, quas laudat S Epiphanius illæ sunt, de quibus in præsenti est quæstio, sed aliæ, Apostolicæ dictæ, non quòd certò ab Apostolis sint emanatæ, sed quia communiter ab Ecclesiâ dicuntur receptæ. Item nihil ad rem probat, quòd Trullani Patres de constitutionibus præfatis sermonem instituant; non enim de illis egerunt, ut commendarent tamquam ab Apostolis emanatas, sed ut earundem lectionem prohiberent, utpote pluribus in locis ab hæreticis vitiatas. Non negarim apud Græcos aliquando fuisse cum veneratione præfatas constitutiones auditas; nihilominus Latini nunquam illas receperunt tanquam Apostolicas, quia diligenti facta a Latinis Patribus earundem constitutionum disquisitione, minus dignæ inventæ sunt, ut Apostolorum genuinus fœtus reputarentur, nisi fortè aliquas Apostoli ediderint, quæ postea auctæ, & vitiatæ ab hæreticis sunt, qua via Græci, & Latini PP. facilè componentur.

CONTROVERSIA XIV.

De Libris Abdiæ Babylonii.

Abdiæ Babylonii libros, qui sub ejus nomine circumferuntur, reiciendos esse ad apochryphos, evincunt validissimæ rationes. Fuit Apostolorum coævus, & Apostolorum vitas Hebraico idiomate ab ipso fuisse conscriptas, aliqui contendunt; sed cum mendaciis pluribus, & nugis scateat hujusmodi opus, nunquam verisimile est potuisse ab Apostolorum Discipulo conscribi. Paulus IV. explosit libros decem de historia certaminis Apostolorum sub Abdiæ nomine, qui tunc temporis prodierunt.

CONTROVERSIA XV.

De Adventu S. Petri Romam.

Disconvenint nonnulli authores circa epocham adventus S. Petri Romam. Ex dissensione tamen circa epocham, probari nequit quòd nunquam Romam venerit, sicut perperam contendunt hæretici: nam certum est Christum Jerosolymis crucifixum, non obstante (ut jam alibi dixi) disconvenientia authorum, etiam Catholicorum, circa precisum tempus crucifixionis, quæ disconvenientia oritur, quia dissentiunt in assignando tempore, quo inceperint Danielis hebdomadę, quas tamen omnes esse impletas in adventu Christi, non est qui revocet in dubium. Alii enim contendunt Danielis hebdomadas incæpisse a Cyro, alii a Dario, alii ab Artaxerse Longi mano. Circa adventum S. Petri Romam, communior sententia probatorum authorum est, venisse anno secundo Claudii, & anno decimoquarto Neronis fuisse crucifixum. Sic Eusebius, Hieronymus, Addo Viennensis, & plures alii.

CONTROVERSIA XVI.

De profectione S. Jacobi Apostoli in Hispaniam.

Res est modernis temporibus satis controversa: sed universa Hispania, sicut etiam Lusitania, pro antiqua rei traditione fortiter, ac constanter dimicat, faventibus eidem non paucis exterorum, quibus & ego libenter assentior. S. Hieronymus ad cap. 34. Isai. v. 17. quatuor præsertim commemorat Apostolos, veluti in cęterorum exemplum, quibus prædicationis sortes in diversis regionibus obtigerunt: quorum unum dicit profectum ad Indos, alium ad Hispaniam, alium ad Illyricum, alium ad Græciam, & unumquemque in ditionis suæ Provincia requievisse. Porrò sicut primum tertium, & quartum ex istis, Thomam, Paulum, & Joannem constanter intelligimus: æquo jure secundum, omni partium studio postposito, intelligere debemus Jacobum, cujus sacrum corpus in Hispania requiescit. Id ipsum testatur hymnus S. Isidori in ejus Breviario. Et certè magna illa protectio, patentibus etiam miraculis, quam Hispani experiuntur, adeò ut regionibus illis fidei Christianæ vindicandis visus sit Apostolus equo insidens, gladioque

que pugnans, prout in ejus hymno ad Vesperas, magnûm argumentum piis reputari debet, pro afferenda ditione illa prædicationi Jacobi: ficut & quod offa fua voluerit miraculose illuc deportari. Nec aliunde oriri potuiffe videtur incredibilis amor, reverentia, & fiducia, quibus gens Hifpana fanctum Patronum profequitur. Quamobrem jure merito reftituta eft Breviario Romano (unde abrafa fuerat) ejufmodi profectionis memoria, Sede Apoftolica approbante. Tempus profectionis facilè intelligi poteft, cum poft mortem Stephani fævit perfecutio. Vide Baron. in Martyrol. 25. Jul. & Acta Bolandi Antverpiæ impreffa, ad 24. Julii, in quibus hæc controverfia copiofiffimè ad trutinam revocatur, validiffimifque argumentis, fivè ab authoritate, fivè à traditione comprobatur prima prædicatio Evangelica, per D. Jacobum Apoftolum in Regnis Hifpaniæ facta, & objectiones, quæ contra eaudem a modernis Criticis proferuntur ibidem enodantur.

CONTROVERSIA XVII.

De Baptifmo in nomine Chrifti.

Licèt Apoftoli in nomine Chrifti Baptifmum miniftraverint (quod non omnino exploratum eft, Vid. Calmet. differt. in Acta Apoftolor.) ex hoc Apoftolorum facto non potuit deduci, quòd etiam impofterum licitum effet baptizare in folo nomine Chrifti, quia Apoftoli fic baptizarunt ex fpeciali difpenfatione, ut magis Chrifti nomen in ortu Ecclefiæ innotefceret. Vid. S. Thom. 3. p. qu. 66. art. 6. Ceterum cuicumque Baptifmum miniftranti, exceptis Apoftolis, ut benè miniftraret, femper opus fuit baptizare in nomine totius Trinitatis, ficut expreffè habetur in Evangelio. Quapropter Nicolaus primus in refponfione ad confulta Bulgarorum, cap. 104. ubi contrariam vifus eft docere fententiam, locutus eft ut doctor particularis, fequens probabilem tunc, & fæculis pofterioribus opinionem, ut in rebus dubiis, feu nondum definitis, facere licebat; fed non ut Pontifex de dogmate definiens: Vide hac de re adnotationes ad ep. S. Bern. Italico idiomate à nobis impreffas Romæ anno 1756. epift. 403.

CONTROVERSIA XVIII.

De trina, vel fimplici merfione.

AN trina, vel fimplex merfio adhibenda effet in Baptifmo, fuit olim controverfia, fuper quam S. Leander confultum petiit à fancto Gregorio Magno, qui utrumque morem femel, vel tertiò mergendi rectum effe, ac legitimum refpondit, lib. 1. ep. 41. Ceterùm propter vitandum fchifmatis fcandalum, vel hæretici dogmatis ufum, unicam retinendam effe merfionem docuit, quâ de re actum verbo *Cophti*. Illud certum eft, five unica merfione, fignificante unitatem Dei, fub expreffo Trinitatis nomine; five merfione triplici, denotante Trinitatem in unica Baptifmatis actione, Baptifma verum, legitimum, & validum exhiberi. Unde ex S. Gregorio fupra laudato id habetur, tit. de *Trina merfione*, canonicè fancitum.

CONTROVERSIA XIX.

De Ammonio Philofopho.

AMmonium Alexandrinum Philofophum, Chriftiana religione infignem, in eadem fidei profeffione ufque ad obitum perfeveraffe, fentiendum eft cum Eufebio, lib. 6. hift. Ecclef. & S. Hieronymo in Catalogo Scrip. Ecclef. cap. 66. quidquid contra effutiat Porphirius.

CONTROVERSIA XX.

De Epiftolis Decretalibus.

AN genuinæ fint, vel fuppofititiæ epiftolæ Decretales, quæ ufque ad Siricium Papam emanarunt, controvertitur. Floruit Siricius inter S. Damafum, & S. Anaftafium Pontifices, fcilicet ab anno 385. ufque ad annum 398. Item non de omnibus, fed folùm de multis Decretalibus

talibus eſt controverſia. Variæ adducuntur pro utraque parte ſuſtinenda congruentiæ; rationes tamen, quæ genuinas eſſe ſuadent, majoris ponderis eſſe videntur, quia controverſas Decretales epiſtolas, ut verè genuinas agnoſcunt eruditi Canonum collectores, doctores Canonici, & Theologi, imò aliqui Pontifices, utpotè Leo Magnus, Nicolaus Primus, & ante ipſos Gelaſius: iiſdem etiam aliquando utitur S. Thomas in ſuis operibus. Nec diffitemur, aliquibus in locis eſſe modernioribus, & ſuſpectæ fidei manibus alteratas, & vitiatas.

CONTROVERSIA XXI.

De rebaptizandis.

S. Cyprianus in ſuſtinenda ſententia de rebaptizandis jam baptizatis ab hæreticis, licèt graviter erraverit, notam tamen hæreſeos non incurrit, quia tunc temporis hæc quæſtio nondum erat ſatis eliquata, nec à Concilio generali definita; tum quia amore unitatis,& conſervandæ pacis in Eccleſia, opinabatur defendendam eſſe de rebaptizandis ſententiam; qua de re videatur S. Aug. lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 4. 5. 8. Item lib. 1. cap. ultimo, ubi S. Doctor multis rationibus S. Cyprianum à nota hæreſeos vindicat. Hinc ſequitur falſum eſſe, quod aliqui ſuſtinere contendunt, S. Cyprianum à Stephano Papa excommunicatum fuiſſe. Vide S. Aug. lib. 5. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 25. Varias hinc indè rationes circa hanc controverſiam, vide in Natal. Alex. ſec. 3. diſſert. 12.

CONTROVERSIA XXII.

De diſſidio inter Anicetum, & Polycarpum.

NUllum fuit inter Anicetum Papam, & S. Polycarpum diſſidium de ritu celebrandi Paſchatis, ſed accedente Romam Polycarpo, ſtatim Aniceti ſententiæ acquieviſſe, evincitur ex Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 13. ex S. Hieronymo in Catalog. Scrip. Eccleſ. cap. 28. ex S. Irenæo in epiſtola ad Victorem Pontificem. Vixit Annicetus in Pontificatu ab anno 165. ad 173.

CONTROVERSIA XXIII.

De tempore celebrandi Paſcha.

QUæſtio mota in primitiva Eccleſia, de legitima die celebrandi Paſchatis, ante Concilium Nicænum meram ſpectabat diſciplinam, nam à variis Eccleſiis variè obſervabatur dies celebrationis Paſchatis, præcipuè inter Aſiaticos, abſque diſpendio tamen unitatis, & pacis. Sed cum ex hac varia diſciplina, aliqui occaſionem ſumpſerint excitandi legem Moſaycam, ejuſque obſervantiam cum Evangelio conjungendi. Huic malo ut occurreret Eccleſia in Concilio Nicæno congregata, decrevit ut impoſterum Paſcha ab omnibus Catholicis ubique terrarum eadem die, ſcilicet prima Dominica poſt Lunam decimam quartam Martii occurrente, celebraretur: poſt quod decretum quæſtio de die celebrandi Paſchatis, non ſolùm ad diſciplinam, ſed ad doctrinam ſpectavit: & ita à Patribus Nicænis decretum eſt, quia ex Apoſtolica traditione, tum Eccleſia Romana, tum plures aliæ conſueverant celebrare Paſcha, Dominica Lunam decimam quartam primi menſis immediatè ſequente; quod probatur teſtimonio Euſebii lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 25. S. Leonis Magni in Epiſtola ad Proterium Patriarcham Alexand. & aliorum. Cæterùm, quòd antequam Concilium Nicænum pronunciaret ſuper quæſtione præſenti, hæc quæſtio ſolam ſpectaret diſciplinam, conſtat ex factis Sanctorum Pontificum Pii, Hygini, Teleſphori, & Sixti, qui communicaverunt cum Eccleſiis Paſcha celebrantibus Luna decima quarta, in quemcumque diem incidiſſet dicta Luna, etiam non Dominicum.

CON-

CONTROVERSIA XXIV.

De una, vel pluribus Magdalenis.

Licèt multi ex Græcis Patribus plures mulières unctrices Domini fuisse asseruerint; quemadmodum & ter Christum in Evangelio unctum fuisse legitur; probabilior tamen est Latinorum Patrum sententia, qui unicam tantùm Mariam, Christi unctricem fuisse asseverant; licèt Sancti Hieronymus, Ambrosius, Augustinus dubitaverint: tamen post S. Gregorium Magnum, sententia ista communis est Latinis, cui adhæsit sacra Parisiensis Theologiæ facultas, anno 1521. Eamdem disserte illustravit Card. Roffens. singulari tractatu, cui etiam novis reflexionibus adhæsit M. Interianus de Ayala in suo *Pictore erudito* lib.3.cap.12. à n. 3. Quòd autem Christus unctus fuerit biennio ante Pascha in domo Pharisæi, sex diebus ante Pascha in domo Lazari, & biduò ante Pascha in domo Simonis leprosi, non evincit tres fuisse unctrices, sed unam, scilicet Magdalenam, quæ, ex quò ad Christum fuit conversa, penè ubique Christum, Divino amore impellente est secuta, ut Magistro & Redemptori suo, cui tantum debebat, ubique sancti amoris, & gratitudinis signa exhiberet.

CONTROVERSIA XXV.

De Synodo Illiberitana.

Illiberitana Synodus, Præside Osio Cordubensi, anno 305. aut circiter celebrata, quamvis decreverit in parietibus sacras non pingi Imagines, nihil indè evincitur in favorem Iconoclastarum; imò potius tale decretum, antiquissimum in Ecclesia usum pingendi sacras Imagines, manifestat. Quòd autem Illiberitani Patres hoc decretum promulgaverint, non probat illos fuisse iconoclastas: nam in tantùm hanc prohibitionem ediderunt, tempore quo Imperatores omnia Christianorum Oratoria devastabant, ne hac occasione sacræ Imagines in parietibus depictæ, devastationis ludibrio exponerentur. Vide eruditissima Commentaria Ferdinandi de Mendoza, quæ simul cum ipsa Synodo, pluries edita sunt, ad Can. 36. ejusdem.

CONTROVERSIA XXVI.

De fuga tempore persecutionis.

Quæstio fuit in primitiva Ecclesia, tempore persecutionis, an ad fugienda tormenta liceret fugam arripere. Pro sententia negativa stetisse videtur Tertullianus, etiam antequam declinaret ad hæresim, *Lib. de fuga in persecutione*. Fuerunt autem qui in hac quæstione inter Ecclesiæ Ministros, Episcopos scilicet & Sacerdotes, & inter laicos distinguerent; licere quidem laicis, nullatenus verò Sacerdotibus fugere tempore persecutionis; asserentes econtra Montanistæ, nemini licere tempore persecutionis fugam arripere, contendebant; contra quos stat illud Matth. 10. *Cum autem persequentur vos in Civitate ista fugite in aliam*. Quod fecerunt plures sancti viri, imò Episcopi, ut S. Cyprianus. Videatur epistola ab eo scripta in suo secessu, numero 56. S. Athanasius scripsit apologiam pro sua fuga. Licitum esse instante persecutione fuga sibi consulere, docet S. Aug. ep. 180. S. Petrus Chrysologus serm. 151. Verum quidem est, quod Præpositis Ecclesiæ fugere crimen erit, si sæviente in omnes æqualiter persecutione gregem deserant, qui ab ipsis debet pasci, & confortari. Qua de re gravissimè disserit S. Aug. epist. ad Honoratum, quæ est in nov. edit. 228. t. 2. Possunt quidem aliquando, ex charitate erga Ecclesiam se illi servare, ut idem S. Doctor docet, ib. cap. 10., sed neque hoc possunt si ipsis fugientibus nemo remaneret, qui opportunum præberet Catholicis, in discrimine persecutionis subsidium; nam certissimum periculum esset, ut defectu Pastoris confortantis, & corroborantis ad martyrium, grex Christi periret: & hoc eo magis, quo nullus adesset qui Pasto-

ris vices gerere valeret: tunc utique Pastor animam suam ponere teneretur pro ovibus suis, juxta verbum Domini.

CONTROVERSIA XXVII.

De Symbolo S. Athanasii.

SYmbolum, quod vulgò dicitur S. Athanasii, an defacto fuerit ab eodem compositum, in dubium revocarunt moderni critices studiosi, non veriti authoritates doctissimorum, & antiquorum virorum, qui unanimiter hoc Symbolum S. Athanasio adscripserunt, cum quibus, tenui meo judicio, satiùs est sentire, non me convincentibus rationibus, quas in contrarium adducunt, qui, vel Eusebio Vercellensi, vel Anastasio Synaitæ, vel Vigilio Tapsensi in Africa Episcopo, vel Vincentio Lirinensi, aut aliis illud adscribunt. Et quidem, cum non conveniant moderni critici in determinato authore præfati Symboli assignando, hoc non leve mihi est argumentum, ut veterum scriptorum sententiæ adhæream, qui unanimiter asserunt esse genuinum fœtum S. Athanasii. Nec urget ratio, quam asserunt, quod S. Athanasius, utpote Græcus, non scripserit linguâ Latinâ, quasi Latinus non valeat Græcam linguam, aut Græcus Latinam discere. Adde, quod S. Athanasius vir perspicacissimi ingenii, facilè potuit biennio, quo Treviris commoratus est, imò tempore quo alias Occidentis partes peragravit, linguam Latinam discere. Quod autem asserunt, non esse convenientiam inter authores, quando, ubi, & qua occasione S. Athanasius Symbolum ediderit, nullatenus eorum causæ suffragatur; neque enim etiam scimus quando, ubi, & qua occasione Symbolum Apostolorum fuerit ab Apostolis editum; & tamen ab Apostolis factum fuisse communiter non revocatur in dubium.

CONTROVERSIA XXVIII.

De Hymno Te Deum laudamus.

HYmnus *Te Deum laudamus* compositus fuit à Sisebuto Monacho Benedictino. Vide Card. Joannem Bona à Monte Regali, Congregationis & Patriæ meæ ornamentum, in eruditissimo opere *De divina psalmodia*. De hoc hymno nulla ante tempora S. Benedicti fit mentio: descriptus invenitur in Breviario antiquo chori Casinensis. Esto vulgum tribuisse hunc hymnum SS. Ambrosio, & Augustino. Sunt etiam qui illum tribuant S. Hieronymo, sed sine aliqua authentica traditione, & convincenti ratione.

CONTROVERSIA XXIX.

De Concilio Sinuessano.

SInuessanum Concilium fictitium esse, ac suppositititium, jam communior tenet sententia, validissimis fulcita rationibus, quia quæ de hoc Concilio, & lapsu Marcellini proferuntur, narrantur cum circumstantiis tam à probabilitate alienis, ut difficilè sit comprehendere, quomodò valeant subsistere. Et certè incredibile videtur, quòd sæviente persecutione Diocletiani, trecentorum Episcoporum cogi potuerit conventus, insciis Diocletiani Præfectis, qui ubique maximè Episcopos quærebant ad necem. Sed quomodò fieri potuit congregatio trecentorum Episcoporum tempore persecutionis, quando vix major Episcoporum numerus congregari potuit ex toto Orbe Catholico Nicææ in Bithinia, jam reddita Ecclesiæ pace, & expensas Episcopis Imperatore Constantino ministrante? Ubi verò sita fuerit Sinuessæ civitas, nemo hactenus compertum habuit. Hic obiter notandum, certum esse Pontificem à nemine posse judicari, uno excepto crimine infidelitatis, in quod si Pontifex posset incidere, jam absque alio judicio, sed sola facti notorietate, aut evidentia, à sua Sede decideret.

CON-

CONTROVERSIA XXX.

De Concilio Palmari in causa Symmachi.

CUM plura essent Symmacho Pontifici illata crimina, ut ab iisdem se innoxium probaret, mandavit Synodum congregari, quæ dicta est Romana Palmaris, in qua coram Prælatorum consessu, innocentiam suam probavit. Ex hoc facto aliqui evincere contendunt Summum Pontificem subditum esse Concilio, sed perperam; nam ex suo beneplacito Symmachus voluit congregari Concilium, cui facultatem dedit ad suam recognoscendam causam. Dixi ad recognoscendam, non ad judicandam. Nulla enim in hoc congressu prolata fuit sententia, sed solum illatæ criminationes cognitæ fuerunt insubsistentes. Sicut ergo Samuel coram omni multitudine justificavit se, & sicut Paulus apud Milletum; ita in bonum Ecclesiæ exemplum, & incontaminatæ Sedis testimonium, Symmachus fecit. Sed etiam si judicatus fuisset Symmachus à Concilio, neque proinde inferri posset Concilium jus habere supra Pontificem; quando quidem ipso Pontifice præcipiente, consentiente, & authoritatem judicandi impertiente, in hac causa judicium protulisset.

CONTROVERSIA XXXI.

De Regno Christi Millenario.

SAnctos Patres, qui de regno Christi Millenario scripserunt, nullatenus in Millenariorum hæreticorum errorem prolapsos esse, liquido constat ex his quæ diximus verbo *Millenari*. Inter SS. Patres, qui Millenariorum sententiæ, sed sine labe hæresis, adhæsisse videntur, recensentur S. Irenæus, cujus vindicias exhibet Natalis Alex. sess. 2. dissert. 7. Adstipulatur etiam S. Bernardus, quem verbo *Millenarii* vindicavimus. Sed hos, & alios omnes validissime defendit vir insignis Ferdinandus Vellosillus, Episcopus Lucensis, egregio in volumine Advertentiarum Theologicarum.

CONTROVERSIA XXXII.

De primo Imperatore, qui Christianam religionem est amplexatus.

PRimum inter Imperatores, qui Christianam religionem coluerunt, fuisse Philippum, una cum filio, cui etiam nomen erat Philippus, tot asserunt authores probatæ fidei, ut quasi manifestæ veritati sit contradicere, contrarium asserere. Vide Euseb. lib. 6. Vincen. Lirin. Oros. Operâ autem S. Pontii Martyris, conversum esse Philippum Imperatorem ad fidem, perhibet Martyrologium Romanum. Verum quidem est, quod in occulto fidem coluit, sic exigentibus tunc temporum contingentiis, ne se palam Christianum protestando, Gentilibus se nimis faceret exosum, allisque de causis, quæ Catholicæ religioni erant proficuæ & exigebant ut Imperator noviter conversus, se palam Catholicum non manifestaret: quas causas ponderare, aut factum excusare, nostrum non est. Quod autem post mortem à Gentilibus inter divos relatus sit Philippus, probat quidem illum, sicut alii Cæsares consecrati, seu Apotheosi evecti apud Gentiles prudenter, & cum laude rexisse Imperium; non autem evincit non fuisse occultum Christianum. Vixit autem Philippus circa medium seculi tertii, cujus uxorem, Severam Augustam, etiam Catholicam religionem fuisse amplexatam, probabiliter colligitur ex Epistolarum commercio, quod habuit Augusta cum Origene adhuc Catholico.

CONTROVERSIA XXXIII.

De Patribus Antenicenis.

PRrobari non potest ex scriptis Patrum, qui ante Nicænum Concilium floruerunt, eorum aliquem in Ariano sensu, quoad Filii Divinitatem fuisse

fuisse locutum, sed intemeratam de mysterio Sanctissimæ Trinitatis fidem semper custodierunt, in quâ tres personas omnino æquales, & unum Deum confitetur, Ecclesia. Cujus rei signum evidens est, quod Arii hæresis, velut nova doctrina; Ecclesiam conturbavit. Verum quidem, est, quod motæ ab hæreticis quæstiones occasionem dederunt proprius & clarius mysteria fidei explicandi. Non difiteor aliquos ex Antenicænis Patribus, minus accurate locutos fuisse, dum de Trinitatis mysterio sermonen instituerunt, quia nondum Arii cavillationes subodoraverant; cumque Filii Divinitatem Gentilibus persuadere studerent, aliquibus argumentis, ex Platonicorum doctrina desumptis utebantur, ut Gentiles, qui Scripturæ authoritatem non noverant, facilius convincerent; quibus argumentis utique non institissent, si Arii malitiam prævidissent.

CONTROVERSIA XXXIV.

De subscriptione fidei facta à Patribus Ariminensibus.

Licet Ariminensis Concilii Patres, Ursacii, & Valentis fraudibus decepti, subscripserint professioni fidei, ab Ursacio & Valente oblatæ, nihilominus dici nequit, quod Arianæ hæreseos Ariminenses Patres fuerint labe infecti; quandoquidem statim ac Ursacii, & Valentis fraudes cognoverunt, hæresim Arianam latentem, ejusque professores damnarunt. Adde, quod professio fidei tunc ab hæreticis oblata secundum, supe ficiem considerata nihil continebat hæreticum. Totius præsentis assertionis veritas corroboratur testimonio S. Hieronymi, in Dialogo adversus Luciferianos, Sulpitii Severi lib. 2. Hist. aliisque momentis.

CONTROVERSIA XXXV.

De cœlibatu Presbyterorum.

Ecclesiæ disciplina de cœlibatu majorum Præsbiterorum, ab Apostolis est derivata, licet non fuerit sub præcepto, & obligatione ab Apostolis sacris Ministris imposita, sed solum à tempore Siricii, qui Pontificatum gessit ab anno 385. ad 398., & à subsequentibus deinde pluribus Conciliis fuerit decretis, atque Canonibus roborata. De hac controversia videantur, quæ dicta sunt verbo *Carlostadius*. *Confessio Augustana*.

CONTROVERSIA XXXVI.

De Jejunio Sabbati.

Jejunium Sabbati, tribus prioribus seculis licet fuerit in pluribus Ecclesiis observatum, aliqua tamen lege nunquam sancitum fuisse, facile probatur. Sed etiam si fere omnes Occidentales, una cum Romana Ecclesiâ die Sabbati jejunare consueverint, non ideo erant improbandi à Græcis, Sabbati jejunium aversantibus; in illis enim piis operibus, quæ ex aliquo speciali devotionis instinctu suscipiuntur in aliqua regione, servandus est mos regionis, ne scandalum fiat in popolo; si quis contra regionis morem se gereret. Quare ad rem hic notanda D. Ambrosii verba, à S. Aug. relata, epist. 86. ad Casulam: *Quando hic sum* (scilicet Mediolani) *non jejuno Sabbato, quando Romæ sum, jejuno Sabbato. Ad quamcumque Ecclesiam veneritis, ejus morem servate, si pati scandalum non vultis, aut facere.* Jejunium autem Sabbati in memoriam Dominicæ sepulturæ institutum est. Hinc facile est intelligere, quam ineptè Photius jejunium Sabbati Romanis, velut crimen objecerit. Sed hæc objecta solvit Ratmannus, Monachus Corbejensis, lib. 4. Spicilegii.

CON-

CONTROVERSIA XXXVII.

De Baptismo Costantini,

COnstantinum Romæ a Silvestro Papa, non autem Nicomediæ sub finem vitæ fuisse baptizatum asserere tutior videtur opinio, quæ ex multiplicibus congruentiis potest facilè colligi. Quod enim tam de Baptismo Romæ secuto, quam Nicomediæ scribunt authores inter se discrepantes, suas suscipit & patitur exceptiones Neque proindè affirmare contendo Baptismum Constantini, cum omnibus circumstantiis, quibus circumscribitur contigisse, nempe tunc temporis in Monte Soracte latitasse S. Silvestrum Pontificem, per somnium a Constantino ægroto visum, Romam evocatum, recognitum &c. neque enim valde rationabile videtur, asserere S. Silvestrum in Monte Soracte timore persecutionis latitantem, quandoquidem nullibi legimus factam sub Constantino Magno Catholicis persecutionem: nisi forte Silvester commune Gentilium odium in Christianorum Pontificem declinasset. Cœpit autem regnare Constantinus Magnus Constantii Flori filius, anno 306., & imperavit usque ad 337. Silvester autem electus est Pontifex anno 314., & vixit usque ad annum 335. Quamobrem prima illa facti circumstantia, satis dubia apparet. Unde consequenter & reliquæ corruunt circumstantiæ. Hinc est, quòd licet sentiam Constantinum Romæ a S. Silvestro fuisse baptizatum, non tamen eo modo, quo communiter narratur contigisse, videtur mihi asserendum. Sat est ergò asserere Constantinum a S. Silvestro Romæ fuisse baptizatum, quod sic probari posse videtur. Constantinum de facto Catholicam suscepisse religionem, nemo contendit, ergò Romæ, est baptizatus. Probatur consequentia: Ad Catholicam religionem suscipiendam tunc fuit impulsus, cum de Maxentio victor evasit, mediò signo Crucis in aera sibi ostenso, ergo congruum est dicere, tunc statim post victoriam de mysterio Crucis instructum a Catholicis, a quibus omnes Gentiles perspectum habebant extolli signum Crucis, etiam fuisse baptizatum. Neque difiteor a Sancto Silvestro, a quo ut Catholicorum, Pontifice, Constantinus de Mysterio Crucis sibi per aera ostensæ, procul dubio instrui postulaverit, ut de insperata victoria, cujus soli Christo debitorem se agnoverat, post sibi explicatum Crucis mysterium Christo grates rependeret, Insuper Constantinum, antequam Roma abscederet Christianas solemnitates observasse, precibus, jejuniis deditum fuisse, Crucem adorasse, Ecclesias construxisse, leges in Christianæ Reipublicæ bonum sanxisse, omnes conveniunt. Credere ergò ne par est, Constantinum omnia Catholici Imperatoris munia exercuisse, cum tanta ædificatione, & liberalitate, nondum Catholica religione per Baptismum suscepta? Constantinum Romæ existentem, fuisse de Catholicæ religionis mysteriis abundè instructum, opera ab eodem facta in religionis Catholicæ augmentum & decus, satis proclamant; ergò pariter noverat morientem finè Baptismo nullatenus posse salvari. Credibile ne est cum hàc cognitione, tot opera salutis Constantinum potuisse perficere, cum periculo propriæ salutis, ratione scilicet ab eo dilati, si non neglecti Baptismi? Levia forte alicui videbuntur hæc argumenta, quæ congrua quidem, & non ampliùs contendo. Fateor tamen satis me in ipsis roboris invenisse, ut ab eorum sententia amovear, qui Romæ Constantinum baptizatum non fuisse contendunt; neque enim illis meliora suppetunt rationum momenta. Vide Dissertationem Card, Poli de Baptismo Constantini.

CONTROVERSIA XXXVIII.

De Conciliis à Constantino, Theodosio, aliisque Imperatoribus convocatis.

COnstantinum, Theodosium aliosque Imperatores ex propria authoritate Concilia convocasse, nullis firmis monumentis probari potest; quod si posset probari, nullatenus hujusmodi Concilia, ex sola Imperatoris authoritate congregata, dici possent Occumenica; quia jus congre-

gregandi Concilia œcumenica spectat ad solos Pontifices; sacra enim ad sacrorum Principem spectant: hocque jus de facto exercuerunt cum totali independentia ab Imperatoribus, & Principibus, etiam prioribus Ecclesiæ seculis; Principes autem ad summum potestate præsidii, non verò regiminis, possunt ad Concilia congreganda concurrere.

CONTROVERSIA XXXIX.

Quis præsederit Synodo Octavæ.

CUM sub Hadriano Pontifice, in octava Synodo congregata sub Basilio Augusto, in præfatæ Synodi actione octava legantur hæc verba. *Præsidente eodem piissimo & amico Christi Basilio*, & actione decima. *Præsidentibus Christi dilectis Imperatoribus*. Insuper in eadem Synodo primò acclamatum fit Imperatori, deinde Romano Pontifici: deinde Imperatores ante Legatos primi subscripserint; hinc aliqui probare contendunt, Imperatorem suo jure præsidere Conciliis. Sed nihil inde evincitur; nam quod legitur *Præsidente &c.* significat Imperatorem præfuisse non authoritate, sed solo sessionis honore. Quòd autem primo acclamatum fit Imperatori, cum etiam primo acclamatum fit Imperatrici, si aliquid evinceret hæc ratio sequeretur etiam mulieres præsidere Conciliis. Facta est ergo primo acclamatio Imperatori, urbanitatis gratiâ; quo etiam impellente motivo rogatus fuit, ut primus subscriberet, aut subscribere ipse non dubitaret, tanquam Ecclesiæ Protector, ut publicationi veritatis præiret protectionis authoritas, quæ subjugando animos, viam pararet in Imperatorum ditionibus.

CONTROVERSIA XL.

De liberatione Trajani.

LIberatio Trajani Imperatoris ab inferno, quæ ab aliquibus facta asseritur precibus sancti Gregorii, est prorsus fictitia, quia Trajanum fuisse Gentilem, notum erat S. Gregorio, qui cum pariter sciret neminem, nisi renatum ex aqua, & Spiritu sancto intrare posse in regnum Cœlorum, & insuper nullam esse ab inferis redemptionem. Utique his stantibus dici nequit S. Gregorium effudisse preces pro liberatione Trajani, quam noverat ratione præmissorum esse impossibilem Vide Calmet. Dissert. de salute Gentilium in Epist. ad Rom.

CONTROVERSIA XLI.

An aliqui Romani Pontifices in hæresim aliquando sint lapsi.

SI probari potest quod aliqui Pontifices hæreses aliquas forte propugnaverint, aut hæreticis faverint, nihil plus evinci potest ex his probationibus quam in præfatis casibus Pontifices errasse errore tantum facti, nunquam verò errore juris. Errore inquam facti, quatenus hæretici ad Romanos Pontifices recurrentes, cum se Catholicos mentirentur, & sanctioris vitæ speciem simularent, decipere potuerunt Romanos Pontifices, quatenus adventantes hæretici hæreses suas abscondebant, & pietatis larvâ obtegebant Sic forte potuit decipi, & consequenter errare Zephyrinus, cum prophetias Montani approbavit(si tamen verum est quod approbaverit, nam in his quæ ad Montanistas pertinent nullam Tertullianus, utpote Montanista, fidem meretur) existimans Montanistas, qui ad ipsum recurrerant, esse Ortohodoxos, quia Catholicam pietatem fingebant. Sic potuit etiam Zosimus Papa a Pelagio & Cœlestio decipi, ipsis favens errore tantum facti, non juris, ut ostendit S. Augustinus; nam statim ac Zephyrinus Montanistarum impudentiam, Zosimus Pelagii ac Cœlestii hæresim detegerunt, nullâ interpositâ mora, contra hujusmodi deceptores anathema dixerunt, eosque ab Ecclesia segregarunt. Pariformiter dicendum errore facti deceptum S. Damasum, Vitalem Apollinaris discipulum in communionem suscepisse: siquidem Vitalis Orthodoxiæ larva suos errores obtegerat in libello fidei, quem Damaso Papæ ob-

obtulerat Cæterum, Damasum Apollinaris hæresim condemnasse, constat ex Theodoreto, hist. Eccles. lib. 5. cap. 10. Observandum autem, quod cum dicimus *Errore facti*, non intendimus Pontificem determinantem, & docentem, universalem Ecclesiam, super facto ad fidem, pertinente, posse errare, Error enim hujusmodi solum potest accidere in particularibus actionibus, nondum re definitâ:

CONTROVERSIA XLII.

De Appellationibus.

JUs quod habent Romani Pontifices suscipiendi appellationes, est necessariò consectaneum ad primatum, quem de jure Divino exercent in tota Ecclesia, & consequenter dici nequit, quòd sit jus acquisitum post Concilium Sardicense. Quomodo enim posset primatus in Romano Pontifice subsistere, nisi quæcumque emergunt in Ecclesia posset discutere? Hoc jure semper potita est Romana Sedes, & Christi Vicarius, etiam à tempore S. Petri. Quoscumque in judicio Provincialium Conciliorum gravatos, appellare consuevisse ad Romanum Pontificem, plura evincunt exempla, cuicumque historias Ecclesiasticas discurrenti statim obvia. Vide quæ dicta sunt verbo *Arnulphus.*

CONTROVERSIA XLIII.

De Chorepiscopis.

CHorepiscopi ex vì suæ institutionis numquam fuerunt veri Episcopi, sed simplices Presbyteri, qui in Pagis, & Oppidis extra Urbem residentiæ Episcopalis, tanquam Episcoporum Vicarii sese gerebant: quia tamen sæpe contigit aliquos, qui erant Episcopi consecrati (sed aliqua de causa à regimine actualis Episcopatus vacabant, cujusmodi sunt qui nunc vocantur Episcopi in partibus, sive auxiliares, aut titulares) in Chorepiscopatus ministerium ab aliquibus Episcopis assumi: hujusmodi Chorepiscopi sic assumpti, non ratione Chorepiscopatus, sed ratione præcedentis Consecrationis in Episcopos jam obtentæ, in Pagis jura Episcopalia exercebant, quæ jura nullatenus exercere poterant Chorepiscopi, qui erant simplices Presbyteri. Hinc ab Hispanis vocantur hujusmodi Episcopi *De anillo* quia in Maurorum irruptione, confugientibus populis cum Episcopis ad Asturum montana, ibi ut Parochi inserviebant, absque propria Diœcesi, & signum Episcopalis dignitatis, annulum dumtaxat gestabant. Quare ex argumento desumpto ab officio Chorepiscopatus, nihil potest concludi, ad probandum Presbyteros posse omnia munia Episcopalia exercere, quotiescumque electi sunt in Episcopos, absque ulla alia consecratione præcedente: quandoquidem Chorepiscopi ex solo munere Chorepiscopatus neque munia Episcopalia exercere poterant, sicut constat ex Concil. Hispalens. canone 27 ex Conc. Metens. celebrato anno 829. Tandem sæculo nono extinctum fuit Chorepiscoporum ministerium, de quibus ante seculum 4. nulla prorsus occurrit memoria, neque ulla de ipsis in sacris paginis mentio facta invenitur.

CONTROVERSIA XLIV.

De Judicibus à Constantino destinatis in causa Cæciliani.

CUM in causa dissensionis inter Cæcilianum, & Donatistas, jam ab Episcopis probatum esset judicium, & nihilominus non acquiescerent dissidentes, Constantinus Imperator, de dissidii continuatione monitus, alterum judicium Episcopale in urbe Arelatensi concessit. Ex hac concessione ulterioris judicii ab Imperatore facta, quam collaudare videtur S. Augustinus, Epistola 162., orta est controversia, an in hac determinatione jure suo usus sit Constantinus, quod ipsemet innuere videtur, quandoquidem ad Melchiadem hac de causa scripsit sub his terminis. *Visum est mihi, ut idem Cæcilianus cum decem Episcopis, qui illum reum facere videbantur, & decem* alii

aliis, quos ipse suæ litis dijudicationi necessarios æstimaverit, Romam navigio trajiciant, ut ibi coram vobis (scilicet Melchiade Pontifice) possit audiri, sicut sanctissima Dei lex ut nostis, postulat. Cum tamen certum sit non esse juris Principum judices in causis Ecclesiasticis delegare, videtur Constantinum jure suo usum non fuisse, cum judices delegavit in causa Cæciliani, similibusque in controversiis. Qui sustinent Constantinum jure suo usum fuisse, ad objectionem cum distinctione respondent dicentes, non esse juris Principum judicare de causis, & personis Ecclesiasticis, vel judices delegare ad Ecclesiasticæ potestatis eversionem, & cum id non exigit Ecclesiæ bonum; benè tamen ad Ecclesiasticæ potestatis protectionem, & cum id postulat Ecclesiæ necessitas. Sed mihi non videtur subsistere hæc distinctio, quia sub colorato prætextu protegendi Ecclesiasticam potestatem, & assignandi aliquam emergentem Ecclesiæ necessitatem, possent semper Principes cum vellent, causas Ecclesiasticas quandoque decidere, & judices prout sibi videretur, delegare. Tum quia probato à Principibus sub præfatis prætextibus judicio, adhuc remaneret decidendum, an verè fuisset probatum ad protegendam Ecclesiasticam potestatem, & an verè instaret Ecclesiæ necessitas, postulans judicium Principis; hæc autem decisio non ab alio fieri posset, quàm à Romano Pontifice, ex quo patet, quòd sub quocumque quæsito prætextu judicium Principis in causis Ecclesiasticis, vel per ipsos, vel per delagatos ab ipsis judices prolatum, non esset ultimò decisivum, & consequenter foret supervacaneum. In causa fidei, vel alicujus personæ Ordinis Ecclesiastici, eum solum judicare debere, qui suo munere impar non sit, qui solus est Romanus Pontifex, fatentur omnes doctores. Vide præ ceteris Sanctum Ambrosium, epist. 13. ad Valentinianum Augustum. Vide ejusdem sententiam prolatam contra Palladium in Concilio Aquilejensi. Hinc patet nullo jure, neque sub ullo quæsito prætextu posse Principes seculares in causis Ecclesiasticis, aut judicare, aut judices delegare, quantumvis Ecclesiasticos: Et quidem delegatio supponit potestatem judicandi in delegante: quam cum Principes non habeant, qua ratione delegare poterunt? Neque probatur. Constantinum jure suo usum fuisse, cum causam Cæciliani ad Arelatenses Patres remisit, & post Arelatense judicium ad Romanum Pontificem: nam Arelate congregati sunt Patres in causa Cæciliani rogante Constantino, non tanquam judices ab Imperatore selecti, & delegati, sed ut tanquam Ecclesiastici; de Ecclesiastica controversia recognoscerent, sicut neque delegavit judicem, cum Cæcilianum unà cum Donatistis Romam ad Melchiadem amandavit, sed simpliciter eos ad legitimum judicem remisit; quod & præstitit Aurelianus Imperator, licèt Gentilis, qui duos pro Antiocheno Episcopatu contendentes, Paulum scilicet Samosatenum, & Domnum, à Romano Episcopo judicandos censuit, *in vita S. Felicis Papæ & Mart.*. Quis autem jure suo uti dicetur, qui duobus dissidentibus, ad hoc ut concilientur, hortator est ut suum legitimum judicem adeant, *Sicut Dei lex postulat?* Sic egit Constantinus in facto Cæciliani; quapropter dici nequit, quòd jure suo usus sit in causa præfata, sicut aliqui sustinere contendunt, quibus adhæret Natal. Alex. sect. 4. dissert. 5.

CONTROVERSIA XLV.

De Synodo Sardicensi in causa Marcelli Ancyrani, an erraverit in facto.

MArcellum Ancyranum Episcopum, hæreseos fuisse ab Eusebianis accusatum tempore Julii I. Pontificis, indubium est, an verò de facto fuerit hæreticus, gravia sunt hinc indè momenta pro utraque parte sustinenda. Nihilominus cujuscumque sint ponderis authoritates, quæ Marcellum hæreticum fuisse autumant, cum certum sit eundem ad Julium Pontificem appellasse, ejusque causa ventilata, innoxium fuisse recognitum, suæque sedi restitutum Judicio tàm Pontificis,

ficis, quàm paulò post Concilii Sardicensis, dicendum est Marcellum Ancyranum fuisse virum integerrimæ fidei; neque Synodum Sardicensem post Julium Romanum Pontificem errasse in facto, dum illum absolvit; sed potiùs credendum errasse in facto Basilium Magnum, Hilarium, Joannem Chrysostomum, qui illum censent fuisse hæreticum, quàm potuisse errare in facto Pontificem, & Concilium Sardicense, cui adfuerunt trecenti Episcopi, qui funditùs Marcelli doctrina, & scriptis examinatis, illum innoxium declararunt; maximè cum Julius decesserit anno 351. Concilium Sardicense celebratum fuerit anno 347. Hilarius autem, Basilius, Gregorius Nissenus multis annis posteriores ad peractum Concilium, potuerunt à Marcelli causæ scriptoribus, forte non satis per invidiam sinceris, faciliùs decipi, quàm potuerint deceptioni succumbere, qui judicis partes in Marcelli causa sustinuerunt. Piè etiam credendum, Deum non permisisse in hæresim lapsum Marcellum, qui cum Sancto Athanasio plura ab Arianis passus erat, pro Filii Divini consubstantialitate cum Patre sustinenda. Fuit itaque comes Athanasii Marcellus, proindè ipsi probe cognitus. Athanasius autem Marcellum commendat, utpotè Episcopum Orthodoxum, in apologia ad Constantinum.

CONTROVERSIA XLVI.

De numero Canonum Concilii Chalcedonensis.

Concilii Chalcedonensis celebrati anno 451. sub S. Leone Canones numero 28. dubitatum est an Leo Pontifex, vel in toto, vel solùm in parte approbaverit. Contendit Bellarminus præfatos Canones robur non habuisse, nisi quatenus ab aliis Conciliis fuerunt renovati. Alii sentiunt Canonem vigesimum octavum, cujus hic est tenor *Jus Patriarchicum, & primatus honorem post Romanum, Constantinopolitanæ Sedi confirmat*, fuisse ab Anatolio Patriarcha Constantinopolitano additum, nullatenus verò genuinum esse Concilii fœtum. Dicunt alii utique hunc Canonem cum cæteris fuisse a Concilio editum, sed à S. Leone reprobatum. Siquidem, ut consideranti patet, hic Canon continet veritati contraria, quatenus exprimit à Nicæno Concilio fuisse concessum Sedi Romanæ primatum, quandoquidem notum est, Christo sic disponente, S. Petrum Christi Vicarium, Romanæ Sedi supra cæteras omnes Christiani Orbis Ecclesias, prærogativam primatus contulisse. In hac opinionum varietate non arridet illa Bellarmini, nam præfati Concilii Canones, præsentibus S. Sedis Legatis in œcumenica Synodo sanciti, solùm à Romano Pontifice confirmari debebant, ut universaliter essent accepti, nec opus erat ulteriori Concilio confirmante. Canones autem Concilii Chalcedonensis (sivè in toto, sivè in parte, hoc pro nunc non officit) fuisse à S. Leone confirmatos, ex eo evincitur, quòd Gelasius Pontifex, qui vixit paulò post S. Leonem, eosdem commendat, sicut colligitur ex Gelasii epistola decretali ad Lucaniæ Episcopos. Quomodò autem Gelasius Concilii Chalcedonensis Canones commendaret, nisi ab Ecclesia jam pridem receptos, & consequenter a Pontifice approbatos fuisse compertum habuisset? Neque inter S Leonem, & Gelasium aliquod Concilium generale celebratum est, in quo asseri possit Canones Concilii generalis Chalcedonensis fuisse renovatos, ut robur consequerentur. Neque videtur subsistere opinio asserentium, Anatolium propria authoritate vigesimum octavum Canonem addidisse, nam in hoc casu facilè fuisset contra ipsum reclamatum à Patribus, qui Concilio interfuerant: & S. Leo, qui de insubsistentia hujus canonis Anatolium monitum voluit, nulla alia ratione quæsita, potuisset Anatolium tamquam reum additionis factæ convincere, maximè cum in antiquis codicibus inserti appareant Canones numero viginti octo. Dicendum itaque vigesimum octavum Canonem, unà cum cæteris fuisse in Concilio editum à Patribus, fortè ea mente, ut Imperatori quoddam obsequii testimonium proferrent, dum Urbem Cæsareæ residentiæ consonum crediderunt spe-

ciali prærogativa cumulare, eidem post Romanam deferentes honorem. Post Romanam, inquam, non quasi propria authoritate Romanam primam declarantes, sed ut clariùs sensum suum exprimerent, quasi dicerent; cum Romanæ Sedi primus honor debeatur ex institutione Apostolica, nec ex institutione Apostolica declaratum sit, cui Sedi post Romanam honor immediatè debeatur, Ecclesia in hoc Concilio congregata, secundum honorem Sedi Constantinopolitanæ deberi declarat. Nihilominus S. Leo Pontifex, statim ac Canonum seriem recepit, ut eos Apostolica authoritate vel confirmaret, vel reprobaret, vigesimum octavum expungendum censuit, & cæteros confirmavit. Quod facilè colligitur ex epistola S. Leonis ad Anatolium, & ex aliâ epistola ejusdem S. Leonis ad Marcianum Augustum. Expunxit, inquam, non modò quia Canon vigesimus octavus, ut supra jam monui, videbatur continere, & exprimere veritati contraria, sed etiam quia editus fuit in sessione decima quinta, absentibus Sedis Apostolicæ Legatis. Quòd autem antiqui Græcorum codices hunc vigesimum octavum Canonem contineant, hoc non officit: Scriptores enim Græci, numerarunt omnes Canones in sexdecim sessionibus hujus Concilii editos, non verò attenderunt ad Canones à Romano Pontifice simpliciter approbatos.

CONTROVERSIA XLVII.

An excommunicatio afficiat etiam mortuos.

AN possint anathemate configi etiam mortui, contra quos dum viverent, Ecclesia anathema non dixit, facta fuit quæstio occasione, quòd Ecclesia in quinta Synodo congregata, tria capitula damnavit, & Theodorum Mopsuestenum, jam defunctum anathematizavit. Cum verò certum sit mortuorum judicium soli Deo esse reservatum, neque videatur fas esse Ecclesiam decernere de eo, qui jam in Divino est judicio constitutus, maximè cum Christus dixerit, *quæ ligaveritis super terram, &c.* consectaneum videtur, quòd, qui vivus non fuit ab Ecclesia anathemate innodatus, neque possit anathematis vinculo ligari post mortem. His tamen non obstantibus, dicendum est Ecclesiam posse etiam mortuos anathematizare, illos scilicet, quorum versutia cognita non fuit dum viverent, sed si comperta fuisset, excommunicationis pœnam non evasissent. Nam licèt mortui non possint ab Ecclesia vocari in judicium, potest tamen Ecclesia super eorum doctrinam, quam vel scripto, vel sermone, dum viverent divulgarunt, causam instituere, quòd si ratione falsæ doctrinæ, si fuisset ut talis cognita, merebantur dum viverent ab Ecclesia separari, potest Ecclesia post eorum mortem hoc eorum demeritum manifestare:& hæc est vis anathematis, quod mortuis impingitur; cui opinioni adhæret S. Augustinus. epist. ad Bonifacium Comitem; & S. Cyrillus, ubi contra Theodorum Mopsuestenum agens, scribit. *Hæreticos nobis recusandos esse, sivè in vivis sint, sivè non.* Et cum hæretici, licèt mortui, per superstitem eorum infectam doctrinam noceant Ecclesiæ, meritò Ecclesia, licet mortuos ab Ecclesia segregat, eos excommunicatos declarando, propter quam declarationem statim privantur participatione bonorum Ecclesiæ, quæ pro defunctis applicantur, in suppositione quòd essent in statu, in quo de cætero possent ipsis Ecclesiæ bona per modum suffragii applicari. Ex quo patet quomodò etiam in mortuos jus suum exerceat Ecclesia, eosdem excommunicationis pœna, ut supra declaravimus, innodando.

CONTROVERSIA XLVIII.

De sententia Vigilii Papæ in causa trium Capitulorum.

QUæstio non levis fuit, an mutatio Vigilii Papæ in causa trium Capitulorum, cederet in Vigilii culpam: pro cujus rei intelligentia, præmittendum quid continerent tria Capitula. Primum erat Theodori Mopsuesteni, ejusque librorum damnatio, in quibus Christum purum

purum hominem esse dicebat, aliasque effutiebat blasphemias. Secundum, damnatio scriptorum Theodoreti contra sanctum Cyrillum, quæ scripta patrocinabantur Nestorio, impugnabant Synodum Ephesinam, & S. Cyrillum Ephesinæ Synodi defensorem. Tertium, damnatio epistolæ Ibæ Edesseni Episcopi ad Marim Persam, quæ epistola etiam Synodum Ephesinam impetebat, tanquam præcipitis judicii in causa Nestorii. Hæc tria Capitula Justinianus Imperator ab universali Ecclesia suis privatis de causis damnari, sed sub specioso titulo publicæ pacis, & concordiæ contendebat, ad hoc Imperatorem instigante potissimum Theodoro Cæsareensi, Origenis defensore, cui gravis erat Origenis secuta universalis damnatio: quapropter Vigilius Pontifex strenuè cum pluribus Episcopis restitit condemnationi trium Capitulorum, cum in hac condemnatione ab Imperatore, & instigantibus Episcopis expetita, reperisset Vigilius condemnationis quæsitæ objectum non esse publicam pacem, sed privatum affectum, & exacerbatam, Origenis causam sustinentium, passionem, sub velamine publicæ pacis obtectam. Tandem Vigilius, salva in omnibus reverentia debita Concilio Chalcedonensi, cui adfuerant præfati, in causa trium Capitulorum interesse habentes, tria Capitula damnavit, quæ damnatio, etiam in quinta Synodo fuit confirmata. Quæstio est, an mutatio sententiæ Vigilii in causa trium Capitulorum, quæ prius mordicus sustinere visus est, & postmodùm reprobavit, cedat Vigilio in vitium? Sed ut pateat ex hac mutatione sententiæ, nullam Summo Pontifici adscribi posse culpam, hic recolenda quæ diximus Controversia 41. Deinde ad rem notanda Pelagii secundi sententia, in Epistola ad Episcopos Istriæ, sic in hac causa scribentis. *Latinos homines, & Græcitatis ignaros errorem tardè agnovisse. Unde tanto eis celeriùs credi debuit, quantò ejus constantia, quousque verum cognoscerent. à certamine non quievit...... Si igitur in trium Capitulorum negotio, aliud cum veritas quæreretur, aliud inventa veritate dictum est, cur mutatio sententiæ huic sedi in crimine objicitur, quæ à cunctis Ecclesia in ejus authore veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet: quid obstat, si ignorantiam suam deserens, verba permutet?*

CONTROVERSIA XLIX.

An Ecclesiæ Judicium sit semper infalibile.

IN controversia, an Ecclesiæ judicium sit in omnibus quæstionibus tam juris, quam facti indeficiens, revocari non potest indubium, quod in quæstionibus facti, quæ cum jure, seù dogmate fidei connexionem habent, dedicendis Ecclesia non potest deficere; si vero quæstiones facti ad solam historiam humanam, vel chronologicam, aut quid simile spectent, in his posse Ecclesiam falsum judicium proferre, quatenus non sinceris monumentis, aut tellibus factum exhibentibus instructa, si quis asserat, nullam merebitur censuram, prout habetur cap. *a nobis* de sent. excommunic. Unde id ipsum habet S. Tom. quod lib. 9. art. 10. Postulat tamen reverentia filiorum in Ecclesiam, ut ejus testimonium propriæ opinioni præferant; aut si quando se sibi veritatem invenisse, aut errorem deprendisse, in iis humanæ fidei materiis putent, humiliter proponant; nec definire audeant, sed ejusdem Ecclesiæ sensum expectent, Alioquin illos temerarios facile reddet humana præsumptio.

CONTROVERSIA L.

Quando censendum sit Papam locutum fuisse ex Cathedra.

INdeficiens esse Romani Pontificis judicium, cum ex Cathedra loquitur nullatenus dubitandum est Catholicis, ex promissione Domini. Quando vero censendum sit Papam loqui ex Cathedra, cadit sub controversia. Nam ex Ca-

Cathedra loqui non est censendus Pontifex, quotiescumque de fide loquitur, & suam pronunciat opiniònem; potest enim tanquam privatus homo errare, & male de Doctrina fidei sentire, & etiam consequenter scribere. Dicendum itaque Romanum Pontificem tunc solum indeficientis judicii prærogativa frui, cum in materia fidei, & morum pronunciaturus, ad Scripturam, & tradiones attendens, controversias, quæ agitantur expendit; quid circa talem controversiam credendum sit exponens universæ Ecclesiæ, tamquam Spiritus sancti oraculum, cujus assistentia nunquam deficit Summo Pontifici, quotiescumque aliquid, tamquam dogma fidei universis fidelibus credendum proponit: quod, licèt ex se solo possit Summus Pontifex peragere, nunquam tamen facere consueverunt Pontifices, nisi præmissis sacri Senatus, doctissimorumque virorum consilio, fusis etiam ad Deum precibus, ad implorandam in rebus maximi momenti decernendis Spiritus Sancti assistentiam: & quotiescumque sic se gerit Pontifex juxta communem, quæ invaluit loquendi formulam, dicimus quod *Summus Pontifex loquitur ex Cathedra*. Innotescit autem universæ Ecclesiæ, Pontificem locutum esse ex Cathedra, ex ipso loquendi, & proponendi modo; signa enim manifesta Ecclesiæ sunt, quod Doctorum, Antistitum, sacrique Collegii suffragia susceperit, & quod post humiles deprecationes, promissioni Divinæ innixus, se fideles obligare pronuntiet: quibus stantibus, nemini Catholicè sentienti cadere debet indubium, quod Romanus Pontifex in suo promulgato decreto locutus sit ex Cathedra. Accedit etiam, ut signum à posteriori (ut in scholis loquimur) consensus Episcoporum, quorum est depositum fidei custodire, & qui omnes simul aberrare non possunt; alioquin posset deficere Ecclesia. Quodsi aliqui renitantur, fugiendi sunt, ut membra à capite deficientia & unitati fidei, & Ecclesiæ nociva.

CONTROVERSIA LI.

De auctore Ectesis,

Ectesis, quæ comuniter creditur, Heraclii Imperatoris edictum, quo cautum erat, ne quis unam aut duas in Christo confiteretur operationes, ad unicam adstruendam in Christo voluntatem, non fuit author Heraclius Imperator, sed Sergius, qui eam Heraclii nomine inscripsit, ut ipsi majorem conciliaret apud populos authoritatem. Constat enim ex epistola, quam Heraclius scripsit ad Joannem quartum Pontificem, illum absolute negasse suam fuisse. Vocatur autem communiter Heraclii Ectesis, quia sub ejus nomine promulgata fuit; quapropter sub nomine Heraclianæ Ectesis etiam à Summis Pontificibus Severinò, & Joanne quarto fuit damnata.

CONTROVERSIA LII.

An Henoticon Zenonis contineret Hæresim.

Henoticon, quod idem significat ac edictum unitivum, ab Accacio hæretico conscriptum, à Zenone Imperatore promulgatum, publicæ quidem studio procurandæ pacis, sed reverà propter privatos Accacii fines; licet nullam expressè contineret formalem hæresim, merito tamen à Summis Pontificibus fuit damnatum, non modo quia Synodum Chalcedonensem, & fidei definitionem in eo editam silentio premebat, cum stantibus circumstantiis de eà debuisset reverentem mentionem facere; sed etiam, quia jussu potestatis laicalis editum fuerat, cum Principes nullum jus habeant promulgandi edicta in his, que fidem concernunt. Hoc edictum, Henoticon nuncupatum, in eo etiam deficiebat, quod hæreticos recipi jubebat, quamvis non præmissà, neque indicta eorum abjuratione, nullaque inflicta hæreticis, quos recipi decreverat pœnitentia.

CONTROVERSIA LIII.

De Honorio, an hæresi Monothelitarum consenserit.

HOnorii damnationem in sexta Synodo fuisse conclamatam, ejus epistolas ex sextæ Synodi sententia fuisse combustas, negari utique non potest. Nihilominus non fuisse à sexta Synodo damnatum ut hæreticum, sed ut reum negligentiæ in coercendis hæreticis, validis argumentis communiter sustinetur, quidquid aliqui probare contenderint defacto Honorium esse in hæresim lapsum Monothelitarum. Honorius enim defenditur à Joanne quarto Pontifice in Apologia, quam scripsit pro Honorii defensione ad Constantinum Imperatorem, Heraclii filium. Defenditur à S. Maximo Martyre, in dialogo cum Pyrrho, & in epistola ad Marinum. Item ab Anastasio Bibliotechario in præfatione ad Joannem Diaconum, & à pluribus aliis, qui diserte probant nullum Romanum Pontificem fuisse unquam in hæresim lapsum. Habuit utique Honorius modum loquendi, qui hæreticis Monothelitis favere videbatur. Nihilominus, dum unam tantum in Christo esse voluntatem asseruit, ex ejus scriptis constat intelligendum esse de Christo ut homine, cui esse duas voluntates contrarias juxta Catholicum sensum negavit; quam contrariam voluntatem mentis, & carnis, ex primi parentis culpa, qua omnes infecti sumus, contraximus. Cum autem Verbum naturam humanam assumpserit, qualem Deus ab initio condidit, excepta pœnalitatum impossibilitate, sub hoc respectu asservit Honorius non esse in Christo contrarias voluntates mentis, & carnis. Sed quia debebat clarius se exprimere, ne ansam daret hæreticis, & etiam quia nullum cum ipsis pati debebat commercium, per quod suscipicionem præberet Monothelismi, ideo tanquam gravis negligentiæ reus valde culpabilis, contra ipsum in sexta Synodo fuit conclamatum. Dato autem & non concesso, quod Honorius in fide erraffet; sequeretur ad summum, quod erraffet, ut doctor privatus in hìs, quæ ad Sergium scripsit; neque aliquid ultrà potest evinci ab illis, qui Honorium in fide erraffe contendunt.

CONTROVERSIA LIV.

De natura Angelorum.

ALiquos fuisse SS. Patres, qui dubitarunt an Angeli essent corporei, non inficiòr: in hac enim quæstione dubitative aliqui locuti sunt, alii assertive subtilissima corpora Angelis tribuerunt, veritate nondum ab Ecclesia eliquata, quæ in Concilio Lateranensi 4. celebrato anno 1215. Angelos esse puros spiritus pronunciavit: licet vere id, ut fidei dogma non definierit, quod communiter Theologi putant. Inter Sanctos Patres qui floruerunt ante præfatum Concilium, & dubitative locutos esse colligi potest ex eorum scriptis, recensentur S. Augustinus lib. 15. de Civ. Dei, cap. 23. & lib. 21. cap. 10. S. Bernardus serm. 5. in Cantica; & lib. 5. de Consid. nihilominus alibi potiùs Angelos esse puros spiritus; videtur quòd asserat Doctor Mellifluus. quandoquidem sæpe repetit Angelos natura suà esse impalpabiles; naturam Angelorum cognatam esse cum natura animæ rationalis, & similia. Dum verò aliqui SS. Patres dicere videntur Angelos esse corporeos, nihil plus asserere voluerunt, quàm Angelos ministraturos hominibus corporeis, Deo permittente corpora assumere; an aerea, an materialia, etiam indecise pronunciando, finitoque ministerio, assumpta corpora deponere. Vide S. Ber. loc. cit. Sed etiam pro Patrum excusatione, lege Velosillum in advertentiis Theologicis. D. Hieron. quæsito 2. & M. Navarro Prolegom. de Angel. 5. anno 48.

CONTROVERSIA LV.

De ordinatione Clericorum facta ab Hæreticis.

CLerici ab hæreticis ordinati, an valide essent ordinati, quæstio mota est ab Episcopis Macedoniæ, qui hac de re ad firmissimum oraculum Romani Pontificis, Innocentium primum scripserunt, ad quos per epistolam dedit Innocentius responsum, ex qua constat Clericos ab hæreticis ordinatos, valide quidem, sed illicite esse ordinatos. Certe quod amisit hæreticus, dare non potest; at honorem, amisit hæreticus, non characterem: dare igitur characterem potest, non honorem, ergo qui ab hæretico ordinatur, validè ordinatur, quia characterem suscipit, illicitè tamen, quia ex illicita ordinatione consequi honorem non potest ordinatus, & qui in ordinatione honorem non consequitur, illicite ordinatur. Vide citatam epistolam Innocentii, in qua uberius præsens enodatur difficultas. Vide etiam ejusdem Innocentii epist. 18. in qua explicat quid senserit, dum solum Baptisma in hæreticis ratum esse pronunciat, non autem ordinationes ab eis factas. Sed ex quo de reiteratione Sacramentorum sermo est institutus, videtur adhuc quòd urgeat in hac causa difficultas gravissima, quondoquidem ex Anastasii narratione colligitur, Stephanum Papam quartum reiterasse ordinationes factas à Constantino Antipapa, qui ceterum verus erat Episcopus, & si illicitè consecratus. Dicendum tamen, Stephanum non reiterasse ordinationes factas à Constantino, sed solùm reconciliasse illos, qui cum illicitè essent ordinati ab Antipapa, erant ipso jure ab executione Ordinis suspensi; ut itaque illicitè ordinati, Ordinis potestatem exercere valerent, Stephanus eosdem reconciliavit, quam reconciliationem, consecrationem sive reordinationem vocavit Anastasius. Vide super hanc controversiam epistolam S. Gregorii Magni, numero trigesimam secundam.

CONTROVERSIA LVI.

De electione Episcoporum facta per Principes.

EX eo quòd Principes Episcoporum electioni antiquitus se immiscerent; imò ex scripturarum antiquis monumentis probari possit quòd Principum assensum, & confirmationem Clerus exposceret in Episcoporum electione, hoc facere tunc consuevit Ecclesia, ut Principes adversùs schismata, quæ tunc temporis invalescebant, authoritatem suam interponerent; cæterum ex præfatis exemplis nullatenus evinci potest, Episcoporum electionem spectare ad Principes: semper enim Ecclesia in Episcoporum electione jus suum libere exercuit. Siquidem Apostoli constituerunt Episcopos per Orbem universum, & hi successive juxta Ecclesiarum exigentiam alios ordinarunt Episcopos. Quod autem plures Principes nunc temporis jus habeant in Episcoporum electione; scilicet ipsos præsentandi, hoc est jus eis ab Ecclesia concessum, quatenus populorum, quibus dominantur, vocem exercent, pacis causà, & ut schismata, & contentiones in electionibus vitentur. Qua ratione Clerus aliis eligeret, & populus conluleret, notum est eruditis. Illud vero jus non officit Ecclesiæ libertati, quæ dignis de causis talem facultatem in aliquibus Regnis ad Reges transtulit, ex privilegio liberè ipsis concesso à Summis Pontificibus.

CONTROVERSIA LVII.

De Psalmodiæ usu, quando incœperit.

PSalmorum cantum in Ecclesia, solùm tempore Damasi Papæ fuisse institutum, facile est una cum illis, qui sic sentiunt reprobare: nullumque est fundamentum desumptum ex eo, quod Damasus in libro Pontificalium de cantu diurno, nocturnoque Psalmorum mentionem faciat: nam Damasus in meliorem formam ritum psallendi redegit, hymnis etiam compositis, non autem ritum psalmodiæ

modiæ in Ecclesia invexit, qui à tempore Apostolorum jam invaluerat, multo ante tempora Damasi. De usu Psalmodiæ scripserunt Justinus Martyr in apologia ad Antoninum. Clemens Alexandrinus Orat. ad Gentes, Tertullianus lib. 2. ad uxorem. Vide Card. Bona in libro De Ecclesiastica Psalmodia, in quo expresse de antiquo usu psallendi, etiam ab ipsis primordiis nascentis Ecclesiæ differit.

CONTROVERSIA LVIII.

De publicis disputationibus Catholicorum cùm hæreticis, an expediant.

DIsputationes publicas Episcoporum, & Doctorum Catholicorum cum hæreticis, satius est non concedere, licèt aliquando fuerint concessæ, & aliquando si ita Pontifici benè visum fuerit, propter aliquam urgentem causam, puta cum ex his maximè spes boni Ecclesiæ affulget, possint concedi, sicut temporibus D. Augustini Carthagine contra Donatistas factum est; nulla enim tunc temporis via opportunior patebat, quàm collatio Episcoporum cum Donatistis, ad eos in viam veritatis, & pacis reducendos. Cetèrùm melius esse has collationes non concedere, ex eo evincitur, quòd hæretici non quærunt per disputationes publicas assequi veritatem, sed student foris se sapientes ostendere, & victores videri, intus vero semper sunt obstinati; & dum per Scripturas convincuntur, cùm alius ipsis non patet aditus ad evasionem difficultatis, Scripturas apertè negant, vel corrumpunt, vel in pravum sensum detorquent; & in his congressibus sæpè exitus comprobavit, quod hæretici etiamsi possint convinci, difficilè tamen possunt converti. Aliud etiam ex his publicis disputationibus malum imminet, quòd plebs accurrens, cùm parem utrinque disceptationis ardorem, parem negandi, & defendendi ex utraque parte libertatem animadvertat, rationum vim non benè, aut fortè nullatenus percipiat, nihil boni indè reportat, nisi potiùs quandam animi in rebus fidei vacillationem, mentisque confusionem. Itaque qui hæretici sunt, non sunt audiendi, & admittendi ad disputationem, sed ad suorum errorum detestationem, & conversionem: experientia enim sæpè comprobavit quod hæretici in disputationibus publicis non veritatem quæsierunt, & conversionem, sed cavillationem. Imò convicti, ut veteres in Gallia Calvinistæ, excæcante eos superbia, obstinatiores recedant.

CONTROVERSIA LIX.

De Azymo, & Fermentato.

MIchael Cærularius, de quo actum sub eodem nomine, excitatâ controversiâ de azymis, schisma conflavit inter Orientalem, & Occidentalem Ecclesiam; quapropter defectu fermentati Latinam Ecclesiam vero carere Sacrificio effutiebat, quod falsum esse constat ex his, quæ jam alibi diximus, cum tàm in azymo, quàm in fermentato verum confici Sacramentum negari handquaquam possit. Hinc tamen orta est controversia, an scilicet Ecclesia Græca semper in Sacrificio fermentatum. Latina verò azymum adhibuerit. De hac controversia pro sua emi enti eruditione scripsit præ cæteris Cardinalis Bona lib. 1. Rerum liturgicarum cap. 33. asserens tam Græcam, quàm Latinam Ecclesiam usque ad octavum seculum mox fermentatum, mox azymum adhibuisse ad conficiendum Sacrificium, pro temporis, & locorum opportunitate; ita ut in hoc nec Græci à Latinis, nec Latini à Græcis discordarent. Interdictus tamen in Latina Ecclesia perpetuus fermentati usus, ex quo, ratione hujus quæstionis Michael Cerularius Ecclesiam proscindere ausus est. Sententiæ hujus doctissimi Purpurati adhærere magis arridet propter gravissima momenta, quæ loc. cit. idem Eminentissimus adducit. Christus ipse & azymum adhibuit in institutione Cœnæ, & fermentatum, quando se conjunxit cum Discipulis progredientibus in Emmaus, qui eum cognoverunt in fractione panis. Item, cum tempore persecutionis convenirent ad sacra facienda in catacumbis

Catholici, qui profugi erant super terram, probabile est non semper potuisse azymum invenire, adeoque ut sacro confortarentur Viatico, etiam in fermentato, pro temporis opportunitate consecrasse. Scripsit pariter de hac controversia Joannes Mabillonius Benedictinus, Joann. Ciampinus, & alii.

CONTROVERSIA LX.

De Brunone Andegavensi, an consenserit hæresi Berengarii.

BErengarius Archidiaconus Andegavensis, Episcopatum ejusdem Ecclesiæ regente Brunone, hæresim suam promulgavit circa existentiam realem Corporis Christi in Eucharistia, qua impugnata, factus est Sacramentariorum parens. Cum nascentem hæresim Bruno, prout suum pastorale munus exigebat, statim non compresserit, ansam aliquibus dedit credendi Episcopum, unà cum Archidiacono hæresim propugnasse. Sed ab hæresis nota innocuus fuit Bruno Episcopus, qui cum speciali amicitiæ vinculo sibi devinctum haberet Berengarium, negari non potest cum aliquâ segnitie nascenti hæresi se opposuisse, fortè sub spe resipiscentiæ Berengarii. Cæterùm, Brunonem nunquam hæresi Berengarianæ consensisse evidenter ex eo constat, quòd ubicumque de damnatione hæresis in Conciliis facta sermo instituitur, nullibi de Brunone fit mentio, quod secus foret, si Berengarii in hæresi Bruno fuisset collega: imò Gregorius septimus Berengarium, post ejuratum errorem, Brunoni Episcopo suo commendavit. Sed, & ex Brunonis epistolis evidenter constat ipsum semper Episcopum Orthodoxum extitisse.

CONTROVERSIA LXI.

De resignationibus, permutationibus, & pensionibus Beneficiorum.

CUM in Concilio Turonensi, celebrato anno 1163. sancitum fuerit canone 1. *Divisionem præbendarum, aut permutationem fieri prohibemus*. Oritur dubium, an hujusmodi divisiones, & permutationes, quæ passim invalescunt, sint licitæ. Solvit quæsitum Urbanus tertius Canonis interpretator, Cap. *Quæsitum*. *Quæsitum est* (inquit) *si commutationes fieri valeant præbendarum, cum commutatio dignitatum in Turonensi Concilio fuerit interdicta. Generaliter itaque teneas, quòd commutationes præbendarum de jure fieri non possunt, præsertim pactione præmissa, quæ circà spiritualia, vel connexa spiritualibus labem semper continet symoniæ. Si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licitè poterit de uno loco ad alium transferre personas, ut, quæ uni loco sunt minùs utiles, alibi se valeant utiliùs exercere*. Circa pensiones vero certum est, quòd ab initio non concedebantur, *nisi nutrimenti, & consolationis gratia*; quapropter in Concilio Chalcedonensi, celebrato anno 457. ubi primo de pensionibus fit mentio, occasione quod Bassianus, & Stephanus contendebant de Episcopatu Ephesino, primus enim fuerat à sede depositus, alter subrogatus: cum judicasset Concilium, ut neuter sederet, & tertius ordinaretur: decretum est, ut utrique ex ærario Ecclesiæ Ephesinæ subministraretur pensio annua ducentorum aureorum, *nutrimenti, & consolationis gratia*. Hoc posito, videant quo jure, non nutrimenti, & consolationis, sed fovendæ ambitionis gratia, acquisitas pensiones, plures, quorum paucus non est numerus, disperdant. Quotidie perstrepunt adventantes in Curia inhiare pensionibus, quorum vitæ tenor Ecclesiæ minùs beneficus, à beneficiis excludit: sed idem est Ecclesiæ patrimonium, sivè titulo beneficii, sivè pensionis immeritis conferatur & disperdatur. Dispersæ proculdubio pensiones sunt, quæ juxta Chalcedonensis Concilii mentem, non nutrimenti solius, & consolationis gratia, sed alio quæsito, & emendicato prætextu aut conferuntur, aut obtinentur; alias eo res deveniret, ut, quod necessariæ Episcoporum sustentationi debetur, in pensiones, quibus Episcopales mensæ gravantur, convertatur, quo fiet (& utinam non fiat) ut Episcopi plus invigilare debeant

beant pensionatorum implendis marsupiis, quàm sibi commissis pascendis animabus. Pascat Episcopus gregem suum doctrina, pascat exemplo: si simul & semel non pascat & eleemosynis, difficilè oves vocem audient Pastoris. Sed quà ratione Episcopus gregem suum ad se trahere valeat eleemosynis, cujus proventus penè toti conversi sunt in pensiones? Ecclesiasticos fructus, convenienti eorum qui præsunt sustentationi, Ecclesiæ sibi commissæ reparationi, & pauperum subsidio deberi, Patrum in Synodis decreverunt emanatæ sanctiones; Romanique Pontifices supremà illà, qua pollent authoritate firmarunt. Nunc temporis multi conqueruntur invaluisse (nescio an dixerim usum, vel abusum) hæc magna ex parte convertendi in pensiones. Quodsi ita, an id fiat juxta piam eorum mentem, qui instituerunt, & ditarunt Ecclesiastica beneficia, ipsi viderint, qui Ecclesiarum proventus in supervacaneas disperdunt pensiones. Quid enim tristius, quàm si Episcopos pensionum exuberantium censu gravatos, tanquam pensionatorum œconomos constitutos magis suspiceris, quàm fructuum Ecclesiæ sibi commissæ providos dispensatores crederis? Non negarim pauperes Ecclesiasticos, qui Ecclesiæ deserviunt, & aliundè non habent, à ditioribus esse sustentandos, & qui Ecclesiæ utilitati insudarunt, debere ab Ecclesia laborum suorum remunerationem accipere: tritum est, qui altari servit de altari vivere debet. Quod maxime intelligi debet de primi ordinis personis, qui universalis Ecclesiæ utilitati laborant, nec aliunde habent, quo congruenti decore vivant, quibusque propterea pensiones meritò solvuntur, sed tamen solius *nutrimenti*, *& consolationis gratia*, non ut ad saturitatem se ingurgitent: non ut qui pensiones consequuntur in deauratis curribus, famulorum turbà circumstipati incedentes, potiùs sponsæ, quam Ecclesiarum Rectores appareant. Tanta utique non esset pluribus in Ecclesiasticis vanitas, neque tanta in aliis mendicitas, si solius nutrimenti, & consolationis gratia distribuerentur pensiones. Quod dico, non docens, non reprehendens; sed Apostolicæ Sedis, quæ hæc docet nos, doctrinam, & disciplinam omnibus, tanto magisterio fultus, proponens. Hac de re maturè egerunt Cardinales in consilio ad Paul.III. & Card. Contarenus ad eumdem, opere typis dato Coloniæ 1538.

CONTROVERSIA LXII.

De Consilio Arelatensi.

REgnante Carolo Magno, anno 813. celebrata est Arelatæ Synodus, in qua conditi canones 26., quos Patres Carolo Magno obtulere, sicut colligitur ex præfati Concilii clausula, in qua sic legitur. *Hæc, quæ emendatione digna prospeximus, quàm brevissimè annotavimus, & Domino Imperatori præsentanda decrevimus, poscentes ejus clementiam, ut si quid hic minus est, ejus prudentia suppleatur, emendetur, perficiat.* Ex quo aliqui deducere contenderunt. Synodorum canones subesse Imperatoris judicio. Nihil tamen indè evincitur cum certissimum sit in jus canonicum nullam habere Imperatorem potestatem, quod sola Pontificis authoritate firmatum perpetuò viguit in Ecclesia; imò & viguerat in ejus imagine, seù figura, antiqua scilicet Synagoga, in qua lex requirenda erat de ore Sacerdotis, cujus erat custodire divinam scientiam. Patres tamen Concilii Arelatensis id honoris gratia Imperatori, adeò de Ecclesia benemerito deferre voluerunt, non ut Imperator sancitis canonibus per suam approbationem robur adjiceret, sed ut magis, ac magis ad benemerendum de Ecclesia Imperatorem allicerent, illum adeo urbanè tractantes, ut etiam ejus sensum viderentur exquirere. Quod tutissimè poterant à Principe scilicet, in quo non solùm regium, sed & Sacerdotalem, si dici potest, animum speciali supernæ gratiæ unctione inesse noverant. Cæterùm, canones sanciti in Concilio Nicæno, præsente Constantino, robur suum sortiti sunt, statim ac fuerunt à Romano Pontifice probati, nullaque præmissa fuit eorundem canonum oblatio Imperatori, ut eos

suppleret, emendaret, perficeret, quod urbanitatis gratia dictum fuit à Patribus Arelatensibus.

CONTROVERSIA LXIII.

De restituto Imperio Occidentali.

DEfecerat Occidentale Imperium, ab Orientali multis annis divisum, morte Momyli, sive Augustuli, an. 476. Inductisque Regibus Italiæ Gothis, dein Longobardis, regali hoc nomine & jure ditiones Italæ Principes agnoscebant. Anno autem 800. à natali Domini, Leo III. Rom. Pontifex, Romano populo acclamante, Carolum Magnum Italiæ Regem, ipsa Natalitii Dominici die Imperatorem salutavit, & coronavit. Quidam putant, hanc fuisse Imperii ab Oriente in Occidentem translationem. Perperam tamen: mansit enim sub Irene Orientale imperium, deinde sub Nicæphoro, & successoribus, à Pontifice Leone, Carolo Imperatore, & reliquis in dies Pontificibus, & Imperatoribus agnitum; nec augurato Carolo, aliqua mutatio in Orientalis Imperii ditionibus contigit; quinimo tentarunt Carolus, & Leo utrumque Imperium, nuptiis Irenes & ejusdem Caroli, unire. Igitur ex magni hujus Principis exaltatione, Imperiiq e restitutione, quædam oriuntur controversiæ: an scilicet hæc fuerit Imperii restitutio solius nominis; quid in eâ Pontifex Carolo Magno contulerit? An scilicet aliquid temporale dominium, sub qua ratione Electores jus eligendi Imperatorem acquisierint, an hoc jus eligendi Imperatorem, à Sede Apostolica in Electores ipsos defluxerit. Circa quæ omnia, cum variæ circumferantur opiniones, ut paucis pro modulo meo rem totam expediam. Præmittendum, quòd Ecclesia, ubi urget necessitas, potestatem habet exerendi utrumque gladium spiritualem scilicet, & temporalem. Sed cum temporalis gladius in Ecclesiasticorum manu videatur infirmus, cæterùm aliquando necessariò sit exerendus ad tuenda Ecclesiæ jura, hoc tuitionis officium, quod omnibus Regibus, & Principibus Catholicis etiam est à Deo commissum, singulariter nihilominus assumpserunt Imperatores, ex quò Catholicam amplexati sunt religionem. Cum autem Imperialis dignitas in Oriente dumtaxat tunc temporis resideret, omnes successivè Imperatores Catholici, Ecclesiam tueri peculiariter gloriabantur; quapropter in emergentibus necessitatibus Pontifices ad Imperatorem in Oriente residentem habuerunt recursum. Sed cum postmodùm invalescente Græcorum schismate Imperatores Orientis officium defensorum Ecclesiæ (ut ait Sigonius) repudiasse viderentur, speciale hoc tuitionis officium, cui defuerunt Imperatores Orientis, alteri demandare in parte Occidentali necessarium arbitrati sunt pro suo munere Pontifices. Quapropter Leo Tertius hoc onus simul, & honorem Carolo Magno, tunc de Ecclesia inter omnes Catholicos Principes benemerito conferre proposuit. Quod & præstitit solemniter, eodem Carolo Magno in Vaticano, in die Natalis Domini ut dixi, consecrato. Ex quo patet, quòd Imperatoris dignitas non est nudus titulus, sed maximè posita est in munere tuendi Ecclesiam contra infideles, schismaticos, & quoscumque Ecclesiæ jura comprimere volentes; ratione cujus muneris, suprà cæteros Christianos Principes, honoris primatus est Imperatoriæ dignitati adnexus. Interim cadente seculo nono, Caroli Magni extincta linea in Ludovico Quarto, sine liberis è vivis erepto, Romanus Pontifex se ad eum Imperatorem confirmandum obstrinxit, qui Germaniæ Rex eligeretur, dummodò esset Catholicus, & capax Ecclesiæ jura sustinendi, quod examinare spectat ad Summum Pontificem. In Germaniæ Regem tunc temporis electus fuit Conradus Primus, Franconiæ Dux: Cum verò jus eligendi Germaniæ Regem, quod priùs spectabat ad plures Germaniæ Proceres, ad hoc specialibus in comitiis congregatos, tum Ecclesiasticos, cum laicos, per Bullam auream, ex unanimi Procerum regni consensu, qui in pluritate votorum inter se discrepantium, non parva in electione obstacula, & molimina sæpè reperierant, ad aliquos tantùm Ger-

Germaniæ Principes, qui primò fuerunt numero septem, fuerit translatum, quisquis à præfatis Electoribus, juxta statuta in Germaniæ Regem eligitur, hic à Pontifice (si nihil obstet) in Imperatorem agnoscitur. Ex quo patet, quòd in electione Imperatoris, prout electio Regis Germaniæ est, concurrit Pontifex, quatenus una cum Imperatore, & unanimi Procerum Germaniæ consensu, sancitum est Germaniæ Regem perpetuis futuris temporibus, per Principes Electorales fore eligendum; quæ sanctio circà annum millesimum, sub Gregorio Quinto Saxone, & Otthone Tertio, creditur suum fortita initium. Quòd vero Rex Gèrmaniæ electus, Imperator inauguratur, sivè primarii Ecclesiæ defensoris honorificentiam consequitur, sub hac consideratione jus eligendi Imperatorem ab Apostolica Sede dimanat, quatenus hæc in Imperatorem agnoscere decrevit, quem Electores Germaniæ Regem præficerent.

CONTROVERSIA LXIV.

An Episcopatus sit Ordo Sacramentalis.

IN hac celebri controversiâ, non modo Catholici ab hæreticis, & Theologi à Canonistis, sed Theologi inter se sunt opinionum varietate divisi. Quid sentiant de Episcopatu hæretici, jam alibi exposuimus. Inter Catholicos verò alii sentiunt Episcopatum non esse propriè Ordinem, prout Ordo est Sacramentum, licet sub alia ratione Ordo dici possit Episcopatus, quia scilicet est potestas ad actiones hierarchias in corpore Ecclesiæ, quam potestatem reliqui Sacerdotes inferioris Ordinis non habent. Alii existimant Episcopatum esse quidem Ordinem & Sacramentum, non tamen distinctum à Sacerdotio, sed quod Episcopus sit Sacerdos magis perfectus, id est in apice potestatis Ordinis Sacerdotalis constitutus, licet diversa adhuc maneat jurisdictionis potestas, Alii tenent Episcopatum, & Presbyteratum esse Ordines distinctos, & Episcopatum imprimere characterem distinctum ab Ordine Presbyteratus, sivè addere supra Sacerdotium novi Ordinis characteristicam extensionem; quemadmodum ad Diaconatum Presbyteratus; (sic enim plerisque loqui placet) quæ sententia videtur probabilior: nam in consecratione Episcopi infigitur ejus animæ potestas spiritualis indelebilis, nec potest auferri ab Ecclesia, unde remanet in Episcopo etiam excommunicato, hæretico, deposito, vel degradato. Canones Concilii Carthaginensis quarti, præscribentes ritum observandum in singulis Ordinibus conferendis, incipiunt ab ordinatione Episcopi, ergo Episcopatus est Ordo, consequenter imprimit characterem indelebilem. Tum quia in ordinatione Episcopi confertur gratia, sicut perhibet Apostolus 1. ad Timoth. 4. ergo ordinatio Episcopi est vere & proprie Sacramentum, quia gratia in Sacramento confertur, non autem in cerimoniis, ut docet S. Thomas in 1. 2. quæst. 108. art. 2. ad 2. Hanc controversiam uberrimè tractatam exhibet Fagnanus in librum primum Decretalium.

CONTROVERSIA LXV.

An per apostasiam à Religione dirimatur Matrimonium.

IN affirmativam partem propensum fuisse Cœlestinum Tertium, constat ex cap. *Laudabilium*, de conversione infidelium lib. 3. antiquæ collectionis Decretalium, éditæ ab Antonio Augustino, pag. 195. Sed hæc Cœlestini Tertii opinio non fuit approbata ab Ecclesia, quam ut doctor particularis Pontifex pronuntiaverat, eamque emendavit Innoc. III. cap. *Quantum*. de divortiis Quapropter S. Raymundus, qui jussu Gregorii Noni collegit Decretalium librum, in eodem non inservit cap. *Laudabilium*. Conc. Trid. sess. 24. dicit anathema in asserentes propter hæresim solvi Matrimonium.

CON.

CONTROVERSIA LXVI.

De vino non consecrato an propriè consecretur per immissionem, & contractum particulæ consecratæ.

AGitata fuit hæc controversia nono currente seculo, cujus pars affirmativa id est vinum non consacratum vere proprie consecrari per infusionem particulæ consacratæ, videtur patronum habuisse Amalarium Episcopum. Item Anonymum auctorem Micrologi, cap. 19. cui sententiæ suffragare videtur illud, quod exprimunt Missales veteres, in quibus leguntur hæc verba, *Commixtio Corporis & consecratio Sanguinis Domini nostri Jesu Christi*, quæ proferebatur à Sacerdote feria sexta in Parasceve, quando Sacerdos infundebat portionem Hostiæ consecratæ in calice, in quo erat purum vinum non consecratum. Videtur in hanc sententiam propendere Baronius, qui narrans miraculum quoddam ad annum 1194. de aquâ, in qua intincta particula consecrata, deprehensa est deinde aqua conversa visibiliter in Sanguinem, sic scribit. *Hæc de transubstantiatione aquæ in Sanguinem Christi per commixtionem Corporis Christi divinitus facta; quod semper fieri in vino, cum commixtio intercederet, antiquitas existimavit*. His tamen non obstantibus, certissimum mihi est, quod scribit S. Bernardus epist. 69. docens immissione particulæ consecratæ in vinum non consecratum, sive contactu Corporis Christi, vini quidem liquorem sacrum esse, non tamen in Sanguinem mutari, sicut mutatur in consecratione formali. Qui ergo contrariæ fuisse videntur opinionis, intelligendi sunt exprimere voluisse, quod vinum non consecratum, per contactum particulæ consacratæ sanctificationem accidentariam accipiat, non consecrationem veram, & realem: cæterum dicendum foret, quòd Sacerdos in parasceve, quando facit commixtionem particulæ consacratæ cum vino non consecrato, vere consecraret; & tamen certum est Ecclesiam feria sexta in Parasceve omnimodo consecrationem excludere. Neque aliquid evincit miraculum supra relatum, nam illa aqua non fuit conversa in Sanguinem, sed solum signum Sanguinis suscepit, ut confunderentur hæretici tunc temporis realitatem existentiæ Corporis, & Sanguinis Christi in Sacramento mordicus impugnantes, quos medio præfato miraculo voluit Deus confundere. Cæterum ex continuata naratione præfatæ historiæ, constat quod ad reiteratas Episcopi, & populi præces, qui ad præfatum miraculum accurrerunt, iterum sanguinem pristinam aquæ figuram suscepisse, quæ postmodum in tanti miraculi memoriam reposita fuit in loco sacro; & quamvis modicum vinum immixtum cum vino jam consecrato, communior opino sit converti defacto in Sanguinem, non sequitur ex commixtione particulæ consacratæ cum vino non consacrato, vinum ex tali contactu particulæ consacratæ converti in Sanguinem: disparitas enim est quod vinum immixtum vino, transit in unam & eandem substantiam homogeneam, continuam, ideoque bene asseritur ex tali commixtione vini non consecrati, cum accidentibus vini consacrati vinum non consecratum converti in Sanguinem, quod tamen dici nequit ratione contactus particulæ consecratæ, cum vino naturali, nam panis commixtus cum vino, non transerunt in unam, & eandem substantiam continuam, homogeneam.

CONTROVERSIA LXVII.

De Epistola S. Bernardi ad Lugdunenses Canonicos, an sit genuina S. Bernardi, & an in eadem S. Doctor asserverit Mariam Virginem fuisse cum originali labe conceptam.

GEnuinum esse fœtum S. Bernardi, non suppositit ium, ut asserere contendunt quidam recæntiores, evincit stilus ipse epistolæ, qui mellifluo dictamini in eadem uniformis apparet. Sua-

Suadet etiam authorias B. Alberti Magni, Thomæ Alenfis SS. Thomæ & Bonaventuræ, qui eandem indubitanter D. Bernardo adscribunt. Quia vero ex hac epistola aliqui probare contendunt S. Doctorem in ea fuisse sententia, ut Deiparam à labe originalis peccati immunem non fuisse arbitraretur, sequentem apologiam hic inserendam censui quo fiet, ut erga Beatam Virginem sinè labe conceptam clientelæ meæ testimonium, & mellifluo meo Patri S. Bernardo debiti obsequii argumentum expendam, eundem à contraria sententia, cui, ex eo quod scripsit ad Canonicos Lugdunenses, inhæsisse aliqui perperam autumant, vindicando, in cujus rei gratiam.

Sciendum, quod culpa originalis in duplici statu debet considerari, scilicet in statu causali, & formali. Status causalis culpæ originalis, correspondet conceptioni seminum, & significat, quod quotiesqunque ad generationem humanam semen infunditur, illud quod est procreandum ex tali semine, contrahit debitum ex illo instanti contrahendi culpam originalem, quando corpore organizato fiet animæ infusio. Status vero formalis culpæ originalis correspondet infusioni animę, & significat, quod quotiescumque in corpore organizato anima infunditur, talis creatura ab illo instanti contrahit necessario culpam originalem nisi concomitante speciali gratia infusionem animæ, talis creatura absolvatur à formali culpa originali, quam tamen causaliter habere intelligitur, ratione debiti contracti in infusione seminis. Adeo clara doctrina ab omnibus Theologis accepta, & præcipue a subtili Doctore in lib. 3. sententiarum distinctione tertia, manifeste vindicat Doctorem nostrum ab opinione, quæ ipsi afficitur, quod adversa senserit de immaculata Conceptione Virginis, quasi contra hanc proclamaverit.

Habet utique S. Doctor in sua epistolâ ad Lugdunenses, quod Virgo non fuit sanctificata in ipsâ sui Conceptione: sed de qua Conceptione loquatur, an quatenus hæc dicit infusionem seminis, vel infusionem animæ, hoc perscrutandum; Locutum autem fuisse de Conceptione pro statu causali, constat ex ipsâ epistola, in qua legitur: *Aut certè peccatum quomodo non fuit, ubi libido non defuit?* sed libido non est in infusione animæ, sed in infusione seminis, ergo S. Doctor quando asserit Conceptionem Virginis non fuisse sanctam, loquitur de Conceptione prout dicit statum causalem, non verò pro ut significat infusionem animæ.

In eadem epistola, Conceptionem Virginis non fuisse sanctam, asserere quis forte S. Doctorem probaverit, quia scribit, quod ibi non erat Spiritus sanctificatio, ait enim *Quomodo namque sanctitas absque Spiritu sanctificante, aut sancto Spiritui societas cum peccato fuit?* Sed ex his verbis manifeste colligitur, sanctum Doctorem loqui de Conceptione seminis, in sola enim Conceptione seminis defuit Spiritus sanctificans, quem defuisse in infusione animæ aperte profitetur, ut infra ex eodem Doctore probabitur, ergo S. Doctor dum negat Conceptionem Virginis fuisse sanctam, loquitur de Conceptione, prout dicit infusionem seminis, non vero loquitur de Conceptione, pro ut dicit infusionem animæ, quod adhuc magis declarant subsequentia Doctoris verba. *Nisi forte quis dicat de Spiritu sancto eam & non viro conceptam quod hactenus inaudi. um.*

Nec ibi valet opponere quod nomine Conceptionis communiter apud Theologos animæ infusio intelligitur, ut hinc deducatur sanctum Doctorem fuisse locutum in sua epistola de Conceptione, prout dicit infusionem animæ, non vero prout dicit infusionem seminis. Licet enim verum sit, quod nunc communiter nomine Conceptionis, animæ infusio intelligitur; antiquitus tamen vigor Latinæ vocis *Conceptio* frequentius retinebatur. Unde ante Seculum XIII. communius significabat infusionem seminis. Hinc Calepinus; verbo Conceptio ait: *Concipere mulieres dicuntur, cum genitale semen apprehendunt ad fœtum faciendum.* Item verbum *Concipio* proprius stare vel saltem stetisse pro infusione seminis, probatur etiam ex sac. Pag. Hinc Genesis 9. legitur.

tur. *Ad unum igitur coitum mulier concepit.*

Et certè S. Bernardum non nisi de Conceptione seminis locutum fuisse, dum dixit Conceptionem Virginis non fuisse sanctam, ex eo satis patet, quod reprobat Lugdunenses, eo quod tale Festum die 8. Decembris celebrarent, in quo die creditum est, sequutum fuisse coitum generationis illius, quandoquidem communis sensus est Virginem, novem ab hinc mensibus, die 8. Septembris natam fuisse.

Nec obest quod Ecclesia celebret Festum Conceptionis die 8. Decembris, quasi hinc possit deduci Conceptionem Virginis sanctam fuisse, prout Conceptio dicit infusionem seminis, nam cum incertum sit quo die fœtus animetur in utero, rectè Ecclesia decrevit, ut illo die celebraretur Festum Conceptionis, quo incœpit illud Corpus ædificari, in quo Verbum debebat incarnari, quasi exultans de proximo Mysterio Redemptionis, ad quod perficiendum, inceptum est præparari corpus Mariæ, quæ Mater Verbi erat jam ab æterno destinata.

Hinc patet quomodo Virgo Deipara, verè fuit immunis ab originali peccato, quod probatur disertis verbis ejusdem Doctoris, sermone 1. super Salve Regina. *Libanus Mons, qui dicitur dealbatio etiam præ omnibus signat innocentiam tuam. Innocens fuisti ab originalibus, & actualibus peccatis, nemo itaque præter te. Unde authoritas Augustini, cum de peccatis agitur, nullam de Beata Maria volumus fieri mentionem, & ex eo enim majorem credimus ei fuisse virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere, & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum, Ex omni, inquit, parte hoc est ex parte originalis, & ex parte actualis peccati.*

Hos autem sermones super Salve Regina esse Beati Bernardi, quidquid alii contra clamitent, probat collatio cum Archetypis facta summo labore à Monachis Clarevallensibus, ut refertur in additione operum S. Doctoris, anno 1515. Insuper hos sermones tanquam genuinos S. Doctoris recipiunt S. Bonaventura, Gerson, Petrus Aureolus, Petrus Canisius Franciscus Suarez, testes omni exceptione majores, quibus adnumerari potest Card. Bellarminus; nam licet in lib. de Script. Ecclesiasticis illud opus à germanis S. Bernardi operibus rejicere videatur; tamen non semel in controversiis utitur illius, tanquam germani operis, authoritate, ita ut nullus remaneat dubitandi locus, & quidquid in contrarium posset adduci ad probandum citatos sermones, non esse sancto Doctori adscribendos, solvit abunde Franciscus Bivarius in suo opere, cui titulus *Beati Patres vindicati*. Probatur adhuc ex eodem Doctore sermone 10. in Cœna Domini. *Non est in Filiis hominum magnus vel parvus tanta præditus sanctitate, nec tantæ religionis privilegiatus honore, qui non in peccatis fuerit conceptus præter Matrem Immaculati, peccatum non facientis, sed peccata mundi tollentis, de quâ, cum de peccatis agitur, nullam prorsus volo habere quæstionem.*

Item serm. de Assumptione, cujus initium *De gaudiis properamus ad gaudia*, legitur, *Caro Virginis ex Adam assumpta, maculas Adam non admisit*. Possunt etiam ex multis Doctrinis deduci validissima argumenta, ad probandum qualiter S. Doctor Beatam Virginem peccatum originale non contraxisse asservit. Miror tamen, quomodo qui aliter sentiunt, totam vim suorum argumentorum reponant in illa epistola ad Lugdunenses, cujus epistolæ clausula totam illorum machinam destruit. Iam omnibus notum, quod tempore Doctoris nundum Romana Ecclesia decreverat celebrandum festum Conceptionis, licet jam alicubi, apud pios fideles hic usus invaluisset. Optabat autem S. Doctor, nullum Festum celebrari absque authoritate Ecclesiæ Romanæ, cui semper obsequentissimus fuit. In fine autem citatæ epistolæ, Ecclesiæ Romanæ se submittit judicio, ergo si nunc judicium magis acceptum Romanæ Ecclesiæ est, Mariam Virginem fuisse sine labe conceptam, jam tali judicio subscribit Doctor in epistola ad Lugdunenses, cujus hæc est clausula. *Quæ autem dixi, absque præjudicio sanæ dicta sunt*

sanius

sanius sapientis Romanæ præsertim authoritate Ecclesiæ, atque examini totum hoc, sicut & cetera, quæ ejusmodi sunt, reservo, ipsius, si quod aliter sapit, paratus judicio emendare.

Objicies. Ex Doctore serm. 2. de Assump. *Quod si originalem a parentibus maculam traxit sed minus à Jeremia sanctificatam in utero, aut non magis à Joanne Spiritu sancto repletam credere prohibet pietas Christiana*. Ex quibus Doctoris verbis intelligunt deducere alii de ejusdem mente Mariam fuisse, sicut & cæteros, originali contagio infectam, quandoquidem ait Doctor, ab originali peccato fuisse mundatam.

Respondo 1. in alato textu Doctorem loqui non assertive, sed conditionate: particula enim *Quod si*, est particula conditionalis proinde Doctor ait, *Quod si maria originalem maculam traxit*, quod idem est, ac dicere, in supppositione quod traxerit, fuit tamen magis sanctificata quam Jeremias, & Joannes. Insuper Doctorem locutum fuisse conditionate, denotant illa verba *omni modo*, quæ non conjunctim, sed separatim accipienda sunt, & faciunt hunc sensum: *quomodocumque res se habeat*, qui modus loquendi non est assertivus, sed relinquit quæstionem indecisam. Intendit itaque Doctor ostendere, quòd sive Maria Originalem maculam contraxerit, sive non, fuit excellentius sanctificata præ cæteris Sanctis, & mundata a culpa originali, non quæ de facto fuerit in Maria, sed que fuisset, nisi gratia præcessisset.

Sed adhuc magis Doctorem vindicat sequens expositio allati textus, si asseratur cum reliquis SS. PP. in semine antè vivificationem esse quandam maculam, scilicet debitum contraendi culpam originalem formalem, quod debitum supradiximus posse vocari culpam originalem causalem; fuitque Maria mundata ab omni originali contagio, quandoquidem Deus fecit, ne post culpam causalem, quæ utiquæ inerat semini, sequeretur culpa formalis. Hinc bene dicitur mundata ab originali contagio scilicet preservata à culpa formali; cæterum jam sibi contradiceret Doctor, si in allato textu loqueretur de culpa originali actuali, cum talem culpam Mariam non contraxisse, alibi Doctor explicite asserverit, ut constat ex locis supracitatis. Hæc pro mea devotione erga sanctissimam Virginis Conceptitonem, atque pro dilectione Bernardi Parentis dicta sint, in quibus nullatenus puto me defecisse à veritate. Nec propterea quis existimet, me Doctoribus, qui oppositum asserverunt, ullomodo id in culpam vertere, aut minus pios in Beatissimam Virginem putare. Dixerunt enim, cum licuisset, quod sibi, duce ratione, & intentione sancta, dicendum videbatur.

CONTROVERSIA LXVIII.

De Auxiliis.

MAteria de auxiliis quæ magnum noncupari potest Sacramentum in sola mente Dei reseratum, sub Clemente VIII. agitata in scolis, non modicum agitavit Theologos in duas factiones divisos, quarum unaqueque contendebat suis argumentis tam arduam dilucidare questionem, proponentem conciliationem humanæ libertatis cum efficacia Divinæ gratiæ: una, ex duabus contendentibus scola, docebat Deum prævenire per efficacem gratiam humanas voluntates per quam in bonis operibus vitæ eternæ dignis se exercent; quæ gratia efficax *prædeterminationis physicæ* nomen apud hujus sententiæ sequaces sortitur, asserentes nihilominus, non obstante hac prædeterminatione Phisica voluntatem creatam libere agere.

E converso huic sententiæ pars opposita sustinet per prædeterminationem phisicam, creatam voluntatem nimis coarctari, qua propter contendit Deum concedere quidem omnibus gratiam indifferentem, qua suscepta, adhuc possit voluntas umana vel operari, vel non operari, prout sibi libuerit, opera meritoria vitæ eternæ; cum vero indiferentis gratiæ exitus, qualis futurus sit, in eo cui conceditur gratia indifferens non possit a Deo non præsciri, vocant hujus

hujus sententiæ assertores, hanc in Deo præscientiam, scientiam mediam, scientiam inquam, qua Deus certissimè novit ab æterno quem effectum sit consecutura gratia indifferens, data V. G. Titio in talibus, & talibus circunstantiis, & data Sempronio in iisdem circunstantiis.

Pro hujus corolario controversiæ, recurrimus ad præmissa verba in initio ejusdem, nempè. *Materiam de auxiliis magnum esse Sacramentum in sola mente Dei reseratum*, & à solo Christi Vicario cum ipsi benè visum fuerit referandum. Interim opportunum duxit S. Romana Sedes quæstionibus de auxiliis silentium ponere, quapropter non ultrà progredi nobis hic licet in hac discutienda materia. Et hæc intantum libavimus, simpliciter indicaturi quo tempore fuerit tam ardua quæstio sub Paulo Quinto sepulta silentio.

CONTROVERSIA LXIX.

De origine Bullæ in die Cænæ.

QUo tempore inductus fuerit in Ecclesia Romana usus prohibendi solemniter quosdam casus, quales sunt contenti in Bulla Cænæ orta est apud Scriptores Ecclesiasticos quæstio, quorum aliqui originem habuisse tempore Martini V. alii Bonifacii VIII., alii etiam temporius contendunt: pro cujus rei intelligentia sciendum quod ab initio Ecclesiæ, ut constat ex Historiis Ecclesiasticis, quotiescumque in aliqua Ecclesia, sive Diœcesi disseminabantur ab aliquo Hæretico falsa Dogmata contra fidem, vel ab aliis perversis hominibus inducebantur pravi usus adversantes notabiliter, aut disciplinæ Ecclesiasticæ, aut castigatis (pro ut decent Catholicos) moribus, aut Ecclesiæ dilatationi, & incremento obnoxii, Episcopi consueverant hujus furfuris homines commonere ut resipiscerent, obstinato autem in sua malitia animo non resipiscentes canonicè coercere, eosque etiam corporaliter, si opus esset de domo Domini ejicere: factum est autem ut aliqui præsules in similibus casibus, aut timore correpti, aut privati alicujus emolumenti spe obcæcati, tamquam canes mutilatrare non valentes, aut non volentes, pravas doctrinas & mores, quæ in eorum Diœcesibus irrepserant coercere neglexerint, & per longas moras convalere permiserint, cui malo volens pro suo speciali munere S. Romana Sedes occurrere, diversos casus, aut fidei aut moribus obnoxios notavit censuris, & hujusmodi casuum seriem quibusdam solemnioribus festis intrà annum publicè promulgari sancivit, ut per publicam promulgationem in Urbe factam, toti Orbi Catholico prædictorum casuum series innotesceret, quæ series juxtà Ecclesiæ emergentias adaucta fuit à diversis Romanis Pontificibus.

Hanc autem consuetudinem, promulgandi speciales casus notatos censuris, cæpisse in Ecclesia Romana invalescere tempore Martini V., vel Bonifacii VIII. sunt qui asserant, nec desunt qui ad tempora Innoc. IV. & Alex. IV. referant: certè hic usus antiquior fuit Urbano IV. nemo autem negat plures ex casibus in Bulla contentis notatos fuisse ab Ecclesia Romana censuris ante tempora Clementis V. Quando autem in die Cœnæ cæperit Romæ fieri de præfatis casibus promulgatio solemnis, nihil certi definiri potest.

Ex dictis autem constat quod Ecclesia Romana, utpote cæterarum omnium magistra, in hujusmodi promulgatione Bullæ, utitur jure suo, & tanquam supra petram fundata, nullo timore concussa, supplet præfatæ promulgatione Bullæ illorum Prælatorum defectui, qui timore trepidantes ubi non debet esse timor, sæpè non audent coercere casibus in Bulla contentis obnoxios.

CONTROVERSIA LXX.

De Pecato Philosofico.

HUjus chimerici peccati assertores prodierunt Sæculo XVII. probare contendentes posse hominem graviter peccare contra rationem, absque eo quod se reum peccati efficiat contra Deum, sive legem Divinam. Distinguunt proindè

dè inter peccatum Philosoficum, & Theologicum, illud peccatum contra rationem, hoc peccatum contra legem Dei nominantes, & illud si comitatur, negant esse offensam Dei, aut odio, vel pœna dignum: quam solum deberi blaterant peccato theologico. Inutilis autem est præfata distinctio, nam omnis actus umanus, qui adversatur rationi, necessariò pugnat cum lege Divinà, quæ vetat quidquid offendit rectam rationem: dixi actus Umanus, non actus hominis, quem ratio sæpè non dirigit.

CONTROVERSIA LXXI.

De futuris contingentibus.

INter scholasticos Lovanienses, & virum quemdam doctrina tunc celebrem, nomine Henricum, orta est quæstio anno 1471. circa futura contingentia, quæ cum in se præcisè spectata nec vera sint, nec falsa, audebant ex hinc deducere propositiones Simboli Apostolici circa futurum collimantes, quales sunt: *Christus venturus est judicare*: *Credo resurrectionem mortuorum* non esse nec veras, nec falsas. Statim huic impiæ assertioni Universitas Lovaniensis toto nisu se opposuit. adeo temerariam argumentationem, sivè cavillationem, tamquam Ereticam, & impiam despiciens, & reprobans: Universitatis Lovaniensis Catholico sensui, statim etiam adhæsit Sorbona, asserens articulos fidei nunc omnes esse verissimos, & certissimos licet futurum respiciant, quippe qui *necessarii sunt necessitate consequenti*, & ut præfatur more scolastico, necessarii sunt non necessitate libertatis, sed necessitate fidei, cujus articuli, utpotè ab ipsa eterna veritate infallibili Ecclesiæ manifestati, omnes sunt in suo fonte æque verissimi, & certissimi, sivè præsens respiciant: utpotè Credo in unum Deum, sivè præteritum utpotè incarnatus est de Spiritu Sancto, sive futurum, quales sunt jam recensiti.

CONTROVERSIA LXXII.

An adhuc in præsens alicubi veneretur in Mundo aliqua gutta Sacratissimi Sanguinis Christi, ab eodem Jesu Christo tempore suæ passionis effusa.

DE necessitate calicis, sivè communionis sub utraque specie contendentibus sub Gregorio XII. Pragæ Boemis, in Diœcesi Senonensi in Gallia excitata est quæstio, propositumque dubium, an Catholicè credi possit adhuc in præsens alicubi in Mundo asservari aliquas guttas, quantumvis minimas, pretiosi Sanguinis, quem Christus in sua Sancta Passione effudit, aut cum flagellis cæsus, aut cum spinis coronatus, vel cum in Cruce elevatus, sivè cum Lancea vulneratus: Auxitque magis propositum dubium cultus quem Catholici exhibent aliquibus portiunculis Sanguinis Christi, quas parvis in phialis conservatas exponi certum est quibusdam in Ecclesiis publicè fidelium venerationi.

S. Thomas part. 3. quæst. 54. art. 2. ad tertium, S. Joannis Damasceni auctoritate suffultus: *Christus quod semel assumpsit nunquam dimisit*. Sentire videtur Christum in sua resurrectione reassumpsisse totum Sanguinem, quem in Passione effuderat, ex quo inferendum esset nullam in præsens conservari posse in Mundo guttam Sacratissimi Sanguinis Jesu Christi ab eodem in sua Passione effusam, quà illatione positâ, quæritur quid sentiendum de Sanguine qui asservatur diversis in Sacrariis, & consentiente Romana Ecclesia publicè fidelium venerationi exponitur.

Ad rei intelligentiam, cum de Christi Sanguine agitur, & asservatus veneratur, distinguendum est inter Sanguinem qui dicitur *pretiosus* & proprius Sanguis ipsiusmet Corporis Christi: & inter Sanguinem qui dicitur miraculosus, & ille est qui miraculosè est effusus ab aliqua Salvatoris imagine, aut etiam Hostia consecrata, Deo sic permittente in majorem confirmationem Catholicæ veritatis inef-

fabilis Sacramenti Altaris. Inter Sanguinem pretiosum simul, & miraculosum Jesu Christi, ille etiam computatur, quem veneramur sub speciebus Eucharisticis, Sanguis utique pretiosus quia idem verus est, & realis Sanguis Jesu Christi, miraculosus autem quia sub talibus speciebus ad verba consecrationis à legitimo Sacerdote prolata, specialiter per Divinam Omnipotentiam una cum corpore, & Anima Divinitati hipostaticè unita adducitur: miraculosus insuper quia eodem tempore idem Jesu Christi Corpus præsentialiter replicatus adest pluribus in locis sub speciebus Eucharisticis.

Hac præmissa distinctione extra dubium est Christum in sua resurrectione assumpsisse omnes partes principales, & essentiales sui Sacratissimi Corporis, & etiam partes integrales, inter quas utique connumeratur Sanguis, non tamen quæcumque minima pars Sanguinis, qua propter bene à Christiana pietate venerantur alicubi aliquæ guttæ Sanguinis Jesu Christi, ab eodem non reassumptæ in sua resurrectione, non modo quia non erant partes integrales sui Sacratissimi Corporis, sed etiam ad majorem excitandum fidelium cultum erga suam Sanctam passionem, qui cultus ex illarum guttarum Christi Sanguinis, quæ asservantur intuitu, videtur magis fervescere, quemadmodum experientia constat peccatores ad majorem excitari contritionem, dum ante aliquem insignem S. Crucis reliquiam, aut Sacram Sindonem procumbunt. Hic autem Sanguis Deo sic disponente asservatus, quique fidelium cultui exponitur, non veneratur tamquam actualiter Divinitati unitus, sed tamquam modica portio unius ex partibus integralibus Corporis Christi, quæ Christo in terris degente fuit cum integro corpore ejus Divinitati hipostaticè unita.

CONTROVERSIA LXXIII.

An in triduo Parasceves Sanguis a Christo in sua Sacra Passione effusus, & in terra jacens, remanserit, vel non remanserit Divinitati hipostaticè unitus.

Concionem habente in resurrectionis Dominica anno 1462. Brixie B. Jacobo à Maria Minorita, Sanctitate celebri, excitata est quæstio an Sanguis à Christo in sua passione effusus, separatusque à suo Sacro Corpore, ab unione hipostatica in triduo parasceves exciderit: qui utique in tanta fuit copia ut pars integralis Corporis Christi foret censenda. Latriæ cultum Sanguini effuso pro tunc, id est tempore parasceves, non fuisse debitum plures affirmarunt; aliis contrarium asserentibus, divisisque hinc inde opinionibus, Episcopus Brixiensis, dissidentes hac de re animos reconciliaturus, decrevit utramque sententiam censeri debere immunem ab errore, donec Sedes Apostolica decisionem suam interponeret. Delata itaque quæstio ad Supremam Sedem, in qua tunc sedebat Pius Secundus, à quò per constitutionem cujus initium, *Ineffabilis* quæstioni provisum, facto decreto ne supra assertam dubietatem imposterum proponerentur argumenta; propterea cum non ultra liceat in subjecta materia progredi, Summi Pontificis decretum profundo veneramur silentio.

CONTROVERSIA LXXIV.

De transubstantiatione Calicis.

Excitata quæstio in Galliis regnante Clemente III. Pontifice Maximo, an aqua mixta vino in calice consecrando, facta consecratione transubstantiaretur æquè ac vinum in Sanguinem Christi: divisis hinc indè opinionibus, ne quæstio degeneraret in Eresim. Opportunum duxit Gaufridus Abbas ex Ordine Cisterciensi, S. Bernardi Clarevalensis contemporaneus, rem totam, deferre ad Romanam Sedem, ut ab ea ambæ partes con-

contendentes in præfata materia certum expectarent oraculum. Epistola in hac materia à Gaufrido fuit directa ad Episcopum Albanensem, tunc Papæ Vicarium, & refertur à Baronio ad annum 1158. & ex eadem constat quibus innixi rationibus hinc inde dividerentur Theologi. Quæ verò fuerit responsio Card. Albanensis incertum; nihilominus cum opinio communior semper fuerit modicam aquam immixtam vino converti substantialiter in vinum, asserendum est in actu consecrationis Calicis, substantiam aquæ quæ in Calice fuit vino commixta, utpote jam conversam in substantiam vini, transubstantiari in Sanguinem Christi.

Huic sententiæ adhærere visus est Innocentius III. statim post Cælestinum III. Clementis III. successor in sua decretali: *de celebratione Missarum, cap. cum Marthæ Parag. quæsivisti* suorum prædecessorum Pontificum ut credere par est opinionem secutus; & hæc est sententia communior accepta in Ecclesia cui suffragatur & ratio.

In Sacramento Altaris post consecrationem certum est nihil esse nisi Corpus Sanguinem Animam & Divinitatem Christi sub speciebus eucharisticis. Sed si præter hæc, esset aqua, non totum quod est in Calice consecrato sub speciebus eucharisticis adoraretur adoratione Latriæ. Tum quia Christus post consecrationem Calicis dedit Calicem bibendum Discipulis suis dicens: accipite, & bibite Hic est Sanguis meus, affirmans quod contentum in Calice consecrato erat Sanguis, quantumvis cum mos esset apud Ebræos diluere vinum aqua, consequens fit quod Christus in Cæna more Ebræorum etiam vinum diluerit aqua, quæ cum in modica quantitate immixta vino convertatur in vinum, sic conversa in vinum in actu consecrationis transubstantiatur in Sanguinem.

CONTROVERSIA LXXV.

An Animæ justorum quæ decedunt ingratia, statim admittantur in Cælis ad visionem facialem Dei.

Justorum Animas statim post decessum transire ad gloriam, semper inconcussa inter Orthodoxos sententia fuit, quà non obstante aliquando permissum fuit inter eosdem disceptare, an admitterentur statim ad visionem facialem Dei, scilicet ad perfruendum facie ad faciem beata visione Divinæ essentiæ. Fuerunt siquidem usque ad tempora Joannis 22. qui nonnisi post resurrectionem corporum sentire visi sunt beatas Animas admitti ad visionem Dei, licet concederent statim transferri ad Paradisi gaudia, quæ completa esse non posse asserebant, nisi post resurrectionem corporum, in quam sententiam propendisse visus est tamquam Doctor privatus Joannes 22. propendisse inquam, sed ita ut ejus propensio potius appellari debuerit studium indagandæ veritatis circa quæstionem nondum ejus ævo ab Ecclesia eliquatam, & definitam. Cæterum qualis fuerit Joannis 22. sensus circa præfatam materiam de visione faciali, non melius exprimi potest, quàm ex Bulla ejus Successoris. Bened. XII. data ejus Pontificatus anno primo, quæ incipit: *Sicut habet umanæ naturæ corruptio*; in qua refert ad literam declarationem à suo prædecessore factam paulo ante suum decessum circa præsentem quæstionem his verbis: extat in Biblioth. Vatic. & refert Berninus. Tom. 3. pag. 497. in ejus hist. impressa anno 1707. Romæ apud Bernabò: *Fatemur siquidem & credimur quod Animæ purgatæ separatæ à corporibus sunt in Cælo, Cælorum regno, & paradiso, & cum Christo in consortio Angelorum congregatæ, & vident Deum, ac Divinam essentiam facie ad faciem.*

Huic sententiæ ab Ecclesia definitæ (vide quæ dicta sunt verbo Millenarj) suffragatur & ratio. Primò enim qui negat visionem facialem competere Animabus justis, & purgatis post separationem à Cor-

à Corpore, videtur negare de consequenti articulum simboli de descensu Christi ad inferos; Christus enim descendit ad inferos, ut animas quæ erant in Limbo liberaret à pœna damni, quæ est carentia visionis facialis Dei, à qua nemo potest liberari nisi per visionem Divinam, quâ privabantur Animæ in limbo, sed privatio rei non tollitur nisi per actum oppositum, ergo Christus descendens ad inferos liberavit animas ibi detentas à carentia visionis Divinæ, quam consecutæ sunt, ex quo enim Christo introductæ fuerunt in Paradisum: juxtà quod Christus Latroni dixit Luc.XXIII. *Hodie mecum eris in Paradiso*: Paradisus autem est duplex, unus corporalis, scilicet Cælum empireum, & alius Spiritualis nempè visio Beata: in primo autem paradiso scilicet Cælo empireo, non fuerunt illo die animæ Christi, & Latronis, anima enim Christi descendit post separationem à Corpore ad inferos, & non ascendit ad Cœlum empireum cum Corpore usque ad diem Ascensionis: ergo si anima Christi fuit in die crucifixionis in Paradiso, dicendum est fuisse in Paradiso spirituali qui est visio beata ex quo constat animas sanctas post separationem a Corpore statim admitti ad visionem facialem Dei, de quibus cantat Ecclesia: *modo coronantur, & accipiunt palmam*.

Quod autem perfecta merces quam Deus promisit Sanctis sit beatitudo animæ & Corporis; Corpus vero beari nequeat nisi post genaralem resurrectionem, hinc inferri nequit beatitudinem animæ retardandam fore usque post generalem resurrectionem: nam anima cum sit ex se capax visionis beatificæ, absque consortio Corporis, non habet opus expectare unionem cum Corpore ut beatificetur, contra cum Corpus beatificari nequeat absque anima; ideo non nisi post resurrectionem dotes aquiret beatificas: & licet Corpus una cum anima laboraverit ut mereretur beatitudinem, non ideo diferenda fuit animæ beatitudo usque post resurrectionem: anima enim conjuncta Corpori, Divina adjuta gratia, operante libero arbitrio, ut aquireret beatitudinem laboravit, *ut quod* & ideo per se principaliter meretur beatitudinem: ad quam ideo introducitur ante resurretionem corporum. Corpus autem solum laboravit, *ut quo* scilicet tamquam organum quo usa est anima ut suas meritorias operationes exercere valeret. Demum si anima sine corpore beari non posset, sequeretur neque sine corpore posse in purgatorio aut inferno puniri: ubi ergo mansionem suam facerent animæ post separationem a corpore, si non possent esse nec in Paradiso, nec in Purgatorio, neque in Inferno.

Non negarim quod animæ post separationem à Corpore non perfruantur beatitudine completa, quatenus hæc dicit unionem animæ cum corpore dotis beatificis cumulando: quam solam consequentur post resurrectionem universalem; nihilominus anima sive sit sive non sit unita cum corpore, statim ac intrat in gaudium Domini, quantum est in se, gaudet tota, e totaliter visione faciali Dei, scilicet visione beatifica, quæ cum sit tota spiritualis, nec augumentum, nec detrimentum pati potest, sivè anima uniatur, sive non uniatur cum Corpore.

CONTROVERSIA LXXVI.

Utrum licita, & valida fuerit reordinatio illorum, qui a Simoniacis ordinabantur.

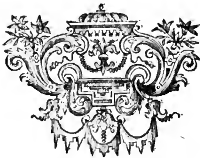
AD clariorem hujus controversiæ notitiam quæ diù exagitavit Ecclesiam viventibus SS Doctoribus Angelico, & Serafico, eorumque ope sopitam sciendum simoniace ordinatos fuisse intriplici specie, primi Simoniacis censebantur Simoniacè à Simoniacis ordinati, secundi Simoniace à non Simoniacis, tertii non Simoniacè à Simoniacis ordinati: circa tertiam Simoniacorum speciem vertebatur præcipue proposita controversia, an scilicet deberent iterum ordinari, ita ut essentialiter irrita, & nulla censeri deberet ordinatio ab Episcopo Simoniaco facta. Clemens II. censuit non esse irritam sed contra aliquando sentire visus est Leo IX. Clementis sensui

sensui non adherens, quamvis postmodum mature ponderatis rationibus à S. Petro Damiano discussis, sui predecessoris sensum sit amplexatus; tantaque fuit S. Petri Damiani auctoritas, ut nullus amplius sit repertus, qui oppositam patrocinari attentaverit sententiam.

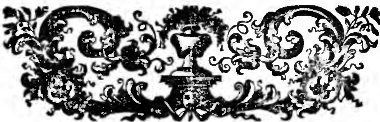
In hac ardua materia usque ad Innocentii IV. tempora divise fuerunt opiniones, & pro utraque recensentur etiam Viri Sanctitate spectabiles. Debere reordinari ordinatos à Simoniacis asservit inter alios gravissimos Doctores S. Anselmus Lucensis Episcopus, ejusque assertionis motiva videri possunt in libro ab eodem conscripto, contra Guibertum Antipapam: videndus hac de re Christianus Lupus prolixe de hac materia differens; aliqua etiam adducens exempla, quibus probari videtur Ecclesiam non dissensisse à reordinatione illorum qui a Simoniacis fuerant ordinati.

Nihilominus certum est Ecclesiam semper constanter tenuisse nullatenus reiterari posse Sacramenta, quæ Caracteres imprimunt, nempe Baptismus Confirmatio, & Ordo, in casibus autem adductis in favorem sententiæ asserentis ordinatos à Simoniacis fuisse aliquando in Ecclesia reordinatos, & proinde fuisse reordinandos, qui ab Episcopo Simoniaco ordinabantur, permisit Ecclesia non absolute reordinari ordinatos à Simoniacis, sed tantum reordinari de novo sub conditione, quia forte in adductis casibus constabat Ecclesiæ, Episcopos Simoniacos ordinantes, omisisse aliquam essentialem conditionem, sine qua valida esse non poterat facta ordinatio.

Proprie itaque loquendo Ecclesia nunquam permisit reordinationem, sicut nunquam permisit reiterationem baptismatis, aut confirmationis, sed in casibus dubiis aliquando approbavit ordinatum à Simoniaco iterum ordinari sub conditione: neque unquam censuit rite ordinatos ab Episcopis Simoniacis privatos esse Caractere Sacerdotali quoad substantiam, sed solum suspensos in ministerio quoad exercitium.



RES-



RESPONSIO APOLOGETICA

AD ANIMADVERSIONES A LIPSIENSI CENSORE PUBLICATAS IN OPERE INSCRIPTO, *NOVA ACTA ERVDITORVM* TOM. 35. A PAGINA 160. USQUE AD PAGINAM 168.



IRABERIS forte umanissime Lector, quandoquidem hic iterum incidis in præsentem Apologiam, occasione editonis commentariorum in lib. de Confid. jam ab anno 1749. publici juris factam: ingenue fator, quod usque ad hæc tempora ejusdem impressio fuisset dilata, quandocumque præscius esse potuissem me usque in presens futurum superstitem, non ignarus quod aptior erat hic locus.

Indicatam itaque apologiam, aliquibus adauctam notis, hic nunc opportunius censui inserendam, D. Augustini moniti non immemor lib. 1. de Trin. cap. 3. *Non omnia quæ ab omnibus scribuntur in omnium manus veniunt, & fieri potest ut non nulli, qui etiam hæc nostra intelligere valeant, illos non inveniant libros, & in istos saltem incidant.*

Appensum est ergo in statera censoris Lipsiensis, anno sequenti statim a prima editione, præsens opus Lexicografum, & juxta ejus placitum, inventum est minus habens; primo ex eo quod ingenue scripserit auctor Lexicon Polemici in præfatione ad Lectorem, se *huic operi viribus imparem manum admovisse* hinc primum eruere intendit argumentum insuficientiæ operis Censor Lipsiensis, iterato in auctorem præfata verba retorquens, sed sicut inurbanum, cujuscunque sensati viri judicio, se probaret, quisquis de lippitudine Lippum quamvis talem se dignoscentem, & profitentem insultaret, sic & inofficiosi notam in omnium urbanorum sensu audquaquam potest effugere Lipsiensis censor dum insufficientiam, quam etiamsi pro rei veritate confessus est auctor, in ejusdem convitium retorquet.

Utique vir probus cujusqunque sit religionis debet, maxime ubi agitur de re literaria, abstinere a conviciis, non enim ab his sed a ratione ervitur veritas: scurilis mos est, ubi rationes non suppetunt ad convitia recurrere, hæc arma sunt mulierculuarum in foro, non eruditorum in liceo. Proculdubio eruditi Lipsienses, qui acta eruditorum proferunt, majorem in Republica litteraria sibi conciliarent laudem, si qnoad libros de religione tractantes suum proferentes judicium, plus lenitatis, minus aculei adhiberent: sed jam ad apologeticam responsionem recurrat sermo, & ad obiectionum solutionem quam proposuimus suo

ſuo tramite gradiatur ſtylus, irritantibus enim reſpondiſſe modeſtè, cuicunque Romano Catholico ſufficiens vindictæ genus eſſe cenſetur.

Ad probandam itaque præſentis Lexicon inſufficientiam inſtat Lipſienſis Cenſor. *Ad conſiciendum hæreticorum indicem nullum ineptius accedit ingenium, quam in Romano natum educatumque ſolo, qualem eſſe perhibetCenſorAuthorem præfati Lexicon hominem Romanæ Sedi addictum, deditum, obſtrictum: qui quid hæreticus ſit ex Romani tantum Pontificis authoritate cognoſcit*. At ſi inepti ad hoc opus quot quot Romanæ Sedi addicti, dediti, obſtricti; ergo ad hoc inepti quot quot Catholici, & Sanctiſſimi viri, qui hæreticorum Cathalogum ad ſua uſque tempora produxerunt, utpote Theodoretus, Epiphanius, Auguſtinus, & plures alii in omnium ſenſu eruditione, & Sanctitate cellebres: Quis enim S. Rom. Sedi memoratis Sanctiſſimis viris ſe magis probavit addictum, deditum, obſtrictum: *Quod ſi illi inepti qui in Romano nati educatique ſolo*: ineptiſſimi certè, qui à Romana ſede ſegreges facti, ſub Lutero magiſtro nunquam in unanimini doctrina fidei potuerunt uſque adhuc ſecum convenire: Quapropter ſi aliquis, in doctrina fidei, ad apicem aſſecla Lutheri, hæreticorum texere Cathalogum accingeretur, huic indiſpenſabile foret Lutheranos molles computare inter hæreticos, & iſtis illos viceversa: at qui in Romano nati, educatique ſolo, quia unanimi loquuntur linguâ in materia fidei, quam uno profitentur corde, Deo servientes in credibilibus numero uno, in texendo hæreticorum indice ſemper fuere concordes: nulli ergo melius quam in Romano ſolo educatos quod idem eſt ac dicere profeſſione Catholicos, congruit hæreticorum Cathalogum texere.

Fortiorem inſtantiam, aſſerturus præſentis operis inſuſſicientiam, eruere molitur Lipſienſis Cenſor ex eo quod cenſet *Hæreticorum Cathalogum confecturum debere eorundem nomina, & prænomina accurate diſcernere, locum, diem, annum nativitatis indicare; ſtudia philoſophica, & Theologica recenſere; errores capitales ex ſymbolicis eorum ſcriptis enarrare, veritati hiſtoricæ, in litium, & eorum qui ſtruerunt illas commemoratione ſtudere, errores omnes enodare, auctores optimos, qui errores confutarunt producere; errorum duces ita indicare, ut etiam dignoſcatur an nullos paucos, vel multos habuerint ſectatores, qua occaſione, quo tempore orta ſit hæreſis, vel diſſipata pateſaeere: accuratam omnium vel minimarum quæ hæreticum, atque hæreſim circonſtant notionum diſtinctionem exhibere*. Quis autem non diſcernat quod ad hoc perficiendum in materiâ polemica, vix diutina plurium hujuſmodi labori aſſidue addictorum, vita ſufficeret.

At, bona Cenſoris venia, productam inſtantiam retondere diverſam poſcit arenam, ideòque, pace ſua, a re Theologica ad grammaticales regulas neceſſario opus eſt verba convertere, & quid ſibi velit hoc nomen *Lexicon* diſcuttere. Satis eſt omnibus notum quod opera Lexicographa ad perſtringendum paucis, quæ pluribus diſperſa ſunt in voluminibus inſtituuntur: tranſgreditur terminos qui in Lexico prolixas inſerit diſſertationes. In hoc opere *Lexicon Polemicum* inſcripto, auctoris ſtudia, ſicut ex ejuſdem operis preliminari colligitur, ad hoc collimarunt, ut clara methodo de omnibus hæreſibus, & hæreticis in aliquo errore contra fidem promovendo primipillis, ſufficientem notionem exhiberet, ad quam poſſet recurrere quiſquis alicujus hæreſis Auctorem, initium, incrementum, cavillationes cum aliundè jam habuiſſet perſpecta, iterum circa præfata ſpecies excitare deſiderans, nec ſtatim poſſet Auctores qui prolixius de hæreſibus ſigillatim tractarunt conſulere, omnia ſimul in compendium redacta poſſet in hoc Lexico polemico brevi manu colligere: ſimulque & ſemel argumenta fortiora haberet ad manus, quæ a validioribus polemicis ad refellendam quamcumque hereſim eruta fuere, ſive ab auctoritate verbi Dei ſcripti, & traditi, ſivè a Conciliis, & SS. PP., ſive à ratione.

Sed etiam dato præſcriptas omnes in prænotatâ cenſurâ conditiones eſſe de unoquoque in hæreticorum cathalogo con-

conscribendo purificandas; hanc Provinciam noverat Auctor Lexicon Polemici doctissimos subiisse viros, ex quorum purgatis operibus hæreticorum cathalogum eduxit; propterea Auctorum seriem quorum auctoritati adhesit, in priliminari ad opus exposuit; quâ adhibita cautela, obstruitur os inepte blaterantium, auctorem Lexicon Plomemici pro suo placito exhibuisse hæreticorum Cathalogum: qui auctor utique, (ut benè notavit Censor, sed perperam contrasentiens) *eos solum inter hæreticos censuit connumerandos, quos Romanus Pontifex in hæreticorum numerum vibrato fulmine detrusit. Quid hæreticus sit ex Romani tantum Pontificis cognovit auctoritate, cujus verba velut Sacrosancta, & velut oracula dicta recipit, & veneratur.*

Ab hoc irrefragabili principio declinat Censor Lipsiensis, qui illum tantummodo inter hæreticos conscribendum censet, *Qui errores capitales, & consensui dogmatum in Sacrosanctis litteris Divinitus traditorum adversantes pertinaciter tuendo, ac propugnando Sacram conturbat Civitatem.*

Hujus principii insubsistentia ex eo satis evincitur, quod non omnia credibilia in Sacris litteris explicitè continentur, cum etiam plurium articulorum fidei, verbum traditum sit testimonium, proindè non minus qui contra sacrum verbum scriptum, quam traditum invehitur inter hæreticos est conscribendus; & hujus admittendi principii necessitas ad discernendos plures hæreticos, hinc magis probatur, quod cum sit manifestum Scripturam Sacram quoad verum, & legitimum sensum sæpe esse obscuram, ideo consequens est non posse controversias in materia fidei semper decidere, cæterum simul pars esset & judex; neque ex eo quod quis precisè in aliquem novum sensum contorqueat Sacram Scripturam, potest probari hæreticus, sed ex eo quod quis impugnet Scripturam Sacram contra sensum à Romano Pontifice, aut ab Ecclesia in conciliis congregata approbatum: nec officit quod plures sint, & passim prodeant S. Scripturæ Commentatores, eorum enim interpretationes, explanationes, paraphrases ab Ecclesia Romana approbante totam vim colligunt; nulliusque censentur esse momenti, quæ Ecclesia Romana refellit, cum verò qui sunt extra gremium Romanæ Ecclesiæ nihil auctoritati Rom. Pontif. & Sacrorum Conciliorum deferant, non mirum proinde si plures, qui revera hæretici sunt, ab hæreticorum cathalogo eliminandos censeant.

Hoc stabilito principio ad discernendos hæreticos, patet quod quotiescunque hæresis aliqua per auctoritatem Sacri Concilii reprobatur, simul & semel per verbum Dei, & per auctoritatem Sanctorum Patrum convellitur, nam Sacri Canones genuinum S. Scripturæ sensum, & SS. PP. placita eminenter continent; ideo ubi presto occurrit S. Concilii auctoritas ad reprobandas hæreses, eadem stat pro verbo Dei, Dicente S. Bernardo epist. ad Innoc: *Cum Ecclesia verba S. Scrip. vel alterat vel alternat fortior est illa positio, quam compositio verborum*: quem morem sepe gessimus in hoc opere ad reprobandas hæreticales blasfemias. Hunc morem suis utique moribus non consentaneum reprobant in sua Censura Lipsienses, quapropter in eadem scripserunt. *Commendat quidem auctores qui se objecerunt erroribus, sed non meliores, verum eos qui nil rectæ judicio rationis, omnia vero Concilii Tridentini dederunt auctoritati, & pro receptis in Romanæ Ecclesiæ opinionibus velut stipendiarii milites pugnarunt.*

Aliud argumentum ad probandam præsentis Lexicon insufficientiam opponit Censor sic differens: *Auxit hæreticos mirum in modum Scriptor., qui quid hæreticus sit ex recta ratione, & Sacris paginis aud didicit, sed ex Romani tantum Pontificis cognovit auctoritate cujus verba velut Sacrosancta, & velut oracula recipit, & veneràtur.* Sed in hoc potissimum gloriabundus Auctor, quod venerabundus Romani Pontificis recipit oracula. Cæterum nullatenus hæreticorum numerum auxit, quandoquidem cujuscumque hæresis, aut hæretici notionem ab uno aut altero ex probatis Auctoribus, quorum seriem in præliminari ad opus exposuit, se desumpsisse profitetur. Neque crediderim Lipsienses gloriari velle se plus sa-

sapere quam sciverint prælaudati Auctores, ex quorum testimonio etiam corruit sequens à Censore producta instantia.

Nomina finxit scilicet (Auctor Lexicon præsentis) hæreticorum, vel hæresum, antiquatis, vagis, vel incertis appellationibus adhibitis, utpote Anticalviniani Anticatholici, Antidemoniaci &c. Sed ne hic repetamus quæ de præfatis hæreticis scripserunt probatissimi Auctores, nempè Gaulterius, Prateolus, Gravina, Lindanus & alii: non modicæ fit admirationis argumentum animadvertere quod Lipsiensis Censor totam ferè animadversionis, de qua hic agitur summam constituit in quæstionibus de nomine, quapropter improbat etiam vocabulum *Antiscripturianus* rectius dicendum asserens à Scriptura *Antiscripturanus*, Sed si a *Serveto Servetiani*, *a Stancaro Stancariani non Stanceranì* communiter nominantur, distinguere non valeo quare vox *Antiscripturiani* ab omnibus Auctoribus, qui de his hæreticis disseruerunt acceptata, & frequentata, solum malè sonet in aure Censoris Lipsiensis.

Hic opportune animadvertendum, quam verum si quod pluries alibi notavimus, nempe modernos novatores priscorum hæreticorum erroribus cavillationibus, utinam non etiam moribus, ut plurimum adhæsisse; quapropter justa illorum semitam gradientes, ubi rationes non suppetunt, cavillationes proferunt; & ut sanæ Theologiæ argumentorum vim effugiant, ubi agitur de re, quæstiones excitant de nomine; & ut vulgo dicitur *quærunt nodum in scirpo.* Sic se jam gesserat cum D. Augustino Cresconius Gramaticus secta Donatista; hic a S. Doctore de hæresi convictus, sed non conversus, argumentum ut eluderet, eidem objecit quod male vocaret Donatistas, qui à Donato oriundi, potius debebant Donatiani noncupari.

Expungit etiam Censor Lipsiensis quod aliquando cognomen nomini & nomen cognomini fuerit in indicis decursu præmissum: verum quidem, sed non inconsulto hoc factum, ut scilicet qui sub cognomine magis innotescunt hæretici, facilius inveniantur in indice. Calvini enim V. G. & Luteri prenòmina, rudioribus etiam sunt cognita, qui tamen non omnes noverunt, illi Joannis, huic Martini nomen fuisse impositum.

De voce *Chille*, a qua *Chilliastæ* noncupati, suam pariter promit sententiam Censor Lipsiensis, Auctorem arguens quod scripserit *Chille est vox græca, quæ latinè significat mille.* Pro solutione objectionis videatur quid scripserit Prateolus verbo Chilliastæ Scriptor utique omnium sanè sentientium opinione doctissimus *à Chille Græca appellatione dicti, quod mille latinè significat.*

Suas prosequens instantias Censor *Ridiculum esse asserit Apolonium Thianeum in hæreticorum indice scripsisse.* Profectò non ridiculum sed seria dignum consideratione videtur Luteranos Simonis Magi successorem tanto zelo a calumnia hæresis vindicare. Omnibus notum est Appolonium, Simone Mago extincto, Romam profectum, Simonis Magi in impietatibus se perfidum exhibuisse asseclam, maxime in dementandis per prestigia hominibus, quos a Christi cultu avertere conabatur, propterea se Christo coæquare ausus est. Quod si inter hæreticos Simon Magus ab hominibus computatur, neque ab hæreticorum cathalogo excludendum fore crediderim Apolonium Simonis Magi discipulum: nihilominus his omissis contra Censorem vindiciis, ex ore ejus Apollonius Thianeus erat inter hæreticos adnumerandus, quanvoquidem, juxta suum sensum, *hæreticus censendus est quicumque Sacram conturba Civitatem.* Nota sunt satis omnibus dissidia ab Apollonio excitata, qui tamquam Numen haberi nimis temerario ausu præsumpsit. Diabolicos ergo conatus Apollonius adhibuit *ut sacram conturbaret Civitatem* ergo in hæreticorum Cathalogo omni jure sibi vindicat locum Baronii testimonio certum est omnibus sceleribus contaminatum vixisse Apollonium, virum adeò impium utique nefas non fuit inter hæreticos computasse, maxime cum Simoni Mago in hæreticali doctrina propugnanda successerit,

Utique me non latet nullibi asseri Apollonium suscepisse baptisma, & hac for-

forte de causa Lipsiensis Censor negat esse hæreticis ad stipulandum: sed cum præsentis operis primarius fuerit scopus eos recensere, qui contra doctrinam Orthodoxam falsa promulgaverunt dogmata, ad eadem breviter convellenda, utique Apollonius non erat reticendus, qui nunquam destitit, quoad vixit, falsis doctrinis sacram conturbare Civitatem. Sed & Judæi inter hæreticos repositi fuerunt a D. Augustino in sermone adversus quinque hæreses: & D. Thomas asserit qu. 22. causa 4. art. 6. quod *judæorum infidelitas, & contumacia potest dici hæresis*. Ergo à fortiori hæresis poterit appellari Apollonii perfidia, quando quidem ut homines à Christi cultu averteret omnem adhibuit conatum; non ergo ridiculum esse potest quod adeo autenticis seriisque rationibus convalidatum assertum est; nempè Apollonium Thianeum in hæreticorum Cathalogo habere locum: quapropter condoleo tibi umanissime censor, condoleo dixerim si tamen doles & tu, quia non est condolere ubi nemo qui doleat, doleo tamen & eo magis sciens longius a salute obsistere membrum quod obstupuit & ægrum se se non sentientem periculosius laborare: doleo itaque quod cum adeo facilis fueris ad risum ex eo quod videris in Lexico Apollonium in hæreticorum serie conclusum, jam validiora nunc habueris argumenta convertendi tuum risum in planctum, ex eo quod novissimis hisce temporibus venerunt dies in te, quibus à tuis in religione luterana consodalibus, repetitis vicibus circumdata Urbs tua vallo, ità angustiata est undique, ut propè fuerit ad terram prosternenda, & cives ejus meritò timuerint non relinquendum lapidem super lapidem. Quapropter urgentioribus coacti vacare negotiis, à prosequenda quotannis proposita librorum criticæ, (præscindendo ubi de religione agitur) in Republica literaria commendatissima, supersedere coacti sunt. Faxit Deus ut adeò clara Misniæ Civitas, celebri universitate distincta, frequentium nundinarum institutione dives, frugum abundantia fertilis, virorum ingenii perspicacia, in probitate, in scientiis celeberrimorum ferenda parens, cognoscat tempus visitationis suæ, & adeo salutari cognitione illuminata, ad veram revertatur religionem, à qua Luteri versutia fecit extorrem. At quò sermonem meum abduxere præsentium temporum calamitates, jam revertendum ad propria.

Ut ergo melius constet totam fere animadversionem, à Lipsiensi Censore contra præsens opus vulgatam, esse de nomine, reliquum est in eadem breviter percurrere quid scripserit in subjecta materia. *Unicum verò Lutheri nomen satis habebimus exempli gratia protulisse, quippè quod unum in quod inveheretur contumeliosissimè delegisse videtur. Evomit eruditque de novo antiquata jam diu convicia: quinquaginta à Divina veritate, aberrationes Divo attribuit viro*. Utique quinquaginta tantum propositiones hæreticales à Luthero promulgatas, & refellendas selegit Auctor, quando octo supra septuaginta poterat cum Gualterio recensere, testante nihilominus potiores tantum se collegisse. Quæ de Luthero enarrantur, non sunt adeo antiquata convicia, quin eadem produxerit Natalis ab Alexandro in sua historia Ecclesiastica, ubi etiam præfatus Auctor profert *Lutherum Diaboli fuisse discipulum*. Profectò quâ ratione quis potest Lutheri vitam perstringere, qui duobus & ultra jam ab hinc seculis decessit, nisi ea colligat quæ Auctores probati de eodem tradiderunt: certe in hoc casu, aut repetenda jam ab aliis scripta, aut pro placito somnia scribenda. Sed hoc esset hæreticorum morem gerere, qui sæpè struunt de suo calumnias contra Orthodoxos, ut eferant supra id quod sunt suos Pseudo Evangelicos, quemadmodum scribit Censor Lipsiensis. *Lutherum Divum virum appellans*. O verè Divum hominem, qui de se ipso perhibet *satis cognitum habuisse diabolum, cum Diabolo multum se habuisse commercium, ac cum eodem non parum salis comedisse*. Non ne vir hujus furiuris diabolicus est nuncupandus.

Quia autem Censor in secunda ab ipso producta instantia, jam sufficienter ubi de illa actum, in hac responsione apologetica explosa, videtur docere voluisse,

quæ

quæ quantaque requirantur ad conficiendum Lexicon Polemicum, non erit abs re, hic eidem innuere quibus debeat muniri qualitatibus quisquis censoria virgula librum aliquem notare accingitur. Debet itaque primo circa facultatem scientificam de qua agendum est suas metiri vires, & ut vulgò dicitur attendere, *quid valeant humeri, quid ferre recusent*.

Optimum utique studium librorum critices, tum maximè cum solo intuitu eruendæ veritatis assumitur, non verò ut conviciis impetatur Auctor de cujus libro agitur: quid enim connexionis habere valent cum veritate convitia: Criticorum autem ævo nostro fere infinitus est numerus, æquè ac stultorum tempore Salomonis.

Res ardua, & experimentum per quam difficile, in materia scientifica Censoris munus assumere; ut plurimum autem, hoc arduum opus facilius scioli, quam verè sapientes aggrediuntur, quemadmodum facilius minoris momenti Pictores, quam celebres est invenire, qui aliorum opera instaurare, aut corrigere accingantur.

Duabus autem qualitatibus opus est indispensabiliter insigniri in materia scientifica, & speculativa Censorem. prima quidem exigit ut Censor cognitionem habeat comprehensivam totius eruditionis, quantulacunque illa sit, quà pollet in subjecta materia Auctor, de cujus opere criticando agitur; secundò ipse Censor debet comprehendere quantam habeat in scientia de quâ agitur extensionem, Censor enim cum librum vocat ad criticum scrutinium, offert suum, judicium, tamquam trutinam, & in una trutinæ lance totum debet collocare pretium, qualecunque sit, libri de cujus scrutinio censorio agitur, in alio verò lance, totum suæ censuræ pondus reponere, postmodum secluso omni præjudicio, judicare de pondere tum libri, tum suæ censuræ: ad hoc autem præstandum constat opus esse censori cognitione comprehensiva tum suæ, tum alienæ scientiæ, ut distinguere valeat inter librum, & Censuram quid præponderare judicandum sit: & hæc pro rei veritate, non ad instruendam Minervam dicta sint.

Quod si in Lexico Polemico *barbaræ latinitatis vestigia perspexit Censor, statim ac in opus oculorum suorum aciem convertit*: non alium utique debebat judicium promere Lutheri assecla, qui in prævaricationis suæ primordiis, cæpit palam Doctores Orthodoxos irridere, quasi incultos in modo dicendi, & ubi Censor suæ dissertationis ausit primordia, præsentis responsionis apologeticæ bona censoris pace sit finis.



BIBLIO-

BIBLIOTHECA POLEMICA

EX SELECTIORIBUS TAM ANTIQUIS, QUAM MODERNIS SCRIPTORIBUS INSTRUCTA.

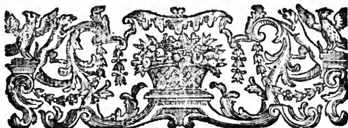
L E C T O R I.



EXICOGRAPHA ad perstringendum paucis, quæ pluribus sunt dispersa in voluminibus, instituta sunt in literaria Republica. Quapropter, quicumque in aliqua materia Lexicon componendum assumunt, nisi velint transgredi limites, quibus ex fine suæ institutionis illud circumscribitur, adamussim nequeunt omnes difficultates ad trutinam revocare, quæ circà facultatem, de qua in opere agitur, occurrunt; quod mihi in hujus elucubratione operis meditanti, propria persuasum est experientia. Ut igitur pleniùs eorum genio satisfacerem, qui fortè uberiorem, circà aliquam hæresim reprobandam, expetere possent notitiam, pro hujus Operis complemento, opportunum duxi præsentem Bibliothecam Polemicam, ex selectioribus tam antiquis, quàm modernis Scriptoribus comparatam, subnectere; in qua Authores tunuo, qui cum unum tantùm, aut alterum hæreticum impugnandum sibi proposuerint, copiosiùs valuerunt differere. Hos inter authores, aliquos etiam hæreticos inserui, qui ex professò aliquam hæresim impugnarunt: ex quo faciliùs colligitur opinionum, quas Novatores profitentur, insubsistentia; quandoquidem hæreses ipsismet hæreticorum gladiis jugulatæ conspiciuntur. Accipe benigne Lector, eâ, quâ tibi exhibeo humanitate, hoc tenuitatis meæ circà Polemicam facultatem adminiculum. Vale.



BIBLIO-



BIBLIOTHECA POLEMICA.

A



Brabamus Bzovius, Ordinis Prædicatorum, scripsit De Romano Pontifice. *Coloniæ* 1619.

Abrabamus Ecchellensis, scripsit Concordiam nationum Christianarum in fidei Catholicæ dogmatibus. *Moguntiæ* 1655. De origine nominis *Papæ*, *Extat in Bibliot. Rocabert. tom.* 1.

Accoldus, Florentinus, Dominicanus, scripsit contra Saracenos.

Adamus Braduadsnus, Anglus, scripsit contra Pelagianos, & alios fidei hostes.

Abramus Burgbaber, Veldensis in Bavaria, Societatis Jesu, publici juris fecit Discussionem Teologicam Adiaphoriæ, an quilibet in sua fide salvari possit. *Monachii* 1655. Apologiam Irenici Catholici Thomæ Henrici, Episcopi Chrysopolitani, contra Irenicum Catholico - Evangalicum. Germanice. *Friburgi Brisgojæ* 1673.

Adamus Estonius, Anglus, Benedictinus, S. R. E. titul. S. Cæciliæ Præsb. Cardin. scripsit lib. 1. De potestate Ecclesiæ. Defensorium Ecclesiæ. Opus vitæ contra hæreticos: & Græcè De veritate Catholica.

Adamus Sasbodus, natus Delphis Batavorum, Ord. Min. scripsit Explicationes in omnes Pauli Epistolas, in Isaiam Prophetam, præmisso tractatu de Scripturarum sensibus, in quibus operibus hæreticorum insanias refellit. *Coloniæ* 1576.

Adamus Tannerus, Germanus, S. I. plura scripsit, inter quæ De Verbo Dei scripto, & non scripto, & de Judice controversiarum fidei. *Monachii* 1599. De bonorum operum necessitate, utilitate & meritis. *Ibidem* 1602. de justificatione contra Hailbrunerum. Dioptram fidei de Misse, & Communione sub utraque specie. *Ibidem* 1617 *Germanice*. Antymilium, quo demonstrat Lutherum nunquam sensisse, aut vixisse secundum Apostolicam doctrinam. *Ibidem Germanice*. Manuductionem, seu decem demonstrationes pro veritate Ecclesiæ Catholicæ *Romanæ*. *Ibidem Germanice*.

Adamus Vvalasser Germanus, edidit Clypeum Catholicæ fidei adversus sectas

fectas nostri seculi. *Dilingæ*, Galeam, salutis, in qua agitur quæ nam sit vera fides. *Ingolstadii* 1572.

Adamus, ex *Ordine Cisterciensi Abbas Loci-regii in Anglia*, scripsit ad Cantuariensem Episcopum, librum De cavendo ab hæresi, & hæreticis, maxime Vvicleffistis.

Adelmannus, *Scholasticus Leodien. Episcopus Brixinensis*, scripsit ad Berengarium incipientem errare, Librum unum de Corpore, & Sanguine Domini. *Parisiis* 1610.

Adelmus, sive *Aldelmus*, *Anglus*, *ex Abbate Ordinis S. Benedicti*, *Episcopus Saxonum Occidentalium*, scripsit Librum adversùs errorem Britonum de celebratione Paschæ, & de laudibus virginitatis, contra aliquos eorum errores.

Adelphus. *Abbas Ordinis S. Benedicti*, scripsit Librum unum contra Saracenos.

Adeodatus Gentilis, *Januensis*, *Ord. Præd.* scripsit Tractatus de Auxiliis Divinæ gratiæ. De potestate Summi Pontificis.

Adolphus Schulkenius: *Germanus*, edidit Apologiam de potestate Papæ in rebus temporalibus. *Coloniæ* 1613.

Adrevaldus, *Monachus Floriacensis*, *Ord. S. Benedicti*, scripsit Librum de Corpore, & Sanguine Domini, adversùs Joannis Scoti ineptias.

Adrianus Commius, *Belga*, S.I. patria lingua scripsit Controversiam de S. Petri Primatu, sive prærogativà Sedis Apostolicæ, adversùs calumnias Jacobi Triglandii, ministri Calviniani apud Amstelodamenses. *Antuerpiæ*.

Adrianus Finus, *Ferrariensis*, edidit librum inscriptum, Flagellum Judæorum. *Venetiis* 1573.

Adrianus Jungius, *Polonus*, S.I. edidit Artes, & imposturas novi Evangelii magistrorum, *Posnaniæ* 1589. Confutationem epistolæ Joannis Capii. Pseudoministri, in qua propugnatur Catholica veritas circa transubstantiationem panis, & vini in Sacramento Eucharistiæ. Refutationem libelli adversùs Ministro-machiam Stanislai Rescii. Synopsim novi Evangelii de moribus, fructibus, characteribus, & horrendis, atque implacabilibus dissidiis sectariorum hujus temporis. *Posnaniæ* 1595.

Adrianus & Petrus de Vvalenburch, *Episcopi*, opus præclarissimum composuerunt, prænotatum Tractatus generales de controversiis fidei. *Coloniæ Agrippinæ* 1670.

Adrianus Radziminski, *Polonus*, S.I. edidit vulgari sermone Disputationem, quam cum Arianis habuit Levartoviæ, & in aliis locis Palatinatus Lublinensis, quà tantas in angustias Prædicantem adegit, ut victum se palàm profiteretur.

Adrianus Valentinus, *Venetus*, *ex Ord. Præd. Justinopolitanus Episcopus*, scripsit De Sacramento Eucharistiæ contra Calvinum, & contra Matthæum Giribaldum, & de inquirendis hæreticis.

Aegidius Carlerius, *Cameracensis Ecclesiæ Decanus*, scripsit Defensorium Ecclesiæ. De perpetua virginitate B.Mariæ. Contra Iconomachos. Pro cœlibatu. *Bruxellis* 1478. Tractatus contra certas propositiones, & additiones male sonantes in materia auctoritatis clavium, Ecclesiæ. M. S. *in Bibliot. Collegii Navarrici*. Tractatus super diversis erroribus, in materiis de sanctitate B.Virginis. Reprobationem & censuram articulorum per quemdam delirantem assertorum, contra Sacramentum Eucharistiæ, & alia multa, inter quæ Orationem habitam in Concilio Basileensi, quà vicit Nicolaum Thaboritam, circa secundum articulum Bohemorum.

Aegidius Columnius, *Augustinianus*, *& S. R. E. Cardinalis*, inter alia scripsit contra errores hæreticorum. De Corpore Christi theoremata 50.

Aegidius de Gallutiis, *Bononiensis*, *Ord. Præd.*, *Cretensis Archiepiscopus*, reliquit post se Opus insigne contra Beguardos, & Beguinas, eorumque errores. M.S. *Bononiæ in Bibliot. sui Ordinis*.

Aeneas Gazæus, *Philosophus Christianus*, scripsit De animarum immortalitate, & corporum resurrectione. *Temporibus Zenonis Imperatoris*.

Aeneas, *Parisiensis Episcopus*, jussu Nicolai I. Papæ scripsit Librum de erroribus Græcorum.

Agne-

Agnelus Episcopus, scripsit Epistolam ad Asminium contra Arianos.

Agobardus, *Lugdunensis Episcopus*, scripsit adversùs dogma Felicis Urgellitani Episcopi.

Agrippa, *cognomento Castor*, scripsit contra hæresim Basilidis.

Alanus Copus, *Anglus*, scripsit contra Summi Pontificatus oppugnatores. *Lovanii* 1572.

Alanus, *Insulis natus*, *è Monacho Cisterciensi*, *Antisiodorensis Episcopus*, inter plura, quæ scripsit, edidit Libros tres contra Vualdenses, Albigenses, Judæos & Paganos. *Parisiis*, *typis Papirii Massoni*.

Alardus, *Aemstelredamus*, scripsit Dissertationem contra Anabaptismum.

Albericus, *ex Monacho Cassinensi*, *S. R. E. Cardinalis*, scripsit Librum de Corpore & Sanguine Domini contra Berengarium.

Albertinus, *Mantuanus*, *Augustinianus*, scripsit De Corpore Christi Domini.

Albertus de Albertis, *Tridentinus*, S. I. edidit Generales vindicias adversùs famosos Gaspatis Scioppii libellos, & ejusdem ingenii, spiritus, ac morum lydium lapidem. *Monachii* 1649.

Albertus Alderisius, scripsit de hæresibus. *Neapoli* 1683.

Albertus Ballii, Sabaudus, ex Clerico Regulari S. Pauli, Augustæ Prætoriæ Episcopus, edidit Disputationes contra hæreticos de Traditionibus. *Pali in Banearnia*.

Albertus Hungarus, scripsit Disputationem Theologicam de Transubstantiatione in sanctiss. Eucharistiæ Sacramento. *Ingolstadii* 1587. De peccato originis. *Ibidem* 1578. De medio Ecclesiæ Catholicæ adversùs novos, & veteres Extremistas. *Ibidem* 1586. Orationem de consensu Theologiæ Lutheri, cum Philosophia Epicuri. *Ibidem* 1582. Defensionem Scripturæ sacræ contra Pseudo-scripturarios Lutheranos, & Calvinianos. *Ibidem* 1582. Thesaurum Christianarum precationum, illustratum adversùs novas, & veteres hæreses. *Ibidem* 1580.

Albertus Laski, *Palatinus*, *Polonus*, edidit Epistolam ad hæreticos in Polonia ministros, & alteram cum censura doctissimi viri ad eundem Palatinum. *Dilingæ* 1571.

B. *Albertus Magnus*, *ex Ordin. Præd.* inter alia plurima, scripsit De hæresibus. De vera Religione. De Ecclesiasticis dogmatibus.

Albertus Patavinus, *dictus Novellus*, *Augustinianus*, scripsit adversùs Hebræos de Adventu Messiæ. *M. S. Patavii in Biblioth. Augustiniana*.

Albertus Pighius, *natus Campis Transiselanæ ditionis*, scripsit De Missa adversùs Lutheranos. De libero arbitrio contra Calvinum. Assertionem Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Rationem componendorum dissidiorum. De controversiis in Comitiis Ratisbonensibus *Coloniæ* 1572.

Albertus Pius, *Carporum Comes*, edidit Responsionem ad Erasmi Roterodami expostulationem. *Parisiis* 1529. De Primatu S. Petri.

Albertus de Placentia, Dominicanus, scripsit Summam bipartitam adversùs hæreses.

Albertus de Rozcizeuuski, *Polonus* S. I. impugnavit Libellum venenatum cujusdam ministri Calviniani, qui contendebat Pontificem Maximum à dæmone missum.

Albertus de Sarciano, *Ord. Min.* scripsit contra Martyrum vituperatores.

Albertus Sperlingius, edidit De majestate, & præsentia Corporis Domini, adversùs Jacobum Smidelinum. *Ingolstadii* 1565.

Albertus Theobolcius, *Polonus*, S. I. publici juris fecit Disputationem celebrem contra Arianos.

Albertus Vviuk Koialovvicz, *Lithuanus*, S. I. publicavit colloquia Theologi cum ministro, de dissidio in rebus fidei inter Catholicos, & Calvinianos. *Vilnæ* 1652. Colloquia Theologi cum dissidente in Religione, de fincero & non adulterato usu sanctæ Scripturæ ad probandos articulos fidei. *Calissii* 1667.

Alchimus, sive *Alcimus Avitus*, edidit

edidit Dialogos adversùs Arianam factionem. Libellos duos adversùs Nestorianos, Eutychianos, Sabellianos & Pelagianos occasione Fausti Rhegiensis Episcopi in Gallia, qui ad Pelagianos defecerat.

Alchuinus Flaccus, sive *Alcuinus*, vel *Albinus*, *Monachus S. Benedicti*, scripsit Confessionem fidei lib. 1. De Sancta Trinitate libros tres.

Alexander III. ex Ord. Cist. scripsit Epistolam ad Arthaudum Priorem Alveriæ. de schismate illius temporis. *Extat in Biblіot. PP. Lugduni tom.* 24.

Alexander VI. edidit Clypeum defensionis fidei. *Argentorati* 1497.

Alexander VII. publicavit Constitutionem de formula, cui subscribendum, adversù propositiones Cornelii Jansenii. *Extat in Concil. Labbè tom.* 14.

Alexander, *Alexandrinus Episcopus*, datis epistolis Arii hæresim detexit, & impugnavit.

Alexander, *Achillæ successor*, in Epistola ad Aiglonem Episcopum, Arii errores refellit.

Alexander Carrerius. *Patavinus* scripsit De potestate Romani Pontificis adversùs impios Politicos. *Patavii* 1599.

Alexander de Clipido, scripsit De authoritate Ecclesiæ.

Alexander de S. Elpidio, *Magister Generalis Eremitarum S. Augustini*, scripsit De potestate, unitate & paupertate Ecclesiæ. *M. S. Cremonæ in Bibliot. Augustiniana*.

Alexander Ficchettus, *Sabaudus*, S. I. extulit Trophæum Crucis adversùs libros Marci Vulsionis Consiliarii Gratianopolitani, Calvinistæ. *Gratianopoli* 1640.

• *Alexander Lycopolita*, *Ægyptius*, *ex Gentili Manichæus*, *indè Catholicus*, scripsit librum de Manichæorum placitis, ubi eorum dogmata solidè confutat.

Alexander Regourdus, *Gallus* S.I. Gallicè publicavit Artem reducendi hæreticos ad fidem Catholicam. *Parisiis* 1630. Anti-Calvinum, & alia.

Alexander à Turre, *Cremensis*, edidit opus inscriptum De fulgenti ratio Hierarchiæ Ecclesiæ militantis: lib. 10. *Romæ* 1588.

Algerus Scholasticus, *Monachus S. Benedicti*, scripsit de Corpore, & Sanguine Domini contra Berengarium. De gratia, & libero arbitrio.

Allatius Leo, inter plurima, quibus illustravit Ecclesiam, opera, ut videre est in libris ab ipso editis, scripsit etiam Confutationem fabulæ de Joanna Papissa aliaque ad Græcorum schisma convicendum utilia.

Almericus Giliani, *Placentinus*, *ex Ord. Præd.* scripsit Codicem adversùs hæreses sui temporis in Viennensi Concilio damnatas, juxta principia D.Thomæ Aquinatis.

Aloysius Marlianus, *Mediolanensis*, *& Episcopus*, scripsit contra Lutherum.

Aloysius Richardus, *Germanus Znoymensis in Moraviâ*, Germanicè edidit contrà errores Chemnitii, Doctoris hæretici. Responsum ad discursum quemdam duorum Lutheranorum, contrà scriptum Doctoris cujusdam Catholici Victoriæ scriptum adversus Chemnitium. *Vratislaviæ*.

Aloysius Richeomius, *Gallus*, scripsit de Imaginum veneratione.

Alphanus, *ex Monacho Cassinensi*, *primus Salernitanus Archiepiscopus*, scripsit De unione Verbi Dei, & hominis.

Alphonsus à Castro Zamora, *Ordinis Minorum*, scripsit libros tres De justa hæreticorum punitione, & libros 14. adversùs omnes hæreses. *Parisiis* 1578.

Alphonsus Fernandez, *Dominicanus*, *Hispanus*, edidit Concertationem prædicatoriam pro Ecclesia Catholica contrà hæreticos, Gentiles &c.

Alphonsus de Herrera, *ex Ord. Præd. Legionensis*, scripsit De valore bonorum operum contrà Lutherum.

Alphonsus Mendez, *Lusitanus*, S. I. in suo Catechismo Æthiopico agit de erroribus Æthiopum, quos & confutat.

Alphonsus Pisanus Toletanus S. I. scripsit Confutationem brevem 13. errorum

rum apud sectarios nostri seculi, circà septem Ecclesiæ Sacramenta. *Posnaniæ* 1587.

Alphonsus Polus, *Canonicus Conchensis in Hispania*, scripsit adversùs Sacerdotes concubinarios. *Venetiis* 1529.

Alphonsus Riccius, Bergomensis Ord. Præd. scripsit celeberrimam quæstionem adversùs hæreticos sui temporis.

Alphonsus de Sanctis Maria, *Hispanus*, *Episcopus Burgensis*, edidit Defensorium fidei.

Alphonsus à Spina, *Hispanus*, *ex Judæo Christianus*, *postea Minorita*, proprio nomine suppresso, scripsit Fortalitium fidei. *Lugduni* 1511.

Alphonsus Costatus, *Hispanus*, scripsit contrà Sacerdotes concubinarios. De Sanctissima Trinitate. De potestate Papæ. De Indulgentiis. Impugnatorium Alcorani.

Alphonsus de Virves, *ex Monacho S. Benedicti Episc. Canariensis*, edidit opus contrà Philippum Melancthonem, inscriptum Philippicæ disputationes adversùs Lutherana dogmata, per Philippum Melancthonem defensa. *Antuerpiæ* 1541.

Alvarus Gomez, *de Cividad Real*, scripsit De prodigatione bestiarum, adversùs hæresiarchas.

Alvarus Pelagius, *Hispanus*, *Ord. Min. Episcopus Coronensis in Achaja*, *postea Silvensis Lusitanorum in Algarbiis*, præter opus insigne De planctu Ecclesiæ, scripsit & aliud, cui titulus. Collyrium adversus hæreses. M.S. in Bibliot. Vaticana, & Apologiam contrà Marsilium Patavinum. *Ulmæ* 1474.

Amandus, *Vengionum Episcopus*, scripsit adversùs Arianos.

Ambianense Colloquium inter Franciscum Veronum, & Adrianum Nucherum de venerabili Altaris Sacramento, ex solis Bibliis Genevensibus, ex Gallico in Latinum translatum. *Ingolstadii* 1616.

Ambrosius, *Alexandrinus genere*, *cujus meminit S. Hieronymus*, scripsit adversùs Apollinarium volumen multorum versuum de Dogmatibus.

Ambrosius Busti, *Vercellensis*, *Ord. Præd.* inter reliqua scripsit De septem Ecclesiæ Sacramentis contrà hæreses. De Primatu Petri. De Indulgentiis. De Invocatione Sanctorum. De cultu sacrarum Imaginum. De Purgatorio. De Suffragiis.

Ambrosius Camaldulensis, *Abbas Florentinus*, edidit Tractatum de Spiritu sancto contrà Græcos. De Sacramento admirabilis Corporis Christi.

Ambrosius Catharinus Politus, *ex Ord. Præd. Archiepiscopus Compsanus*, scripsit contrà Bernardinum Ochinum, & Lutherum. Speculum hæreticorum. De veneratione Sanctorum. De cœlibatu adversùs Erasmum. Libros quinque contrà Lutherum. *Florentiæ* 1521.

Ambrosius Coranus, *sive Coriolanus*, *Augustinianus*, scripsit De immortalitate animæ. De veritate fidei Catholicæ.

Ambrosius Flandinus, *Neapolitanus*, *Episcopus Samosensis*, scripsit. De animarum immortalite contrà Petrum Pomponatium, qui volumen composuerat, quo animas rationales, post corporis mortem interituras, ex sententia Aristotelis, Aphrodisei, & aliorum probare conabatur. Quod non sit abroganda Missa. Quod verum Sacerdotium translatum sit à Christo in Petrum, & successores, adversùs Martinum Lutherum. De vera fide Catholica contrà Lutherum.

S. Ambrosius Mediolanensis Archiepiscopus, *& Doctor Ecclesiæ*, quantum laboraverit pro fide Catholica, quotque pro ea defendenda, præsertim contra Arianorum perfidiam, ærumnas pertulerit, & egregia opera ediderit, cuicumque illa legenti statim occurret.

Ambrosius Pelargus. *Ord. Præd. Germanus*, scripsit contra Anabaptistas Iconomachos, & Theomachos Confutationem Oecolampadii, contra dilationem Baptismatis. Annotationes in errores Erasmi. De Sacrificio Missæ ad Senatum Basilensem. De cœlibatu Sacerdotum, in Eleuthero-baptistas hæreticos. *Vormatiæ* 1541. Hierapisinum, sive Apologiam pro sanctissima Eucharistia contra Oecolampadium.

Ambrosius de Penualosa, Mondejarensis, S. I. edidit De Spiritus sancti, & Christi Divinitate, necnon sanctissimæ Trinitatis Mysterio contra Judæos, Photinum, Eniedinum, aliosque veteres, ac novos Arianos. *Viennæ Austriæ* 1635.

Ambrosius Quistellius, Augustinianus, opus egregium scripsit adversus Philosophos, eos scilicet, qui asserunt Divinam Scripturam non posse percipi, nisi ab illis, qui bonam vitæ partem in electione Aristotelis contriverint. *Venetiis* 1537.

Ambrosius Rusconus, Mediolanensis, Ord. S. Benedicti, edidit Triunphum veritatis Catholicæ, adversus omnes hæreses, & earum Authores. *Venetiis* 1619.

Ambrosius Spieira, Ordinis Servorum, plura pro Catholica fide scripsit, ut patet in ejus operibus editis. *Venetiis* 1485.

Ambrosius Stuc, Dominicanus, scripsit de Sacrificio Missæ Senatui Basilensi contra hæreticos. Volumen contra Lutherum, & de cœlibatu Sacerdotum.

Ambrosius Vignatus Taurinensis, scripsit Tractatum de hæresi cum commentariis Francisci Pegnæ. *Romæ* 1581.

Amedeus Chirolus, edidit De legitimo proponente res fide credendas. *Extat tom.* 3. *Bibliot. Rocaberti*.

Ammonius, Ægyptius Preslyter Alexandrinus, scripsit adversus hæreses Eutychetis, Dioscori, & contra Monophysitas.

Amphylochius, Iconii Episcopus, scripsit De Spiritu sancto. Contra Dioscorum pro sancta, & Oecumenica Synodo secunda. Contra Judæos. Arianos, & Pneumatomachos, sive Macedonianos.

Amulo, Lugdunensis Episcopus, scripsit Librum adversus Gothescalcum, & contra Judæos.

Anastasius, Abbas Monasterii S. Euthymii in Palæstina, scripsit Librum contra Judæos.

Anastasius, Monachus & Discipulus S. Maximi, scripsit Epistolam ad Monachos Calaritanos in Sardinia, contra Monothelitas hæreticos.

Anastasius, Patriarcha Antiochenus, qui & Sinaitas, scripsit Libros quinque de rectis dogmatibus; De Sanctissima Trinitate, & de Incarnatione.

Andeolus, Lictaviensis Capuccinus, Gallus, edidit Summam doctrinæ, quam tenet Ecclesia Catholica Romana, cum breviario errorum, & hæreseon, quas docet Ecclesia prætensa Reformata Calvinistarum. Collationem amabilem inter duos Gallos, Catholicum unum, alterum Calvinistam circa materias fidei controversas. Statum deplorabilem Ecclesia Calvinisticæ. Interrogationes justas, quas faciunt Catholici Calvini sectariis. ad eos ab errore liberandos. Incitamenta conversionis nobilis Dominæ *Alexandrinæ de Ronbiac*. viduæ Domini *De Tardivon*. Adorationem veri Dei, in qua ostenditur, quod Calvinistæ gravissimè errant, dicendo Deum non debere adorari in Ecclesiis, in Sacramento Altaris, & in Imaginibus. Defensionem Purgatorii. Monita amabilia sectariis Calvinistæ religionis.

Andreas Bilius Mediolanensis, Augustinianus, inter plurima præclari ingenii monumenta, scripsit Pro suscipienda adversus Bohemos expeditione *MS. in Bibliot. S. Mar i Medi l.* De pace & victoria Romanæ Ecclesiæ ad Nicolaum Bononiensem, Ord. Cisterciensis Cardinalem.

Andreas de Castellano, Hispanus, Ord. Min. typis edidit librum prænotatum Missionarius Apostolicus contra hæreticos.

Andreas Duvallius, scripsit De suprema Pontificis potestate contra Vigorium. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 7.

Andreas de Escobar, Benedictinus, obtulit Sanctissimo Domino nostro Eugenio IV. legitimo, & indubitato Pontifici Tractatum copiosum contra 50. Græcorum errores. *Extat MS. in Bibliot. Vaticana*.

Andreas Eudemon, Grecus, S. I. in varios hæreticos calamum acuit, inscripsitque Castigationem Lamberti Danæi, Calviniani ministri, pro Cardinalis Bellarmini Controversiis. *Ingolstadii* 1605.

An-

Andreas Fabritius, Leodiensis, scripsit De defectionibus & schismatibus nostri temporis in Religione. Contra Confessionem Augustanam. *Coloniæ* 1573.

Andreas Gerard, Vapincensis, S. I. Gallicè scripsit De rebus fidei controversis, ubi Calvenistas ex eorum principiis erroris convincit. *Gratianopoli* 1661.

Andreas Jurgevicius, Canonicus Vilnensis in Lituania, edidit Bellum quinti Evangeli contra Genevenses, & Sendomirienses. Hormoniam, & consensum. *Coloniæ* 1595. Contra Andream Volanum hæreticum in Lituania. Responsiones ad 50. quæstiones Calvinistarum. Librum inscriptum Quinti Evangelii professores antiquissimi nobilissimi, *Nullus*, *Nemo*, contra Protestantes, &c. *Vilnæ* 1599.

Andreas Justinianus, Genuensis, Ord. Præd. Insulanensis Episcopus, edidit Censuram celeberrimam in librum Andreæ Deralii De Potestate Summi Pontificis.

Andreas Lao scripsit De Summo Pontifice *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 3.

Andreas, Magarensis Episcopus, edidit Tractatum de Græcis errantibus & eorum erroribus. *MS. in Biblot. Cardin. Columnæ.*

Andreas Oviedus, Castellanus, S. I. scripsit De Romanæ Ecclesiæ Primatu, & De erroribus Abissinorum.

Andreas Patricius Nidecius, Episcopus in Livonia, edidit Parallella, Ecclesiæ Catholicæ cum hæreticorum Synagogis. *Coloniæ* 1577.

Andreas Phylopater, Presbyter, scripsit contra Edictum Elisabethæ Reginæ Angliæ, hæresim Calvinianam propugnantis. *Romæ* 1593.

Andreas Scovares, scripsit De Processione Spiritus sancti adversus Græcos, de Animabus defunctorum. De Azymo & fermentato. De obedientia Ecclesiæ Romanæ.

Andreas Semery, S. I. edidit Defensionem brevem veræ Religionis. *Brixiæ* 1710.

Andreas de Vega, Hispanus, Ord. Min. sacri Concilii Trid. Patribus adnumeratus, publici juris fecit bipartitum opus, cujus prima pars sic inscribitur. De justificatione doctrina universa, lib. 15. absolutè tradita, & contra errores Orthodoxæ veritatis, & Sac. Concil. Trid. præclare defensa. Hujus patris postremi duo libri respondent diabolico libro Calvini, inscripto *Antidotum in acta Synodi Tridentinæ*. Secunda autem pars est de eadem justificatione & gratia, fide operibus & meritis. *Coloniæ* 1572.

Andreas Victorellus, scripsit De Sacramento Unctionis infirmorum. *Patavii* 1609.

Andreas Vozguer, Svevus, S I. Germanice edidit Colloquium Catholici cum Lutherano. Colloquium alterius *Augustæ* 1630. Refutationem Epistolæ consolatoriæ Jo. Conradi Gabellii Prædicantis ad Acatholicos Augustanus. *Augustæ*. 1631.

Andronicus, Constantinopolitanus, scripsit contra Judæos.

Angelicus, Insulensis, Capuccinus, edidit Responsiones contra hæreses ministri Nestoriensis Arausicani, quas Gallicè vertit *M. I. Saulnier* Secretarius Principis Condæi, *Avenione* 1648.

Angelus Ferrus, Venetus, Augustinianus, scripsit De cœlibatu, & De auctoritate Summi Pontificis.

Angelus de Gallinis, à Lugo, Dominicanus, scripsit adversus errores Calvini, & Calvinistarum.

Angelus Leonurus, Bononiensis, Monachus Vallumbrosanus, scripsit Librum 1. contra Decium hæreticum.

Angelus del Pas, Perpinianensis, Ord. Min. Ref. scripsit in Symbolum Apostolorum. De cultu Sanctorum, oratione ad eosdem, & eorundem pro nobis intercessione, ac de Reliquiarum reverentia. Incipit *Assertio prima hæreticorum.*

Angelus Petricca, scripsit De Appellationibus ominum Ecclesiarum ad Romanum S. Petri Cathedram. Turris Davidis de militante, & tiumphante Ecclesia. De potestate Apostolorum adversus Gabrielem Philadelphiensem, Hugonem Grotium, & Davidem Blondellum. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 3.

An-

Angelus Ziampus, *Cremonensis Ord. Præd.* edidit contra Calvinistas Opusculum de veritate Purgatorii.

Anglorum Collegium Duacenum, edidit Novum Jesu Christi Testamentum lingua Anglicana, cum valde utili præfatione ad hæreses jugulandas.

Anicius, *Hispaniarum Episcopus*, scripsit adversus Priscilliani dogmata.

Annibal de Grassis, edidit De jurisdictione universali Summi Pontificis in temporalibus. *Extat in Bibliot. Roccberti. tom.* 4.

Anonymi Tractatus contra Græcorum errores. *Extat in Bibliot. PP. Lugduni tom.* 27.

S. Anselmus, *ex Augusta Prætoria*, *Monachus S. Benedicti*, *& Archiepiscopus Cantuariensis*, scripsit De Sacramento Altaris, & De Processione Spiritus sancti contra Græcos. Libros 3. Cur Deus homo. Contra Gentes. De Incarnatione Verbi Divini contra Judæos. De gratia, & libero arbitrio.

Anselmus, *Havetbergensis Episcopus*, doctum Opus scripsit contra Græcos.

S. Anselmus, *Patria Mantuanus*, *è Monacho S. Benedicti Lucensis Episcopus*, scripsit lib. 2. contra Guibertum Antipapam, & sequaces ejus, pro defensione S. Gregori VII.

Anselmus Vincentinus, *Augustinianus*, scripsit De Indulgentiis, aliisque Christianis propositionibus contra Martinum Luterum. *Venetiis*.

Antiochus, *Monachus Lauræ S. Sabæ*, scripsit Sermonibus 63. expositiones divisorum PP. in Decalogum una cum impugnationibus omnium hæreson, quæ adversus Decalogum emerserunt.

Antonius Agellius, edidit Notas in Cyrillum Alexandrinum contra Nestorium. *Extat cum Cyrillo tom.* 6.

Antonius Arnaldus, scripsit De perpetuitate fidei circa veritatem Corporis, & Sanguinis Domini in Eucharistia. *Parisiis* 1668. Suppresso etiam nomine Gallicè scripsit contra Claudium. *Parisiis* 1684. De unitate Ecclesiæ. *Ibidem* 1684.

Antonius Bonagratia, Italicè edidit Scutum fidei ad repellendos ictus hostium Ecclesiæ Catholicæ. *Venetiis* 1568.

Antonius, *Brixiensis*, *Ord. Præd.* scripsit Librum adversùs hæreses sui temporis.

Antonius Cappellus, *Venetus*, *Ord. Min.* scripsit De Cœna Christi supremâ adversùs Ægyptium authorem anni primitivi. Adversùs prætensum primatum Ecclesiæ Regis Angliæ. De capitioso juramento proposito Anglis Catholicis. De usurpata spirituali jurisdictione ejusdem Regis. *Parisiis* 1625.

Antonius, *de Casali S. Evasii in Monteferrato*, *Dominicanus*, scripsit adversùs hæreses sui temporis.

Antonius Catalanus, *Albigensis*, Gallicè scripsit Epistolam De veritate Corporis, & Sanguinis Christi in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento ad Dominos, & Syndicos Genevenses. *Parisiis* 1556.

Antonius Charlas, *Gallus*, scripsit De potestate Ecclesiæ, sive Responsum ad Tractatum historicum Maimbourgh de stabilitate Ecclesiæ Romanæ. *Gallicè* 1687.

Antonius de Corduba, *sive Cordubensis*, *Franciscanus*, edidit Arma fidei, sive loca communia, & fundamenta generalia ad omnes hæreticos convincendos. *Compluti* 155[illegible]. De fide, Ecclesia, & indulgentiis. *Ibidem* De potestate Papæ. *Venetiis* 1560.

Antonius Delfini, *e Casali Majore*, *Conventualis*, scripsit De potestate Ecclesiæ. De Prædestinatione, De cultu sacrarum Imaginum. De cœlibatu Sacerdotum, & De libero arbitrio, *Camerini* 1553.

Antonius Eringtonus, edidit opus inscriptum Missionarium, seu opusculum practicum pro fide Propaganda, & conservanda. *Romæ* 1672.

Antonius Faber, *Gallus*, *ex Regul. Obser. S. Francisci*, scripsit contra quemdam hæreticum antesignanum, opus, in quo fides Catholica contra Neotericorum errores defenditur.

Antonius Farfan de los G[illegible]d[illegible]s, *Hispalensis*, *Ordinis S. Joannis Jerosolimitani*, edidit Hispanice sermones in defensionem

nem Catholicæ religionis, contra sectam Alumbradorum, *De los Alumbrados*. *Hispali* 1623.

Antonius Fernandez, Ulyssiponensis, S.I. Æthiopica linguâ scripsit Flagellum mendaciorum, sive Tractatum de erroribus Æthiopiæ.

Antonius Florebellus, Mutinensis Theologus, scripsit De auctoritate Summi Pontificis, Ecclesiæ capitis.

Antonius de S. Francisco Matritensis, Ord. B. M. V. de Mercede, edidit Elucidarium fidei adversùs omnes hæreses. *MS. Matriti*.

Antonius de Gazeres Pacheco, scripsit Orationes in Hæresiarchas Germaniæ. *Romæ* 1570.

Antonius Marinarius, Suffraganeus Ostiarum, &c. edidit librum prænotatum Verus Augustinus contrà Augustinum Cornelii Jansenii. *Velitris* 1669.

Antonius Massanus, Massanensis Episcopus, Ord. Min. scripsit adversùs Græcorum errores. *MS. in Bibliot. Card. Columnæ*.

Antonius Monchiacenus, Parisiensis Theologus, edidit Assertionem de veritate Christi, & ejus Corporis & Sanguinis in Missæ Sacrificio, adversùs hæreses. *Parisiis* 1570. Catholicam & historicam propugnationem Christianæ religionis &c. adversùs Missoliturgorum blasphemias, ac hujus temporis Sectarios, præcipuè Calvinistas, contrà sacram Missam. *Parisiis* 1652.

Antonius Paulutius, scripsit De Ecclesia, & summo Pontifice. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 4.

Antonius Perez, ex Ordine S. Benedicti, scripsit Pentateuchum fidei. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 4.

Antonius Possevinus, Mantuanus, S. I. scripsit De sanctissimo Missæ Sacrificio. *Lugduni* 1563. Responsionem Petro Vireto, & tribus aliis hæreticis, qui varios libros scripserant contrà prædictum tractatum. *Avenione* 1564. Epistolam ad Stephanum Bathoreum Poloniæ Regem, adversus Andream Volanum, Lithuanum hæreticum. *Ingolstadii* 1583. Scriptum Magno Duci Moscoviæ traditum adversus Anglos mercatores, qui docebant Papam esse Anti-Christum. *Ibidem* 1583. Notas Divini Verbi, & Apostolicæ Ecclesiæ fidem ac faciem, adversus responsionem Davidis Chitræi. *Posnaniæ* 1586. De Atheismis hæreticorum hujus seculi, & alia plura in simili materia.

Antonius Rebde, edidit Librum 1. De potestate Ecclesiæ, & Romani Pontificis.

Antonius de Ribera, Hispanus, edidit defensionem Sacrosanctæ Synodi Tridentinæ lib. 5. comprehensam, adversùs hæreticos. *Ulyssiponæ* 1595.

Antonius Ruvius, Legionensis, Franciscanus, publici juris fecit Libros novem Assertionum Catholicarum adversus Erasmi Roterodami pestilentissimos libros. *Salmanticæ* 1568.

Antonius Sanctarellus, scripsit De potestate Romani Pontificis in puniendis Principibus hæreticis. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 4.

Antonius Sirmundus, Gallus. S. I. scripsit De immortalitate animæ demonstrationem physicam, & Aristotelicam adversus Pomponatium, ejusque asseclas. *Parisiis* 1625.

Antonius du Val Gallus, edidit Speculum Calvinistarum, & munitionem Christianorum. *Parisiis* 1559. Contradictiones, quæ sunt in libris Calvini, Lutheri, & aliorum Novatorum, cum interrogationibus, & responsionibus adversus Calvini librum de Prædestinatione. Compendium fidei Catholicæ.

Antonius Varanus, Aprutiensis, scripsit contrà Lutherum de Purgatorio, & de quatuor principiis, quibus Catholica & Orthodoxa fides defenditur.

Antonius le Waitte, Allas Molinensis in Hannonià, Ordinis Cisterciensis, scripsit Judæo Iconomachiam librorum quinque, ubi multa contrà Iconomachos, & Judæos. Contrà censuram Samuelis Paludani Calvinistæ.

Apollinarius, Hierapolitanus Episcopus, qui sub Imperatore M. Antonino Vero floruit, edidit insigne volumen pro fide Christianorum. Libros quinque adversus Gentes. Duos de veritate. Adversus Cataphrygas.

Apollonius, qui secundo seculo vixit, scripsit adversùs Montanum, Priscillam, & Maximillam, & aliud volumen contra Cataphrygas.

Archangelus de Puy, *Gallus*, *Ord. Min.* edidit Responsum solidissimum ad motiva conversionis *Christophori Gueguard* Gallosequani ad religionem Calvinistam. *Lugduni* 1620.

Archelaus, *Mesopotamiæ Episcopus*, edidit Librum disputationis suæ, quam habuit adversùs Manichæum.

Archibaldus Amiltonius, scripsit Calvinianæ confusionis demonstrationem *Parisiis* 1681.

Armaudus Joannes Plessæus Richelæus, *Gallus*, *S. R. E. Cardinalis*, edidit Defensionem Rom. Pontificis, in libro De præcipuis punctis fidei Catholicæ, adversùs quatuor ministros Charentonii defensis.

Arnaldus Albertinus, *Majoricensis Episcopus Pacensis*, scripsit De agnoscendis assertionibus Catholicis, & hæreticis. *Romæ* 1572.

Arnaldus Mermannus, *Ord. Min. Flander*, scripsit Theatrum conversionis Gentium. De Rogationibus, Peregrinationibus, Hymnis, solemnibus supplicationibus, & omni religionis Panopliâ. De Purgatorio. De veneratione sacrarum Reliquiarum. De exomologesi facienda Sacerdoti. De plaustris hæreticorum. De sancta Cruce, ejusque adoratione. De Eucharistia adversùs Sacramentarios. *Antuerpiæ* 1563.

Arnoinus, edidit in duos libros distributum Conflictum Catholicum cum Serapione de Deo uno, & Trino, de duabus in Christo substantiis in unitate Personæ. De concordiâ gratiæ, ac liberi arbitrii. *Vixit seculo quinto.*

Arnobius, *in Africa Rhetor*, *Philosophus*, *&* *Presbyter*, priusquam ad fidem Christi converteretur, scripsit Libros septem contrà Gentes.

Arnaldus, *ex Abbate Grandisylvæ Ord. Cisterciensis*, *Archiepiscopus Narbonensis*, *&* *Innocentii III. Legatus à latere in Aquitaniam contrà Albigenses*, scripsit ad eundem Pontificem De Albigensium hæreticorum protervia comprimenda. Scripsit etiam nomine Episcoporum & Abbatum ad Petrum Aragoniorum Regem, Albigensium fautorem.

Arnoldus Badetus, *Ord. Præd.* edidit Margaritam sacræ scripturæ, pravitatis hæreticæ destructricem. *Lugduni* 1536.

Arnoldus Haldrencus, *Vesaliensis*, *Canonicus Coloniensis*, scripsit De veneratione Martyrum. *Coloniæ* 1568.

Arnoldus Hornæus, *Episcopus Leodiensis*, Gallice scripsit Certamen fidelis Papistæ peregrini Romani, adversùs Apostatam Anti-papistam. *Parisiis*.

Arnoldus Saphorius, *Gallus*, S. I. scripsit De locis novi Testamenti ab hæreticis corrupti. Combinationes adversùs hæreticos.

Arnoldus è Supercasa Monachus S. Severi, scripsit Librum, cui titulus Pistolet portans ignem inextinguibilem contrà Genevenses hæreticos. *Tolosæ* 1558.

Asclepius, *Afer Episcopus*, scripsit adversùs Arianos, & Donatistas.

Assertio sancti Missæ Sacrificii contrà impium Francisci Stancari scriptum. *Coloniæ*.

Asterius Urbanus, *qui vixit secundo seculo*, scripsit argumenta contrà Cataphrygas.

S. Athanasius, Alexandrinus Episcopus, Catholicæ religionis propugnator acerrimus, & Consubstantialitatis Verbi Divini assertor invictus, Arianorumque persecutor indefessus, quanta pro Orthodoxa fide defendenda, & tutanda sustulerit, quantaque scripserit, superfluum est hic scribere. Quare lectorem ad librorum ejus attentam lectionem remitto.

Athanasius, *Alexandrinus Presbyter*, obtulit Synodo Chalcedonensi Libellum adversùs Dioscorum.

Athenagoras, scripsit Apologiam pro Christianis, & De mortuorum resurrectione. *Extat in Bibliot. PP. Lugdun. tom. 2. p. 2.*

Aubertus Versè, Gallicè scripsit librum prænotatum Impius convictus, sive dissertationes contrà Spinosam. *Amstelodami* 1685.

Au-

Audentius, *Hispanus Episcopus*, scripsit adversùs Manichæos, Sabellianos, Arianos & Photinianos, sive Bonosianos.

Aufredus Conterus, *Hispanus*, *Ord. Min.* scripsit De paupertate Christi, & Apostolorum, & contrà sequaces Magistri Guilielmi de sancto Amore.

Augustinus Alveldensis, *Minorita*, edidit Malagma adversùs Martinum Lutherum. De Confessione Sacramentali. Pro Sacrificio Missæ contrà Lutheranos. De utraque specie Sacramenti Eucharistiæ.

Augustinus de Bellis, *Clericus Regul. Neapolitanus*, scripsit De absoluta Monarchia D. Petri contrà Anonymum Neotericum. *Romæ* 1647.

S. Augustinus, Hipponensis in Africà Episcopus, & Ecclesiæ Doctor eximius, hæresum & hæreticorum flagellum, fax inextincta, & Novatorum terror, scripsit contrà Manichæos, Arianos, Donatistas, Pelagianos, & Jovinianistas.

Augustinus Hunnæus, *Belga*, edidit Catechismum Catholicum, & de Sacramentis Ecclesiæ. *Antuerpiæ* 1567.

Augustinus Justinianus, *Genuensis*, *Ord. Præd.* scripsit Librum, cui titulus Theophrastes, de immortalitate animarum, & resurrectione corporum. Victoriam Porchetti, adversùs impios Hebræos, in qua monstratur veritas Catholicæ fidei. *Parisiis* 1520.

Augustinus Morefchinus, *Montalcinensis*, *Augustinianus*, scripsit De Purgatorio. De invocatione Sanctorum, & eorum Reliquiis, & Imaginibus. De Ecclesia Catholicà, Sacrificio, eleemosynis &c. MS. *Mediolani in Bibliot. D. Marci*.

Augustinus Oregius, scripsit De Ecclesiastica Hierarchia. *Extat in tom.* 4. *Bibliot. Rocaberti*.

Augustinus Reding, *S. R. Imperii Princeps*, *&* *Abbas Monasterii Einsidlensis Ord. S. Benedicti* edidit opus prænotatum Veritas inextincta Concilii Tridentini, in quinque tomos distributum *Typis Monasterii Einsidlensis* 1684. Cathedræ Apostolicæ Oecumenicæ authoritas, contrà quatuor propositiones Cleri Gallicani, anni 1682. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 7. Vindex veritas Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Baronii, adversùs Jo. Henricum Ottium: *Typis Monasterii Einsidlensis* 1680.

Augustinus Righinus, *Ferrariensis*. *Ord. Præd.* scripsit De Indulgentiis, & suffragiis mortuorum. Tractatum contrà asserentes malos Sacerdotes non posse administrare Sacramentum Eucharistiæ.

Augustinus Steuchus, *Eugubinus*, *Canonicus Regularis*, edidit Libros 3. pro religione Christiana adversùs Lutheranos.

Augustinus Triumphus, *Anconitanus*, *Augustinianus*, inter alia scripsit De Spiritu sancto contrà Græcos, & contrà Fraticellorum ineptias.

Augustinus Van Teylingem, *Belga*, S. I. edidit linguà vernaculà opuscula multa pro fide conservanda contra hæreticos. Extractum Catholicum. De Controversiis fidei. *Antuerpiæ* 1640.

S. Aurelius, *Carthaginensis Episcopus*, scripsit Epistolam de erroribus Pelagii ad Episcopos Provinciæ Bisacenæ.

Aurelius Prudentius, *Hispanus*, inter alia scripsit contrà hæresim, quæ Patrem passum affirmat. Adversùs Phantasmaticos, qui negant Christum, verum corpus assumpsisse. Adversùs Sabellianos, Judæos & Ethnicos. Hamartigenia, idest de origine peccatorum contrà Marcionem.

B

BAcciarius, *qui vixit feculo quarto*, edidit Librum de fide adversùs fusceptam à se peregrinationem pro integritate fervanda. De recipiendis lapsis ad Januarium. *Extat tom.* 6. *Biblioth. PP. Lugdun.*

Bigotius fcripfit Apologeticum fidei. *Parifiis* 1645.

Bilduinus Devonius, ex Abbate Fordenfi Ord. Ciftercienfis, Cantuarienfis Archiepifcopus, fcripfit contrà Berengarium. De Corpore & Sanguine Domini Librum 1. De Sacramento Altaris lib. 1. de Orthodoxis dogmatibus lib. 1. De fectis hæreticorum lib. 1.

Balduinus Junius, Hollandus, Francifcanus, edidit Demonftrationem fidei Orthodoxæ ex Roberti Bellarmini controverfiis. *Antuerpiæ* 1611.

Balthafar Chavafius, Sabaudus, S. I. fcripfit lib. 4. De notis certiffimis veræ Religionis. *Ingolftadii* 1611. Antidotum Confeffionis Calviniftarum.

Balthafar Hagelius, Bavarus, S.I. edidit Germanice Medicamenta, feu Antidotum fpirituale contra hærefeos venenum, & hujus temporis perniciofos afflatus.

Balthafar Hagerus, Germanus, S.I. lingua propria fcripfit Vindicias cultus facrarum Imaginum contrà Abrahamum Scultetum. *Moguntiæ*. Ducem vitæ ad Religionem Catholicam. Sacrilegium Calvinifticum contrà Theophilum Mofanum. Collationem Confeffionis Auguftanæ, & Concilii Tridentini ad Verbum Dei.

Balthafar Hertingius, Germanus, fcripfit Affertiones de Evangelico Sacerdotio. *Herbipoli* 1589. Doctrinam Baptifmi. *Brixiæ* 1596.

Balthafar de Lipfia, Monachus Ciftercienfis, fcripfit contrà Joannem Hus. pro unica fpecie Sacramenti.

Balthafar Nardius, Aretinus, fcripfit Expunctiones locorum, qui in libro de Papatu Romano ignoti auctoris depravantur. *Parifiis* 1618. *& tom.* 5. *Bibliot. Rocaberti*.

Banchinus, Loudinenfis, Auguftinianus, fcripfit Librum 1. contra pofitiones Vvicleffi.

Baptifta Fragofus, fcripfit De obligatione, & poteftate Summi Pontificis. *Extat in Biblioth. Rocaberti tom.* 20.

Barlaamus à Seminaria, Monachus Bafilianus, poftea Gyracenfis Epifcopus, fcripfit, de Papæ Principatu. *Extat in Monarchia Goldafti tom.* 1. Epiftolas duas de Primatu Ecclefiæ Romanæ. *Extat in Annalibus Azovii, anno* 1331. *num.* 13. Refponfionem ad Demetrium Theffalonicenfem de proceffione Spiritus fancti. *Ibid, anno* 1332. Probationem quòd Spiritus fanctus procedat à Filio. *Ibid anno* 1333.

Bartholomæus Abbas Ebracenfis Ord. Ciftercienfis, unus ex decem, quorum fententia combuftus fuit Joannes Hus, fcripfit contra Huffitas.

Bartholomæus Arnoldus de Uffingen. Germanus, Ord. Præd. fcripfit Purgatorium contra Lutheranos. Libellum de duabus difputationibus contra eofdem. De cœlibatu Sacerdotum contra fermonem Langii de matrimonio facerdotali. Contra rebaptizantes. De Miffa ftabilienda. De Incarnatione. De adoratione Sanctorum. Confutationem fermonum Lutheri fuper Salve Regina, fuper Regina Cœli, de Nativitate B.M.V. & plures alios tractatus, inter quos De falfis prophetis adversùs Anabaptiftas, & de tribus neceffariis ad vitam æternam virtutibus.

Bartholomæus Camerarius, Patritius Beneventanus, fcripfit De Prædeftinatione, ac de gratia, ac libero arbitrio cum Calvino difputationem. *Parifiis* 1556. De Purgatorio igne. *Romæ* 1557. De jejunio, oratione, & eleemofynis. *Parifiis* 1556.

Bartholomæus Caranza, edidit Explicationem quatuor controverfiarum de

de authoritate Pontificis, & Conciliorum. *Extat in Apparatu ad Concilia Labbei*.

Bartholomæus Kleindienst, scripsit Exhortationem Catholicam & Evangelicam ad Germanos, ubi illos docet quomodò se gerant in controversiis Religionis. Germanicè. *Dilingæ* 1569.

Bartholomæus Lapatius, *Florentinus Dominicanus*, scripsit De distinctione Spiritus sancti à Filio, ad Cardinalem Bessarionem.

Bartholomæus Latomus, *Arlunensis*, edidit De Ecclesiæ & Episcoporum communione, authoritate & potestate contra Bucerum. Refutationem calumniarum Buceri.

Bartholomæus de Piscialis, *Ord. Præd. Sac. Palatii Apostolici Magister* scripsit Summam Theologicam adversùs sui temporis hæreses. *Floruit autem sæculo* 14.

Bartholomæus de Senica, *Diæcess. Brixien. Dominicanus*, scripsit Tractatum utilem adversùs hæreses.

Bartholomæus Simonis de Carusis, Urbinas, inter plura alia scripsit Tractatus contra errores, qui inventi sunt tempore Ludovici Ducis Bavariæ. De Rom. Pontificis authoritate.

Bartholomæus Spina, *ex Ord. Præd.* edidit Tutelam veritatis de Animæ immortalitate contra Petrum Pomponatium, cujus errores damnati fuere a Lateranensi Concilio sub Leone Decimo. Flagellum in tres libros Apologiæ Pomponatii de prædicta immortalitate Animæ. *Venetiis* 1519.

Bartholomæus Torttoletus, scripsit opus prænotatum Sacrosanta, admirabilis, inconcussa Vaticana Petra. *Romæ* 1644.

Bartholomæus de Tridento, Dominicanus, scripsit Summam Theologicam adversus sui temporis hæreses. *Vixit sæculo* 13.

Bartholomæus de Valverde, *Castellanus*, scripsit ad Gregorium XIII. Progne Purgatorio post hanc vitam asserto ex Latinis PP. Orthodoxis. *Venetiis* 1590. Pro sacrificiis, suffragiis & orationibus. Ad Quæstiones Vvenceslai à Vvertzuviz equitis Bohemi de Jejunio Quadragesimæ, & Verbo Dei scripto, & non scripto Responsionem. Nomologium ex SS. PP. idest insigniores sententias, quibus Catholici in fide confirmantur, & qui ab Ecclesia recesserunt, redarguuntur. *Patavii* 1581.

Bartholdus Nihusius, scripsit De communione Orientalium sub specie unica. *Extat in Allatio de perpetua consensione*. Prologum galeatum, & epilogum triumphalem ad confutationem fabulæ de Joanna Papissa. *Ibidem*.

S. Basilius Magnus, Cæsareæ Episcopus, Ecclesiæ Catholicæ columna ardens, ac consubstantialitatis Verbi cum Patre acerrimus propugnator, hæreticorum malleus, Monachorum caput & legifer, inter alia præclarissima pietatis ac eruditionis opera, quibus Orthodoxam tutatus est fidem, libros quinque plane admirabiles scripsit adversus Eunomium hæreticum. Contra Sabellianos, & Arianos.

Basilius, *Seleuciæ Episcopus*, scripsit Demonstrationem de adventu Christi adversus Judæos.

Bacherius, *ex Monacho S. Benedicti Episcopus Veronensis*, *& posteà Leodensis*, scripsit de Corpore, & Sanguine Domini: De Prædestinatione Dei. Et librum adversus hæresim Antropomorphitarum.

S. Beatus, *Hispanus*, *Monachus S. Benedicti*, qui floruit anno 770. scripsit contra errores Felicis Episcopi. lib. 1. *MS. in Monasterio S. Isidorii Hispaniæ*.

Beda, Professor Academiæ Parisiensis, scripsit Catholicè contra Erasmum, & Lutherum.

Beda à S. Simone Stoek, *Anglus Carmelita* excalceatus, edidit Introductionem brevem, & facilem permodum dialogi inter Catholicum & Protestantem, lingua Anglica, Gallica & Italica. *Duaci* 1693.

Belcarius, scripsit adversus Calvinianos. *Parisiis* 1567.

Benedictus XII. P. M. *antea dictus Jacobus Fornerius*, *Monachus Cisterciensis*, scripsit contra errores Fraticellorum lib. 1.

Benedictus, *Abbas Massiliensis*, scripsit De fide Catholica, & potestate Ecclesiæ. *MS. Venetiis in Bibliot. Card. Bessarionis*.

Benedictus, *Herba*, *Episcopus Casalensis*, *pietate*, *& eruditione insignis & Ord. Præd. alumnus*, multa Scripsit adversus Lutheranorum errores.

Benedictus Herbestus, *Novomiastrensis*, *Polonus*, S. I. edidit Confutationem Confessionis fratrum hæreticorum, qui Vvaldenses, seu Picarditæ dicuntur. Prodromum adversus scriptum Jacobi Niemoreici Sacramentarii Picarditæ. *Cracoviæ*. 1671.

Benedictus, *Massiliensis Episcopus*, scripsit Tractatum fidei contra diversos errores, super titulo De summa Trinitate, & fide Catholica in Decretalibus.

Benedictus Paulus Boym Leopoliensis, edidit lingua vernacula librum, cui titulus Antiqua fides, in quo veterum Græcorum orthodoxos articulos proponit, & novorum errores erudite confutat. *Vilnæ* 1668.

Benedictus Taracredus, *Perusinus*, *ex Ord. Præd.* scripsit contra errores Fraticellorum, & De paupertate Christi.

Benedictus Vernierus Monachus, scripsit de Sacramento, Eucharistiæ hac inscriptione. Magnum & universale Concilium Ecclesiæ militantis super Eucharistiæ Sacramento, quod instar Sacrosancti Concilii Nicæni trecentis decem & octo Patribus Orthodoxis constat. *Parisiis* 1554

Berengarius, *ex Monacho Cassinensi S. R. E. Cardinalis tit. SS. quatuor Coronatorum*, scripsit Librum de Virginitate S. Mariæ, & librum adversùs Berengarium de Sanguine Domini.

Berengarius, *Gallus*, *Ord. Servorum B. M. V.* scripsit De Catholica fide.

Bernardinus, *Vettuvis*, *Gallus*, *Franciscanus*, scripsit Compendium controversiarum fidei hujus temporis, ad seductarum animarum reductionem. *Coloniæ* 1640.

S. Bernardus Abbas Clarævallis, Ecclesiæ Doctor Mellifluus, ac Theodidactus, sui temporis hæreticorum malleus, schismaticorum terror, Cleri reformator, Principum arbiter, Romanorumque Pontificum vindex acerrimus. scripsit contra errores Petri Abaelardi & Gilberti, & contra Henricianos, & Petrobrusianos.

Bernardus Abbas fontis calidi, scripsit contra Vvaldenses, *in tom.* 24. *Bibliot. PP. Lugdunens.*

Bernardus Desiraut, *Augustinianus*, edidit tomos quatuor inscriptos Consilium pietatis de non sequendis errantibus, sed corrigentibus, &c. *Romæ* 1720. S. Augustinum vindicatum contra centum & unam damnatas propositiones Paschasii Quesnelli, &c. septem tomis comprehendens libros centum & unum *Ibidem*. 1721.

Bernardus Galtier, *Gallus*, S. I. Gallice edidit Apocalypsim Reformationis, seu Pseudo-religionis discursibus XII. in quibus detegit Calvinistarum dogmata in id collimare, ut homines abjecta cœlestium curâ, carnaliter vivant. *Pictavii* 16?0.

Bernardus Loper, *Caderbonensis*, S.I. edidit Dialecticam Catholicam contra Jacobum Durfeldum *Paderbonæ* 1654.

Bernardus Lutzemburgensis, *Domicanus*, scripsit Tractatum de Purgatorio & Catalogum hæresum. *Coloniæ* 1510.

Bernardus Meynier, *Gallus Claremontensis*, S. I. edidit librum, cui titulus Sancta Eucharistia Catholicorum approbata, & Cœna Calvinistica condemnata à Synodis Nationalibus, & præcipuis Doctoribus Religionis, quam vocant, Reformatæ. *Nemausi* 1660. Biblia Hugunotta condemnata ab Hugonottis. *Pezenatii* 1661. Montalbanum justificatum, quo demonstratur præcipuos Calvinistarum scriptores docere, posse acquiri salutem in Ecclesia Romana. Papam agnitum à Lutheranis & Calvinistis. *Augustoriti Pictonum* 1665.

Bernardus Neuhauser, *Germanus*, *Monacensis*, S. I. scripsit Germanice de Purgatorio, *Monachii* 1662. De Communione sub utraque specie contra Prædicantem Ratisbonensem. *Ingolstadii*.

Ber-

Bernardus Novocomensis, *Ord. Præd.* quo facilius defenderet Orthodoxam fidem contra hæreticos, edidit librum inscriptum Lucerna Inquisitorum. *Mediolani* 1566.

Bernardus Thiffier, Prior Bonifontis in Therasciâ, Ord. Cisterciensis, Gallus, edidit Disputationem Theologicam in Ianseniana dogmata *Caropoli* 1651. Librum controversiarum fidei adversus nostri temporis hæreticos.

Bertrandus de Verger, Gallus, ex Regul. Observant. S. Francisci, lingua vernacula edidit Librum controversiarum adversus Rivetum hæreticum ministrum. *In Urbe Xantonum* 1610.

Bertrandus Lagerius, ex Franciscanorum alumnis S. R. E. tit. S. Priscæ Presbyter Card. scripsit contra hæreticos sui temporis.

Bessarion. Grecus, Patriarcha Constantinopolitanus, & S. R. E. Cardinalis, scripsit contra Marchum Ephesinum male sententem de Spiritu sancto.

Billiadus Ladvocatus, Gallus, scripsit Vindicias Parthenicas, quibus asseritur vera Ecclesiæ doctrina de Assumptione corporeâ B. M. V. contra Claudium Joly. *Parisiis* 1670. Repetitas vindicias pro Assumptione corporali SS. Virginis Mariæ contra Joannem Launojum. *Ibidem* 1672.

Boethius Epo, scripsit De jure sacro. *Extat in Bibliot. Rocoberti tom.* 5.

Boethius, sive *Boetius Patricius, Romanus*, dictus etiam *Severinus*, scripsit De Sancta Trinitate. De duabus naturis in Christo, & una persona adversus errores Eutychetis, & Nestorii.

Boltonius, Anglus, Monachus Sancti Benedicti, nascente Vvicleffi hæresi acriter illam scriptis suis confutavit.

Bolus Sabaudi, Camberiacensi, Ord. Præd. plura scripsit contra Lutheranos, & Calvinistas.

S. Bonaventura Doctor Seraphicus, S. R. E. Cardinalis. & Episcopus Albanensis, totius Ecclesiæ lumen, & Ordinis D. Francisci decus præcipuum, scripsit Apologiam Evangelicæ paupertatis. Contra calumniatorem Regulæ Franciscanæ. Apologeticum in eos, qui Ordini Minorum adversantur.

S. Bonifacius, Monachus S. Benedicti, Germaniæ Apostolus, Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, scripsit librum 1. contra hæreticos. *MS. in Bibliot. Fuldensi*, & De unitate fidei. *Ex Einsigenis.*

Bonifacius Simoneta, Mediolanensis, Abbas S. Stephani de Cornu Ord. Cisterciensis, in suo insigni opere, quod inscripsit De Christianæ fidei, & Romanorum Pontificum persecutionibus, acriter perstringit Mahometi vitam, & legum ejus deliramenta.

Brenzonus Silvestranus edidit Speculum clarissimum, in quo Summi Pontificis imago, expressaque Sedes utriusque gladii spiritualis, & temporalis, &c. *Ferrariæ* 1607.

Breviarum fidei contra Arianos. Extat in Operibus Sirmondi, & in Bibliot. PP. Lugdun. tom. 7.

Buconius, Episcopus Castellani, oppidi Mauritaniæ, scripsit adversus Ecclesiæ inimicos Judæos, Arianos, & alios hæreticos.

C

Cæsarius Arelatensis Episcopus, scripsit De gratia, & libero arbitrio adversùs Faustum.

Cæsar Baronius, Soranus, Presbyter Congregationis Oratorii, & S. R. E. Cardinalis, Historiæ Ecclesiasticæ Princeps, scripsit contra quatuor libros institutionum Calvini. *Coloniæ* 1600.

Cæsar Delphinus, scripsit De proportione Papæ ad Concilium, *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 7.

Cajus, Romanam Ecclesiam gubernante Zephirino, edidit disputationem contra Proclum Montani Sectatorem.

Cajus

Cajus Marius Victorinus, *Afer*, scripsit lib. tres contra Arium.

Cajus, *Rom. Ecclesiæ Presbyter*, scripsit contra Artemonis, & Thedotii hæresim.

Callistus, *Placentinus*, *Canonicus Regul. Lateran.* scripsit De necessitate bonorum operum, & de libero arbitrio contra Lutherum.

Camillus Campegius, *Ticinensi*, *Ord. Præd.* scripsit Additiones ad Tractatum Ugolini Zanchini de hæreticis.

Camillus Cautius, edidit Scholia pro Religione, maxime circa adorationem Sanctissimæ Eucharistiæ. *Venetiis* 1569.

Capreolus, *Carobaginensis in Africa Episcopus*, scripsit Epistolam de una Christi veri Dei, & hominis persona, contra hæresim Nestorii.

Carolus Bourguevillæus, *Gallus*, edidit Theomachiam adversus Atheos. *Parisiis* 1564.

Carolus Felix de Matta, *Cremonensis*, *Episcopus S. Severi*, edidit Tractatus quinque De Canonizatione Sanctorum. Ideò autem doctissimum Scriptorem hic posui, quia cum Canonizatio S. S. fit ex primariis actibus Papalis Jurisdictionis, adeo à perfidis Novatoribus impugnatæ, videant hujusmodi furfuris homines, quàm caute procedat Ecclesia Romana in simili materia de quâ postmodum copiosissime egit, pluribus editis voluminibus, Bened. XIV. Lambertini P. O. M.

Carolus Joseph Imbonatus, Mediolanensis Mon. Cist. Cong. S. B. scripsit Bibliothecam Latino-Hebraicam, sive de Scriptoribus Latinis, qui ex diversis nationibus contra Judæos scripsere; cui additur loco coronidis Adventus Messiæ a Judæorum blasphemiis, ac hæreticorum calumniis vindicatus, &c. *Romæ* 1694. Cum autem in hac Bibliotheca copiosè agatur de authoribus, qui contra Judæos calamum acuerunt, ideò satius duxi nonnullos solum in Polemica hac Bibliotheca inserere, cum illa præfati authoris abundè sufficiat.

Carolus à Kreitz, *Misnensis*, S. I. edidit Germanicè De Cœna Calvinistica imaginaria, & Catholico S. Eucharistiæ Sacramento. *Bransbergæ* 1646. De fonte venenato doctrinæ Lutheranæ, & salubri fonte Catholicorum. *Vilnæ* 1648. Colloquium caritativum cum Dantiscanis Prædicantibus. *Bransbergæ* 1662. Defensionem Catholicam appositam catechismo Lutherano recenter impresso. *Ibidem* 1649. Catholicum *Cavete*, contra Evangelicum *Cavete* ministri Gedanen. 1646. De Indulgentiis & Jubilæo *Bransbergæ* 1650. Catholicum scutum fidei, contra scutum cujusdam Livonis hæretici. *Ibidem* 1650.

Casimirus Haiensis, *Belga*, *Carmelita Discalceatus*, edidit Gallicè Librum prænotatum Collatio elocutionum Scripturæ sacræ, Conciliorum, SS. Patrum, & Doctorum Ecclesiæ cum verbis Quesnellii, ejusque 101. propositionibus damnatis per Bullam *Unigenitus*. *Leodii* 1720.

Cerealis Episcopus Afer, scripsit Disputationem de fide contra Maximinum Arianum. *Extat in Bibliot. P.P. Lugdun. tom.* 8.

Cherubinus à S. Joseph, *Gallus*, *Turonensis*, *ex Ord. Carmelitarum Discalceatorum*, scripsit volumina 4. Bibliothecæ sacræ Criticæ. in quibus agit de pertinentibus tam ad Judaismum, quàm ad alios quoscumq. errores contra fidem. 1. & 2. volumen *Lovanii* 1704. 3. *Bruxellis* 1705 & 4. *Ibidem* 1706.

S. Chilianus, *ex Monacho S. Benedicti Franconiæ Apostolus*, & *Martyr*, scripsit Librum contra peregrinos cultus.

Chrisolaus, sive *Chrisolaus Mediolanensis Archiepiscopus*, scripsit contra Græcos de Spiritu sancto & de sancta Trinitate ad Lucium III. Pont. Max.

Christianus Agricola Gerckeronta, edidit Assertiones Theologicas de Matrimonio Ecclesiæ Catholicæ Sacramento. *Moguntiæ* 1582.

Christianus Halverius, *Germanus*, S. I. scripsit De unius Ecclesiæ sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ origine, & nunquam interrupto progressu.

Christianus Kortholt, scripsit De tribus impostoribus (nempe Eduvardo Herbert, Thoma Hobbes, & Benedicto Spinosa) *Kilonii* 1668. De Calumniis Paganorum

norum in veteres Christianos. *Ibidem, anno eodem.*

Christianus Lupus, Iprensis, ex Ord. S. Augustini, edidit opus inscriptum. Divinum, ac immobile S. Petri Apostolorum Principis circa omnium sub cœlo fidelium ad Romanam ejus Cathedram Appellationes, adversùs profanas hodie vocum novitates assertum Privilegium. *Moguntiæ* 1681.

Christianus Lycius, edidit librum inscriptum Fasciculus Olidus 50. Flosculorum Hunii, & Prædicantium hæreticorum. *Monachi* 1602.

Christodulus, Monachus, scripsit Sermones novem adversus Judæos: *MS. in Bibliot, Vaticana.*

Christophorus Angelus, edidit Enchiridion de statu hodiernorum Græcorum, cum Latina versione, & notis Gregorii Fehlavii. *Lipsiæ* 1668.

Christophorus Bandellus, de Castro novo, Ord. Min. sub Alexandro IV. scripsit Librum contra hæreses.

Christophorus à Capitefontium, Britannus, Minoritarum Generalis, posteà Archiepiscopus Cæsariensis edidit opus inscriptum Librum defensionis fidei majorum, ubi de vera & reali Corporis Christi præsentia in Eucharistia, contra Sacramentarios. *Coloniæ* 1588. Assertionem Catholicam de libero arbitrio, & meritis bonorum operum, *Romæ* 1576. Catholicam defensionem perpetuæ virginitatis B. Mariæ, & S. Joseph. *Lugduni* 1578. Novarum illustrationum Christianæ fidei adversus impios Libertinos, Atheos, Epicureos, omnis generis Infidelis, Epitomen.

Christophorus Haunoldus, Althenathensis, S. I. edidit Defensionem pro infabilitate Ecclesiæ Romanæ. *Bambergæ* 1654.

Christophorus le Juge, Parisinus, S. I. edidit Brevem & facilem methodum defendendi Ecclesiam contra omnes adversarios. *Rothomagi* 1667.

Christophorus Marcellus, Venetus, Archiepiscopus Corcyrensis, edidit Orationes de authoritate Summi Pontificis, adversus impia dogmata Martini Lutheri. *Florentiæ* 1521 de hæresis pravitate, & Lutheri perfidia. *Extat tom. 6. Bibliot. Rocoberti.*

Christophorus Mayer, Augustanus in Svevia, S. I. edidit contra præsentes hæreticos octo fidei controversias, idest, De necessitate bonorum operum. De communione sub una specie. De Christi præsentia in Eucharistia. De Purgatorio. De invocatione Sanctorum: De cultu sacrarum Imaginum, Sanctorum, & Reliquiarium. *Coloniæ.* 1626.

Christophorus Ott, e Friburgo Brisgojæ, S. I. Germanicè edidit Demonstrationem Catholicæ veritatis ex solo capite. XIX. Matthæi. *Augustæ* 1660. Causas conversionis ad fidem Catholicam Neophytorum Augustanorum. *Augustæ.* Manuale controversiarum præcipuarum hujus temporis. *Ibidem* 1664.

Christophorus Peichich, edidit Speculum veritatis inter Orientalem, & Occidentalem Ecclesiam refulgens. *Venetiis* 1725.

Christophorus Pelamer, Biberacensis in Svevia, S. I. edidit Germanice Dialogos XXI. de Controversiis, quibus explicantur causæ quatuor, cur oporteat hæreticos redire ad Catholicam fidem. *Ambergiæ* 1653. Memoriale Catholicum seu Alphabetum XXV. veritatum Catholicarum. *Ibidem* 1649.

Christophorus Rasspergerus, Germanus, edidit adversus Calvinianos ducentas interpretationes istorum verborum *Hoc est Corpus meum*, quibus continentur vocum novitates, depravationes & errores hæreticorum, qui Evangelii nomine gloriantur. *Ingolstadii* 1577.

Christophorus de Sacro Bosco, Dubliensis, S. I. scripsit De investiganda vera ac visibili Christi Ecclesia. Defensionem Concilii Tridentini. *Antuerpiæ* 1604.

Christophorus Varsevicius, Masovita Polonus, & Canonicus Cracoviensis, edidit De Christi fide. & Petri sede Orationes tres. Ad Henricum Regem pro avita Religione tenenda Orationem.

Christophorus Varus Tolosanus, edidit Antilogum de sanctissimo Altaris Sacramento contra hæreticos. *Tolosæ* 1563.

Chryſantus Solarius, ſcripſit De reſurrectione mortuorum.

Chryſoſtomus Caſalenſis Dominicanus ſcripſit De immortalitate animæ pro Auguſtino Nipho Sueſſano, contra Petrum Pomponatium *Venetiis* 1525.

Cibus Quadrageſimalis, ex reſponſionibus Hermanni Evvichi, & Vvilhelmi Hulſii ad Landgravium Haſſiæ. *Coloniæ* 1652.

Claudianus Mammertus, *Presbyter Viennenſis*, ſcripſit opus inſigne De ſtatu Animæ adverſus Fauſtum Regienſem Epiſcopum.

Claudius Confard, edidit Impugnationem errorum Vvaldenſium, *Pariſiis* 1548.

Claudius Eſpencæus, *Theologus Pariſienſis*, edidit Gallicè Tractatum per modum conferentiæ cum miniſtris hæreticis de verbo Dei in miniſterio, & uſu Sacramentorum Eccleſiæ. *Pariſiis* 1567. Apologiam adverſus miniſtros hæreticos. *Ibidem* 1568. De Euchariſtia. & ejus adoratione. De Miſsâ publicâ & privata. *Ibidem* 1573.

Claudius Medulla Mediolanenſis, *Regul Obſervant. S. Franciſci*, edidit Orationem de duabus in Chriſto naturis. *Brixiæ* 1597.

Claudius de Sainctes, *Gallus*, *ex Canonico & Abbate Regulari Ebroicenſis Epiſcopus* edidit Confeſſionem fidei adverſus Calvinianos. Declarationes Atheiſmorum doctrinæ Calvinianæ & Bezanæ Gallicè: multaquæ etiam tum lingua Gallicâ, tum Latina, inter quæ celeberrimæ ſunt Repetitiones de Euchariſtia, ſive libri decem, de controverſis rebus Euchariſtiæ. *Pariſiis* 1575. Reſponſionem etiam ad Apologiam Theodori Bezæ contra examen doctrinæ Calvinianæ, *Ibidem* 1567.

Claudius Seiiſellus Archiepiſcopus Taurinenſis, Gallicè & Latinè ſcripſit contra Vvaldenſes. *Argentinæ* 1548.

Claudius Suffrenus Gallus, *Aquiſextienſis*, S. I. edidit Gallicè Librum contra miniſtrum Petit, cui Vulpeculæ nomen fecit.

Claudius Tiphanus Pariſinus, S. I. Gallice ſcripſit Monitiones ad hæreticos Metenſes de Paulo Ferrio miniſtro *Muſſi ponti* 1618. Declarationem, & defenſionem ſcholaſticæ doctrinæ SS. PP. & Doctoris Angelici de Hypoſtaſi, & Perſona. *Ibidem* 1634.

Claudius Vadianus, *Gallus*, edidit Defenſionem ordinis, & honoris ſacerdotalis contra oſores Sacerdotum, & ſacroſanti Miſſæ ſacrificii. *Pariſiis* 1579.

Claudius Vallderý Rothomagenſis, S. I. edidit Reſponſionem ad miniſtrum Fricotet, adverſus libellum ab eo editum contra honorem Cruci debitum. *Pariſiis* 1657.

Clemens V. Pont. Max. *antea Guido Groſſus*, *Gallus*, *inter alia* ſcripſit adverſus Guilielmum de ſancto Amore, hoſtem infenſiſſimum Mendicantium Religioſorum, Epiſtolam unam 15. Novembris 1262. datam Viterbii. Sub hoc Pontifice celebratum fuit decimumquintum Concilium Oecumenicum Viennenſe in Gallia, in quo damnati fuerunt Templarii, & Beguini hæretici.

Clemens Araneus, *Ord. Prædic.* ſcripſit ſuper Epiſtolam B. Pauli ad Romanos, adverſus errores Luthernorum.

Clemens Galanus, *Surrentinus*, *Clericus Regularis*, edidit Conciliationem Eccleſiæ Romanæ cum Armena, diviſam in duas partes, quarum ſecunda eſt controverſialis. *Romæ* 1690.

Clemens Mercator, ſcripſit De adventu, & perſona Anti-Chriſti ſecundum Scripturam ſacram adverſus hæreticos. *Pariſiis* 1577.

Clemens, *Presbyter Alexandrinus*, *ſed natus Athenis*, *& Origenis Magiſter*, ſcripſit Librum unum adverſus Gentes.

Coeffeteau, ſcripſit De Monarchia Eccleſiæ adverſus M. Antonium de Dominis. *Pariſiis* 1623.

Cæleſtinus Sfondratus, *Mediolanenſis*, *S. R. E. Cardinalis*, *ex Ord. S. Benedicti*, inter alia plurima, edidit opus inſcriptum Gallia vindicata, ubi ſolidè refutantur 4. propſitiones Ludovici Maimburgi.

Colonienſis Academia. Sub hoc nomine typis edita eſt Cenſura in quatuor priores libros de Republica Eccleſiaſtica

ſtica M. Antonii de Dominis. *Coloniæ* 1618.

Colonienſis Cleri, & Deputatorum Univerſitatis Judicium de doctrina, & oratione Martini Buceri ad Bonam. *Coloniæ* 1543.

Colucius, *Poeta Florentinus*, ſcripſit ad Hieronimum Uranum Camaldulenſium Generalem Libros duos de vera religione. In libro tamen de Fortuna & Fato, aliqua ſcripſit parum conſona veritati, & puritati fidei, quæ impugnavit Joannes Dominici, ex Ord. Præd.

Columbanus Vranckx, *Sac. Theologiæ Licentiatus*, *& Abbas S. Petri apud Gandavum*, edidit Librum inſcriptum Malleus Calviniſtarum, depromptus ex Operibus Sancti Joannis Chryſoſtomi. *Antuerpiæ* 1590.

Commodianus, *ex Gentili factus Chriſtianus*, *quique floruit circa annum* 320. ſcripſit Librum adversùs Paganos.

Concordia Armenorum, cum Eccleſia Romana. *Romæ* 1623.

Conferentiæ Theologicæ, habitæ Lovanii. *Coloniæ* 1678.

Conradus Andreæ, Germanicè ſcripſit contra Lutherum. *Monaſterii* 1606.

Conradus Brunus, *Germanus*, ſcripſit De Imaginibus adversùs Iconoclaſtas. *Moguntiæ* 1548. De hæreticis lib. VI. *Ibidem* 1549. Oppugnationem Præfationis falſæ hiſtoriæ Centuriarum Magdeburgenſium.

Conradus Clingius, *Germanus*, ſcripſit De Pontifice Romano libros tres. De locis communibus adversùs hæreticos.

Conradus, *Germanus*, *ex Abbate Ciſtercienſi S. R. E. Presbyter Cardinalis tit. S. Ruffinæ*, *& Honorii III. Legatus contra Albigenſes*, ſcripſit Librum de erroribus Albigenſium ad Abbates in Capitulo generali congregatos apud Ciſtercium.

Conradus Henſel, *Haſſus*, *Eccleſiæ Francfordienſis Rector*, ſcripſit contra hæreticos, & maleficos lib. 1. & contra Huſſitas Bohemos lib. 1.

Conradus Koellinus, *Vlmenſis*, *Ord. Præd.* ſcripſit adversùs blaſphemias Lutheri, quæ vel Gentilibus eſſent abominabilia paradoxa. *Tubingæ* 1538. Everſionem Lutherani epithalamii.

Conradus de Monte Puellarum. *Germanus*, *Auguſtinianus*, ſcripſit De erroribus Beghardorum. *MS. in Bibliot. Lodlejana*.

Conradus Schendim, *Germanus*, ſcripſit De fide, & vita Chriſtiana, & contra Lutheri Apoſtatæ nuptias.

Conradus Summerhaut, *Svevus*, edidit Tractatum bipartitum contra Hebræos. *Tubingæ* 1494.

Conradus Tregarius, *ex Helvetia*, *Auguſtinianus*, poſt confutatos Zuinglianos apud Bernates in diſputatione habita anno 1527. publici juris fecit Paradoxa centum de Eccleſia, ac Conciliorum authoritate.

Conradus Vetter, *Svevus*, S. I. edidit vigintiquatuor novos, terribiles, impios errores recens Reformatorum Chriſtianorum de Morte, & Paſſione Chriſti. *Ingolſtadii* 1591. Confractionem ſpeculi Ieſuitici à Prædicantibus editi. *Ibid.* 1601. Refutationem contra Hailbrunerum &c. *Ingolſtadii* 1603. Palinodiam, & publicam proteſtationem, quòd in quindecim libellis, qui *Innocens Lutherus* inſcribuntur, author Luthero injuriam fe erit. De falſis Lutheri moribus, & dogmatibus. Multa etiam vir doctiſſimus Germanicè traduxit in materia Polemica, quæ abundè ſuppeditat Bibliotheca Scriptorum Societatis Ieſu.

Conradus à Vvimpina, ſcripſit contra Fabrum Stapulenſem.

Conſalvus Ponce, edidit Scholaſticam aſſertionem pro diſciplina Eccleſiaſtica contra Henricum Borbonium. *Romæ* 1593.

Conſidetationes in Tractatum de ſtabilimento Eccleſiæ Romanæ Maimburgi. Gallicè. *Coloniæ* 1686.

Conſtantinus Apſlanus, *Mediolanenſis*, *Abbas Canonicorum Regularium Lateranenſium*, ſcripſit De humani arbitrii libertate.

Conſtantinus Ebulus, edidit Orationem de virtute Clavium, & Bullâ Leonis X. Romani Pontificis de condemnatione Lutheri Hæreſiarchæ.

Constantinus Harmenopulus, scripsit De opinionibus hæreticorum, qui singulis temporibus extiterunt.

Constantinus Hierotius, *Brixiensis Ord. S. Salvatoris*, scripsit De Mystica Theologia adversùs Platonicos.

Constantinus Lascaris, scripsit contra Græcorum errores.

Constantinus Meliteniota, *Magnæ Ecclesiæ Carthophylax*, scripsit De Ecclesiastica unione Græcorum & Latinorum, & de Processione Spiritus sancti. *Extat tom.* 1. *Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*.

Constitutio Unigenitus, Santissimi D N. D. Clementis Papæ XI. Theologicè propugnata ab Anonymo authore tomis 4. *Romæ* 1717.

Constitutiones, & decreta Apostolica adversùs abusus in materia fidei, & morum. *Coloniæ* 1679.

Coqueus Cassander, scripsit De articulis controversis inter Catholicos, & Protestantes. *Lugduni* 1612.

Cornelius Crocus, *Amstelodamensis*, S. I. scripsit De verâ Ecclesia, seu de notis, & signis Ecclesiæ. *Coloniæ*. Epistolam de fide & operibus ad Joannem Sartorium Orthodoxæ fidei desertorem. *Antuerpiæ* 1531. Disputationem contra Anabaptistas. *Ibidem* 1535. Controversa fidei. *Ibidem* 1612. Declarationem authoritatis Ecclesiæ ad confirmandam fidem Catholicorum dogmatum, & stabiliendos animos adversùs falsæ doctrinæ ventos. *Ibidem* 1536.

Cornelius Esclsbergerus, *Germanus*, edidit Collationem de cœlibatu ministrorum Catholicæ Ecclesiæ habitam Offenburgi anno 1565. *Coloniæ* 1570.

Cornelius Hazart, *Belga*, S. I. libros plusquàm triginta septem scripsit in fidei Catholicæ defensionem, circa principaliora fidei mysteria, Cæremonias ritus & Primatum Ecclesiæ Romanæ contra Lutherum, Calvinum, aliosque hujus temporis Novatores, & sectarios, quorum omnium indicem copiosum reperiet lector apud Sotuellum in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu.

Cornelius Lonsæus Callidius, scripsit Librum De spiritu vertiginis utriusque Germaniæ in Religionis dissidio. *Moguntiæ* 1579. Duellum fidei & rationis; & an in Sacramento Eucharistiæ sit verè corpus Domini. *Ibidem* 1571.

Cornelius Mussus, *Placentinus*, *Minorita Conventualis*, & *Episcopus Bituntinus*, plura scripsit ad fidem Catholicam illustrandam, ut videre est in ejus operibus impressis *Salmanticæ* 1602.

Cornelius Schultingius Steinvvichius, *Canonicus Coloniensis*, edidit Opus variarum lectionum adversùs primum librum Institutionum Calvini, & etiam contra Centurias Magdeburgenses. *Coloniæ*.

Cornelius Sneky. *Frisius*, *Ord. Præd.* scripsit contra Sebastianum Polonum, Lutherani dogmatis propugnatorem.

Cortesius Brana, *Græcus*, scripsit de Consensu Missæ Græcæ, & Latinæ.

Cosimus Philiarcus, *Pistoriensis*, scripsit De fide contra Gentiles, & præsertim de immortalitate Animæ. De Christiana Religione contra Judæos. De veritate fidei contra hæreticos. De dogmatibus fidei. *Venetiis* 1597.

Crotoldus, *urbis Vangionum Episcopus*, scripsit adversùs omne hæreses.

Cunerus Petrus à Brovershaven, *Episcopus Leovardiensis*, edidit De Sacrificio Missæ. De consensu meritorum Christi, & Sanctorum. De cœlibatu. De vera Christi Ecclesiæ designatione. De controversiis Christianæ Theologiæ. *Lovanii* 1568.

Cuthbertus Tonstallus, *Episcopus Dunelmensis in Anglia*, scripsit De veritate Corporis, & Sanguinis Domini in Eucharistia. De articulis fidei. Adnotavit etiam supra bis mille corruptelas in unâ solius novi Testamenti versione facta in Anglicam linguam ab hæreticis.

Cyprianus Benetus, scripsit De prima Orbis Sede. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 7.

Cyprianus Polonus, *Dominicanus*, stylum acuit contra Lutherum, & doctis scriptis ejus insanias reprobavit.

S. Cyrillus Alexandrinus Episcopus, Catholicæ fidei propugnator invictus, quam & doctissimis operibus defendit, præsertim contra errores Nestorianorum.

S. Cy-

S. Cyrillus, Jerosolymorum Episcopus, multa præclara scripsit, & præcipue Catecheses, quibus fortissimè Novatorum hujus temporis, & maximè Calvinistarum deliria confutari possunt, præsertim circa præsentiam Corporis,& Sanguinis Christi Domini in Sacramento Eucharistiæ.

Cyrus Alexandrinus, scripsit adversùs Nestorium, & ex Tritemio adversùs alios hæreticos.

D

S*Anctus Damasus I.* Papa, Lusitanus, inter alia præclara opera scripsit De fide contra hæreticos lib. 1.

Damianus Roscius, *Bononiensis,Ord. Præd.* edidit librum inscriptum De hæresibus cognoscendis, & convincendis, ac De hæreticorum dogmatibus; cui addita est Conciliorum summa, à quibus hæreses ipsæ damnantur. *Patavii* 1585.

Daniel de Crema, *ex Ord. Præd. & Sacri Palatii Apostolici Magister*, scripsit volumen adversus errores Lutheri. *MS. Cremonæ in Bibliot. PP. Prædicatorum*.

Daniel à S. Severo, *Capuccinus*, scripsit De descensu Christi ad inferos. *Lugduni*. Actus disputationis Bearnensis contra Ministrum Carolum. *Tolosæ* 1620.

David Augustinus Brueys, Gallicè scripsit Responsionem ad lamentationes Protestantium circa media, quibus Ecclesia utitur in eorum conversione. *Parisiis*.

David Bettonus, *Scotus*, *S. R. E. Cardinalis*, *ab hæreticis Calvinistis anno* 1546. *in odium fidei occisus* scripsit librum de Primatu S. Petri.

David Boys, *Anglus*, *Monachus S. Benedicti*, scripsit De duplici hominum immortalitate adversùs Agarenorum insanias.

David Genevienfis, *Britannus*, scripsit librum contra Pelagianos.

Demetrius Cydonius, *Thessalonicensis*, scripsit contra Eunomium De Divinitate Filii, & De Processione Spiritus sancti contra Cabasilam, & etiam contra Palamam.

Demetrius Cyzicenus, scripsit De Jacobitarum hæresi. *Extat in Bibliot. PP. Lugdun. tom.* 12.

Demetrius Riccardi, *Ord. Præd* scripsit contra Palamam.

Demochares Monchiacensus Ressonæus Antonius, scripsit Propugnationem Christianæ Religionis adversùs Joannem Calvinum. *Parisiis* 1562.

Deodatus Solera, Italicè scripsit Epistolam dogmaticam contra Cyrillum Lucarum. *Neapoli* 1634.

Deoduinus, sive *Theoduinus*, *Leodiensis Episcopus*, scripsit Libellum ad Henricum Galliæ Regem de Corpore & Sanguine Christi, advesùs Berengarium, & ejus sectatores.

Diadochus Episcopus Photices, scripsit contra Monothelitas.

Didacus de Areda, *Lusitanus*. S. I. edidit vernaculè sermones aliquot contra Judaicam perfidiam, & hæreticam pravitatem. *Goæ* 1644.

Didacus de Astudillo, *Hispanus*, *Ord. Prædic.* scripsit De origine, & unitate Ecclesiæ.

Didacus del Castillo, *Salmantinus*, edidit Disputationem in cap. 6. Joannis, de vera & reali manducatione Eucharistiæ adversùs Cornelium Jansenium. *Romæ* 1593.

Didacus de Cea, edidit Archiologiam sacram SS. Petri & Pauli. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 8.

Didacus de Estolano, *Archiepiscopus Granatensis in Hispania* scripsit De Magistra fidei, & hæreseos destructrice Virgine Maria tractatum apologeticum adversùs Antidico-Marianitas hæreticos fidei, laudibus ipsius detrahentes. *Cæsaraugustæ* 1664.

Didacus Lopez, *de Zunniga*, *Hispanus*, scripsit Adnotationes contra Desiderium Erasmum. Secundas curas adversùs eundem.

Dida-

Didacus de Muros, *Gallæcus*, *Ovetensis Episcopus*, scripsit adversùs Lutherum.

Didacus Noguera, *Hispanus*, *Aliphanus Episcopus*, scripsit De Ecclesia Christi, ab hæreticorum conciliabulis dignoscendâ. *Dilingæ* 1560.

Didacus de Payva d' Andrada, *Conimbricensis*, edidit Libros X. Orthodoxarum explicationum, in quibus omnia fere de Religione capita, quæ hisce temporibus ab hæreticis in controversiam vocantur apertè & dilucidè exponuntur, præsertim contra Martini Kemnitii petulantem audaciam. *Venetiis* 1592. Defensionem Tridentinæ fidei Catholicæ adversùs hæreticorum calumnias, & maximè ejusdem Kemnitii. *Olysiponæ* 1578.

Didacus de Simancas, *Hispanus*, edidit Institutiones Catholicas: quibus tractatur quidquid ad præcavendas hæreses, & extirpandas necessarium est. *Vallisoleti* 1552.

Didacus Stella, *Franciscanus*, scripsit in omnes sui temporis hæreticos.

Didacus de Zunniga; *Salmaticensis*, Ord. Eremitarum, scripsit in omnes sui temporis hæreticos. *Salmanticæ* 1577.

Didymus, *Alexandrinus*, scripsit contra Arianos, Manichæos, & de dogmatibus, licèt postea in Origenis errores præcipitaverit.

Dimaldutius, *Forolíviensis*, *Augustinianus*, scripsit De resurrectione mortuorum.

Dimas Serpi, *è Sardinia*, *Ord. Min.* scripsit De Igne Purgatorio contra Lutherum, & alios sectarios. *Barcinonæ* 1613.

S. Dionysius I. Papa, scripsit Commentarium adversùs hæreses Arianas & Sabellianas, & adversùs Paulum Samosatenum.

S. *Dionysius* Alexandrinus Episcopus, S. Cypriano contemporaneus, scripsit Epistolam contra Paulum Samosatenum Antioch. Episcopum, Divinitatem Filii impugnantem.

Dionysius à Rickel, *Belga*, *Cartusianus*, scripsit contra Alcoranum, & sectam Mahometicam. *Coloniæ* 1533. Summam fidei Orthodoxæ. Contra artes magicas, & errores Vualdensium.

Dionysius, *Corinthiorum Episcopus*, inter plures Epistolas, unam scripsit ad Nicomedienses, adversùs Marcionis hæresim.

Dionysius Petavius, *Aurelianensis*, S. I. scripsit De Photino hæretico, & de duplici Synodo Sirmiensis contra eundem Dissertationem. *Parisiis* 1636. De Theologicis dogmatibus tomos 5. *Antuerpiæ* 1700.

Dionysius de Sainte Marte, *Gallus* Gallice scripsit Tractatum de Confessione contra errores Calvinistarum, & cum refutatione libri M. Dallæi contra auricularem Confessionem. *Parisiis* 1685.

Dionysius Vasquez, *Toletanus*, *Ord. S. Augustini*, edidit Orationem de unitate, & simplicitate personæ Christi in duabus naturis ad Leon. X. & Cardinales. *Romæ* 1518.

S. Dominicus de Gusman, Hispanus, Ord. Præd. Patriarcha, Malleus hæreticorum, scripsit libros duos contra Albigensium errores.

Dominicus Ansossius, scripsit De sacris Reliquiis. *Brixiæ* 1610.

Dominicus Bannes, scripsit Dubitationes de Romano Pontifice ex Commentariis in secundam 2. S. Thomæ Aquinatis. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 8.

Dominicus Bilanus, *Venetus*, edidit opusculum doctissimum contra detractores puritatis B. Virginis Mariæ.

Dominicus Campanella, *è Putiniano*, *Carmelita*, *& Episcopus S. Agatæ Gothorum*, scripsit contra hæresim Jansenii.

Dominicus de Dominicis, scripsit contra errores quorundam, qui asserebant S. Joannem Evangelistam fuisse filium naturalem B. Mariæ Virginis, idque per transubstantiationem corporis S. Joannis in Corpus Christi, ex illis verbis Joannis 19. 16. *Ecce Filius tuus*. Hujus erroris authorem sunt qui faciunt *Bonetum* Belgam, aliqui verò *Franciscum Maironum*, similiter Belgam. Contra hos scripsit etiam *Joannes de Ecoute*, *& Joannes Tinctor*.

Dominicus Galesius, publici juris fecit opus inscriptum Ecclesiastica in Matrimo-

trimonium potestas, contra Joannem Laurojum. *Romæ* 1676.

Dominicus Graminea, scripsit De Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, contra hujus temporis hæreticos. *Coloniæ* 1584.

Dominicus Gravina, Ordin. Præd. edidit Catholicarum præscriptionum adversùs hæreticos tom. 4. *Neapoli* 1619. Pro sacro deposito fidei Catholicæ, & Apostolicæ, &c. Apologeticum adversùs Novatorum calumnias, & præsertim M. Antonii de Dominis. *Ibidem* 1629. Pro sacrosancto Ordinis Sacramento vindicias Orthodoxas. *Ibidem* 1634. Opusculum de indivisa & unanimi sacrosancti Evangelii prædicatione. *Ibid.* 1637.

Dominicus Mellinus, scripsit In veteres quosdam scriptores, malevolos Christiani nominis obtrectatores. *Florentiæ* 1577.

Dominicus à sanctissima Trinitate, quondam præpositus Generalis Congregationis Italiæ Carmelitarum Discalceatorum. Gallus Nivernensis. edidit opus inscriptum Tractatus Polemicus de anno Iubilæi 13. controversiis distinctus. *Romæ* 1650.

Dominicus Segnerus, edidit opus prænotatum Opus Dei admirabile Primatus Romani Pontificis. *Romæ* 1656.

Dominicus Sergent, sive *Sergentius, Gallus, Ord. Præd. Gallicè* edidit Librum adversus hæreticos De non reiterando Baptismate, ac de illius cæremoniis, percipue contra Viretum hæreticum. *Avenione*. 1566.

Dominicus de Sponde, Gallice publicavit Declarationem motivorum ad se uniendum Ecclesiæ Catholicæ Romanæ *Burdigaliæ* 1594.

Donatus è S. Agatha Franciscanus, scripsit Tractatum adversus hæreses.

Dorothæus Louffus Belga, S. I. scripsit Defensionem Constitutionis Innocentii X. Pont. Max. de quinque propositionibus Jansenii. *Leodii* 1654.

Dubrava, scripsit adversus Lutherum de Catholicis Ministris.

Dungalus Monachus, & Diaconus S. Dionysii Parisiensis, qui floruit temporibus Caroli Magni, Ludovici Pii, & Lotharii Imp. eisdem dicavit librum Pro cultu Sacrarum Imaginum adversus insanas, blasphemasque nænias Claudii Taurinensis Episcopi.

Durandus, Monachus Fiscammensis in Normannia, & Troarnensis Abbas, Ord. S. Benedicti, scripsit De Corpore & Sanguine Domini contra Berengarium. *Extat in Bibliot. PP. Lugdunen. tom.* 10.

Durandus de Osca Hispanus, ex hæretico Vualdensi, Catholicam fidem amplexatus, contra eosdem scripsit

E

E*Arnulphus, Gallus Monachus S. Benedicti*, scripsit Quæstiones de Corpore & Sanguine Domini.

Eberardus, sive *Ebrardus Bettuniensis*, scripsit adversus Vualdenses. *Extat tom.* 24. *Bibliot. PP. Lugdunen.*

Eberhardus Billius Carmelita, publici juris fecit: Judicii Universitatis. Collegii, ac Cleri Coloniensis adversus calumnias Philippi Melancthonis, Buceri, Oldendorpii, & aliorum asseclarum defensionem. *Parisiis* 1562.

Echeberius, Germanus, Monachus Schonaugiensis Ordin. S. Benedicti, edidit Librum 1. adversus hæreses.

Echebertus, sive *Eckbertus*, Monachus. & Abbas S. Florini Ordinis S. Benedicti, scripsit Sermones 13. contra Catharos, seu Vualdenses.

Edmundus Augerius, *Trecensis* S. I. scripsit De Eucharistia, & sacrificio Missæ, ubi de vera, reali ac corporali presentia Christi in SS. Altaris Sacramento, *Parisiis* 1578.

Edmundus Campianus Londinensis, S. I. edidit Rationes decem oblati certaminis in causa fidei redditæ Academicis Angliæ, & alia plurima in fidei Catholicæ defensionem, ut patet in ejus operibus impressis *Ingolstadii* 1602.

Eduar-

Eduardus Coffinus, *Anglus* S. I. lingua patria scripsit Præfationem confutatoriam contra Guilielmum Barloum Pseudo Episcopum Lincolniensem: *Audomari* 1619. De Cœlibatu Sacerdotum contra Josephum Hallum Pseudo Decanum Vvigorniensem. *Ibidem* 1619.

Eduardus Risthonus, *Anglus* edidit Demostrationem veræ Ecclesiæ Dei ex historiæ argumentis;

Eduardus Vvorslæus Lancastrensis, S. I. edidit lingua paterna opus inscriptum: Aperta veritas, quæ fraudes, & imposturas detegit Jeremiæ Tayler Pseudo Episcopi Dunensis in Hibernia. *Londini* 1655. Protestantismum vacillantem sine principiis, contra duos Sectarios *Antuerpiæ* 1687. Rationem & Religionem, sive Religionem firmatam ratione, in quo infallibilitas Romanæ Ecclesiæ probatur contra Sectarios. *Ibidem* 1672.

Elias Astorinus, scripsit Prodromum Apologeticum de potestate S. Sedis Apostolicæ. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 11. De verâ Ecclesiæ Jesù Christi contra Lutheranos, & Calvinianos. *Neapoli* 1700.

Elias Graff., *Monachensis*, S. I. scripsit contra Gregorium Zeæmannum Prædicantem Campidunensem aliquot libros Germanico idiomate, cum his titulis Georgius Zeæmannus fera mirabilis. *Dilingæ* 1626. Inurbana valedictio Georgii Zeæmanni. *Ingolstadii* 1627. Echo campanæ Zeæmannicæ, hoc est brevis demonstratio paradoxorum, falsitatum & calumniarum, quæ in Georgii Zeæmanni libro. *Campana precatoria* dicto, continentur. *Dilingæ* 1628.

Elias Petiot., *Gallus*, *Ord. S. Francisci*, *&* *Doctor Parisiensis*, scripsit contrà Langarium hæreticum, ministrum Cognacensem.

Elias à S. Theresia, *Carmelita discalceatus*, *Belga*, edidit libros tres inscriptos: Legatio Ecclesiæ Triumphantis ad Militantem, pro liberatione animarum à Purgatorio. *Antuerpiæ* 1637. *&* 1638:

Eligius Guignonius, *&* *Gallus* Gallicè scripsit De perfectione, unione & victoria Ecclesiæ Romanæ. *Avenione* 1562.

Emmanuel Caleca, *Veccus*, *Patriarcha* C. Politanus, scripsit contra errores Græcorum. *Vide Manuel Calecas.*

Emmanuel Monteyrus, *Lusitanus*, S. I. edidit opuscum hoc titulo. Zelus fidei, & concordia pietatis contra cæcitatem Paganorum. *Ulyspone.* 1657.

Emmanuel à Schelstrrate, edidit De disciplinâ Arcani, contra disputationem Ernesti Tenizelii. *Romæ* 1685.

Emmanuel de Vega, *Conimbricensis*, S. I. scripsit Assertiones Theoligicas de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento contra Sectarios. *Vilnæ* 1585. De Divinissimo, & tremendo Missæ Sacrificio. *Ibidem* 1586. De cultu sanctarum Imaginum, & invocatione Sanctorum contrà Librum *Volani*. De vita & miraculis Lutheri, Calvini & Bezæ. *Vilnæ*. Theses de distributione sacræ Eucharistiæ sub una specie contra Hussitas. Pragæ. Facti Samosatiniani Dei oppugnationem, ac æternæ Christi generationis, veræque Deitatis Defensionem contra Blandratam, & Franciscum Davidem. *Viennæ Austriæ* 1590.

Emmeranus Vvelser Germanus, S. I. Germanice varios scripsit tractatus *Monachii* impressos adfirmandos Catholicos revocandosque hæreticos perutiles, de quibus consule Bibliot. Scriptorum Soc.

Engelbertus, *Germanus*, *Abbas Monasterii Admontesis*, *Ord. S. Benedicti*, scripsit De articulis, fidei. De Corpore Domini, & De libero arbitrio.

Eusdius, *Ticiensis Episcopus*, scripsit De fide contra Gentes.

S. Ephræm Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, scripsit De resurrectione mortuorum, & adversus eos, qui dicunt resurrectionem mortuorum non esse.

Ephram, & ipse Syrus, scripsit adversus Eutychetem, Baradatum, & Jacobum, à quo Jacobitæ.

S. Epiphanius, *Salaminæ Cypri Episcopus*, scripsit Panarium contra hæreses.

Epistola ad Innocentium X. Pont. Max. de suprema Ecclesiæ Romanæ amplitu-

plitudine, in Petri & Pauli auctoritate fundatâ.

Epistola Anonymi Catholici, in notationes Hunnii Prædicantis *Ingolstadii* 1602.

Ermengradus, scripsit contra Vualdenses. *Extat. in Biblot. PP. Lugdunen. tom.*24.

Ernerius Piringh, *Germanus*, S. I. Germanice scripsit Apologiam, seu defensionem Cæsaris, Principum Catholicorum, & variorum Religiosorum Ordinum, adversus Superintendentem Ratisbonensem, heterodoxæ Theologiæ doctorem. *Monachii* 1653.

Ernulphus, *Roffensis Episcopus in Anglia*, scripsit De Corpore, & Sanguine Domini.

Esaias Cyprius, scripsit Epistolam ad Nicolaum Scelingium de Processione Spiritus sancti. *Extat tom.* 2. *Græciæ Orthodoxæ Allatii*.

Evantus, sive *Evaristus*, *Viennensis in Gallia Episcopus* scripsit Epistolam contra eos, qui sanguinem animalium immundum esse judicant, & carnem mundam esse dicunt.

Everardus Billick, *Germanus*. Vide *Eberhardus*, *Billius Carmelita*.

Eugenius IV. Pont. Max. antea Condulmerius, Venetus, & Canonicus Regularis, scripsit adversùs hæreticos Hussitas.

Eugenius, *Carthaginensis Episcopus in Africa*, edidit Catholicæ fidei expositionem, & præcipue de proprietate verbi *Homousii* & etiam Altercationes habitas cum Arianis.

Eulogius, *Alexandrinus Episcopus*, scripsit Pro unione hypostatica. Adversùs Severianos. Theodosianos, Gajanitas, Acephalos, & Agnoitas.

S. Eulogius Toletanus Episcopus, *& Martyr*, ededit Apologiam pro Martyribus adversus calumniatores, qui dicebant Hispanis plus obesse, quam prodesse Martyres.

Evodius Uzalensis Episcopus in Africa, scripsit Librum de fide, seu De veritate Trinitatis contra Manichæos.

Eusebius Alexandrinus Patriarcha, scripsit contra Novatum hæresiarcham, adversùs Thimoteum, & Severum hæreticos lib. 2. & adversus Thedosium.

Eusebius Cæsariensis Episcopus, licèt Arianum dogma sequeretur, tamen scripsit adversus hæresim Hieroclis, qui Apollonium Tyanæum, Magum, Christo servatori comparare fuerat ausus.

Eusebius Dorilæensis Episcopus, scripsit Contestationem adversus Nestorium Libellum adversus Eutychetem, & libellum adversus Dioscorum.

Eusebius Episcopus, scripsit adversus Andream hæreticum, qui inter alias hæreses, asserebat Corpus Christi fuisse immortale & impassibile etiam ante Resurrectionem.

Eusebius Mediolanensis Archiepiscopus fidei Catholicæ assertor, scripsit contra hæreticos.

Eusebius, *cognomento Pamphili*, scripsit Libros De demonstratione Evangelica, in quibus causam Christianorum agit, potissimum adversus Judæos.

Eusebius Scholasticus, edidit Confutationem adversus Nestorium. *Extat cum Mercatore Granerii, tom.* 2. Libellum odversus Euthychen & alium adversus Dioscorum. *Extant in tom.* 4. *Conciliorum Labbei*.

Eustabius Dalei, *Bononiensis*, *Ord. Præd.*, edidit Tractatum de auxiliis Divinæ gratiæ.

Eustachius Richerius, confutavit opiniones Lutheri, præcipuè de Sacramentis.

Eustachius Sichenius, *Brabantus*, *Ord. Præd.* scripsit Librum De septem Sacramentis in errores Lutheranorum. *Antuerpiæ* 1523. Contra caput quintum Enchiridii ab Erasmo editi.

S. Eustathius Antiochenus Patriarcha, edidit scriptum pro Consubstantialitate Verbi Divini cum Patre. Dissertationem de Engastrymitho adversus Origenem, cum Latina versione, & notis Allatii. *Lugduni* 1629.

Eustrachius Constantinopolitanus, scripsit adversus eos, qui dicunt Animas extra corpus non operari, nec precibus & Sacrificiis adjuvari, cum Latina versione, Allatii. *Extat in Bibliot. PP. Lugdunen, tom.* 27.

Euthymius Zigabenus Græcus, Monachus S. Basilii, edidit Panopliam dogmaticam Orthodoxæ fidei. *Venetiis* 1575.

F

F*Abianus Quadrantinus, Prutenus*, ex hæretico Catholicam fidem amplexatus, & societatem Jesu ingressus, scripsit Palinodias, sive Revocationes septem, cum e Lutherano factus est Catholicus. *Coloniæ* 1671.

Fabius Benevolentius, Senensis, edidit Gennadii Scholarii Patriarchæ C. Politani Defensionem quinque capitum Oecumenicæ Florentinæ Synodi. *Romæ* 1637.

Fabius Marius Victorinus, scripsit contra Manichæos, & De principio diei. *Extat in operibus Sirmundi tom.* 1. *pag.* 410. Responsionem ad Candidum Arianum. *Extat in Analectis Mabillonii tom.* 4. *pag.* 158.

Fabricius Leodius, edidit Harmoniam Confessionis Augustanæ, illam tamen impugnando.

Facundus, Herminianensis Episcopus, scripsit adversùs Mutianum Scholasticum, defensorem Theodori Mopsuesteni.

Faustinus Diaconus, licet bis schismaticus, scripsit tamen Libros septem adversùs Arianos, & Macedonianos. Non desunt, qui hunc Presbyterum faciant.

Faustus Najoranus, scripsit Evopliam fidei Catholicæ Romanæ. *Romæ* 1694.

Faustus Regiensis, scripsit De Spiritu sancto, & contra Arianos.

Felicianus Capito, Ord. Servorum B. M. V. Archiepiscopus Avenionensis, scipsit explicationes Catholicas locorum novi, & veteris Testamenti, quibus perperam abusi sunt hæretici moderni ad hæreses confirmandas. *Coloniæ* 1581.

Felicianus Ninguarda, Morbinensis in Valle Tellina, ex Ord. Prædicatorum, Episcopus Novocomensis, doctam edidit Catholicæ fidei Assertionem contra Articulos utriusque Confessionis Annæ Burgii, Parisiensis Senatoris, qui ad Calvinismum pertinaciter declinaverat. Hujus hæretici pertinaciam, totamque historiam latè perstringit Spondanus. Scripsit etiam prælaudatus Felicianus Defensionem fidei majorum nostrorum. *Antuerpiæ* 1575.

Felix Milensius, Augustinianus, scripsit De quantitate Hostiæ contra errorem Osuvaldi, in quo opere explicatur etiam historia Scefeldica de admirabili Sacramento. *Neapoli* 1618.

Ferdinandus à Jesu, Carmelita Discalceatus, Giennensis Hispanus, typis edidit Opuscula de regulis fidei, De Summo Pontifice, De Conciliis, De Scripturâ sacrâ, & Traditionibus. *Conimbricæ* 1617. Item Apologiam pro sacrâ Scriptura tuenda. *Ibidem eodem anno*. Deductam, & continuatam seriem Scripturæ à Christo Domino, ad nostra usque tempora per Patres. *Eodem loco, & tempore &c.*

Ferdinandus de Paxos, Lusitanus, ex Ordine Mercenariorum, scripsit De Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Feronle..... Gallicè scripsit adversùs M. Merlat Calvinistam. *Parisiis* 1679.

Figuerola, Valentinus, scripsit adversus Judæos. Qui plura desiderat de Scriptoribus contra Hebræos calamum acuentibus, legat *Bibliothecam Latinohebraicam Caroli Joseph Imbonati ex Ord. Cis.*

Flavianus Patriarcha Constantinopolitanus, Græce scripsit Acta cum Eutychete, & Librum contra ejus errores.

Florimundus Remundus, Gallus, Consiliarius in Senatu Burdigalensi, scripsit de Antichristo adversùs Novatores. Item alium librum inscriptum Error popularis de Joanna Papissa Pseudo-Pontifice, contra hæreticos. De origine, progressu, & decisione hæreseon nostri temporis.

Florus, Lugdunensis Ecclesiæ Diaconus, edidit Librum de Prædestinatione contra Joannis Scoti erroneas definitiones.

Fœbadius, sive *Phœbadius*, scripsit contra Eunomium.

Fon-

Fostanus, scripsit contra Confessionem Augustanam.

Formula recipiendi Manichæos conversos. *Extat inter Insignia itinerarii Italici Jacobi Tollii, pag.* 127.

Fortunatus Scacchus, edidit Sacra Elæochrismata. De cultu & veneratione servorum Dei. *Romæ* 1639.

Franciscus Agricola, Parochus Rhodingensis in Ducatu Juliacensi, scripsit De Sanctissimo Sacramento Altaris. De Cœna Dominica. De Sanctorum sanctis Reliquiis. De cultu, veneratione, & Imaginibus Sanctorum. Libros 4. Evangelicarum demonstrationum contra Calvinianos, aliosque hæreticos de vero Christi descensu ad inferos. De Primatu D. Petri, ejusque Successorum Romanorum Pontificum, dictumque S. Petrum Romæ vixisse perpetuo ex Græcis, Latinisque Patribus. *Coloniæ* 1599. *& aliis diversis annis*.

Franciscus Annatus, Gallus, S. I. quam plurima Latino sermone scripsit, præcipuè vero contra Jansenistas, ut videre est in ejus operibus, quæ simul collecta impressa fuere *Parisiis* 1666.

Franciscus à S. Augustino, Macedo, Ord. Min. edidit Scholam Theologiæ positivæ. *Romæ* 1664. De Clavibus Petri. *Ibidem* 1660. Assertorem Romanum adversùs calumnias Heterodoxorum. *Ibidem* 1667. *& alia quædam in hac materia*.

Franciscus Baldinus, Atrebas, edidit Responsionem adversùs hæreticorum calumnias. *Parisiis* 1572. Scripsit etiam contra Genevenses hæreticos.

Franciscus Belcarius, scripsit adversùs Calvinistas De infantium in utero sanctificatione. *Parisiis* 1567. Antipologiam adversùs Apologiam ministrorum Metensium. *Ibidem, eodem anno*.

Franciscus Boria, edidit opus inscriptum Antiatheon, in quo rationibus aliquot physicis probat Deum unum esse, æternum, omnipotentem, nostrique sollicitum. *Tolosæ* 1561.

Franciscus Bossius, scripsit De temporali Ecclesiæ Monarchia, & jurisdictione contra Politicos, libros 5. *Coloniæ* 1602. De signis Ecclesiæ tom. 2. *Romæ* 1591.

Franciscus Collius, Mediolanensis, scripsit de Sanguine Christi. De Animabus Paganorum. *Mediolani* 1662.

Franciscus Coquellinus, Gallus, Monachus Fuliensis, Ord. Cisterciensis, scripsit De vitis, dogmatibus, ceterisque hæreticorum omnium sectis à Christo ad nostram usque ætatem. Confutationem Jansenii. *MS. in Bibliot. S. Pudentianæ de Urbe*.

Franciscus Cordubensis, *Minorita*, edidit Adnotationes Catholicas in Christianæ Religionis articulos ad hæreticorum retundendam pervicaciam. *Viennæ* 1567.

Franciscus Costerus, Mechliniensis, S. I. multa Latinè scripsit, inter quæ Enchiridion controversiarum præcipuarum nostri temporis de Religione. *Coloniæ* 1585. Apologiam pro Enchiridio contra Franciscum Gommarum Calvinistam. *Ibidem* 1602. Declarationem fidei contra hæreticos Hollandos. Responsionem ad Lucæ Osiandri stolidam refutationem octo Catholicarum propositionum. *Ibidem* 1608. Multa alia etiam Belgicâ lingua contra Calvinistas scripsit.

Franciscus Cuperus, edidit Arcana Atheismi revelata, philosophice & paradoxè refutata examine tractatus Theologico politici. *Roterodami* 1676.

Franciscus Dunellus, Gallus, S. I. Gallicè vulgavit Collationem habitam Seduni, anno 1634. cum Petro Molinæo Prædicante, Calvinista famoso. *Mussiponti* 1634.

Franciscus d'Englieu, edidit opus prænotatum Authoritas Sedis Apostolicæ pro S. Gregorio Papa VII. vindicata. *Coloniæ* 1684.

Franciscus Fevardentius, Gallus, Franciscanus, inter plurima egregii Catholicique ingenii specimina, addidit Appendices ad libros Alphonsi de Castro adversùs omnes hæreses. *Parisiis* 1578. De Virginitate, & invocatione Virginis MARIÆ. *Ibidem* 1579. Dialogos quàm plurimos, quibus 665. Calvinistarum errores gravissimè perspicui examinantur, refelluntur, & solide confutantur. *Coloniæ* 1595. Theomachiam Calvinisticam libris XVI. confutatam. *Parisiis* 1604.

Brevem assertionem cœlibatus. *Ibidem* 1606. Responsiones ad nobilis viri quæstiones primùm hæretici, posteà Catholici. Gallicè. *Ibidem* 1597. Examen Catechismi Calvinianorum. *Parisiis* 1600. Gallicè. Responsiones adversùs hæreticum ministrum. *Parisiis* 1601. Responsiones ad Aphorismos Brovaldi prætensi ministri Charentoni, Gallicè. *Cadomi in Normannia* 1602.

Franciscus Fevardentius junior, & prælaudati Francisci Nepos, Minorita, edidit Fidei controversias contra Calvinistas.

Franciscus Gallus, Ordinis Servorum, scripsit De Catholica fide.

Franciscus Hallier, Gallus, edidit Libros IV. De Hierarchia Ecclesiastica, ubi Novatores solidè impugnantur. *Lutetiæ Parisiorum* 1646. De sacris Ordinationibus, ubi sectarios convincit.

Franciscus Harlæus, Rotomagensis Archiepiscopus, edidit Apologiam Evangelii pro Catholicis ad Jacobum Britanniæ Regem. *Parisiis* 1625.

Franciscus l'Hermite, Antuerpiensis, S. I. linguâ Belgicâ edidit Tergiversationem hæreticam, & sternutatorium oblatum Samueli Doreslaer Prædicanti Delfensi, de Communione sub utraque specie ab Ecclesia Romana Laicis prohibita. *Antuerpiæ* 1648. Arborem majalem, in qua agit contra remissionem peccatorum Calvinistarum per solam fidem. De Indulgentiis, &c. *Ibidem* 1640.

Franciscus Horantius, Ord. S. Francisci edidit locos Catholicos, & Librum de justificatione, præcipuè adversùs Joannem Calvinum. *Parisiis* 1656. Tractatum de quibusdam quæstionibus inter Philippum Marnixium S. Aldegundæ Abbatem, & Michaelem Bajum, circa Ecclesiæ authoritatem, & Judicem controversiarum fidei.

Franciscus Jordanus, Theologus Parisiensis, edidit Refutationem Lamberti Danæi inficientis doctrinam de SS. Trinitate Sabellianismo. *Parisiis* 1581.

Franciscus Irat, Lemovicensis, S. I. Gallicè edidit Acta collationis a se habitæ cum Calvinismi ministro, de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento & Sacrificio, & turpem fugam Petri de Saletes, ministri. *Burdigalæ* 1624.

Franciscus Kuatalus, Ord. Min. scripsit adversùs Desiderium Erasmum Roterodamum.

Franciscus Leytam, S. I. edidit Synopsim de Ecclesia militante. *Romæ* 1699. Clypeum impenetrabilem Pontificiæ dignitatis. *Ibidem* 1695.

Franciscus Marchesius, scripsit librum prænotatum Clypeus fortium, sivè vindicias Honorii I. Papæ. *Romæ* 1680.

Franciscus Maria del Monaco, Siculus, Theatinus, scripsit Libros tres de fidei unitate ad Carolum Britanniæ Regem. *Parisiis* 1684.

Franciscus, Monachus Alcobaciensis, Ord. Cisterciensis in Italia, edidit volumen insigne contra Judaicam perfidiam.

Franciscus Pace, Italicè scripsit Fasciculum variorum dubiorum circa orationem puræ fidei dictam. *Venetiis* 1682.

Franciscus Panigarola, Mediolanensis, ex Ord. Min. inter alia egregia opera, scripsit Lectiones, seu disceptationes octodecim contra Calvinianorum dogmata. *Venetiis* 1584.

Franciscus Pavonius, Catacensis, S. I. edidit Commentarium dogmaticum in Pentateuchum, ubi quàm plurima pro Controversiis fidei exibentur subsidia. *Neapoli* 1635.

Franciscus Penia, scripsit De regno Christi. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom. 12. pag. 255.*

Franciscus Pinthereau, Gallus, S. I. edidit Latinè Theologiam Petri Aurelii, seù præcipuos ejus errores contra fidem, & bonos mores. *Parisiis* 1647. Errores, & hæreses aliquot eiusdem. *Ibidem* 1648. Ortum, & progressum Jansenismi. *Cadomi* 1645.

Franciscus Polygranus, Germanus, ex Ord. Franciscano, scripsit Assertiones quorundam Ecclesiæ dogmatum ab aliis quondam, à Lutheranis denuo in dubium revocatorum. *Coloniæ* 1572.

Franciscus Porter, Hibernus, Ord. Minorum, edidit Systema Decretorum dogmaticorum ab initio nascentis Eccle-

siæ

fiæ, usque ad Innocentium XII. *Avenione* 1692. Palinodiam religionis prætensæ Reformatæ. *Romæ* 1679.

Franciscus Pradiel, *Minorita*, Gallicè scripsit Tractatum de voluntate Dei in Sacramento Altaris adversùs Petrum Molinæum hæreticum ministrum. Triumphum Verbi Dei, pro defensione fidei Catholicæ contra Ministros hæreticos. 1617.

Franciscus Richard, *Lotharingus*, S. I. scripsit Græco-latinè De controversiis Græcorum & Latinorum. *Parisiis* 1657.

Franciscus à Rodrasem, *Polonus*, *Capuccinus*, composuit Tractatum de quibusdam controversiis, seù Responsiones ad septuaginta objectiones ab hæreticis confictas. *Raudonicii* 1627.

Franciscus Roye, *Gallus*, edidit vitam, hæresim, & pœnitentiam Berengarii, & locum Josephi de Jesu Christo vindicatum. *Andegavi* 1656.

Franciscus Rupifucaldius, *Gallus*, *S. R. E. tit.* S.*Callisti Presb. Cardinalis*, scripsit, De auctoritate Ecclesiæ, & Romani Pontificis. *Lugduni* 1628.

S. Franciscus Salesius, *Gebennesis Episcopus*, scripsit Dissertationem adversùs Viretum, immaculatam puritatem MARIÆ Virginis in partu temerantem.

Franciscus de Sales, *Præpositus Ecclesiæ Cathedralis S. Petri Gebennensis*, edidit Defensionem Crucis Domini Nostri, contra tractatum editum Genevæ, prænotatum *Virtus Crucis*, *& de modo illam honorandi* Gallicè. *Lugduni* 1653.

Franciscus, *Scilacensis Episcopus*, scripsit De fide Catholica, & de hæreticis.

Franciscus Silvester, *Ferrariensis*, scripsit Apologiam de convenientia institutorum Romanæ Ecclesiæ cum Evangelica libertate adversùs Lutherum. *Venetiis* 1525.

Franciscus Sonnius Belga, edidit Confutationem Confessionis Calvinisticæ ex verbo Dei, & Patribus. *Coloniæ* 1567.

Franciscus Suarez, *Granatensis*, S. I. inter alia egregia opera, quibus Ecclesiam illustravit edidit Defensionem fidei Catholicæ Apostolicæ adversùs Anglicanæ sectæ errores. Responsionem ad Apologiam pro juramento fidelitatis, & Præfationem monitoriam Serenissimi Jacobi magnæ Britanniæ Regis. *Coloniæ* 1614.

Franciscus Thomæ, *Biberacensis Parochus*, edidit Examen contra hæreticum Conradum Volfangum Plazujm, Catholicis obtrectantem de bonis operibus, & cultu Sanctorum. *Ingolstadii* 1578.

Franciscus è Toleto, *Hispanus*, scripsit De Divina Eucharistia contra Joannem Rochizanam, Bohemum, Joannis Hussi discipulum.

Franciscus Tornicllus, *Novariensis*, *Ord. Min.* edidit Tractatum De unitate Ecclesiæ contra Lutheranos. *MS. in Conventu Trivilii ejusdem Ordinis.*

Franciscus Torrensis, scripsit De summi Pontificis supra Concilia authoritate. *Florentiæ* 1551.

Franciscus Turrianus, *Hispanus*, S.I. scripsit De Hierarchicis Ordinationibus ministrorum Ecclesiæ Catholicæ, adversùs Schismaticas vocationes ministrorum, & super intendentium hæreticorum, libros duos. *Dilingæ* 1509. Libros 4. adversùs Magdeburgenses Centuriatores. *Florentiæ* 1572. Libros duos adversùs capita disputationis Lipsicæ Andreæ Freyhub. *Coloniæ* 1574. Adversùs capita disputationis posterioris ejusdem. *Ibid.* 1578. Tractatus duos de sanctissima Eucharistiâ. Contra Andream Volanum, Polonum, Calvini discipulum, & contra omnes Metonomycos. *Parisiis* 1577. Apologeticum contra Boquinum Biturigem sectæ Zuinglianæ. *Coloniæ* 1578. Multa alia edidit auctor clarissimus, quæ benignus lector videre poterit in Bibliotheca scriptorum S. I.

Franciscus Vargas, scripsit De authoritate Summi Pontificis. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* XI.

Franciscus Vavasseur, *Gallus*, S.I. edidit Cornelium Jansenium Iprensem suspectum. *Parisiis* 1650. Epistolam ad amicum de Jansenismo. *Ibidem* 1661.

Fran-

Franciscus Walsingamus, Anglus, ex Diacono Protestante factus Catholicus, & posteà Societatis Jesu alumnus, Anglicè scripsit Disquisitiones de rebus ad Religionem pertinentibus, & de sua ad Catholicam fidem conversione libros tres. *Audomari* 1615. Ratiunculas quasdam ad fidem Catholicam amplectendam inducentes. *Londini* 1618.

Franciscus Veronius, Parisiensis, S. I. edidit Profligationem Henchæi ministri Calviniani, habitam coràm Excellentissimo Duce de Longaville. Gallicè. Methodum Veronianam, quâ, ex quibusvis Bibliis, cuivis hæretico ministro silentium imponatur.

Fremiunus Capitis, Ord. Min. Gallicè scripsit Protestationem contra primarios hæreticos nostri temporis. *Rhemis* 1566.

Fridericus Bartscius, Prutenus Braunsbergensis, S. I. edidit Responsionem benevolam & Christianam, quâ refutat Andreæ Volani, Zuingliani Orationem. Speculum Jesuitarum contra Danielem Cramerum, Lutheranum. *Braunsbergæ* 1603.

Fridericus Nausea, Blancicampianus, Viennensis Episcopus, multa scripsit pro Catholica religione tuenda, præsertim contra Zuinglianos, aliosque fidei Romanæ adversarios.

Fridericus Staphilus, Osnaburgensis Westphalus, scripsit De Romano Pontifice in Defensione adversùs Illyricum. Epitomen Theologiæ Lutheranæ, & Apologiam contra Melancthonem, Smidellinum, & alios hæreticos. Hujus doctissimi viri opera pluribus in locis typis edita fuere, quæ consulat lector, qui fusiorem eorum notitiam desiderat.

Fronto Ducæus, Burdigalensis, S. I. Gallicè edidit Inventarium errorum, contradictionum, & falsarum citationum Philippi Mornæi, Domini de Plessis Marli Calviniani, hostis jurati sacrosanctæ Eucharistiæ. *Burdigale* 1599. Refutationem Respunsionis Plessy ad Inventarium errorum ipsius. *Ibidem* 1602.

Fulbertus, Carnotensis Episcopus, scripsit Epistolam verè Catholicam De SS. Eucharistiæ Sacramento.

Fulco Massiliensis, ex Monacho Cisterciensi, Archiepiscopus Tholosanus, plures scripsit Epistolas de Albigensium hæresi eliminanda, deque ejus authoribus profligandis.

Fulgentius patria Carthaginensis, Ruspensis Episcopus, Transamundi Regis errores verbo, & scripto confutavit. Scripsit etiam adversùs hæreses Pelagianam & Arianam. De sancta Trinitate, de Prædestinatione, & alia, quæ in ejus operibus videri possunt.

G

GAbriel, Barchinonensis, Dominicanus, scripsit volumen adversus hæreses sui temporis.

Gabriel Biel, Germanus, Ordinis Clericorum in commune viventium, scripsit ad Pium II. Pont. Max. Defensionem obedientiæ Apostolicæ.

Gabriel de Garofalis, Spoletanus, Augustinianus, Episcopus Nucerinus, scripsit adversus hæreses, & adversus pestiferam sectam Fraticellorum.

Gabriel Martinus, Delphinas, Abbas Clausonæ, edidit Gallice opus prænotatum Inscriptio in falso, in librum Marci Vulsonis Calvinistæ, de authoritate Summi Pontificis. *Gratianopoli* 1640.

Gabriel Palæotus, S. R. E. Cardinalis Italice scripsit Sermones de sacris, & profanis Imaginibus. *Bononiæ* 1582.

Gabriel, Philadelphiensis Archiepiscopus, scripsit de Sacramento Ordinis *Extat cum Morino in lib. De Ordinationibus*. De Pœnitentia. *Extat cum eodem de Pœnitentia*.

Gabriel Prateolus, Gallus, scripsit De Pseudo-Prophetis, De signis Catholicæ Ecclesiæ. De statu Ecclesiæ. Elenchum

chum alphabeticum de vitis, sectis & dogmatibus hæreticorum omnium ab orbe condito, ad nostra usque tempora. *Coloniæ* 1569.

Gabriel Saconayus, *Sabaudus*, edidit Apologiam pro civitate Lugdunensi, adversus libellum, quem Parisiis hæretici emiserant, hac inscriptione *Justa & sancta defensio Civitatis Lugdunensis*.

Gabriel Vasquez, *Bellomontanus*, S. I. inter alia scripsit De cultu adorationis lib. tres Disputationes duas contra errores Felicis, & Elipandi, de Adoratione & servitute Christi, in Conc. Francofurtiensis damnatos.

S. Galdinus, *Mediolanensis Archiepiscopus*, *& S. R. E. tituli S. Sabinæ Presbyter Cardinalis*, *& Sedis Apostolicæ Legatus*, invicto animo Catharorum hæresim impugnavit: concione enim contra hæreticos expleta, spiritum Deo reddidit, die 18. Aprilis 1176. Orationem illam quasi tunc temporis habitam, refert Ripamontius *tom. 2. Historiarum Ecclesiæ Mediolanensis*, *libro secundo*.

Galfridus Hardebius Anglus, *Augustinianus*, scripsit De perfectione Evangelicæ paupertatis libros duos contra Armacanum, qui dicebat, turpe esse Christianos sua voluntate mendicos esse.

Galfridus, *Monumethensis*, *ex Ord. S. Benedicti*, libro uno egit De Corpore & Sanguine Domini.

Gaspar Cardillo, *Hispanus*, *de Villalpando*, edidit Disputationes novem coram Patribus Concilii Tridentini adversus Petri Pauli Vergerii, Fabriciique Montani blasphemias. *Venetiis* 1567. Disputationes adversus triginta quatuor hæreticorum Augustanæ Confessionis protestationes. *Ibidem* 1564. Orationem, quod non sit Laicis permitendus Calix. *Extat in Concilio Tridentino editionis Lovaniensis*.

Gaspar Casalius, *Lusitanus*, *Ord. S. Augustini*, *Conimbricensis Episcopus*, scripsit De Sacrificio Missæ, & sacrosanctæ Eucharistiæ celebratione per Christum in Cœna novissima. De Cœna, & calice Domini, quoad Laicos, & Clericos non celebrantes. *Venetiis* 1563.

Gaspar de Castro S. Joannis, *Bononiensis Diœc. Dominicanus*, compilavit Summam copiosissimam adversus hæreses

Gaspar Contarenus, *Venetus*, *S. R. E. tituli S. Praxedis Presb. Card.* scripsit Epistolas duas ad Paulum III. de potestate Pontificis in usu Clavium, & compositionibus. *Extat in Biblioth. Rocaberti tom.* 13.

Gaspar Dietmanus, *Germanus*, scripsit De sacrosancto extremæ Unctionis mysterio. *Herbipoli* 1589.

Gaspar Fagol Dominicanus, *Ilerdensis*, scripsit De articulis Catholicæ fidei, & de Sacramentis Ecclesiæ.

Gaspar Francus, *Germanus* emisit Expositionem causarum, propter quas à sectis hæreticorum ad Catholicam Romanam Ecclesiam Deo adjuvante accesserit, una cum explicatione præcipuorum dogmatum, quæ hæretici conantur pervertere. *Ingolstadii* 1560. De ordinaria verorum Catholicorum Ministrorum vocatione. *Ibidem* 1571. Librum de puro Dei verbo, ac De Luce Evangelio, cum confutatione scriptorum Jacobi Andreæ, & Joannis Cœlestini hæreticorum, *Ibidem*. Orationem Aplogeticam pro professione fidei Orthodoxæ contra Martinum Kemnitium. Assertionem de externo, visibili, ac Hierarchico Ecclesiæ Catholicæ Sacerdotio adversus hæreticorum figmenta. *Coloniæ* 1675. Declarationem S. Tridentinæ Synodi de Canonicis Libris utriusque Testamenti contra examem Martini Kemnitii impii hæretici. De Catholico nomine sanctæ Christi Ecclesiæ insigni, & nota verissima. *Ingolstadii* 1584.

Gaspar Frasius, *Monachus S. Benedicti*, edidit Alphabetum Catholicum.

Gaspar Ibanez, *de Segovia*, Hispanice scripsit Dissertationes Ecclesiasticas pro honore antiquorum, Tutelarium, contra fictiones modernas. *Cæsaraugustæ* 1671.

Gaspar Juvenin, *Gallus Presbyter Oratorii*, duobus tomis edidit Commentarium historicum, dogmaticum de Sacramentis in genere & specie, contra antiquos & recentiores hæreticos. *Lugduni* 1705.

Gaspar

Gaspar Lechnerus, *Hallensis*, S. I typis edidit sub his titulis. Eutychi-Nestoriana ubiquitas, Theologica disputatione impugnata contra Theodorum Thummium Prædicantem Tubingensem *Ingolstadii* 1624. Theodorus Thummius in typo descriptus, seu confutatio libellorum Thummii de Papa Antichristo. *Ibidem* 1626.

Gaspar Macer, *Suffraganeus Ratisponensis*, evulgavit perversas Lutheri Expositiones Evangelii, è variis ejus libris collectas. *Monachii* 1555.

Gaspar Northusius, *Theologus*, edidit Libros tres sacrorum certaminum de vera Christi Ecclesia in terris. *Leodii* 1597.

Gaspar Querbamerus, *Germanus*, emisit Tabulam, in qua triginta sex contradictiones hæreticorum continentur de Communione sub utraque specie.

Gaspar Sasgerus, vel *Schatzgerus*, *Germanus*, *Ord. Min.* plurima scripsit contra Lutherum, aliosque illius temporis hæreticos præcipue contra Joannem Baronem Svvarsemberg.

Gaspar Scioppius, edidit Epistolam de veritate interpretationis, & sententiæ Catholicæ in ambiguis scripturarum locis, & controversis fidei capitibus, & de sua ad Catholicos migratione. Item Considerationes de Pseudo-prophetis nostri temporis. *Romæ* 1599. Commentarium de Indulgentiis. *Monachii* 1601. Scorpiacum, hoc est adversùs Protestantium hæreses remedium, ab ipsis Protestantibus scorpionibus petitum adversùs Jacobum Britanniæ Regem. *Moguntiæ* 1612. Apologeticum adversùs Ægidium Hunnium pro gemino de indulgentiis libro Cardinalis Bellarmini, *Monachii* 1601. Alexipharmacum regium felli Draconum, & veneno Aspidum. sub Philippi Mornæi Papatus historiæ abdito, oppositum. *Moguntiæ* 1612.

Gaspar Scoppus, *Germanus*, edidit Epistolam de variis fidei Catholicæ dogmatibus. *Ingolstadii* 1599.

Gaspar Sevenstern, *Groninganus*, S. I. scripsit Apologiam contra Divisburgenses Reformatos. *Coloniæ* 1668. Antiloquium super quæstione *Cur non vis fieri Catholicus, sicut majores fuerunt*. Pars 1. *Hannoveræ* 1669. Pars 2. *Coloniæ* 1670.

Gaspar Vlembergius, edidit Graves, & justas causas, cur Catholici perseverare debeant in communione veteris, ejusque veri Christianismi. Contra Evangelicos, & Calvinianos. *Coloniæ* 1590.

Gaudentius, scripsit De errore sectariorum hujus temporis. *Pisis* 1644.

Gaufridus Autisiodorensis. ex Abailardi discipulo Monachus Cistercienfis, scripsit Librum 1. contra eundem Abaillardum.

Gebardus Razenriedt, Germanus Razenriedensis, S. I. quàm plurima scripsit De Purgatorio, De Cœna, De Deipara, De Confessione auriculari, De Ecclesia, De potestate Pontificis in Ecclesiâ, &c. quorum omnium notitiam vide in Bibliotheca Scriptorum ejusdem Societatis.

S. Gelasius, *hujus nominis I. Pont. Max. Africanus*, scripsit Tractatum adversus Græcos. Dicta adversus Pelagianam hæresim. Libros duos adversus Arium hæresiarcam.

Gennadius, *Carthaginensis Episcopus*, scripsit Catholicæ fidei expositionem & verbi *Homousii* proprietatem contra Arianos.

Gennadius Constantinopolitanus, *Patriarcha*, scripsit Epistolam ad Metropolitanos, & ad Romanum Episcopum contra Simoniacos.

Gennadius, *Presbyter Massiliensis*, scripsit Librum de fide, sive Ecclesiasticis dogmatibus, & Lib. VIII. adversus omnes hæreses.

Gennadius Scholarius, scripsit De Primatu Papæ. *Extat in Bibliot. Rocaberti tom.* 13.

Gentianus Hervetus Aurelianensis, scripsit De actû & fraudibus Satanæ in abolendo sanctissimo Missæ Sacrificio. *Rhemis*. Apologiam contra hæreticos Calvini ministros. *Parisiis* 1564. Confutationem libri de signis sacris ab hæretico scripti. *Rhemis* 1556. Responsionem calumniis Joannis Ludovici Michaelis. *Ibidem*. Epistolas aliquas ministris hæreticis. Apologiam adversus Responsionem ministrorum hæreticorum, & nonnulla alia.

Georgius Amende, Bresdensis in Misnia, S. I. idiomate nativo edidit Librum, cui titulus Funiculus triplex de fidei controversiis. *Viennæ in Austria* 1615. Tres utiles interrogationes de Ecclesia Dei, & sacra Communione sub utraque specie. *Nissæ Silesiorum* 1622.

Georgius Birth, *Osnaburgensis*, Germanicè scripsit adversùs Osiandrum contra Judæos, & de immortalitate Animæ.

Georgius Bosquetus, edidit librum inscriptum Profligatio Hugonæorum hæreticorum.

Georgius Calderus, *Olomucensis*, scriptis suis impugnavit Confessionem Augustanam.

Georgius Cassander, edidit Consultationem de articulis religionis inter Catholicos, & Protestantes controversis.

Georgius Conæus, scripsit De duplici statu religionis apud Scotos. *Romæ* 1628. Assertiones Catholicas. *Ibidem* 1629.

Georgius Diaconus Metochita, *Magnæ Ecclesiæ Cartophylax*, scripsit Refutationem trium capitum à Maximo Planude editorum, Refutationem eorum, quæ scripsit Manuel Cretensis Nepos. *Extat in tom. 2. Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*.

Georgius Eberhardus, edidit Disputationem de SS. Divinæ Trinitatis Mysterio. *Dilingæ* 1588.

Georgius Ederus, *Frisingensis*, *Maximiliani II. Imperatoris Consiliarius*, scripsit De summa Trinitate. Pro fide Catholica. Evangelicam inquisitionem veræ & falsæ doctrinæ, contra impiam vulgi querelam. Methodum Catechismi Catholici. Malleum hæreticorum, ubi de variis notis, ac censuris falsorum dogmatum. *Ingolstadii* 1580.

Georgius Ernestus, *Oberdorffensis in Suevia*, S. I. Germanicè scripsit De vocatione ministrorum Acatholicorum Ecclesiæ contra Salomonem Lentium Prædicantem Ratisbonæ Lutherarum. *Ambergæ* 1630. Refutationem responsionis, quam ad librum priorem scripsit Salomon Lentius. *Straubingæ* 1631.

Georgius Gotbardus, edidit Orationes duas de bonorum operum, & Sacramentorum necessitate, adversùs hæreticos nostri temporis. *Ingolstadii* 1577. De Confessione. *Ibidem* 1579. Defensionem Ecclesiæ Catholicæ adversùs Jacobum Heerbrandi Pseudo-ministrum Tubingensem & contra Antonium Varnbuhlerum, Lutheranum. *Ibidem* 1586. Orationes, Disputationes & Præfationes, aliasque exercitationes, in quibus Tubingenses, aliique hæretici impudentiæ & impietatis convincuntur. *Ibidem* 1587. Partem primam Apologiæ pro defensione Ecclesiæ Catholicæ adversus Jacobum Heerbrandum & reliquos adversarios. *Ibidem* 1587.

Georgius Hilluinus, *Gallus*, patrio idiomate scripsit contra errores Lutheri.

Georgius Helin, *Germanus*, edidit Parallela Confessionis Augustinianæ & Augustanæ, opposita Parallelis cujusdam Ioannis Lutherani. *Friburgi* 1591.

Georgius Holzhajus, Germanus, S.I. scripsit. De verà Christi Ecclesia. Colloquium, utrùm in Neo-Evangelicorum Germanicis Bibliis verbum Dei purum, & incorruptum reperiatur. *Ingolstadii* 15-7.

Georgius Laderus, *Germanus*, edidit Aureum vellus Christianæ Civitatis. De forma antiquissimæ, Propheticæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, cum utriusque seculi status religionis comparatione. *Ingolstadii* 1579.

Georgius Lautherius, *Suevus*, edidit Refutationem falsæ gratulationis Jacobi Andreæ, hæretici, quòd Concionatores, & Doctores Bavariæ Lutheranam doctrinam receperint. Germanicè. *Monachii* 1569. De Sacrificio Missæ 1565.

Georgius Pachimeres, *Græcus*, edidit Opusculum & Epistolam ad Nicolaum Scelingiam de Processione Spiritus sancti. *Extat in tom. 1. Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*.

Georgius Poth, *Germanus*, S. I. Germanicè scripsit Refutationem sermonis revocatorii Andreæ Vvigandi Apostatæ. *Moguntiæ* 1671.

Georgius Scholarius, ſcripſit de Proceſſione Spiritus ſancti ad Comnenum Magnum Trapezunti Regem.

Georgius Steubius, *Germanus*, ſcripſit De Summo Pontifice Romano Chriſti in terris Vicario, B. Petri ſucceſſore. *Dilingæ* 1589.

Georgius Trapezuntius, ſcripſit ad Joannem Cuboclesium de Proceſſione Spiritus ſancti. Ad Cretenſes de eadem Proceſſione. De una ſancta Catholica Eccleſià. *Extat tom.2. Græciæ Orthodoxæ Allatii*.

Georgius Tyskevicius, *Polonus*, S. I. inter alia ſcripſit Theologiam Antilogicam Lutheranorum, & Antiologiam Theologicam Calviniſtarum, ſive contradictiones de rebus fidei, quas Lutherani & Calviniſtæ in ſuis propoſitionibus concordes, diſcordes admittunt. *Cracoviæ* 1624.

Georgius Vicellius, *Germanus*, ſcripſit De controverſis fidei adversùs Juſtum Jonam. Longum eſſet hic omnia retexere, quæ vir doctiſſimus, & Orthodoxus contra hæreticos novatores ſcripſit ad Catholicæ fidei defenſionem, præſertim contra Lutheranos. Qui plura cupit, legat Elenchum ejus operum apud Antonium Poſſevinum in Apparatu ſacro.

Gerardus de Fracheto, *Ordin. Præd.* ſcripſit De poteſtate Eccleſiæ ſuper hæreticos.

Gerardus Janſenius, edidit Tractatus decem de Eccleſiæ veritate & authoritate. *Coloniæ*. 1576.

Gerardus Lorichius, *Germanus*, edidit Theſes profeſſionis Catholicæ cum indicio hæreſum, ſchiſmatum, aliorumque errorum à Catholicis fugiendorum. 1541. De Sacrificio Miſſæ propagando.

Gerardus, *Senenſis*, *Auguſtinianus*, inter alia ſcripſit De Beguardorum erroribus.

Germannus, *cognomento non notus*, *ex Ord. Min.* ſcripſit Centurias inſignium mendaciorum Lutheranorum, aliaque multa.

Germanus II. Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſcripſit adversùs eos, qui aſſerunt dæmones, & impios poſt multa ſecula veniam conſecuturos, & adversùs hæreſim Bogomilorum.

Gerochus, *Præpoſitus Beicherſpergenſis in Bavaria*, ſcripſit contra Folmarum. *Extat in Bibliot. PP. Lugdun.*

Gezo, *Monachus*, ſcripſit De Corpore, & Sanguine Domini. *Extat in Muſæo Italico Mabilonii t. 1. par. 2.*

Gilbertus Crab, *Scotus*, ſcripſit De integritate B. Mariæ ſemper Virginis.

Gilbertus Criſpinus, *Monachus Beccenſis*, *Ord. S. Benedicti*, ſcripſit De fide Eccleſiæ contra Judæos.

Gilbertus Genebrardus, *Gallus*, *ex Monacho S. Benedicti Aquenſis Archiepiſcopus*, ſcripſit Libros tres de ſancta Trinitate contra hujus ævi Trinitarios. Antitrinitarios, & Authotheanos. *Pariſiis* 1569. Reſponſionem ad Jacobum Schegkium Schorndorffenſem. *Ibidem* 1575. Ad Lambertum Danæum vitiantem doctrinam de SS. Trinitate Sabellianiſmo. *Ibidem* 1581. Contra Joſephum Albonem, Davidem Kimhium, & alium quendam Judæum oppugnantes articulos fidei Chriſtianæ. *Ibidem* 1566. Contra Politicos noſtri temporis. *Ibidem* 1589. Quadrageſimam, ſive de hæreſibus, & blaſphemiis Calviniſtarum. Symbolum Nicænum & Conſtantinopolitanum commentariis explicatum, & vindicatum ab impura doctrina Trinitariorum, Calviniſtarum & Ubiquetariorum. De duabus in Chriſto naturis, & unica perſona adversùs Semi-Neſtorianos Genevenſes, & Semi-Eutychianos, ſive Ubiquetarios Genevenſes. De antiquitate Eccleſiæ. De Antichriſto, & ejus regno contra Laſicium Craſſum. De ſpiritu ſancto adversùs Trinitarios Tranſylvanos, & alia quàm plurima, quæ apud Poſſevinum lector videre poterit.

Gilbertus Rouſſeau, *Turonenſis*, S. I. Gallicè edidit Probationem invocationis Sanctorum intra priora ſecula Eccleſiæ. *Burdigalæ* 1624.

Gisbertus Coquius, ſcripſit opus prænotatum Hobbes Elenchomenos ſive Vindiciæ pro Lege, Imperio, & Religione, contra Tractatus Thomæ Hobbeſii De Cive,

ve, & Leviathan. Hobbesianismi anatome. *Ultrajecti* 1680.

Gisalbertus, Anglus, S. Benedicti, Monachus, scripsit adversùs Judæos.

Godefridus Adriel, Germanus, edidit Librum inscriptum Hyperaspistes, sive Depulsio blasphemiarum, quas Calvinus evomerat contra Rosarium B. Virginis Mariæ. *Herbipoli* 1588.

Godefridus Vvandelman, Amstelodamensis, S. I. abjurata hæresi scripsit claram, & rectam demonstrationem Ecclesiæ Christi. *Mechliniæ* 1647. Responsiones aliquot ad libellos hæreticorum.

Gonsalvus Ponce de Leon, sive *Gonzales, Hispalensis*, edidit Responsionem ad librum Leonardi Vvaramundi Calviniani. *Romæ* 1585. Defensionem Rosarii contra hæreticos.

Gonsalvus Rodericus., Lusitanus, S. I. scripsit Lusitanicè librum De Abassinorum erroribus, & Romanæ fidei veritate.

Gramineæ cuidam adscribitur liber De vigil is a tium, & sanæ Theologiæ Divinæ thesaurus Orthodoxus, & Consensus Ecclesiæ Catholicæ in controversia fidei de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento adversùs Calvinum, & reliquos Sacramentarios, ac illos etiam, qui ubiquitatem in corpore Christi statuunt. *Coloniæ* 1575.

Gratia Deus, Asculanus, ex Ord. Præd. scripsit contra Judæos.

Gratianus Monfortius, Gallus, Capuccinus emisit librum controversiarum fidei, inscriptum Tarantula Simiæ Genevensis, contra Christophorum Guenard apostatam hæreticum. *Apud S. Michaelem in Lotharingia*. 1620.

S. Gregentius, Archiepiscopus Tephrensis in Græcia, scripsit Disputationem cum Herbano Rabbino Judæo.

S. Gregorius III. Pont. Max. natione Syrus, & S. Benedicti Monachus, scripsit contra Leonem, & Constantinum Imperatores.

Gregorius Acindynus, Græcus edidit opusculum De essentia & operatione Dei, in Libros duos, adversùs imperitiam Gregorii Palamæ, & aliorum Græcorum.

Gregorius Bergomensis Episcopus, & Monachus Vallumbrosanus, scripsit volumen De veritate Corporis Christi contra hæreticos.

Gregorius Bæticus, scripsisse dicitur Librum de fide contra Arianos. Non desunt tamen, qui asserant opus illud non esse ejusdem Gregorii, sed Faustini Presbyteri Luciferiani.

Gregorius Cortesius, Mutinensis, ex Monacho Benedictino, & Abbate Montis Casini S. R. E. tituli S. Cyriaci Presb Cardinalis, edidit Librum, quo probat, quòd S. Petrus fuerit Romæ. *Venetiis* 1573.

Gregorius Cyprius, Græcè scripsit adversùs Joannem Beccum Librum inscriptum Sanctæ Synodi. *Coloniæ* 1536.

Gregorius Diaconus Metochita, nisi fortè sit *Georgius*, de quo supra, scripsit Græce De processione Spiritus sancti. *Extat MS. in Vaticana*.

Gregorius de Faventia, Dominicanus, scripsit Volumen grande contra hæreses sui temporis.

Gregorius Martinus, Anglus, scripsit lingua Anglicâ De schismate, ubi docet non licere Catholicis in Anglia interesse orationibus, & concionibus hæreticorum. Detectionem corruptelarum hæreticarum in versionibus Bibliorum publicè editas à Tindallo, & aliis hæreticis.

S. Gregorius Nazianzenus Episcopus, veritatis Catholicæ assertor invictus, scripsit adversùs Eunomianos, De fide Nicænæ Synodi, & contra Arianos.

Gregorius Novalius, Augustinus, ex Ord. Præd. inter alia scripsit Volumen adversùs hæreticos.

Gregorius Nunnius Coronel, Lusitanus, Ord. S. Augustini, edidit Libros decem De vera Christi Ecclesiâ. *Romæ* 1594.

S. Gregorius Nissenus Episcopus, S. Basilii Magni frater, & in fide Catholica propugnanda comes individuus. scripsit contra Apollinarem. Tractatum adversùs Græcos ex communibus Notionibus. De Trinitate adversùs Judæos Contra Eunomium. Contra Manichæos.

Gregorius Protosyncellus, Patriarcha

cha Constantinopolitanus, scripsit ad Imperatorem Trapezuntium De additione facta in Symbolo per Latinos. *Extat in tom. 2. Græciæ Orthodoxæ Allatii.*

Gregorius Rosessius, Germanus S.I. plura scripsit adversus Osiandrum hæreticum, typis edita *Ingolstadii*.

S. Gregorius Thaumaturgus, *Neocæsareæ Episcopus*, scripsit Expositionem fidei adversus Elianum, sive XII. capita fidei, & Anathematismos. *Parisiis* 1622.

Gregorius de Valentia, *Hispanus*, S.I. scripsit De fide Catholica. De Ecclesia, Romano Pontifice, De Scriptura, De Traditionibus, De Conciliis. De sanctissima Trinitate. De vera Christi majestate & præsentia contra Lutheranos Ubiquistas, præcipuè Schmidelinum. De rebus controversis in materia Sacramentorum, & de eorum numero, & efficacia. De reali Christi præsentia in Sacramento Eucharistiæ, & alia multa his similia, quorum copiosiorem indicem dabit Bibliotheca ejusdem Societatis.

Grosteadus, *Anglus*, scripsit De articulis fidei, & fide Catholica. De pœnis Purgatorii &c.

Gualterius Gravius, *Ruysius*, *Dominicanus*, scripsit contra Lutherum, & etiam Apologiam adversùs libros Erasmi de Confessione, & de usu carnium.

Gualterius Daniel, *Monachus*, scripsit librum 1. De Virginitate Beatæ Mariæ.

Gualterus Dysse, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit contra Vvicleffistas & Lothardos.

Gualterus Hilton, *Cartusianus*, *Anglus*, scripsit Librum 1. pro sacris Imaginibus.

Gualterus Hunte, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit adversùs errores Græcorum librum 1. De authoritate Ecclesiæ.

Gualterus Paulus, *Belga*, S.I. edidit Controversias disputatas per secula, quibus natæ sunt hæreses.

Gualterus, *Prior S. Victoris Parisiensis* scripsit opus cum hoc titulo Contra quatuor Labyrinthos Franciæ, seù contra quatuor Petros Theologos Lombardum, Abaelardum, Comestorem, & Pictaviensem. *MS. in dicta Bibliotheca.*

Guernerus, sive *Vernerus*, *Cartusianus*, edidit De Venerabili Eucharistiæ Sacramento, & de Missarum valore. *Coloniæ* 1535.

Guilbertus, sive *Gilbertus*, *Gallus Monachus Flaviacensis Ord. S. Benedicti*, edidit Tractatum de incarnatione Domini contra Judæos, & De veritate Corporis Domini.

Guido, *Abbas Aretinus*, *Monachus S. Benedicti*, & *Abbas Eremi S. Crucis de Avellana* scripsit de Corpore, & Sanguine Domini contra Berengarium.

Guido Hollandus, *Lingonensis* S.I. scripsit patria linguâ De immortalitate Animæ.

Guido Parsinianus Carmelita, *Elnensis Episcopus*, scripsit De hæresibus ad Card. Albanensem. *Parisiis*.

Guido Terrena, seù *Terreni Catalanus*, *ex Priore Generali Carmelitarum Majoricanus Episcopus* scripsit Summam de hæresibus, & earum confutationibus. *Coloniæ* 1631.

Guidottus de sexto, *Bononiensis*, *ex Ord. Præd.* scripsit Volumen insigne adversùs hæreses sui temporis.

Guillus de Fileo, *Vicentinus*, *Dominicanus*, scripsit Summam Theologicam adversùs hæreses. MS.

Guilielmus Abbas S. Theodorici ex Monacho Cluniacensi, *factus Cisterciensis in Signiacensi Monasterio*, plurima scripsit, inter quæ Librum 1. adversùs Gilberti Porretani errores. Libros tres contra Petrum Abailardum. De erroribus Guilelmi de Conchis.

Guilielmus Alanus, *Anglus*, *S.R.E. titul. S. Martini Presbyter Cardinalis*, scripsit Justitiæ Anglicanæ confutationem, seù De intentione Papæ in erigendis Seminariis, contra librum ab hæreticis in lucem emissum sub nomine Justitiæ Anglicanæ. Librum de Sacramentis, in quo probat contra Bohemos nullam dari necessitatem communicandi sub utraque specie. Linguâ etiam Anglica adversùs hæreticos De Purgatorio. De oratione pro defunctis. De authoritate Sacerdotum per sacramentum Pœnitentiæ. De indulgentiis Pontificiis. Librum

ad

ad perfecutores Anglos contra calumnias hæretico um. De Sacramento Euchariftiæ, & de Sacrificio Miffæ.

Guilielmus Affchendorff, Vveftphalus S. I. edidit Germanice Defenfionem trium caufarum, quas pro fua converfione Statuarius Ofnaburgenfis ad luxerat, Contra Refutationem Vvolfangi Helmici, Lutherani. Antiquam idem contra Joannem Van Munfter fectarium.

Guilielmus Baillius Gallus, S. I fcripfit contra Pfeudo-minitros, inter quæ Gallicè Compendium controverfiarum noftri temporis. *Burdigalæ* 1609.

Guilielmus Beyer, edidit Tractatum de Hierarchia Ecclefiaftica, ac Præeminentia Sacerdotii. *Antuerpiæ* 1666. De Sacramento Confirmationis. *Ibidem* 166[illegible].

Guil[illegible] Bra[illegible]bæus, *Limburgenfis* S. I. fcripfit De veritate Corporis Chrifti in Euchariftia.

Guilielmus C[illegible]pianus, *Anglus* [illegible] fcripfit contra Do[illegible] [illegible] De d[illegible] Catholica circa [illegible].

Guiliel[illegible] Eif[illegible]: [illegible] fcripfit De Romanis [illegible] adverfus novam hiftoriam Magdeburgenfium. *Mo[illegible]* 1588.

Guilielmus Lacæus, *Anglus Eba[illegible]enfis*, S. I. fcripfit Anglice contra hærefim Socinianam, tunc in Anglia graffantem. 1629.

Guilielmus de Londsbeeve, *Belga*, S. I. edidit Controverfias quafdam contra Jacobum Laurentium. Prædicantem Amftelodamenfem, *Antuerpiæ* 1651. Refutationem duplicem quinquennalis fcripti ejufdem Jacobi De præfentia Corporis Chrifti in Euchariftia. *Ibidem* 1642. Rationabilem exigentiam ab hæreticis ut probent fua Biblia effe Verbum Dei. *Ibidem* 1640. Originem & progreffum novæ Reformationis. *Ibidem* 1664.

Guilielmus Melonius, *Dublinenfis*, S. I. edidit Anglicè Replicam contra Refponfionem Usheri pro antiquitate dogmatum fidei Romanæ. *Duaci* 1608.

Guilielmus Vvrigthus, *Anglus*, S. I. fcripfit Anglice pro fide Catholica in Joannem Vvhitum miniftrum Calvinianum. *Audomari* 1613. Contra N. E. ejufdem farinæ miniftellum *Ibidem* 1622. Contra eundem N. E. Catholicos fidei Romanæ poffe falvari, ex teftimoniis 24. præcipuorum hujus temporis hæreticorum. *Ibidem*. 1623. Contra Proteftantes. *Ibidem* 1622.

Guillelmus Amidanus, *Cremonenfis*, *ex Priore Generali Ord. S. Auguftini*, *Novarienfis Epifcopus*, inter alia fcripfit De authoritate Apoftolica juffu Joannis XXII. Pont. Max. adverfus errores Marfilii de Padua, & Joannis de [illegible] librum cui titulus. *Reprobatio fex errorum &c.*

Guillelmus de Campellis, *ex Epifcopo Catalaunenfis Monachus Cifterciensis*, fcripfit [illegible] i fignem ad Innocentium [illegible] Summum Pontificem con[illegible] Petri Abailardi [illegible] difcipuli fui.

Guillelmus. *Diaconus ex Judeo*, fcripfit Opus bellorum Domini contra Judæos, & Sadducæos Judæorum hæreticos, libris duobus.

Guillelmus Jordanus, *ex Ordin Præd.* fcripfit adverfus Vvicleffi pofitiones.

Guillelmus Reminugtonus, *Anglus*, *ex Ord. Cifterctienfi*, fcripfit Librum unum contra Vvicleffiftas.

Guillelmus Singletonus, edidit Difcuffionem decreti magni Concilii Lateranenfis, de poteftate Ecclefiæ in temporalibus. *Moguntiæ*. 1613.

Guillelmus Sudrè, *Gallus*, *Dominicanus*, fcripfit De Myfteriis Sanctæ Crucis, & plures epiftolas in caufis fidei.

Guillelmus Vvodfordius. *Anglus*, *Minorita*, fcripfit opus infigne adverfus 18. articulos Vvicleffi. *Coloniæ* 1535.

Guillelmus Affonlevilla, *Belga*, edidit librum, qui infcribitur Atheomaftrix, five adverfus religionis hoftes univerfos, differtatio. *Antuerpiæ* 1599.

Guillelmus Berthon. *Anglus*, fcripfit Determinationes in Vvicleffum, & De ejus jufta damnatione.

Guillelmus Byntræ. *Carmelita*, edidit

dit Librum Teologicarum determinationum, & Defensorium paupertatis.

Guillelmus, Claraevallis Monachus scripsit De SS. Altaris Sacramento.

Guillelmus Damasi, Lindanus, Dordracensis, Ruraemondensis Episcopus, edidit Panopliam Evangelicam. Apologeticum ad Germanos pro religionis Catholicae pace. Plura alia publici juris fecit vir doctissimus, & Orthodoxae fidei zelantissimus, quorum indicem copiosum videbit lector in Apparatu sacro Possevini, ubi & multa notantur, quae nundum lucem aspexisse creduntur.

Guillelmus Gallus, Parisiensis Episcopus, inter alia scripsit Censuram detestabilium aliquot errorum contra Catholicam veritatem.

Guillelmus Nottinghamus, Anglus ex Ord. S. Francisci, scripsit, contra errrores Pelagii *MS. in Collegio Mertonensi*.

Guillelmus Reginaldus, Anglus, Anglico idiomate edidit De venerabili Sacramento Eucharistiae contra Robertum, Brucaeum, Scotum, ejusdem sanctissimi Sacramenti impugnatorem. Alium librum inscriptum Calvino-turcismus. 1593.

Guillelmus Rimston, Monachus, scripsit Dialogum adversus Vvicleffistas, & Conclusiones Catholicas.

Guillelmus Rossaeus, scripsit De justa Reipublicae Christianae in Reges impios, & haereticos authoritate. *Antuerpiae* 1592.

Guitmundus Normannus, Italus, ex Monacho Coenobii S. Andreae, Aversanus Episcopus, scripsit contra errores Berengarii. De Corpore & Sanguine Domini. De SS. Trinitate. De Christi Humanitate, ac Corporis & Sanguinis Domini veritate Confessionem.

Gundisalvus de Villa Diego, scripsit Tractatum de haereticis, sive contra haereticorum pravitatem. *Salmanticae* 1519.

Gustavus Lobreman, edidit librum inscriptum Perpetuitas fidei Catholicae. *Romae* 1698.

H

HAdrianus I. Pont. Max. sive Adrianus, Romanus, scripsit ad Leonem Imperatorem, & ejus filium Constantinum librum unum pro venerandis Imaginibus Domini, & Sanctorum, quas adorandas & venerandas esse definitiva sententia stabilivit. Sub hoc Pontifice habitum est etiam anno 787. Concilium Nicaenum secundum, septimum Oecumenicum contra Iconomachos, sive Imaginum impugnatores.

Haimo Halberstatensis Episcopus, scripsit De Corpore & Sanguine Domini. *Extat in Spicilegio Dacherii tom.*12.

Hanardus Camerius, Germanus, scripsit pro Romano Pontifice, adversus fallaces Vvolfgangi Martii ineptias. *Coloniae* 1569.

Hanco Totteman, Frisius, edidit Orationem contra Arianos & Sabellianos de Trinitate.

Harigerus, Abbas Laubiensis, Ord. S. Benedicti, plura congessit ex SS. PP. scripta de Corpore & Sanguine Domini adversus Ratbertum.

Harmenopulus, Graecè scripsit De fide Ortodoxa.

Henricus Angliae Rex, hujus nominis VIII. antequam in haeresim, & schisma prolaberetur, scripsit pro Romano Pontifice adversus Lutherum. Ejus opus manuscriptum servatur in Bibliotheca Vaticana.

Henricus Blyssenius, Coloniensis, S. I. edidit Defensionem assertionum Theologicarum de vera & sacrosancta Christi quam habet in terris Ecclesia militante, contra disputationem oppositam Herbandi Tubingensis haeretici, *Ingolstadii* 1577. Tractatum de uno, geminoque sacrae Eucharistiae synaxeos salubriter percipiendi ritu, & usu contra gravissimos adversariorum errores. *Ibidem* 1585.

Henricus de Castro Marciano, Monachus Cisterciensis, ex Abbate septimo cla-

Clarevallis, ab Alexandro III. creatus Episcopus Cardinalis Albanensis, & Legatus missus ad retundendam vesaniam Catharorum & Albigensium, quæ compescuit, scripsit inter alia Orationem insignem, in qua amarissimè deplorat dictorum hæreticorum obstinationem.

Henricus Fitzsiman, Dublinensis, S.I. Anglicè scripsit Libros duos adversus Joannem Riderum Pseudo-ministrum in Hibernia. 1612. Latinæ vero edidit Britannomachiam in plerisque & fidei fundamentis, & fidei articulis diffidentium. *Duaci* 1614.

Henricus Gorrichen, Germanus, edidit Tractatum de temerario judicio Hussitarum circa potestatem Papæ.

Henricus de Hassia, Augustinianus, scripsit Tractatum de Clavibus. De Indulgentiis, & potestate Ecclesiæ.

Henricus Helmesius, Germipolitanus. ex Ord. S. Francisci, scripsit adversùs Captivitatem Babylonicam Lutheri. *Parisiis* 1553.

Henricus Institor, Germanus, Dominicanus, script contra hæreses. Contra negantes Eucharistiam esse verum Sacramentum, & contra dicentes adorandam esse sub conditione. De potestate Papæ contra Antonium Rosellium Patavinum. *Venetiis*.

Henricus Halteisen, Germanus, ex Ord. Præd. edidit Orationem, quam habuit in Concilio Basileensi, in quo per tres dies refutavit tertium articulum Bohemorum, De libera prædicatione Verbi Dei, quam proposuit per biduum Udalricus Presbyter Orphanorum. *Ejus disputatio est apud Henricum Canisium t. 4. part. 2. antiq. lection.*

Henricus Kircker, Germanus, S.I. edidit Germanicè opus prænotatum Pretiosum a vili, seu Exterminationem doctrinæ Luthericæ contra Ursinum sectarium. *Coloniæ* 1665.

Henricus Lamparter, Lucernensis, S.I. Germanice scripsit Librum aureum, sive defensionem fidei Catholicæ adversus Jacobum Reihingum. *Monachii* 1624.

Henricus de Langestein, Germanus, Augustinianus, edidit Librum unum contra quemdam Vviclefistam.

Henricus Marionouvensis, Germanus, Carmelita, scripsit Librum unum contra Simoniacos.

Henricus de Noris, Veronensis, Augustinianus, S. R. E. Presbyter Cardinalis edidit Historiam Pelagianam, in qua Pelagii errorum justa damnatio exponitur. *Patavii* 1673.

Henricus Penneterius, ex ministro hæretico factus Catholicus, scripsit contra ministros hæreticos Genevenses.

Henricus Ressay, Lotharingus, S.I. scripsit Crisin Orthodoxam de falso hæreticorum criterio.

Henricus Sedulius, Cliviensis, Ord. Min. edidit Præscriptiones adversus hæreses. *Antuerpiæ* 1604.

Henricus Storing, edidit opus cum hoc titulo Divi Athanasii doctrina de æterno Dei Verbo. *Kilonii* 1673.

Henricus Viti, scripsit De descensu Christi ad inferos ex Symbolo Apostolorum & sacris Scripturis. *Antuerpiæ* 1685.

Henricus Vvangnereck, Monacensis, S.I. scripsit De creatione animæ rationalis contra Prædicantes Augustanos, traducis assertores. Tractatum de Traduce. Vindicias Politicas adversus Pseudo politicos, & Gasparem Scioppium. *Dilingæ* 1636. Vindicias motivorum fidei Catholicæ, quibus Christophorus Besoldus ad eam perductus est. Germanicæ. *Augustæ* 1643. Antitheses Catholicas de fide, & bonis operibus, articulo IV. VI. XX. Confessionis Augustanæ oppositas. Latinè. *Dilingæ* 1645.

Heraclianus Chalcedonensis Episcopus, scripsit adversùs Manichæos,

Herbordus è Pannonia oriundus, ex Ord. Præd. scripsit Librum contra hæreses.

Hermannus Bosendorff, Monasteriensis, S. I. edidit Apodixes tres Blasphemiarum Ecclesiæ Calviniticæ contra tres primos Symboli Catholici articulos, adversùs Conradum Vorstium. Apodixim, Calvinistas non esse Lutheranorum fratres, adversùs Apologeticam disputationem Conradii Vorstii de Augustana Confessione. Detectos errores errorum Pontificiorum circa primos Symboli articulos, à Conrado Vorstio disputationi appen-

pensorum. *Moguntiæ* 1608. Stellulam Catholicæ Orthodoxæque fidei ad Septentriorem tenebricosi Iacobi Reneccii Prædicantis Hamburgensis oppositam. *Coloniæ* 1614.

Hermannus de Campo, Vvestaphalus. ex ordine Cistercensi, scripsit librum unum de Potestate Papæ & Concilii. Librum unum de schismate.

Hermannus Cingallus, edidit opus cum hoc titulo, Scriptura sanctæ Trinitatis revelatrix. *Goudæ* 1678.

Hermannus Hugo, Bruxellensis, S.I. edidit De verâ fide capessenda, contra Balthasarem Meisnerum Lutheranum & Henricum Braudium Calvinistam. *Antuerpiæ* 16 o.

Hermannus Thiræus Germanus, S.I scripsit, seu confutavit Confessionem Augustanam. *Dilingæ* 1567. Sex millia dubia ex Confessione Augustani & duo millia irregularitatum, quibus Lutherani Prædicantes implicantur.

Hermannus Vill.. us Germanus edidit Disputationes Ubiquitisticas contra Prædicantes Prutenicas. *Augustæ* 1:34.

Hermingerius, ... valdenses, ut videre est ap. ...

Hermias Philosophus, scripsit irrisionem Gentilium Philosophorum. *Extat in Biblioth. PP. Lugdun. tom. 4 pag* 180

S. Hieronymus. Presbyter. Doctor maximus, Ecclesiæ Catholicæ ... tum pulcherrimum, Orthodoxæ veritatis assertor invictus Monachorum decus hæreticorum malleus, ... gulare sui temporis oraculum, scripsit contra Origenem Jovinianum, Helvidium Vigilantium, Pelagium aliosque tunc grassantes hæreticos.

Hieronymus Armenini, Dominicanus, & contra hæreticam pravitatem Inquisitor, scripsit contra Tiberium Calaorum, qui inter ceteras hæreticas propositiones, quas in Italia defendebat. proposuerat Diluvium Noe ex stellarum observatione præcognosci potuisse.

Hieronymus Bolsecus, Parisiensis Medicus, Calvinista, & familiaris Calvini, eius hæresi abjurata Catholicam fidem amplexatus, detexit (eorum vitis publicatis) nequitias Calvini, Zuingli, Lutheri & Oecolampadii.

Hieronymus Capelli, Salutiensis, Ord. Præd. scripsit adversùs hæreses sui temporis.

Hieronymus Donatus, Patritius Venetus scripsit Apologeticum ad Græcos de Principatu Romanæ Sedis Apostolicæ *Romæ* 1525. De Processione Spiritus sancti,

Hieronymus Emserus, Suevus, scripsit De Canone Missæ adversùs Zuinglium. De sanctissimo Altaris Sacrificio contra Lutherum. *Coloniæ* 1532.

Hieronymus de Sancta fide, ex Hebræo Christianus, Judæis acerrimæ persequens, edidit Commentarium duobus libris distinctum, contra Judæos.

Hieronymus de Forumvitis, Ord Præd. Episcopus Belli castrensis, scripsit De immortalitate animæ.

Hieronymus Gratianus à Matre Dei. Hispanus Vallisoletanus Carmelita Discalceatus, edidit librum prænotatum Lamentationes miserabiles status Atheistarum sui temporis. *Bruxellis* 1611.

Hieronymus de Hippolyto, Neapolitanus, Ord Præd. ac Episcopus Placentinus scripsit De necessitate bonorum operum adversus Zuinglium. *Neapoli* 1529. Librum de veritate Sacramenti Altaris. *Ibidem* 1539.

Hieronymus Larensis, Ord. Servorum, scripsit De immortalitate Animæ contra infideles. De veritate Catholicæ fidei adversùs Lutherum. Quadragesimale, in quo contra hæreticos agitur de Sacramentis, Pœnitentia, Confessione, libero arbitrio, &c.

Hieronymus Mulman, prius Lutheranus deinde Catholicus & S.I. Professus edidit Mysterium fraudis Prædicantiæ. *Coloniæ* 1641. Clavim absolutionis sacramentali. *Ibidem* 1653. Levem correctionem Dor echæi ectarii Argentoratensis. *Ibidem* 165.. Notas in Epistolam ... Baronis Dani, Romæ conversi. *Ibidem* 1652. Catholicæ fidei speculum contra Matthiam Hoe Lipsiensem super ... Germanice. *Ibidem* 1656. Insolubilem demonstrationem, quod ministri Acatholici nequeunt habere verum sensum Scripturæ sacræ. *Ibidem* 1554.

Cen-

Censuram disquisitionis de Ecclesia, & Babylone contra Joannem Cochlum. *Ibidem* 1659.

Hieronymus Mutius, *Justinopolitanus*, Latinè scripsit De Romana Ecclesia. *Extat in Bibliot. Rocaberti t.* 13. Edidit etiam Mendacia Ochiniana. *Venetiis* 1551. Contra Paulum Vergerium, Franciscum Bettum, aliosque hæreticos.

Hieronymus Muzzarellus, *Bononiensis*, *Dominicanus*, scripsit Tractatum adversus hæreses, & De authoritate Papæ.

Hieronymus Niger, *Fossanensis*, *Augustinianus*, edidit De admirando Mysterio, & Christo adorando in Eucharistia. Contra Vualdenses.

Hieronymus Osorius, *Episcopus Sylvensis*, scripsit De Religione libros tres, in Gualterum Haddonum Anglum. *Coloniæ* 1595.

S. Hieronymus Pragensis Theologus & Eremita Camaldulensis, *qui Lituanos ad fidem Christianam reduxit*, scripsit Librum unum contra hæreticos. Contra errores Grecorum librum 1. De Corpore Domini lib. 1. *MS. in Eremo Camaldulensi*.

Hieronymus de la Rua, *Toletanus*, edidit Controversias Theologicas, Positivas & Scholasticas. *Romæ* 1584.

Hieronymus Savonarola, *Ferrariensis*, *Ord. Præd.* edidit opus De triumpho Crucis, seu De fidei Christianæ veritate.

Hieronymus Seripandus S. R. E. tit. S Susannæ Presb. Cardinalis, *& ad Concilium Tridentinum Legatus*, *Augustinianus*, scripsit Quæstiones 67. adversus hæreses hujus seculi libris tribus. De hominis justificatione. De peccato originali. Commentaria in Epistolas ad Romanos, & Galatas, in quibus hæreses doctissimè impugnantur. *MS. Neapoli in Bibliot. S. Joannis de Carbonaria*.

Hieronymus Soccherius, *Gallus*, *ex Monacho Cistercensi*, *a Pio V. creatus Presbyter Cardinalis tituli S. Matthæi in Merulana*, scripsit Controversias contra nostri temporis hæreses. *MS. in Claravalle*. s

Hieronymus Stephanovuscki, *Polonus*, *S. I.* scripsit Polonicè Terminum contra Protestationem ministri cujusdam Evangelici, seu Responsionem ad quadruplicem Tractatum contra Primatum S. Petri, & ejus successoris Pont. Max. *Vilnæ* 1599. Censuram disputationis Vilnensis per Danielem Mikolajevucki editæ, seu Defensionem veritatis ac integritatis ejus editionis, quam Catholici de disputatione illa vulgarunt, Responsionem præcipuarum narrationum Evangelicarum, à ministris, qui se Evangelicos nominant, propositarum.

Hieronymus Torres, *Hispanus*, S.I. edidit contra hæreticos Confessionis Augustanæ Confessionem Augustinianam, 4. libris distributam. *Dilingæ*. 1568. Contra Bidembahium hæreticum. Confutationem Agendæ cujusdam Ecclesiasticæ à Lutheranis confarcinatæ.

Hieronymus Trevisanus, *Venetus*, Ord. Præd. scripsit De Primatu summi Pontificis, & De unitate Ecclesiæ adversus hæreticos.

Hieronymus Xaverius, *Navarrus*, S. I. scripsit Librum de Mysteriis fidei Christianæ, inscriptum Fons vitæ, adversùs sectas Infidelium, præsertim Mahumetanorum.

Hilarion Monachus, *Græcus*, scripsit Orationem dialecticam De pane Græcorum Mystico, & Latinorum Azymo. *Extat in tom. 2. Græciæ Orthodoxæ Allatii*.

Hilarius, *Arelatensis Episcopus*, *B. Augustini discipulus*, ad eundem scripsit Epistolam de Prædestinatione, adversus Pelagianos. Epistolam unam ad Germanum contra hæreses.

Hilarius à S. Augustino, *Hispanus ex Castella veteri*, *Carmelita discalceatus*, edidit Librum inscriptum Vox tubæ Angeli lucis, ad revocandum e Calvinianis tenebris ad regionem Catholicæ veritatis, quendam à Catholica religione Apostatam. *Bruxellis* 1635.

S. Hilarius Pictavorum Episcopus, scripsit De Trinitate libros duodecim contra Arianos.

Hincmarus, ex Monacho S. Dionysii Archiepiscopus Rhemensis, scripsit contra Gothescalcum Prædestinatianum hæreticum.

Hippolytus Candidus, *Cartusianus*

Neapolitanus, scripsit De Regno Christi quod est Sancta, Catholica, & Apostolica Ecclesia. De ejus generali Vicario. De ipso Regno Ecclesiæ, & Primatu. *MS. Neapoli*.

Hippolytus Chizzola, *Brixiensis*, *Canonicus Regul. Lateranen.* Italicè scripsit Responsionem ad Paulum Vergerium hæreticum. *Venetiis* 1560.

S. Hippolytus Martyr, *& Metropolitanus Arabiæ*, scripsit contra Marcionem, adversus Valentinianos, & librum contra hæreses.

S. Hippolytus Portuensis Episcopus, *& Martyr*, multa scripsit, inter quæ Librum contra Beronem, & Hericenum hæreticos, & contra hæresim Noeti.

Honoratus Fabri, *Gallus*, S. I. scripsit opus Prænotatum Una fides unius Ecclesiæ Romanæ contra Indifferentes hujus seculi. *Dilingæ* 1657. Hermani Conringii concussionem excussam, & Romanæ fidei firmitatem inconcussam. *Augustæ Videlicorum* 1664.

Honoratus à S. Maria, *Gallus Lemovicensis*, *Carmelita Excalceatus*, Gallico idiomate edidit tomos quatuor, cum hoc titulo, Difficultates, propositæ authori Examinis Theologici, in quibus æquitas Constitutionis *Unigenitus*, *&c.* & Instructionis Pastoralis Cleri Galicani ostenditur. *Tom. 2. Parisiis* 1720. *alii duo ibidem* 1722. Observationes dogmaticas, historicas criticas operum Jansenii, Sancy ani, Arnaldi, Quesnellii, &c. *Ipris* 1724. Dissertationes selectas circa Constitutionem *Unigenitus*. *Bruxellis* 1727.

Honoratus Niquetus, *Avenionensis*, S. I. Gallice edidit Certamen Genevæ, seu errores deprehensos in Gallica novi Testamenti translatione Genevæ facta *Flexiæ* 1638.

Honorius Augustudunsis Presbyter, scripsit Libellum de hæresibus.

Hubertus Rudolphus Monachus Cisterciensis uberem habuit Orationem de rebus b ab Alexandro Parmensi Duce gestis in Belgio, in qua fere omnia spectant ad fidem Catholicam contra hæreticos propugnatam. *Duaci*.

Hugo Etherius, sive *Etherianus*, *Etruscus*, scripsit ad Alexandrum III. Pont. Max. adversus errores Græcorum præcipuè De Processione Spiritus sancti De hæresibus ad Balduinum Cardinalem.

Hugo Grotius, scripsit De veritate Religionis Christianæ. *Oxonii* 1675.

Hugo ex Monacho Cluniacensi Ord. S. Benedicti, *Lingoniensis Episcopus*, scripsit Tractatum de corpore & Sanguine Domini ad Berengarium, qui aperte cœperat eructare blasphemias contra SS. Eucharistiam.

Hugo de Mancestria, *Anglus*, *ex Ord. Min.* scripsit contra quædam Phanaticorum deliria.

Hugo Metellus scripsit Epistolam de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento. *Extat in Analectis Mabillonii*, *tom.* 3.

Humbertus Leonardus, *Carmelita*, *Episcopus Dariensis*, scripsit Librum contra Nivellenses hæreticos.

Humbertus Tullensis Monachus, *Ord. S. Benedicti*, *& S. R. E. Cardinalis Episcopus Sylvæ Candidæ*, *missus Constantinopolim ad errores Græcorum confutandos*, scripsit Librum, adversus calumnias Michaelis Cerularii: Scripta Leonis Acridani Bulgarorum Episcopi, & Nicetæ Pectorati confutavit, quæ omnia per modum dial ogi scripsit.

Humfredus Lecius, Anglus, S. I. edidit Triumphum veritatis, Consilia, præsertim Evangelica propugnantem. *Duaci* 1609.

Hyacinthus Kerver, *Capuccinus*, inter alia edidit Contradictiones evidentes in Psalmis & precibus, & Confessione fidei hæreticorum Calvinistarum. *Parisiis* 1646.

Hyacinthus Tonti, *Augustinianus*, edidit Defensionem dogmatum Ecclesiæ Romanæ. *Patavii* 1713.

Jaco-

I

Jacobus Abbadie, Gallicè edidit Tractatum de veritate Religionis Christianæ. *Roterodami*. 1681. Tractatum de Divinitate Jesu Christi. *Ibidem* 1690.

Jacobus Alitiensis, Monachus Cælestinus, scripsit Malleum adversus Lutheranos.

Jacobus Aurimontius, edidit librum inscriptum, Sertum Hunnianum ex absurditatum floribus, quos in Colloquio Ratisbonensi effudit Ægidius Hunnius hæreticus. *Ingolstadii* 1602.

Jacobus Batalerius, edidit librum inscriptum Vindiciæ miraculorum fidei Christianæ, adversus authorem Tractatus Theologico-politici, nempe Benedictum Spinosam. *Amstelodami* 1673.

Jacobus Bayus, scripsit libros tres De venerabili Eucharistiæ Sacramento & Sacrificio, & adversus Sacramentarios, & Lutheranos. *Antuerpiæ* 1605

Jacobus Beaufez, *Gallus*, S. I. Gallice edidit Collationem habitam Rupellæ cum Vincentio Calvinistarum ministro. Dissertationem de Ecclesia, ex occasione conversionis Viri nobilis. In articulum quartum Confessionis fidei Calvinistarum.

Jacobus Benignus Bossuet, *Gallus*, Gallicè edidit Expositionem doctrinae Ecclesiæ Catholicæ circa materias controversas, in Italicam linguam traductam à Francisco Nazari. *Romæ* 1678. Tractatum de Communione sub utraque specie. *Bruxelis* 1682. Conferentias cum Claudio Ministro circa Ecclesiæ materias *Parisiis* 1683. Relationem circa Quietismum, traductam ab Abbate Regner *Ibidem* 1698. Antiquitatem clarificatam, super immutabilitate Divinæ essentiæ, contra Ministrum Juriev. *Ibidem*. 1691.

Jacobus Bidermanus, *Germanus*, S. I. publicavit Prolusiones Theologicas, quibus Romani Pontificis dignitas adversus hæresim propagnata est. *Dilingæ* 1624. Agnosticam libris tribus pro Miraculis. *Ibidem* 1626.

Jacobus Boileau, scripsit De adoratione Eucharistiæ. *Lutetiæ*. 1685. Historiam Confessionis auricularis contra Mallæum. *Ibidem* 1684.

Jacobus Boireau, *Confluentinus*, S. I. edidit Libros tres Controversiarum adversus ministros Calvinianos in Benearnia. *Pali* 1662. Conformitatem Ecclesiæ Romanæ hodiernæ, cum prisca. *Burdigalæ* 1667.

Jacobus Brutus, *Novocomensis Ord. S. Salvatoris*, scripsit De immortalitate Animæ. *Venetiis* 1496.

Jacobus Cælius, *Ticiensis*, *Carmelita*, scripsit De Divortio Henrici VIII. Anglorum Regis, & De Purgatorio.

Jacobus Couthonus, edidit Refutationem falsæ narrationis de Colloquio inter Episcopum Ebroicensem, & Philippum Mornæum hæreticum. *Moguntiæ* 1603.

Jacobus Crusius, *Germanus*, S. I. edidit Dialogum familiarem inter Acatholicum Investigantem veram fidem, & Catholicum respondentem. *Græcii* 1592. Facem ad veram fidem prælucentem. *Ibidem* 1597. De veritate Corporis Christi in Eucharistia *Ibidem* 1599. De corruptione sacræ Scripturæ facta a Lutheranis in rebus dogmaticis. *Ibidem* 1602. De Traditionibus. *Ibidem*. 1605.

Jacobus Davy, *dictus Du Perron*, *Gallus*; *S. R. E. Presbyter Cardinalis*, edidit Galicè Acta Collationis inter Episcopum Ebroicensem, & Philippum Mornæum PlesIæum hæreticum, cum refutatione falsi discursus ejusdem Collationis. *Ebroicæ*. De ratione intelligendi sacram Scripturam. Refutationem libri cujusdam Tileni hæretici adversus Traditiones Apostolicas. *Ibidem* 1601. Replicam ad Responsionem Regis Magnæ Britanniæ. *Parisiis* 1620. Tractatum De SS. Eucharistiæ Sacramento. *Ibidem* 1622. Refutationem objectionum extractarum ex operibus S. Augustini per hæreticos contra Eucharistiam. *Ibidem* 1624

Jacobus Faber Molinensis, edidit Hyperaspiten pro sacrosancto Missæ Sacrificio adversus impiam Missæ, ac Missalis, Anatomen. *Parisiis* 1563.

Jacobus de Ferraria, *Ord. Præd.* scripsit De potestate Romani Pontificis. & Summam Theologicam adversus hæreses.

Jacobus Fenctius, *Germanus*, edidit Disputationem Articulorum Bavaricorum adversus Lucam Osiandrum. Germanice. *Ingolstadii* 1572. Item Germanicè publicavit Refutationem viginti causarum, quas quidam, qui nolunt esse Christiani, solent afferre. *Coloniæ* 1583.

Jacobus Feure, Gallus, Gallice scripsit Motiva invincibilia ad convincendos Protestantes *Parisiis* 1676.

Jacobus Fourre, *Dominicanus*, Apologias plures scripsit contra Lutherum. De Indulgentiis. De Purgatorio. De Imaginibus sacris. De potestate Pontificis.

Jacobus Gaudinus, *Gallus*. edidit opus inscriptum Assumptio Mariæ Virginis vindicata, contra dissertationes Claudii Jolii. *Parisiis* 1670.

Jacobus Gaulterus, *Gallus*, S. I. edidit Tabulam Chronographicam status Ecclesiæ Catholicæ à Christo nato, ad annum 1614. *Coloniæ* 1616. Anatomiam Calvinismi. *Lugduni* 1614. Indicem Controversiarum.

Jacobus Gordonus Hunt æus Scotus. S. I. edidit Epitomen Controversiarum Christianæ fidei, partibus tribus *Coloniæ* 1620.

Jacobus Corscius, *Polonus* quatuor libros edidit, in quorum primo agit de Baptismo recens natorum. *Coloniæ* 1572. Secundus & Tertius De Mediatore, Quartus De Communione sub unica specie, contra temere reprendendentes S. Romanam Ecclesiam. *Ibidem* 1582.

Jacobus Gretserus, *Germanus*, S. I. plura edidit adversùs Calvinistas, aliosque Sectarios, ac Novatores, quibus proprium pro Catholica fide studium omnibus patefecit, præcipuè tamen in lib. 6. Exercitationum Theologicarum, qui prodierunt *Ingolstadii*. Qui plura de hoc celeberrimo Authore desiderat, perlegat Catalogum omnium ejus operum. ex ipsius autographo descriptum à Georgio Hesero. *Monachii* 1674.

Jacobus Hack, *Juliacensis*, S. I. Germanicè edidit Defensionem Concionis P. Georgii Scherer S. I. pro unâ, & utraque specie adversùs M. Antonium Hegium, Calvinistam. *Olomucii* 1613. Responsionem solidam ad quatuor quæstiones hoc tempore scitu necessarias contra Paulum Tossanum Calvinistam, contra quem etiam edidit brevem Prolusionem. *Ibidem* 1617.

Jacobus Hautinus, edidit Patrocinium defunctorum. *Leodii* 1665.

Jacobus de la Haye, *Parisinus*, S.I. scripsit Responsionem ad librum, cui titulus est Apologia Universitatis. *Parisiis* 1543.

Jacobus de Hayes, *Belga*, S. I. scripsit Compendium Controversiarum, sub titulo Ducis fidelis. *Leodii* 1669.

Jacobus Hocstratanus, sive *Hocstratus à natali solo*, *Brabantinus Ord. Præd. & contra hæreticam pravitatem Inquisitor indefessus*, plura scripsit, inter quæ De Purgatorio. *Antuerpiæ* 1526. De Christiana libertate tractatus quinque contra Lutherum. *Ibidem* 1522. De fide, & operibus. Dialogum de veneratione Sanctorum contra Lutheranorum blasphemias. *Ibidem* 1524. Libros sex Colloquiorum cum D. Augustino contra Lutherum. 1524.

Jacobus de Hongre, *Gallus*, *Ord. Præd.* scripsit adversùs Novatores duo volumina, unum De sacrarum Imaginum veneratione, alterum De Sacrificio Missæ.

Jacobus d' Illaire, *nobilis Gallus*, idiomate proprio scripsit Responsionem ad articulos fidei ministrorum Calvinistarum Franciæ, præsertim ad hunc, Papam non esse Antichristum.

Jacobus Kellerus, *Germanus*, S.I. edidit opus prænotatum Tyrannicidium, seu Scitum Catholicum de internecione adversùs inimicas Calviniani ministri calumnias in Societatem Jesu jactatas. *Monachii* 1601. Papatum Catholicum contra Jaco-

Jacobum Hailbrunner. *Ibidem* 1616. Compendium ejusdem operis. Agoniam seu sudorem mortualem Jacobi Hailbrunneri. *Ibidem* 1618. Fasciculum olidum 50. flosculorum, idest, Absurditates Prædicantium in Colloquio Ratisbonensi. 1604.

Jacobus Lainez, Hispanus, Præpositus Generalis Societatis Jesu, scripsit De usu Calicis, aliaque ad Concilii Tridentini explanationem pertinentia. Commentariolum, ne Templa hæreticis concedantur.

Jacobus Laingæus, Scotus, scripsit De vita, doctrina & obitu Martini Lutheri, Joannis Calvini, & aliorum hæreticorum. *Ingolstadii* 1582.

Jacobus Latomus, Belga, scripsit De Confessione secreta. Contra articulos Lutheri. Responsionem ad libellum à Luthero em[issum] pro articulis damnat[i]s à Theologis Lovaniensibus. De Primatu Rom. Pontificis adversus Lutherum. De Ecclesia. Ad Helleborum Joannis Oecolampadii Responsionem de fide, & operibus. De Monachorum institutis, votis & obligationibus. Qui plura de tanto viro desiderat, legat ejus opera impressa *Lovanii* 1550. Et Cyreum in Centuria prima Scriptorum Belgicorum.

Jacobus de Leccio, Monachus Cælestinus, scripsit opus prænotatum Martinellus contra Lutheranos.

Jacobus Ledesma, Hispanus, S. I. scripsit Quæstionum controversarum contra hæreticos tom. I. De Divinis Scripturis quavis lingua passim non legendis. *Coloniæ* 1574.

Jacobus Lopez Stunica, Hispanus, edidit Redargutiones adversùs Erasmum. Assertionem de Ecclesia. Corruptiones Erasmi in translationibus. Enchiridion violatæ religionis. *Parisiis* 1522.

S. Jacobus de Marchia, Ord. Minorum, scripsit Tractatum contra Fraticellos.

Jacobus Marines, Gallus, Augustinianus, scripsit adversùs Lutheranos.

Jacobus Mosenius, Germanus, S. I. scripsit Controversias fidei. Meditata in Concordiam Protestantium. Strenam Reformatorum. Gretserum redivivum. Novam praxim fidei Orthodoxæ. Rastrum horti Crusiani pro defensione bonorum Monasticorum. *Coloniæ diversis annis*.

Jacobus Munfordus, Norfolciensis, S. I. scripsit Libellum, quo, quidquid Catholici asserunt, sacræ Scripturæ inniti debet, demonstrat. De Judice controversiarum. *Gandavi* 1658.

Jacobus Naclantus, Florentinus, Ord. Præd. Episcopus Clugiensis, scripsit De Primatu D. Petri. De sacrosanctis Indulgentiis adversùs hæreticos. Medullam sacræ Scripturæ, ubi plurima pro Ecclesia Catholica adversùs No[v]atores exponit.

Jacobus Niger, Asthensis, Ord. S. Francisci, Gallicè scripsit De Reliquiis Sanctorum adversùs hæreticos. *Leodii* 1624.

S. Jacobus, Nisibenus Episcopus, cujus oratione Arius condignam suæ iniquitatis mercedem effusis visceribus recepit, scripsit De fide adversùs hæreses, & alia opera, de quibus vide Josephum Assemani in Bibliot. Orientali, & Acta Sanctorum Bolland. ad diem 15. Julii.

Jacobus Noguerra, scripsit De Ecclesia Christi Domini. *Dilingæ*.

Jacobus Novet, Cenomanensis, S. I. edidit Tractatus quinque De reali præsentia Christi in Sacramento Eucharistiæ. *Parisiis* 1667. Responsum ad Claudium Calvinistam de eadem materia.

Jacobus Pamelius, Belga Episcopus, intèr alia scripsit Librum de religionibus diversis non admittendis.

Jacobus à Payva, Lusitanus, edidit Orthodoxas explicationes omnium ferè capitum de religione ab hæreticis controversorum, & præcipuè contra Kemnitium. 1564.

Jacobus de Perron. Vide *Jacobus Davy*.

Jacobus de Petris, Brixiensis, Ord. Præd. scripsit Tractatum adversùs hæreses sui temporis, & De præcipuis Catholicis veritatibus.

Jacobus Salesius, Gallus, S. I. scripsit De septem Sacramentis contra hæreticos.

Jaco-

Jacobus Scharpe, *Eboracensis in Anglia*, Anglicè edidit Examen privati spiritus Protestantium. 1630.

Jacobus Scheuler, *Germanus*, scripsit adversùs Luthadum Prædicantem Bernensem, in suo Hercule Catholico edito *Friburgi Helveticorum* 1651.

Jacobus Stratius, *Antuerpiensis*, S. I. edidit Apologiam Catholicam pro R. P. Cottono. *Brugis* 1609. Declarationem præcipuorum articulorum antiquæ Romanæ Catholicæ fidei, qui à Novatoribus in controversiam vocantur. *Antuerpiæ* 1617. Declarationem fidei Catholicæ. *Ibidem* 1629.

Jacobus de Sufato, *Germanus*, *Ord. Præd.* scripsit De unitate Ecclesiæ, & ejus origine.

Jacobus de Thermis, *Sac. Theologiæ Doctor*, & *Abbas Pontiniacensis*, *Ord. Cisterciensis*, scripsit Librum 1. contra Pseudo-prophetas.

Jacobus Tyras, *ex Observant. Regul. S. Francisci*, edidit Disputationem habitam inter se, & Pseudo-ministrum Verbi Dei, Calvinistam, super Justificatione. *Duaci* 1633.

Jacobus Tyrius, *Scotus*, S. I. scripsit adversùs Joannem Knoxium Calvinistam.

Jacobus Veruant, Gallicè edidit Defensionem authoritatis Pontificiæ. *Metis* 1658.

Jacobus à Vitriaco, *S. R. E. Cardinalis*, *Episcopus Tusculanus*, scripsit Librum unum contra Saracenos.

Jacobus Vuiecus, *Polonus*, S. I. edidit Defensionem sacrosancti Sacrificii Missæ adversùs Franciscum Stancarum. De Purgatorio. De Divinitate Christi contra nostri temporis Arianos. Dialisin assertionum Jacobi Hiemojesii. Postillam majorem contra Gregorium Turnonium, Sacramentarium. Judicium quorundam Catholicorum de Confessione Sendomiriensi hæreticorum Sacramentariorum. De doctrina Catholica Ecclesiæ. Psalterium Davidicum cum argumentis & scholiis contra hæreticos.

Jacobus Vuimphelingus, *Sletstatensis*, multa pro fide Catholica illustranda conscripsit, ut videre est apud Possevinum.

Jannotius Manettus, *Florentinus*, scripsit Libros decem adversùs Judæos & Gentes. *MS. Florentiæ*.

Jeremias Felbingerus, publicavit Epistolam ad Christianos, in qua Socini, & ejus discipulorum errores refutantur. *Amstelodami* 1672.

Jeremias Ferrarius, *Gallus*, abjurata secta Calvinistica, cujus erat minister, scripsit adversùs infensissimos Romani Pontificis hostes De Antichristo, & ejus notis. ubi eruditè demonstratur Romanum Pontificem non esse Antichristum, contra hæreticorum calumnias. *Parisiis* 1615.

Jessius Nemetum Præsul, scripsit contra Arianos diversa prolixa volumina.

S. Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ post Apostolorum Principem tertius Episcopus, & *gloriosus Christi Martyr*, scripsit contra Simonem Magum, Menandrum, Ebionem, & alios hæreticos.

Ignatius Armandus, *Gallus*, S. I. scripsit Epistolam contra Danielem Chamierum Calvinianæ doctrinæ ministrum apud Allobroges.

Ignatius Bartalini, Italicè scripsit supra Exceptiones, quas modernorum Quietistarum defensor exhibet. *Venetiis* 1681.

Ignatius Brunus, *Hibernus*, S. I. scripsit De Ecclesia, quæ non errat, nec errare potest, adversùs Andream Sall apostatam a fide Catholica. 1675.

Ignatius Derkennis, *Antuerpiensis*, S. I. scripsit De Gratia, & libero arbitrio contra Cornelium Jansenium. *Antuerpiæ* 1641.

Ignatius Fiume, *è Casalis S. Antimi propè Aversam*, *Ord. Præd.* edidit tomos tres cum hoc titulo; Schola veritatis adversùs mendacia Lutheri, Calvini, & Protestantium erecta. *Neapoli* 1675.

Ignatius Goduvinus, *Anglus*, S. I. edidit Librum prænotatum Lapis lydius, in quo quidquid inter nos, & hæreticos in fide controvertitur, ex sacra Scriptura decernitur. *Leodii* 1656.

Ignatius Hyacinthus Amat de Graveson, *Ord. Præd.* edidit Tractatus de sacra Scriptura. *Romæ* 1715.

Ignatius à Jesu, Forosempronienſis, Carmelita diſcalceatus, edidit Hiſtoriam rituum & errorum Chriſtianorum S. Joannis, cum tractatu confutatorio eorundem errorum. *Romæ* 1651.

Ildephonſus, Malacenſis Antiſtes, edidit Catholicam querimoniam adverſus Petrum Iurejum. *Matriti* 1686.

S. Ildephonſus, è Monacho S. Benedicti Toletanus Epiſcopus, ſcripſit De perpetua Virginitate B. Mariæ Virginis contra hæreticos illam impugnantes. De ſancta Trinitate.

Innocentius IX. Pont. Max. Bononienſis, ſcripſit adversùs Macchiavellum.

Joachim Monachus Ordinis Ciſtercienſis, Abbas Coratii, & fundator Monaſterii Florenſis, inter plurima alia ſcripſit contra Iudæos & alios fidei hoſtes.

Joachimus Myricianus, ſcripſit adversùs Lutherum.

Joachimus Perionius, Monachus S. Benedicti, ſcripſit Epiſtolas plures ad Principes Chriſtianos contra Petrum Aretinum.

Joannes II. Pont. Max. ſcripſit Epiſtolam ad Voterium Epiſcopum, qua docet Chriſtum ſecundum Divinitatem eſſe Patri æqualem, & ſecundùm humanam naturam eſſe minorem.

Joannes IV. Dalmata, Pont. Max. ſcripſit Epiſtolam ad Epiſcopos & Presbyteros Scotiæ de Paſchate more Catholico celebrando, & de reviviſcente Pelagiana hæreſi diligenter cavenda.

Joannes V. Cantacuzenus, coactus à Joanne VI. ſe ſe Imperio Conſtantinopolitano abdicavit, Monachuſque factus, & Joſaphas appellatus, ſcripſit contra Saracenorum hæreſim pro Chriſtiana religione Apologias quatuor. Contra Machometem Orationes quatuor. Contradictiones adversùs ProchorumCydonem. *MS. in Bibliot. Vaticana.*

Joannes Adamus, Lemovicenſis, S. I. edidit Gallicè Calvinum à ſe ipſo, & à S. Auguſtino profligatum. *Pariſiis* 1650. Reſponſum ad Epiſtolam D. Ally, miniſtri Charentonienſis, hæretici. *Ibidem* 1660.

Joannes Albertus Vimpinenſis, Germanus, ſcripſit pro fide Catholica adversùs Spangembergium.

Joannes Andreas, abjuratis impii Machometis erroribus, & Chriſtianus factus, ſcripſit Confuſionem ſectæ Machometanæ.

Joannes Andreas Staurinus, edidit Sermones duos de Tranſubſtantiatione adversùs Corydalum Calviniſtam. Græcè. *Romæ* 1640.

Joannes Antiochenæ Eccleſiæ Preſbyter, ſcripſit adversùs Eutychianos. *Ex Gennadio.*

Joannes Aquapontanus, S. I. edidit Concertationem Eccleſiæ Catholicæ in Anglia. *Auguſtæ Trevirorum* 1589. Confutationem Diſputationis Georgii Fohu hæretici, aſſerentis Romanum Pontificem eſſe Antichriſtum. *Ibidem* 1589.

Joannes Archipresbyter Pluſiadenus, ſcripſit De differentia inter Græcos, & Latinos, & De ſacroſancta Synodo Florentina. *Extat in Græcia Orthodoxa Leonis Allatii, tom.* 1.

Joannes Argyrapulus, Græcus, miſit ad Illuſtriſſimum & præclariſſimum Magnum Ducem ſcriptum breviſſimum de Proceſſione Spiritus ſancti, in quo habetur explanatio decreti facti in Synodo Florentina. *Extat in tom.* 12. *Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii.*

Joannes Armandus de Richelieu, S. R. E. Cardinalis, ſcripſit Methodum ad illos convertendos, qui ſeparantur ab Eccleſia. *Pariſiis* 1651. Inſtructionem Chriſtianam, Italicè traductam à Franciſco Tantucci. *Romæ* 1642.

Joannes Arnoux, Gallus, S.I. ſcripſit Gallicè adversùs Carolum Molinæum. De Juſtificatione contra miniſtrum Aupret. Collationem Bibliorum cum articulis Calviniſtarum. Confeſſionem fidei miniſtrorum convictam falſitatis. *Pariſiis* 1617. Reſponſionem factam ſcripto miniſtrorum Carentonii. *Ibidem* 1617. Refutationem Tractatus Petri Molinæi de juſta Dei providentia. *Ibidem* 1618.

Joannes Ausbach, Bambergenſis, ſcripſit De Sacramentis Eccleſiæ.

Joannes de Baccone, Carmelita, Anglus, inter alia ſcripſit contra idololatriam

Joan-

Joannes Bagotius, Redonensis, S. I. scripsit Apologeticum fidei. *Parisiis* 1645. Defensionem libertatis, & gratiæ adversus Calvinum & Pelagium in Cornelio Jansenio redivivos. *Ibidem* 1653.

Joannes Bajolius, *Gallus*, S. I. Gallicè scripsit Pharum veritatis adversùs Calvinistas. *Tolosæ*.

Joannes Baptista de la Barre, *Gallus*, S. I. scripsit contra hæreticos De reali præsentia Christi Corporis in SS. Sacramento. *Nemausi* 1650. Epistolas adversùs ministrum Calvinistam Cadomensem. *Cadomi* 1661.

Joannes Baptista de Benedictis (sub nomine Hyacinthi Bandoni) Italicè scripsit Defensionem Bullæ Alexandri VII. *Ad sanctam*, contra conatus duarum postremarum Epistolarum Provincialium, aliasque insultationes, & cavillationes Jansenistarum. *Panormi* 1700.

Joannes Baptista de Burgos, *Hispanus*, *Augustinianus*, Orationem habuit in Concilio Tridentino Dominicâ tertiâ Adventus, De quatuor extirpandorum omnium hæresum præcipuis remediis.

Joannes Baptista Cardona, *Valentinus in Hispania*, scripsit ad Sanctissimum Gregorium XIII. De expungendis hæreticorum propriis nominibus, etiam de libris, qui de religione ex professo non tractant. *Romæ* 1576.

Joannes Baptista Catumsyritus, edidit Veram utriusque Ecclesiæ concordiam Sacramentorum. *Venetiis* 1632.

Joannes Baptista Crispus, scripsit De Philosophis cautè legendis, in quo opere hæreses, quæ in Philosophorum scriptis reperiuntur, indicantur & confutantur ex Divina Scriptura, Patribus, Conciliis & Theologis. *Romæ* 1592.

Joannes Baptista Ficklerus J U Doctor, edidit Theologiam Juridicam ad probandum fidem, quam hodie tenent Catholici, eam esse, quæ ante mille ducentos, & amplius annos invicta floruit. *Dilingæ* 1575. Spongiam Prædicantium Vvirtembergensium. *Ingolstadii* 1585. Orationes 66. pro conservatione status Ecclesiæ contra machinationes & dolos hæreticorum. *Ibidem* 1591.

Joannes Baptista Giattinus, *Panormitanus*, S. I. scripsit Volumen contra hæreticos hujus temporis.

Joannes Baptista Gonet, *ex Ordin. Præd.* scripsit De Summo Pontifice. *Extat in Biblios. Rocaberti tom.* 14.

Joannes Baptista Lancius, *ex Ord. Præd. Regiensis*, scripsit De Potestate Romani Pontificis, & Summam adversùs hæreses sui temporis.

Joannes Baptista Signius, scripsit De Reliquiis, & veneratione Sanctorum. *Bononiæ* 1582.

Joannes Baptista Tamaguinus, scripsit Historiam Monothelitarum, atque Honorii Controversiam. *Parisiis* 1678.

Joannes Batmansonius, *Londinensis*, *Cartusianus*, scripsit Librum 1. adversùs Desiderium Erasmum. Contra Calvinum.

Joannes Beccus, sive *Becbus*, Græcè scripsit Collationem locorum Divinæ Scripturæ & PP. ad Catholica dogmata confirmanda.

Joannes Beetz, *Germanus*, *Carmelita*, scripsit De sanctissimo Altaris Sacramento.

Joannes Beltranus Guevara, edidit Propugnaculum Ecclesiasticæ libertatis, & Pontificiæ potestatis. *Romæ* 1607.

Joannes Beonardus, *Andegavensis*, *Augustinianus*, reliquit post se Conciones plures, quibus Lutheranos compescuit & confutavit.

Joannes Bernardinus, *Burdigalensis*, edidit librum cum hoc titulo, Summas adversùs Lutheranos, & quosvis hæreticos. *Tolosæ* 1540.

Joannes Billius, Gallus, è Latino Gallicè vertit Tractatum sectarum, atque hæresum nostri temporis, una cum confutatione earum.

Joannes Bona è Monte Regali, Congregationis Ref. Monachorum S. Bernardi Ord. Cisterciensis, & S. R. Ecclesiæ tituli S. Bernardi ad Termas Presbyter Cardinalis, inter alia egregia pietatis, & sapientiæ opera, Græcorum schismaticorum errores confutat, præsertim in libro de Rebus Liturgicis, ut videre est in ejus operibus impressis *Antuerpiæ* 1694.

Joan-

Joannes Bordesius, *Burdigalensis*, S I. scripsit Gallicè Veros abusus prætensorum abusuum Missæ, pro responso ad B. Deloque ministrum Castelli Gelloux. *Burdigalæ* 1598. Contra & *cetera* Plessis Mornæi Calvinistæ. De Sacrificio Missæ contra Calvinum.

Joannes Bosquilonus, *Attrebatensis*, *Ord. S. Francisci*, scripsit patria linguâ De Aqua lustrali contra nostri temporis hæreticos Calvinistas, & Anabaptistas.

Joannes Boucher, *Gallus*, *Franciscanus*, edidit Veritates Christianas contra impios, & Atheos nostri temporis.

Joannes Bouclerus, *Cenomanus*, S. I. edidit Disputationem habitam cum Petro Agar ministro Delphinate.

Joannes Bourghesius, *Belga*, S. I. scripsit De continentia Christiana adversus Epicureos hujus temporis, impios Lutheri, & Calvini asseclas. *Duaci* 1638.

Joannes Brabantinus, *Ord. Præd.* scripsit contra Lutherum.

Joannes Brantus, *Posnaniensis*, S.I. edidit Disputationem Theologicam de Justificatione peccatoris, contra vanum ac perniciosum justitiæ imputativæ figmentum. *Posnaniæ* 1591.

Joannes Breard, *Brito*, *Franciscanus*, edidit Controversias contra duos ministros Castri Eraldi la Peltiere, & Carré.

Joannes Breslaer, *Ord. Præd.* edidit Tractatum adversùs duodecim errores Altenburgii in Misnia ortos.

Joannes Brisacier, *Blesensis*, S. I. scripsit Gallicè Jansenismum confusum in Advocato Domini Callagani. *Parisiis* 1651. Innocentiam & veritatem recognitas in probationibus invincibilibus malæ fidei D. Callagani. *Ibidem* 1653.

Joannes Brossardus, *Gallus*, S. I. scripsit Librum contra Chamerium ministrum Turnoni.

Joannes Brunæus, *Gallus*, edidit Epistolam uberem, exponentem rationes & motiva suæ conversionis ad fidem Catholicam. *Parisiis* 1578. Tractatum de Institutionum antiquitate, ac sacræ Romanæ Ecclesiæ signis. *Ibidem* 1581.

Joannes Brunnerus hæresi relicta Orthodoxam fidem amplexus, scripsit Professionem suæ Catholicæ fidei. *Ingolstadii* 1582.

Joannes Bunderius, *Gandavensis*, *Ord. Præd.* scripsit Enchiridion rerum Theologicarum, quæ nostra ætate ab hæreticis impugnantur. *Antuerpiæ* 1462. Super triginta articulos ab hæreticis modernis agitatos. *Parisiis* 1574. Scutum fidei Orthodoxæ adversùs Joannem Anastasium Velvarum. *Antuerpiæ* 1569. De Baptismo contra Mennonem Anabaptistam. *Lovanii* 1553. Delectionem nugarum Lutheri, & confutationem dogmatum Lutheranorum. *Lovanii* 1551.

Joannes Bariensis, *Anglus*, *Augustinianus*, scripsit ad Thomam Burcherium Archiepiscopum Cantuariense, S. R. E. Cardinalem, contra Reginaldum Pavonem, sive Peacock, Episcopum Dicestriensem, qui Angliam infestare nitebatur pestilentibus libellis De libertate Evangelii; De secularium potestate; De æqualitate ministrorum; De utriusque speciei Communione; De legibus & Doctrinis hominum, &c.

Joannes Bussæus, *Belga Noviomensis*, S. I. scripsit contra Chemnitium, Ubiquetarios, Lutheranos, Calvinistas Gasparum Schuvenckfeldium, aliosque sectarios plurima opera, quorum indicem suppeditabit Bibliotheca Scriptorum ejusdem Societatis.

Joannes Canisius, *Belga*, S. I. scripsit Volumen contra hæreticos.

Joannes Capetius edidit Tractatum de Indulgentiis. *Insulis*. De hæresi, & modo coercendi hæreticos. De vera Christi Ecclesia, & obscuræ comparationis Scripturæ. Ecclesiæ demonstrationem. 1605.

S. Joannes Capistranus, *Ord. Minorum decus*, & *veritatis Catholicæ propugnator invictus*, scripsit De potestate Papæ. Contra Hussitas, & contra Rocchizanam, ut patet in ejus operibus impressis.

Joannes Caramuel, *ex Monacho Cisterciensi Viglebanensis Episcopus*, inter plurima opera, edidit Librum, cui titulus *Bernardus triumphans*, ubi agit de Petri

Petri Abailardi, & Gilberti Porretani erroribus, quæstionesque difficiles & obscuras expendit. *Lovanii* 1639. De hæresi Janseniana adversùs Novatores hujus seculi.

Joannes Caffianus, scripsit Libros septem De Incarnatione Christi adversùs Nestorium.

Joannes, Castoriensis Episcopus, scripsit De Sanctorum, & præcipue B. Mariæ Virginis cultu, Tractatus quinque. *Coloniæ* 1675.

Joannes Cazanovius, Polonus, scripsit adversùs duas Epistolas Calvini ad Fratres.

Joannes Charlierius de Gerson Gallus, Monachus Cœlestinus Ord. S. Benedicti, & Parisiensis Academiæ Cancellarius, scripsit Tractatus de Protestatione circa materiam fidei contra hæreses diversas. Considerationes, & signa duodecim, quibus aliquis convinci solet de hæresi. Libellos duos articulorum Theologicorum & Scholasticorum contra errores, & pertinacem hæresim Petri de Luna. Tractatus contra hæresim de Communione Laicorum sub utraque specie. Tractatus contra sectam Flagellantium. Tractatus de Indulgentiis & suffragiis.

Joannes Chrysolorius scripsit contra errores Græcorum.

Joannes Chrysoras, Damascenus ex Syria, Monachus S. Benedicti, cripsit Libros duos adversus Leonem Imperatorem pro sacrarum Imaginum defensione.

S. Joannes Chrysostomus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus, Ecclesiæ Catholicæ Doctor, & vindex acerrimus, inter plurima egregia opera, quibus totum Orbem illustravit, scripsit contra Judæos, Hæreticos, Gentiles & Anomæos.

Joannes Chockier. Germanus, publici juris fecit Parænesin ad hæreticos, & alios Ecclesiæ hostes. *Coloniæ* 1634.

Joannes Coclæus, Norimbergensis, Catholicæ veritatis zelator insignis, scripsit De Romano Pontifice. De Petro & Roma contra Velenum. Breves confutationes contra quingentos articulos Martini Lutheri, aliaque multa pro Orthodoxæ vetitatis defensione, quorum omnium indicem copiosum exhibet Possevinius in Apparatu sacro.

Joannes Coletus, Anglus, scripsit Disputationem contra Erasmum.

Joannes Coltan, Anglus, edidit de causa schismatis, & de ejusdem remedio.

Joannes Columbinus Suffraganeus Episcopi Almirensis, Germanicè scripsit De Sacramento Confirmationis. *Dilingæ* 1572.

Joannes Conradus Dannavverus, edidit opus prænotatum Colluvies Quackerorum secundum ortum, progressum & dogmata monstrosa delineata. *Argentoratii*, 1666. Fabulam primorum hominum ante Adamum conditorum explosam.

Joannes Cornubiensis, Theologus, scripsit ad Eulogium De Homine assumpto. Vivebat anno 1170.

Joaenes Costerius, Parochus Aldesfardensis, edidit Institutionem de exitu Ægypti, & fuga Babylonis, qua Catholicos horratur, ut è Civitatibus hæreticorum contagio pollutis, egrediantur. *Duaci* 1580.

Joannes Curiensis, Germanus, Ord. S. Benedicti, Constantiensis Episcopus, scripsit Pro fide Catholica adversus hæreses.

Joannes Cyparissiota, Grecus, scriptis suis impugnavit Palamam hæreticum.

S. Joannes Damascenus, cognomento Chrysoras, cultus sanctarum Imaginum strenuus propugnator, scripsit De Orthodoxa fide libros quatuor. Adversus Iconomachos libros tres.

Joannes Datus, è Foro Cornelii, ejusdem Civitatis Episcopus, ex Ordin. S. Augustini, scripsit in Libros Divi Augustini de Trinitate contra Faustum Manichæum, & Cresconium Donatistam.

Joannes à Daventria, Transiselanus, Ordin. S. Francisci, scripsit contra Anabaptistas, Lutheranos, & errores Lutheranæ Confessionis. *Coloniæ* 1553.

Joannes David Cortacensis, S. I. Belgicè plura scripsit ad hæreticorum erro-

errores refutandos opportuna, de quibus fusiùs in Bibliotheca Scriptorum ejusdem Societatis.

Joannes de Debu, Gallus, S. I. edidit Galice Expositionem ad articulum Catholicæ confessionis Guilielmi Caillierii. *Lugduni* 1578.

Joannes Delphinus scripsit De potestate Pontificis, & notis Ecclesiæ. *Coloniæ* 1580.

Joannes Derthonensis, ex Ordin. Præd. scripsit Librum adversus hæreticos, cui hunc apposuit titulum, Prœlium porcorum.

Joannes Ditembergius, Germanus, Ord. S. Dominici, scripsit, contra Lutherum. De votorum Monasticorum emissione. Librum inscriptum Phimostomon, sive Confutatorium Scripturariorum & frœnum Lutheranorum.

Joannes Docæus, Gallus, Ordin. S. Benedicti, scripsit Librum de æterna generatione Filii Dei, & ejusdem ut hominis nativitate. *Parisiis* 1554.

Joannes, Dominici, Florentinus, Ordin. Præd. scripsit librum prænotatum Lucula noctis adversus Colluclum salutatum Poetam, qui licet libros duos inscripsisset de vera religione, in Libro tamen de Fortuna & Fato multa contraria fidei miscuerat.

Joannes Dorisy, Gallus, S. I. edidit Gallicè Vindicias S. Augustini adversus Pseudo - Augustinum Cornelii Jansenii. *Parisiis* 1656. Refutationem Catechismi de Gratia, ex sola doctrina S. Augustini. *Ibidem* 1651. Refutationem compendiosam ejusdem Catechismi de Gratia ex ipso S. Augustino. *Ibidem* 1651.

Joannes Driedo à Thurnolt, *Belga*, edidit Libros quatuor de Scripturis, & Ecclesiasticis dogmatibus. *Antuerpiæ* 1550. De Libertate Christiana libros tres De Gratia & libero arbitrio libros duos. De concordia liberi arbitrii, & Prædestinationis lib. 1. *Lovanii* 1556.

Joannes Duræus, Scotus, S. I. edidit Confutationem Responsionis Guilielmi Vvitkeri. *Parisiis* 1582.

Joannes Dusseldorp, Germanus, Carmelita, scripsit De observantia dierum festorum.

Joannes Eckius, Suevus, hostis Lutheranorum implacabilis, reliquorumque sui temporis hæreticorum impugnator invictus, scripsit De Primatu Petri adversus Martinum Lutherum. Enchiridion, aliaque egregia suæ fidei testimonia, ad veritatem Catholicam tutandam per opportuna, pluribus in locis typis edita, quorum omnium catalogum exhibet Apparatus sacer Possevini.

Joannes Erigenus, sive Erigena, Vvallus, Anglus, scripsit De fide contra Barbaros.

Joannes Ernesti, Germanus, scripsit De authoritate Concilii.

Joannes Ertlinus, Canonicus Forcheimensis, & Bambergensis Suffraganeus, lingua Germanica edidit De vera antiqua fide Catholica Germanicæ Nationis. *Ingolstadii* 1581.

Joannes Faber, Heilbrunensis, Germanus, ex Ordin. Præd. scripsit De Missa Evangelica. De fructibus, e quibus dignoscuntur hæretici, deque eorum nominibus. Quod fides esse possit absque charitate. *Augustæ* 1548. Quibusnam armis vincendi sint hæretici. *Ingolstadii* 1551.

Joannes Faber, Germanus, Episcopus Viennensis in Austria, S. Francisci Alumnus, scripsit De Clavibus Petri. De potestate Romani Pontificis adversus Martinum Lutherum hæresiarcam. Disputationes contra Balthasarem Pacimontanum in causa Luteri. *Lipsiæ* 1522. scripsit etiam contra Zuinglium, agens quoque de Moscovitis. Elenchum operum hujus tam insignis, Catholicique Scriptoris, quæ multis in locis prœlo commissa sunt, vide apud Possevinum in Apparatu sacro.

Joannes Fabri, Gallus, ex Monacho & Abbate Ord. S. Benedicti, Episcopus Carnotensis, edidit librum, quo probat, Petrum Apostolorum Principem affectum fuisse Martyrio Romæ sub Nerone Imperatore.

Joannes Falconerus, Dorcestensis, S. I. idiomate proprio scripsit Refutationem errorum Joannis Thieski Puritano Judæi. *Audomari* 1518.

Joannes Fanensis, Capuccinus scri-

psit contra Lutheri deliramenta.

Joannes Ferrier, Gallus, S. I. multa scripsit contra Jansenistas, quorum Catalogum exhibet author Bibliothecæ ejusdem Societatis.

Joannes Filesacus edidit De sacra Episcoporum authoritate. *Parisiis* 1606. De Idololatria politica. *Ibidem* 1615. Syntagma de Pœnitentia. *Ibidem* 1633.

Joannes Fischerus, Anglus, Roffensis Episcopus, & S. R. E. tituli S. Vitalis Presbyter Cardinalis, ob fidem Catholicam jussu impii Henrici VIII. occisus, scripsit contra Ulricum Velenum. Contra 41. articulos Martini Lutheri. Contra illius Captivitatem Babylonicam. Pro Christiano Sacerdotio adversus eundem. Pro defensione Regis in Lutherum. Contra Oecolampadium, & De Sacramentis. *Herbipoli* 1597.

Joannes Floidus, Cantabrigi[illegible], S. I. post opera plurima publici jur[illegible] facta adversus Calvinistas, & Puritanos, sub nomine Fidelis Annosi, scripsit contra M. Antonium de Dominis Episcopum Spalatensem a fide Catholica apostatam, opus prænotatum Hipocrisis M. Antonii de Dominis detecta, seu Censuræ in ejus libros de Republica Christiana. *Antuerpiæ* 1620. Demonstrationem Monarchiæ Ecclesiasticæ ex scriptis M. Antonii de Dominis. *Coloniæ* 1622.

Joannes Foghus, Scotus, Ord. Cisterciensis. Sac. Theologiæ Doctor, scripsit Examen Pauli Cran Bohemi. De erroribus Vvicleffistarum librum unum. De Confessione auriculari librum unum.

Joannes Fontanus Gallus, Gallice scripsit Historiam Catholicam nostrorum temporum, adversùs illam, quam mendaciis refertam emiserat Joannes Sleidanus hæreticus.

Joannes Forestus, Minorita, Londini ab impiis hæreticis occisus anno 1538. scripsit De authoritate Papæ, Ecclesiæ, summique Pastoris.

Joannes à S. Francisco, dictus Gullonius, Gallus, Monachus Congregationis Fuliensis Ord. Cisterciensis, inter alia multa scripsit adversus librum De vocatione Pastorum Petri Molinæi, insignis nostrorum temporum Novatoris. *Parisiis* 1620. Defensionem Cardinalis de Perron à ministris Calvinianis Charentonianis injurioso volumine impetiti. Vindicationem Ecclesiæ Catholicæ à Libris Angliæ hæreticorum studio eo temporis emanantibus.

Joannes Franciscus Lombardus, confecit Catalogum adversus libros hæreticorum.

Joannes Franciscus Picus, Mirandulæ & Concordiæ Comes, scripsit Pro veritate religionis Christianæ contra vanitates superstitionis Gentilium. De fide & ordine credendi. *Basileæ* 1573.

Joannes è Francofordia, scripsit Librum unum contra Hussitas, & alterum adversus Scabinos.

Joannes Fridericus Rorich, è Colonia Agrippina, S. I. scripsit Germanice contra Balthasarem Montzerum. Lucernam Evangelicam. De Communione sub utraque specie. Apologiam ejusdem Lucernæ. De usu Cœmeteriorum.

Joannes Gailkir, Germanus edidit Tabulas catecheticas complectentes summam religionis Christianæ. *Ingolstadii* 1578.

Joannes Garetius, Lovaniensis, Augustinianus, edidit Classes novem de vera Corporis Christi præsentia in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento adversus pestem Calvinianam. De Sacrificio Missæ. Quod mortui vivorum precibus adjuventur. Assertionem e sanctis Patribus. *Antuerpiæ* 1563. De Sanctorum invocatione. *Gandavi* 1570.

Joannes Genesius Sepulveda, Cordubensis, edidit Libros tres De fato, & libero arbitrio contra Lutherum.

Joannes Georgius, Rhætus, edidit Triginta sex rationes conversionis suæ, explicitas ex ipsis doctrinis ministrorum Ecclesiæ Reformatæ. *Typis Monasterii Einsidlensis* 1666.

Joannes Gerbai, sub nomine Parisiensis Theologi, scripsit in librum Joannis Launoy, qui inscribitur Regia in Matrimonium potestas, Observationes. *Parisiis* 1678.

Joannes Gibbonus, Anglus, S. I. scripsit Disputationem de Sanctis - Confutationem Disputationis Georgii Schon Calviniani. Disputationem Communionis sub una specie. *Treviris* 1584. Concertationem Ecclesiæ Catholicæ in Anglia ad-ve:-

versus Calvino-Papistas, & Puritanos. *Ibidem* 1584.

Joannes Glascoyne, *Anglus*, scripsit adversus Vvicleffistas.

Joannes Gonterius, *Taurinensis*, S.I. plurima contra hæreticos, & sectarios scripsit, potissimum adversus M. du Moulin, ministrum Pontis Carentonii. De eo copiosius agit Bibliotheca Scriptorum Societatis.

Joannes Grillus, cùm in hæresim *Calvinianam misere lapsus esset, Deo auxiliante illius sectæ erroribus abjuratis Avenione*, edidit Abjurationem Calvinianorum dogmatum, & causam sui redditus ad Ecclesiam Catholicam. *Venetiis* 1568.

Joannes Gropperus. *Germanus, qui sacram Purpuram sibi a Romano Pontifice oblatam recusavit*, edidit Enchiridion Christianæ institutionis nomine Concilii Constantiensis. Isagogen ad pleniorem cognitionem universæ Christianæ religionis. *Coloniæ* 1554. De veritate Corporis & Sanguinis Christi.

Joannes Guallensis, *Anglus*, *Ord Minorum*, inter alia scripsit Librum unum ad reprobandas prophetias Mahumetis.

Joannes Gullonius. Vide *Joannes à S. Francisco*.

Joannes Haius, *Scotus*, S. I. idiomate patrio scripsit Interrogationes ad sectarios Prædicantes. Gallicè vero scripsit Apologiam illarum interrogationum. Antimonium ad Responsa Bezæ. Libros duos disputationum contra ministrum anonymum Nemausensem. Helleborum Joanni Serrano Calviniano.

Joannes Halenus, *Germanus*, *Pastor & Canonicus Resensis*, edidit Papissam Monstrosam, & meram fabulam, sive Dissertationem Historico-Theologicam, quâ, ex vulgi errore ortum de Papissa figmentum refellitur. *Coloniæ* 1639.

Joannes Harduinus, edidit Dissertationem de Sacramento Altaris. *Parisiis* 1689.

Joannes Harscher, *Germanus*, S. I. edidit Parallela Evangelicorum, & septem priorum seculorum, quibus ad fontes suos referuntur dogmata Calviniana & Lutherana. *Friburgi Helvetiorum* 1646.

Joannes Hassembergius, *Bohemus*, copiose & erudite scripsit contra Lutherum.

Joannes Hennig, *Bohemus*, S.I. edidit Trutinam Scripturæ contra Doctorem Ioannem Boccarum. *Gedani* 1668.

Joannes Henricus Ursinus, edidit adversus Isaacum Peyrerium Librum inscriptum Novus Prometheus Præadamitarum Plastes, ad Caucasum relegatus & religatus. *Francofurti*.

Joannes Hentenius, *Belga*, *ex Ord. Præd.* notavit & perstrinxit omnes errores sparsos in libris perfidi Erasmi. Scripsit etiam contra impii Mahumetis errores. *MS. Lovanii apud RR. PP. Dominicanos*.

Joannes Herbetius, *Lotharingus*, scripsit De Cœna Domini, ubi demonstratur Catholica veritas Corporis Christi in Eucharistia. *Parisiis* 1578.

Joannes Hesselius, *Belga*, scripsit De perpetuitate Cathedræ S. Petri.

Joannes Hessels, *Lovaniensis*, edidit librum prænotatum Probatio corporalis præsentiæ Christi in Eucharistiæ Sacramento. *Lovanii* 1564. Sententiam super facto Nectarii Episcopi Constantinopolitani circa sublationem Confessionis. 1564. Confutationem novitiæ fidei, quam Specialem vocant. 1564. Confutationem cujusdam hæreticæ Confessionis Teutonicæ, in qua ostenditur Eucharistiam esse Sacrificium propitiatorium. *Lovanii* 1567. De Communione sub utraque specie contra quemdam hæreticum. *Ibidem* 1573.

Joannes Hickeley, *Anglus*, *Augustinianus*, scripsit adversus Vvicleffum De Ecclesiastica potestate.

Joannes Hilpertus, edidit Disquisitionem de Præadamitis, in qua acriter illos perstringit.

Joannes Hofmannus, *Germanus*, *Misnensis Edisfcopus*, scripsit De Communione sub utraque specie. *Venetiis* 1571.

Joannes Hoffmeisterus, *Germanus*, *Colmuriensis*, *ex Ord. S. Augustini*, *qui & ab hæreticis in odium fidei occisus creditur*, edidit quæ sequuntur. Locos communes rerum Theologicarum, quæ hodiè in controversia agitantur. *Ingolstadii* 1551. Libros duos Dialogorum, quibus aliquot Ecclesiæ Catholicæ dogmata,

mata, Lutheranorum & factis, & verbis roborantur. *Venetiis* 1554. Hæreticorum malas artes à sanctis Patribus exquisitissime descriptas. *Romæ* 1554. Judicium de Articulis fidei anno 1530. Augustæ exhibitis Carolo V. *Moguntiæ* 1559. Adversus Confessionem Lutheranorum Augustanam. Assertionem Verbum Dei carnem factum.

Joannem Huberus, *Herbipolensis*, S. I. edidit Germanice De Controversis fidei, idest de Cœna Calvinistica. De Cœna Lutherana. De eo, quod Libri sacri non omnes inveniuntur. Demonstrationem defectus Bibliorum, prout Braunspergæ edita sunt. *Braunspergæ* 1644. De Ecclesia, & De Judice controversiarum. *Ibidem* 1611.

Joannes Jacobus Rhabus Germanus, edidit Apologiam ad Ludovivum Patrem pro fide Catholica, ac pro suo ad eam accessu. *Coloniæ* 1570. Admonitionem ad suos conterraneos Ulmenses, ne se à Romana Ecclesia abduci patiantur. Germanice. Responsionem ad quæstionem, quomodo Catholicus salva conscientia sæpius communicet. *Coloniæ* 1568. De miraculis Sanctorum in Papatu, contra Joannem Marpachium. 1572. Confutationem concionis habitæ Argentinæ 26. Januarii 1579. Adversus Theses quas hæretici Argentinæ contra sanctarum Reliquiarum miracula publice disputaverant. *Monachii* 1575. Ad Joannis Sturmii Antipapos. Aletheticum pro veritatis, & Anatomiæ Luthericæ defensione adversus porcos recentes Albimontios *Coloniæ* 1569.

Joannes Jaubertus de Barrault, *Gallus*, *Archiepiscopus Arelatensis*, Gallice scripsit de Romano Pontifice, in scuto fidei Catholicæ, adversus scutum prætensæ religionis reformatæ Petri Molinæi. *Parisiis* 1632.

Joannes Jejunator, scripsit De Confessione & Pœnitentia. *Extat ad calcem Morini de Pœnitentia, ubi est Dialogus de Sacramento Pœnitentiæ* Simonis Thessalonicensis.

Joannes de Indagine, *Cartusianus*, scripsit librum unum contra errores Bohemorum. Libros quatuor ad Episcopum Ratisbonensem contra eosdem. Contra Flagellatores. De Sacramento Altaris. Tractatum super erroribus hæreticorum ad petitionem Marchionis Brandeburgensis.

Joannes Joannis, edidit Librum de schismate, in quo multa pro nostris temporibus accommodata reperiuntur. *Duaci* 1603.

Joannes de Jonghe, Dunkerkanus, S. I. edidit Theses Theologicas de Gratia, libro arbitrio, Prædestinatione, &c. contra Conelii Jansenii Augustinum. *Antuerpiæ* 1641. Theses Theologicas apologeticas priorum, & Miscellaneas adversus doctrinam Cornelii Jansenii. *Ibidem* 1641.

Joannes Justus Lansbergius, *Cartusianus*, edidit Demonstrationem veræ religionis. Dialogos inter Militem Lutheranum, & Joannem Monachum. *Coloniæ* 1554.

Joannes Keynesius, Anglus, S.I. scripsit Anglice contra Doctorem hæreticum Stillinglefrum, qui Romanam Ecclesiam Idololatriæ inculpaverat. Rationabilem & brevem viam convincendi quoscunque dissentientes à vera religione, absque ulla disputatione. *Londini* 1674.

Joannes Kuisskonius, scripsit De justificatione hominis, adversus insanias Andreæ Osiandri.

Joannes Kræselius, *Vilsevensis*, *Bibliothecarius Academiæ Ingolstadiensis* edidit uberem & doctam Orationem de Incarnati Verbi Mysterio. *Ingolstadii* 1503.

Joannes Kynynkam, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit contra Propositiones Vvicleffi, & contra ejusdem Ideas.

Joannes Van-derlaen, *Amstelodamensis* S. I. scripsit adversus Everardum Schafferum hæreticum, Regulam fundamentalem fidei 1661.

Joannes Langtonus, *Anglus*, *Carmelita*, in Libro uno scripsit Examen Doctoris Crumpe, & libro altero scripsit adversus ejusdem errores.

Joannes Lavardinus, *Gallus*, typis consignavit Conversionem ad fidem Catholicam cujusdam nobilis. *Parisiis* 1582.

Joan-

Joannes Laurentius Lucchesinus, Lucensis, S. I. edidit Librum prænotatum Sacra Monarchia S. Leonis Magni Pontificis Maximi in Polemica historica Concilii Chalcedonensis. *Romæ* 1693. De Jansenianorum hæresi. *Ibidem* 1705. Demonstratam impiorum insaniam, sive signa veræ fidei. *Ibidem* 1688. De Pontificis Maximi authoritate & infallibilitate. *Ibidem* 1694.

Joannes Leisentritius, edidit Protestationem Catholicam, cum pia precatione contra hæreses. 1574. Scripsit etiam quædam alia valdè utilia pro Catholicis existentibus in Germania.

Joannes Lensæus, Belliolanus, scripsit De unica religione, & studio Catholicorum Principum in Republica conservanda. *Coloniæ* 1579. Orationem contra Ecclesiæ Romanæ desertores, qui se solos patriæ veros amatores jactitant. *Ibidem* 1580. De sui, ac Reipublicæ Christianæ contra impium invasorem defensione. *Lovanii* 1582. Tractatus de Ecclesiastica satisfactione pœnitentis, contra Benedictum Aretium ministrum hæreticum Bernensem. *Ibidem* 1585. De una Christi in terris Ecclesia libros sex. *Ibidem* 1589. De Libertate Christiana lib. xv. *Antuerpiæ* 1590. De Traditionibus contra Sadaelem hæreticum. *Ibidem* 1591. De Ecclesia, & de Purgatorio.

Joannes Leo, edidit Disputationem de Confessione fidei, ac religionis Christianæ.

Joannes à Ludegna, Matritensis, Ord. Præd. edidit Disputationem de Cœlibatu Sacerdotum contra Lutheranos. *Patavii* 1563.

Joannes Ludovicus Vives, plura scripsit contra hæreticos.

Joannes Lutterellus, scripsit adversùs Disputata Ockami.

Joannes Magister, scripsit De pane fermentato, & infermentato. Quòd Spiritus sanctus procedit à Patre, & Filio.

Joannes Magnus, Gothus, Upsalæ Archiepiscopus, edidit Apologiam contra Lutheranas & impias Constitutiones in Aroia Civitate Regni Suetiæ factas anno 1527.

Joannes Malavelette, Aramonensis in Occitania, S. I. linguâ maternâ scripsit Manuale veritatis Catholicæ religionis ex ipsis Adversariorum scriptis ac libris contextum.

Joannes Maldonatus, Hispanus, S. I. scripsit Epistolam de Collatione Sedanensi cum Calvinistis. *Moguntiæ* 1611. Disputationem de fide. *Ibidem* 1600.

Joannes Maria Capella, Salutiensis Ord Præd. scripsit De veneratioue sacrarum Imaginum.

Joannes Maria Gabriellius, Tifernas, ex Monacho Congregationis Ref.S. Bernardi Ord. Cisterciensis, S. R. E. tituli S. Pudentianæ Presb. Cardinalis, scripsit Theologiam historico-dogmaticam, Scholasticam adversùs Ethnicos, Hæreticos & Schismaticos ex Scriptura. Historia Ecclesiastica, & SS. PP. *MS. in Biblioth. S. Pudentianæ de Urbe.*

Joannes Maria à S. Joseph, Carmelita excalceatus, edidit Disputationem celebrem habitam adversùs ministros Arianos Poloniæ.

Joannes Maria Verratus, Ferrariensis, Carmelita, edidit Disputationes adversùs Lutheranos. De fide & operibus. De libero arbitrio. De Prædestinatione. De cultu Dei, & Sanctorum. De auriculari & Sacramentali Confessione. De Purgatorio. De Communione sub utraque specie, aliaque permulta, quæ typis impressa fuere *Venetiis anno* 1571.

Joannes Maro, Anglus, scripsit Determinationes contra hæreticos Vvicleffistas.

Joannes Marocursius, Tornacensis, Cartusianus, scripsit Threnodiam contra Lutheranos. *Antuerpiæ* 1540.

Joannes Martialis Anglus, scripsit adversùs Joannem Calhillum, qui blasphemum librum emiserat contra Christi Domini Crucem. 1564.

Joannes Martinonus, Gallus Brivatensis, S. I. edidit librum mutato nomine, cui titulus, Anti-Jansenius, hoc est, Selectæ Disputationes de hæresi Pelagiana, Semipelagiana, deque variis statibus humanæ naturæ, & de Gratia Christi Salvatoris, in quibus vera de illis

lis doctrina proponitur, & Cornelii Jansenii Iprensis falsa dogmata refutantur. *Parisiis* 1652.

Joannes Matthæus Cariophylus, Cretensis, Archiepiscopus Iconiensis, edidit Censuram Confessionis fidei, seu potiùs perfidiæ Calvinianæ, quæ nomine Cyrilli Patriarchæ Constantinopolitani circumfertur. *Romæ* 1631. Confutationem Nili Thessalonicensis de Primatu Papæ, & Græcè & Latinè. *Parisiis* 1626. Refutationem pseudo-Christianæ catechesis editæ à Zacharia Gergano. *Romæ* 1631.

Joannes Matthæus Grillus, Salernitanus, scripsit Epistolam ad fratrem de rationibus & causis, quæ eum moverunt ut ad Ecclesiam Catholicam Romanam rediret. *Romæ* 1676.

S. Joannes Maxentius, Gallus, Abbas Pictaviensis Ord. Floriacensis, scripsit Librum unum contra Pelagium. Catholicam fidei Confessionem, sive professionem de Christo Domino. Rationem adunationis Verbi Dei ad propriam carnem. Contra Acephalos. Dialogos contra Nestorianos.

Joannes Mensingus, Dominicanus, scripsit contra librum Lutheri De abroganda Missa. Libros duos de Sacerdotio Ecclesiæ Christi adversùs hæreticos. *Coloniæ* 1532.

Joannes de Meppis, Germanus, de familia S. Augustini, scripsit contra Hermannum de Risvvich de Geldria, Tractatum prænotatum, De paupertate Christi.

Joannes Michrælius, scripsit librum prænotatum, Ethnophronius contra Gentiles, de principiis Religionis Christianæ dubitationes. *Stetini* 1647.

Joannes Molanus, scripsit De historia sacrarum Imaginum, & picturarum, pro vero earum usu contra abusus. *Lugduni* 1619.

Joannes Montanus, edidit Disputationem uberem de sanctissima Eucharistia. *Græcii* 1592.

Joannes de Monte nigro, Italus, Dominicanus, scripsit Tractatum de Processione Spiritus sancti, & Tractatum de Purgatorio contra Græcos.

Joannes Morinus, Blesensis Gallus, Congregationis Oratorii Presbyter, edidit Commentarium historicum de disciplina in administratione Sacramenti Pœnitentiæ. Commentarium de sacris Ecclesiæ ordinationibus, in quibus operibus Catholica religio valdè illustratur, & hæreticorum insaniæ contra hæc Sacramenta reprobantur. *Antuerpiæ* 1695.

Joannes Mulhusinus, Thuringus, S. I. edidit Speculum miseriarum Davidis Parei hæretici. Censuram Disputationis ejusdem. *Moguntiæ* 1604. Ductarium Speculi miseriarum ejusdem Calvinistæ. *Ibidem* 1606. Disputationem de libero arbitrio *Ibidem* 1601. Contra ejusdem Davidis Parei Heidelbergensis Disputationem de sacrarum Scripturarum authoritate, cum vendicatione censuræ Moguntinæ, & discussione Exegeseos ejusdem Parei. *Ibidem* 1605.

Joannes Mulman Lipsiensis, S. I. edidit Disputationem de Missis privatis adversùs Calixtum Calvinistam. *Monasterii Vvestphaliæ* 1647. De Calice Eucharistico contra eundem. De Libris Machabæorum contra Scheilberum. *Ibidem* 1648. De Purgatorio contra Calixtum & sectarios. *Ibidem*.

Joannes Mulæus, edidit Dissertationem de Conjugio contra Theophilum Alethæum. *Jenæ* 1675. Theophilus Alethæus iste, ficto nomine, est Joannes Lyserus hæreticus; qui librum vulgavit cum hoc titulo, Polygamia triumphatrix, cum notis Athanasii Vincentii. *Londini Scanorum, sumptibus authoris*. 1672.

Joannes Mylverton, Anglus, Carmelita, scripsit Symbolum suæ fidei, & contra Reginaldum Peacok.

Joannes Nas, Germanus, Suffraganeus Brixinensis, evulgavit Centurias mendaciorum insignium, quæ ab hæreticis, qui se Evangelicos vocant, scriptæ sunt. *Ingolstadii* 1569. Tractatus de Cœna Dominica. Conciones Catholicas plures contra hæreticos, quæ omnia fusiùs descripta videri poterunt in Apparatu sacro Possevini, & in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum Lucæ Vvadingi, sub eodem nomine.

Joan-

Joannes Neovillæus, *Genuillanus*, *Gallus*, scripsit Libros quinque De pulchritudine animi adversùs Epicureos, & Atheos homines hujus seculi. *Parisiis* 1556.

Joannes Nicænus, scripsit Librum contra Armenos de rebus fidei. *MS. in Bibliotb. Vaticana*.

Joannes Nicolai, scripsit De Concilio plenario adversùs Donatistas. *Parisiis* 1667. Dissertationem de jejunii Christiani, & abstinentiæ ritu. *Ibidem* 1667.

Joannes Nicolaus, *Arelatensis*, scripsit De hæreticis, & eorum pœnis. *Lugduni* 1536.

Joannes Nopelius, edidit Confessionem Ambrosianam, quatuor libris distributam, ubi ostenditur, quid senserit de fidei dogmatibus hodie vocatis in controversiam ab hæreticis, ante annos 1200. totius Occidentalis Ecclesiæ lumen B. Ambrosius Episcopus Mediolanensis.

Joannes Ochoa, *Hispanus*, *Ord. Præd.* vigilantia suâ detexit Ægidium, & Constantinum Fontanum, qui à recta fide apostatantes, occultè hæresum venena apud Hispalim disseminabant, quos à judicibus de violata fide convictos, igne crematos conspexit.

Joannes Onneberger. *Svevus*, S. I. Germanice edidit Brevem, & dilucidam institutionem defendendi fidem Catholicam contra hæreticos. *Herbipoli* 1660.

Joannes Palmer, *Anglus*, scripsit contra Bohemorum, sive Hussitarum articulos.

Joannes Paulus Donatus, *Carmelita*, edidit Tractatum de jure eligendi ministros Ecclesiæ, in quo veritas Catholica defenditur & explicatur. *Taurini* 1582.

Joannes Paulus Felvvinger, *Germanus*, edidit Disceptationem Theologicam antiphotinianam de ratione in Theologia contra Florianum Druscium, sivè Joannem Drellium, *Helmestadii* 1671.

Joannes Paulus Nazarius, *Cremonensis*, *Ord. Præd.* inter plura alia scripta, publici juris fecit Disputationem solemnem de sacrosancto Missæ Sacrificio à se habitam in Valle Clavenæ, cum ministris sectæ Calvinianæ.

Joannes Paulus Vvindeck, *Germanus*, edidit Theologiam Jurisconsultorum, libris duobus comprehensam. In horum primo vindicantur quadraginta & ampliùs dogmata S. Rom. Eccl. quæ ab hæreticis oppugnantur, non solum ex Canonibus, & Traditione Ecclesiæ, verùm etiam ex Justiniani Imperatoris legibus. Prognosticon futuri status Ecclesiæ contra quendam Lutherologum. Deliberationem Christianam de optimo regionis statu, sive de extirpandis hæresibus. De mortis Christi efficacia contra Calvinum. Confessionem S. Bernardi de omnibus fidei dogmatibus. *Coloniæ* 1604.

Joannes Pelecyus, Ulmensis, S. I. scripsit De originali hominis justitia, & injustitia. *Dilingæ* 1587. De Sacramentis novæ legis. De Eucharistiæ Sacramento, & Sacrificio. De fide. De Ecclesia militante. De Justificatione.

Joannes Perellius, *Xeveriensis*, *Germanus*, scripsit Dialogum de Catholica doctrina, & rebus Societatis Jesu contra contumelias Rodingi Hassi Sacramentarii. *Ingolstadii* 1576.

Joannes Perpezatius, S. I. edidit Responsionem Apologeticam adversùs Anticotoni, & Sociorum criminationes. *Lugduni* 1611.

Joannes Perseus, Anglus, S. I. Anglicè scripsit Tractatum de fide. *Londini* 1600. Defensionem ejusdem Tractatus de fide contra duos ministros Vvottonum & Vitum. *Audomari* 1612. Librum, quo provocat Protestantes ad ostendendam continuam suorum Prædicantium successionem à temporibus Christi, prout Catholici ostendunt de suis. *Ibidem* 1612. Responsionem ad novem articulos controversos, ipsis à Serenissimo Rege Jacobo in privato colloquio propositos. *Ibidem* 1625.

Joannes de Persico, *Cremonensis* scripsit Expositiones in Biblia contra Judæos, & rebelles Ecclesiæ. *M. S. Cremonæ in Bibliotheca S. Augustini*, cujus Ordinis Author erat professus.

Joannes Petrus Caraffa, *Neapolitanus*, *qui postea fuit Paulus IV. Pontifex Maximus, Clericus Regularis Theatitinus*, scripsit Parænesim ad Bernardinum Ochinum.

Joannes Pezibram, *Bohemus*, scripsit Tractatum de septem Sacramentis. De impiis Vvicleffi dogmatibus. De professione fidei, aliaque hujus generis.

Joannes Picus Mirandulanus, scripsit contra Astrologos judiciarios, & contra Judæos.

Joannes Pistorius, *Niddanus*, *Theologus Catholicus*, edidit Theoremata de fidei Christianæ definita mensura, & an hæc sit sola Scriptura Canonica, cum Episagmate de Sacramentis contra Grynæum. *Coloniæ* 1590. Resolutionem Thesium Jacobi Heerbrandi hæretici blasphemi, de visibili Christi in terris Ecclesia. Theses quinquaginta de Sanctorum Reliquiis ex libris S. Augustini decerptas. Epistolas duas ad Joannem Pappum, excitatoriam & refutatoriam. Confessionem S. Bernardi de omnibus fidei dogmatibus hodie controversis, ex ejus scriptis collectam, cum refutatione sophismatum, quæ à Luthero, Melancthone, Nicolao Pithæo, aliisque sectariis contra religionem objiciuntur. Hanc cum inchoatam reliquisset, absoluit Joannes Paulus Vvindech.

Joannes Placentius, *ex Ord. Præd.* scripsit Librum prænotatum, Prælium porcorum, idest hæreticorum inter se diffidentium.

Joannes Plaeth, *Germanus*, edidit Librum contra Bohemos.

Joannes Polomar, edidit Orationem habitam in Concilio Basileensi contra tertium articulum Bohemorum.

Joannes Pouvel Britannus, scripsit Propugnaculum adversùs Babylonicam captivitatem Lutheri.

Joannes Pricius, *Anglus*, S.I. Anglicè edidit Anti-Mortonum, sive Apologiam contra Thomam Mortonum Pseudo-Episcopum Dunelmensem. 1640.

Joannes Ragusæus, *ex Ord. Præd.* habuit Orationem in Concilio Basileensi, in qua respondit ad articulum Bohemorum de Communione sub utraque specie.

Joannes Rastallus, *Anglus*, scripsit contra sui temporis hæreticos, & præcipuè confutationem Concionis Juelli hæretici. Tractatus duos, quibus plures imposturas, & malignas corruptiones in libris Juelli indicavit.

Joannes Redmannus, *Anglus*, scripsit contra hæreticos De justificatione.

Joannes Retembergius, *Dominicanus*, *Germanus*, scripsit opusculum contra hæreses Lutheranorum. Adversùs Lutheri depravatam versionem Biblicam.

Joannes Roberti, *Belga*, S.I. edidit Parallela sanctissimæ Missæ, & Cœnæ hæreticæ. Anglicanæ Ecclesiæ Reformatæ basim & imposturam. *Luxemburgi* 1619. Magiam Phanaticam. Examen confessionis fidei Belgicæ Reformatorum.

Joannes Roffensis, *Anglus*, edidit volumen insigne De Romano Pontifice. Defensionem sacri Sacerdotii adversùs Lutherum. Confutationem Assertionum Lutheranorum. *Venetiis* 1526.

Joannes Rosenthal, *Germanus*, linguâ patria vulgavit Justam querelam contra Prædicantem Calvinistam de Controversiis fidei. *Coloniæ* 1653. Epistolam Irenicam ad Juventutem Hassiæ. *Ibidem* 1653.

Joannes à Royas, *Hispanus*, scripsit Tractatum de hæreticis, prænotatum, Singularia juris in favorem fidei, hæresisque detestationem. *Venetiis* 1584.

Joannes Ryvvocki, Prutenus, S. I. edidit Arma Catholica pro Traditionibus, & Purgatorio contra Anti-Bellarminum Arnesi Protestantis Frankorani. *Vilnæ* 1636. Parænesim ad ministros Calvinianos de spiritu privato ad Synodos non admittendo. *Ibidem* 1639. Calvinum Angelomachum, sive Prælium Calvini adversùs bonos Angelos.

Joannes Sacranius, scripsit De erroribus Ruthenorum.

Joannes Saita, Cretensis, scripsit Dialogos duos contra Judæos.

Joannes Schucking, Vvestphalus, S.I. edidit Lucernam viatorum, seu fidei. Mercurium Orthodoxum ad demonstran-

ftrandum Purgatorium. *Monasterii Vvestphaliæ* 1649. Institutionem Theologicam contra Scheiblerum, & Tremolienses. *Coloniæ* 1649.

Joannes Scythopolita, Græcè scripsit contra Eutychen, & Dioschorum.

Joannes Segobiensis, *Hispanus*, scripsit De Processione Spiritus sancti à Filio. De amittendo gladio spiritus in Saracenos,

Joannes Sharpe, *Anglus*, scripsit adversùs Vvicleffi hæretici sectatores. De orationibus Sanctorum. De suffragiis viatorum. De Incarnatione Verbi. De potestate Sacerdotii. De sacrarum Imaginum veneratione. De peregrinationibus.

Joannes Simcocks, Londinensis, S. I. edidit Anglica lingua Indagatorem indefessum, quo hortatur sectarios ad veritatem fidei investigandam. *Londini* 1670.

Joannes Sletanus, *Gessensis in Brabantia*, *ex Ord. Præd.* scripsit Libros novem de retinenda fide Catholica. De Verbi Dei virtute, & insuper abili Ecclesiæ potentia libros quinque De Baptismo parvulorum.

Joannes Spenserus, *Lincolniensis*, S. I. edidit idiomate materno De sacra Scriptura perperàm ab hæreticis hujus temporis intellecta. *Antuerpiæ* 1655. Quæsita xxxvi. ministris hæreticis in Anglia propositis. *Londini*. Libellum contra Atheos cum hoc titulo, aut Deus, aut Nihil. *Ibidem* Schisma detectum, contra quosdam Doctores Academiæ Cantabrigiensis. *Ibidem*.

Joannes Stamler, *Germanus*, scripsit De Tartarorum, Saracenorum, Turcarum, Judæorum & Gentilium sectis & ritibus, cum eorundem confutatione, & sanctæ Christianæ fidei confirmatione. *Augustæ* 1508.

Joannes Standicius, *ex Ord. Seraphico*, *Anglus*, scripsit contra Barnes hæreticum.

Joannes Sunasham, *Anglus*, *Carmelita*, *Episcopus Bangoriensis*, scripsit contra Vvicleffitas.

Joannes Svvetus, *Anglus*, S.I. Anglicâ lingua edidit Manifestationem Apostasiæ M. Antonii de Dominis. *Audomari* 1617.

Joannes Taliaferrus, *Italus*, plura scripsit, & inter reliqua de Ecclesia, ejus Capite, & de Clavibus.

Joannes de Tabia, scripsit Summam adversùs hæreses sui temporis.

Joannes Talpinus, *Gallus*, vulgari sermone scripsit Monitum ad eos, qui ab hæreticis decepti successerunt à vera Christi Ecclesia, quæ est Catholico Romana. Examen & decisionem S. Romanæ Ecclesiæ. Consensum totius Ecclesiæ Christianæ de Missæ Sacrificio. Monita Christianis, ut caveant ab hæresi, & alia his similia, quæ diversis annis prodierunt. *Parisiis*.

Joannes Tavernerius, edidit Tractatum de Purgatorio Animarum. De veritate Corporis & Sanguinis Christi in Sacramento Altaris. *Parisiis* 1551.

Joannes Thomas Rocaberti, *ex Ord. Præd.* scripsit de Romani Pontificis authoritate. *Valentiæ* 1692.

Joannes Tissingtonus, *Anglus*, *Ord. Minorum*, edidit librum cum hoc titulo, Scutum pro Eucharistiæ detentione. & contra Confessionem Vvicleffi. *MS. in Collegio Cantabrigiæ S. Benedicti*.

Joannes Turrecremata ex Ord. Præd. S. R. E. Cardinalis, scripsit De authoritate Romanæ Ecclesiæ. De unione Græcorum cum Latinis.

Joannes Vacquerius, Rojensis, edidit Sermonem de multiplici hæreticorum tentatione in Baptismo duorum adolescentum Americæ. *Parisiis* 1571.

Joannes Veccius, *Episcopus Constantinopolitanus*, scripsit De unione Ecclesiarum veteris & novæ Romæ. De Processione Spiritus sancti capita XII Epistolam ad Alexium Agallanium magnæ Ecclesiæ Diaconum. De Processione Spiritus sancti opus à priori distinctum. Plura etiam alia scripsit ad Catholicam fidem Romanam confirmandam, potissimùm contra tomum Cyprii, & ejusdem novas hæreses. *Extat in tomo primo Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*, *Romæ* 1659. *& in ejusdem tomo secundo ibidem anno* 1659. *impresso*.

Joannes Vetus, *Gallus*, edidit Apologiam

logiam adversùs Theodorum Bezam. *Virduni* 1565.

Joannes à Via, *Germanus*, scripsit Defensionem & Assertionem jugis Sacrificii Ecclesiæ adversùs blasphemias Schmidelini. *Coloniæ* 1570. Admonitionem ad Bavariam, quâ ratione errores, qui hodiè sparguntur agnoscendi sint, & fugiendi, ex verbo Dei. Germanicè. *Monachii*.

Joannes Villagarcia, *Dominicanus*, plura scripsit in Brentium, variasque edidit Apologias adversùs Bucerum, Petrum Martyrem, & Sodales.

Joannes Viterbiensis, *ex S. Dominici familia*, scripsit Tractatum in forma dialogi adversùs hæreticos sui temporis.

Joannes Vvalterius Viringus, Lovaniensis. S.I. idiomate vulgari scripsit adversùs Joannem Vvalesium hæreticum. *Bruxellæ* 1609.

Joannes Vvaltonus, *Lancastriensis*, S. I. Anglicè scripsit Responsum ad calumnias Henrici Mori, Doctoris hæretici, quibus Idololatriæ crimen Catholicis affingit. *Londini* 1672.

Joannes Vvellis, *Anglus Monachus S. Benedicti*, edidit Librum pro Religione. De SS. Eucharistia.

Joannes Toungus, Anglus, edidit Librum de schismate, quo monet cavendum esse Catholicis, ne adeant synagogas hæreticorum.

Joannes Zonaras, Constantinopolitanus, scripsit Pœma adversus omnes hæreses.

Jodocus Angries. *Contracensis*, S. I. edidit Flandricè Purgatorium Catholicè assertum. *Burgisæ* 1643.

Jodocus Clithoveus, *Neoportuensis*, *Gallus*, edidit Propugnaculum Ecclesiæ contra Lutheranos. Commentariorum prænotatum, Anti-Lutherum. De sanctissimo Eucharistiæ Sacramento contra Oecolampadium. *Parisiis* 1568. Improbationem quorundam articulum. Lutheri, aliaque hujusmodi ad defendendam fidem Catholicam, de quibus consule Possevinum.

Jodocus Coccius, *Bileveldianus*, & *Canonicus Juliacensis*, edidit præclarissimum, & doctissimum opus prænotatum Thesaurus Catholicus, ubi ex SS. PP. enucleantur omnes controversiæ in materia fidei, solide refutantur, & Catholica religio validissimis argumentis roboratur. *Coloniæ* 1599.

Jodocus Coccius Trevirensis. S. I. edidit Parallelon Bibliacum visionum Joannis Apocalyp. cap. 1. Danielis cap. 1. Disputationem tripartitam de arcano sacræ Scripturæ sensu. Disputationem bimembrem de vero & falso Antichristo. Sanctissimum Missæ Sacrificium per testes veritatis omni exceptione majores, ab hæreticorum injuriis vindicatum. *Molschemii* 1621.

Jodocus Kedd, *Germanus*, *Cliviensis*, S. I. plurima, & doctissima opera edidit contra Luteranos, Calvinistas impiosque Novatores, quæ diffuse exhibet Bibliotheca Scriptorum ejusdem Societatis.

Jacobus Lorichius, *Theologus*, scripsit opus prænotatum, Evangelium, hoc est de vi, natura, & scopo Evangelii Jesu Christi adversus temerariam, stultamque instantiam eorum, qui se Evangelicos nominant. *Ingolstadii* 1580. Catenulam præcipuorum articulorum fidei Christianæ. *Coloniæ* 1576. Defensionem Apologiæ de Adoratione, & ejus speciebus adversus Hyperaspiten Scholæ Tubiensis. *Ingolstadii* 1557. Demostrationem de vera & falsa libertate credendi. De Traditionibus. De usu imaginum, aliaque valde utilia ad hæreticorum stultitiam retundendam, de quibus omnibus consule prælaudatum Possevinum.

Jacobus Ravestenius, edidit Defensionem Concilii Tridentini adversus examen Martini Kemnitii. *Lovanii* 1568. Confutationem Confessionis ministrorum adhærentium Augustanæ Confessioni. *Ibidem* 1568. Apologiam confutationis profanæ Confessionis, quam Antuerpiensem vocat, contra Matthæi Flacci Illyrici cavillationes. *Ibidem* 1568. Apologiam Decretorum Concili Tridentini de Sacramentis, adversus censuras, & examen Kemnitii. 1570.

Jonas, *Aurelianensis Episcopus*, scripsit Libros tres de cultu sacrarum Ima-

Imaginum ad Carolom Calvum, adversus hæresim Claudii Taurinensis Episcopi *Coloniæ* 1554.

Joseph Saenz de Aguirre, Hispanus, S. R. E. Presbyter Cardinalis, Ordin. S. Benedicti edidit Defensionem Cathedræ S. Petri. *Salmanticæ* 1683. Lacinia contra Socinianos. *Romæ*

Joseph Methonensis, scripsit Librum responsionis pro Concilio Florentino ad Librum Marci Ephesii calumniatoris ejusdem Concilii.

Joseph Vicecomes, *Mediolanensis*, scripsit Observationum Ecclesiasticarum volumina jv. in quibus agitur de antiquis Baptismi, & Missæ ritibus, de ejus apparatu, & de veteribus ceremoniis Confirmationis. *Mediolani diversis annis*.

Joseph Voisin, *Gallus*, edidit Disputationem Theologicam Orthodoxam de sanctissima Trinitate adversus Disceptationem hæretici Anti-Trinitarii. *Parisiis* 1647.

Josephus Bergaigne, *Antuerpiensis, Minorita* vulgavit Apologiam adversus litteras Gerlaci Molitoris, Prædicantis religionis Evangelicæ Reformatæ. *Treviris* 1625.

Josephus Ciantes, edidit Librum prænotatum, Discursus de SS. Trinitate ex Hebræorum testimoniis, *Romæ* 1667.

Josephus Cresuvellus, *Londinensis*, S. I. sub nominæ Andreæ Philopatri, scripsit Responsionem ad edictum Elisabethæ Reginæ Angliæ contra Catholicos. *Romæ* 1593. Contra edictum in Catholicos promulgatum. *Audomari* 1610.

Josephus Malavelettus, *Gallus*, S.I. scripsit Controversiarum Epitomen. *Parisiis* 1723. Unitatem Ecclesiæ Catholicæ unius Scripturæ authoritate munitam.

Josephus Simonis, *Hamptoniensis*, *Anglus*, Anglice edidit Responsionem ad Concionem Doctoris Percii hæretici, habitam coram Rege Angliæ. *Londini* 1663.

Josephus Stephanus, *Valentinus*, *Episcopus Vestanus*, scripsit Defensionem sacri Rosarii B. Mariæ Virginis ab hæreticorum calumniis. *Romæ* 1584. De osculatione pedum summi Pontificis, & de ejus coronatione. *Romæ* 1588. De pedum adoratione. *Extat inter Tractatus juris* *tom.* 13. De potestate coactiva Romani Pontificis. *Romæ* 1586.

Josephus de Tamayo, *Hispalensis*, S. I. scripsit adversus errores Immanuelis Abbad Rabbini synagogæ Amstelodamensis.

Ireneus Avalonensis, *Burgundus*, *Capuccinus*, Gallicæ promulgavit Explicationem rationum, quæ moverunt DD. *de Passades*, & *du Mazel* ad abjurandam hæresim Calvinisticam, cum responsionibus ministri hæretici, & contra responsionibus Ruessii.

S. *Ireneus*, *Smirnensis Ecclesiæ Episcopus*, *qui fidem Catholicam proprio sanguine confutavit, illam etiam acerrime defendit contra hæreticorum sui temporis blasphemias, præsertim adversus Valentinum hæresiarcham*, in quem edidit Libros quinque.

Isaac Armenus, scripsit Invectivam in Armenos. *Extat tom.* 20. *Bibliot. PP. Lugdunen.*

Isaac ex Judæo factus Christianus, scripsit De sancta Trinitate, & De Incarnatione Domini.

Isaac Monachus Syrus, *Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ*, multa Syriacè scripsit, potissimum tamen adversùs Nestorianos, & Eutychianos.

Isaacius Habertus, scripsit De consensu Hierarchiæ & Monarchiæ, adversus Paræneticum opus Optati Galli, schismatum fictoris. *Parisiis* 1640.

Isaacus Peyrerius, *secta Calvinista*, *qui prius ediderat opus inscriptum, Præadamitæ, sive Exercitationem super Epistolam S. Pauli ad Romanos*. 1655 *abjurato Calvinismo, & libro de Præadamitis*, scripsit Epistolam ad Philotimum de utraque materia. *Romæ* 1682.

Ischirion. Alexandrinæ Ecclesiæ Diaconus, Synodo Calcedonensi obtulit Libellum accusationis contra Dioscorum. *Extat tom.* 4. *Conciliorum Labbei*. Idem fecerunt in eodem Synodo Tdeodorus Diaconus Alexandrinus, & Sophronius.

S. Isidorus, *Hispalensis Episcopus*, *S. Benedicti Monachus*, *zelo fidei Catholicæ non in Hispania solum, sed & in tota Ecclesia celebris*, *Arianæ perfidiæ hostis infensissimus*, scripsit inter alia contra nequitiam Judæorum. *Isi.*

Isidorus de Isolanis, *Mediolanensis*, ex *Ord. Prædicat.* scripsit Disputationes quinque Catholicas de igne Purgatorio, De merito animarum Purgatorii, De igne inferni. *Papiæ* 1521. De imperio Ecclesiæ Militantis. *Mediolani* 1516. Contra Averroem de Æternitate Mundi.

Isidorus Mosconius, edidit De Majestate militantis Ecclesiæ. *Venetiis* 1602.

Itacilus Clarus, *Lemicæ Hispaniarum Episcopus*, edidit Libros tres de sanctissima Trinitate contra Varimandum Arianum. Apologeticum adversus hæreses Priscilliani.

Julianus Cæsarinus, *dictus Julianus Cardinalis S. Angeli*, *tempore Martini Papæ V.* scripsit De Processione Spiritus sancti adversus Grecos.

Julianus Eresneau, *Gallus*, *Ord. Præd.* scripsit contra Petrum Martyrem hæreticum.

S. Julianus, *Episcopus Toletanus*, Libros tres de Adventu Christi adversus Judæos compilavit.

Julius Bartoloccius, *de Celleno*, *Monachus Congregationis Refor. S. Bernardi Ord. Cistercensis*, & *Abbas S. Sebastiani ad Catacumbas*, edidit Bibliothecam Magnam Babbinicam, quatuor tomis, in quibus Judæorum mendacia, falsitates, & commenta validissimis rationibus confutantur. *Romæ* 1675.

Julius Cesar Bulengerus, *Gallus*, S.I. edidit Responsionem Catholicam libro D. Plessei de institutione Sanctissimi Sacramenti. *Parisiis* 15.9.

Julius Cæsar de la Coulture, *Bruxellensis*, S. I. scripsit Libros duos demonstrationum Catholicarum contra Ecclesiam Lutheranam.

Julius Firmicus Maternus, scripsit Librum de mysteriis, & erroribus profanarum Religionum ad Constatinum & Constantem Augustos.

Julius Pavesius, *Brixiensis*, *Ord. Præd.* scripsit adversus hæreses sui temporis.

Julius Pflug, *Aumbergensis* scripsit adversus Lutherum. *Antuerpiæ* 1562.

Justinianus, *Hispanus*, *Ecclesiæ* Valentinæ Episcopus scripsit contra Bonosianos, qui asserebant Christum esse Filium Dei adoptivum, non proprium.

S. Justinus Martyr, & *Philosophus*, *inter alia eruditissima opera* duplicem scripsit Apologiam pro Christiani nominis defensione ad Antoninum Pium, & S. P. Q. R. Idem fecit S. Melito Sardensis Episcopus, alia Apologia oblata Marco Aurelio Imperatori, pro iisdem Christianis; & etiam Athenagoras qui eidem Marco Aurelio Antonino, & Aurelio Commodo similem pro Christianis obtulit Apologiam.

Justus Baronius, edidit opus inscriptum, Pseudo-Jubilæum Vvrtembergense adversus Ægidium Hunnium, & Lutherum. Præscriptiones perpetuas adversus hæreticos.

Justus Calvinus, *Gallus*, *Calvini impii hæresiarchæ consanguineus*, *abjuratis ejus erroribus*, & *fide Catholica Romæ suscepta anno* 1600. edidit Librum prænotatum, Justi Calvini pro sacrosancta Catholica Romana Ecclesia, proque sua ad eam transmigratione, Apologia. De sacris Litteris veneranda antiquitate, ipsorum sectariorum principiis ita adornata ut facile lectori viam ad veritatem explanet. *Moguntiæ* 1602.

Justus Lipsius, *eruditorum sui temporis facile princeps*, *in multis*, *quos publici juris fecit libris*, *plura ad Catholicam fidem valde accommoda docet*, *ut patet ejus opera legenti*,

Justus Rabus. *Cracoviensis*, Polonice edidit Anti-Diatribam, seu Refutationem Diatribæ contra quemdam Calvinianum ministrum. *Cracoviæ* 1610.

La-

L

L*Aboraus, S. R. E. Presbyter Cardinalis tituli S Mariæ trans Tiberim*, scripsit Epistolam ad Hugonem contra Sabellianos.

Lactantius Domaninus, Mantuanus, Carmelita, scripsit inter alia De immortalitate animæ.

Lælius Jordanus, edidit De Romanæ Sedis origine & authoritate, & majoribus, rerumque capitalium Episcoporum causis ad Papam deferendis. *Venetiis* 1572.

Lambertus Auer, Germanus, S. I. scripsit Assertiones ex sacris Bibliis, & Controversiis. *Viennæ Austriæ* 1560.

Lanfrancus, Archiepisc opus Cantuariensis, ex Ord. S Benedicti, natione Papiensis, scripsit adversus Berengarium hæreticum De veritate Corporis & Sanguinis Domini in Eucharistia.

Laurentius Albertus. Germanus, scripsit vulgari idiomate adversus Heildemborgensem Catechismum. Ad Spirenses. Vormatienses & Landavienses Admonitionem de cavendo vicino Zuinglianismo. Absurda Lutheranorum. *Ingolstadii* 1570.

Laurentius Andretonus, Lancastrensis, S. I. Anglice edidit opus inscriptum Funiculus triplex, quo fidei capita demonstrantur ex Scriptura, SS. PP. & ex ipsis Protestantibus. *Audomari* 1634 Originem Catholicorum & Protestantium. *Rotomagi* 1634.

Laurentius Arturus Faunteus, Lancastrensis, S. I. scripsit De Christi in terris Ecclesia adversus Antonium Sadaeelem hæreticum Calvinistam. Theses de variis fidei controversiis De Christi Ecclesia. De Petri, & ejus successorum Principatu. De Sanctorum invocatione Multa alia etiam utilia scripsit contra Lutheranos, & Calvenistas, quæ videri possunt in Bibliotheca Societatis.

Laurentius Cozza à S. Laurentio, ex Ministro Generali Ordinis Minorum, S. R. E. Presbyters Cardinalis, edidit Commentarios Historico-Dogmaticos continentes hæreses XXII. a Simone Mago, usque ad Marcionem. *Romæ* 1707.

Laurentius Forerus, Lucernensis, S. I. vir perspicacis ingenii, & Catholicæ veritatis studiosissimus, acuit sapientissime calamum adversus Calvinistas, Lutheranos, Petrum Molinæum, aliosque similis furfuris impios nebulones. Catalogum valde oblongum, & accuratum ejus operum exhibet Bibliotheca Scriptorum ejusdem Societatis.

Laurentius à Laurea Brancatus, ex Ord. Min. Convent. S. Francisci, S. R. E. Presbyter Cardinalis tituli SS XII. *Apostolorum, & Bibliothecarius, inter alia egregia opera Theologica* scripsit de decretis Ecclesiæ, & de rebus fidei, quæ ex ejus disputationibus selecta reperiuntur in *Biblioth. Rocaberti. Tom.* 15.

Laurentius à S. Paolo, Ord. Min. S. Francisci, edidit opus prænotatum Peregrinatio sancta, ubi errores Novatorum deteguntur, & via ad Catholicam veritatem ostenditur. *Romæ* 1658. Librum Confessionis veritatis Ecclesiæ Catholicæ.

Laurentius de Ubaldinis, Florentinus, Ord. Pred. scrpsit adversus Judæos librum prænotatum. Capistrum Judæorum.

Laurentius de Zamora, Hispanus, Ord. Cistercienfis, inter alia egregia opera edidit opus inscriptum. Monarchia mystica Ecclesiæ, in cujus libro secundo, tract. primo agit de adultera interpretatione, quà hæretici Scripturam sacram circa mysterium sanctissimæ Trinitatis confundunt. De Æternitate Verbi Divini De armis offensivis, & defensivis Ecclesiæ.

Laurus Quirinus, Venetus, edidit librum inscriptum. Castigationes Judæorum.

S. Leander, Hispalensis Episcopus, Monachus Ordin. S. Benedicti, scripsit Libros

Libros duos adversus hæreticorum dogmata. Opusculum adversus instituta Arianorum.

S. Leo I. Pont. Max. cognomento Magnus, inter alia scripsit Tractatum adversus errores Eutychetis & aliorum hæreticorum.

Leo VIII. Rom. Pont. scripsit Epistolas ad principaliores Germaniæ Episcopos de causa fidei.

Leo IX. Summus Pontifex, scripsit ad Constantinum Monachum Imperatorem librum unum de extirpandis hæresibus. Librum ad Græcos in quo eorum errores refutantur, & fides Catholica asseritur.

Leo VI. Imperator cognomento Sapiens, Epistolam insignem scripsit ad Regem Saracenorum, de Christianæ fidei veritate, Saracenorum impietate.

Leo Carmelita, Gallus, Gallice edidit Oeconomiam religionis Catholicæ. *Parisiis* 1652.

Leonardus Borianus, Gallus ex Regul. Observant. S. Francisci, edidit Librum Controversiarum adversus ministrum hæreticum. *Tolosæ* 1620.

Leonardus Coquæus, Aurelianensis, Ordin. Eremitarum S. Augustini, edidit Defensionem pro Romano Pontifice in Antimornæo, seu Confutatione mysterii iniquitatis, idest Historiæ Papatus Philippi Mornæi Plessæi Calvinistæ. *Parisiis* 1613.

Leonardus Lessius, Belga, S. I. scripsit Consultationem, quæ fides & religio sit capessenda. *Antuerpiæ* 1610 De Antichristo, & ejus præcursoribus. *Ibidem* 1611.

Leonardus Marius, edidit Catholicam assertionem Ecclesiasticæ Hierarchiæ in qua de Primatu Petri & Romanæ Sedis, adversus hæresim & schisma M. Antonii de Dominis Spalatensis. *Coloniæ Agrippinæ* 1618.

Leonardus Perinus, Lotharingus, S. I. edidit Thrasenica Pauli Verrli Calvinistæ *Mussiponti* 1619.

Leonardus Rubenus, Germanus, & Abbas Theologus SS. Petri & Pauli in Paterbonensi Civitate, edidit librum De falsis prophetis, & lupis rapacibus. De Idololatria. Triumphum Christi de Judæis. *Paderbonæ* 1604.

Leontius Alascatus, Bizantinus, scripsit De sectis hæreticorum, ac de Synodo Chalcedonensi.

Leontius Bizantinus, quem alii faciunt eundem cum superiore, scripsit contra Eutychianos Nestorianos, Enantiodocetas, Aphthardocetas, in fraudes Apollinaristarum, & nonnulla alia, de quibus agit Possevinus tom. 2. Apparatus sacri.

Leontius Constantinopolitanus, scripsit Librum De duplici natura in Christo, contra hæresim Monophysitarum. Disputationem contra Philosophum Arianum. *MS. in Bibliot. Cesareâ Viennæ Austriæ.*

Leporius, qui Pelagianum dogma sequi cœperat sed per Augustinum in Africa emendatus, scripsit propriæ emendationis libellum, in quo & satisfacit de errore, gratias agit de emendatione & simul asserit Catholicam sententiam de manentibus in Christo duabus naturis in una persona.

Liberius à Jesu, ex Carmelitis discalceatis, Novariensis, edidit Controversias dogmaticas adversus hæreses utriusque Orbis Orientalis & Occidentalis. *Romæ* 1701.

S. Liudegastus, Moguntinus Archiepiscopus, insigne opus edidit contra Arium, & hæreseos.

Lisettus, scripsit contra Pseudo-Evangelicam hæresim. *Parisiis* 1551.

Lucas Castellinus, Ord. Præd. edidit Elucidarium Theologicum de certitudine Sanctorum Canonizatorum, in quo invenire est valde utilia adversus hæreticorum blasphemias. *Romæ* 1628.

Lucas Holstenius, scripsit De Abbassinorum communione sub utraque specie. *Extat in Symmictis Allatii tom.* 2. Dissertationem duplicem de Sacramento Confirmationis apud Græcos. *Romæ* 1666.

Lucas Siculus, scripsit De Manichæis in Armenia pravè docentibus.

Lucas Tudensis, Legionensis Episcopus in Hispania, scripsit Libros tres contra Albigenses.

Ludo-

Ludovicus Bail, scripsit De beneficio Crucis, seu Articulos disputatos de gratia. *Parisiis* 1653.

Ludovicus Carrerius, scripsit De hæresibus. *Extat inter tract. juris tom.* 2. *part*. 2.

Ludovicus Carvajalius, *Hispanus*, *Regul. Observ. S. Francisci*, edidit Apologiam Monasticæ Religionis, contra Erasmi errores. *Parisiis* 1529.

Ludovicus à Castro, *ex Conventualibus S. Francisci*, Gallicè scripsit De divisione prætensæ religionis Provinciarum Belgicarum, quæ se fœderatas vocant, seu de dissectis Calvini sectis. Antisynodica conventiculorum Ultrajecti & Dordraci annis 1618. & 1619. habitorum. *Leodii* 1619. Castrum Monasticum, sive Apologiam oppositam Turri Babel Danielis Ochede Calviniani, Gallorum Dordraci Concionatoris. *Ibidem* 1622.

Ludovicus Hanstamus, edidit Disputationem de Sacramento Pœnitentiæ. *Græcii* 1589.

Ludovicus Joannes Viletanus, edidit Disputationem habitam in Concilio Tridentino de Communione sub una panis specie. *Extat in Concilio Tridentino editionis Lovaniensis*.

Ludovicus Majoranus, *è Gravina*, *Canonicus Regularis Lateranensis*, *&* *Episcopus Castelli à Mare*, edidit Librum inscriptum Scutum fidei, idest Veræ Catholicæ, atque Orthodoxæ religionis adversùs hæreticos solidissima defensio. *Romæ* 1575.

Ludovicus Muraccius, edidit Prodromum ad refutationem Alcorani. *Romæ* 1691.

Ludovicus Orianus, scripsit De potestate summi Pontificis. De fide, operibus ac libero arbitrio adversùs Lutherum. *Venetiis* 1534.

Ludovicus Richeomus, *Gallus*, S. I. edidit Defensionem Peregrinationis. De sacris Reliquiis. Victoriam veritatis contra Plessæum. Idololatriam Hugonoticam. Victoriam Catholicam de Missa, multaque alia, quæ simul impressa prodiere. *Parisiis* 1628.

Ludovicus Rogerius, Aretinus, S.I. edidit Apologiam Roberti Cardinalis Bellarmini adversùs Matthæum Cresserum hæreticum. Defensionem pro libris Purgatorii ejusdem Cardinalis. Defensionem adversùs Matthæum Cresserum hæreticum pro Operibus ejusdem Roberti Cardinalis Bellarmini.

Ludovicus de Teruel, *Granatensis* S. I. scripsit De Indorum Idololatria.

Ludovicus Thomassinus, Gallus edidit Dogmata Theologica de Deo, Deique proprietatibus. *Parisiis* 1684. De Verbi Dei Incarnatione. *Ibidem* 1680. Tractatum de unitate Ecclesiæ. Gallicè. *Ibidem* 1686. Tractatum de jejunio Ecclesiastico. Gallicè. *Ibidem* 1683.

Lupus Servatus, scripsit contra Gothescalcum Presbyterum de libero arbitrio, Prædestinatione, & Sanguine Christi male sentientem, tribus quæstionibus adversùs eandem hæresim.

M

M*Agnetes*, Græcè scripsit Libros Apologiæ ad Theostenem adversùs Gentiles Evangelii calumniatores.

Malchion, *Presbyter Antiochenus*, edidit Dialogum adversùs Paulum Samosatenum.

Mallei hæreticorum, De variis falsorum dogmatum notis, atque censuris libri duo. *Ingolstadii* 1580.

S. Mansuetus, *Mediolanensis Archiepiscopus*, scripsit Epistolam ad Constantinum Imperatorem de fide Catholica, circa duas in Christo voluntates.

Manuel Calecas, *Græcus*, scripsit Libros quatuor adversùs Græcorum errores de Processione Spiritus sancti. Adversùs Palamitas, illorumque Pseudo-Synodum. De elementis fidei Catholicæ secundùm traditionem Scripturæ sacræ & Ca-

& Catholicorum Doctorum. *MS. in Bibliotheca Bavarica*.

Marcellinus de Ponte Beaunesino, Sabaudus, Capuccinus, Gallicè scripsit Fallacias ministrorum, & falsitatem religionis Calvinisticæ: & veritatem Catholicam à Domino de Pasthee nobili Delphinate cognitam. *Lugduni* 1610. Responsionem adversùs narrationem quamdam ministri Calviniani Gratianopolitani. *Ibidem* 1614. De Sacramento Eucharistiæ, & aliis fidei controversiis. *Gratianopoli* 1615.

Marcellus, Ancyranus Episcopus, cripsit contra Arianos.

Marchio de Pianesse, Italicè scripsit De veritate religionis Christianæ.

Marcianus Barchinonensis, scripsit contra Novatianos.

Marcianus Imperator, scripsit De fide ad Monachos hæreticos.

Marcus Antonius Cappellus, edidit De Appellationibus Ecclesiæ Africanæ ad Romanam Sedem. *Parisiis* 1622. Disputationes duas de summo Pontificatu Beati Petri, & de successione Episcopi Romani in eundem Pontificatum. *Coloniæ* 1621. Adversùs prætensum Primatum Regis Angliæ. *Extat in Bibliotheca Pontificia Rocaberti tom.* 16. Reliqua hujus Scriptoris opera, vide verbo *Antonius Cappellus*.

Marcus Antonius de Foix, Vasco, S. I. Gallicè publicavit Responsionem ad postremas tricas Jansenistarum. *Tolosæ* 1663.

Marcus Antonius Natta, Astensis, scripsit De immortalitate animæ.

Marcus Brixianus, Abbas Ordin. S. Benedicti, edidit Orationem à se habitam de Purgatorio in Concilio Tridentino. *Brixiæ* 1557.

Marcus Eremita, scripsit De his, qui putant se ex operibus solis justificari.

S. Marinus, Moguntiæ Archiepiscopus, circa finem seculi quarti scripsit aliquos libros, quibus Arianam hæresim confutat.

Marius Æquivolus, Monachus Congregationis Montis Oliveti, scripsit Librum, unde antiquorum Latina, & Catholica religio incrementum sumpserint.

Marius Georgius, Venetus, Ord. Servorum B. M. V. scripsit Libros duos De libertate Ecclesiastica contra Simoniacos.

Marius Mercator, scripsit Commonitorium adversùs Pelagianos, Theodosio Imperatori oblatum. Librum subnotationum, adversùs Julianum Pelagianum. Adversùs Nestorii impios anathematismos, Contradictiones.

Marius Victorinus, plura eruditione plena scripsit, potissimùm De Trinitate, & adversùs Arianos.

Marquardus Leonis, Germanus, Ord. S. Francisci, edidit Germanicè Discursum Theologicum de vera Ecclesia Dei. *Monachii* 1605. Examen Tractatus Joannis Henrici Hiemers præconis Lutherani, in Fraternitatem Beatæ Mariæ in Reith. *Dilingæ* 1619. Resolutionem quarundam quæstionum de vera fide. *Ingolstadii* 1607. Demonstrationem Catholicam & universalem ejusdem fidei. Latinè *Lechusii* 1622.

Marquardus de Susannir, scripsit De cœlibatu Sacerdotum non abrogando. *Extat inter Tract. juris t.* 14.

Marquardus de Vvaldsassen, Germanus, Monachus Cisterciensis, scripsit Librum de Evangelica doctrina.

Marsilius Ficinus, Florentinus, scripsit De religione Christiana. De Divina gratia. De Providentia Dei. De humani arbitrii libertate.

Martinus Becanus, Belga, S. I. scripsit Disputationem adversùs Calvinistarum prædestinationem desperatam. An alius sit Calvinistarum, alius Catholicorum Deus. *Moguntiæ* 1604. De Controversiis fidei contra hæreticos. *Ibidem* 1631.

Martinus Bialobrizkus, Camenecensis Episcopus in finibus Poloniæ, edidit Orthodoxam confessionem de Deo uno, quam Christiani Catholici credunt. *Coloniæ* 1579.

Martinus Bonacina, Mediolanensis, edidit Tractatum de Incarnatione, ubi multa valdè opportunè affert contra hæreticos. *Mediolani* 1629.

Martinus Christophorus, Turonensis, S. I. edidit Librum de Controversiis.

Mar-

Martinus Chromerus, *Polonus*, *Episcopus Varmiensis*, scripsit De conjugio, & cœlibatu Sacerdotum. De Sacramentis, Sacrificio Missæ, ac de Exequiis. Germanicè. Opus Colloquiorum de Religione. *Coloniæ* 1568.

Martinus Corbenus, *Tolosanus*, *Ord. S. Augustini*, scripsit De summa Trinitate, & de fide Catholica.

Martinus Duncanus, *Kempensis*, scripsit Confutationem hæreseos Anabaptistarum, & veri Christiani Baptismi, ac potissimùm Pædobaptismatis Assertionem, contra Memnonis Simonis blasphemias.

Martinus Eisingreinius, *Germanus*, *Præpositus veteris Oetingæ in Bavaria*, edidit Concionem, cur tam multi eo tempore ad Lutheri hæreses accederent. De Reliquiis & invocatione Sanctorum. De Christi Domini merito, quod semper in una Catholica Ecclesia prædicatum est. Germanicè, Latinè redditam à Tilemanno Bredenbachio. *Coloniæ* 1567. Postillam Catholicam in Evangelia Dominicalia, à Dominica prima Adventus, usque ad festum Paschatis. *Ibidem* 1574. Tractatum de Ecclesia Catholica a Novatorum calumniis per sacram Scripturam, & unanimem SS. PP. consensum vindicata, cum confutationibus objectionum, quæ fiunt ab adversariis. *Ingolstadii* 1576. Confessionale, in quo tractatur universa materia de Confessione apud Catholicos usitata. *Ibidem* 1577. De Euthanasia, sive de firma spe in Dei misericordia, mortis tempore collocanda Assertionem Catholicam, Germanicè, Latinè redditam à Bredenbachio. *Coloniæ* 1577. Admonitionem, quomodò Bavari se se gerere debeant in causa religionis. *Ingolstadii* 1571. De majestate, & gloria Christi veri hominis, & naturalis Filii Dei, contra quosdam de ipso scurriliter loquentes. *Ibidem* 1572. De signo Crucis, quod piè se illo signent Christiani homines. *Ibidem*. Germanicè: aliaque plura, quæ memorat Possevinus.

Martinus Lascius, *Polonus*, S. I. multa scripsit contra sectarios Calvinistas Arianos novos, & Lutheranos, ut videre est apud Bibliothecam ejusdem Societatis.

Martinus Marloratus, scripsit De Orthodoxo & Calviniano Baptismate. *Parisiis* 1578.

Martinus Martinius, *Tridentinus*, S.I. idiomate Sinensi scripsit De existentia, & attributis Dei contra Atheos.

Martinus Perez de Ayala, *Hispanus*, *Archiepiscopus Valentinus*, scripsit multa contra hæreticos, inter quæ Assertiones de Divinis, Apostolicis, atque Ecclesiasticis Traditionibus, deque authoritate, & vi earum sacrosancta. *Coloniæ* 1549.

Martinus Pistor, edidit Prosopopæjam adversùs tres fidei hostes Melancthonem, Calvinum, & alium. Symmachiam adversùs Epitheses hostium fidei. *Parisiis* 1552.

Martinus Raymundus, edidit Pugionem fidei adversùs Judæos.

Martinus Smiglecius, *Leopoliensis in Russia*, S. I. scripsit adversus Ecclesiæ Romanæ hostes Anabaptistas, Calvinianos, Arianos novos, & potissimùm Librum insignem adversùs Faustum Socinum de Divinitate Filii. *Vilnæ*.

Martinus Strempus, *Polonus*, *Ord. Præd.* scripsit De schismate Ecclesiæ Græcorum. *MS. in Bibliot. Vaticana*.

Martinus Vauthier, *Lotharingus*, S.I. edidit Tractatum, quo ostendit religionem Pontificiam esse Orthodoxam, non Idololatram, adversùs Danielem Rixingerum Lutheranum. *Treviris*. 1620.

Matthæus de Bomportis, *ex Ordin. Præd. Novariensis Episcopus*, *Mantuanus*, collegit summam doctissimam ex diversis Bibliorum locis contra hæreticos.

Matthæus Caryophilus, *Archiepiscopus Iconiensis*, edidit Refutationem Pseudo-Christianæ Catechesis Zachariæ Gergani Græci. *Romæ* 1631.

Matthæus Galenus Vvestcapellius, scripsit De Sacrificio Missæ, & Catecheses. Epistolam, quâ hortatur plebem, ut ab hæresibus caveat, & resipiscat in Præfatione etiam in Areopagitica opuscula

respondet objectionibus Matthiæ Flacci Illyrici, damnati hæretici.

Matthæus Larroquanus, edidit Dissertationem de Photino, ejusque multiplici damnatione. *Genevæ* 1670.

Matthæus è Launoyo, Gallicè scripsit adversus impias ministrorum hæreticorum blasphemias. Christianum responsum. *Parisiis* 1578.

Matthæus Laymannus, edidit Defensionem nobilem causæ Honoldinæ. *Ingolstadii* 1580.

Matthæus Oryus, *Hispanus ex Ord. Præd.* scripsit De justificatione. Librum contra hæreses, quas assimilat septem capitibus bestiæ Apocalypsis. Scholam hæreticorum. Alexipharmacon adversus hæreses. *Venetiis* 1551.

Matthæus Sambar, *Hungarus*, S. I. edidit Idiomate nativo Novitatem sectæ Calvinisticæ. Ocularia quædam, pro quodam Prædicante hæretico. Lydium lapidem ocularis Prædicantici. Tres salutares quæstiones fidei. De substantia Missæ, & cæremoniis. Circulum ferreum super os blasphemi Prædicantis. Apologiam pro vetustate fidei Catholicæ. Apologiam pro tribus quæstionibus. Excussionem responsionis factæ contra tres quæstiones. Quæ omnia diversis annis publici juris facta fuerunt.

Matthæus Schrik, *Aquisgranensis*, S. I. edidit Locos usitatiores sacræ Scripturæ pro ostendenda veritate Catholica. *Moguntiæ* 1646. Scripsit etiam Libros tres pro reducendis ad ovile Christi Acatholicis.

Matthias Aquensis, scripsit Assertionem Catholicæ religionis adversùs Lutherum. *Coloniæ* 1541. Assertionem Catholicæ fidei contra Bucerum. *Ibidem* 1536.

Matthias Bredenbachius, *Germanus* scripsit Epistolas duas de negotio religionis. De dissidiis Ecclesiæ componendis. Apologiam, quòd quibusdam visus esset acerbiùs in Lutherum scripsisse. Anthyperaspistes pro vera ratione componendorum dissidiorum Ecclesiæ adversùs Jacobi Andreæ convitia. *Coloniæ* 1568.

Matthias Chesceneux, *Ord. S. Augustini*, *Leodiensis*, edidit Speculum Ecclesiæ Catholicæ. *Leodii* 1606.

Matthias à Corona, *Carmelita*, *Leodiensis*, edidit tomos duos inscriptos Sanctitas Ecclesiæ Romanæ. *Leodii* 1663.

Matthias Hauzeur, *Limburgensis*, *Franciscanus*, edidit Gallicè & Latinè Acta publicæ disputationis contra Hottonium Archiministrum Limburgensem. *Leodii* 1634. Reprobationem peremptoriam patrocinii, ac supplementi Archiministri Trajectensis pro suo Hottonio. *Ibidem*. Exorcismum Catholicum maligni spiritus hæretici, adversùs Hottonii replicam. *Ibidem*. Equuleum Ecclesiasticum, contra Samuelem Maretium Archiministrum Trajectensem. *Ibidem*.

Matthias Mayrhovius, *Germanus*, S. I. edidit Disputationes Theologicas de tribus peccatorum generibus, adversùs hujus seculi sectarios. *Ingolstadii* 1587. De Sacramento Eucharistiæ, ubi impia doctrina Ubiquistarum refellitur. *Ibidem* 1590. Speculum Prædicantium. *Ibidem* 1600. Apologiam pro speculo Prædicantium. *Ibidem* 1601. Devotionem Calvinistarum. *Ibidem* 1610.

Matthias Mennicben, *Pruthenus*, S. I. edidit Librum prænotatum, Dic ubi sit scriptum, De auctoritate Traditionum. Tractatum de Communione sub utraque specie. *Glogoviæ* 1626.

Matthias Ram, Halensis, S. I. edidit Disputationem Catholico-Romanam de auctoritate sacræ Scripturæ. *Dilingæ* 1664.

Matthias Vvasonus, Northumber, S. I. scripsit Anglicè contra Doctorem Potterum hæreticum, cum hoc titulo, Misericordia & Veritas, seu Charitas propugnata a Catholicis. *Audomari* 1634. Christianitatem propugnatam adversùs replicam cujusdam hæretici Chillingvvortii, & Socininismum. *Ibidem* 1638. Directionem præviam ad eundem Chillingvvorthium. *Londini* 1636. Infidelitatem detectam adversus librum, quo docuerat religionem Protestantium esse viam securam ad salutem. *Gandavi* 1652.

Maturinus Clemens, *Carmelita*, *Gal-*

Gallus, fcripfit De Sacramento Euchariftiæ. & de fide Catholica.

Maurus, *Ravennatenfis Epifcopus*, fcripfit Epiftolam ad Martinum Papam contra Monothelitas.

Maximilianus Habbequis, Bruxellenfis, S. I. fcripfit Animadverfionem in Pfeudo-martyrologia Novatorum.

Maximilianus Haberfuok, *Herbipollenfis*, edidit Refutationem motivorum Andreæ Vvigandi Apoftatæ. *Moguntiæ* 1673.

Maximilianus Sandæus, *Amftelodamenfis*, S. I. fcripfit De controverfiis horum temporum. De hoc vide Bibliothecam Scriptorum Societatis.

Maximus, *Alexandrinus Epifcopus*. *Conftantinopolitanus*, obtulit Gratiano Imperatori, Mediolani tunc degenti Librum de fide adversùs Arianos.

S. Maximus, *Conftantinopolitanus Abbas*, & *Martyr*, Monothelitarum hoftis acerrimus, multa fcripfit contra hærefim tunc temporis graffantem, ut videre eft in ejus operibus, & in publica difputatione à fe habita contra Monothelitas, potiffimùm adversus Pyrrhum. Acta hujus difputationis referuntur à Baronio, anno 645.

Maximus Chryfoberga, Græcus, habuit Orationem ad Cretenfes de Proceffione Spiritus fancti. *Extat in tom. 2. Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*.

Melchiades, *Monachus Claravallenfis*, *Ord. Ciftercienfis*, *natione Scotus*. & *D. Bernardo Charus*, fcripfit De legitima Petri Cathedra adversùs fchifmaticos.

Melciades, fcripfit Librum unum contra Montanum. Alterum contra Gentes. Tertium contra Judæos. Apologiam pro noftra fide. Vixit fub Marco Antonino Commodo Imperatore.

Melchior Cano, *Canarienfis Epifcopus*, *ex Ord. Prædicatorum*, edidit Libros XII. locorum Theologicorum, pluribi impreffos.

Melchior Cornæus, *Germanus*, S.I. edidit vigintiquinque tomos, partim Latinâ, partim Germanicâ lingua adverfus Lutheranos, aliofque fectarios, quorum omnium diffufam fatis notitiam exhibet Author Bibliothecæ Societatis.

Melchior Mofticenfis, *Polonus*, *Ord. Præd.* fcripfit Epiftolam deploratoriam Bernardino Ochino Senenfi, Apoftatæ à fide.

Melchior Zangerius, *Germanus*, fcripfit Collationem Catholicam Orthodoxæ Catholicorum, cum Idolomania Novatorum hujus feculi. *Coloniæ* 1580.

S. Methodius, *Tyri Epifcopus*, fcripfit De Refurrectione adverfus Origenem.

Michael Alphonfus de Carranza, *Hifpanus*, *Carmelita*, edidit Selectarium B. Patris Ildephonfi, tum aliorum Sanctorum PP. pronuntiata de perpetua Virginitate Sacrofanctæ Dei Matris Mariæ, ad Neophytum Valentinum. *Valentiæ* 1556.

Michael Bentius, *Germanus*, Germanicè fcripfit Apologiam pro Gafpare Franco, qui abjurata hærefi ad Catholicam religionem redierat, ubi præcipuè agitur contra Joannem Andreæ hæreticum. *Monachii* 1569.

Michael Brechingerus, *Presbyter Colmarienfis*, fcripfit De Auguftiffimo facrofanctæ Miffæ Sacrificio. De fanctiffimæ Euchariftiæ celebratione per Chriftum in Cœna noviffima. *Antuerpiæ* 1588. De Imaginibus, Jejunio, & Euchariftia contra Lutherum. *Ibidem* 1543.

Michael è Carcano, *Mediolanenfis*, *Ord. Min.* inter alia præclara opera, edidit Tractatum de fide Catholica.

Michael Cardaneus, *Saxo*, fcripfit varia opufcula contra hæreticos.

Michael de Elizalde, *Hifpanus*. S.I. edidit opus infcriptum Forma veræ religionis quærendæ, & inveniendæ. *Neapoli* 1662.

Michael Febure, edidit Solutiones præcipuas objectionum, quæ fieri folent à Turcis, Judæis, & hæreticis Orientalibus in Catholicos. Armenicè. *Romæ* 1681.

Michael Hagerus, *Germanus*, edidit Orationem adverfus calumnias hæreticorum, oblaterantium Pontifici Maximo, & Ecclefiafticæ Hierarchiæ. *Ingolftadii* 1578. De fingularitate Antichrifti contra

contra hujus temporis hæreticos. *Ibidem* 1583. Responsiones duas contra Apologiam Jacobi Heerbrandi de Antichristo.

Michael è Massa, *Tusciæ oppido*, *Augustinianus*, scripsit De meritis, & efficacia bonorum operum. *MS. Mediolani in Conventu Ordinis*.

Michael Mauclerus, scripsit De Monarchia Divina Ecclesiastica, & seculari. *Lutetiæ* 1622.

Michael de Medina, *Hispanus*, *ex Regul. Observant. S. Francisci*, scripsit De recta in Deum fide libros septem. *Venetiis* 1564. Disputationes de Indulgentiis contra nostræ tempestatis hæreticos. *Ibidem*. De Cœlibatu. De igne purgatorio. *Ibidem*.

Michael Mereier, edidit Gallicè Tractatum pro Baptismo Infantium contra ministros Anabaptismi Parisienses. *Parisiis* 1604.

Michael, *Merspurgensis* Episcopus, edidit Germanicè Cathechismum Catholicum, latinitate donatum à Berdenbachio. Conciones XIV. de sacrificio Missæ, & unam de sacrosancta Eucharistia. *Lovanii* 1577.

Michael Nau, edidit opus inscriptum, Religio Christiana contra Alcoranum. *Lutetiæ* 1680. Ecclesiæ Romanæ, Græcæque veram effigiem. *Ibidem eodem anno*.

Michael Psellus, *Græcus*, scripsit De sanctissima Trinitate adversus Nestorianos. *Augustæ Vindelicorum* 1611.

Michael Seghetus, *ex Ord. Præd. Episcopus Laudensis*, scripsit opusculum de Divina gratia adversus Semipelagianos, juxta principia D. Prosperi.

Michael Syngellus Hierosolymitanus, Græce scripsit De Orthodoxa fide. *MS. in Bibliot. Vaticana*.

Michael & Teophilus Imperatores Orientis, scripserunt Ludovico Regi Francorum librum utilissimum De veneratione Imaginum.

Michael Thomasius Taxaquet, *Hispanus*, edidit Christianæ ac Catholicæ fidei defensionem, & Judæorum, Mahumetanorum, ac hæreticorum oppugnationem.

Michael Verbo, *Germanus*, scripsit De Sacrificio Missæ adversus Lutherum. Quod necessarium non sit Laicos communicare sub utraque specie.

Michael Vvapolus Norfolciensis, S. I. Anglicè edidit Admonitionem ad Catolicos Angliæ circa edictum Jacobi Regis *Andomari* 1610. De Antichristo contra Georgium Dounæum ministrum calvinistam. *Ibidem* 1613.

Mocchimus Mesopotamius, *Presbyter Antiochenus*, scripsit adversus Eutycherem.

Modestus, edidit Volumen insigne adversus Marcionem.

Monaldus Rosarius, *Carmelita*, scripsit Librum adversus hæreses.

Moneta Cremonensis, *Ordin. Præd. & S. Dominici discipulus*, à Scriptoribus Ordinis Beati titulo decoratus, edidit grande volumen adversus Vvaldenses. & Catharos. *MS. in Bibliotheca Bononiensi*.

Monita Catholica, Italice scripta, & directa ad Lodovicum Maimbourg circa ejus scripta, dum adhuc viveret. 1686.

Montanus, *Toletanus Episcopus*, scripsit Epistolam adversus Priscillianistas.

Morandus de Signia, *ex Ord. Præd.* scripsit egregium volumen adversus errores Græcorum.

Moyses de Bourg, *Sanctonensis* edidit Gallice Confessionem Jansenismi, per Bullam Innocentii X. *Burdigalæ* 1658.

Moyses Maimonides, scripsit De Idololatria, cum Latina interpretatione & notis Dionysii Vossii. *Amstelodami* 1668.

Musanus, confecit Librum adversus illos, qui de Ecclesia ad Encratitarum hæresim declinaverant.

Mutius Justinopolitanus, Italice scripsit adversus hæreses, & præcipuè contra Vergerium Episcopum, qui in Lutheranam, & alias hæreses inciderat.

Na-

N

NAclantes Jacobus, *Coldiensis Episcopus*, scripsit De immortalitate animæ.

Nardus, scripsit contra M. Antonium de Dominis Apostatam à fide. *Parisiis* 1619.

Natalis Alexander, Gallus, ex Ord. Præd. & Sorbonensis Academiæ Doctor, eruditione clarissimus, scripsit contra Joannem Dallæum de Confessione Sacramentali, de jejuniis Quadragesimæ Contra Blondellum. Triadem dissertationum. Dissertationem apologeticam in Claudium Frassen de Vulgata sacræ Scripturæ versione. Summam S. Thomæ vindicatam contra Joannem Launojum. Contra Launojanam animadversionem circa Simoniam observationes. De Missæ Sacrificio contra Calvinum. Contra Guillelmum de S. Amore, Vvicleffum, Brentium aliosque hæreticos. Quæ omnia prodierunt diversis annis.

Natalis Beda, Gallus, scripsit adversus Lutherum, & Erasmum. Confessionem & rationem fidei.

Nicephorus Blemida Monachus, & Præsbyter Græcus, edidit Orationes duas quarum prima demonstrat SS. PP. testimoniis per Filium, & ex Filio Spiritum sanctum dici. Ad Jacobum Bulgariæ Archiepiscopum. Altera est ad Theodorum Ducam Lascari Imperatorem, de nonnullis dogmaticis quæstionibus. *Extat in tomo 1. Græciæ Ortodoxæ Leonis Allatii Romæ* 1652.

S. Nicephorus CPolitanus Patriarcha, qui pro cultu sanctarum Imaginum costanter impio Leoni Armeno restitit, à quo & exilio mulctatus est, scripsit contra Iconomachos, & contra principes Apostasiæ de Incarnatione Christi.

Niccrdus, sive *Nicetas*, *Monachus Græcus*, scripsit contra Mahumetum. *MS. in Bibliot. Vaticana.*

Nicetas Acominatus, Græcè scripsit Libros quinque de Christianismo contra errores Arianorum, & Eunomianorum.

Nicetas Bizantius, Philosophus, scripsit Refutationem Epistolæ ab Armeniæ Principe missæ, qua invidiosè fidem nostram Orthodoxam, & sanctam œcumenicam quartam Synodum criminatur. *Extat in tom. 1. Græciæ Orthodoxæ Allatii.*

Nicetus Mersiniota, Græcus, scripsit de Processione Spiritus Sancti

Nicias Monachus, scripsit adversùs sex capita Philoponi. Adversus Severum, & Græcos.

S. Nicolaus I. Pont. Max. cognomento Magnus. vigore Apostolico præstans, scripsit Refutationem adversus decem calumnias Græcorum.

Nicolaus, ex Ord. Præd. natione Italus, scripsit Tractatum insignem adversus errores Mahumetis.

Nicolaus Aurifex, Senensis Carmelita, scripsit De antiquitate, veritate, ac dignitate M ssæ. *Venetiis* 1572.

Nicolaus Begtinus, Rhemensis, scripsit De Eucharistiæ institutione adversus Missoliturgorum, & Calvinistarum blasphemias, ac Imposturas. *Parisiis* 1664.

Nicolaus Bertrandus Gallus, scripsit contra Hæresiarchas, & Apostatas.

Nicolaus Caussinus, Trecensis, S. I. edidit Responsionem ad impietates ministri Drelincourt. *Parisiis* 1631.

Nicolaus Cichovius, Polonus, S. I. edidit Credo Arianorum, sive Confessionem Socinianistarum, vel Samosatenistarum. *Carcoviæ* 1649. Colloquium Kiovienense de Processione Spiritus sancti à Patre & Filio. *Ibidem eodem anno.* Speculum infidelitatis Arianæ. *Ibidem* 1650. Tribunal Sanctorum PP. Orientalium & Occidentalium de Processione Spiritus sancti. De Præminentia Romani Pontificis. Triumphum Sanctissimæ Trinitatis de Arianis. Speculum Samosatenistarum. Rationes triginta, quibus

bus omnes à contagio Arianorum conatur avertere. *Coloniæ, diversis annis.*

Nicolaus Ciguinius, scripsit De immortalitate Adami ante peccatum. *Viterbii* 1618.

Nicolaus Cuerculus, Gallus, edidit Tractatum de ratione agendi veterum Principum adversus hæreticos. *Parisiis* 1680.

Nicolaus de Cusa, S. R. E. titul. S. Petri ad Vincula Presbyter Cardinalis, & Episcopus Brixiensis, scripsit pro Romano Pontifice adversus Bohemos hæreticos.

Nicolaus Cusanus, Germanus. S. I. edidit Gallice, & Germanice Scholam Christianam, in quâ quæstiones omnes catheticæ, & controversi fidei articuli explicantur. Ducem viæ quo errores hæreticorum confutantur.

Nicolaus Dunckelspuel, Augustinianus, Germanus, scripsit Quæstiones magistrales de hæresibus, & veritatibus Catholicis. *MS. in Biblioth. Cæsarea Viennæ.*

Nicolaus Eymericus, Catalanus Ord. Præd. scripsit Librum de potestate Pontificis adversus hæreticos. De duabus Christi naturis, & de tribus personis in Deo contra errores Parochorum Valentinorum, qui, quando infirmis Viaticum ministabant, illis dicebant: Credis, quod hæc sacra Historia est Pater, Filius, & Spiritus sanctus: Et respondentibus illis, Credo, eos communicabant. Librum de excelentia Christi, & Beatæ Virginis Mariæ, contra quosdam hæreticos malè de illis sentientes. Librum alium adversus alios hæreticos, qui dicebant S. Joannem Evangelistam esse filium naturalem ejusdem B. Virginis.

Nicolaus Fachinhamus, Anglus, Ord. Min. scripsit De Schismatibus Ecclesiæ. De valore Missæ. De suffragiis viatorum.

Nicolaus Formanrius, edidit Confessionem sanctæ fidei Catholicæ, complectentem summam dogmatum, quæ Catechesi ex præcepto sacri Concilii Tridentini traduntur *Antuerpiæ* 1605.

Nicolaus Granerius, Gallus Gallicè scripsit Harmoniam fidei Catholicæ. *Parisiis* 1565. Gladium fidei. De institutione sanctissimæ Eucharistiæ. De justificatione, & confessionis Sacramento. De fundamento fidei. De invocatione Sanctorum.

Nicolaus Harpesfeldus, Anglus, scripsit Libros VI. dialogorum pro fide Catholica.

Nicolaus Herbron, Gallus, Franciscanus, edidit Paradoxa Theologica seu Assertiones Theologicas, Divinis eloquiis contra hæreticos roboratas. *Parisiis* 1534. Apologiam veræ fidei. Enchiridion locorum communium adversus hæreses. De notis veræ, & adulterinæ Ecclesiæ. *Coloniæ* 1529. Monas sacrosanctæ Evangelicæ doctrinæ, qua absterſæ sunt Francisci Lamberti Apostatæ aspergines, quibus, immaculatam Christi Domini Sponsam fœdare conatus est.

Nicolaus Maria Pallavicinus, S. I. edidit Italicè tribus tomis Defensionem Romani Pontificatus, & Ecclesiæ Catholicæ. *Romæ* 1687.

Nicolaus, Methonensis Metropolita, scripsit Librum de Corpore, & Sanguine Domini adversus eos, qui dicunt consecratum panem, & vinum, non esse Corpus & Sanguinem Domini.

Nicolaus Olaus, Archiepiscopus, Strigoniensis, explicavit præcipua capita Catholicæ religionis de Sacramentis, fide, & operibus. *Viennæ Austriæ* 1565.

Nicolaus Paccius, Episcopus Kioviensis in Lituania, scripsit Confessionem Orthodoxæ fidei de una eademque Dei Patris, Filii, Spiritus sancti Divinitate, tribus personis, tam è Divina Scriptura, quam e Patribus. *Regiomonti in Prussia* 1556.

Nicolaus Pontius, Theologus, scripsit adversus Vvicleffistas.

Nicolaus Radelifus, Anglus, Ord. S. Benedicti, scripsit Viaticum salutare, sive de sanctissima Eucharistia contra Vvicleffum.

Nicolaus Richardus, Pictaviensis, scripsit De Indulgentiis, & Purgatorio.

Nicolaus Rinctonis, Carmelita, scripsit

psit De unitate Ecclesiæ, & De schismate vitando.

Nicolaus Romaus, *Brugensis*, S. I. edidit opus prænotatum, Joannis Calvini Noviodunensis nova effigies. Calvini-Confessionem ex equuleo. *Antuerpiæ* 1622.

Nicolaus Saguntinus, scripsit De Processione Spiritus sancti.

Nicolaus Sanderus, *Anglus*, *Presbyter Theologus*, scripsit opus, quod prænotavit Cœnam Domini. De Imaginibus. De typica, & honoraria sacrarum Imaginum adoratione. De Sacramento Eucharistiæ. De Justificatione. De libero hominis arbitrio. De origine ac progressu schismatis Anglicani. De visibili Monarchia Ecclesiæ. De Antichristo. De vera Dei, & adulterina diaboli Ecclesia. De modo & necessitate audiendi Sacrum. De militantis Ecclesiæ Romanæ potestate, Romanorumque Pontificum Primatu, & authoritate. Uberiorem de tanto viro notitiam exhibet Possevinus in Apparatu sacro.

Nicolaus Schaten, *Vvesiphalus*, S. I. scripsit adversùs hæreticos. Disputationem, & justam defensionem septem controversiarum. *Antuerpiæ* 1657.

Nicolaus Serarius, *Lotharingus*, S. I. multa eruditè scripsit adversùs Calvinum, Lutherum, aliosque impios sectarios, ut patet ex ejus operibus tribus tomis impressis *Moguntiæ* 1611.

Nicolaus Stoer, *Germanus*, scripsit Lipsiæ De Officio Missæ, sive De sacrosancto Altaris Sacrificio ad Marchiones Misnenses.

Nicolaus à Stufa, *Florentinus*, *Ordinis Servorum*, scripsit Libros V. contra hæreses nostri temporis. *MS. Florentiæ in Bibliotb. sui Ordinis.*

Nicolaus Superantius, *Venetus*, *ex Ord. S. Augustini*, scripsit De immortalitate Animæ adversus Petrum Pomponatium.

Nicolaus Villagagnon, *Gallus*, & *Eques Rhodius*, edidit Responsiones ad articulos Calvinianos de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento. *Parisiis* 1564. De Consecratione. De mystico Sacrificio. De duplici oblatione adversus Vannium Lutherologiæ Professorem. De Judaici Paschatis complemento contra Calvinologos. De poculo Sanguinis Christi, & Introitu ad Sancta Sanctorum adversus, Bezam. *Ibidem* 1569. & etiam contra Melancthonem.

Nicolaus Volchirus, *Lotharingus*, scripsit adversus hæreticos.

Nicolaus Xylander, *Borussus*, scripsit librum prænotatum, Motiva causæ, cur hæresim Lutheranam, cujus aliquando fuit minister, deseruerit, ac se in Catholicæ Ecclesiæ gremium contulerit. *Ingolstadii* 1580.

Ninianus Vvinzetus Renfroeus, *Theologus*, edidit Librum inscriptum, Flagellum sectariorum, qui religionis prætextu jam in Cæsarem, aut in alios Orthodoxos Principes, seditionem excitare student, quærentes, ineptissime quidem, Deo ne magis, an Principibus sit obediendum. *Ingolstadii* 1584.

O

OCtavius *Vvorst*, edidit librum prænotatum, Anastasis æternitatis, seu animæ rationalis immortalitas. *Romæ* 1665.

S. Odo primus Abbas Cluniacensis, *Ord. S. Benedicti*, scripsit De Corpore, & Sanguine Domini.

Odo Abbas Cluniacensis, *à superiore diversus*, scripsit contra aliquos malè sentientes de sacrosancta Eucharistia.

Odo, *ex Abbate S. Martini Tornacensis*, *Episcopus Cameracensis*, scripsit De mysterio Dominicæ Incarnationis Dialogum adversus Leonem Judæum.

Odoardus Vvesthonus, Anglus, edidit Institutiones Orthodoxas contra Atheos, Politicos & sectarios. *Antuerpiæ* 1602

Olympius, *Hispanus Episcopus*, scripsit Librum fidei adversus eos, qui

naturam, & non arbitrium in culpam vocant. Adversus Manichæos, dicentes carnem esse à principe tenebrarum.

Onuphrius Panvinus, Veronensis, Augustinianus, scripsit Libros tres de Primatu Petri, & Apostolicæ Sedis. *Venetiis* 1591.

S. Optatus, Afer, Milevitanus Episcopus, scripsit Libros septem de schismate Donatistarum adversus Parmenianum.

Origenes Adamantius, licèt *à fide Catholica posteà defecerit*, scripsit Dialogos contra Marcionitas, Celsum, & alios hæreticos.

Otherdus, Anglus, Monachus S. Benedicti, nascente Vvicleffi hæresi, scriptis suis illam acriter confutavit.

P

Pacianus, Barcinonensis Episcopus, scripsit Librum, sive Epistolas adversus Novatianos.

Paganus de Bergomo, ex Ord. Præd. scripsit Summam Theologicam adversus sui temporis hæreticos.

Palladius Britannus, Diaconus, scripsit Librum contra Pelagianos.

Pantaleon Diaconus Constantinopolitanus, scripsit Tractatum contra errores Græcorum. De Processione Spiritus sancti. De Animabus defunctorum. De Azymis & fermentato. De obedientia, quæ debetur Ecclesiæ Romanæ.

Parisiensis Academia (*vulgo Sorbona*) plura edidit, inter quæ Constitutiones anni 1344. *Extat in Bibliot. PP. Lugdunen. tom*, 26. Determinationes super quamplurimis assertis Erasmi Roterodami, & super doctrina Lutherana. *Parisiis* 1531. Censuram in quatuor priores libros De Republica Ecclesiastica M. Antonii de Dominis. *Ibidem* 1618. Conclusiones contra Jansenistas. *Ibidem* 1653. Censuram contra librum Amedei Guimenii. *Ibidem* 1665. Conclusionem pro Hibernis, & contra Jansenistas. *Ibidem* 1651. Censuram in propositiones Joannis Hessellii, & Michaelis Baii. *Extat in Theologia Patavii tom.* 3.

Paschasinus, Lilybetanus Episcopus in Sicilia, scripsit Epistolam ad Leonem Papam de damnatione Dioscori.

Paschasius Rathertus, quem alii Paschalem, & Rubertum vocant, Abbas Ordinis S. Benedicti in Corbeja, scripsit opus insigne de Corpore & Sanguine Domini Nostri Jesu Christi ad Placidum Abbatem, contra errores Bertrami, dubitantem de præsentia Corporis Christi, cum refutatione diversarum hæreseon. Prodiit utilissimus iste tractatus primò *Parisiis anno* 1576. Sed quia illo quasi nihil fortius ad convincendos hæreticos, ideò illum vitiare ausi sunt, & conati perfidi Novatores, ut benè advertitur in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis Cardinalis Bellarmini, editionis Venetæ, anni 1728.

Paschasius, Romanæ Ecclesiæ Diaconus, scripsit Libros duos de Spiritu sancto, in quibus continetur expositio Symboli, adversùs Macedonii errores.

Pastor, Episcopus, composuit libellum in modum symboli, continentem totam Ecclesiasticam credulitatem, in quo anathematizat Priscillianum.

Patricius Magonius, Britannus scripsit ad Cereticum Tyrannum Librum adversùs Gentilium superstitiones.

Paulinus, Aquilejensis Episcopus, scripsit adversùs Felicem Urgellitanum Episcopum, & contra Elipandum Toletanum pariter Præsulem Libros tres De sanctissima Trinitate.

Paulinus Aquitanus, Trevirorum Episcopus, scripsit pro fidei nostræ certitudine adversùs hæreticos,

Paulinus Bernardinus, Lucensis Ord. Præd. scripsit Concordiam Ecclesiasticam in hæreticos.

Paulus Annicola, Abbas Cellæ veteris, Ord. Cisterciensis, scripsit De voti:

tis Monasticis. De sanctissimo Missæ Sacrificio. De jejunio. De invocatione Sanctorum. De una specie sanctissimi Sacramenti. De authoritate Pontificis Maximi. De operum meritis. De cœlibatu Sacerdotum adversus Lutherum.

Paulus Aresius, Mediolanensis, Clericus Regularis, & Derthonensis Episcopus, scripsit Velitationes in Apocalypsim, in quibus agitur de perennitate Ecclesiæ Romanæ, & hæreses contra illam impugnantur. *Mediolani* 1647.

Paulus Burgensis, edidit Scrutinium Scripturarum contra Judæos. *Extat cum Bibliis sacris Duacensium, tom.* 6.

Paulus Constantinopolitanus Patriarcha, scripsit Sermones 13. pro defensione Trinitatis consubstantialis. *Ex Eisingrenio*.

Paulus Fabulottus, edidit Disputationem Theologicam de potestate Papæ supra Concilium. *Extat in Apparatu ad Concilia Labbei*.

Paulus Fidelis, edidit Collectionem veteris Testamenti, per quam probatur claritas sanctæ fidei Christianæ. *Pisauri* 1560.

Paulus Heredia, Hispanus, ex Judæo factus Christianus, scripsit contra Judæos De Mysteriis fidei.

Paulus Hoffæus, Germanus, S. I. edidit De Communione sub una tantùm specie. Librum, quo Smidelinum, & Spangebergium confutavit.

Paulus Hungarus, sive *Dalmata*, *Dominicanus, in Hungaria & Bossina Prædicator*, scripsit Volumen adversus illarum Gentium errores.

Paulus Orosius, Hispanus Presbyter, scripsit De libero arbitrio. Apologeticum adversùs Pelagianos.

Paulus Segneri, S. I. Italicè scripsit Librum prænotatum, Incredulus, sive Infidelis inexcusatus. *Florentiæ* 1690.

Paulus Vandenberghe, Belga, S. I. idiomate Belgico edidit Catechismum controversiarum. *Ruremondæ* 1666.

Peregrinus Nasellus, Patavinus, Ord. S. Augustini, edidit Assertiones 26. & dubia quædam obscura explicavit. Responsiones adversùs 41. articulos Lutheri. De operibus contra hæreticos.

Petrus Abbas Cluniacensis, cognomento Venerabilis, Ord. S. Benedicti, scripsit contra errores Petri de Bruis. Libros quinque confutatorios Alcorani Mahumetanorum. Contra Henricianos. Contra Judæos. Adversus illos, qui negabant Christum numquam dixisse se Deum apertè in Evangeliis. *Ingolstadii* 1546.

Petrus Albinianus, scripsit De Pontificia potestate. De thesauro Ecclesiæ. De Confessione contra Lutheranos. *Venetiis* 1545.

Petrus Alphonsi, Hispanus, abjurato Judæorum perfidia, factusque Christianus, edidit Dialogos, in quibus impiæ Hebræorum opiniones expugnantur. *Coloniæ* 1536.

Petrus Archiepiscopus Mediolanensis, scripsit ad Imperatorem Alexium Comnenum Orationem, quà probat Spiritùm sanctum ex Patre Filioque procedere. *Extat tom.* 1. *Græciæ Orthodoxæ Leonis Allatii*.

Petrus Arkudius, scripsit adversùs Barlaam de Purgatorio igne. *Romæ* 1631.

Petrus Auratus, Gallus, Ord. Præd. edidit Librum inscriptum, Anti-Calvinus. *Parisiis* 1568.

Petrus Aurelius Sanutus, Venetus, Ord. S. Augustini, edidit opus prænotatum, Recens Lutheranorum oppugnatio. *Venetiis* 1543.

Petrus Barcinonensis, Ord. Præd. scripsit contra Alcoranum.

Petrus Benetus. Iprensis, Carmelita, edidit Propugnaculum Christiani dogmatis de verâ & reali præsentia Christi Corporis in sanctissimo Sacramento Eucharistiæ. *Antuerpiæ* 1565.

Petrus Bertanus, Nonantulanus, Ord. Præd. scripsit adversus Lutherum De authoritate Papæ.

Petrus Biardus, Gratianopolitanus, S. I. edidit Librum pro authoritate Romani Pontificis contra Martinellum ministrum.

Petrus de Bollo, Gallus, Dominicanus, edidit librum, cui titulus, Evangelici Sacrificii authentica probatio ex solis

solius Scripturæ sacræ testimonio. *Lugduni* 1588.

Petrus Brovvershaven, edidit De sanctissimo Missæ Sacrificio. De meritorum Christi, & Sanctorum consensu. De cœlibatu Sacerdotum. *Lovanii* 1572.

Petrus Brunxelius, Belga, S.I. publici juris fecit Anastasim pro D. Doctore medico recens converso, contra Consistorium Duisburgense. *Coloniæ* 1664.

Petrus Canisius, Belga, S.I. scripsit De verbi Dei corruptelis adversùs Magdeburgenses, & alios Ecclesiæ hostes. *Lugduni* 1584.

Petrus Cann, Gallus, Ord. Præd. varias protulit Apologias pro fide.

Petrus de Cavalleria, Cæsaraugustanus, edidit librum inscriptum, Zelus Christi contra Judæos, Saracenos, & Infideles. *Venetiis* 1592.

Petrus Cervera, ex Ord. Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, scripsit Observationes pietatis, ac veritatis Catholicæ. *Bruxellis* 1595.

S. Petrus Chrysologus, Archiepiscopus Ravennatensis, scripsit Epistolam ad Eutychetem Archimandritam, & hæresiarcham, quà ad fidem Catholicam, & ad obedientiam præstandam S.Leoni Papæ, præsertim in materia fidei, illum reducere conatur.

Petrus Corbellinus, Gallus, duo evulgavit opuscula. In primo astruit Divinum Missæ Sacrificium. In secundo resolvit hæreticorum deliramenta. *Tolosæ* 1523.

Petrus Coretus, Belga, edidit opus cum hac inscriptione, Defensio veritatis adversus assertiones Catholicæ fidei repugnantes libro Philippi de la Nue. *Antuerpiæ* 1591.

Petrus de la Coste, Gallus, Dominicanus, ab hæreticis in patibulo suspensus, edidit volumen inscriptum, De hæreticis hujus temporis, eorumque deliramentis.

Petrus Cottonus, Forcsiensis Gallus, S.I. edidit Genevam plagiariam. Institutionem Christianam oppositam institutioni Calvini, & alia valde utilia, contra Lutheranos, Calvinistas, aliosque sectarios, quorum uberiorem notitiam lector reperiet in Bibliotheca Societatis.

Petrus Cunerus, scripsit Proprietates veræ Ecclesiæ. *Extat in tom.7. Bibliotb. Rocuberti*. Vidè *Cunerus Petrus*.

Petrus Daniel Huetius, scripsit De demonstratione Evangelica. *Parisiis* 1679.

Petrus Diaconus, scripsit de Incarnatione, & Gratia Domini nostri Jesu Christi, & de libero arbitrio ad Fulgentium, & alios Episcopos Africanos.

Petrus Diaconus, Monachus Casinensis, Ord. S. Benedicti, scripsit Altercationem à se habitam cum quodam Constantinopolitano pro Ecclesia Romana.

Petrus Diaz, Hispanus, scripsit de Confessione Sacramentali adversus errores Petri Oxomensis. De hac re vide Bullam Sixti IV. & Bartholomæum Caranza in summa Concilliorum.

Petrus Divolus, Autisiodorensis, Ord. Præd. scripsit Librum adversùs hæreses, quæ suo tempore in Gallia germinabant.

Petrus Emottæ, Theologus Parisiensis, scripsit Catholicæ fidei professionem, utriusque Testamenti, & Catholicorum Patrum testimoniis confirmatam. *Parisiis* 1578.

Petrus Fontidonius, Theologus, edidit Apologiam pro Concilio Tridentino adversùs Joannem Fabricium Montanum. *Antuerpiæ* 1575.

Petrus Galatinus, Minorita, edidit Librum inscriptum, De arcanis Catholicæ veritatis. *Orthonæ* 1518. Scripsit etiam opus insigne de Theologia, in cujus parte quinta impugnat errores improbantium Christi Divinitatem.

Petrus Galesinius, scripsit volumen contra hæreticorum historiam.

Petrus Gaultruche, Aurelianensis, S.I. edidit Scopulos novorum dogmatum adversùs novorum temporum Novatores. *Cadomi* 1653. Historiam sanctam, cum explicatione controversiarum fidei. Gallice. *Ibidem*.

Petrus Godebille, Gallus, adversùs hære-

hæreses suo tempore crassantes plura scripsit.

Petrus Haffnerus, Germanus, idiomate Germanico edidit Conciones Catholicas, in quibus ex professo agitur contra hæreticos. *Ingolstadii* 1568.

Petrus Hugo, Lucernensis, S. I. *Germanice* edidit Apologiam universalem Catholicæ Romanæ fidei. *Friburgi* 1651.

Petrus à S. Joseph, Monachus Congregationis S. Bernardi Ord. Cisterciensis, edidit Gallicè Examen Theologiæ modernæ, continens materiam de Gratia & Divinis auxiliis. Examen quæstionis de duobus Ecclesiæ capitibus. Advocatum S. Petri, pro defensione S. Augustini, contra eos, qui destruunt gratiam & libertatem. Defensionem S. Augustini, Hipponensis, adversus Augustinum Iprensem. Consensum Orbis de gratia sufficiente a Pelagianismi & Semipelagianismi nota contra Calvinistas vindicatum. *Quæ omnia pluribus in locis typis edita fuere*.

Petrus Lanselius, Gravelinganus, S. I. edidit Disjunctionem calumniarum, quæ Iustino Martyri inuruntur ab Isacco Causabono. *Parisiis* 1615.

Petrus Leidensis, Cartusianus, scripsit contra Anabaptistas. De invocatione Sanctorum. Assertionem Purgatorii.

Petrus Licetius, Arvernus, S. I. multa scripsit, inter quæ ad rem nostram De hæreticis, & eorum pœnis. Commentarios novem adversus Pseudo Evangelicam hæresim. *Parisiis* 1551.

Petrus de Lorca, Hispanus, Monachus Cisterciensis, inter alia egregia opera, scripsit De notis Ecclesiæ. *Compluti* 1614.

Petrus de Lutra, Germanus, Canonicus Præmonstratensis, scripsit Librum unum ad Cardinalem Columnam adversus Michaelem Cæsennatem, ejusque asseclas, qui Romanum Pontificem impugnabant.

Petrus Mailant, Iprensis, S. I. Flandricè edidit Clypeum inexpugnabilem in quo continetur modus disputandi cum hæreticis.

Petrus Marin, Hispanus, ex Ord. Præd. scripsit adversus hæreses.

Petrus Marsæus Cratepolus Juliacensis, Min. Conventual. edidit Catalogum Archiepiscoporum Coloniensium, qui contra Misso-liturgos sacrosanctum Missæ Sacrificium asseverant. *Coloniæ* 1592. De resurrectione corporum, & animæ immortalitate, contra Sadducæos. De schismaticis, & Pseudo-doctoribus. *Lugduni* 1598.

S. Petrus Martyr, Veronensis Ord. Præd. decus insigne, scripsisse dicitur adversus hæreses Albigensium, Catharorum & Manichæorum.

Petrus Martir Mutonus, scripsit Responsionem ad Epistolam M. Antonii de Dominis. *Ingolstadii* 1618.

Petrus Misseus, Gallus, idiomate patrio scripsit adversus Atheos, Judæos, & alios. *Parisiis* 1579.

Petrus à Matre Dei, Batavus Lugdunensis, Carmelita excalceatus, edidit librum prænotatum, Modus convertendi hæreticos. *Parisiis* 1650. Claram demonstrationem articulorum religionis Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ contra omnes sui ævi sectas. *Antuerpiæ* 1671. Rationes validas ad fovendos Catholicos in fide. *Ibidem* 1671.

Petrus Mazza, Oscensis Dominicanus, scrpsit opus doctissimum contra Arnaldum de Villa nova, qui multos errores contra fidem scripserat, per Joannem Lotgerium Tarraconensem Inquisitorem damnatos.

Petrus Michael Brilmacker Coloniensis, S. I. edidit de Communione sub altera tantum specie. Controversias de Eucharistiæ Sacramento. *Coloniæ* 1584. Christianam & solidam detectionem errorum Joannis à Munster. Epistolam, quâ deteguntur calumniæ Isaaci, ex Judæo Pseudo-Christiani. Exceptionem Prodromi Calviniani contra Joannem a Munster. *Monasterii Vvestphaliæ* 1592.

Petrus Mirallies, Gallus. S. I. scripsit adversus Davidem Eustachium Ministellum.

Petrus de Monte, scripsit de Monarchia Romani Pontificis. *Extat in tom. 16. Bibliot. Rocaberti*.

Petrus de Palude, Ord. Præd. scripsit

psit de potestate Papæ, & de potestate Ecclesiastica judicium contra Magistrum Joannem de Poliaco, qui temere adversus summi Pontificis authoritatem & sentiebat, & scripserat. *MS. Bibliot. Cæsarea Viennæ*.

B. Petrus Paschalis, Valentinus, Episcopus Giennensis ex Ordine Mercenariorum, pulra scripsit de Trinitate adversus errores Mahumetonorum.

Petrus Pazmany, Varadiensis S. Rom. Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, multa pro fide Catholica edidit contra Sectarios, inter quæ Rationes X. apodicticas, quibus vanitatis Lutheranæ hæresis ostenditur. Epistolas V. contra Petrum Alvinezum Prædicantem Cracoviensem. Responsionem Christianam de cultu Sancto um, & eorum pro nobis intercessione adversus Nicolaum Gyarmathi. *Græcii* 1607. Responsionem ad librum Petri Alvinezi. Consultationem de fide capessenda. *Posonii* 1612. Hodegum, seu Ducem ad veritatem, in quo ostenditur vanitas sectarum Catholicæ fidei adversantium. Tom. III. cum appendice Quæstionum Epistolicarum contra Fridericum Balduinum. *Ibidem* 1627. Lene medicamentum Civitati Varadiensi adversus morsus luporum, cum defensione libri de Scriptura sacra, & Ecclesia Archiepiscopi Strigoniensis. *Ibidem* 1630. Rationes, ob quas merito nobilis quidam à novis sectis ad veram fidem transierit. *Ibidem* 1631. Diatribam Theologicam de visibili Christi in terris Ecclesia, adversus Guilielmum Vvitakerum. *Græcii* 1605. Periculum Papporum Apologiæ Solnensis conciliabuli, in quo Prædicantes jura Ecclesiæ, & dogmata ausi fuerant infringere. *Ibidem* 1611. De hoc fusius agit Sotuellus in Bibliotheca.

Petrus Paysne, Anglus, edidit Disputationem cum hoc titulo; Responsiones ad quartum articulum Bohemiorum de temporalitate Ecclesiæ, sive, quòd liceat Ecclesiæ habere bona temporalia. *Ingolstadii* 1603.

Petrus de Pilichdorf, Germanus edidit Librum contra sectam Vvaldensium, Impresum *Ingolstadii anno* 1613. una cum operibus Rainerii Jaconi de eadem materia, & cum parte Tractatus contra Pauperes de Lugduno.

Petrus Pyrard, Gallus S. I. Gallice edidit Responsum ad Jarnacensem Ministrum Calvinianum.

Petrus Regis Franciscanus Flander, scripsit Dialogos de reali Corporis Christi existentia in sancta Synaxi.

Petrus Ribadeneira, Toletanus S. I. edidit Libros tres de Schismate Anglicano. De Principe Christiano adversus Macchiavellum & Politicos, libros duos.

Petrus Roestius, Noviomagensis, S. I. scripsit de sacrarum Imaginum & Reliquiarium cultu. *Herbipoli* 1608. De Communione sub utraque specie. Disputationem parasceuasticam de justificatione pro augustissimo Missæ Sacrificio. Pseudo-Jubilæum à Lutheranis anno 1617. celebratum. *Vvolsbemii* 1618. Hallucinationes duorum Lutheranorum de Resurrectione mortuorum. Apologiam pro Domo Lauretana contra Matthiam Berneggerum. *Treviris* 1625. Apologiam pro jure Cannonico contra Professorem Argentinensem.

Petrus, Sebastenus Episcopus, Frater SS. Basilii Magni, & Gregorii Nazianzeni, scripsit Epistolam adversus Eunomium.

Petrus Siculus, Græce scripsit De vana & stolida Manichæorum hæresi.

Petrus de Soto, Cordubensis Ordin. Præd. edidit Libros adversus Joannem Brentium. *Antuerpiæ* 1552. Defensionem Catholicæ Confessionis, & Scholiorum adversus Confessionem Vvittembergensem & ceteros Lutheranos, ac Prolegomena Brentii. *Ibidem* 1557.

Petrus Specchio, Gallus Ord. Præd. plures libellos compilavit contra Calvini deliramenta.

Petrus Stveartius, edidit Orationem de Colloquio Ratisbonensi. *Ingolstadii* 1602.

Petrus Stoches, Anglus, scripsit adversus errores Vvicleffitarum. Contra Philippum Repyngadum.

Petrus Strozza, edidit Disputationem De dogmatibus Chaldæorum. *Romæ*.

Pe-

Petrus Sutor. Gallus Cartusianus, scripsit De votis Monasticis adversus Lutherum. Antipologiam contra Erasmi Apologiam.

Petrus Sylvius, Ord. Præd. edidit insigne opus adversus Martinum Lutherum Apostatam, & Hæresiarcham.

Petrus Talbottus, Hibernus, S. I. edidit De natura fidei, & hæresis. *Antuerpiæ* 1657. De nullitate Ecclesiæ Anglicanæ Protestanticæ, ejusque Cleri. *Bruxellis* 1658. De religione & regimine. *Gandavi* 1670. Confutationem principiorum sectæ Protestantium. *Londini* 1672. De efficaci remedio contra Atheismum & hæresim. Historiam Iconoclastarum, Manichæismi & Pelagianismi contra Albium, & ejus asseclas. *Parisiis* 1674. Pugnam fidei & rationis cum renascente Pelagianismo & Manichæismo.

Petrus Thyreus, Germanus, S. I. scripsit De festo Corporis Christi, & Deo in Sacramento Eucharistiæ adorando. *Moguntiæ* 1585. De sacramentali Confessione. *Ibidem eodem anno*. De potestate Ecclesiastica. *Ibidem* 1586. De vera fide. *Ibidem* 1587. De jure vocationis & Missionis ministrorum in Pseudo-Evangelicorum Ecclesiis. *Ibidem* 1587. Examen Apologeticum Thesium Danielis Tossani Calviniani Theologi in Acadamia Heydelbergensi, pro Disputatione Moguntina de Jure vocationis, & Missionis Ministrorum verbi apud Evengelicos. *Ibidem* 1588. Rursum de Jure vocationis contra Evangelicos ministros, & Apologiam Danielis Tossani pro iisdem ministris. De Libertate Christianæ fidei & religionis. *Ibidem* 1590. De Sanctorum invocatione. *Vuirceburgi* 1596. De legitimo Sanctorum cultu, deque Imaginum consecratione. De multiplicibus suffragiis, quibus pie defunctorum spiritus a viventibus juvantur. De sacrorum hominum continentia. De novo & falso Antichristo. Apodixim præsumptæ necessitatis utriusque speciei in Sacramentali Communione. *Ibidem* 1597.

Petrus Vecchia, Abbas Casinensis Ord. S. Benedicti, Italice edidit libros duos De Ecclesia militante, & Triumphante. *Romæ* 1683.

Petrus Vuitfelt, Germanus, S. I. edidit Polemica varia pro D. Barone Vander Reck ad fidem converso. Contra Sectarios Tremoniæ. *Monasterii Vvestphaliæ* 1656.

Petrus Ximenez de Prezamo, Calaguritanus, Cauriensis Episcopus, edidit Confutationem errorum contra claves Ecclesiæ nuper editorum, hoc est, contra Petri Oxomensis doctrinam damnatam in Synodo Complutensi.

Petrus Ximenez, Toletanus, S. I. edidit Disputationem habitam cum Balthasare Fischero Lutherano de fide justificante. *Græcii* 1592.

S. Philastrius, Brixiensis Episcopus, sripsit De hæresibus exortis tam ante, quam post Christi adventum usque ad sua tempora. Ibi describit inter reliquas, hæresim Excalceatorum, qui asserebant homines debere incedere excalceatos.

Philippus, Cretensis Episcopus, scripsit Librum adversus Marcionem.

Philippus, Dobereiner, Germanus, edidit De Sacrificio Missæ contra Viretum. Medicinam adversus hæreses. Germanice. *Monachii* 1571.

Philippus Guadagnolus, Mileanensis, ex Clericis Minoribus Regularibus, edidit Apologiam pro Christiana religione. *Romæ* 1631.

Philippus Labbe, Bituricensis, edidit Triumphum Catholicæ veritatis adversus Novatores, sive Jansenium damnatum. *Parisiis* 1651. Bibliothecam Anti-Jansenianam. *Ibidem* 1654. Cenotophium Joannæ Papissæ. *Extat tom.* 8. *Conciliorum*.

Philippus Maria Boninus, Italicè edidit Atheum convictum. *Venetiis* 1665.

Philippus Montanus, Monachus Cisterciensis in Molinensi Monasterio, scripsit Speculum Orthodoxæ fidei, & hæreticæ pravitatis.

Philippus Nutius, Antuerpiensis, S. I. Belgice edidit Demonstrationem errorum Triglandii de Pontificatu. *Antuerpiæ* 1534. Refutationem errorum ejusdem. *Ibidem*. Triglandium in sacco. *Ibidem*.

Philippus de Peira, Dominicanus, scri-

scripsit Volumen doctissimum adversus omnes Græcorum errores,

Philippus Priorius, sub nomine Eusebii Romani, edidit Animadversiones in Librum Præadamitarum. *Parisiis* 1656.

Phœbadius, sive *Fœbadius*, scripsit Librum contra Arianos, quem Petrus Pithæus illustratum emisit.

Pius II. Pontifex Maximus, Senensis antea vocatus Æneas Silvius Picolomineus, scripsit Librum unum contra Thaboritas de Communione Corporis Christi. De fide ad Turcam.

S. Pius V. Pont. Max. ex Ghislteriorum familia ortus, Ord. Præd, decus pulcherrimum, scripsit Tractatum contra hæreses.

Prateolus Gabriel, Gallus, scripsit De vita sectis & dogmatibus omnium hæreticorum ab orbe condito, usque ad sua tempora.

Primasius, Adrumetinus Episcopus, scripsit De hæresibus ad Fortunatum Episcopum,

S. Proclus, primo Episcopus Cyzicenus, deinde Patriarcha Constantinopolitanus, scripsit Epistolam ad Armenos de fide, in qua damnat errores Nestorii, & Theodori Mopsuesteni. Orationem de laudibus sanctæ Dei Genitricis Mariæ, adversus blasphemias Nestorii.

Prosper, Abbas Monasterii S. Pauli Ord. S. Benedicti extra muros Urbis, scripsit ad quemdam Augustinum De immortalitate animæ,

S. Prosper Aquitanus, Regiensis Episcopus, scripsit De gratia Christi contra Pelagianos.

Prudentius Galindus, Episcopus Tricassinus, scripsit Tractatum de Prædestinatione adversus Joannem Scotum Erigenam.

Q

QUæstio facti in causa Jansenii. *Coloniæ* 1680.

Quintianus, Asculanus Episcopus, scripsit Epistolam ad Petrum Fullonem adversus clausulam ab eo additam Trisagio: quod & fecerunt Antheon Arsinoes, Faustus Apolloniadis. Pamphilus Abydorum, Asclepiades Trallium, & Justinus in Sicilia, omnes Episcopi.

R

RAbanus, sive *Rhabanus Maurus, Archiepiscopus Moguntinus, Ord. S. Benedicti*, scripsit De Sacramento Corporis & Sanguinis Domini. De sacrificio offerendo in azymo. De Processione Spiritus sancti.

Radulphus Strodus, Monachus, scripsit Positiones contra Vvicleffum.

Raiuerius Jacconus, Placentinus, Ord. Præd. scripsit Summam eruditissimam adversus hæreses.

Raiuerius Lombardus, Brixiensis, Dominicanus, in lucem edidit Librum inscriptum, Speculum adversus hæreses.

Raphael Novocomensis, Canonicus Regularis, scripsit Malleum hæreticorum. De Prædestinatione, gratia & libero arbitrio. Confutationem hæresis Bernardini Ochini.

Raphael de Pomasio, Jannensis, Ord. Præd. scripsit Volumen adversus sui temporis hæreses.

S. Ratherius, Leodiensis Episcopus, Ord. S. Benedicti, scripsit Librum unum adversus Antropomorphitas. De Corpore & Sanguine Domini.

Ratramnus, Monachus Corbejensis, Ord. S. Benedicti, scripsit Libros IV. adversus errores Græcorum.

Raymundus Martini, Ord. Præd. edidit Librum prænotatum, Capistrum Judæorum. Pugionem fidei. Summas aliquot contra Alcoranum Saracenorum.

Raymundus a S. Martino, Gallus, S. I. edidit contra Sectarios Confessionem fidei,

fidei, quam Religionarii prætensæ Reformationis struxerunt, à se ipsa destructam. *Montalbani* 1658. Demonstrationem ad eosdem de unione cum Ecclesia Romana. *Ibidem*. Consilium momenti maximi eisdem datum super distinctione articulorum fidei fundamentalium, & non fundamentalium. *Ibidem* 1660.

Raymundus Ruffus, *Gallus*, edidit adversus impium Carolum Molinæum, Defensionem summi Pontificis, Cardinalium, Episcoporum, & totius Ordinis sacri. *Parisiis* 1553.

Rebulus Gallus, multa Gallicè scripsit adversus hæreticos, ubi Catholicæ veritatis causam agens, sectarios ex Catholicis principiis confutat, & mirificè convincit.

Reflexiones. circa religionum differentiam, cum probatione traditionis Ecclesiasticæ Gallicè. *Parisiis* 1682.

Reginaldus Polus, *Anglus*, *Archiepiscopus Cantuariensis*, & *S. R. E. Cardinalis* edidit De summo Pontifice Christi Vicario in terris, ejus officio, & potestate. *Ingoldastii* 1587.

S. Rhemigius, *Rhemensis Episcopus*, scripsisse fertur adversùs Arianos.

Renatus Benedictus, *Andegavensis*, edidit Panopliam Catholicorum adversùs omnes hæreses. *Coloniæ* 1568.

Renatus l'Esculreir, *Gallus*, *Ord. Præd.* varios tractatus evulgavit contra hæreses.

Renatus Rapin, *Turonensis*, S. I. edidit Dissertationem de nova doctrina, seu Evangelium Jansenistarum. *Parisiis* 1658.

Rhegino Prumiensis, scripsit De Ecclesiasticis disciplinis, & religione Christiana. *Parisiis* 1671.

Rhetius, *Augustodunensis Episcopus*, scripsit adversùs Novatianum.

Rhodon, *ex Asia oriundus*, scripsit adversùs hæresim Marcionis.

Richardus, edidit Confutationem legis Mahumeticæ. *MS. in Biblioth. Imperiali Viennæ*.

Richardus Armachanus Radulphus, edidit opus inscriptum, Summa in quæstionibus Armenorum. *Parisiis*. 1512.

Richardus Arsdekin, *Hibernus*, S. I. edidit Theologiam polemicam, practicam, sacram. *Lovanii* 1671.

Richardus Asblæus, *Lincolniensis*, S. I. edidit Anglicè Observationes generales in Librum Doctoris Stillingfleti, cum vindicatione S. Ignatii, & sociorum ejus à fœdis miraculis, quibus eos ille aspergit. *Londini* 1672.

Richardus Bristous, *Anglus*, edidit Motiva omnibus Catholicæ doctrinæ cultoribus per necessaria, ad extirpandas funditùs hujus temporis hæreses. *Atrebati* 1608. Interrogationes Protestantibus faciendas. Defensionem dictorum Librorum adversùs Gulielmum Fuceum, qui illos impugnaverat. Omnia ejus opera prodierunt in Anglia anno 1574.

Richardus Brunæus, *Anglus*, edidit Monomachiam S. Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, & Henrici II. Anglorum Regis de Libertate Ecclesiastica. *Coloniæ* 1626.

Richardus, *Canonicus Regularis S. Victoris propè muros Parisienses*, *natione Scotus*, scripsit Libros duos De Emmanuele contra Judæos.

Richardus Lavinham, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit contra hæreticos, & potissimùm adversùs Vicleffistas, Clypeum paupertatis contra hæreticos.

Richardus Maydescon, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit Librum 1. adversus Lolhardos Vvicleffistas.

Richardus Mercier. *Burdigalensis*, S. I. Gallice edidit Depravationum examen, quæ in Libris Eustachii ministri Calviniani continentur. *Tolosæ* 1649. Animadversiones in librum. cui titulus, Responsio ad librum D. Richardi Mercier De Eucharistia, *Monspelii* 1651. Centum falsa pugnantia, aut absurda, contenta in foliis quinquaginta libelli, cui titulus, Collatio inter Davidem Eustachium &c. *Ibidem* 1650. Mansionem Ecclesiæ reformationis prætensæ in Insulis imaginariis. *Ibidem* 1652.

Richardus Smyth, *Anglus*, scripsit contra Melancthonem, Calvinum, Musculum, Petrum Martyrem, aliosque Sectarios, de quo uberiorem exhibet notitiam Possevinus in Apparatu sacro.

Richardus Vvalpolus, *Norfolciensis*, S.I. lingua Anglicâ edidit Responsum ad provocationem Matthæi Sailiffi ministri Calviniani. *Antuerpiæ* 1605. Brevem & claram confutationem novæ, & vanæ provocationis factæ ab O. E. ministello 1603.

Robertus Alyngton., *Anglus*, scripsit De adoratione Imaginum, & veneratione Sanctorum.

Robertus, *Arboricensis Episcopus*, *Anglus*, scripsit circa Cœlibatum Sacerdotum, librum prænotatum, Axioma Catholicum. *Parisiis* 1545. Antidotum ad postulata De Interim. *Lugduni* 1548.

Robertus Bellarminus, *Politianus*, *S.I & S.R.E. Presbyter Cardinalis*, *pietate & doctrina celeberrimus*, edidit opus absolutissimum, & doctissimum De Controversiis Christianæ fidei adversus sui temporis hæreses, quo Novatorum, hæreticorumque omnia deliramenta solidissime confutantur, & Catholica Romana fides adversus eorum insanas blasphemias acriter vindicatur.

Robertus Cenalis, *Parisiensis*, *Episcopus Abriconensis*, edidit Opus quadripartitûm, de compescenda hæreticorum petulantia. *Parisiis* 1557. Contra Martinum Bucerum de Cœna Domini. De Cœlibatu, & de Divortio.

Robertus Jensonius, *& Henricus Jolitus*, ediderunt Responsionem ad Joannis Hopperi Articulos, in quibus Hopperus ab Ecclesia Catholica dissentiebat. *Antuerpiæ* 1564.

Robertus Jenisonus, *Anglus*, *S. I. Anglica lingua* vulgavit Ocularia de variis fidei capitibus controversa, contra Viam tutam Humfredi Lyndi. *Rothomagi* 1631.

Robertus Ketenensis, *Britannus*, scripsit adversùs Alcoranum.

Robertus de Nobilibus, *Politianus*, *S. I.* edidit librum inscriptum, Scientia Animæ, in quo confutantur omnes Orientis errores circa Fatum, & transmigrationem animarum. Dialogum, quo eadèm transmigratio impugnatur.

Robertus Personius, Somersetensis, S. I. scripsit Epistolam de persecutione Anglicana. *Romæ* 1582. Responsionem ad Edictum Reginæ Angliæ. *Ibidem*. 1593. De sacris alienis non adeundis quæstiones duas. *Audomari* 1607. Rationes cur Catholici recusent adire Ecclesias hæreticorum. *Londini* 1580. Detectionem Joannis Nicolai Cambrobritanni, qui se Jesuitam simulabat, paratum renunciare Ecclesiæ. *Lovanii* 1592. Causam adventus sui in messem Anglicanam, & certamen per disputationes Protestantibus oblatum. Censuram in Libros Charcki, & Hanmeri. *Londini* 1581. Defensionem dictæ censuræ. *Ibidem* 1582. Contra Librum Francisci Hastingi equitis aurati. *Antuerpiæ* 1599. Modestam admonitionem ad eumdem. *Ibidem* 1600. De tribus Angliæ conversionibus lib. I. *Audomari* 1603. Contra primam & secundam partem Calendarii Joannis Poxii. *Ibidem* 1604. aliaque multa, tanto viro digna, de quibus fusiorem notitiam exhibet Bibliotheca Societatis.

Robertus, *Salisburgensis Episcopus*, scripsit De fide Orthodoxa ad Theodonem Principem Bojorum.

Robertus, *Scriba*, *Anglus*, *Canonicus Regularis*, scripsit De Corpore, & Sanguine Domini. De Ecclesia Catholica.

Robertus Valdebius, *Anglus*, *ex Ord. S. Augustini*, *Archiepiscopus Dublinensis*, scripsit Librum unum contra Vvicleffistas.

Robertus Vasthonius, *Anglus*, edidit Controversiam, quæ fuit inter se, & hæreticos de Transubstantiatione.

Robertus Umbleton, *Anglus*, *Ord. Præd.* scripsit Librum contra Vvicleffistas.

Rochus de Benedictis, edidit Cantiones duas adversùs Hugonotos, sive Calvinianos hæreticos.

Rodericus Sancii, *Hispanus*, *Palentinus Episcopus*, scripsit De paupertate Christi & Apostolorum. Librum confutatorium sectæ & superstitionis Mahumetanæ. De Remediis schismatis.

Rodulphus, *S. Trudonis Monachus*, *Ord. S. Benedicti*, scripsit Libros VII. adversùs Simoniacos.

Rodulphus Cupers, , edidit De sacrosancta universali Ecclesia. *Extat tom.* 19. *Bibliot. Rocaberti*.

Ro-

Rodulphus de Faventia, *Ord. Præd.* scripsit volumen insigne adversus hæreses sui temporis. Opusculum Catholicarum veritatum contra easdem hæreses.

Rogerius Dymoch, *Anglus*, *Ordin. Præd.* scripsit Lib. XII. contra hæreses.

Rolandus de Cremona, *Ord. Præd.* scripsit Tractatus diversos adversus ejus temporis hæreses.

Romanus à S. Brioco, *Gallus*, *Capuccinus*, edidit Defensionem Calendarii Gregoriani adversus hæreticos & schismaticos. *Parisiis* 1647.

Ruardus Tapperus, *hæresum expugnator*, *Lovaniensis Decanus & Cancellarius*, scripsit Responsionem ad Declarationem Articulorum Lovaniensium. Explicationes articulorum controversorum in religione. Corollaria ad Carolum V. Imperatorem de veris calamitatibus Belgii, causis ac remediis. Orationes Theologicas, inter quas unam adversus Philippum Melancthonem. *Coloniæ* 1582.

Rupertus à S. Gasparo, *Carmelita Excalceatus*, *Cortracensis*, *Gallicè*, edidit Tomos tres Controversiarum, suppresso tamen nomine. *Bruxellis* 1712.

Rusticus Diaconus, scripsit Disputationem adversus Acephalos. *Extat in Bibliot. PP. Lugdun. tom.* 10.

Rutilius Benzonius, *Episcopus Lauretanus*, scripsit De Thesauro Ecclesiæ. De potestate clavium. De Indulgentiis. De suffragiis defunctorum, & alia plura in quibus hæreticorum blasphemiæ refutantur, & potissimum mendacia impii Vergerii adversus almam Lauretanæ Virginis Domum. *Venetiis* 1599.

S

SAbbatius, *Gallicanæ Ecclesiæ Episcopus*, scripsit Librum De fide adversus Marcionem, Valentinum, Eunomium & Ætium.

Samona, *Archiepiscopus Gazæ*, edidit Disputationem contra Achmeel, in qua docet panem & vinum consecratum à Sacerdote verè esse Corpus, & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi.

S. Samson, *Cordubensis*, *Abbas* Monasterii de Marros, Ord. S. Benedicti, scripsit contra hæresim Antropomorphitarum libros aliquot, quorum causa dicta hæresis in Concilio Cordubensi reprobata fuit.

Samuel, *Edessenæ Ecclesiæ Presbyter*, *natione Syrus*, plura scripsit adversus Etychianos, Nestorianos, aliosque hæreticos.

Samuel Maresius, edidit opus prænotatum, Hydra Socinianismi expugnata, contra Joannem Volkelium, & Joannem Crellium. *Groningæ* 1651. Refutationem Fabulæ Præadamiticæ. *Ibidem*.

Samuel Marochianus, *ex Judæo Christianus factus*, scripsit Librum de Adventu Messiæ contra errores Judæorum.

Sanctes Franceus, *Neapolitanus*, *Ord. Præd.* edidit Symbolum Apostolorum, D. Thomæ doctrinâ explicatum, & ab erroribus Gentilium, & hæreticorum propugnatum. *Neapoli* 1647.

Sanctius Arena, *Florentinus*, *Ord. Præd.* scripsit Italicè librum prænotatum, Pomarium spirituale in duas partes divisum contra hæreticos.

Sanctius Besaram, *Dominicanus*, scripsit adversùs Arnaldum de Villanova.

Scholasticus Castellionis Brannovius, *Capuccinus*, edidit Disceptationem contra ministrum Calvinistam, dictum Monseglar. *Nivernis* 1630.

Scipio Lentulus, *Neapolitanus*, edidit Responsionem Orthodoxam pro edicto Illustriss. DD. trium Fœderum Rhetiæ adversùs hæreticos. *Genevæ* 1592.

Sebastianus Broilus, *Fanensis*, *Augustianus*, edidit Conclusiones Catholicas ex D. Augustino, quibus imposturæ & mendacia Lutheranorum deteguntur.

Sebastianus Cattaneus, *Mediolanensis*, *ex Ord. Præd. Episcopus Chiemensis*, *& Suffraganeus Episcopatus Tridentini*, scripsit De Confessione, adversus nostri temporis hæreses. Enchiridion eorum, quæ in controversiam ab hæreticis vocantur. *Ingolstadii* 1589.

Sebastianus Flavius, Gallicè edidit Professionem suæ fidei Catholicæ, afferendo XXII. rationes, quibus ad Romanam Catholicam Ecclesiam à Lutherana, & reliquis hæresibus rediit. *Ingolstadii* 1576.

Sebastianus Heidelauffus, *Germanus*, scripsit Propositiones XXXIII. contra Evangelicos. *Ingolstadii* 1569. Germanicè. Librum de nova Concordia, hoc est Summa dissensionum ministrorum Lutheranorum Augustanę Confessionis per Smigdelinum instituta. *Monachii* 1572. Concordiam eorum; qui Augustanam Confessionem profitentur, XXIX. articulis comprehensam. Germanicè. *Ibidem*.

Sebastianus Heissius, *Augustanus*, S. I. scripsit De vera Christi Ecclesia, deque proprietatibus ac notis, quibus ab omnibus falsis hæreticorum Ecclesiis internoscatur. *Ingolstadii* 1610. De triumphante in cœlis Ecclesia. De cultu, invocatione & veneratione Sanctorum, sacrarum Reliquiarum, & Imaginum. Purgatorium Lutheranorum. *Ibidem* 1610. Dialogus de Eucharistia.

Sebastianus Medices, scripsit Summam omnium hæreticorum, & Catalogum schismaticorum, hæreticorum, & Idololatrarum. *Florentiæ* 1581.

Sebastianus Ponz, *Catalanus*, *Ordinis S. Dominici*, scripsit Libros duos adversus hæreses Hugonotorum, & Calvinistarum.

Sebastianus Tengnagel, *Germanus*, edidit Vetera monumenta contra schismaticos, jam olim pro S. Gregorio VII. aliisque Pontificibus Romanis conscripta. *Ingolstadii* 1612.

Sebastianus Tuscanus, sive *Tuscus*, *Ord. S. Augustini*, scripsit in Joelem Prophetam, ubi multa ad extirpandas hæreses maximè utilia leguntur.

Seraphinus Capponus, *ex Ordine Præd.* edidit opus inscriptum, Veritates aureæ adversus hæreses. *Venetiis*.

Seraphinus Pizziuardus, *Dominicanus*, scripsit contra hæresim Præadamitarum, & tomos duos contra Jansenium.

Serapion, *Ægypti urbis Episcopus*, scripsit Librum adversus Manichæos. *Extat in Bibliot. P.P. Lugdun. tom.* 4.

Serapion, *Antiochenus Episcopus*, scripsit De hæresi Montani, sive Epistolam adversus illius hæresim.

Servius, *Cypriorum Archiepiscopus*, scripsit Epistolam ad Theodorum Papam adversus Monothelitas.

Severinus Binius, edidit Dissertationem de Joanna Papissa. *Extat in Concil. Labbei*, *tom.*8.

Severinus Cracoviensis, *Ord. Præd.* scripsit Elenchum hæresum à D. Thoma confutatarum. Turrim Babelis, in qua explicat hæreses, quæ fuerunt usque ad hæc tempora.

Sevorinus Vincentius, edidit Disceptationem de præsentis temporis Ecclesia *Parisiis* 1650.

Severus, *Malacitanus Episcopus*, edidit Librum adversus Vincentium Episcopum Cæsaraugustanum, qui à Catholica fide in Arianismum declinaverat.

Siagrius, scripsit De fide adversus præsumptuosa hæreticorum vocabula.

Sigismundus Ernhoffer, *Monachiensis*, S. I. edidit Protheum Lutheranum. *Ingolstadii* 1587. Minorem Catechismum cum figuris ex Lutheri scriptis. *Vvittembergæ* 1587. Defensionem minoris Catechismi contra Guilielmum Zimmerman, & Jacobum Herbrandum Prædicantes. *Ibidem* 1587. Considerationes super Postilla Davidis Doners, Prædicantis in Styria.

Sigismundus de Ferrariis, *Viglebanensis*, *Ord. Præd.* scripsit adversus errores Lutheri & Calvini.

Sigismundus Lauximin, *Polonus*, S.I. edidit Demonstrationem Catholicæ Ecclesiæ, ex certis a prima sua origine notis. *Vilnæ* 1645.

Silvester Gyraldus, scripsit De nequitiis Mahumeti.

Silve-

Silvester Mazolinus, *Prieras*, *Pedemontanus*, *Ord. Præd.* scripsit Apologiam de convenientia Institutorum Romanæ Ecclesiæ cum Evangelica libertate. Librum contra errores Martini Lutheri.

Silvester Meucius, *de Castellione*, *Aretinus*, *Ord. S. Augustini*, scripsit eruditam valde interpretationem in Jeremiam, ubi multa de erroribus Patarinorum.

Silvester Noritius, *Somersetensis*, S. I. edidit Antidotum controversiarum contra sectarios. *Audomari* 1618. Appendicem dicti Antidoti de successione in Ecclesia Catholica. *Londini* 1621. Ducem fidei contra sectarios. *Ibidem*. Pseudo-scripturistam, duabus partibus. 1623.

Silvester Petrasancta. *Romanus*, S. I. scripsit Notas in Epistolam impiam & hæreticam Petri Molinæi, ministri Hugonotti. *Antuerpiæ* 1634. Aopolgiam pro dictis Notis, adversus Andream Rivetum ministrum in Hollandia. Thaumasiam veræ religionis contra perfidiam sectariorum, tribus tomis comprehensam. *Romæ* 1643. Romam piam, & Triumphum religionis Catholicæ adversus sectarios.

Silvester de la Val, *Gallus*, *Capucinus*, edidit librum inscriptum Justæ magnitudines Ecclesiæ Romanæ, contra impietatem illorum, qui Papam vocant novum Antichristum. *Pictavii* 1611. Contra errores Vignerii ministri Pleniensis. *Parisiis* 1608.

Simeon Stylites, multas scripsit Epistolas pro Synodi Chalcedonensis defensione.

Simon, *Thessalonicensis Archiepiscopus*, scripsit contra omnes hæreses, ac de Ministeriis sanctis Ecclesiæ *MS. Viennæ in Austria in Biblioth. Imperiali*.

Simon de Cassia scripsit De religione Christiana. *Basileæ* 1517.

Simon Felix, *Monachiensis*, S. I. edidit Metamorephosim Jacobi Reihingi, Catholico - Lutherani. Dilingæ 1622. Muscas morientes inanium cavillorum Jacobi Reihingi apostatæ Tubingensis exsufflatas. *Friburgi Brisgoiæ* 1624. Vulpeculam Tubigensem demolientem vineam Christi Ecclesiæ, captam. *Dilingæ* 1622.

Simon Gurskius, *Polonus*, S. I. Polonicè edidit Manifestationem impudentiæ Arianorum. *Cracoviæ* 1608.

Simon Langa Cantvariensis Archiepiscopus, edidit Confutationem quorundam errorum. *Extat in Conciliis Labbei*, *tom.* XI. *part.* 2.

Simon Majolus, *Astensis*, *Vulturariensis Episcopus*, edidit Libros XVI. pro defensiene sacrarum Imaginum adversus Iconomachos. *Romæ* 1585.

Simon Sothrus Anglus, *Ordinis S. Augustini*, scripsit De authoritate Ecclesiæ. Contra Vvicleffistas. De Sacramento Corporis Christi,

S. Sixtus III. Romanus Pontifex, scripsit versus quosdam deo riginali Peccato adversus Pelagium.

Sixtus IV. Pontifex Maximus, *ex Ord. Minorum*, *Ligur*, scripsit contra errores cujusdam Carmelitæ Bononiensis, affirmantis Deum sua omnipotentia damnatum hominem salvare non posse.

Sixtus Poncellus, *Dominicanus*, Italice scripsit Defensionem fidei contra hæreticos sui temporis.

Sixtus Sartorius, *Anspacensis*, scripsit causas motivas, cur abjurata Lutheranorum secta, Catholicam religionem amplexus fuerit Anspachii. *Ingolstadii* 1602. Epistolas V. ad Consistorium Anspacense, in quibus Paradoxa Lutheri & Zuinglii non pauca proponit. *Ibidem* 1605.

Sophronius, *Jerosolymitanus Patriarcha*, scripsit adversus Monothulitas. Pro D. Basilio adversus Eunomium.

Spiritus Roterus, *Aquisextiensis*, *Ord. Præd.* scripsit adversus eos, qui futura ex astris prædicunt. *Tolosæ*.

Stanislaus Grodicius, *Posnaniensis*, S. I. idiomate nativo edidit Conciones sex de usu Sacramenti Eucharistiæ sub utraque specie. De emendatione Kalendarii Gregoriani. Regulas fidei hæreticorum. Conciones duas de Purgatorio. Trutinam Psycosophie contra ministrum Calvinianum. Dialogos duos, qui-

quibus probat ex ipsorum principiis hæreticos non esse Evangelicos.

Stanislaus Hosius, *Polonus*, *Episcopus Varmiensis*, *S. R. E. Cardinalis*, *& ad Concilium Tridentinum Legatus*, edidit Confessionem Christianæ Catholicæ fidei. *Coloniæ* 1573. De expresso Dei verbo. *Dilingæ* 1571. Epistolam ad Stanislaum Orichovium de loco, & authoritate Romani Pontificis. *Coloniæ* 1567. Dialogum, num Laicis calix sit permittendus. Catalogum hæresum sui temporis. De dogmate contra adorandam Trinitatem tunc in Polonia spargi cœpto, & alia, ut patet in ejus operibus impressis *Coloniæ* 1584.

Stanislaus Karncovius, *Polonus*, *Archiepiscopus Gnesnensis* edidit librum prænotatum, *Eucharistia*, sive Conciones XL. de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, quibus Sacramentarii, aliique hæretici acriter refutantur, & fides Catholica roboratur. *Cracoviæ diversis annis*.

Stanislaus Orichovius, *Ruthenus* scripsit Confessionem Catholicam adversus Franciscum Stancarum. *Coloniæ* 1563. De majestate Sedis Apostolicæ. De Christi Domini Ecclesia contra Martinum Lutherum. *Cracoviæ* 1546. De notis Ecclesiæ.

Stanislaus Rescius, *Polonus*, *Abbat Androviensis in Polonia*, *Ordin. Cisterciensis*, edidit Ministro machiam, in qua Evangelicorum ministrorum & magistrorum, de Evangelicis ministris & magistris, mutua judicia, testimonia, convitia, maledicta & iræ, omnibus seculis inauditi anathematismi recensentur. *Coloniæ* 1592. De Atheismis hæreticorum hujus seculi.

Stanislaus Socolovius, *Polonus*, scripsit Pro cultu & adoratione Jesù Christi in Eucharistia. De vestitu hæreticorum, & fructu hæreseon. *Coloniæ* 1589. Censuram Orientalis Ecclesiæ de præcipuis nostri seculi hæreticorum, & fructu hæreticorum dogmatibus. *Dilingæ* 1581. De veræ & falsæ Ecclesiæ discrimine libros III. *Cracoviæ* 1583. Invectivam ad Vvitembergensium ministros. *Ingolstadii* 1585. Meditationes in Christi Domini mortem & passionem; ubi Judaica simul & Ariana impietas confutatur. *Cracoviæ* 1586.

Stanislaus Vopolinus, *Polonus*, *Ord. Minorum*, idiomate patrio scripsit De Sacramento Eucharistiæ adversus hæreticos.

S. Stephanus I. Pont. Max. & Martyr insignis, scripsit De hæreticis non rebaptizandis.

Stephanus, *ex Abbate Casinensi Ord. S. Benedicti*, *S. R. E. Cardinalis Cancellarius*, *& postea summus Pontifex hujus nominis X.* scripsit De veritate Corporis Christi contra Patriarcham Constantinopolitanum Michaelem Cerularium, & alium ejusdem argumenti adversus quemdam Monachum.

Stephanus Æduensis, scripsit De Sacramento Altaris. *Extat in Biblioth. PP. Lugd. tom.20.*

Stephanus Anglicus, *Carmelita*, scripsit contra Lolhardos, & Vvicleffistas.

Stephanus Audebertus, *Gallus*, S. I. edidit Opuscula varia contra hæreticos. Triumphum veritatis de Transubstantiatione & Purgatorio. *Orthesii* 1638.

Stephanus Binetus, *Divionensis* S.I. scripsit An omnes in sua religione possint salvari. *Rothomagi* 1620. Responsionem ad postulata magni Prælati de Hierarchia Ecclesiastica. *Nanceii* 1625.

Stephanus De Champs Bituricus, S. I. edidit Disputationem Theologicam de libero arbitrio. *Parisiis* 1646. De hæresi Janseniana ab Apostolica Sede merito proscripta libros III. *Ibidem* 1654. Arcana Jansenismi. 1651.

Stephanus Gardinerius, *Anglus*, *Episcopus Vvintoniensis*, scripsit adversus articulos, & confutationes Joannis Hopperi, & adversus Martinum Bucerum. *Coloniæ* 1545. Confutationem cavillationum, quibus, sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum ab impiis Capharnaitis impeti solet. Palinodiam libri De vera & falsa obedientia.

Stephanus Lindius, edidit Epistolas duas, in quibus ostenditur defensionem Catholicæ religionis ad Magistratum spectare: & quomodo Missa in veteri Ecclesia celebrata fuerit. *Antuerpiæ*.

Ste-

Stephanus Moquotus, Nivernensis, S. I. edidit Gallice tribus tomis Examen doctrinæ hæreticorum. Bellum Ministrorum diversarum sectarum inter se. *Pictavii* 1619. Censuram Bibliorum Hugonottorum, duobus voluminibus. *Parisiis* 1617.

Stephanus Paris, Gallus, Ordinis Præd. Episcopus Abellonensis, & Rothomagensis Suffraganeus, postea Episcopus Aurelianensis, edidit Christiani hominis institutionem adversus hujus temporis hæreses, & morum corruptiones 50. homiliis. *Venetiis* 1556.

Stephanus, Parisiensis Episcopus, edidit Rescriptum de quorumdam errorum, & librorum damnatione, & damnationem variorum artieutorum contra fidem.

Stephanus Salazarius, Cartusianus, edidit xx. discursus, quibus impios Novatores egregie perstringit.

Stephanus Tucius, Siculus, S. I. scripsit volumen ingens disputationum adversus nostri temporis Atheistas. *Grauatæ*.

T

Tatianus, Assyrius, quamvis à fide Catholica defecerit, scripsit tamen contra Gentiles.

Taurinus Cobulinus, Gallus, scripsit Apologeticum adversus virulenta spicula Lutheranæ hæreseos.

Tertullianus, antequam a fide deficeret, scripsit de Baptismo, aliaque multa ad fidem Catholicam illustrandam; & post lapsum, Apologeticum adversus Gentes.

Theobaldus Stampensis, Normannus, S. R. E. Cardinalis, scripsit ad Robertum Lincolniensem Episcopum adversus quosdam, qui sua ætate contra Ecclesiæ claves, a Christo Domino datas Petro, & ejus Successoribus, temere concionabantur.

Theobaldus Thamerus, ex Alsatia, primùm Lutheranus, mox Divina disponente Providentia, ex lectione operum Doctoris Angelici de Gratia & justificatione ad fidem Catholicam conversus, suam edidit Apologiam, & librum de variis calumniis, quas pertulit a Lutheranis. *Moguntiæ* 1562.

Theodoretus Antiochenus, Cyri Episcopus, scripsit adversus Nestorium. Libros v. hæreticarum fabularum ad Sporacium: & ex Marcellino Comite, in Chronico De Incarnatione Domini, adversus Eutychetem.

Theodoricus Krallius, Bohemus, S. I. edidit Notas veræ Catholicæ fidei. *Græcii* 1619. Bicipitem Lutherum in negotio communionis sub utraque specie. *Ibidem* 1631.

Theodorus Abucaras, Archiepiscopus Cariæ, scripsit Græce Christianas disputationes xv. contra plerosque sui temporis hæreticos, maxime autem contra Saracenos, Agarenos, Tritheitas, Theopascitas, Jacobitas, Monophysitas, Judæos, Nestorianos, Origenistas, Severianos, Acephalos & Manicheos, *Ingolstadii* 1606.

Theodorus, Amaseæ Episcopus, scripsit Panopliam dogmaticam contra Judæos, Armenos & Saracenos.

Theodorus Ancyranus, Galatiæ Episcopus, scripsit adversus Nestorium.

Theodorus, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, scripsit adversus Apollinaristas, & Eunomianos.

Theodorus à Belvederio, Franciscanus, scripsit librum prænotatum, Turris contra Damascum, adversus hæreses.

Theodorus Gaza, scripsit contra Græcorum errores.

Theodorus Gramineus, Flander, scripsit Prodromum Antichristi, hoc est hæreticorum nostri temporis. *Coloniæ* 1571. Mysticum Aquilonem, ubi multa contra Septentrionales hæreticos. *Ibidem* 1571.

Theodorus Hagiopolitanus, *Græcus*, scripsit Disputationem cum Nestoriano.

Theodorus Malcotius, *Theologus Lovaniensis*, scripsit Dialogum de inconstantia Martini Lutheri, ejusque collegarum in religione. *Coloniæ* 1583.

Theodorus Moretus, *Antuerpiensis* S. I. edidit Philalethum Marianum contra calumnias cujusdam Prædicantis in B. Virginem. *Vratislaviæ* 1661. Catechismum Lutheri, Germanico idiomate, ex ipsis verbis Lutheri Catholicè loquentibus. *Brigæ* 1666.

Theodorus, *quem alii Theodulum faciunt*, *& natione Italum*. *quidam autem negant*, *Presbyter in Cælesyria*, *& ut alsqui voluut*, *Episcopus*, scripsit Librum de consonantia verborum veteris, & novi Testamenti adversus antiquos hæreticos, qui alium Testamenti veteris Deum dixerunt, alium novi.

Theodorus Presbyter in Raytu, scripsit Commentaria de Incarnatione Christi adversus hæreses Manetis, Appollinarii. Theodori Mopsvestiæ, Nestorii, Eutychetis, Juliani Halicarnassei, Severi & aliorum.

Theodorus Petrejus, *Transilvanus*, *Cartusiensis*, inter alia scripsit Harmonicam Confessionem quatuor Occidentalium Ecclesiæ Doctorum, qua Augustanam, Vvirtembergicam, Smalcaldicam, & Mansfeldicam confutat. MS. Araneum hæreticum. *Ex Typographia Kiu kii* 1609. Labirinthum hæreticorum. *Ibidem* 1610.

Theodorus Rhay, *Germanus*, *S. I.* Germanicè scripsit Amicam litem de præcipuis controversiis fidei. *Coloniæ* 1665. Confusam Confessionem Quackerorum. *Ibidem eodem anno*.

Theodorus Rullius, edidit Refutationem cavillorum Stephani Gerlachii Ubiquistæ. *Moguntiæ* 1591.

Theodorus Studites, scripsit pro cultu sacrarum Imaginum. Contra hæresim defendentem adulterium posse fieri licitum ex dispensatione. De eodem habentur aliqua fragmenta, in quibus de hæresibus, schismate, & de Iconomachis agitur.

Theodosius Cænobiarcha, scripsit Epistolam Apologeticam in materia fidei ad impium Anastasium Imperat.

Theodosius Monachus, scripsit De resurrectione mortuorum adversus Philipporum.

Theodulphus, *ex Gallia Cisalpina Abbas Floriacensis*, scripsit Librum de Spiritu sancto, ubi probat illum ex Patre Filioque procedere.

Theofridus, *Monachus*, *& Abbas Ord. S. Benedicti*, scripsit Sermones XII. de Sanctorum Reliquiis, & veneratione. *Extat in Biblioth. PP. Lugdun. tom.* 12.

Theophanes, *Alexandriæ Episcopus*, insigne volumen conscripsit adversus, Origenem, & contra Antropomorphitas. *Ex Gennadio*.

Theophanes, *Niceæ Episcopus*, scripsit Græce adversus Judæos, agens etiam de sacris Imaginibus, Idolorum loco habendis.

Theophilus Antiochenus, scripsit contra Christianæ religionis calumniatores. Contra Hermogenis hæresim.

Theophilus Cæsareæ Episcopus, scripsit Epistolam contra eos, qui decimaquarta luna Pascha cum Judæis celebrabant.

Theophrastus Bovins, *Gallus*, *Dominus Belliloci*, Gallice edidit Methodum, qua schismaticos, & hæreticos convincens, monstratur fallitas doctrinæ Calvinianorum, Zuinglianorum, & Lutheranorum, adversus Molinum hæreticum ministrum. *Parisiis* 1604.

Theorianus, *Græcus*, *missus a Manuele Imperatore ad Armenos ad fidem Christianam revocandos*, *munere suo egregie functus*, edidit Dialogum Orthodoxum cum Generali Armenorum.

S. Thomas Aquinas, *ex Ordine Prædicatorum*. *Licet hujus Angelici Doctoris eximia doctrina*, *præclarissima opera*, *insignisque eruditio ad omnes hæreses jugulandas uberrimæ sufficiant*; *tamen præclarissimam Ecclesiæ lumen*, *quoad Polemicam attinet*, *aureum acuit calamum contra Græcos*, *& ad adversus Religiosorum Ordinum calumniatores*, *& impugnatores*.

Thomas Ascheborne, *Anglus*. *Ord. S. Augustini*, scripsit Librum adversus Trialogum Vvicleffi.

Tho-

Thomas Badia, *Mutinensis*, *Ordin. Præd. S. R. E. Cardinalis*, inter alia ex professò scripsit contra errores Lutheri.

Thomas Beauxamis, *Parisiensis*, *Carmelita* scripsit De cultu, intercessione, veneratione Sanctorum Catholicam Assertionem. *Parisiis* 1566. De fide & Symbolo libros IV. *Ibidem* 1574. De Sacrificio Missæ. De veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia. Adversus hæreticos pro Papa, & aliis Ecclesiæ Prælatis. *Parisiis apud Guilielmum Caudiere*.

Thomas Bozius, *Eugubinus*, *Presbyter Congregationis Oratorii*, scripsit De signis Ecclesiæ tomos duos. *Romæ* 1591. Adversus Macchiavellum.

Thomas Braduadinus, Anglus, Ord. Præd. scripsit De causis Dei, & de virtute Dei causa causarum contra Pelagianos. *MS. in Vaticana*. De sanctissima Trinitate. De Prædestinatione.

Thomas Campanella, edidit librum prænotatum, Atheismus triumphatus. *Parisiis* 1636. Disputationem pro Bullis Pontificiis contra Judiciarios. *Ibidem* 1636. De Gentilismo non retinendo. De Prædistinatione, electione, reprobatione, auxiliis Divinæ gratiæ. *Ibidem eodem anno*.

Thomas Campegius, *Bononiensis*, *Episcopus Feltrensis*, scripsit De authoritate Romani Pontificis. *Venetiis* 1555. De Cœlibatu Sacerdotibus non abrogando. *Ibidem* 1554.

Thomas Clagius, Prutenus, S. I. edidit Anticyras Prædicanticas *Braunsbergæ* 1650. Aristarchum contra Prædicantes. *Coloniæ* 1643. Disquisitiones Ubiquisticas de Christo contra Ubiquistas. *Augustæ Gediminiæ* 1644. Prodromum Mercurii Eligio-Borussi contra Prædicantes Lutheranos. Germanice. *Vilnæ* 1651.

Thomas Colbius, *Anglus*, scripsit Collectanea sacrorum dogmatum. De sinceritate Ecclesiæ.

Thomas Dempsterus, *Scotus*, confutavit fabulam Joanne Papissæ. *Lib. IV. Hetrur Regal. cap. II.*

Thomas Elysius, *Neapolitanus*, *Ord. Præd.*, edidit Clypeum priorum Catolicorum adversus veterum, recentiorumque hæreticorum pravitatem. *Venetiis* 1563. Christianæ religionis arcana. *Ibidem* 1569.

Thomas Fitzherbertus, *Anglus*, *Staffordiensis*, S. I. scripsit Latine contra Macchiavellum. *Romæ* 1610. Defensionem causæ Catholicæ. *Audomari* 1602. De Politia & Religione tom. II. *Duaci* 1606. De juramento fidelitatis contra Lancellotum Andream Pseudo-Episcopum Eliensem. *Audomari* 1613. De eodem juramento contra Disputationem Theologicam Rogeri Vvidringtoni. *Ibidem* 1614. Defensionem Apologiæ Cardinalis Bellarmini, contra Collinum Prædicantem Calvinianum. *Ibidem* 1621. Supplementum Discussionis P. Roberti Personii, & additamentum ad supplementum, *Audomari* 1613.

Thomas Hardingus, *Anglus*, scripsit contra Juellum Pseudo-Episcopum in Anglia. Responsionem ad Juelli provocationem. Falsatam Juelli revelationem. Anglice 1566. Confutationem Apologiæ contra Juellum 1565.

Thomas Heskinus, *Anglus*, edidit Parlamentum Christi, de vera & reali Corporis Christi præsentia in Eucharistia.

Thomas Hybernicus, scripsit De Christiana religione.

Thomas Jacomellus, *è Pinerolio Pedemontanus*, *Ord. Præd. & Episcopus Tolonensis*, scripsit contra errores impiissimi viri Francisci Medensis Propugnaculum fidei, De authoritate Papæ. Librum adversus errores Vvaldensium. *Taurini* 1559.

Thomas à Jesu, *Beticus Hispanus*, *Carmelita discalceatus*, scripsit librum, cui titulus, Thesaurus sapientiæ Divinæ in Gentium omnium salute procuranda, schismaticorum, hæreticorum, Judæorum, Saracenorum, cæterorum que infidelium demonstrans errores, & ad veritatis lucem confutans. *Antuerpiæ* 1613.

Thomas Illyricus, *Picenus*, *Ordin. S. Francisci*, edidit Clypeum Catholicæ veri-

veritatis contra dogmata Lutheri. Clypeum Papalem. De Ecclesiæ clavibus Confutationem quarundam conclusionum Lutheri. *Taurini* 1523.

Thomas de Laixa, *Aragonensis*, *Ordin. Præd.* collegit è Patribus per modum locorum communium, quantum fat erat ad confundendos hæreticos sui temporis.

Thomas Lombe, *Anglus*, *Carmelita*, scripsit contra Loihardos, & Vvicleffi.tas.

Thomas Morus, *Anglus*, scripsit Dialogum pro sancto Sacrificio Missæ. Pro Purgatorio. Pro Ecclesia, & alia quædam. *Lovanii* 1548.

Thomas Murnerus, *Argentinas*, Franciscanus, scripsit contra Zuinglii errores. De disputatione Badensi. *Lucernæ*.

Thomas Palmerius, *Anglus*, *Ord. Præd.* scripsit De veneratione Sanctorum. De honorandis sacris Imaginibus. De Indulgentiis.

Thomas Philippus, *ab Alsatia*, edidit opus inscriptum, Indifferentia in religione Theses Polemicæ. *Romæ* 1711.

Thomas de Plantis, *Curiensis Episcopus*, publicavit Epistolam, quâ Ecclesiæ suæ calamitates, ob hæreticorum incursiones deplorat.

Thomas Radini, *Placentinus*, *Ord. Præd.* edidit Orationem contra Lutherum. *Lypsiæ* 1520. Aliam contra Melanchonem. *Romæ* 1522.

Thomas Saillius, *Bruxellensis*, S.I. edidit Catholicum veridicum. *Antuerpiæ* 1611. Responsum ad quæstiones controversas inter Catholicos, & hæreticos. *Ibidem* 1611. Excitatorium à somno ad hæreticos. *Lovanii* 1612. Apologiam pro Exortatorio. *Ibidem* 1619.

Thomas Scotus, *de Rochegiano propè Viglebanum*, *Ordin. Præd.* scripsit volumen adversùs errores Lutheri.

Thomas Stapletonus, *Anglus*, *Catholicæ veritatis propugnator acerrimus*, multa pro eadem scripsit, ut patet ex ejus operibus impressis. *Parisiis* 1620.

Thomas Stella, *Dominicanus*, *Episcopus Justinopolitanus*, ab ovibus sibi creditis, hæresim à suo Prædecessore Vergerio sparsam, & verbis & scriptis prorsus eliminavit.

Thomas Stubez, *Anglus*, *Ord. Præd.* scripsit volumen adversus impugnantes statuta Ecclesiæ.

Thomas Theacinus, scripsit volumen grande bipartitum contra Græcos.

Thomas Vane, edidit Vindicias magni Concilii Lateranensis, contra Joannem Cosenum. *Parisiis* 1650. Extat ejusdem Concilii sententia, de terra Albigensi, in Spicilegio Dacherii, tom. VII.

Thomas de Vio, *S. R. E. Cardinalis ex Ordin. Præd.* inter alia egregia opera, scripsit adversus Lutherum opuscula de fide, & operibus. De Communione & Confessione. De satisfactione. De invocatione Sanctorum. *Lugduni* 1536.

Thomas Vvaldensis, *Anglus*, *Prior Generalis Carmelitarum*, edidit Doctrinale antiquitatum fidei Catholicæ tribus tomis distinctum, in quo agit contra Vicleffistas, Hussitas, & eorum sectatores. *Venetiis* 1571.

Thomas Vvinterton, *Anglus*, *Monachus Stanfordiensis*, scripsit Librum de assertione SS. Eucharistiæ contra Vvicleffum.

Thomas Vvorthingtonus, *Anglus*, S. I. edidit Motiva Doctoris Richardi Bristoi. 1606. Anchoram doctrinæ Christianæ. Contra Doctorem Vvhytum Calvinistam Tractatum, quo corruptiones SS. PP. in ejusdem libro deteguntur. 1615.

Thyrsus Gonzalez, *Hispanus*, S. I. scripsit De Romani Pontificis infallibilitate.

Tilemannus Sigebergensis, edidit librum De septem Sacramentis Ecclesiæ. *Coloniæ* 1546.

Tilmannus Borchensis, scripsit Authoritates & testimonia SS. PP. de Sacramento Baptismatis, & ejus cæremoniis, ad-

adversus Anabaptistas, & alios Ecclesiæ hostes. *Coloniæ* 1571.

Timotheus à S. Fide, edidit Confutationem fraudum, & argumentorum Jansenii. *Coloniæ* 1680.

Titus, *Bostrorum in Arabia Petræa Episcopus*, scripsit Libros tres adversus Manichæos.

Tranquillus à S. Remigio, *Capuccinus Gallus*, edidit Examen Vincentii ministri Rupelleasis.

Tractatus, contra Græcorum errores. *Extat inter insignes authores Stevartis*.

Tremoniensium Catholicorum defensio, adversus Lutheranæ factionis Prædicantes. *Coloniæ* 1605.

S. Turibius, *Episcopus Asturicensis*, scripsit Libros duos ad S. Leonem Papam contra Priscillianistarum hæresim.

V

VAlentinus Albertus, edidit Interesse religionum Christianarum. *Francofurti* 1631.

Valentinus Gerardus, *Gallus*, S.I. linguà Gallicà scripsit Triumphum gloriosæ Virginis Mariæ, contra calumnias Simeonis Godurii. *Lugduni* 1627.

Valentinus Laurentius, *Polonus*, edidit Controversiam generalem de Indulgentiis. *Cracoviæ* 1593.

Valerianus Magnus, *Mediolanensis*, *Capuccinus*, edidit Judicium de Acatholicorum, & Catholicorum regula credendi. *Viennæ Austriæ* 1641.

Valerius Gallus, *Cartusianus*, edidit plura volumina Tintinabulorum titulo, ubi docte Orthodoxam fidem adversus hæreticos propugnat. *MS. in Cartusia Primaria in Delphinatu*.

Victor, *Afer*, *Carthaginensis Episcopus*, scripsit ad Thedorum Papam Epistolam, quà Orthodoxam de duabus in Christo voluntatibus fidem declaravit.

Victor, *Cartenna in Africa Episcopus*, scripsit adversus Arianos librum unum, quem obtulit Geiserico Vvandalorum Regi.

Victor, *Vangionum Episcopus*, scripsit adversus Arii hæresim.

Victorianus Buconius, *Castellianæ Urbis Mauritaniæ Episcopus*, scripsit adversùs Judæos, Arianos, aliosque hæreticos.

Victorinus Afer, scripsit more dialectico libros adversùs Arianos. Ad Justinum Manichæum, contra duo Manichæorum principia.

Victorius Ziliolus, *Venetus*, scripsit contra Judæos. De veritate sanctissimi Sacrificii Eucharistiæ, adversus infidelitatem Lutheri.

Vigilius, *Tapsensis Episcopus*, scripsit adversus Eutychetem, Arianos, Sabellium & Photinum. *Vide Bibliot. PP. Lugdun.*

Villalpandus, *Hispanus*, scripsit adversus xxxiv. Protestantes hæreticos. Adversus Fabricium Montanum. Pro Concilio Tridentino.

Villa sancta, scripsit De libero arbitrio adversus Melancthonem.

Vincentius Bandellus, *Ord. Præd. è Castronovo Terdonensi*, scripsit De potestate Papæ.

Vincentius Casalensis, *Ord. Præd.* scripsit contra sui temporis hæreses.

Vincentius Ferre, scripsit De fide. *Exstat in Bibliot. Rocaberti*, *tom.* 20.

Vincentius Giabari, *Ord. Præd.* scripsit De necessitate confessionis vocalis omnium peccatorum. De Purgatorio animarum post mortem, & de suffragiis contra Lutherum. De libero arbitrio, gratia, præscientia, & prædestinatione. *Venetiis* 1569.

Vincentius Lirinensis, scripsit Librum 1. adversus hæreticos. Librum adver-

sus profanas omnium hæreseon novitates.

Vincentius Ludovicus Gotti, S. R. E. Presbyter Cardinalis ex Ord. Præd. Italice scripsit contra Jacobum Parvum (*Picinino*) hæreticum, Demonstrationem veræ Christi Ecclesiæ ex signis, & dogmatibus tribus tomis. *Bononiæ* 1719.

Vincentius Patina, Brixiensis, Ord. Præd. scripsit contra hæreses modernas. De Primatu D. Petri. *Mantuæ* 1556.

Vincentius Quirinus Venetus, Monachus Camaldulensis, scripsit multa opuscula contra Infideles.

Vitalengus Bisellus, scripsit De potestate Pontificis in temporalibus, adversus Gullielmum Barclajum. *Ferrariæ* 1647.

Vitus Miletus, *Germanus*, edidit Brevem discusionem & refutationem sexcentorum errorum, quos Thilemanus Heshusius, & Joannes Olearius Pontificiis vanissime hactenus attribuerunt. *Moguntiæ* 1604.

Voconius. Afer, scripsit adversus Judæos, Arianos, aliosque hæreticos.

Volradus Vvengerus, edidit Apologiam pro assertione fidei, ac religionis Catholicæ Romanæ Ecclesiæ. *Ingolstadi* 1577.

Urbanus II. Rhemensis, Pont. Max. scripsit contra hereticorum dogmata.

Ursinus, Monachus, scripsit adversus eos, qui rebaptizandos hereticos decernunt, docens nec legitimum esse, nec Deo dignum illos rebaptizari.

Vvalafridus Strabo, *Germanus*, *Monachus S. Benedicti*, plura scripsit præsertim De Divinis officiis, Missa, Cæremoniis, ritibus, Templis, Altaribus, & hujusmodi alia, quibus hujus temporis Novatores optime convinci possunt.

Vvalterus Disse, Anglus, Carmelita, scripsit contra Lolhardos. De schismate. De Paupertate Christi.

Vvenceslaus à S. Elia, Polonus, Carmelita discalceatus, edidit Librum controversiarum prænotatum Echo Tubæ pacis. 1707.

Vvenceslaus Sturmius, Bohemus, S. I. Bohemice scripsit contra Picardos Concordiam fidei Apologiam contra Silvium Hubernum, & contra Concionale Picardicum, Apologiam defensionis concionalis.

S. *Vvilfridus*, *Frisius*, *ex Monacho S. Benedicti Bboracensis in Anglia Archiepiscopus*, scripsit adversus Colmannum Ceddam, & Hildam Abbatem de Paschæ celebratione.

Vvilhelmus Lindanus, scripsit De optimo Scripturas interpretandi genere. *Coloniæ* 1558. Panopliam Evangelicam. *Ibidem* 1563. De Martini Lutheri, & aliorum sectariorum doctrinæ varietate & discordia. *Ibidem* 1579. Diatribam analyticam de vera Iesu Christi Ecclesia. *Extat in Bibliot. Rochab. tom.* 20.

S. Vvinfridus, *mutato nomine Bonifacius*, *primus Moguntinus Episcopus*, & *Martyr*, *Ordin. S. Benedicti*, scripsit De fidei veritate, & contra hæreticos.

S. Vvolphelmus, Abbas Monasterii Bruvvilerensis Ord. S. Benedicti scripsit adversus Berengarium De Sacramento Altaris.

Vvolphgangus Dellingerus, *Germanus*, edidit Orationem à se habitam in Academia Vienensi de unitate Ecclesiæ & visibili ejus capite in terris. *Ingolstadii* 1580.

Volphgangus Herman, *Germanus*, S. I. Germanice edidit Anti-Mullerum, seu Responsum contra errores Mulleri Præconis Lutherani. *Moguntiæ* 1649.

Vvolphgangus Kiriander, *Oetingensis*, scripsit librum de Persecutionibus Ecclesiæ. *Ingolstadii* 1541. De notis Ecclesiæ. *Monachii* 1538.

Zacha-

Z

ZAcharias Boverius Capuccinus, Salutiensis, edidit Demonstrationes, symbolorum veræ & falsæ religionis, adversus præcipuos ac vigentes Ecclesiæ hostes Atheistas, Judæos, Hereticos, &c. *Lugduni* 1617. Paranesim Catholicam ad Marcum Antonium de Deminis, olim Archiepiscopum Spalatensem, postea Apostatam. *Ibidem* 1618. Censuram Paræneticam in eosdem libros. *Mediolani* 1621. Orthodoxam consultationem de ratione veræ fidei. & religionis amplectendæ ad Carolum Vvaliæ Principem. *Matriti* 1623.

Zacharias Firminus, *Sequanus*, *ex Regul. Observant. S. Francisci*. edidit Antiquitates Franciscanas à Novatorum erroribus, & commentis expurgatas. & vindicatas *Rueffis* 1547.

Zacharias Metropolita Mitylenensis, scripsit De universitatis procreatione, contra Mundi, & materiæ æternitatem. Contra ea, quæ de duobus principiis à Manichæo quodam scripta, & in viam publicam projecta invenit.

Zacharias Pasqualigo, scripsit De Sacrificio novæ legis. *Lugduni* 1662.

FINIS TOMI SECUNDI.

INDEX

INDEX NOTABILIUM.

A

B

D

E

F

G

H

I

Icono-

N

O

P

Q

R

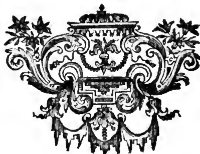
S

T

V

F I N I S

INDICIS NOTABILIUM.



INDEX

INDEX CONTROVERSIARUM.

FINIS.





ERRATA CORRIGE

Ut infra, quæ autem levioris momenti occurrunt, benigni Lectoris eruditæ umanitati emendanda relinquuntur.

Tomo I.

Pag.	Linea	Error	Corrige
34	19	iabatur	labatur
50	2	Sancti	Sanctum
87	41	peccato	peccata
91	6	adesit	adhesit
95	48	existitent	existitens
115	1	ementio	ementito
115	6	efferere	afferere
135	33	patravil	patravit
142	29	pruot	prout
147	33	fortius	fortitus
148	17	qui fequeretnr	quia fequeretur
148	21	possem	possent
148	49	cognitionem	cognationem
153	17	han	hanc
207	32	Diaconus	Diaconos
207	51	quam	quà
208	31	ressurerit	ressurexit
221	14	suppositia	suppositia
240	1	essem.	essent
241	2	immensitate	immensitati
252	41	actibus	ictibus
263	25	elucrationibus	elucubrationibus
265	7	promisurus	promisuros
317	51	edit	editi
318	21	erroret	errores
320	34	ætatem	æternam
390	29	juventi	inventi
407	19	mereretricium	meretricium

ERRATA CORRIGE

Ut infra, quæ autem levioris momenti occurrunt, benigni lectoris eruditæ umanitati emendanda relinquuntur.

Tom. II.

Pag.	Linea	Error	Corrige
9	5	qna	quà
13	19	feclerum	fcelerum
14	18	negabsnt	neg abant
15	7	ipsts	ipfis
15	48	effutebat	effutiebat
18	43	paliodiam	palinodiam
18	47	impietali	impietati
20	1	oftefnuu	oftenfum
33	38	quandam	quodam
~~35~~	~~46~~	~~[illegible]~~	~~nec~~
40	45	perclaeret	perfuaderet
44	42	di	dictus
45	6	Chrifti	Chrifto
45	24	Eei	Dei.
49	44	incipiens	infipens
55	13	Verbo	Verbum
56	14	enim	etiam
60	51	cognitur	cognitus
61	43	favores	furores
64	9	tumultultio	tumultuatio
64	45	incarnationem	incantationem
64	15	undeque	undequaque
64	30	medietantes	meditantes
79	39	eziam	etiam
79	1	dividur	dividitur
82	35	totis	totius
91	31	fit	fint
96	36	ondere	probare
97	16	falfitatis	falsatis
110	36	affertas	afleitas
117	19	mortaliter	moralitee
121	52	ed	ad
128	47	quid	quod
130	49	fede	fed
145	27	traditus	tardius
145	52	reciicit	reiciunt
151	16	adde	fi
152	3	unititatem	unitatem
148	35	meritorum	meritorio
164	51	epifcopus	epifcopos
182	5	ceritior	certior
193	10	ordinatia	ordinata
207	36	hæreticis	hæretici
221	28	cæterum	certum
222	8	facultem	facultatem
269	1	ferenda	fecunda

